Arm. 10
Est. 4°

BIBLIOTECA CENTRAL BARCELONA

Tabula.

Aquesta seguent taula del pſent libre compost per lo Reuerend mestre Francesc eximenic del orde dels frares menors profes en la sagrada theologia: e dirigit ala molt noble senyora Dona Sancha eximenic de Arenos Cōtessa de prades: Conte sumaria mentlo quis tracta en quiscuna part segōs se seguex

¶ La primera part tracta generalmēt de aço qui a dones pertany.

¶ La segona part tracta delles en special segōs cinc maneras de dones: car algunes son infantes. Altres donzelles. Altres maridades. Altres viudes: e altres religioses.

¶ Segueixen se los capitols contenguts en la primera part.

¶ Capitol primer qui Jesu crist per gloria sua e eximpli nostre ha fetes puiar ifantes e dones en la pfectio euāgelical. a. car. ij

¶ Capitol. ij. que vergonya es dada per deu ala dona ari cō a natural e principal rail e fonament de sa honestat. a car. iij.

¶ Capitol. iij. cō tota ley e natio aprova e xcla honestat de dona e cōdampna poderosamēt lo contrari. a car. iij.

¶ Capitol. iiij. com la ley de gracia sobre tota altra ley cōsella e mana puritat e honestat en dona e en tot altre. a car. iij.

¶ Capitol. v. aci comencē algūs perambols als. v. tractats seguents en lo primer ensenya q̄ es dona. a car. iiij.

¶ Capitol. vi. qui monstra per q̄ feu deu les dones encorz feme ni cō sien dits homēs. a car. iiij

¶ Capitol. vij. qui mōstra com deu crea la dona fort bona e ben dotada. a car. v.

¶ Capitol. viij. qui monstra en quins mals cayguera lom e la dona per lo primer peccat. a car. vi.

¶ Capitol. ix. qui monstra com pecca lo diable temptant a nostra mare Eua e cō ne estec punit per deu. a car. vi.

¶ Capitol. x. qui mōstra cō estec punit adā p̄ son pecat a car. vij

¶ Capitol. xi qui mōstra cō estec punida eua p̄ sō pecat. a. c. viij

¶ Capitol. xij. qui mōstra cō deu ha volgudes en algunes coses be dotar les dones e cō negu non deu mal parlar. a car. ix.

¶Capitol.xiij.qui mõstra si les dones en gloria tornaran hõmens.a car. xi.

¶Capitol.xiiij. Aci comença la segona part principal de aqst libre lo qual parla en special dles dones segõs v.maneras de ellas ia demũt recitades segons les quals.v.maneras se seguexen.v. tractats de dones:e lo primer es deles infantes.a car. xij.

¶Capitol.xv.qui mõstra cõ deu punex aqll qui mal nodrexen lurs infants.a car. xiij.

¶Capitol.xvi.qui mõstra quin nodrimẽt deu hõ dar a infãts. a car. xiij.

¶Capitol.xvij.qui monstra cõ les deu hom guardar q̃ no sien ocioses.a car. xv.

¶Capitol.xviij.qui mõstra com deu hõ entendre p nodriment deles infantes ales nodresses extrinua correctio.a car. xv.

¶Capitol.xix. Aci comẽça lo segon tractat dela segona part principal de aqst libre e parla deles dõzelles e principalmẽt com dõzella deu amar puritat a car. xvi.

¶Capitol.xx.qui mõstra com la donzella deu guardar sa puritat e primeramẽt p oño.ac.xvij

¶Capitol.xxi.qui mõstra cõ les males donzelles fa lo xtrari e cõ deu les punex per lur pintar .a car. xvij.

¶Capitol.xxij.qui monstra que deu ser dõzella quãt vol esser bella.a car. xviij.

¶Capitol.xxiij. qui monstra cõ virginitat se vol guardar p humilitat segon amẽt.a car. xviij.

¶Capitol.xxiiij.qui monstra cõ les males donzelles son argulloses:e van fort vanament. a car. xix.

¶Capitol.xxv.qui mõstra quãt mal fa la dona ornarse vanament. a car. xx.

¶Capitol.xxvi qui mõstra quãt de mal se seguex p aytal va ornament .a car. xx.

¶Capitol.xxvij.qui monstra cõ les scusacions q̃ les dones do nen alur ornar e pintar no valen res.a car. xxij.

¶Capitol.xxviij.qui mõstra cõ les dones poden anar cõposta ment:e deuẽ esser fort endreçades en lur psona.a car. xxij.

¶Capitol.xxix. qui monstra la terça guardia dela donzella q̃ no sia ancmoradiça.a car.xxiij

¶Capitol.xxx.qui mõstra quanta es la dignitat de virginitat e com deu esser guardada carament.a car. xxiiij.

Capitol. xxxi. Aci comença lo.terç tractat dela segona part principal de aqst libre qui es deles dones maridades el primer capitol posa les raons de aqlls qui desconsellauen lo matrimoni. a car. xxv.

Capitol. xxxij. qui aporta altres rahons a desconsellar matrimoni. a car. xxv.

Capitol. xxxij. qui monstra cõ deyam los heretges que no calia pendre muller per esquiuar fornicacio. a car. xvi.

Capitol. xxxiij. qui monstra com deya encara que no cal pẽdre muller per hauer consolacio e placr. a car. xxvij.

Capitol. xxxv. qui monstra cõ no cõtrastant los dits dels heretges demũt dits lo matrimoni es sagramẽt sanct e bo eprimerament per los infants qui dequi ixen. a car. xxvij.

Capitol. xxxvi. qui monstra cõ los posats en matrimoni son en. iiij. maneras: e aque deuem actẽdre aqlls qui han ifants legitims els viuen. a car. xxviij.

Capitol. xxxvij. qui monstra q deuem fer aquells qui han infants mas nols viuẽ. a car. xxix

Capitol. xxxviij. qui monstra que deuem fer aquells qui iames no han infants. a car. xxix

Capitol. xxxviij. qui monstra quãt de mal fã qs empara de amiga e a fills borts. a car. xxx.

Capitol xl. qui posa les males ꝓuisiõs dels borts. a car. xxxi.

Capitol. xli. qui monstra que tot hom se guart de fer matrimoni ab bort qui sia fill de ecclesiastic. a car. xxxi.

Capitol. xlij. qui ꝓua per ístoria ço que dit es en lo pus prop capitol precedent. a car. xxxij.

Capitol. xliij. qui mõstra que alguns borts hi ha auegades bons e ꝓtal nols deu hõ mẽys preciar. a car. xxxij.

Capitol. xliiij. qui lo segon be qui es en lo matrimoni se apella be de facltat. a car. xxxv.

Capitol. xlv. cõ alguns auorreren lurs mullers cõ son spirituals e deuotes. a car. xxxvi.

Capitol. xlvi. cõ es mala cosa cõ la dona auorrex son marit: ptal quãt es deuot e spiritual. a car. xxxvij.

Capitol. xlvij. qui monstra cõ desalt es cõtra la amor matrimonial. a car. xxxviij.

Capitol. xlviij. qui monstra cõ gelosia es folla cosa e cõtra la amor mimonial. a car. xxxviij.

Capitol. xlix. qui monstra per que no es degut a christia are-

buiar ſa muller.a cãr. xxxvij.

¶Capitol.l. qui monſtra com los princeps fan gran peccat donant licencia als marits de matar lurs mullers per rao de adulteri.a car. xxxvij.

¶Capitol.li.qui proua per iſto ria ço que dit ha lo precedent capitol.a car. xxxvij

¶Capitnl.lij.Qui monſtra que deu fer aquell qui ha deſalt de ſa mnller:o qui late letge o fe= ra.a car. xxxviij.

¶Capitol.liij.qui monſtra que deu fer lom qui ha la muller a nemoradiſſa.a car. xxxix.

¶Capitol.liiij.qui parla cõtra les diſolucios qui vuy ſon en les dones.a car. xl.

¶Capitol.lv.qui monſtra com per lo peccat deles dones deu tramet grans flagells ales co munitas.a car. xl.

¶Capitol.lvi.qui monſtra com les maneras deles dones de altres nations no ſon bones per tota part e com es bo que les dones ſapiẽ legir.a car. xli.

¶Capitol.lvij. qui mõſtra que deu fer lom quant ſa mullęr ça çertament adulteri.a car. xlij.

¶Capitol.lviij.qui mõſtra q̃ fa= ra lom quant lo adulteri dela muller es publíc atot ho̱m.a car. xliij.

¶Capitol.lix.qui proua ço que dit es per iſtoria.a car. xliiij.

¶Capitol.lx.qui monſtra aque deu lom actendre per no ma= tar la muller iatſia que haie fet adulteri.a car. xlv.

¶Capitol.lxi.qui monſtra quãt la dona ſe pot ſeparar del hõ per adulteri.a car. xlvi.

¶Capitol.lxij.qui mõſtra ſi los aiuſtats per matrimoni ſon ob ligats en ſpecial ano enganar ſi maters.a car. xlvij.

¶Capitol.lxiij. qui monſtra de aquells quis volen ſeparar es troben parenteſc entre ſi ma= ters.a car. xlvij.

¶Capitol.lxiiij.qui monſtra cõ lo matrimoni es dat en remey al hom que no faça fornicacio a car. xlvij.

¶Capitol.lxv.qui monſtra ſi lõ ſi pot conexer ſa muller ſens peccat.a car. xlvij.

¶Capitol.lxvi.qui monſtra q̃ ſi requer afer la dita obre meri= toria.a car. xlviij.

¶Capitol.lxvij.q̃ mõſtra quals tocamẽts ſe podẽ fer ſens pec cat entre marit e muller.a car. xlix.

¶Capitol. lxviij. q̃ mõſtra q̃ en tre pſones altres que ſiem hõ e dona nos deuẽ fer tals toca= ments per res.a car. l.

¶Capitol.lxix.qui monstra que es lo quart be del matrimoni qui sapella be del sagrament.. a car. l..

¶Capitol.lxx.qui monstra per quantes rahons lo sagrament del matrimoni es dit esser grā sagrament.a car. li

¶Capitol.lxxi. qui mōstra compau e concordia es lo quint be del matrimoni. a car. lij.

¶Capitol. lxxij. qui monstra q̄ lo size be del matrimoni es so= las dela vida humanal. a car. liij.

¶Capitol.lxxiij. qui monstra q̄ lo.vij.be del matrimoni sies reparacio deles cadiras angeli= cals.a car. liiij.

¶Capitol.lxxiiij. q̄ mōstra q̄ les dones maridades deuē molt honrar alurs sogres.a car.liiij

¶Capitol.lxxv. qui monstra q̄ les dones deuen molt amar lurs marits.a car. lv.

¶Capitol.lxxvi.qui monstra en ques deu ensenyar la amor q̄ la dona ha ason marit. a car. lvi.

¶Capitol.lxxvij.qui monstra q̄ la dona per amor de son marit no faça res ptra deu.a car.lvi.

¶Capitol.lxxviij. qui monstra com los homens son obligats molt a amar lurs mullers a car. lvij.

¶Capitol.lxxix.qui monstra cō la dona deu molt atendre ala honor de son marit.a car. lvij.

¶Capitol. lxxx.qui monstra cō lom prenēt muller no deu atē= dre abellesa.a car. lviij.

¶Capitol.lxxxi.qui monstra cō lom prenent muller no deu ac tendre principalmēt ariquesa. a car. lix.

¶Capitol.lxxxij. qui mōstra cō los homens mullerats se deuē fort guardar que no sien ane= morats de altres.a car. lix.

¶Capitol. lxxxiij. qui monstra com se deu fer ab effor̄ gelosa sa muller nes deu per res cu= rar de muller daltre.a car. lx.

¶Capitol.lxxxiiij. qui monstra com lom deu traetar cortesa= ment sa muller ab honor. a car. lx.

¶Capitol.lxxxv qui monstra cō se deu la dona guardar que no faça per res son marit gelos. a car. lxi.

¶Capitol.lxxxvi. qui monstra com hom de be nos deu enge= losir p̄ no res ne sens grā rao. a car. lxij.

¶Capitol. lxxxvij. qui monstra com los manicheus heretges impugnaren la amor dels ma= rits ales mullers e com lurs ra hons no valen res.a car lxij.

¶Capitol.lxxxviij.qui monstra

cõ lom qui ha muller malicio-
sa deu cercar dolces maneras
de corregir ans que hi meta for
ça.a car. lxiij.

¶Capitol.lxxxix. qui mõstra cõ
los dits heretges insufficient-
ment prouaren que les dones
no deuen esser amades.
a car. lxiiij.

¶Capitol.xc.qui monstra cõ la
dona deu ben regir la cõpanya
a car. lxv.

¶Capitol.xci.qui monstra cõ la
dona deu gouernar sa casa.
a car. lxvi.

¶Capitol.xcij.qui mõstra com
les dones denẽ retenir e guar-
dar los bens de casa e cõ caual
lers e mercaders han cõtraria
manera de despẽdre.a car.lxvi

¶Capitol xciij.qui monstra en
quines coses deu la dona ma-
iorment retenir cõseruar e ama
gar los bens de casa que nos p
den.a car. lxvij.

¶Capitol.xciiij.qui monstra q̃
la dona se deu mostrar en tota
part esser sens tota reprencio.
a car. lxvij.

¶Capitol.xcv. Aci comença lo
quart tractat de aquesta sego-
na part principal de aquest li-
bre qui es de dones vidues: e
tracta aço principalment com
stamẽt de viduitat es grã eqns
son los seus fruyts e bens.
a car. lxviij.

¶Capitol.xcvi.qui mõstra que
deu prouocar la psona atenir
viduitat.a car. lxviij.

¶Capitol.xcvij.qui mõstra qui
nes condicions deu hauer do-
na vidua.a car. lxix.

¶Capitol xcviij.qui mõstra en
que deu esser entesa la vidua.
a car. lxx.

¶Capitol.xcix.qui mõstra que
gran honestat es en la dona q̃
no vulla hauer marit apres q̃
es vidua.a car. lxx.

¶Capitol.C.qui posa bons do
cumẽts dels sancts per les do
nes vidues.a car. lxxi.

¶Seguexse la quinta part de a-
quest libre en que tracta de do
nes religioses. a car. lxxij.

¶Capitol.ci.qui comença atrac
tar deles virtuts theologals e
primeramẽt dela fe posa quals
son los artides dela fe catholi
ca.a car. lxxij.

¶Capitol.c.ij.qui monstra com
deu hom creure simplament e
sens questions a car. lxxiij.

¶Capitol.c.iij.qui mõstra com
lo diable prepposa ales dones
grans temptacions contra fe e
qns remey hi an dats los sãts
a car. lxxiij.

¶Capitol.c.iiij.qui mõstra qui-
nes coses deu hom auorrir per
honor dela fe e com e ab q̃ deu

confermar e confortar la sua creença.a car. lxxiiij.

¶Capitol.c.v.qui tracta dela segona virtut theologal qui es sprança e en que es fundada. a car. lxxiiij.

¶Capitol.c.vi. qui monstra cõ vera sperãça requer que hõ se aiut per bones obres. a car. lxxv.

¶Capitol.c.vij.qui monstra cõ la sperãça nos fa cõfiar e obtenir de deu moltes e grãs coses en esta vida en merexẽ deu moltes bones gracias. a car. lxxv.

¶Capitol.c.viij. q̃ fforta molt nostra sperança.a car. lxxvi.

¶Capitol.c.ix.qui apporta altres confirmacions de nostra sperança.a car. lxxvij.

¶Capitol.c.x.qui monstra qui nes coses mortifican molt nostra sperança.a car. lxxvij.

¶Capitol.c.xi.q̃ aporta altres coses qui molt afflequexen nostra sperança e la refreden. a car. lxxviij.

¶Capitol.c.xij.en que esta folla sperança maiorment en dona religiosa.a car. lxxviij

¶Capitol.c.xiij.qui apporta altres coses qui confonen la nostra sperança.a car. lxxix.

¶Capitol.c.xiiij. qui mõstra cõ lo loguer que dones religioses speren hauer de deu les deu molt encendre hauer gran sperança en lo lur spos iesu christ a car. lxxx.

¶Capitol.c.xv.qui tracta dela terça virtut theological qui es caritat e com es aquesta gran virtut.a car. lxxxi.

¶Capitol.c.xvi.qui monstra cõ amor de deu ha ab si grans dignitat.a car. lxxxi

¶Capitol.c.xvij qui monstra cõ nostre senyor deu requer del hõ aquesta virtut e aquest servey per diuerses maneras a car. lxxxij.

¶Capitol.c.xviij. qui mõstra cõ deu vol del hom aquesta amor ab algunes condicions e circũstancies virtuoses.a car.lxxxij.

¶Capitol.c.xix.qui mõstra qui nes iudicis podem hauer que siam en caritat e en gracia de deu.a car. lxxxiij.

¶Capitol.c.xx. qui monstra cõ caritat mana q̃ nostre senyor sia sobiranament amat. a car. lxxxiiij.

¶Capitol.c.xxi.qui mõstra qui nes coses nos deuem provocar a amar deu sobiranament a car. lxxxv.

¶Capitol.c.xxij.qui monstra cõ amar massa si matex empatxa molt al hom que no am sobira

nament deu.a car. lxxxvi.

¶Capitol.c.xxxiij.quiõ mstra cõ amar massa e desordenada= ment sos parẽts empatxa molt la dreta e pura amor que deuẽ hauer adeu.a car. lxxxvi.

¶Capitol.c.xxxiiij. qui monstra com amar massa qualseuol altre empatxa molt la amor de deu.a car. lxxxvij.

¶Capitol.c.xxxv.qui monstra cõ la dita amor carnal deu esser fort auorrida p tota dona maiormẽt religiosa.a car.lxxxviij.

¶Capitol.c.xxxvi. qui monstra com alguns mesquins se ẏmplican ab aytal amor no volẽt desplaure anegu.a car. lxxxviij.

¶Capitol.c.xxxvij. qui monstra com la amor carnal es fort mala e perillosa e empatxa molt lo cor de hauer adeu vera amor.a car. lxxxviij.

¶Capitol.c.xxxviij.qui monstra com se pot hom lunyar dela dita amor carnal. lxxxix.

¶Capitol .c.xxxix. qui monstra cõ son algunes ẏnstãcias que os carnals aporten en cõtrari de aço ũdit es.a car. lxxxx.

¶Capitol.c.xxx.qui aporta ísto ria aprouar ço qui demunt es dit contra la amor carnal. a car. lxxxxi.

¶Capitol.c.xxxi.qui mõstra cõ massa amar altra dona empatxa la psona religiosa de pri= ment amar deu.a car. lxxxxij.

¶Capitol.c.xxxij. qui apporta ístoria aprouar ço qui dit es cõ la dona religiosa deu auorrir tota amor carnal axi adona cõ ahom per qualseuol manera. a car. lxxxxiij.

¶Capitol.c.xxxiij.qui tracta de la amor q̃ dona religiosa deu hauer ason prohisma. a car. lxxxxiij.

¶Capitol.c.xxxiiij. qui monstra com lo diable tol ala persona la dita amor del prohisme per diuerses vias.a car. lxxxxiiij.

¶Capitol.c.xxxv. qui ensenya quin perill es no hauer la dita amor.a car. lxxxxv.

¶Capitol.c.xxxvi. qui posa les circunstancias ales quals deu hom actendre per conseruar çẽ seramẽt vera amor.a car.xcvi.

¶Capitol.c.xxxvij.qui ensenya quals homens naffren molt a la amor del phisma a car.xcvij

¶Capitol.c.xxxviij.qui ensenya quines coses se cõprenen e deuen esser amades per rao dela amor dl phisma.a car.lxxxxviij

¶Capitol.c.xxxix. qui monstra que deu hom molt inclinar a amar sos inimics.a car. xcix.

¶Caplitol.c.xl.q̃ tracta deles vir-

tuts cardinals e primerament ensenya qui es prudencia. a car. c.

¶Capitol.c.xli. qui ensenya q̃ offici de prudencia es actẽdre ala fi de tot ço que hom fa. a car. c.

¶Capitol.c.xlij. qui monstra. cõ aquesta virtut se pertany que hom pens en sa mort ab eficaçia. a car. c.

¶Capitol.c.xlij. qui mõstra cõ aquesta virtut se pertany que hõ conegue si mateix e com e quãt a car. ci.

¶Capitol.c.xliij. qui monstra com prudencia ensenya de tenir lo cor net. a car. cij.

¶Capitol.c.xlv. qui ensenya be guardar la lengua de mal e de massa parlar. a car. ciij.

¶Capitol .c.xlvi. qui mõstra cõ deu hom saber de be viure e de be obrar. a car. ciij.

¶Capitol.c.xlvij. qui monstra com dona religiosa deu esser be ordenada a be viure religiosament. a car. ciij.

¶Capitol.c.xlviij. qui monstra com segons los locs on hõ es se deu hom exercitar en obres virtuoses. a car. cv.

¶Capitol xlviij. qui ensenya altres circunstãcies que la persona religiosa deu tenir si vol bẽ viure e iustament. a car. cvi.

¶Capitol.c.l. qui monstra quines cõses ensenya la mala prudencia de aquest mon. a car. cvij.

¶Capitol.c.li. qui monstra quines cõses ensenya la vera prudencia dels amics de deu. a car. cvij.

¶Capitol.c.lij. qui tracta dela segona virtut cardinal quis sapella trẽprança e ensenya com deuem fugir a delits carnals. a car. cvij.

¶Capitol.c.liij. q̃ ensenya per istoria com viure en delits tol al hom lo temps de sa vida. a car. cviij.

¶Capitol.c.liij. qui aporta altres mals q̃ fan delits a aq̃lls quils amen. a car. cix.

¶Capitol.c.lv. qui prova per isto ria la gran punició que deu fa de religiosa massa dada a delits. a car. cx.

¶Capitol.c. lvi. qui monstra q̃ delits tolen ala persona sentiments e consolacions angelicals. a car. cx.

¶Capitol.c.lvij. qui apporta altres rahons per que deu hom auorrir delits desordenats. a car. cxi.

¶Capitol.c.lviij. qui aporta altres raõs al dit ꝓposit. a ca. cxi.

¶Capitol.c.lir.qui monstra cõ persona religiosa massa amãt delits es adeu pus abhomina ble que altre.a car cxij.

¶Capitol.c.lr.q̃ mõstra quals coses son qui tirẽ lom adelits. a car. cxiij.

¶Capitol.c.lri.q̃ mõstra quãts linatges hi ha de delits. a car. cxiij.

¶Capitol.c.lrij.qui monstra cõ deu hõ regir la vista e esquivar desordenats delits.a.car.cxiiij

¶Capitol.c.lriij. qui mõstra cõ deu hom guardar lo oir per esquivar mals delits.car. cxiij

¶Capitol.c.lriiij.qui tracta de la terça vtut cardinal quis appella fortalesa:e de ses altres propietats.a car. cxiiij

¶Capitol.c.lrv.q̃ ẽsenya quãts bens aporta alhom la dita fortalesa.a car. cxv.

¶Capitol.lrvi.qui pseguex los altres bens q̃ la dita virtut apporta.a car. cxvi.

¶Capitol.c.lrvij.qui aporta altres bens que la dita fortalesa procura.a car. cxvij.

¶Capitol.c.lrviij. qui monstra per que la seguretat que la fortalesa del mon dona no ha absi vera alegria axi cõ aquella q̃ la virtut de fortalesa dona. a car. cxvij.

¶Capitol.c.lrix. qui mõstra cõ esta fortalesa fa lom pseverar en tot be e q̃ fa estar lo cor inestimable e mutable sens ferme tat.a car. cxviij.

¶Capitol.c.lrx.qui monstra cõ leixar lo be començat es gran confusio e gran perill.e grã ofsença de deu.a car. cxix.

¶Capitol.c.lrxi.qui monstra q̃ val estar fort en bon proposit. pseverara. car. cxx.

¶Capitol.c.lrxij.qui mõstra cõ de fortalesa ir patientia de tre balls e cõ voler cõplaure massa a altres dissipa molt la fortalesa.a car. cxxi.

¶Capitol. c.lrxiij. qui monstra cõ aytal satisfer carnal e desordonat desplau molt adeu. a car. cxxi.

¶Capitol.c.lrxiiij.qui monstra cõ fortalesa inclina a martiri e en q̃ esta ver martiri.acar cxxij

¶Capitol.c.lrxv.qui mõstra cõ de aq̃sta fortalesa ir patiẽtia e com tota tribulacio deu alla de deu:qui lens dona p̃ diuersos executadors.a car. cxxiij.

¶Capitol.c.lrxvi. qui monstra q̃ deu lo nostre cor inclinar aso ferir tribulacions per amor de deu.a car. cxxiiij.

¶Capitol.c.lrxvij. Qui monstra quants mals procura al hom la pacientia.a car, cxxv.

¶ Capitol.c.lxxviij.qui apporta altres rahons per que hō deu auorrir impatiētia.a car.cxxvi.

¶ Capitol.c.lxxix.qui monstra q̄ requer ala persona vera patiē= tia.a car. cxxvi.

¶ Capitol.c.lxxx.qui tracta que es iusticia quins posa la quar= ta virtut cardinal.
a car. cxxvij

¶ Capitol.c.lxxxi.qui proua per istoria com es gran peccat no gosar estar vigorosament per iusticia.a car. cxxviij.

¶ Capitol.c.lxxxij. qui monstra que es veritat son ses dignitats e ses species e parla aqu de veritat que es en lo cor.
a car. c.xxix.

¶ Capitol.c.lxxxiij.qui monstra que es veritat de boca e qui sō sos inimic.a car. cxxix

¶ Capitol.c.lxxxiiij. qui mōstra que es veritat de obrec̨o es fa eltat e lealtat.a car. cxxix.

¶ Capitol.c. lxxxv. Aci comen= ça lo terç tractat principal de aquesta quinta part del libre deles dones en lo qual trac tat se tracta primerament per que deu nols ha dats mana= ments.a car cxxx.

¶ Capitol.c.lxxxvi.qui monstra ab quines circunstancies deu hom obeir als manaments d nostre senyor deu.
a cartas. cxxxi.

¶ Capitol.c.lxxxvij. Qui mon= stra que deu hom molt incli= nar a obehir a nostre senyor deu e aço eſguardant qui es deu.a car. cxxxi.

¶ Capitol.c. lxxxviij. qui mon= stra com deu hom fort obeir adeu actanent ala altesa e no blesa dels manaments de no stre senyor deu.a car. cxxxij.

¶ Capitol.c.lxxxviiij. qui trac= ta del primer manament de nostre senyor deu: e quells q̄ fan lo contrari.
a car. cxxxiij

¶ Capitol.c. lxxxx. qui monstra qui arguex e repren aquells qui se sausen de recorrer a al= trí mes que adeu allegant q̄ deu nols vol oir.
a car. cxxxiij.

¶ Capitol.c.lxxxxi.qui monstra com per vigor de aquest sāct manament som tenguts tots desobiranament amar e hon rar nostre senyor deu.
a car. cxxxiiij

¶ Capitol.c.lxxxxij. Qui tracta del segon manament qui es de no iurar deu en va e que re quer iustament iurar.
a car. cxxxiiij.

¶ Capitol.cxciij.qui monstra q̄

iurament es acte de gran reuerencia e com pot hom iurar iustamẽt e sens peccat. a ca. cxxv

¶ Capitol. cxciiij. qui mõstra cõ per vigor de aquest sanct manament som tenguts de retre adeu ço q̃ li prometem e li votam e ço que rahonablemẽt rebem en secret. a car. cxxxvi

¶ Capitol. cxcv. qui monstra cõ lo nom de deu deuẽ hauer en gran reuerencia e fort auorrir e punir tota blasfemia sua. a car. cxxxvij.

¶ Capitol. cxcvi. qui monstra cõ periuri es leig peccat a car. cxxxvij.

¶ Capitol. cxcvij. qui monstra com ne per que deuem colre lo sanct diumenge e les altres festas. a car. cxxxviij.

¶ Capitol. cxcviij. qui monstra de quals obres se deu hom abstenir en les festas e cõ la sglesia degudament dona licencia de fer lauors algunes obres vedades. a car. cxxxviij.

¶ Capitol. cxcix. qui monstra per que la sãcta sglesia ha mudada la festa del dissapte en diumenge. a car. cxxxix.

¶ Capitol. cc. qui monstra que deu hõ molt inclinar a colre lo diumẽge e com en la setmana son dies fort priuilegiats. a car. cxl.

¶ Capitol. cc. i. Qui tracta del quart manament de deu: e per que hi es hom tant obligat. a car. cxl.

¶ Capitol. cc. ij. q̃ mõstra quãts bens son promesos a aquells qui be seruen aquest manamẽt a car. cxli.

¶ Capitol. cc. iij. qui monstra la honor que hom deu apare e amare e aquantes coses se esten a car. cxli.

¶ Capitol. cciiij. qui mõstra quãtes maneras hi ha de pares e de mares e cõ negu no deu dar poder sobre si matex a son infant. a car. cxlij.

¶ Capitol. ccv. q̃ tracta del q̃nt manament qui diu no auciuras e en quantes maneras negu pot matar a altre. a ca. cxliij

¶ Capitol. cc. vi. qui monstra cõ p altres vias vltra les demunt dites se pot com etre omey. a car. cxliij.

¶ Capitol. ccvij. qui monstra en quantes maneras se pot come tre homey spiritual. a ca. cxliiij

¶ Capitol. cc. viij. qui tracta del sizen manamẽt qui diu no fornicaras e ensenya com es grã peccat e qui porta ab si grans mals. a car. cxlv.

¶ Capitol.cc.viij. qui posa lo. vij manament lo qual es no fa ras robaria. a car. cxlv.

¶ Capitol.cc.x. qui monstra cō aquest manamēt estreny aqlls q̄ posa hexē vassalls. a ca. cxlvi.

¶ Capitol.cc.xi. qui posa lo. viij. manamēt qui es no faras falç testimoni e cō per aço nos es vedat mētir e quantes species hi ha ō mōsonague. a ca. cxlvij

¶ Capitol.cc.xij. qui posa lo ix. manament lo qual es no cobe iaras la muller de ton prohis ma. a car. cxlviij.

¶ Capitol.cc.xiij. qui mōstra cō aytal cobeiança carnal es fort perillosa en persona religiosa e prouen g istoria. a car. cxlviij.

¶ Capitol.cc.xiiij. qui posa lo.x manament qui mana que no cobeigs res de ton phisma. a car. c.xlix.

¶ Capitol.cc.xv. Aci comēça lo quart tractat dela quinta part de aquest libre lo qual tracta e determena dels. vij. peccats mortal e qui fa differēcia entre peccat mortals e venials. a car. cxlix.

¶ Capitol.cc.xvi. qui tracta de peccat de gola e ensenya cō es gran peccat e leig. a car. cl.

¶ Capitol.cc.xvij. qui mōstra cō amor de delits e poca amor de penitēcia fan hom viure en pec cat de gola. a car. cl.

¶ Capitol.cc.xviij. qui monstra com deu hom corregir los po bres delicats e curiosos en lur meniar. a car. cli.

¶ Capitol.cc.xix. qui mōstra cō la persona deu he pot adeu of ferir ō sō meniar grās e molts sacrificis adeu seruāt algunes prudents maneras. a car. cli.

¶ Capitol.cc.xx. q̄ tracta de pec cat de paresa e quant de mal fa a car. clij.

¶ Capitol.cc.xxi. qui monstra cō deu hom tractar hom pararos a car. cliij.

¶ Capitol.cc.xxij. qui mōstra cō peresa fa lom buyt de tot be el fa fin orat. a car. cliij.

¶ Capitol.cc.xxiij. qui monstra com feruor indiscreta no val res per be que tingua lom ocu pat e en feynes tostemps. a car. cliiij.

¶ Capitol.cc.xxiiij. qui posa re meys cōtra paresa. a car. cliij.

¶ Capitol.cc.xxv. qui tracta del terç peccat mortal ço es luxu ria. a car. clvi

¶ Capitol.cc.xxvi. qui monstra quines coses inclinen lom alu xuria. a car. clvi.

¶ Capitol.cc.xxvij. qui mōstra

quines altres coses inclinen lõ aluxuria e que ensenẽ lom aluxuria. a car. clvij.

¶ Capitol. cc. xxviij q̃ monstra cõ tot hom deu fort esquiuar tota carnal amistat ab done de orde o qui es dada adeu ꝑ qualq̃ via. a car. clviij.

¶ Capitol. cc. xxix. qui posa les species de luxuria. a car. clix.

¶ Capitol. cc. xxx. q̃ posa remey contra luxuria. a car. clix.

¶ Capitol. cc. xxxi. qui tracta del quart peccat mortal quis apella superbia e posa per q̃ es peccat tan perillos. a car. clx.

¶ Capitol. cc. xxxij. qui fa exclamacio contra lo argulos. a car. clxi.

¶ Capitol. cc. xxxiij. qui posa remeys cõtra superbia a car. clxi.

¶ Capitol. cc. xxxiiij. q̃ posa quãtes males filles ha suꝑbia. a car. clxij.

¶ Capitol. cc. xxxv. qui tracta d̃l quint peccat mortal qui es enuege. a car. clxij.

¶ Capitol. cc. xxxvi. qui monstra quãts mals fa enuege. a ca. clxiij

¶ Capitol. cc. xxxvij. qui posa remeys ꝯtra enuege. a car. clxiij.

¶ Capitol. cc. xxxviij. qui tracta del sizen peccat mortal que es ira. a car. clxiiij.

¶ Capitol. cc. xxxix. Qui tracta qual ira es peccat mortal e cõ es peccat fort desplasẽt adeu.

¶ Capitol. ccxl. q̃ posa quals sõ les males filles de ira. a ca. clxv.

¶ Capitol. cc. xli. q̃ posa remeys contra peccat de ira a car. clxv

¶ Capitol. cc. xlij. qui tracta del sete peccat mortal qui es appellat auaricia. a car. clxvi

¶ Capitol. cc. xliij. qui monstra quants mals fa auaricia. a car. clxvij.

¶ Capitol. cc. xliiij. qui apporta altres mals que fa auaricia. a à car. clxvij.

¶ Capitol. cc. xlv. qui mõstra cõ la auaricia ha atterrats o dampnats grãs homẽs. a ca. clxviij

¶ Capitol. cc. xlvi. qui monstra cõ apar la auaricia pijorment en ecclesiastics e en homẽs dorde. a car. clxix

¶ Capitol. cc. xlvij. qui monstra cõ apar encara pijor als rics homens. a car. clxx.

¶ Capitol. cc. xlviij. qui mõstra com esta encara pijor als vells a car. clxx.

¶ Capitol. cc. xlix. qui monstra quãtes filles ha auaricia. a car. clxxi.

¶ Capitol. cc. l. qui posa remeys ꝯtra auaricia. a car. clxxij.

¶ Capitol.cc.li.qui posa altres remeys contra auaricia. a car. clxxiij.

¶ Capitol.cc.lij.qui monstra cō guastar e no tenir manera en despēdre es grā vici.a ca.clxxiij

¶ Capitol.cc.liij.qui mōstra cō lō guastador es orat.a c.clxxiiij

¶ Capitol. cc. liiij. qui monstra quātes species hi ha de peccat e deles. iiij. penes naturals q̄ nexen en nos per lo peccat original.e q̄ es peccat original. a car. clxxv.

¶ Capitol.cclv.qui declara q̄ es peccat venial.a car. clxxvi.

¶ Capitol.cc.lvi. qui es peccat mortal.a car. car.clxxvi.

¶ Capitol.cc.lvij. qui monstra cō recidiuar en vn mater pecat es cosa fort letge e perillosa al hom.a car. clxxvi.

¶ Capitol.cc. lviij.qui monstra remeys generals contra tots peccats.a car. clxxvi.

¶ Capitol.cc.lix.qui posa lo q̄nt tractat desta quinta part de a q̄st libre e determena dels.v. senys corporals e primer del viure.a car. clxxvij.

¶ Capitol.cc.lx. Qui tracta del oir.a car. clxxviij.

¶ Capitol.cc.lxi. qui tracta del odorar.a car. clxxviij.

¶ Capitol.cc.lxij.qui tracta del gustar.a car. clxxix.

¶ Capitol.cc.lxiij. qui tracta d̄l tocar. clxxix.

¶ Capitol.cclxiiij.qui mōstra cō la lēgua es dada al hō per deu ꝑ ferne grās bens a car.clxxx.

¶ Capitol.cc.lxv.qui mōstra cō per la lengua pecca lom blasfemant e iurant e murmurāt cōtra son prohisma a car. clxxxi.

¶ Capitol.cc.lxvi. qui monstra cō pecca hō diēt paraules ocioses.a car. clxxxi.

¶ Capitol.cc.lxvij.q̄ monstra cō pecca lō diēt falçies.a ca.clxxxi

¶ Capitol.cc. lxviij. qui mōstra cō pecca lō cogitāt.a car.clxxxi

¶ Capitol. cc. lxix. qui monstra cō pecca lom diffamāt son prohisma.a car. clxxxiij.

¶ Capitol.cc.lxx.qui mōstra cō pecca hō ꝯtenent se ab daltres a car. clxxxiiij.

¶ Capitol.cc.lxxi.qui mōstra cō pecca hom escusant son peccat a car. clxxxiiij.

¶ Capitol.cc.lxxij.qui mōstra cō pecca hō ꝑ malair e desonrar e ꝑ portar paraules e ꝑ īdiscretamēt menassar:o ꝓmetra res indiscretament. a car. clxxxxvi.

¶ Capitol.cc.lxxiij.qui monstra com es grā peccat indiscret callar.a car. clxxxiiij.

¶ Capitol.cc.lxxiiij. qui mōstra com discret callar es gran virtut.a car. clxxxvi.

¶Capitol.cc.lxxv..Aci comença lo.vi. tractat de aqsta quinta part de aqst libre e tracta primerament que es religio e qui la comença.a car. clxxxvi.

¶Capitol.cc.lxxvi.qui monstra quin profit se seguex al hō per les religions.a car. clxxxvij.

¶Capitol.cc.lxxvij.qui posa lo primer cōsell euangelical qui es obediencia e ensenya deu quant la ama.a car. clxxxvij.

¶Capitol.cc.lxxviij.qui mōstra per q̄ la persona religiosa deu esser fort entesa e esser be obedient.a car. clxxxviij.

¶Capitol.cc.lxxix.qui monstra com pot hō si matex ūdinar a esser obedient.a car. clxxxix.

¶Capitol.cc.lxxx.qui mōstra q̄ nes circūstācies deu hauer vera obediencia.a car. dxxx.

¶Capitol.cc.lxxxi.qui monstra quants mals fa inobediencia. a car. dxxxi.

¶Capitol.cc.lxxxij.cō les rebelles a obediencia son grās peccadors.a car. lxxxij.

¶Epitol.cc.lxxxiij.qui monstra cō vot de obediencia obliga ne quant e cō lo prelat se deu fort guardar cō mana la obediencia:e que generos tart son bōs a esser religios e obedients. a car. dxxxiij.

¶Capitol.cc.lxxxiiij.qui mōstra cō alguns obehexen per esser loats e assi parla contra laor,ppia.a car. dxxxiiij.

¶Capitol.cclxxxv.q̄ parla molt ptra vanagloria.a ca.dxxxiiij

¶Capitol.cc.lxxxvi. qui parla ptra religiosos q̄s pcurē nom e fama mūdenal.a car. dxxxv

¶Capitol.cc.lxxxvij.qui mōstra qui es cōtra ypocrisia,e ses species.a car. dxxxvi.

¶Capitol.cc.lxxxviij.qui parla ptra aqlls quis massa cuyden valer e psomexen massa desi matex.a car. dxxxvij.

¶Capitol.cc.lxxxix.qui parla cō tra aqlls qui massa volen complaure a altres.a car.dxxxvij.

¶Capitol.cc.xc.qui monstra cō iames no fon ver obediēt psona pitada singular no curiosa en ses maneras.a car.dxxxvij

¶Capitol.cc. xci.q̄ posa e quāt som rēguts de obeir diuerses maneras de gēts ne aquals ne tots aqui.a car. dxxxviij.

¶Capitol.cc.xcij.qui tracta del segō psell euāgelical quis apel la pobresa e q̄ deu fer la psona de religio p tenir aquest vot. a car. dxxxix.

¶Capitol.cc.xciij.qui mōstra cō es gran perill no seruar aquest vot a aqla psona quil fa. a car. dxxxix.

¶Capitol.cc.xciiij.qui monstra quãta pfectio conten ab si lo vot de pobresa. a car. cc.

¶Capitol.cc.xcv.qui parla ꝯtra les pſones religioſes qui falça ment seruen aq̃st vot. a car.cc.

¶Capitol.cc.xcvi.qui mõstra cõ es sobirana abusio e falçia q̃ la persona digna q̃ ella es pobre euãgelical:e q̃ vage curiosamẽt e que no vulla sostenir pobresa ne fretura en res.a car. cci.

¶Capitol.cc.xcvij.qui monstra com nols escusa entregament lurs trangracions la escusacio q̃ posen alguns dient q̃ tot aço q̃ han possa hey en de licẽçia de lurs prelats.a car. cci.

¶Capitol.cc.xcviij.qui mõstra cõ per çenseramẽt seruar lo dit vot se deuen esquiuar algũes abusions quis fan auegades per los religiosos.a car. ccij.

¶Capitol.cc.xcviiij.qui mõstra cõ per zel del dit vot deu la pſona religiosa esquiuar altres coses aqui notades.a car.cciij.

¶Capitol.ccc.qui mõstra cõtra dones mõges qui vã vanamẽt e sõ fort mũdenals. a car.cciiij

¶Capitol.ccci. qui mõstra que pſona religiosa qui ha fet aytal vot stret no por per sa ppia auctoritat comprar ne vendre ne fer asa guisa deles coses qui li seruexen.a car. cciiij.

¶Capitol.ccc.ij.qui monstra cõ piudica molt al dit vot hauer loc ppis.a car. ccv.

¶Capitol.ccc.iij.qui mõstra cõ periudica al dit vot apropiarse libres e altres coses e aq̃lles multiplicar.car. ccv.

¶Capitol.ccciiij.qui proua per istoria ço q̃ dit es ꝯtra la dita ꝓ piacio.a car. ccvi.

¶Capitol.ccc.v.qui monstra cõ honestat del dit vot requer q̃ hom esquiu totes paraules so nant propietat.e car. ccvi.

¶Capitol.ccc.vi. qui monstra quins actes son vedats als religiosos per zel e obseruãcia de la lur alta pobretat.a car.ccvij

¶Capitol.ccc.vij.qui tracta del terç ꝯsell euãgelical qui ea castedat e aproua cõ dona religiosa deu tenir castedat mes q̃ altre ꝓ moltes raons a car.ccviij

¶Capitol.ccc.viij.qui monstra quines e quãtes gracias ha fetas deu als passats per aq̃sta virtut de castedat e cõ tribulacio la fa ahom seruar altamẽt. a car. cciz.

¶Capitol.ccc.iz.qui monstra q̃ aiuda atenir castedat.a car.cczx

¶Capitol.ccc.x.qui mõstra que aiuda tenir castedat.a car.cczx.

¶Capitol.ccc.xi.qui aporta altres adiutoris.a car. cczxi.

¶Capitol.ccc.xij.q̃ aporta los altres ꝯsells euãgelical a.c.cczxij

¶ Capitol.ccc.xiij.qui ꝯsella a tota persona religiosa q̃ sia separada dels homens aytant cõ puxa.a car. ccxiij.

¶ Capitol.ccc.xiiij. qui ꝯsella solitut e escõtẽplacio en les coses celestials e spũals.a car. ccxiiij

¶ Capitol.ccc.xv. qui monstra q̃ns son los fruyts p̃ciosos dela solitut e ꝯtẽplacio. a ca.ccxv

¶ Capitol.ccc.xvi.qui mõstra cõ desta ꝯtemplacio ix lo precios fruyt de lagrimes.a car. ccxv.

¶ Capitol.ccc.xvij.qui monstra cõ destes lagrimes neix en lom mundicia de cor e que cõserua la dita mũdicia.car. ccxvi.

¶ Capitol.ccc.xviij. qui mõstra cõ de mũdicia de cor ix vera cõtrictio de nostres peccats. a car. ccxvij.

¶ Capitol.ccc.xix. qui monstra cõ aytal dolor es part de penitencia cõ penitẽcia nos es fort necessaria.a car. ccxvij.

¶ Capitol.ccc.xx.qui posa q̃ son iij.parts de penitencia e tracta que es ꝯtrictio.a car. ccxviij.

¶ Capitol.ccc.xxi. qui mõstra q̃ es ꝯfessio ne ques requer a aço q̃ sia vertadera.a car. ccxix.

¶ Capitol.ccc.xxij.qui mõstra q̃ es cõfessio ne q̃ requer e aço q̃ sia vertadera.a car. ccxix.

¶ Capitol.ccc.xxiij. qui posa cõ deu hõ ꝯfessar e estar la persona q̃s ꝯfessa e cõ deu comẽçar al primer manamẽt.a car.ccxx.

¶ Capitol.ccc.xxiiij.qui posa cõ se deu hom ꝯfessar dels altres manamẽts de deu.a car.cc.xx.

¶ Capitol. ccc.xxv. qui mõstra se deu hõ ꝯfessar dels.v.senys corporals.a car. ccxxij

¶ Capitol.ccc.xxvi.qui monstra cõ se deu hõ confessar deles.iij virtuts theologals.e deles cardinals.a car. ccxxij.

¶ Capitol.ccc.xxvij.qui mõstra cõ se deu hom confessar deles obres d̃ misericordia.a c. ccxxiij

¶ Capitol.ccc.xxviij.qui mõstra cõ se deu hõ confessar dels.vij. peccats mortals.a car. ccxxiij.

¶ Capitol.cccxxix. qui monstra cõ se deu hom ꝯfessar dels peccats ꝯtra lo sãt spit.a c.ccxxiiij.

¶ Capitol.ccc.xxx.qui tracta de la terça part d̃ pnia qui es satisfactio aqui tracta q̃ es ne per ques deu fer e cõ ha.iij.ꝑts ço es deiuni almoyna e oracio e tracta del deiuni.a car.ccxxv

¶ Capitol.ccc.xxxi. qui aproua molt lo deiuni.a car. ccxxvi.

¶ Capitol.ccc.xxxij. qui tracta dela segona part de satisfactio qui es almoyna e loha molt a questa pietat.a car. ccxxvi.

¶ Capitol.ccc.xxxiij. q̃ ensenya quantes condicions deu ha-

uer almoyna quant plau adeu a car. ccxxvij.

¶Capitol.ccc.xxxiij.q̃ monstra com plau adeu la almoyna. a car. ccxxvij.

¶Capitol.ccc.xxxv.qui mõstra que empatra al hom fer almoy na.a car. ccxxvij.

¶Capitol. ccc.xxxvi. qui tracta dela terça part de satisfactio q̃ es oracio e ensenya quina ne qual deu esser oño.a ca. ccxxix.

¶Capitol.ccc.xxxvij.qui monstra cõ la oracio deu esser feta ab cor actanent e com es gran perill fer lo ptrari.a car. ccxxix.

¶Capitol.ccc.xxxviij. qui monstra com nos deuẽ aplicar ala oracio p guisa que puig ∫adeu. a car. ccxxx.

¶Capitol.cccxxxix. qui mõstra com deuocio es fort necessaria ala oracio e que es deuocio e cõ creix en nos.a car. ccxxxi

¶Capitol.ccc.xl.qui monstra cõ tota oracio deu esser feta principalment agloria de deu e hono r.a car. ccxxxij.

¶Capitol.ccc.xli.qui mõstra cõ aquell qui ora deu hauer en la intencio q̃ ell enten obtenir de nostre senyor deu coses sãctes e iustes egrãs e aço comẽça de exponre lo pater noster. a car. ccxxxij.

¶Capitol.ccc.xlii. qui tracta de les.iij.primeras petioions del pater noster qui son sanctificetur nomen tuu3 fiat voluntas tua.a car. ccxxxiij.

¶Capitol.ccc.xliij.qui tracta de les.iij.petitiõs del dit pater nr q̃s seguexen apres a ca. ccxxxiij

¶Capitol. ccc. xliiij. qui tracta deles dues altres petitions finals.a car. ccxxxiiij

¶Capitol.ccc. xlv. qui monstra com som tots obligats orar. a car. ccxxxv.

¶Capitol.ccc.xlvi.qui monstra cõ hi som obligats per altres rahons.a car. ccxxxv.

¶Capitol.ccc.xlvij. qui mõstra com se deu hom apparellar a orar.a car. ccxxxvi.

¶Capitol.ccc.xlviij.qui mõstra cõ grans senyors null temps deuien posar en cases de religiosos maiormẽt de dones p que noles torben de lur oracio e deuocio.a car. ccxxxvij.

¶Capitol.ccc.xlix.qui monstra com la propia casa es loc abte apregar deu hoc encara tot altre loc seruada manera. a car. ccxxxviij.

¶Capitol.ccc.l.qui monstra cõ volent orar deuotamẽt deu actẽdre al tẽps e qual tẽps hi es abte.a car. ccxxxviij.

¶ Capitol.ccc.li.qui mõstra quines maneras fa la oracio deuota e plasent adeu.a car. cc.xxxix.

¶ Capitol.ccclij.qui monstra q̃ empatxa la oracio que no placia adeu.a car. cc.xl

¶ Capitol.ccc.liij. qui monstra quines ne quals oracions deu fer qui vol que sa oracio placio adeu.a car. ccxli.

¶ Capitol.ccc.liiij.qui monstra que es contẽplacio.a car.ccxli.

¶ Capitol.ccc.lv. qui mõstra cõ pot hom puiar acontẽplacio ꝑ via purgatiua.a car. ccxlij.

¶ Capitol.ccc.lvi. qui monstra quina via es la purgatiua e cõ se deu hõ exercitar.a car.ccxlij.

¶ Capitol.ccc.lvij.qui monstra que deu dir lo contemplatiu quis exercita ꝑ aquesta via en contemplar deu e que deu fer. a car. ccxliij

¶ Capitol.ccc.lviij. qui mõstra com lo contemplatiu per esta via hi deu aiustar laor de deu e quina laor. ccxliij.

¶ Capitol.ccc.lix. qui monstra com se deu hõ purgar e lunyar de alguns deffalliments per mils puiar acontemplacio per via purgatiua.a car. ccxliiij.

¶ Capitol.ccc.lx.qui monstra cõ apres deu hom profitar ꝑ via appellada inluminatiua. a car. ccxliiij

¶ Capitol.ccc.lxi.qui monstra quines coses son aq̃lles en les quals hom inluminant se deu posar per leuarse en contẽplacio.a car. ccxlv.

¶ Capitol.ccc.lxij. qui monstra de quantes parts pren lum aquesta via inluminatiua. a car. ccxlvi.

¶ Capitol.ccc.lxiij. q̃ posa amonestamẽts persuasions fruyts e industries endreçants lo contemplatiu a contemplar. a car. cc.xlvi.

¶ Capitol.ccc.liiij. qui posa alguns motius inclinant nos a sancta ꝯtẽplacio.a car. ccxlvij.

¶ Capitol.ccc.lxv.qui aporta altres ꝑsuasions a aquest matex proposit.a car. ccxlviij.

¶ Capitol.ccc.lxvi.quin aporta altres a aquest matex proposit a car. ccxlix.

¶ Capitol.ccc.lxvij. qui mõstra quants bens fa anos la contẽplacio vltra los demunt dits. a car. ccxlix.

¶ Capitol.ccc.lxviij.qui aporta altre ꝓfit seguint en nos la dita cõtemplacio.a car. ccl.

¶ Capitol.ccc.lxix.qui ensenya com per humanes industries lõ se pot aiudar en leuarse en alta contemplacio.a car. ccl.

Tabula.

¶Capítol.ccc. lxx. qui posa altres industries a aquell mater. ꝓposit.a car. cclí.

¶Capítol.ccc.lxxi.qui tracta de la terça via e pus alta p puiar en contẽplacio qui sapella vnitiua e perfectiua e ensenya cõ lo contẽplatiu se pot leuar en alt per.iij.vias.a car. cclij.

¶Capítol.ccc.lxxij.qui monstra com lalt ꝓtemplatiu mes sent e mes ama que no es ço q̃ entẽ e veu.a car. ccliij.

¶Capítol.ccc.lxxiij.qui mõstra quines obres e puiaments e graus fa aquesta contẽplacio vnitiua dins la anima del contemplatiu.a car. ccliiij

¶Capítol.ccc.lxxiiij.qui mõstra cõ dels dits puiaments e graus neix en lo contemplatiu arrapament de pença e gran segurctat e repos.a car. cclv.

¶Capítol.ccc. lxxv.qui mõstra cõ se deu ḥauer e aiudar lo contemplatiu contra les temptacions qui leuors se leuen ꝓtra ells maiorment contra peccat de superbia.a car. cclv.

¶Capítol.ccc.lxxvi.qui mõstra de diuersos species de contemplacio cõ lo ꝓtemplatiu quãt se sent fret se deu fort escalfar e leuar alt en deu.a car. cclvi.

¶Capítol.ccc.lxxvij.qui posa algunes aiudes de contemplar de doctrines virtuoses. a car. cclvij.

¶Capítol.ccc. lxxviij. qui posa documents als cõtemplatius a vençre les temptacions. a car. cc.lviij.

¶Capítol.ccc. lxxix. qui mõstra com en special se pot vençre la temptacio del mon e del dimoni.a car. cclix.

¶Capítol.ccc.lxxx.qui monstra com pot ḥom merexer continuament.a car cclix.

¶Capítol.ccc.lxxxi.qui posa reglas cõ lom pot viure religiosament.a car. cclx.

¶Capítol.ccc.lxxxij.qui posa altres documents en aquell mater ꝓposit.a car. cclx

¶Capítol.ccc. lxxxiij. qui monstra que deu ḥom pençar estãt ab altres ne en que deu ḥõ continuament occupar son cor. a car. cclxi.

¶Capítol.ccc.lxxxiiij.qui monstra que tostemps menbrem la mort e el iuḥi de deu estret. a car. cclxij.

¶Capítol.ccc.lxxxv.qui mõstra com es gran goig e plaer pençar en la mort a aquells qui beḥan viscut.a car. cc.lxij.

¶Capítol.ccc.lxxxvi.qui tracta

deles penes de infern.
a car. cclxij.

¶ Capitol.ccc.lxxxvij. qui tracta dela gloria del regne d deu
a car. cclxiij

¶ Capitol.ccc.lxxxviij. qui posa exclamacio prouocant lom en pēçar souint en lo regne de deu
a car. cclxiiij.

¶ Capitol.ccc.lxxxviiij. qui mōlos benauēturats hauran grā goig de aquella gloriosa companya de deu e dels sancts e de lur desliuracio de infern e daltres mals. a car. cclxiiij

¶ Capitol.ccc.lxxxx. qui tracta quin orde tenen los sancts entre si matex en paradis.
a car. cclxv.

¶ Capitol.ccc.lxxxxi. Qui ensenya cō en paradis a iocs cātts balls e rialles. a car. cclxv.

¶ Capitol.ccc.lxxxxij. qui monstra com nostre senyor deu fala anima beneauēturada per la vista dela sua sauiesa e essencia. a car. cclxvi

¶ Capitol.ccc.lxxxxiij. qui monstra com es als benauenturats gran gloria quant veuen lo ꝓcehiment deles persones diuinals ço es del fill e del sāct spirit el saber el poder diuinal.
a car. cclxvi.

¶ Capitol.ccc.lxxxxiiij. qui ensenya la manera com la anima del hō benauenturat esta tostemps reposada en deu.
a car. cclxvij.

¶ Capitol.ccc.lxxxxv. qui exclama atots los homens desta vida com tostemps deuien estar ab gran goig pençant que aytal goig los estiga apparellat: e com deurien treballar q̄ nol perdessen. a car. cclxvij.

¶ Capitol.ccclxxxxvi. qui fa gracias a deu del acabament de aquest libre e escusacio ala dita Senyora Cōtessa aqui es offert. a car. cclxvij.

Assi fenex la taula del present libre.

En nom de nostre Se
nyor iesu christ.
Comença lo libre vul-
garmēt appellat deles
dones ordenat e compi
lat p lo Reuerēd mestre
Francesch eximenis me
stre en sacra theologia
del orde de fra menors
Dirigit ala molt noble
senyora dona Sāra de
Arenos Cōtessa de pra
des.

Segueix lo preambol.

A La molt alta he molt ho norable senyora mia la se nyora . dona sā ra reme nes de arenos cōtessa de pra- des lo seu humil seruidor en Jesu christ senyor dels senyors frare francesch eximenis dela orde dels frares menors honor tots temps e deguda reuerencia en aquel mater so bres alt e reuerēt redemptor qui dona per ell creada e feta per sa gran dignacio elegi p mare. ¶ Molt alta senyora semble vostra altesa q̄ ha pla gut ala vostra deuocio de di uerses vegades moura ami q̄ yo volgues auos ordenar al gun deuot tractat per a la vo stra salut e per endressament dela vostra vida p que senyo- ra molt alta volent satisfer al vostra bon desig offir vos lo present qui iatsia que ell no sia tal con la vostra dignitat requer. ¶ Empo io hi he fet segons lamia ignorancia per que senyora placia a uos q̄ en los deffellimēts q̄ açi tro barets aiats mi per escusat e tot so que de be hi contēpla- rets hey veurets grayts a la font de tot be iesu christ don es tot deuellat. ¶ Lo libre a- quest senyora molt reuerēt es tot de dones e tracta de lurs boneses e vicis e remeys de aquells segons que la sancta escriptura e los sans doctors e filosophs hā parlat e segōs que continue experiēcia nos en senya. ¶ Jatsia que desta materia aien los de munt di ts tractat largament. Empo aytant com he pogut ne sa- but he cōpresos lurs dits en breuitat p squiuar enuig aqls qui aci legiran car diu lo poc ta q̄ liso curta es pus plasēt e mes profitosa car meyns agreu ge lo ligent. ¶ Edeuets açi en tendra molt honorable p mi ls entendra cō tot lo pces de

de aquest libre es partit en dues parts principals. ¶La primera part tracta generalmēt de so que adones pertany. La segona part tracta delles en special segons .v. maneres delles car algunes son infantes qui vull compendre sots nom de dones. ¶Altres nia donzelles. ¶Altres maridades. ¶Altres vidues e altres religioses deles qualls .v. dites differencies trobarets de ual .v. trectats ordonats a gloria de deu principalment. E a lur pfit los titols dels quals tractats e delurs capitols son hordenats sots la forma quis seguex.

¶Capitol primer que Jhesu christ p gloria ye rimpli nre ha fetes puiar infantes e dones en perfeccio Euangelical.

IEsu crist eternal bu e incomutable principi de tota creatura e perfet redemptor de tot humanal natura per glorificar la altea dela sua virtut e potentia no solament afer puiar alguns homens enla auēgelical perfeccio e vida Ans encara a aquel mater grau e a tote especia de virtut a volgudes exalsar algunes infantes e donzelles delicades e generoses i fels primerament e paganes mostrant ales esdeuenidores que de qui auant negu ne neguna nos pot escusar de viura iustament e perfeta pusque aquelles son puiades en tātes perfectiōs als quals mes que a totes altres cōtra dehia e repugnaua la vanitat del mō en que erē posades e nades mes que totes altres eles enpetrauen los graus delicaments de la carn en los quals eran nodrides de sa natiuitat en sa ables males cōpanyies ab quis nodrien e perseuerauen continuament ala gran iouentut en que eran elo dimoni qui pus agudament e pus fort les temptaua e les batalaua que ales altres. Empo totes aquestes coses elles vēseren per lur grā virtut ebonesa e per la grā aiuda daquel sobiranament amable saluador nostre iesu christi que elegiren per espos lo qual los fahia special gracia axi cō aquelles qui aell tot sol volié amar ab sobirana veritat lealtat e virtut totes altres coses aço contrestants axi cō amort per la sua amor rebuiades.

¶Capitol segon q̄ vergonya es dada per deu ala dona aixi cō a natural e principal rayl e fonament de sa honestat.

PRimeramēt donchs notaras açi que segons q̄ diu sa uct gregori cō lo fill de deu en ꝑ tots temps haia generalmēt atot hō e atota dona dada ley e manera d̄ molts en dresaments aben viura. Empero especial en la lig de gracia en que son Ara hadats ales dones singulars maneres de ben viura e de tenir vida angelical en la tera ꝑ q̄ deus saber q̄ nr̄e senyor deu apres q̄ hach lō creat ela dona ço es adam e eua en lo comēsament del mon per tal q̄ ētre ab dues no hagues naguna viltat ne legesa carnal tātost prouayi a cascu de matrimoni e feu los marit e muller e q̄ special gracia sua apres q̄ haguerē peccat ꝑ inhobediencia feyta a deu dona ala dona vergonya en la cara molt mes que alhom en esta part. E aço ꝑ preseruar si matexa de tota viltat elegesa. ¶ E cō diu la sancta escriptura quant les dones perden lur puritat ela vergonya Apres la primera edat del mō e fahien letgeses de si matexes la la donchs nostre senyor deus trames dilubi general enlo mon per loqual totes negaren ab lurs homens quils consentiren. En tant que solament. viij. persones ne escaparen. So es lo grā patriarcha nohe qui era pur e bo e sa muller e sos fills e lurs mullers.

¶ Capitol terç cō tota ley e nacio aproua e zela per honestat de dona e condampna poderosament lo contrari.

PEr esquiuar encara tota viltat e letgesa carnal en special en dona feu deu tot poderos algunes leys en temps de Moyses qui fou cap e principi del poble de israhel e sot lo qual comensa la ley quis appella axi per aytal rahocar deus tot poderos dona aell la ley dels seus manamēts scrita en dues taules de pedra en lo munt de synay qui es en la ꝓuincia de arabia. ¶ E deus saber que les dites leys son posades en los libres leguals del veyl testament. E aquelles si pronuncien grans penes contra tota fembra qui peccara carnalment. E segons la granesa del peccat si es explicada aqui sa ꝓpia pena segōs que aqui matex apar. ¶ E no solamēt lo poble de israel seruaua la dita manera de viura purament e neta quant ales dones och en cara los Romans e diuerses altres infels stretamēt e fayen seruar ales dones per especial rigor e serimonia e ley de viura castament segons q̄ ressita Trogus pompeius e diuerses altres istorials en tant que diuen q̄ fayen seruar atotes a tanta de puritat

que cascuna elegira. Abans la mort que no fos tacada ho sol vn poch diffamada de carnalitat o de qualque altra latgesa o viltat segons q̄ deuall hauem a dir quant parlarē dela puritat virginal. ¶ E vltra aço hauiē collegis de dones vergens axi com hauem ara de dones monges les quals eran molt guardades segons q̄ diu lo dit Trogus pompeius que si vol qualque vna delles oli vol qualque hom p sguart delles posas macula en la honestat de lur collegi que sens tota misericordia auia apendra mort per que diu Tulius in libro de legibus que en tota nacio e poble estech aquesta ley publicade e aprouade ço es que castedat es sobiranament necessaria afembra E q̄ la maior latgesa e viltat q̄ fembra pot hauer es q̄ sia carnal e luxuriosa. ¶ Axi matex posa a quell gran doctor Carnosencis en lo termo del ram que fēbra qui de luxuria era reptada ne hauia vergonya es sentia q̄ no deuia viura en lo mon. Car dahia que aytal fembra es corrupcio de totes aquelles ab qui ella perseueraua en tant quel ayra en lque viu sen corromp dela sua presencia pertal dix salamo que fembra luxuriosa es axi cō afems pudent escampat per la carera lo qual tot hom calsiga el ha en gran abhominacio car axi com aytal fems es abhominable atotares axi aytal fembra es abhominable e pudēt a tota creatura qui seny haia rre compta selsus en lo seu sermonari de rregal fill del rrey dermínia q̄ com ell amas fort vna donzella qui seruia ala rreyna del dit regna ço era sa mare e sabes de sert que la dita donzel la sostingues besamens de vn altre hom fill de caualler q̄ tan gran abhominacio ach pres de la dita dōzella que anch iames no la poch amar ne altre negu na ni iames no haguere presa muller si no fos quant son para lo rrey lon força per raho quel seu regna no romangues sens herater ligitim deo grās.

¶ Capitol quart com la lig de gracia sobre tota altre lig cōsel la e mana puritat e honestat en dona e en tot altre.

APres les dites dues leys ço es la ley de natura e descriptura es venguda la ley de grā sobra la qual huuy correm la qual ley ha en lo mō introduyda lo nostre glorios cap esaluador benauuyrat Jesu christ. ¶ E si les primeres leys de munt dites han loada e aprouada puritat en doua e han condempnada en ella sutzura e viltat carnal molt mes a questa sancta ley. Axi com aql-

la qui es pus alta que totes les altres e pus neta e pus viua e de molt maior dignitat e reuerencia. ¶Car no solament con dempna latgesa e viltat en males obres e en males paraules ans en cara en males cogitacions e en tota especia e semblança de mal. E aço ensenya e mana lo sobiran bisba para e mestre de aqsta sancta ley Qui en lo quint capitol de sanct matheu mana q̄ qualseuol cosa q̄ al hō ó ala dona sia occasio d̄ mal fer que aytal cosa la persona aquella dega lexar e lunyar se della pbe que la cosa aquella sia bona en si. Car diu que mes li val ala persona que ab menys be vaia aparadis que si volent ne molt afferrar se condampnaua perdent ho tot. Es en axi empero que com diu sanct Ambros en vn seu sermo q̄ castedat no val res sens altres bones obres ne virtuts no valen res sens castedat que per tal que pus acabadamēt e pus cōplidamēt en senyen atot estament de dones com se pusquen mils acostar a deu e mils seruirlo e com mils sapien simateres guardar e gouernar. ¶Partirem aquest libre en. v. parts principals la primera tractara del regiment deles infantes la segona com deu hom regir les donzelles la iij. com les dones maridades se deuen regir la. iiij. com se deuen ordonar les dones vidues la. v. cō se deuen preparar les dones religioses.

¶Capitol quint. aci comensen algūs parabols als. v. trectats seguents. E lo primer en senya que es dona.

EMpero ans que pse escha al primer trectat qui segons q̄ dit hauem sera deles infantes e donzelles hauem apro metra alguns preambols qui son generals a totes dones. E necessaris asaber aelles materes Si volen conexer llur natural cōdicio principi e fonamēt de llurs bones paciōs e miseries. E axi mater seruiren molt a aquellas psonas qui condicions bones e vicis d̄ dones volē saber els volen dar doctrina e regiment e conuersar deguda ment entra elles. ¶E lo primer pambol si es saber que vol dir dona ne que entenen los grās doctors passats e aso declara a quell gran doctor. Alanus en lo seu comensament sobre Boeci de consolacio. ¶On diu axi en lo primer libre dona es hom ocassionat menor per natura que hom mascle les quals paraules ell exponent aqui mater diu axi que per tal es appella-

de la dona hõ car masde e fembra son de vna especia e ab duy per conseguent coue lo nom general de aqlla especia dequessaguer que axi pot esser appell de la dona hom com lhom mater e axi o proua. Preçia en la art gramatical qui ahom e adona compren sots aquest nom homo. Perque conclou aquí lo dit doctor que la dona pot hauer nom hom. Mas diu ell si vols saber perque dona es que sia dit hõ occasionat Deus ascí antédre que nostre senyor deu fahent la dona la feu per diuerses occasions qui guarden al hõ e ala especia humanal. Per les quals occasions la done es appellade hom occasionat e no principalment entes enla especia humana. Com segons los philosoffs so qui millor es en cascuna especia allo es fi de aquella qui fa la especia aquella e laltre es appellat occasionat so es que es dit esser fet per occasio de asso que es principal e pus perfet enla especia aquelle Bequetrau lo dit doctor aytal correlari aqui mater so es que la dona es per lhom e ordonade alhom e lhom no es fet ne ordonat ala dona quant es perla sua propria primera condicio iatsia quel hom sia fort inclínat a estar abla dona segons que per experiencia ensenya la qual iclínacio bona e dreta posa deu en lhom cõ lo aiusta matrimonialment ab la dona diét li que lhom leuaria pare e mare es acostária per amor absa muller. Per asso que dit es appar com la dona es dit hom occasionat. Axi com deya lo dit doctor enla dita diffinicio. mas resta encara a veure per aquest doctor Alanus dix aqui matex que la dona es per natura menor quel hõ masde. E diu aqst doctor que com al hom sia donade alguna especial senyoria derigor enla dona la qual senyoria deus dona alhom com dix ala dona apres son peccat. Tu seras sots poder del hõ peraisso la dona es menor quel hom iatsia que si Adam ne Eua iames no haguessen peccat ancara la dona fora menor quel hom era guonaguera aquell per maior sens neguna pena. Axi com ara de fet es entra los angels entrels quals ha orde ayial que la vn regonet alaltre maiorital sens neguna pena segons que larguamét o ensenya sanct Bionis en lo libre appellat de dionus.

¶ Capitol. vi. qui mostra per que feu Deu les dones en cors femani com sien dits homens.

Esta ara a veura qui
r nes son les occasi-

ons per les quals la dona es feta enlo linatge femení. e menor quel hom segons que demunt es tochat aquest dupte. ¶ Respon lo dit doctor Alanus aqui mater diét que la primera occasio per que nostre senyor deu feu la dona la feu per donar companyia al hom. ¶ E asso proua perso quis conte en lo libre qui es appellat genesis qui es dela creacio del mõ. On diu al comensament Moyses que dix nostre senyor apres q̃ hac creat Adam no es bo quel hom estigua sol fassamli dõchs adiutori e companyia semblãt asci mater e lauors feu la dona e diu que aqueste pot esser vna raho perque les dones naturalment son inclinades aestar en companyia de homés en aqueste inclinacio que no fora mala sino era per raho del peccat qui es sobre vẽgut es perillosa e fa mester que ben regida sia axi cõ deuall hauem adir larguamẽt. ¶ La segona raho es occasio p que la dona es feta en tal linatge femini es per multiplicacio de natura humana Car plague a nostre senyor deu que natura humana no fos tote creade en semps en lo comensament del mon axi com forem los angels Ans li plach que los homens fossen engendrats per hom e p fembra en los quals e per los quals se fahes la dita generacio. E maiorment despuys que Adam e Eua hagueran peccat e forem p nostre senyor deu sentẽciats amort ab tota llur successio. Pusque los homens fallen per mort necessaria cosa fon acontinuacio assupportacio de natura humana q̃ pusque los vns moren que los altres nasquen. E com haien aneter de dona per ordinacio de nostre senyor deu. Bonchs per força conuenia que dones fossen deles quals isquessen lo homens per continuar lhumenal natura. E aqueste diu aquest doctor es la raho pque los angels no hagueran mester mullers dins lur especia. Car no moren ne deffallen axi com los homens fan ans estan tostemps incorruptes. ¶ Mas pusque los homens deffallen e nos poden cõseruar en si maters almenys cõseruense ab llurs fills qui son quair vna cosa ablo pare e ab la mare qui son ab los fills vna carn segons que diu la sancta escriptura ¶ On diu filon enlo libre de sauiaze del pare mort que es mort e no es mort. No es mort pertant quant viu ab lo fill qui es quair vna cosa ab lo pare. ¶ La terça occasio per que la dona estech dade alhom p cõpanya diu aquest q̃ si fon p nodrir los ifants. car asso molt

mils lo fau les dones quels ho
mens per ordinacio diuinal. •
ari que es natural cosa ala do-
na esser inclinade anodrir in-
fants e aquesta es la rahó per q̃
les infantes poques per si ma-
teres si fã de drap o de fust fills
e fan aparcs quels donen ama
mar els tracten ari com si viuíẽ
e eren lurs infants. ¶La quar
ta occasio si es p figurar lo ma-
trimoni espiritual qui es entre
Jhesu christ cla esgleya e ꝯgre
gacio xpiana. ¶Car ari cõ vn
hom ama e eralça sa esposa bo
na eleyal ari Jhesu christ ama
e eralsa aquella cõgregacio de
animes sãctes que trobara en
la fi del mõ quil hauran en esta
vida amat lealment e seruit e p
ensenyar e figurar aquesta tan
ta amor prepolant nos en exim
pli a vuyl que veiam la amor
quel hom a assa esposa. ¶Car
per semblant manera e pus al-
ta sens fi ell ama la dite congre
gacio que ell appella sa esposa
E p esta rahó tota la cõpanyia
del hom e dela dona segons a-
quest doctor ho termena en aq̃
lla cõpanyia beneyta qui sera
salua e rapara les cadires dels
angells en paradis e complira
lo nombra dels alers segons q̃
es preuist e ordonat p aquella
eternal sauiesa de nostre senyor
deu.
¶Capitol. vij. com Deus crea
la dona fort bona e ben dota-
da.

PEr tal com nostre se
nyor Deu es infini-
da bonesa per tal tot
so q̃ el fa es bo e na-
gu mal no pot ha-
uer comensament ne fonamẽt.
¶Per tal diu moyses en lo pri
mer libre dela ley que apres q̃
nostre senyor hach creat lo mõ
ates atot ço q̃ fet hauia e vehe q̃
era fort bo e per conseguent la
dona feta p nostre senyor Deu
era fort bona. ¶E aço proua
Sesarius sobra lo terç capitol
del Genesis per tant. car diu q̃
deus la dotada de bens de na-
tura e de fortuna e de gracia.
¶E primerament de bens de
natura. car era sauia no pas
tant com Adam. Car diu sãct
Pau que Adam iames no fou
enguanat ne crech ço q̃ la serp
dir a Eua e aço per tal quant
hauia mes seny. Apres era
dotada dells dons quis perta
nyen al honramẽt natural ari
com bona volentat bones incli
nacions clar entenimẽt bona
industria bona cõsiencia frãch
arbitra bellesa de cors e forta-
lesa couinẽt sanitat aba en tot
aso que es mester en dona aca-
bada. ¶Ari mater era igno-
scẽt e posada en regimẽt deles
creatures que li foren hobedi
ents hauiẽ lo cors sens tota pa

cio no hauia fam ne set ne fret ne calor ne hauien mester vestidures ans anaua nua. ¶ Axi be com Adam. Car com no haguessen naguna culpa no hauiẽ de res vergonya. ¶ E perço no hauien mester vestidures. Axi matex en bens de fortuna. Car deus la hauia posada en loch fort excellent e delitos ço es en paradis terenal eli hauien dat honors delits riqueses naturals en gran copia. Si penses en lestament en que estaua.

¶ Apres era enla gratia de deu en tant que si hagues cõtrestat al diable en la sua tẽptacio nostre senyor la haguera cõformada en gracia Ultra aço li hauia dehõ creada lanima e dat ornament virtual. Aytant que en ella era e hauia tota virrut pertanyẽt ala sua salut e era ordonada finalment hauer gloria en lo regna de deu ab los sancts Angels ꝑpetualment. ¶ Apres hauia rabuda gratia de iusticia original qui li tenia axi lo cors e lanima supiugada e la raho q̃ iames noli rebellara si ella se agues volgut ¶ Moltes altres gtacies e dons raabe de nostre senyor deu per les quals appar que ella era obra de deu fort bona e fort asenyalade e digna de gran lahor.

¶ Capitol. viij. en quins mals caygueren lhom ela dona ꝑ lo primer peccat.

PEr que enueiant lo diable atante bellesa e bonesa com aquesta dona hauia Temtala e vençe la en la temptacio e li feu cometra peccat fort leg cõtra deu designãt la sua dignitat o semblança de aquella. Segons que legim en lo dit libre genesis al comensament per la qual cosa la sentencia nostre senyor Deus agrans penes les quals per ella son vẽgudes ases filles pressents e esdeuenidores e passarã fins ala fi del mõ Car dementinent fon priuada dela gracia de deu e de la iusticia original e fon farida en natura so es que del seny q̃ ella hauia perde gran partida e de tots altres bens de natura e de aquells de fortuna Axi matex car estech gitada de paradis e posada apres de Ebron en lo camp hon Adam fon creat.

¶ E aqui visque longament en molte pena e dolor e perde la senyoria real que sobre les creatures hauie les quals Deu li hauia dades e estech posada sots especial iou e regiment del marit e daqui auãt pari ab dolor sos fills e ab molta suor e treball hauia sa vida e ab grãs miseries visque de qui auant tant com estech en lo mon fins que mori. ¶ E aço fo a ella pus doloros quant ses miseri-

es e affanys trames atots nos especialmet ales dones. ¶On deus assi saber que per son pec cat tots venim al carech del pec cat original. ¶Som encara ari corrũputs que cõ diu sant Pau tots teps la carn batalla cõtra lesperit el enclina amal aytant com pot e entãt que diuen los sancts q̃ si nostre senyor deus p especial gracia sua no refrena ua la sua malicia. ¶La carn es bestant atirar lom atot peccat: e malvestat e adesatre e ainiqui tat e malicia e alegesa e aprauí tat al mon ala qual no enclines la persona de cascu. Si la beni gnitat de nostre senyor deu no la retenia cli posaua fre asa ma licia e vltre aço nerem deutors dmort corporal e priuats del re gna de deu e dela sua vista en p tots tẽps si donchs aço noes re meyat per lo sanct segramẽt del babtisma en los infans pochs Apres p lo sãct segramẽt de pe nitencia en aquells que ia son betaiats e han vs de raho natu ral.

Capitol.ix.cõ pecca lo diable temptant ha nostra mare Euą e cõ ne estech punit de deu.

Ab lo proces dela di ta temptacio pecca lo dyable e Adam e Eua e cascun tantost estech condempnat per nostre senyor Deus a especials pe nes. ¶Pecca donchs primẽ rament lo diable en sa entencio car per sa enuega volch lo no stre primer pare fer caura en pe cat e pecca en la manera falsa quels tench e fort cauteloſa en quant primeramẽt la en teroga dient li e per queus a deus ma nat auosaltres que no mãgets del fruyt del arbre apellat de sa ber be e mal. E feuli aquesta in terrogacio per tal que sabes cõ era ferma en la obediencia que dauia adeu de no meniar del fruyt. ¶E com lo diable viu q̃ ella responent dix que Deus los auia dit que sin meniauen que ells morien. ¶Lauors ree be esfors cõtra ella car manera es del diable segons q̃ diu sãct Gregori que manera es del dia ble que si lom que ell tẽpta veu rebuiar e seus esfors lauors ell raeb forssa contra lhom e ariu feu açi temptant Eua. car pus ell lauiu resonent rebeament tantost la informa ab special pmisio acreura lo contrari diẽt li no haics pahor que no mor ras ari com deus vos ha dit. ¶E apres tantost aiusta laltre promissio qui fo maior dient li ¶Be sap Deus que sin men iats de continent sarets ari cõ ell mater e semblants acll que aurets sciẽcia diuinal qui sestẽ dra asaber be e mal etotes coses ¶On diu aci sanct Hieronym que ella tan tost ensenya que

no anaua dreta quant dix al-
dyable que deus los auía ma
nat de nomeniar del fruyt p
tal que nom oriſſen. Car iatſia
que ella digues veritat. Empe
ro pẽſa dela ſua ſauieſa e amor
que dauía hauer a deu no ſola
mẽt dauia allegar lo perill de
la pena que ieſus los auía ma
neſſada ſin meniaſen ansenca
ra dauía allegar ala alteſa de-
la eternal ſauieſa de deu dict
ari al diable. ¶ Ami no perta
ny de termenar los ſacrets de
la ſauieſa del noſtre creador
com ſiam ſemblãts creatures
ſues ne tu fas ami honeſtacio
quim demaneſ pque el nos ha
aſo manat ans moſtres q̃ no
ſies bona ne reuerent obra ſua
en quant dones aentendre q̃
tu ſapies en los ſeus ſecrets
mes que atu no pertany que
dell no parles ab aquella reue
rencia que dauries. ¶ Eſi ari
reſponguieſſes tantoſt lo dia-
ble fora empatrat edefraudat
en ſa temptacio vet quant de
mal fa reebra rebeamẽt les tẽ
ptaciõs del diable. ¶ Per que
plach al creador que lo falſa-
ri aqueſt ſegons tres peccats
que auía comeſos enlo proces
de aqueſta temptacio fos pu-
nit per. iij. eſpecials plagues.
¶ E primeramẽt per tal quãt
per en veia era eſtat mogut a-
temptar. Quaſi fou dit ſobra
lo teu pits hiras e iatſia q̃ aço
fos dit al demoni en quant ha
uía p̃ſa forma de ſerp ala qual
en pena fos dat de anar per la
terra no en alt leuada ſobra
los pits. ¶ Empero ſegons q̃
dix Origenes lo entenimẽt de
la paraula ſendreſaua al dia-
ble volent li dir ari. ¶ Per a-
queſta tẽptacio cauras tot en
terra vẽſut confus e en vergo
nyit tots temps la qual parau
la ſegons q̃ aqueſt doctor diu
eſtech verificada quant lo no
ſtro ſaluador. Apres tantoſt q̃
fou mort e poſat enla creu per
reparar lo cas dela dita tẽpta
cio ſentencia lo diable. ¶ E ſe
gons que diu Sirach ſpera-
ua en la creu pendra la anima
del ſaluador fou ſentenciat p
eſta tẽptacio ep altres molts
mals a eſſer gitat dela terra e
eſſer gitat pregon en infern.
¶ Aixi com lodit ſaluador no
ſtre hauia ia dit e profetat dict
que lo princep de queſt mõ ſo
es lo diable maior ſera gitat
dec i e tẽcat en infern. ¶ Apres
per tal quant la fembra hauía
mẽtit dient li que no morrien
eſteth ſentenciat per deu ame-
niar la terra. ¶ Car dix li nſo
ſenyor. Terrã comedes. Eiat-
ſia ala letra ſos mala diccio
qui comenſa ala ſerp la forma
del qunl hauía preſa. ¶ Empe
ro diu Origenis quel enteni-
ment dela paraula era que en
menyſpreu ſeu liera dat p ba-

taller qui fes son contra sem-
bla la terra so es lom ꝑla qual
seria vengut ala fi aço per iesu
chriſt quis feu fill dela terra.
Sos de dona e es apellat fill
de dauit qui fou homa de ter-
ra axi cõ los altres. ¶Apres ꝑ
lo terç peccat que feu quãt dir
Aeua promatẽt li que seria el-
la e Adaz axi com deus li fon
dit que la fembre li trencaria
lo cap. So es que axi cõ ell fal
sament prometent. Auien la
fembra enganada. axi fembra
seria raho e occasio que el per
dria son regna e sa senyoria e
axi es stat. ¶Car diu sanct be
net que quelia glorioſa mare
de deu amerescut que ella sia
stada special perseguidora e a
terradora del diable en q̃ sola
ínuocacio del seu nom espauẽ
ta e fa fugir lo diable hon que
sia. ¶Uet donchs aci com lo
diable temptãt la dona stech
per deu punit malayt e aterat

¶Capitol. x. com estech punit
Adam per son peccat.

ADam axi mater a-
pres q̃ ach cones
lo peccat e consen
tit asa muller tan
tost na porta ses
penes. ¶Car cõ dien los sãts
ꝑ tal cõ se rebella adeu per tal
li rebella sa carn propria e to-
tes les besties li foren rebelles
en tant que dien alguns so es
los doctors q̃ vna deles grãs
penes que so ferien ell e sa mu
ler si fou delles persecucions
que les besties los donauen.
Apres que foren gitats de pa
radis maiorment dient que so
farien grãs inuasions deserps
deles setamien que nols ma-
tasen los ifants patits q̃ apres
agueren. ¶E per tal com ama
mes cõsentir esatisfer assa mul
ler que apeu per tal volch de-
que portas grã part de sos ca
rechs hõ diu axi. ¶Origenes
que grã carech es del hõ auer
acõportar asa muller en ses pa-
cions e miseries e ꝑ tal aquell
qui troba lo lengatge engles
posa nom ala fẽbre siman qui
vol dir dolor de marit ¶E en
pena de ço auolgut nostre se-
nyor deu q̃ si lom dona senyo
ria ala dona sobra si mateix q̃
ala fi li sia tots temps contra-
ria. ¶E aço hauem on diu axi
lo test fembra si senyoria aura
sobra lom tots temps seria cõ
traria a son marit. Per tal cõ
lom delitosament e cõ anamo
rat e tirat per amor e dalit car
nal consent ala fembre volẽt
ꝑ amor de ella auer speriencie
dela dolsor del fruyt aell ve-
dat. ¶Per tal li dona deu en
pena de aquest delits q̃ tots
temps menias son pa en suor
dela sua cara e visques en do-
lor e en trebayl.

¶ Capitol.xi. qui mostra com estech punida Eua per son peccat.

Mas la fembra mesquina qui lo mal hauia tractat e fon mit gencera entra lo diable elhom e ab ses maneras feu caura lhom e consenti al diable axi mater. dech hauer de son peccat pena. E hac le couinentment e tots temps ab gran misericordia de nostre senyor qui iustament la poguera hauer condempnade egitade en infern. E nou volch fer lo senyor beneyt per la sua gran pietat empero plach ala sua alta prouidencia q̃ son peccat no passas sens present punisio. Ciprianus enlaletra q̃ trames ad Fuliberum monge que pertal quant la fembra se argulla tant que ella desiga de esser agual ab deu la volch deu humiliar axi q̃ ella fos subiuga de al marit e menor notablamẽt. ¶ E perso estech dat lo carrech quils dura tots temps en esta vida soes flux de sanch tots mesos del qual han ellas males odors per les quals han arrecorrer souin aperfums e altres odors precioses quiles males odors appaguen. Per aq̃ste superbia li estech dat sodiu en pena que pus ten alt volia puiar ques baxas fins ales besties e que tots temps hagues veu de minyo e cara de ĩfant e que fos tots temps cridadora ensa torbacio axi com ha asa. En sa deffensio que arrapas saltas a altre enla cara ables vngles axi com agat.. E quãt seria mal cõtenta e qne renyas axi cõ acha. Item so din aquest que pertal con ꝑ se gran colpa perde iusticia original qui la tenia fort axi q̃ res noli podia ensi rebellar ne de fora noli podia res noura Plach adeu que fos instable e moble axi com fulla del arbre al vent. Entant que no hagues ensi neguna fermetat per natura ne tingues sacret anegun. E muda cent proposits en vn pũt e que ara ria ara plor ara vulla asso ara lo contrari axi que no tingua en res fus ni filosa ne cap ne sentaner nela puxats tanir en vn mater ꝓposit sino ab grans manaras. Item so diu ꝑ tal quant mes ama creura ala serp que adeu li es dat en pena que sia tota serpẽtina e varinosa entant que del cap fins als peus noy haialoch que tot no sia veri e mort domens pertal diu que dix lo ecclesiastich capitulo.xlij. que iniquitat del hõ dela fembra parter. E dix Lactancius sobre Genesis que resposta dade Manalau. Atolomeu Rey de Egipte qui demenaue ꝑque tot hom era caucomorat si fon car tot arbre tallat enla rail es corrũput per tot. E

com dõchs la primera mare no
stra fos estade folla pertal tots
li semblam en queucom maior
mẽt les fembres car mes se aco
stauen aella. ¶ Item diu que
ptal quant Eua sens tota por e
vergonya pres del fruyt vadat
aella per nostre senyor pertal li
estech en pena aella e ases fillas
seguents que totes fossen puru
ges entant que no fossen forssa
gudes ans vn escarauat quis
mogues contra ellas soptosa
ment ne faria fogir mil. E ptal
diu que tots temps son ferugu
es e volen seura e tots tẽps en
terra car pesen cõ aplom ne ne
guna cella noles pot longamẽt
soffarir. E so diu que ptal quãt
no hach pahor deles menasses
de deu e per so procura asci ea
totes les dones saguẽts dolors
e affanys prou ptal li estech dat
en pena q̃ infantas sos infants
ab dolor hoc encara tots tẽps
que fembre nascha tote la casa
sia trista e plor e diu q̃ ab asso se
acosta caucom la materia dela
ley de deu qui adona qui infã
tas fembra dobla lo seruey e la
pena de aqlla qui infantas in
fant mascle. Item so diu pertal
quant ari follament se hach en
fer contra deu sens tot consell
del marit qui era doctor e ragi
dor seu pertal fon faride perlo
cap dedret en dret e perde tant
del seny q̃ hauia q̃ es ten poch
aquell qui es romas que no es
quair res. E desta perdua ten
grã li ve ala dona qne noha fre
quair negun enses passions e
com la carn sera tota cõrompu
de en natura humana ari com
dit es. Seguerse q̃ en la dona
regnen les passions e les malí
cies e maluestats dela carn pus
noha fre quiles tempra E aque
sta es sodiu la raho pque les do
nes son comunament rauesses
car segueren les passions corpo
rals qui son cõtraries ala raho
natural. Per aqste raho sodiu
creuen tot so que hoen e tãtost
e maiorment lo qui parle les le
gotcia ab bella color e manera.
E pertal dona consell assi ales
dones que iames no escolten a
negun hom sino alur marit car
siu fan ala fi cauran p aqueste
raho estech ordonat per lo grã
senat de ℟oma que iames prin
cep ne ℟egna ne ragimẽt de po
ble en negun cosell del mon go
sas appellar fembra per grã ne
p bona ne sauia que fos car per
be que parlen ala fi o affollen p
lur natura e miseria. E p raho
de asso diu q̃ Liberi cesar tolch
lo regna al ℟ey Esdinar ℟ey d
egipte car en sos ꝯsells appella
ue sa muller e de qui auant no
volch ques appellas ℟ey. mas
Esdinar affeminat e bestial.
Per aquesta matera raho diu q̃
li esdeue ala dona so p deffalli
ment de seny que es gran parle
ra no perdona aiust ne a pecca

dor. Es ver q̃ digueren algũs philozoffs que asso los aiuda ue natura. Car deu feu la fem bra dela costella del marit e de ossos ara ossos tots temps fan gran brugit. E per tal hon que fembres haie ha tots tẽps gran parlaria. Ari mater hi aiuda so dien car son fleumatigues e p tal iames lur len gua nos anu ge de paraules lo fabulari dit que ari mater hi aiudaue. Car deu feu iur lẽgua de coha de ca bra que tots temps se mou. Em pero negun nou deu creura.

¶ Altres dien que per tal quãt parlant pecca es caygude en pe na de massa parlar. Bien enca ra que per aquest massa parlar los coue que son bragoses tots temps. Sino que sen estan per pahor e per vergonya empero asso aprouar diu lo fabulari q̃ com vn nigromantich preguas al diable que fahes vna cosa p amor dell lo diable respos que tot so que li demenas faria sino pendre muller e com fos inter roguat per que no volia muller respos car si noli feya assagui sa saltarmia en la cara sino dar mia tanta de brega que appor tar mia adesperacio. Car ia ho he prouat empero asso son fau les e truffes ¶ Item diu aquest mater Doctor en la dita epísto la per tal quant Eua ari meyns presa rectitut de consciencia e ten bell ornamẽt de virtut com deu li hauia dat en la anima es caygude enbuyt que narent o viuent tots temps quair se tro ba buyda de be e com sia ari bu yda per tal es vana que be no ha negun ofort poch tem se que no sia menyspreade e per quín que cap vol esser preade e loa de he honrade e per tal es aua ra. Car tem se que per pobresa no sia menyspreade. ¶ Besiga encara sobiranament que sia molt loade sis vol abveritat sis vol ab falsia. He ha dona almõ que pura sofferir per res se infa mia per sancta que sia e per a queste matera raho diu aquest doctor ve ala dona que desiga esser fort bella e si aiuda ab pin tures e ab totes aquelles que sab ne pot ne cuyda peccar e si len raptau dir vos ha queu fa per satisfer al marit e com noy es lo marit fassen pijor o dins casa la hon es lo marit no sen curen e quant deuen exir fora ỏ casa on lo marit noes lauors se ornen millor. ¶ Per amor de aqueste ballesa temen com diu aquest tots temps pendra colp per la cara e esser appella dès e estimades belles e ama guen tots temps los auys per molts quem haiem hous diran que non han la maytat ỏ aquel ls quils paren. Mas los parts e les tristors que hã ahudes en

senyan delles molts mes anys que no han. ¶ Item per aqsta matera rao so es per amor de vanitat e amor propia es cayguda en peccat de falsia car cõ diu aquest e hacho de sãct Ambros abta linatge a enganar homés es la dona. E per tal diu que lo diable tots temps que ha volgut en derrocar grans homens tots tẽps hia entreposades dones. E p aqueste via ne ha ahu de tots temps victoria. Axi cõ dona exẽpli de Adaz e de Sãso de dauid e de Salamo e de molt altres. E diu que lo poder que les donas han en aqueste part es del peccat dela primera quils ha procurat tanta forsa en grãs miseries e deffallimẽts car diu en especial dona es cayguda en art de falsaiar e de anguanar entãt que sino li fogits en terra caurets. E proueu per tãt car diu que dona sit vol enganar clla sab abtament mẽtir e teho axi apparallat que en vn buff se haura pensade la falcia. axi colorade que mils apparra veritat que no la veritat matexa. Puys diu aqst quant le haura pensada plantarleus ha denant ab sos aballimẽts axi que us sera vigares que axi sia. E si conexies la falcia en bassinar vos ha per tal guisa queus fara tenir lo lum detras. car vos veurets queus dira falcia e feruosa atorgar que res no es per christ e vos haureu ho vist. Per tots los demunt dits deffallimẽts diu aquest en contra la dona tanta de malicia que cõ diu la escriptura no es al mon malicia sobre malicia de fẽbra. Per totes aquestes coses que dites son en aquest psent capitol appar que la nostra mare eua fou molt punida per son peccat en persona e que grans miseries e molts mals hatremesos ases fillas. p les quals coses appar que pusque tants mals neren perillosos en les dones aconseguits en si matexes per lo peccat del primer que maiors ne acorrien per lurs peccats propis sino sen guarden. Perque fa mester que per guardar les dones de tot mal posem assi leys regles e doctrines tantes e tals q̃ mitgensant la misericordia del nostre saluador vinguen a salvacio.

¶ Capitol. xij. qui mostra com deu ha volgudes en algunes coses dotar les dones e cõ negun non deu mal parlar.

Empero ia per res q̃ sia negun no pens que menyspresar ne mal parlar de dones en general sia bona cosa ne plasent a deu rao es que no cõtrestants lurs deffalliments demunt dits nostre senyor les ha volgudes. ¶ En algunes coses axi exalsar q̃ tot lo mon deu ha uer temor de parlar mal dellas

E aq̃st exalsamẽt delas dones posa Orosius enlo libre appellat de Adã en lur recomãdacio Diu axi oges tu qui mal vols parlar de dones. E acten que d̃ dona est axit e per ella nodrit e per dona amat. E adona apres deu obliguat. ¶ Seguexse aqui matex axi dona naturalmẽt es piadosa vergonyosa amorosa e graciosa. Dona vida es del hõ e sens dona no poden be estar enlo mon los homens desta vida dona es vida d̃ malalt e del seu refugi asenyalat Dona ꝑ natura desija hauer infants en ha grã ĩclinacio empo cobra sõ bõ dessig absa honestat en tãt queste ꝑ ꝯfusa de son bõ desig manifestar vol dir q̃ ama auoltes frare sit fas tu aqui desmẽbrẽ tos benifets rebuts per offensa duna paraula. Diras q̃ dalida anguana al noble Sãso e sa muller de Job se leua cõtra son marit e senyor. E la filla del Rey d̃ egipta feu errar Salamo frare dichte q̃ ver dius Mas eximplide tres no tira ageneral consequencia. Car dit he yo solamẽt q̃ moltes homẽs hia haguts e retges e traydors ladres e robados. Donchs saguexse q̃ tu sies aytal crech no pas. Donchs la ꝯsequencia q̃ veus en tu no val nola estenas ales dones pus vols esser reputat per bon hom e iust pensa encara q̃ impugnãt generalmẽt a dones inpugnes lo lur creador e fahedor nostre senyor deu pẽsa encara deu cõ a ordonades les dones car fill de dona ses fet. E dona ha feta fobirana creatura pura. Dona ha posade sobre tota angelical natura. Dona es estade e es de fet archa de virtut plena de gracia mare e verge patrona e aduocade de tot humanal linatge ab deu pensa encara q̃ nostre senyor deu les dones ha ordonades ha hauer paradis. Els ha dade custodia ãgelical en aprouades moltes en lur bonesa e faeltat per via de martiri. E ꝑ altres moltes vias virtuoses en ha trobades moltes de millors que molts homens qui fallien la hon ellas tenien fort la qual cosa apparech en especial enla mare de deu qui sola estech ferma en la fe catholicha. quant tots los homẽs del mon dupta ren enla altesa dela sancta diuinitat del fill de deu. En temps dela sua mort preciosa en ha posades en posara moltes enparadis pus alt que molts famosos e grans homens hoc encara q̃ molts angels. E huy enlo mon viu la comunitat delas dones ab menys peccat quels homens. E ꝑ merit de molta sancta dona fahuy deu al mõ molta gracia e misericordia. Donchs qui pot parlar diu aquest generalment cõtra dones sino aquell qui res no sab en lo cel ne en la terra ne iames no veu ne hoy ne legi res de be. ¶ Per-

tant deya sant Pere amonestāt los homēs a honor e amor e as suportacio caritatiua deles dones. Axi prech vos fills q̄ ellas son vaxells flachs. Car aytals les crea deu. Empero en ellas posa deu la sua gracia e gloria e les ha diputades assi matex ꝑ que supportats les caritatiuament per tal que deu haia pietat de vos altres. ¶ Item aq̄ll famos doctor Policratus enlo tractat dela creacio del mō parlant del cas de Eua diu axi ia per aquest cas de questa dona negun no vulla menyspresar generalmēt totes dones car tots cahem en peccats tots iorns. E asso q̄ deu honra o axalsa nou deu hom per res menyspresar ne mal tractar. Acten donchs diu ell quant a deu exalsat estament de dones. E ia enla primera que feu car lhom feu fora de paradis en lo camp d̄ maçen apres Ebron. E la dona feu en paradis lhom feu de terra e la dona de costa viua lom feu del lim e la dona de hō arrapat en paradis cōtemplant les magnificencias celestials Acten encara que la dona nola feu deu del cap d̄l hom car nola deu senyoreiar ne d̄l peu car nola deu hō menyspresar ne cō acatiua mal tractar mas tenir com acara cōpanyia. E aquella de especial amor amar maiorment pēsant les occasions demunt dites ꝑ les quals deu volch la dona al homa companyar. ¶ E seguex aqui matex axi. Net deu moure amenyspresar les dones lo peccat dela primera. Car comunament tot hō axora quant se veu engrans bens ne ella noy cuydaue errar com erra. E de son peccat qnāt tant se estenes ach ne gran colpa son marit qui la deuia corregir e ferla tornar a deu quant en si fos e per ventura nostre senyor li haguera perdonat. Mas ell enueia mes satiffer aella que adeu. Perque si a la dona reptes repta mes al hom aqui era dat lo seny e lo regiment. E pensa en tu matex q̄ semblāt te hagueras fet que en semblants cassos fas peruentura pigor. E si lo peccat de ta mare Eua si pensas que de son peccat es exit. car de qui es vengu de la altesa e soblimitat de humilitat e paciēcia ab plenitut de altres exim plis e virtuts q̄ lo nostre saluador Jesu christ ha en lo mon obrades maiorment en la sua preciosa vida e sagrada mort qui no fora estade si aquell peccat no fos estat comes Apres de qui es exida aquella gran mare de virtuts dels sant martirs. E la penitencia e paciēcia puritat e victoria deles temptaciōs īfinides q̄ los apostols e dexebles de iesu christ els cōfessors e vergēs hā sofferides e obrades en esta p̄sent vida. Per ꝯfondre lo princep e tot lo regna d̄ peccat. e ꝑ exalsar lo regna

de virtut agloria del nostre cap Jhesu christ. Son tots aquests bens principal eixiren pēsa en cara diu aquest qui estech la tua mare Eua contra qui parlas tu ¶ E veuras que si perlo peccat te feu vergonya que per los seus grans merits e virtuts en estament que ha obtengut te fa e fara encara gran honor enlo cel. On la trobaras en companyia especial dela regina de gloria per laqual es molt honrade e amade e aella fort acostade. E per consaguent per los sancts angels altificade. E per los patriarques fort reputade e p los sancts apostols e per tots los elets de aquella gloriosa ciutat e per tots appellade mare natural mare general mare primordial de tota natura humana e mare de tots los fills e de totes les mares e de totes les fillas. Euarell precios ornat de tota pedra pciosa. Esaguramēt diu aquest doctor be marcsch q grā honor li fos feta entota part. Car ella estech perles mans de deu tot poderos formada p ell matex altament dotade. Apres p gracia sua. Apres son peccat dolçament raconsiliade ab los sancts angels fort familiar encara en esta vida posade. Bona fort bella per excellēcia sens neguna natiuitat enla qual habū da preguonamēt gran paciēcia gran sciēcia gran humilitat grā paciencia enles sues dolors en les quals sofferi innumerables en esta vida. Aqueste estech donna de continua oracio de subirana contēplacio de grā sancta dat e inextumable pietat maior ment quant se pensa que aqlls qui mal sofferiren perlo seu peccat lo passauen. O quantes lagrimes gita per aqueste rahō. O quant se dolch e plora. O quantes veguades se fora morta per aqueste rahō ab ses propies mans si non temes offen dra deu. O qui anch ve mes honestat matrimonial ne mes puritat cordial. O quāte fortelesa en ses temptacions. O quanta prudencia en son regimēt. Car apres son marit atot lo mō estudiaue e pensaue tots temps. O quāt se delitaue en lo seruey de deu en sacrificis oblacions e almoynes crech nou poria escriura ne dir so que ne hoit legir o entes per diuerses vias. O mō mal estruch e desconaxēt en ten noble e atan gloriosa mare e p la qual tans benifets raebs tot iorn. E dela qual iames no fas mencio ne tos seruidors nole amem ney han neguna deuocio. Empero ella ia per asso no cessa depreguar tots temps per tu al senyor e ala sua gloriosa mare ne cessara fins quet veia absi matera en aquell regna glorios on ella es en gran gloria. O cō te acōpanyara com ab ella sies O cō cōtinuament pguaraal senyor p tu. O quāte misericordia

raebs dell tot iorn ples oracios emerits de aqsta saneta dona. Bonchs not vulles irerer ytra ella ne ses fillas menyspresar p reuerencia della. Mas ab fiançe digues ari tot iorn O mater sactissima Eua primaria humana generis radix intercede pro nobis. Per totes aqstes coses appar que per res que dit sia en lo capitol precedct negun nos deu allerar amal voler ne amal parlar ò dones ans les deu presar e honrar. Actanent a asso q dit es de present delles empero tots temps remembra que quant les hauras ben loades q si no aletua ales altres not vulles molt acostar.

¶ Capitol. xiij. qui mostra si les dones en gloria tornerã homes

Sobre asso que dit es demunt so es q la dona es demenor dignitat que lom han mogut algus theolechs aytal dupte so es si les dones q seran en gloria romendran en estamẽt femeni o torneran tots homes laraho quils feu en asso duptar fon aquesta. Car segõs que posseu los sant doctors ai gloria serã tots los beneuyrats sens tote letgesa personal e diformitat e en lo millor estamẽt que puxen esser. Com dõchs en la especia humanal sia perfecio e dignitat esser en hom mascle. Dõchs saguexse les dones qui per raho de lur natura fembril son en alguna subiugacio e maiormẽt comparades al masles que en aquell estament de gloria seran restituides ala maior condicio e noblesa de lur especia humanal laqual es esser mascle segons que demunt es dit. En aqst dupte respondẽ los doctors dient que en gloria les dones romendran dones en lur propi linatge e veres fembres ari com ara son nela raho feta en lo contrari val. Car diuen los Doctors que iatsia que ver sia que cascun en gloria sera en lo pus alt estament que sia. Asso es ver quant al estament qui en sies lo maior qui esser pura. Mas no es ver quant ala perso na car cascun beneuyrat en sa p sonappia hauer mes de be q no ha no contrestant que cascun setingua perpaguat de aquell q ha per tal dir lo Saluador que en la casa del seu pare diuerses estaments e habitacions hi hauia so es diuersos graus de gloria. Cor los beneuyrats no serã tots aguals. Com digua lo saluador que aqui sera dat acascũ so que fet haura. Ara iatsia que esser mascle sia alguna dignitat en natura humana maior que esser fembra. Empero esser fembra no es difformitat ni letgea mas es deffallimẽt natural que nostre senyor soppler en les dones per gracia e per grau de gloria. ¶ Pensa assi que mils vy

ala mare de deu per la gran gra cia e virtut e gloria que ella ha enparadis que no fa al maior princep dels sancts angels de paradis e per conseguent mils que atots quants homens hia. E per tal dix ell glorios sanct hieronym q̄ virtut e gloria ven sen la natura. Horesmenys an cara romēdrā les dones en lur propi linatge femini en gloria. Car asso es maior gloria ō deu soes psones axi fragils en natu ra haien fetas ten altes coses p deu com ellas han. Axi mater la varietat del linatge so es de mascle o ō fembra qui es maior espill es mostra pus bella obra. Exalsa e loha mes lo poder de deu e sauiaze q̄ no faria si tots eran mascles e per esta via solē los doctors ala questio. E asso sia dit quant als preambols q̄ hauiem affer en general quant ala materia deles dones. Ara hauem adir en special de cascū estament deles dones segons sinch diuersitats demunt posa des. E assi es acabade la prime ra part principal de aq̄st libre la qual es so que generalment tocha ales dones.

¶ Capitol. xiiij. Assi comēsa la segona part principal de aq̄st li bre la qual parla en especial de les dones segons. v. maneras de ellas ia demunt recitades se gons les quals. v. maneras se seguexen. v. tractats de dones e lo primer es deles infantes.

O primer estamēt ō do nes de q̄ hauē primera mēt aplar se appella de dones ifātes e dōzelles ēsemps E deus assi ve cura Primeramēt que segons q̄ posa papies Bis be de hierusalem la psona que filla ha deu pensar que porta gran carrech sobre si matexa. E asso per tal car si la filla per col pa de sa mare o del parexte ma le via deus loy demenara deles sues mans en la mort. Apres p tal car gran confusio de parc e de mare es hauer mala filla hoc encara de tots los parents segons que diu la sancta escrip tura. apres car qui be la nodrex pot esperar p aquest nodriment grā merit deuāt deu. Car apres deu la persona qui nodrex es esser digna de esser preade ama de e honrade per aquell infant q̄ ha nodrit. E als mestres nols pot hom iames sufficientment satisfer segons que dix Aristo til enla sua eticha. E diu assi bo eci enlo libre de escolastich a di sciplina que aquest merit eguar do dona deu per excellencia a aquells qui per amor sua affil len e informen e sostenen los orfens e pobres e desemparats e per tal antiguament les grās dones quant volien ab deu im petrar quels donas infants o q̄ donas vida a aquells que ha uien o q̄ls fahes bons prenien dels espitals o de algūs pobres algū infant q̄ ellas matexes no

drien e affillauen axi com si erã
lurs. E hauien per certa cosa q.
nostre senyor rebia aso en gran
seruiy. E có axi han per clara ex
periencia que deffeya aellas
e alurs ifants e alur cases espe
cials gracias e singular miseri
cordia segons q diu lo sãct abat
Saluanus enlo seu primer ser
mo on posa axi mater aqste pa
raula asenyalade. Diu ell ales
dones qui ifants nodrexẽ nols
deu pesar lo gran affany en hã
el mal quẽ sofferen. Car iatsia q
amor carnal les hi inclina em
pero si ab la dita amor mescla
uen la de deu acceptant lo fany
quẽ han axi mater ahonor de
deu pertal quela creatura q sia
seruidora de deu enqual esta
ment q deus la vulla appellar
no es dupte quel treball aquell
nols procur ab deu gran coro
na Pertal legim que la mare de
sanct Benet tots los fills volia
desa let propia clla nodrir ne có
trestant q era noble dona e fort
generosa els nodria grossera
ment per intencio que mils ser
uissen adeu. Pertal li dona deu
fort excellẽts ifants e tots ser
uidors de nre senyor deu. Diu
labat Silue en lo dit sermo que
vedaste gran dona de Egipte q
tenia aytal manera en nodrir
sos ifants vench ala mort e feu
la cara fort alegra e comensa a
souriura e acensenyar fort gran
goig. E com fos interroguade
perques alegraue axi. Respos
sapiats q. xij. ifants q he hauts
e en mos dies sol se haie deus
preses e ara son tots asci e tots
man bassade e abrassade e man
fetas grans gracias dels bons
nodriments quels doni quant
los nodria. E maiorment quãt
los ensenyi les carreras de deu
e han me dit que han sopplicat
lo fill de deu quem acõpany la
mia anima ara enla mia mort e
puys fins enlo regna de deu. E
man dit q iames nos partirian
demi fins que sia ab ells en pa
radis. veig los tan bells q mes
vitgares q sien pus glorioses
q los sanct angels qui assi son
e veig que los sanct angels los
honrẽ fort els fan anar primes
res que si maters. E yo els de
menat sils altres fills venẽ ala
mort delurs pares e mares axi
com ells ala mia. E dien que si
lo pare e la mare nodrexen los
infants atembre e amar deu q
si morien ans delurs pares ema
res que ells preguen ab grã fer
uor tots temps a nostre senyor
deu per ells e en vida e en mort
los fan grã aiuda e honor Sils
nodrexen mal ne a peccat los
fills los acusen deuant deu que
lo pare ela mare los hã portats
aperdicio qnant en clls es estat
per les quals coses yclou aqui
lo dit sanct pare q grã estudi de
uen hauer pare e mare debẽ no
drir lurs infants pertal quẽ ser
uescan adeu en haien merit a
lurs animes. E ptal que los in

fants venguen abona fi. E per tal axi matex quel pare ela mare no sen vegen gran dol deuãt sos vls.

¶ Capitol. xv. qui mostra com deu ponex aquells qui mal nodrexen lurs infants.

Legim en lo primer libre dels Reys que lo sobira bisbe appellat E li hauia dos fills fort dissoluts e maluats homẽs en especial en peccat de gola e de luxuria qui son deytal natura que aquest dos peccats ne aporten molts daltres ab si. E com lo mal dequests fos dit al pare. Diu aqui que lo paxe dix los axi. Ara veiats mos fills d̃ vosaltres man dites coses q̃ no son bones guardats vos hi de qui auãt e corregi los axi desus ¶ E nostre senyor deu qui veu la correccio del pare esser vil e falsa carnal e ficta e irrauerent adeu trames li adir axi. Pertal quant has palpats tos fills e nols has corregits vigorosament cõ a bon pare pertal tos fills morran deuant tos vls a mala mort. tu apres ells e tolre la dignitat del sobiran bisbe a tu e dels teus e darle a altre vehent tos vls Car quim desonra no sera honrat. E quim honrara no sera desonrat. Diu sobre aquest pas la glosa antigua axi O foll. Eli e cõ podies dir axi raprenent los homẽs scelerats Ara hoiats mos fills los quals deuies appellar no per nom de fills mas ꝑ nom de diables infernats e de procuradors scelerats E quãt fosses leuat dela crida els hagues fets tractar axi cõ a fills de perdicio e dignes de mort en quant en lo templa de deu estans fills del sobiran bisba cometiẽ tã leigs peccats vet le carnal dolçor tua quant mal los feu q̃ls apporta amale mort aells e atu. E finalmẽt destruhi tote la tua casa seguesex a qui matex axi. Aprẽguen assi carnals amadors dels fills e de filles q̃ mes los amem cõplaura q̃ adeu nols corregexen ab rigor quant de mal ꝓcuren alurs infants e assi matexs ꝑ esta via e ꝑ altre. ¶ Item Boesi en lo libre de escolasticha diciplina recompte del fill d̃ lucresi lo qual era nodrit en vicis dela gola e ab vils fembres e ab males cõpanyies per les quals coses comes crim perlo qual fon sentenciat amort. E ans q̃ moris demena al pare quel basas e basant lo fill al pare ab les dents sobre lonas dona ten grã mors al pare q̃ lo nas sen porta e loy parti e dix axi. Si tu me haguesses castiguat quãt era hora no fora yo vengut a aq̃ste tenletga mort. Perque pus mas fet herater dela forcha yot fare hareter desta naffra ꝑtal que mils te menbra demi. E prech adeu q̃ ell raquira me aĩa e mon cors detu, car tu mas mort en cors e

en anima. E axi parlant lo me-
naren apeniar. ¶ Recomte Ho-
uatranus catolich e fael pphe-
ta q̄ lo Buc de Bolgaria hauia
vn noble fill fort bon infant e
qui ensenyaue en tots sos fets
que era hō generos e amāt vir-
tuts e nobleses E cō lo pare fos
vn vil e sutze e maculat especial
ment de luxuria tots tēps inter
roguaue lo fill ō viltats e delct-
geies e volia q̄ aq̄lls qui ab ell
eran lo posasen ensemblās ma
terias lo fill qui era noble e vir
tuos dix diuerses veguades al
pare que li plagues deno ferli
mencio de aytals coses ne ferli
acostar gents vils e de mala cō
dicio. lo pare cō ia per asso no
sen volgues estar. Biu lo dit
poeta que vn iorn lo pare inter
rogua lo fill de viltats moltes
lo fill li respos. Per ma fe pare
que si no fos per dar honor ala
mia mare que es cara e bona si
al mon es yo no yfessaria a vos
y pare ne per senyor ne yamich
Empero per tal cō yo som mes
tengut a deu qui es mon sobirā
pare q̄ no son auos. E am mes
fer la sua volūtat que la vostra
yom ytesch ara deuos y atots
temps ne vull esser vostre hera
ter ne vull res del vostre iames
E am mes viura simple Caual-
ler viuent virtuosament q̄ esser
duch de vostra ducat viuēt vil-
ment. Biu que partis tātost del
pare. E ordona deu que lo Em
pador de ytestinoble fon mort
lauors sens fill leyant lo imperi
ala filla. E cō la fama de quell
ioua e dela sua bonesa vēgues
als Grechs. Tantost li donarē
per muller la dita filla ōl empa
dor de grecia. E ala fi de aq̄sta
istoria diu axi aquest actor acte
nen assi tots homēs generosos
e ysones de honor que mes los
valria la mort que no quant cō
fonen lur generositat e estamēt
ab vida vil e sutza. Car al punt
que hō generos se dona aviltat
tantost pert la generositat e po
sa en dupte q̄ vingua ō aquells
que hom se pēsa e dona grā mi-
nua a sos infants tots temps e
menyspreu atote se natura per
tot asso appar quāt deu cascun
actēdre aben nodrir son infant
Beya lo sanct abat Moyses q̄
dō donaue infants als homēs
per tēptar los quant amauen a
ell ne cō vsarien del seny quels
hauia dat. Me com sabrien trē-
par lurs cobeianses e aiustar e
atrēpadamēt amar. Car per to-
tes estes vias es prouat lhom a
qui deus dona infants e y mol
tes altres en esta materia.

¶ Capitol. xvi. qui mostra quin
nodrument deu hom dar a infā
tes.

ARa veiam quim no-
driment se ytany ha
infantes e a dōzelles
E assi notaras prime
ramēt que segōs que
posa Tulli de officijs infantes

e donzelles no son duns anys. Car infante es appellade comunament fins a .x.o a .xij. anys e de .xij. fins q la dona ha marit se apella dõzella e diu q edat de maridar la dõzella comensa a .xviij. anys e dura fins en .xxv. e de qui auant pasali lo tẽps de maridar. E segons aqueste diuersitat de tẽps ell posa diuerses costumes qui deuen esser ensenyades ales vnes cales altres ¶ E diu primeramẽt en esta materia Carnocẽsis en lo libre appellat de moribꝰ sacris que ala infanta de continent ques sap regonetter e ha caucom de senyla deu hom instruhir ales coses qui guarden deu ari cõ es ques sapia senyar e dir lo pater nr̃e la aue maria el credo in deum e ques sapia aionollar deuãt les ymages de Jesu christ e de madona santa Maria. Que si hou dir beneyt sia iesu christ q̃ respona amen. Que nos acost aiuhe us ne amoros ne ares del lur ne prena res q̃ li donen ne parlar solament ab ells. Ques aionoyll al cors de deu en la esgleya quant lo leua lo preuera e q̃ sapia la oracioppia almenys digua la oracio del pater nr̃e de la aue maria el credo in deũ. q̃ tots temps que entra enla esgleya o en capella se aionoyll deuant laltar e aqui adora dict lo pater noster e ari de semblants coses. Beuenli encara ensenyar de no iurar per res o si offa que li donen per la bocha. Apres q̃ port voleters los pater nostres ꝑ lo coll e que fassa per si matera algunes vigillias e q̃ preguen deus per si materes q̃ les fassa bones e al seu seruey e que les salue. E ari matet preguen deu per lur pare e ꝑ lur mare e per lurs frares sin han e ꝑ lurs bẽs faytors vius o morts. E pus que se acosten adeu o a dotze anys iales deu hoin auesar a deiunar les principals festas dl any. E les vigilias principals de madona santa Maria edirli almenys lauors la vida sua qui son .lxij. aue marias E de dir al diuendres a Jesu christ la sua vida qui son .xxxiij. pater nr̃es e ari de semblants oracions deuotes. ¶ Segonamẽt la deuẽ adoctrinar ỏ honrar pare e mare e de basarli les mans e de hobehir a tot so q̃ ells manen e de no rabotaguar. Beuenli encara ensenyar de tembra aells eso uin li deuen fer gran pahor de esser faride e aueguades siu mare que la firen no ꝑlo cap mas perla esquena e detras able vergua. Car diu Salamo q̃ la vergua es la medecina ꝑ la follia del infant. Mull temps pare ne marc deu affalaguar son infant pus q̃ aquell haie ia anys de discrecio mas tots tẽps li deuen ensenyar don haien pahor empero ab manera e sens esglayament. ¶ Tersament li deuen ensenyar nodriments ari cõ que

tots temps call e no parla sino poch e quāt sera interroguade ques guart de dir negūa letgesa ne mal ensenyament ne gos iuguar ab miyons qui res noli ꝑtanyē ne pendre res que li donē ne iuguen ab negun fora casa o si offan almenys ab licencia de la mare. Axi matex no parla cridant iames ni ria dissolutamēt sino pla. Semblantment q̄ haia los vylls nodrits e q̄ no guart de ferm enla cara anegū. Mas que de continent com ha guardat algun que tātost baix luyll en terra e si res ha adir a algun queu digua gint e curt maiorment si hia gent estranya e que no digua falcies per res e si ha fet negun deffalliment en poblich quen digua se colpa humilment ala mare e que lin de man perdo. Null temps fer vllades a hom del mon ne estar ala finestra ne dequi parlar ab negun baix maiorment ab gēts Car sapies sens dupte q̄ dona finestrera ne pressech ab costera no pora molt durar segons diu laximpli comu E es axi que si la īfanta si auesa ab poquesa puys no sen pora estar. E en especial consella Senecha q̄ les infantes se nodreschan en poquesa car no temen tant cō son grans e si han iapres enla tinta de fer mal iames nos castiguaran. ¶ Quartament li deuen ensenyar que sia nodrida en meniar e eu beura e maiorment deuant e stranys ne aytals infantes deuen les mares menar per cōnuits E iames les donzelles ꝑ tal que lurs deffalliments no sien vists e notats agrā dolēcia de pare e de mare. E especialment deuen esser nodrides en beure poch e aquell poch sia lo vi be amarat car aqueste es vna deles grans letgesas e mal ainfanta o en dōzella qui sapia bo lo beure e q̄ aueguades sia be o vn poch ambriagua. ¶ Diu Senecha que grā honor es ala dona que no begua vint e los Romans hi volgeren auesar lurs mulleres ꝑforsa mas vaent que ellas ne beurien de amaguat e no sen volrien estar lexaren ho estar. E consella Senecha que cascun aues son infant a viura groseramēt e no adelicadures per res axi matex deuen auesar lo pare ela mare lur filla ia graneta que no dorma massa ne sia amiga del lit. ¶ Quintamēt les deuen nodrir que no sien ꝑaroses ans aytant cō la edat o puxa sofferir les fassen treballar en exercicis dels quals ꝑ tots tēps poguessen viura e aiudar alurs marits si la fortuna los venia contraria. ¶ Recōte Policratus en lo seu size libre que Octouia emꝑador feu nodrir ses fillas a saber tota cosa qui esta endona asaber. Axi com es aobrar de seda e de fillar e de fer draps de lana e de li e de texir e de cosir e de tallar totes ve

stidures pertanyents a homẽs e adones.

¶Capitol.xvij.qui mostra com les deu hom guardar que no si en ocioses.

Recomte Tulli q̃ vna dona fort viciosa de Roma que iames no volia filar ans ho de scõsellaue ales altres vẽch affer reuerẽcia ala Empadriu muller d̃l dit Octouia emperador e la dita empadriu lauores filaue estopa del li. E feu prestament apparallar moltes filoses ab semblãt estopa. E axi com la dita dona fon entrada e ach feta reuerencia ala emperadriu esquiuas fort com la empadriu filaue ella e aq̃llas qui ab ella eran vengudes e escusas q̃ aytal cosa iames ella no hauia feta ne neguna de ses companyones. e diu aqui q̃ lempadriu respos cert yo creu que digues veritat per tal has tu ten mala fama e totes aq̃lles qui ab tu conuersen souin. car dona qui no fila ia sap hom ꝑ qui es tengude e per tal ti guarde q̃ dequi auãt no vingues ama p̃sencia ne neguna de tes cõpanyones car yo de aq̃lles som qui volẽteres filen e fas mes fillas filar e totes mes amigues. E d̃ continẽt la feu gitar del palau e feu fer crida q̃ dona qui en Roma no volgues filar q̃ fos gitade d̃ roma e collocade ab aquelles qui no filen qui estan en lo bordell.

¶Legim en la vida de sanct Adoart Rey de dassia que la Reyna sa muller tots tẽps abses donzelles filaue drap de lana e puys partieu entre los pobres. E iames nos cosia deseda ne daur ne de ꝑles ensa cort si dõchs no fossen coses diputades ꝑ al seruey de deu enla esgleya. Semblãt legim de sãcta Elizabet filla del Rey dongria per tal cascuna de aq̃stes foren especials seruentes e familiars fillas de madona sancta Maria e los apparia souin ella e lo seu fill Jesu christ. Diu Tulli q̃ dona ociosa es sach d̃ luxuria grã ꝑlera corrupcio de moltes sens tote virtut. laçs de molt mesqui confusio de son marit e vergonya de sos infants e destruccio de sa casa fembre diu ell ociosa pert finalmẽt tota vergonya no li plau res de deu. Totes quantes si acostẽ fa semblãts assi matexa. E la millor obra que fer poria es ques moris prestament.

¶Legim en la istoria oriental q̃ loran Rey de Erminia era fort bon christia e ordona que ꝑ tal q̃ les dones no trobassen maneres aviura ocioses q̃ neguna no guosas ꝑ neguna necessitat en q̃ fos ꝓmetre adeu ne asancts fer peregrinacions ne festas ne anarse adeportar en die feyner ne souin vissitar cases daltres. E diu aqui que deya aytals paraules que ten mala cosa era en dona ociositat q̃ vna dona de

honor q̃ fos ociosa era bastant
acorompre vna ciutat e encara
vn regna. E marit que p meses
se muller esser ociosa era digna
de estar priuat de tot regiment
e de tota honor car ensenyaue
q̃ era per apoch de be e fort afe-
minat. ¶ Sizenamẽt se deu no
drir infanta ari q̃ no sia falsiera
Diu Aristotil q̃ vici es de infan
tes dir falcies empo es ari que
sils es soffert els passa en costu
ma puys no sen podẽ iames ca
stigar e aquest es ari asenyalat
vici q̃ com diu la escriptura ret
lhom fort menyspresat e odios
atota res. E si aquest vici es en
dona encarnat p atots tẽps ni
ha e ret le fort odiosa a son ma
rit. Car gran carrech lics alhõ
que ell no pura dar fe ares que
sa muller li digua e li dona grã
occasio de prearle poch. E es
ari que pusque la dona es aue
sade a dir falcies de cõtinent q̃
les ha dites li es vigares q̃ ari
sia com ha dit entant q̃ no dup
tara de cõfermar se falsia ab iu
rament e vet lo peccat doblat e
crescut sens mesura e aquest ne
aporta daltres e la dona amal
port ala fi p ques deu guardar
que no sia falsa ensa paraula.
Aso aiuda molt quey sia nodri
da ensa ifantesa. ¶ Setanemẽt
se deu nodrir la infanta q̃ sia se
creta que no digua res qui li sia
dit en secret ne q̃ haie vist ni ho
ir en amaguat q̃ nou publich.
Car negun comunament nos
guarde dels ifants empo aqui
es lo perill. car din lo puerbi ol
foll e del ifant trauras lo secret
gran. Empero deu los hõ infor
mar q̃ si vehen ni senten negun
mal ques fassa en casa queu di
gue secretamẽt ala mare o atal
quey pregua ramey sens escan
del dels altres.

¶ Capitol. xviij. qui mostra cõ
deu hom actendre p nodrimẽt
deles infantes ales nodrisses e
a continua correccio.

Ensenya ancara mon
senyer sãct Hieronym
en la epistola qui es
de huytanta nou que
qui ama se filla q̃ actena quina
nodrisa li te. car los mals vicis
de aquella noh en molt ala fil-
la e les bones costumes li fan
molt debe. E diu vgo en lo libre
del sagramẽts libro. ij. parte. vi
en lo. xij. capitol q̃ los padrins
deles infantes ne porten car-
rech q̃ pusque vahen los infãts
son vẽguts a anys de discrecio
quels ensenyan els istrueschan
en tot be e maiormẽt en la fe e
asaber lo pater noster e lo cre-
do in deũ si hi veue lo pare ela
mare nicligẽs. E Hieronym en
la dita epistola en especial ifor-
ma lo pare ela mare q̃ tots tẽps
li tẽguen la vergua el flagell al
costat ari cõ hauẽ prouerbior.
xxiij. on diu Salamo no vullas
lunyar la vergua de ton infant
car no morra per ton farir. E lo
ecclesiastich en lo iij. capitol per

cut li los costats eli baxa lo cap
mẽtra es ensa infantesa sino no
poras quãt volras e axi matex
ꝓcuraras perpetualmẽt dolor
ala tua anima quant lo veuras
dolent e incorregible. Donchs
nolin ꝑdons vna mas atot mal
nodrimẽt te apparella de la ver
gua e fes li cara fera e les me-
nasses sien grans. E sia flagell
o vergua quis fassa sentir sens
mal affer. Axi cõ vergua prima
car aq̃lla te fara bon ton infãt.
no haies lo cor axi carnal ne be
stial. Que ꝑ ora dura e follya e
carnal amor effollies no confo
nes ton infant el fasses tal ensa
poquesa que ensa granesa fassa
mal goig atota res car siu fas
gran iuhy de deu te procura-
ras e grã tristor en tos dies. E
grã dolor enta vallesa quãt veu
ras ton infant membre del dia
ble e sach de peccat e cõfusio de
la tua cara e acursamẽt d̃la tua
vida. ¶ En lo seten capitol diu
axi si fills has nols ensenys ia-
mes bona amor e axils cõserua
ras ab pahor lurs cors de cau-
ra en vergonya. ¶ Curosa es la
mare que serp noli toch sa filla
O donchs cõ no ha cura q̃ no-
la morda tal peccat que mes li
valria q̃ fos morta e per serp de
uorade q̃ si aytal peccat la pren
Paraules son aq̃stes de sanct
hieronym enla dita epistola. E
diu Macrobriꝰ primo saturna-
liuz axi q̃ qui infanta nodrex so
bre totes coses le acostum d̃ ha
uer vergonya car vergonya es
lescut principal ab q̃ le infanta
se guarde de mal. Apres q̃ haie
temor del pare e dela mare. ¶ E
diu q̃ si vergonya noli dona na
tura ne li ensenya hõ de hauer
daytal infanta no cal fer cõta q̃
iames valla res. Moltes altres
coses hã posades los philozoffs
de nodriments de infants. Em
pero ꝑ tal cõ lur edat es encara
no plenament disposta arebra
doctrina. E per tal quant enca
ra los pot caucom valer so que
hauẽ adir del nodrimẽt de les
dõzelles ꝑ tal bast de present so
q̃ deles infantes hauem dit. E
assi es acabat lo primer tractat
principal dela segona part de
quest libre en q̃ hauem tractat
deles infantes.

¶ Capitol. xix. Assi comensa lo
segon tractat dela segona part
principal de aquest libre e par-
le deles donzelles e principal-
ment com dõzella deu amar pu
ritat.

LO segon tractat de
aq̃st libre sies tractar
de donzelles e de lur
manera de viura. E
assi deus saber q̃ tot so q̃ dit es
demunt del nodrimẽt deles in
fantes molt pus altament deu
esser entes deles donzelles. En
quant ales dõzelles es maior la
edat ey deu hauer mes seny e
mes vergonya e mes temor de
deu. Deya Policranus q̃ dõzel
la en lati vol dir domicella so

es habitacio e casa de deu. Car diu cō la dōzella estigua comunamēt tenchade no ha raho de hauer lo cor molt escāpat ales coses de fora Bonchs si es adocrinade a amar deu e puritat e honestat e entendra en bonesa. Seguerse que deu en ella habita axi com en sella e encasa sua e asso vol dir sanct Pau quant dir prima corinthior. vij. virgo cogitat q̄ dei sūt vt sit sācta corpore t spiritu. E vol dir q̄ la dō zella qui bona es pensa e enten en so que es de deu e que placia adeu e q̄ sia sancta e honesta de son cors e bona enla sua anima so es q̄ sia grā oracionera e grā deiunadora e especialmēt deu recomenar si matera al saluador qui fon princep e font d̄ virginitat. Apres ala gloriosa sua mare qui de q̄lla font gloriosa poha vna gran mar de puritat la qual escampa sobre aq̄lles sus es fillas qui li son deuotes e le han souint e tot iorn en memoria e le amen caramēt. ¶ La primera differencia es de aq̄lles q̄ deuen seruir deu enorde e aquestes p tal q̄ aprenguen letra mil lor deuen tātost en poquesa entrar en orde. ¶ La segona differencia es de aq̄llas qui entenā a pendre marit. E aq̄stes consel la sanct Hieronym que iatsia q̄ haiem en cor de fer so quels cō sella lo pare e la mare. Empero quāt en ellas es q̄ mes amarie seruar virginitat adeu E p aq̄st desplaer e forsa venen apendre marit. E aquest aytal voler los val a moltes coses. ¶ Primeramēt quen viuen pus castes tots tēps e pus honestament. ¶ Segonament q̄ si morен ans que sien maridades abans podē girar lur proposit a voler virginitat tots temps adeu E no pden la aureola de virginitat en paradis si ab aytal pposit ferm moren. ¶ Tersament car encara q̄ visquen e haien marit encara tots tēps han en maior reuerencia lestamēt de virginitat ey de sien mes posar vna filla q̄ sia al seruey de deu les quals coses son totes occasio e raho de grā merit per raho de asso consella ue mon senyor sanct Hieronym a aq̄lla sancta verga. Estochiu de pēsar souin en la altesa e preciositat del estament virginal e cō Jesu christ lo apporta del cel als homens q̄ aytant es so diu pus meritori cō negun noy vol obliguar mas quel hage qui pura e comfort pochs lan aconseguit p esguart de aq̄lls qui lan pdut. E cō enparadis ensenya al poble virginal especial amor e els vergens li fan especial cāt e bayll entorn e com son ab los angels pus acostats axi cō agermans car deu e angel e virginitat iermans son ela virginitat qui la ha primerament deu pensar que ella aporta ab si vn tresor incorporable vna ioya excellent la qual ha offerir axi com a

son dot al seu espos lo fill de deu lo iorn dela sua mort p̃ raho de asso encara consell a pare e a mare de dona verge ques deuen fort guardar q̃ si vahen q̃ la verge es ab ferm ꝓposit ỏ guardar sa virginitat p̃ amor de Jesu christ q̃ no loy descõsellen p̃ res car de asso es iesu christ fort offes en fa souin grãs veniãses Perq̃ recõpta ell matex q̃ sanct Hieronym enla epistola de.lxxx viij. Que cõ vna notabla dona de Roma appellada ptatrade volgues iduhir vna deuota dõzella qui hauia ferm ꝓposit de seruar virginitat p̃ amor de Jesu christ q̃ prases marit. Diu q̃ vna nit aparech li lãgel de deu ab tarribla cara dient li. Si tu tols a iesu christ aq̃sta dõzella e la dones al mon les mans te secaran e dequi a.v. mesos iras a infern e abãs de asso p̃ras ton marit quiy cõsent e tos fills. E cõ pẽsas q̃ asso fos fantasma e proseguis en la dõzella so q̃ hauia comẽsat axis sagui defet cõ lãgel manessa e vahent lo iuhy ỏ deu sobra si matera volch tornar atras de asso q̃ fet hauia e no poch lauors. Perq̃ diu aq̃ sãt Hieronym guart se la dõzella qui adeu ha ꝓmesa la virginitat q̃ no torn atras es guart cascun de descõsellarli son bon ꝓpositt. Car daytals qui fan lo cõtrari grã veniãsa ne pẽdra iesu christ. No es marauella siu facar cõ diu sãct Hieronym aytal verga es archa dell e esposa sua car es tẽpla seu elect. E donchs diu ell qui no es gelos desa cara esposa si laltre la li tol e qui es q̃ sil giten vilanamẽt de sa casa q̃ non p̃na veniãsa Cõ digua lapostol.i. corinthioy. Si algũ fara turpitut o violẽcia enlo tẽple de deu destruhir la deu en esta vida e en laltre.

¶ Capitol.xx. qui mostra cõ la donzella deu guardar se puritat e primeramẽt per oracio.

Atena dõchs assi la dõzella q̃ netament e dreta va assi matexa e aobseruãça desa virginitat q̃ aytant cõ pus pillosamẽt porta aq̃st trasor aytant lo deu mils guardar. E diu sanct Pau q̃ laquest trasor se porta en vasell qui tost se trẽcha sino es ben guardat. Perque vol la virginitat sia ben guardada car si vna veguada es pouda iames nos pot cobrar e posen los sãts q̃ la sua guarda esta enlos pũts seguents. ¶ Lo primer si es q̃ la verge prech Jesu christ cla sua mare especial q̃ la vullan guardar. Car com diu lo saui negun no pot esser continent ne casts si no p̃ especial don de deu. Diu prosper parlant de virginitat q̃ les donzellas vergẽs especials corones deuẽ trametra tot iorn allur espos Jesu christ en loch dedetras anemorades ala fin deles quals diguen dõchs mõ senyor membret demi e ellas

per tal q̃ ell membra dellas tots
tẽps membren parlen pensen e
tracten dell axi cõ de cosa sobre
totes amade. ¶ Seguexse aquí
matex axi dõzella verga e adeu
deuota alegrat car lo teu espos
sobre tots los altres es e prin-
cep generos rich hõ e poderos
saui e vigoros noble e virtuos
leyal e amoros cortes e ado-
nos. E donchs si tu est sa leyal
esposa not deus aell presentar
q̃ sies tota affaytada tota endre
sada tota leuada tota ornada.
Mas acten q̃ aquest ornament
no vol ell enla cara ne enlo cors
mas dins lo cor. Car escrit es.
Ab infimbrijs circũ amicta va
rietatibus. E vol dir dauiu que
lornamẽt dela dõzella deu esser
dins lo cor p varietat ỏ moltes
bones virtuts e obres e condi-
ciõs e costumas qui deuen esser
en la esposa de deu

¶ Capitol. xxi. qui mostra com
les males donzellas fan lo con
trari e com deu les punex p lur
pintar.

Mas en lo temps pre-
sent algunes donzel-
las no han gran cura
de aq̃st affaytament
del cor mas tot iorn
pensen enlo affaytament e pin-
tar dela cara e del cors la qual
cosa es gran offensa adeu. Car
ellas entenẽ amillorar la cara q̃
la sauieza ỏ deu ha feta. E mes
amẽ portar la cara q̃ ellas se fã
que no aquella que deu los fa.
Pẽsar pots cõ sería offes lo pin
tor si algun li affaytaue o ado-
bãue o giraue la cara que ell ab
son sobiran estudi hagues feta.
E diu sanct Hieronym ab qual
fiansa pots leuar la tua cara al
cel al senyor cõ tu ab te cara o p
te cara haies la sua sauieza axi
desonrade. Pensa encara cõ la
donzella quis pinta dona ase-
nyalat mal exempli dessi matex-
ta. Car dona entẽdre als altres
q̃ va cercant qui sen alt o qui la
vulla e axi pus p natura nol tro
ba volna trobar p art o per en-
giny. E asso es ala donzella so
birana confusio e vergonya molt
maior q̃ si era maridada. Car la
dona maridada si es represa de
son pintar posa escusa q̃ ho fa p
cõplaura al marit mas la dõzel
la no ha neguna excusacio del
mon. Dona encara a entendra
als homẽs q̃ vol esser amada e
cortciada e tenguda p bella pu
sca axis mostra affaytada e pin
tada la qual cosa es encara fort
pus vergonyosa e no cõtrastãt
q̃ les donzellas de huy raquerã
aytals afaytamẽts a grã lur ver
guonya. Empo aiuden hi molt
les miserables mares llurs quils
ho consentẽ els ho consellen. E ptal
son participãts enlo pecat e ha
uran gran part enla pena quis
espera ales fillas dessa e della.
¶ Legim de Eugenia filla del
Rey otelladia q̃ cõ en ifern fos
turmẽtada fortmẽt ẽla cara ẽlos
pits plos affaytamẽt q̃s hauia

fets q̃ tots temps maleyia asa mara en los turmẽts ꝑ tal cõ el la los hauia ẽsenyats finalmẽt mori la mara fonch gitada la ius ab la filla. E lauores la vna malayia la altre fortment q̃ era gran faresa quiu hoia. Dix langel qui ensenyaue aq̃ste visio al abat effrem. Si les fembres del mon sabien quines penas sofferen tots tẽps aquestes dues mesquines e sabiẽ quãtes ne ha en infern axi matex turmẽtades ꝑ esta raho abans se auciurien q̃ nos pintarien E sapies que los homẽs qui son pares o marits qui asso sofferen allurs mullers non escampen dessa sens gran veniansa de deu.

¶ Capitol. xxij. qui mostra que deu fer donzella quãt vol esser bella.

Sapies que si les fembres comenauẽ adeu llur bellesa ꝑ reuerencia sua e nos pintauẽ d̃u les faria amables assi matex e allur marits els daria salut e altres grans bens allurs cases e allurs ꝑsones deya sãct Ambros enlo libre de virginitat quina cosa es almõ pus ꝓfitosa ne pus auinẽt ala dõzella si no orar en sa casa amaguadament e aqui supplicar al seu amat Jesu christ que le guart e la fassa amable assi matex ela guart de offendrelo en tote manera. Deu la dõzella axi tirar ie su christ per deuots deiunis axi cõ son dela incarnacio e los diuendres ꝑ la passio e los dissaptes ala sua mare. Deiunar axi matex los deiunis manats ꝑ la sancta esglesia si donchs no es flaque o malalte. Axi matex lo deu tirar ꝑ especials oracions axi cõ son dirli los seus assots q̇ sõ. vi. M. e sis cẽts setãta sis pater nostres. O la sua corona tot iorn qui son setãta e dos pater nr̃es O la sua sancta vida q̇ son trenta e tres anys e mig. O les sues naffres qui son. v. pr̃ nr̃es. Axi matex presentar ala sua mara quatre Aue maries ꝑ les sues quatre dignitats qui son q̃ es mara de deu e es mara e verge e es sobiranamẽt sancta e sobiranament exalçada enlo cel e en la terra. E dirli la sua sancta vida qui forẽ. lxij. anys o lo cãticum gradũ. ꝑ los. xv. grahons del templa o los. vij. goigs e la sua corona qui fon d̃. xij. esteles ¶ Ultra asso la deuota dõzella pot hauer qualque sãct o sãcta en deuocio especial aqui p̃sent tot iorn alguna especial oracio o ꝟuir ꝑ tal q̃ la guart ela endreçe en tots sos affers. E aq̃st consell dona aq̃ll sanct hõ. Job. v. dient. Ad aliquẽ sanctoꝝ cõuertere E vol dir q̃ cascũ deu hauer qualq̃ sanct aqui recorregua en tẽps desa necessitat. Car nos ꝑ nr̃os peccats no som dignes de supplicar a nr̃e senyor deu q̇ es ten alt senyor lo qual hauẽ tãt

offes. E ptal es bo fer amistat especial ab qualque sanct q̃ sia mitgenser entra deu e nos. E aqueste es la primera guardia de la bona dõzella so es oracio de iuni. E fer venies e altres coses plazents a nostre senyor deu.

¶ Capitol. xxiij. qui mostra cõ virginitat se vol guardar p̃ humilitat segonament.

LA segona custodia d̃ virginitat enla dõzella es que sia humil e nos preu masa ne de sig haver gran fama de bellesa ne vage vanamẽt ornada ne de sig esser vista ne vaia ab continents põposos ne port vestidures ab tall orat ne nouell. Car com diu sanct Agusti souint porter nostre senyor la supbia del cor lerant caura ala persona argullosa en publica luxuria e lauors pert la fama maiorment si es dona e despuys es menyspresada per atots temps. ¶ Ho res meyns dara aytals donzellas p̃ mullers atals homens qui les menyspresaran e les tractaran axi com a fems aueguades a aytals dara longues malalties e tals que de qui auãt no les cal alegrar dellur bellesa. E souint aytals fa venir aten gran pobresa que per grat o p̃ forsa sanhumiliar ols trametra altres cassos leigs e terribles qui no solament les humilien fins ala terra ans encara les aporta en punt de desesperar vet q̃ fa supbiã vanitat excessiua ala dona. Per que diu assi Ciprianus si sanct Pere enla sua epistola mana que les dones no vaien ordonades ab foran arreamẽt de cabells ne dor ne dargẽt. Sãct beda escriuint athimotcu q̃ no porten tortura d̃ cabells ne perles ne or ne preciosa vestidura Que dira donchs la dõzella q̃ no ha neguna escusacio de portar aqstes coses. Com les maridades prenen escusa de portar les dites coses o per manamẽt del marit o p̃ cõplaura aell les quals escusacions no son en la donzella Actena la donzella so q̃ la Reyna. Ester deya adeu en sa oracio e pnguã exemplí della si vols esser be ab deu. Car legiz Ester. viij. Tu senyor sabs q̃ yo he agran ab hominacio tot senyal dargull e de supbia hoc en cara aqll ornamẽt que yo port quãt me endressar aquell die q̃ he acõparer deuãt lo Rey mon marit vet q̃ deya ne com era humil aqsta qui era muller del maior Rey del mon. E ptal quãt aytal era trobaue grã gracia deuant deu e deuãt son marit maior que negun altre. Car escrit es q̃ deus dona la sua gracia e benedictio als humils e contraste al cor e voler dels argullosos els confon els aterra ala fi. Deya sanct Ambros enlo libre de virginitat que humilitat de

dõzella se deuia ensenyar enlo parlar enlo anar e enlo vestir e enlo sofferir. Car si es corregida de sos vicis per aquells aqui pertany. Deu ho pendre ab grãgoig e humilitar e fer ne de cor moltes gracias ala persona qui la corregex car aquella ensenya que le ama ela vol preseruar de mal. posa lo poeta Salustius q̃ dona que veu sa filla rabella e que irreuerentment raeb se correctio. O la deu matar o tãt batra e humiliar fins q̃ clarament veia que sa filla ragonex son defalliment e cõfessa sa culpa e defet se esmena de son deffallimẽt Car si la mare nou fa axi ella la fara primerament pus rabella assi matexa que no era e per cõseguent romendra pus arezade afer mal q̃ de bans e ia sera pus argullosa ala mare e la menyspreara mes quant sera fora secura. ¶ No res meyns la posa arisch de esser semblant irrauarẽd a son marit e aq̃ll per ventura ferna tal castich q̃ sera massa. Deya Ternatinus que donzella que fora casa de son pare se ha acastigar fa gran vergonya asa mare e la mare la posa a gran risch. car castiguarla altri quin haura pocha pietat. Donchs ensenya de humiliar ata filla per tal que sia amable adeu e atots aqui deu plaura e persa bona conuersacio.

¶ Capitol. xxiiij. qui mostra cõ les males donzellas son argulloses e van fort vanament.

Empro vuy lo diable axi poderosament senyoreia algunes dõzellas e altres dones que no q̃ no es dupte q̃ nr̃e senyor no fassa ala fi vn gran escarniment e castich per la gran superbia que han al cor vanitat e amor del mon segõs que en tot llur ornament ensenyan defora Car tu les veuras portar al cap ornaments curiosos e passants tota regla e tota mesura. Car si son dõzellas porten corones reyals y excessiues. Si maridades porten vels grochs ab especials liguardures. Com segons que diu sanct Ambros cap de dona deu anar cubert ensenyal primerament que della hix peccat. E per ensenyar que es subiugada a son marit e per tal que no prouoch les altres apeccat e ellas asso no contrastant ꝑ guisa se componen los vels q̃ los sien vists los pits e que axi prouochẽ los homẽs acobeiar les les quals coses son agran dampnacio dellus animes. ¶ Segonament porten los vels estrets ab agulles dargẽt precioses ab los caps daurats e ab perles e ab pedras qui ia agreuiẽ lo dit ornament. ¶ Terçamẽt acrexer llur bellesa portẽ vestidures de la pus p̃ciosa materia q̃ poden entant q̃ ni ha de mils ornades q̃ls altars en ques diu missa so

es de drap dor e de vellut e descarlata e de duat e de porpora e de tartari e e domesqui e daltres preciosos vestidures a grā irreuerencia de deu que cors ō fembra ni encara dom condempnat amort als vermens axi cō tots los nostres vaia axi ornat e tal de aquestes vestidures sera lo pus orat ques pusa trobar. Car sera al pits ample per que pusen grā part ō lurs cors ensenyar e al mig estret tāt que es mareuella quant la estratura noles trencha o noles fa esclatar Eaprés rugades atotes parts. E al peus ab patins q̄ nols seruen sino empetrar llur anar E ab Erminis ornades e aquestes vestidures volē moltes sin poden hauer e noy planyē lurs marits. E dins porten al cando res delicades ab manegues daltre ley molt pus corios e pus precios a ensenyar lur delicadura e sumptuositat. E van ne altres ab cocs longues rossaguāt per terra lo drap de que vn mes qui pobre seria vestit e crida cō tra aquellas deuāt deu q̄ aytal dona ama mes perdre lo drap rossaguant per terra q̄ sil ne vestia. Aprés portē al cap cabells manleuats de dones mortes q̄ les deurien prouocar afaresa. E p que appareguen bellas porten los al cap ab artificial citi car mostren los duna part alt e daltre baix e assi ab aytal siti e qui ab altre segons quels es vi gares ques reten pus bellas. Porten en aprés correges bossés e anells multiplicats e diuerses e curiosos e praciosos sens tota necessitat sino asola apensa dellur bellesa la cara pintade los huls alcaffollats e puntats ab altre figura pus gran e pus longua que no han los vyls q̄ deu los ha dats. Aprés porten destiu guants en les mās p tanir les pus delicades laqual cosa es adeu fort pudent es nodre xen alguna vngla q̄ par vngla de laho o ō qualque bestia e apporten aquella alcanade per intencio fort vil e carnal e les altres vngles mig blāques e mig vermelles axi cō si deu tot poderos nou hagues sabut colorar sufficientment quāt les feu. E ui ha moltes brodades de obra de brodadura e ab diuisa e senyal especial Sabates porten trencades e van en paal de calses e ab tapins ab polaynes p les quals donē a entēdre q̄ son ne q̄ tenen al cor Car diu Salamo labit clo vestir dela psona ensenya psona qui es. Ensenyā ho encara en llur parlar car parlē ab especials maneras cō pus primamēt poden e en especials condechs en menar lo cap clos labis les quals coses aprenen en casa deuāt lo mirall deuāt lo qual estaran per espay de anar vna legua guardāt los com los estara axi girāt se E axi lauar lo labi de munt. E quāt se podē en

senyar les dents e qual dent es pus bella es pot mils ensenyar e qual famils apintar. E tan estas tan cayaries tãtes e tantes que marauella es cõ la paciẽcia de deu les vol pus sofferir ni portar.

¶ Capitol. xxv. q̃ mostra quãt mal fa la dona ornant se vanament.

Diu Orígenes q̃ si les dones pẽsauen quãt de mal fan ayi orada mẽt ornãt se e en ballíntse non ha vna al mon quiu fahes. Car diu ell ellas ayi ornãt se prouocan adeu cõtra si mateyes etant q̃ apres lur mort deu ne fa lo maior iuy els dona ỏles grãs penes quis donen anegunes altres psones En quãt han llur cors ahut cõ adeu fahent na ydola e posant aqui tot llur estudi tots temps Apres diu aquest car p llur amballiment han tirades animes de molt mesqui aperdicio e maiorment quant van ales esglesias ab ornamẽt aqll quis arma del diable apendre les animes de aquells qui eran anats apre guar deu no res meyns q̃ prouochan los mals homens dela esglesia q̃ fassen bordell al diable. Car venen ales festas scient ment ales esglesias p guardar e cobeiar les dones be ornades ney venẽ p als car si ellas noy eran noy vendrien. Apres que fan adeu aqste desonor souin q̃ laltar estara apparellat pobramẽt hon esta lo cors pcios deic su christ. E la dona ydola del diable estara vestida de draps preciosos ornade dor e de ples. Apres diu aqst que per so prouoquen a nostre senyor atrametre especial plagua. Contra la ciutat e comunitat en ques soste tẽ gran desastre. Car deu cõtra aytals comunitats menassa fort e contra les dones ayi ornades segons que appar Isaye tercio Apres que aytal dona prouocha adeu contra son marit que aytal ỏsastre soste e soffer apres quel prouocha contra se casa e si mateta car tart veuras diu aquest q̃ deu no ensenya sa furor contra casa hon la dona sia fort bella ne haia fama de aytal ornamẽt ne daytal vanitat. Guardet diu aquest cõ bellesa es cosa fort perillosa en hom o en dona o queus vol car lo primer angel qui fou lo pus bell quels altres deu lo dampna. Adaz bell e Eua bella deu los malayi. Abselon ten bell e Balida se amiga e ten bella la casa los vench demunt. Bina ten polida filla de Jacob Emor la desflora. E Josep ten bell la dona lo diffama e estech pres lõguamẽt si no q̃ deu li aiuda pertal quant be vsa de sa bellesa. Salamo tẽ bell orat torna. Adomes tan bell e ten famos tacanyfo e male fy feu Jetsabel tan bella. Jeu la feu gitar per la fenestra

auall e la feu meniar acans. Co
munament hoies diu aquest q̃
tart v euras bell hõ q̃ sia bo ne
bella fembre que sia casta ꝑ tal
diu lo ecclesiastich. xxi. Ne lau-
des hominẽ ĩ especie sua E vol
dir que negun no deu esser loat
per bellesa mas ꝑ sa bonesa. car
la bellesa insturment es e via d̃
perdicio ꝑ tal dix Salamo pro
uerbioꝝ. ¶ Anulus aureꝰ in na
ribꝰ suis mulier pulchra. E vol
dir q̃ fembra bella e qui mal vsa
desa bellesa no es sino truia q̃
apporta anell dor al morro la
truia quil aporta al morro ne-
guna honor no dona al anell
ans lo met ꝑ lo fanch pudẽt axi
es la fembra bella e ab seny no
dona honor al do de deu so es
la bellesa que deu li ha dona de
Car ella la posa ela ensenya a
totes parts hõ mes mal ni pec-
cat ni viltat sen pot seguir ꝑ tal
hauem ecclesiastici. ix. Auerte
faciem tuam mulieris cõposite
propter speciem. Diu axi quet
guarts de fermar luyll en fem-
bra bella. Car molts ne son e-
stats dãpnats ꝑ bellesa de fem
bra. Per xal dix Daniel al mal
vell que condẽpna a mort ꝑ la
infamia de Susanna. E species
decepit te so es a dir q̃ per tal la
hauia cobeia de tant car le bel-
lesa de la dona lo hauia engua
nat e tirat a mal.

¶ Capitol. xxvi. Qui monstra
quant de mal sa segueix per ay-
tal van ornament.

Eliuandus hom per
fet e sanct dix q̃ qua-
tre coses hauia vistes
q̃ iames no partiren
companyia sino fort
tart so es habũdãcia de riq̃ses
ab grã suꝑbia. Auaricia ab grã
miseria vallesa ab grã ranyina
e bellesa de cors ab gran luxu-
ria. E diu axi apres al proposit
p q̃er la dona desija tant belle
sa e ornament car si le ha dessi
deu estar en gran dupte q̃ noli
cost massa si mal ne vsa. Si no
le ha ẽsenya q̃ es fort folla q̃ ab
medicines les ꝓcur car ala fi es
medecinas costarã e les ruges
ne vendran e sera abãs pus let-
ga e pus vella cõ no sen esta per
honor de deu qui li pot donar
bellesa e so que li plau. E cõ no
pensa q̃ cõ deu fello han volgut
placar se vestien de sachs es gi-
tauen en terra es gitauen sobre
la cara e lo cap fãch e sendra es
vestien de çelisis e axi asuauauẽ
deu. Axi cõ legim de Dauiu e d̃
acap e del Rey de Niniue per q̃
donchs enten en entan grãs põ
pes e babanys e carreguen los
mesquins de marits en cors e
en anima Car molts ni ha quin
porten dolor al cor quant noy
poden satisfer axi com les mul-
lrs volen e ꝓuys quant hi volẽ
dar consell han afurtar o apre-
star a vsura per dar e capte ala
muller. E puys mor lo marit e
portesen ho la muller e iames
no sen fa restitucio ꝑque pot dir

lo marít q̄ en mal punt é a son ops veah aytal muller Pens en cara la dona diu aq̄st q̄ si molt es encesa en aytals coses no po ra fer grans almoynes de q̄ re hema los peccats e de son ma rit. Pens encara quin sacrílegi es que ab aytals malediccions vingua ala esglesia afedar e en sutzar lo loch de deu diputat a dorar deu. Cert be pot pensar q̄ oracions no seran eraudides mes li valria molt q̄ iames no anas ala esglesia que no anarhi ab tanta offensa de deu. Apres diu aq̄st que aytal dona se pcu ra mala fama. Car pusque seny al porta de fembra vil e de ora de e de folla cascun pot pensar que del tot no es poffembra. E pus vol esser ten cobeiade ma rauella sera q̄ en qualque loch no caygua Cert es diu aquest q̄ neguna no es orada dins casa en loch on no sia vista. Bonchs pque ensenyarse affaytade e per fer los sinbells dessi matera e p traure si matera venal pque ala si ella troba cōprador noy cal duptar pensen encara diu aq̄st les dones q̄ ellas ari anāt puo quen les altres affer semblāt. E si los marits o phiberē saguerē sen escandels e discordies grās entre ells e aueguades si ells noy prouaheren ellas ne pcurē daltre part p vias dolētes don veuā a dulteris e daltres mals prou. Apres pensen quant offe nen los sancts angels de deu q̄ guarden los homens. Car mes de mal fa vna aytal dona als homens en vna ora que. xl. mí lia angels no haurā fet de be p uentura tal cas porta venir ptal diu sanct Pau prima corinthio rum. xi. q̄ dona porta lo cap cu bert per no offendra los sancts angels. Son encara enla esgle sia los preueres qui contractē les coses sacres qui p estucia dl diable leugeramēt se poden ta char enlo cor per esguart de ay tals dones pēsar deu encara la dona q̄ tots tēps que ella se vol ornar e affaytar per tal q̄ sia co beiade q̄ ella pecca mortalmēt per be q̄ ella no haie alcor de cō sentir amal. Dis affayta per tal q̄ sia pus bella que les altres en senya q̄ no ha caritat en quant desija hauer exces de labor ora de e vana mes q̄ altre. No res meyns que desijar aytal labor es oradura e peccat. Dis appel la ari per tal que tir assi son ma rit q̄ no vage ales altres pens que deu que asso veu fa auegua des lo contrari quant acten al mal cor car tāt volen esser ama des q̄ le amor es massa e torna vil. Com digua sanct Ambros q̄ qui massa ama sa muller de sordonadamēt es ari cō aquell qui fa adulteri puys pens q̄ no diu ella ver q̄ aquesta sia la sua intēcio car ella fa semblāt quāt son marit noy es e va p les car reras. Ari mater la on no es lo marit e dintre casa non fa la

hon es lo marit pens encara a
si lo marit que pusque samuller
nol vol perdre q̃ ell no perde a
cla si la lera axi pintar ne ornar
car muller pintada e affaytada
massa abans es pdude car pus
e p molt mes e pus ardẽtmẽt es
cobeiada lo gat si ha bella pell
tantost se fa saluatge. Car fali
pahor q̃ si mostraue la pell per
tot loch q̃ per la pell no pdes la
pell e si mater ensemps. Tu dõ-
chs si atot hom leras veura la
pell d ta muller pintada e bella
aperill poses de pdre tu mater
e ta muller. E mes te val q̃ me-
yns bella sia tua q̃ si pus bella
era daltri. ¶ Itez diu aqst pus
vols la muller casta p q̃ donchs
sostens que vaia ab abit e orna
ment de mala fembra. ¶ Item
el a porta lo senyal de putana e
tot hom diu q̃ aquells son los
senyals. Donchs p que creus a
ella tota sola quit diu lo iorn.
Cent falcies e per aytal cosa ne
faria en diria. Mil. Cõ donchs
la pots creura pẽsa q̃ qui vol cõ
prar vi en alguna casa basta q̃
lo senyal del vi estigua ala por-
ta. E qui vol comprar rossi al
mercat basta que guart al front
quin senyal hi porta. ¶ E basta
donchs si ta muller porta publi
cament ornament de vil fẽbra
quet cal duptar q̃ ella sia vil fẽ-
bra p que li pots dir axi posats
los senyals de vil fẽbra e anats
honestament e creureus q̃ siats
bona. E digues li axi diguats
dona quin senyal porta la fem-
bra putana certes que ella di-
gua lo senyal d aqlla es que va
ia la pus desonestament q̃ pot
que qual ami duptar q̃ no siats
putana e vil de vostra cors. car
cascuna part dl vostra cors por
ta senyal q̃ vos vos trahets ve:
nal als altres. Si dehits queu
fets per amor demi yous prech
queus ne estiguats per amor de
mi e sino p amor estats vos ne
per pahor car pus ami no plau
axis fara ne si pot dar consell p
altre via e veurets de fet pẽsas
encara lo marit diu aquest q̃ la
muller cosa es aell per deu co-
menade. Que quant en ell sera
q̃ la preserua de peccat e de tot
mal. Donchs q̃ lo marit li ?sen
ta que ella fassa si matera laç dl
diable apendre les animes dls
homẽs e ques pcur mala fama
e dona mal exempli dessi mater
e pcura minua assa muller ma-
tera e asos ifants e asos parẽts
gran dãpnacio procura lo ma
rit asi mater. E deu requerra la
anima de sa muller sies dãpna
da deles mans de aytal hom e
haura massa q̃ fer lauores. mas
diu aquest saps tu q̃ es asso los
homens pus son affeminats en
la amor dela carn deles fẽbres
tornen axi bestias que ellas los
mouen axi cõ hun boch pla bar
ba o hun ase pel cabestra e fan
los tenir p no res e per bestics
deuant deu e deuãt los homẽs
E perden tota virtut e tot effor

de'cor entant que nols poden desplaura deres q̃ ellas vullen Elos mesquins diu aq̃st son axi fort enguanats en asso Car lh̃o qui saui es ne val res tot temps roman senyor de sa muller. E si la muller lo veu hom de effor̃ç e de alguna virtut mes lo amara el tembra q̃ no fara sil veu vna baiocha e vna bestia q̃ li leix fer tot so q̃ vol. Ans leuores li saltara enla cara e li vendra cõtraria en tot so q̃ ell volra. Car diu lo saui si la dona a senyoria en la casa tots tẽps sera contraria al marit vet cõ se fa catiu dela fẽbra. E aq̃st es dels pus leigs catiuatges q̃ sien al mon e marerlo cascu be pusque ell los p cura ne lurs escusacions valen res axi cõ lo seguent capitol declara.

¶ Capitol. xxvij. qui mostra cõ les escusacions que les dones donen allur ornar e pintar no valen res.

CAsian⁹ escriui al grã leonci mon ge duot devoler lunyarse de tots punts de veura e de hoir e de contractar res del mon ab dones. Car diu axi soes q̃ per lurs simbells e ornaments leugeramẽt e tost giten los homẽs flachs aterra els iusts e bons fan aflaquir e rafradar dellur bon preposit. E diu ell axi no valen res les scusacios que souint deuen les fembres en lur ornament apor tat foll e van. Car die primerament q̃ noy han mala intẽcio e q̃ deu acten al cor. Dicte axi q̃ aquell qui va afornicar p tal q̃ guaresca del mal de Ronyõs o daltre mal no ha mala intencio enla fornicacio empo pecca mortalment e sis morria axi saria dãpnat. Ne adeu basta la intencio bona la hon se fa la obra mala que ell ha vedade ans ne vol vltra la intencio cla obra el fet. Car poch se val la bona intencio lla hon la obra es mala. Que val furtar per intẽcio de dar lo furt per amor d̃eu cert no res. Que val amí auciura algũ solament ptany a aq̃ll quin ha auctoritat e poder heu fa p̃ seruar orde de dret. Axi matet es en lo ꝓposit car q̃ val ala dona anar desonestament p̃ qualque bona intẽcio pusque la obre es mala dessi matera p̃ que appar q̃ poch val la dita escusacio. Be uen encara pensar les dones q̃ iatsia q̃ axi sia com ellas diuen so es q̃ en llur ornar no haien mala intẽcio. Empo pus saben q̃ de llur ornar lo diable ne fa laç apendre les animes dels homens e q̃ molt mesquí ne pert la anima sol per asso sen deuen guardar. E que si p̃ asso no sen estan q̃ney pecca contra la caritat del prohisma e fan gran pecat contra deu car les animes del homẽs fort son adeu caras

car p̄ saluar les nes deuellat del cel en terra e sen es encarnat e puys mort e q̄ la fembra p̄ son affaytar les li tolgua pẽsar pot cascun ell quãt ho presa asso ne quant ho entẽ apunir. ¶ Item diu lo dret axi. Qui occasionez dãpni dat dãpnũ dedisse videtur. ¶ E vol dir q̄ aquell qui do a quella dona lo dãpnatge don na la occasio del dampnage. chs si la dona p̄ son affaytar es ocasio de dãpnacio als homẽs saguerse que les dones per llur mal affaytar fan dampnar los homens. ¶ Item diu la ley de deu. Exodi. xxi. si algun obrira la sua sitge o sisterna e ans q̄ la cobra caura aqui bou o ase lo senyor dela sitga o sisterna on se pot algun trẽcar lo coll es tẽ gut en tal dan esi la dona esta descuberta en lo pits o en alal tra part se mostra ò son estamẽt per guisa q̄ algun bestialment guardant hi cau p̄ mala cobeiã sa ella es tengude deuant aq̄lla anima p̄ occasio della es caygu de en peccat. ¶ Itez si algun in discretamẽt porta foch e li cau per manera ques prena foch al paller o ala casa o altre cosa no sera tengut aq̄ll ala esmena cer tes hoc. Si alguna dona indi scretament mostra si matera o sa fayta p̄ guisa q̄ mogua algun apeccar el fa errar e peccar no se ra ella tengude adcu de aquell peccat cert si sera. Mas prenen algunes dones altre escusacio. Bient q̄ gran vergonya seria q̄ no anassen axi com les altres. Bonchs si les altres o fan per que nou farien ellas. Axi ma ter dir pot aytals paraules que cascuna de fer mal no es excusa cio ans la costuma agreuia lo peccat e es gran honor aquella qui deq̄lla mala costuma se alu nya. Car hauẽ ecclesiastici. viij. Quey ha confusio q̄ apporta gran gloria. E es aquella quãt algun p̄ amor de nostre senyor salunya de mal en q̄ los altres son cayguts. E quin desastre es aq̄st que la dona haia vergõya de fer la voluntat de deu e no a q̄lla del diable. Dir Jesu christ q̄ en la mort de aytals ell dira al seu pare axi dell. Pare meu a quest hac vergonya de confes sar me e de fer ma voluntat de uant los homẽs. E yo he vergo nya de cõfessar los que sien me us nols vulles vaian fora la mia casa. ab qual cara ni abqui na esperãça se pot la dona sup plicar a nostre senyor deu p̄ res si ella ha vergonya de lexar pec cat e de fer oradores per amor dell. Cert ella pot tenir ferm en son cor q̄ ella es en mal estamẽt e viu en peccat grã. E es en grã perill de dãpnar la sua anima p̄ totes aq̄stes coses apar quãt perill es ala donzella de pintar se e de affaytarse massa orada ment. E asso q̄ dit es delas don zellas se pot entendre deles do nes. car los sanct qui parlen de

sta materia so q̃ diuen odien p vnas e per altres. en esta materia pot hom dir axi solamẽt de las donzellas q̃ noy haia amesclar les maridades pus lo peccat se esten atotes.

¶ Capitol. xxviij. qui mostra cõ les dones poden anar cõpostament e deuen esser endressades

DEr res que dit sia cõtra lo foll ornament e affaytament de les dones no entanẽ ipugnar q̃ les donzelles a altres dones no puxen anar compostamẽt e onestamẽt ornades e sens aresamẽts desonests E asso vol dir sanct Pau escriuint athimoteu prima. ij. On diu axi yo no vull q̃ les dones orden deu e vaien ab abit cõpost e ab vergonya e ab trempamẽt portant si matexes axi cõ se pertany de dones de deu e no ab cabells torts ne ab or ne ab argẽt ne ab perles apparellades. Asso matex se diu sãct Pere prima petri tercio. ¶ Elá glosa par la aqui matex prou stretament de aqueste materia. E asso dien per la gran offensa que es adeu quant ellas fan lo contrari. E per lo gran mal que sensaguex segons q̃ demunt es dit. E p lo gran iuhi de deu qui ve sobre aqueles mesquines qui fan lo cõtrari segons que p diuersos exemplis e visions es estat reuelat als sãct passats nols es dõchs vedat anar cõpostamẽt ab honestat. Mas anar desonestament axi com dit es ans es fort reprehensible cosa en la dona q̃ per sa peresa sate saçarroza e sutze e mal endressade. E qui persa dolẽtia e inmũdicia prouocha son marit a auorir la e anar a altre pertal deya aq̃ll poeta lucanus en vn seu tractat q̃ fa de pẽdre muller q̃ qui pren muller fẽbra q̃ nos sapia que es ell matex se posa arisch de matarse e dõ procurarse la mort p atots tẽps Que faras diu ell si la prẽs tal q̃ sera cõ asepulcra daurat defora e bell e dedins tot pudẽt. axi cõ ni ha diu ell algunas q̃ enuides se saben liguar ni cõportar e tots temps van mig calsades e per calsar e tots tẽps se clamẽ que han perdudes les ligua cames de las calses e tots temps descosides per lo cors e mal endressades. Aqui estã les bellas vestidures axi com a vna bella truia o somera qui tots tẽps terenya ra e raboteguara ab qui no poras rahonar q̃ de res no ha memoria. Aqui res no pots comenar. Met sabra atu ne als teus en res honrar q̃ tots tẽps crida. Ara desonra la macipa ara lo missatge ara lo diable q̃ iames no veu tots temps. diu mal e va atrauers per casa. Sili parles del cel ella te respõdra d̃ la terra. Sili dones carn q̃ apparell ella posara oli en la olla e tot quãt fa es millor fet que so

que fan les altres. E q̃ ella sola es bona e les altres totes sõ ozades o malas fembres ptal cõ no son dolentes ari cõ ella. E ab aquests deffallimẽts ne vull quedir ne comptar nos pozien. O mesqui e quin infern e quina mort tas procurada e cõprada Guardasses ti car aytal pague sa q̃ has feta aytal leuras abeura. E appar p̃ vẽtura aytant cõ visques. E diu aquest mater aqui mater q̃ fan gran desastre e es digna de gran pena q̃ veu sa filla aytal cõ la maridada e nengana e mata anegun. Car ala fi si enguana al marit ari mater ne romanẽ enguanats. Car donen hi alguns tal remey qui es dãpnos e vergonyos al pare e ala mara. E ala mesquina quiy cau pigoz q̃ tuyt. E asso sia dit quant ala segona custodia quis pertany ala donzella p̃ guardia de sa honestat e estament virginal.

¶ Capitol. xxix. qui mostra la terça guardia dela dõzella q̃ no sia anemoradissa.

LA terça custodia q̃ la donzella ha mester p̃ be guardar sa matera si es que fassa son poder q̃ haie lo coz pur e net noy pos amoz dom del mon. Car deya Agellius pocta escriuint de noblesa virgunal q̃ donzella ans q̃ haie marit si ama molt altre hom iames no amara entegrament son marit. Car diu q̃ les primeras amorz torben lo coz pus dispost en encarnarse ab altre. E p̃ tal la amoz primeramẽt encarnada tãta de senyoria pren al coz del hom q̃ iames nõ hix fins q̃ lo coz moz e fall p̃ mort. Diu lo fabulari q̃ lo lop conuidaue la somera de amorz e diu q̃ respos la somera not tre baylls debades. Car primeramẽt ami lasa e nõ pozia fer pler dequi auãt a altre e siu deya no men cregues diu lo lop bõ viatge fasses tu qui est bona e leyal atonl anemorat non fas ari cõ fan les dõzellas de Roma e moltes dones maridades qui son al mon qui tres o quatre ne tenen al oz. E atots fan demati rodar la sunia e als vespres truffense do tots. Respos la somera. Cõpare p̃donats me no entenets la questio. Car no solament les donzellas de Roma ans encara de frãsa o de alamanya de Arago e de Espanya hi mullen lo pa aqui. E quãt deits delas dones qui tants ne tenen en coloz e puys fanse al vespra de tots truffes prou craguats vos ayo. Car la dona qui molts nate en coloz qualque vn le afferrara quis pot truffar della p̃ guisa q̃ ella nou ha tot ò guanyans roman truffada e ala fi beu auilade e sullade del cap fins als peus. E cracts me cõpare q̃ no ha al mon donzella ne dona molt anemorada que no prena molte bella morrade e ala fi

que no romangua be vil e ensut
zada. Dir lo lop p ma fe comare
queus en crech. Car ia daltres
veguades e hoit dir semblant
amon aui eu he legit en diuer-
sos doctors. Honchs appar q̄ la
donzella deu hauer lo cor pur e
net Apres diu lo dit poeta agel
li deu hauer luyll fort honest
ari com es dit demūt enlo tra-
ctat deles ifantes. Ne deu hoir
negūa letga paraula ne truffar
volēter ne parlar ab los homēs
ne portar grans odors ari com
mosquet o algalia o coses sem-
blants car quiu porta no dona
bon crimpli de si matera ne son
odors onestes ne deu esser mas-
sa volenterosa aballar ne abur-
lar maiorment lahon homens
haia. Ne deu esser massa frācha
acōpanyar tot hom maiormēt
ala forma patgiuol qui tenen
costuma de basar tot hom qui
vengua. E tot hom se dona la-
uors titol de parent p tal que
sen vagen ab algū basar dellas
ne deuē esser molt passients en
esser tocades. Ari cō fan aqllas
deles cors dels grans senyors
qui p escusa de puiar e deuellar
delas bestias o de caualcar pus
segur se faran alguns abrassa-
mēts e palpunyar e daltres bo
nes frasques quis acosten al p
pi e ari de poch en poch venen
ala massa ptal deya aqst poeta
que may donzella de cort no li
plach p muller ne iames carn
de coll noli feu bon sabor ne ia-
mes hom bort noli feu ason pla
er Ne homa qui fos sort no feu
bon escuder. Diu encara q̄ don
zella qui vol be guardar si ma-
tera nos deu fiar en negun car
souin hauem vist q̄ massa opor-
tunitat fa alhom peccar. E pso
quāt hoim q̄ amon forssa se Ger
mana carnal neguna donzella
nos deu fiar en hom atot fiar
so es q̄ iagua nua ab son frare
qui sia gran. Car souin hauem
vists de asso grans escādels en
lo mon sanct Hieronym ari ma
ter escriuint a aqlla sancta don-
zella Eustoria filla de sācta pau
la dit ari donzella qui casta vol
esser haia la bocha nodrida en
son meniar e en son beura. Car
sens aqst nodrimēt no pot esser
casta. E diu ell guart se de par-
lar molt car dōzella parlera no
pot esser de grā valor. E guart
se diu ell de tota auinentesa de
peccar. Car les males auinente
sas e opportunitats fan peccar
la psona ela fan caura en grās
mals per tal dir Salamo qui
menyspresa les coses poques
qui res no apparen de poch en
poch caura en les maiors. Se-
necha consella ales dōzelles en
especial q̄ no haien familiars.
Aquestes fembrotes velles qui
van per tot. E qui son diffama-
des ō alcauotaria car sol lo par
lar ab aytals fēbres los es gran
infamia. E saguerse en aqll seu
tractat ari donzella qui ama se
honestat de hō del mō estrany

no prena seruir ne don car la fembra qui pren leuors se ven ne sia finestrera car diu ell aqs donen de grās tretas. E les mares qui fan les fillas sues donzellas finestreras les fan vils e donē mal exīmpli allurs fillas e aro les porta souin apigor. ne la bona donzella estigua ociosa car ō ociositat ve e neix luxuria Ne iames persona golosa ne parosa fon casta.

¶ Capitol. xxx. q̄ mostra quāta es la dignitat de virginitat e cō deu esser guardada carament.

DEya labat Macharí que negun no sab tenír en honor ne en preu res q̄ haia si dōchs no sab la sua valor per raho de asso diu q̄ si les dōzellas sabien q̄ es virginitat ne quant es preade enlo cel e en la terra e entra fels e infels lauors la presarien mes q̄ no fan nen farien tantes ten bon mercat cō fan p̄ que deus primeramēt saber que enlo cercle solar del cel. ha vn signa quis appella verge lo qual senyal ha grās proprietats les quals de p̄sent leix anar. ¶ Item lo Maraçde precios portat p̄ donzella se trēcha tantost cō ella pert sa virginitat. ¶ Itez vnicorn nos leixa pendre sino iahent sobre falda de donzella verge. ¶ Item abel las e voltos tots tēps seruen cō tinencia virginal e p̄ tal han tātes condicions maranelloses. ¶ Itez posa lo polícrat q̄ entre los ifacls tote verge quis leras illicitamēt corrōpra era soterrada viua e lhom li era penjat de sus en forcha. ¶ Item racōpte q̄ innumerables vergens romanes se leraren auciura ans q̄ no volgueran letgamēt perdre lur virginitat ¶ Item diu sāct Hieronym q̄ ales vergens es feta p̄ deu especial honor en cascun testamēt. Abel fon verge e fon lo primer martir. Elies apeu axut passa sobrel flum Jorda Elizeu hac doble espírit ō prophecía e los. iij. iouens foren deslliurats dela formal de Babilonia. E da niel del lach dels laons del nouell testament. Johan babtista es loat sobre tots los nats de les fembres el euangelista especial amich de Jesus al qual foren vberts los sacrets e spirituals e celestials. E virginitat es enlo cel posade sobre los āgels en lo libre dels sancts pares legim q̄ cō lo dimoni no volgues p̄ negun arir del cors de vn hō al colp q̄ si acosta vn ortola qui seruaue virginitat tātost lo diable salta de fora fayent reuerencia al ortola hoc encara diu sāt Agustí q̄ entra los infels en fauor de virginitat se son fetas coses marauelloses. car ells tenic religio de dones vergēs en Roma on era seruida vna daesa appellada vesca e que cō vna del las fos raptada dela sua virginitat aprouar. Ella tira ab la

sna correia vna mau ha terra molt gran e sobergua sens tota difficultat. E altre en semblant cars pres aygua enlo guarbell e la apporta axi per alguna distancia per que diu sanct Hieronym q̃ virginitat Jermana es especial amiga dels sancts Angels e deu la honra fort en lo cel. E proueu per tant. Car diu que les vergens son aqui appellades esposas del anyel e munten pus alt en los secrets diuinals. E son per los sancts Angels loades sobre les altres e porten senyal especial quis appella Aureola. Els angells los criden grans lahors deuant tot hom. E fan vn ball deuãt Jesu christ e diuen li vn cant axi alt e precios que negun altre noy es appellat nel sap sino ells ab lanyel. E en aquest cant e ball e goig estan per tostemps ab Jesu christ. Ho res meyns diu ell guarde enla terra e veuras en lo martiris deles vergẽs quins miracles hi ensenyaue deus car les vnes noles podia foch cremar altres nengunes besties tochar. Altres quels cabells los creyen per llurs cors acobrir e ornar. Altres en loch de sanch eria let per llur puritat ensenyar. E axi de moltes gracies altres e senyals que deu los ensenyaue per dar entendre quãt amaue e acceptaue llur puritat virginal que li hauien seruade.

Si donchs la donzella penisaue en esta tanta dignitat e excellencia dela sua virginitat non faria ten gran mercat. E si pensaue com se val poch ella pus le haia follamẽt perduda e conrũpuda nola prearia ten poch cõsa per que diu lo glorios sanct Hieronym bona donzella estudiu per son prou e pens en aquestes coses per conseruacio de sa persona e de sa fama e per gloria de deu. ¶ E deu preseruarla per sa merce. E assi es acabat lo segon tractat principal de aqst libre qui es deles dones donzelles.

¶ Capitol. xxxi. Assi comença lo terç tractat desta Seguona part principal de aquest Libre qui es deles dones maridades e al primer capitol posa les rahons de aquells qui desconsellen lo matrimoni.

SEguexse lo terç tractat de aquest Libre principal deles dones maridades e deus assi primerament notar que seguons posa lo glorios sanct Hieronym escriuint contra Jouimanum alguns heretges foren qui desconsellauẽ atot hom matrimoni. E proua auen se error per algunes auctoritats dela sancta scriptura mal

di

entesas e apres aiustauen hi les seguents rahons. ¶ La primera si era car hauer muller empatxa molt al hom si vol entendre en negun bõ saber e en qual que gracias e grans e virtuoses actes ne en negunes noblesas desperit. Car deyen q̃ la muller tira lhõ de tots punts. E ꝑ tal negun hõ mullerat iames nos fa grã clergua ne enten en grãs noblesas. ¶ La segona raho era car la muller porta ab si grans carrechs als quals hom es obliguat entant que a veguades na massa. E la ançia li tol molt de son exercici en coses altes e de noblesa diuina e virtut.

¶ La terça car com tot hom se guart de comprar. Gat en sach ne de comprar so que no sap. Empero la muller pẽdras que not saps sies en seny o orada. Car per folla quet sia sit sera lo ada fins al cel. Not saps sit sera leyal o falsaria si amorosa o mal graciosa si era golosa o no. Si nodrida o leminera si ben ragent o ladria si atu amant o airant. Si be acullent los teus ho no si sera trista o alegra si simpla o repugnãt si sana o malalta si viciosa o virtuosa e mes sen troben de miserables que d̃ bones e de acabades per ques carrega lhõ de carrech de mort qui per tostemps haia adurar. Car com diu la sancta escriptura mes valria tostemps sostenir malaltia que no perseuerar ab fembra en diablada e desordenada o que sia sutza o reguanyada empero moltes na son aytals. ¶ La quarta raho es a questa que deu hauer pahor de acostarse a fembra si tots quãts mals fa al hom venen per fembres guarda la destructio del mon e puys lo diluui. Apres la destructio de troia e del Emperi de Niniue la cõfusio de diuersos regnes. E deieccio de grãs homens tot ha hagut fonamẽt de fembres. Donchs tot hõ los deu fugir ne les deu voler negun absi. ¶ La quinta car per grans homẽs ne per sauis que sien si ab fembres se acosten tan tost perden lo seny e fan aytantes oradures com ells se volen els giten fora tota raho segons que appar de Adã Samso Salamo Uirgili e Dauid e daltres ĩfinits. ¶ La sizena car si es bella tot hom la volra e ferta morir d̃ gelosia sies letga sofferras ne carrech de mort que tots dies haies aguardar maior dol q̃ si vayes vn ase pudẽt. ¶ La setena car si la amas e honras exorara net amara net honrara si no le ames nela honras per tot lo mon te diffamara que est aytal e aytal net dara repos nit ni die ne haura pahor de colps ne de menasses. Mas axi com vn dimoni te saltara enla cara sens tota verguonya.

¶ Capitol. xxxij. Qui aporta

altres rahons adesconsellar matrimoni.

Mas p ventura diras tu deyen aquests q̃ tu has mester muller per guouernar ta casa. Cert sies q̃ qui axiu diu te ha enguanat. Car molt mils let gouernera vn saui dispenser e hom de be qui haura goig que sia en ta gracia e si mal fa pots lo gitar d̃ casa tots temps que vulles. Si vols dir deyen aquests que per hauer fills les deu hom hauer. Aq̃sts deyan que es la maior oradura del mon que per hauer fills te vulles fer sclau del diable et vulles procurar captiuitat mortal e carrech terrible per tota ta vida. ¶ Item deyen aquests quet fa atu pusque mort sies si altri te ton nom o no. ¶ Item per quet vols procurar ta dolor e ta mort no saps quin carrech es nodrir fills car sin cuydes hauer non hauras viuras tostemps en esperança dolorosa en la qual morras. Sin has guarde quin carrech es uodrir los car costen sens fy. A vn plaer quen haies ne hauras cent desplers quant los hauras nodrits morransa vet aqui coltell ala tua anima ten fort q̃ iames no viuras alegra. Sit viuen serante desobedients tots desijaran ta mort. Apres ells posaras tot quant has neto prearan res ells serã richs desso del teu e tu viuras en pobresa e en vellesa e en miseria e no hauran pietat de tu ne veu dia que muyres e sin has vn bo hauras. x. mals qui ans de temps te faran morir per llurs grans auleses. ¶ Itẽ sils lexas del teu fer ten han mala part apres ta mort e aquella ab gran despler la tua memoria los sera tostemps dolorosa no per amor ne per playença de tu mas per tal com nols has mes lexat. E si no era per verguonya quet blastomarien cent veguades lo iorn. Si nols lexas lauores te malayrã et diffamaran publicamẽt e sen verguonya. ¶ Item pensa que infants not son necessaris en vert deu. ¶ Car deu not mana quen haguesses ne quant aton cors car inumerables desplers ne hauras ne quant ala anima. car hauer infants es gran occasio de perdre sa anima. E molts sens fy ne son dampnats per amor de infants. Bonchs quet cal dessijar ne hauer muller per amor dells. ¶ Item dien aq̃sts sils vols per hauer hereu. E tu com no pensas que per hauer muller no est cert de hauer hereu fill teu. ¶ E si nols has vet tostemps ranyina ab ta muller. Sil has not saps sit valguera mes altre que ton fill si sabi es ell quen fara ne aquina fi oportara. ¶ Item si hereu desijes not val mes que tu mater si es hereu desso del teu que altre

cert hoc donchs fes en ta vida q̃ tot quant has sia ꝑpetualmẽt teu o en vida o en mort. E los altres qui apres tu vẽdran que sen pairen Ari com tuo has ab treball procurat sino vẽgua lur fet aque pura. ¶ Item si bõ hereu desijes fer atu mater ꝑ que no elegeys per hereu vn ꝓuat amich que ia sapies qui es que no vn ioue ofedri que no saps aque vindra. ¶ Ari mater quel amich sera hereu teu per forsa. Car natura e costuma e amor te forsen de fer hereu ton fill sil has. Ari mater ó bon amich est cert que vsara be dela heretat. E sen tendra perpaguat atu elo fill fara ques volra ne dela heretat te haura grat ne gracias car dira que aell pertanyia e ia era seu ꝑ aquestes rahõs e moltes daltres diu aqui sanct Hieronym que molts. grans philozoffs no volgueren pẽdra mullers. E per aquests motius los dits cretges cõsellaren q̃ negun no prẽgues muller. E diu aqui sanct Hieronym q̃ diuen que si algun diu. Donchs que fara lo mon sino prenen mullers ne cõ se ꝑseruara Responen aqlls ari quit ha fet a tu gouernador del mõ haies cura ó tu mater quet salues e laltre lerau adeu. Car si ta raho valia iames negũ no seria religios ne verge ne solitari ni preuera ni bisbe ne en esta mẽt de viduitat. Car porien dir cascuns de aqsts semblants paraules que tu dius so es q̃ tots som ermitãs o religiosos. E ari dels altres qui poblara lo mon Dicte deyen aquests q̃ asso es art del diable asostraure los homens de fer obres altes ꝑ amor de deu. Car lo mõ aregir no coue atu neta deu comenat ne ten demenera iames. Mas demenara del regimẽt dela ꝑsona al qual fa molt hauer o no hauer muller. ¶ Item deyan aquests souint legũ q̃ infinits homẽs e dones y ha dãpnats e ꝓuts per lo mal nodrument dels infants e ꝑ la amor quels han hagude massa carnal ꝑ la qual ob lidauen deu e fahien moltes coses contra deu ꝑ amor dels infants. Donchs pus vahem que los infants son ten gran occasio de perdre la anima als homens per quels consellarem de pendre mullers e de hauer infants.

¶ Capitol. xxxiij. qui mostra cõ deyen los cretges que no calia pendre muller per esquiuar fornicacio.

Acara diras deyen a quests cretges q̃ no hauent muller no poden esquiuar fornicacio car diu sanct Pau e consella que cascun haia muller per esquiuar fornicacio. Responen aquests ari pusque mes mals se seguexen ꝑ hauer muller que ꝑ no hauer. Abãs se deu posar sots la part pus segura e ó qual

se seguexen meyns mals axi cō es no hauer ne. Ne sanct Pau no mana q̄ haiam mullers mas diu queu cōsella. E Jesu christ qui valia mes que sanct pau cō sella no hauer ne quant cōsella virginitat en diuerses lochs ela tenc en sa persona. E la sua san cta mare quin fon la primera fundadora ela ensenya de tenir al seu car nabot sanct Johan euangelista. E sanct Pau matex la cōsella segons q̄ appar quāt dix q̄ virginitat no hauia ma- nament mas que daue consell. Bonchs axi es cōsell seu de ha- uer muller com de tenir virgini tat e per ꝯseguent per ses parau les negun no es forsat duna co sa de aq̄stes ne daltres. Axi ma tex diuen aquests q̄ quis vol ab efforç ab fort pocha difficultat se pot cascun guardar de forni- cacio solament q̄ tinga los con sells q̄ los pares han posats a contrastar ales tēptacions car nals. No res meyns que lonch vs e costuma de abstenirse de fornicar se conuertex en natura Etant q̄ al hom que ha en costu ma de abstenirse de aq̄st peccat seria gran pena de entendre en aytals dolentias. Segons que de asso han grans esperiments los virtuosos homens e sancts e qui viuē en religio e en altres estamēts de honestat hoc enca- ra vahem souint q̄ cauallers ꝑ no perdra la forssa se abstenen de fembres. E homens qui en- tenen en fama e en honestat e tots aq̄sts si troben fort be e di uen que pusque lhō hi sia vsat no es de negun carrech tenir ca stedat epfita en anima e en cors tenirla.

¶ Capitol. xxxiiij. Qui mostra com deyen encara q̄ no cal pen dre muller per hauer cōsolacio e plaer.

Ultra asso que dit es deyē encara aquests eretges ꝑ ventura di ras q̄ muller es fort boña per solas es al hom ꝯsola cio hauer muller e ꝑ aquest so- las entra les altres coses feu no stre senyor la dona ela compa- nyia alhom axi com appar en lo primer libre dela ley. On diu que dix nr̄e senyor quant hach fet Adam no es bo quel hō sia sol. Bonchs fassam li cōpanyia semblant aell matex e lauores crea la dona per cōpanyia els mana que en gendrassen fills e multiplicassen sobre la terra. Assi responen aq̄sts que en aq̄ll tēps que no hauia en lo mon si no vn hō tot sol lauores era co sa couinēt e necessaria quel hō hagues companyia. E que ab a quella fahes infants e multipli cas lo mon mas ara no es axi. Car lhom pot hauer millor cō panyia sila vol que no de dona la qual cōpanyia li sera a plaer sens tot carrech so es dū bō hō q̄ haie puat ꝑ bo. E si nol troba bo pot lo lexar e pēdra altre sis

vol. E dela dona nos axi car per bona que sia sies ab si gran carrech segons q̃ demunt es to chat e vltra axo que no sen pot lunyar iames puique sa muller sia sino enlos casos ia posats p la sãcta esglesia. E iatsia que la cõpanyia dela dona sia plasent atart e aueguades empo acon tinuar es mort e fort gran pena ne ha al mon cha q̃ al cap dun coltell o dũ basto prengues pa si lin donaues p la gran pahor q̃ ha del basto o del coltell. Axi hom saui per vn poch de placr a hauer nos deu carreguar car rech de mort per atots temps. E si encara era cert que la dona fos bona o mig passadora enca ra faria aflitar mas atart se tro ben aytals per que gran follia fa qui si aiusta es posa en aytal perill. Per aqstes rahons e per moltes altres aqsts eretges pro uaren que negun no deuia pen dre muller ans sẽ deuia lunyar e sen deuia fogir de tot son po der.

¶ Capitol. xxxv. com no contre stant los dits dels eretges de munt dits lo matrimoni es se grament sanct e bo e primera mẽt per los infants qui de qui iren.

NO cõtrestant so q̃ dit es proua monsenyer sant Hieronym aqui matex q̃ lo matrimo ni es sagrament sãct e iust e bo e profitos al mon e se gur als homens del mon p mol tes rahons e p nostre senyor in stituhit al comẽçament del mõ e aprouat p Jesu christ qui fon en les noçes conuidat e menia segons q̃ legim Johannis secũ do neles rahõs alleguades dels eretges valen. Car totes cõclo en q̃l hom qui prẽ muller se po sa arisch de hauer mala muller. Mas no diu axi matex q̃ la do na qui pren marit se posa aqll de esser mal maridada e troben sen mes de mal maridades que no de mal mullerats. E si la do na se posa en aqll risch que es sots ma e poder del marit be ii pot posar lhõ qui es senyor de la dona e ha la millor e maior part enlo matrimoni E qui vol guardar la fi del matrimoni ela rahо perq̃ es instituhit ne aque val cll veura quel matrimoni es sagramẽt fort sanct. E adeu plasent epfitos al mõ e en aqlls qui instamẽt lo tenen On deus assi saber q̃ lo matrimoni es in stituhit p nostre senyor. ¶ Pri merament segons q̃ diuen los sãcts doctors p los bẽs seguẽts ¶ Lo primer si es p hauer e no drir infants al seruir de deu. E aqsta intencio dona gran hone stat al matrimoni e escusa fort lo aiustamẽt de marit e de mul ler. E aquesta intẽcio deu esser enla pensa de ab dos al comen çament del matrimoni. Hoc en cara entra aqlls qui no han in fants ò fet E aqst be de hauer in

fants es lo príntipal be de ma-
trimoni qui es be entregua en a
q̃lls qui han los infants be no
drits e instruhits atẽbre e hon-
rar deu. ¶ Car aq̃lls qui han in
fants mal nodrits en si e mal in
struhits en vert deu no hã aq̃st
primer e principal be del matri
moni iatsia haien infants p̃ que
deya assi sanct Agusti q̃ gran pe
rill es al pare e ala mare no no-
drir sos ifants ne informar los
atembre deu e amar deu e guar
dar los manaments de deu e q̃
no iuren e de mentir e de tota
offensa llur ppria e daltre part
demanie deu les aias dels mals
ifants dema del pare e dela ma
re enlo estrem iuhyi. Ho res me
yns q̃ en esta vida los dona dls
mals infants molta tristor e
molta dolor e en moltes mane
ras e mereyen ho be. E donẽ ex
impli d Bauid qui leya mal no
drir son fill absalon. E lo gran
preuera. Eli los seus e daltres
molts e tots los veren en lurs
dies morts amala mort Biu sãt
Ambros q̃ pare e mare qui per
carnal amor flura la vergua el
batiment a fill q̃ deu lon puni-
ra copiosamẽt en esta vida e en
laltre. Beya la Regina de frãça
mare de sanct luys al fill ati e
non hauia sino aq̃ll mon fill yo
amaria mes veura atu mort de
uant mos vlls q̃ si yo sabia q̃ tu
haguesses offes estretamẽt a no
stre senyor deu p̃ peccat mortal
vet cõ les plones asenyalades
etaments aden hauien esguart
allurs infants que fossen bons
Biu sanct Bassili enlo sen correc
tori q̃ qui vol actendre acorrec
tio e informacio de fills guart
Job e Tobies cõ los informa-
uen ne quels deyan E aqui apẽ
dran cõse denen fills informar
Seguerse yo diu ell nom se los
homens cõ poden per amor de
fills offendre deu quãt veig los
grans mals q̃ iusts e peccadors
ne passen. Acten diu ell Adam
e quante dolor se vahe p̃ Abel
mort perlo mal fill Caym. E ve
ges Nohe escarnit per son fill.
Cam pensa encara en Abraam
cõ hach mal fill ismael. E veies
ysach cõ hac mal fill esau. E ve
ies Jacob quants ne hac de do
lents. E acten a Banid quãtes
pestilencias nach e Eli sobiran
bisba hoc encara Samuel en
semblant grau posat cõ los ha-
gueren dolẽts. E Salamo son
hereter foll Ezechias Rey de
israel e altres Reys quãts mals
fills e inichs e plens de tants
mals hagueran e los pares erã
homẽs de deu. Bonchs diu ell
qui pot ati oradament posar sa
amor en fills q̃ nols nodresca
al mils que pusque ne quels p̃-
do ala vergua cõ tãt mal sen pu
ya seguir quãt hom los leya cor
rer allur voluntat els leya fer
asa guisa. E creume diu Bassili
que null temps infant sens ba-
timents o sens gran pahor po
ra esser bo. Bõchs pus lo matri

moni es ordonat afills dippu-
tats e nodrits al serney de deu
fes ton poder q̃ aquest be no p-
des. E pensa deu quant presa
aquest be. Car p aq̃st principal-
mẽt ordona lo matrimoni. E p
aquest ha excusat entra los al-
tres lo aiustamẽt matrimonial.
¶ Capitol. xxxvi. qui mostra cõ
los posats en matrimoni son en
iiij. maneras e aque deuen actẽ
dre aquells qui han infants li-
gitims els viuen.

Vercellensis en lo tra
ctat que feu appellat
de incomodis nupti
arum si posa aytal di
stinctio al present pposit e diu q̃
los posats en estament de ma-
trimoni son en quatre differẽci
as quãt en aq̃sta part ¶ Los pri
mers diu q̃ son aq̃lls qui han in
fants legitimament els viuen.
¶ Los segons aq̃lls quils han
degudament mas nols viuen.
Los terçers son aq̃lls q̇ iames
nõ hã los quarts sõ aq̃lls quin
han mas no degudament ans
fora matrimoni. E segõs aque-
stes. iiij. differencias ell posa al-
guns punts asenyalats e nota-
bles. Car los primers so diu a
cõseguexẽ la principal fi del ma
trimoni per la qual en tẽps de
innocencia ia deu hauia lo ma-
trimoni ordonat p que diu ell
pus la fi aquesta principal es
hauer fills al seruir de deu. De
uen fer dellur poder q̃ los fills
sien bons e ben instruhits e no
drits a tembre a deu e honrar e
no fer res contra la sua volun-
tat. E deuen so diu lo pare e la
mare ensenyar los manaments
de deu e q̃ no iuren e sien reue-
rents apare e amare e si nou son
q̃ nols ensenyan neguna amor
ne neguna beneuolẽça nols he
reten per res. Car mes val al-
hom heretar se bona e aproua-
da muller si la ha que no fa son
mal infant. Car diu aq̃st que ca
scun qui ha mal infant pot pen
sar q̃ sil fa hereter q̃ el dara mal
recapte a la heretat ẽcara poch
be p lanima daquell qui loy le-
xara per que val mes lexar ho a
bona muller si le ha q̃ si veu son
infant millorar no loy tolra ni
encara p dolẽt que sia. E si seny
ha linfant millorar sa quant se
veura axi enuerguonyit quel
pare nol ha volgut heretar per
tal quant nol ne tenia p digna.
E si lhom no ha muller en q̇ pu
xa fiar e ell haura qualque bon
amich de qui pora confiar. O si
no mes li val ferne hereter no-
stre senyor q̃ mal fill. Car lauo-
res sis dara per deu no sera per
dut al deffunt. Axi cõ seria si en
mans de mal fill venia. Aq̃sta
virtut hagueren los romãs per
excellencia de auorir mals fills
E de caramẽt amar psona apro
uade en bondat. E de fiar mes
de aquella que de fill ne d̃ res
de sots deu.
¶ Capitol. xxxvij. qui mostra q̃
deuẽ fer aq̃lls qui han infants

mas nols viuen.

AAs diu encara aqst que los segons son a quells quin hã mas nols viuen. E diu q̃ aquests deuen hauer gran paciẽcia e fort leugeramẽt passar la dita perdua pẽsant q̃ deu los los tol ptal que los infants se saluen q̃ p vẽtura se dã pnarien. O q̃ no vinguẽ amala fy a gran dolor del pare e dela mare. Axi mateix q̃ no vol nr̃e senyor q̃ en esta vida posen pare ne mare llur amor en cosa del mon sino en ell poden encara actendre aqlls quin han dels quals hauem dit molt demunt Car rascitauem la error de ionia. Axi mateix q̃ los ifants del la preguen nostre senyor p ells ab gran efficacia maiormẽt sils nodzeren be. E scriu labat pacifich q̃ lo tari gouernador de alexãdria mort ell. xij. fills q̃ hauia hauts e li eran morts ensa vida lo venguerã tantost a visitar en purguatori donãt li gran ꝓfort E dient li axi p tal com nos nodrist axi cõ abon pare atembre deu e amar. Ens castiguist benr̃es disolucions e haguist grã paciencia enla nostra mort per tal mitgensant la gracia ela mi. sericordia de deu e tos merits som tots saluats. E sapies q̃ est iutgat plo fill de deu q̃ estigues en est purgatori. cc. anys. Car has tẽgut offici de gouernacio de alexandria plo qual offici te couenia affer coses no degudes e nos tots. xij. hauem supplicat al senyor per tu q̃ hauem ab ell impetrat que dels. cc. anys de munt dits ten sien leuats. c. E apres nos ha atorguat q̃ apparreguam enlo mon atos parẽts e amichs e nostres e fassan dir misses e oracions tãtes fins q̃ los altres. c. anys te sien ramesos e axiu faheran de fet E fahe ran q̃ per lo pare fon fet tãt de be diuns. v. iorns seguẽts q̃ lo pare fon desliurat delas dites penes e puia ab sos fills dret emparadis per les quals coses ap par quant plau adeu be nodrir sos infants e hauer bona paciẽ cia quant deu los se pren. Car p aytal paciẽcia es prouocat nostre senyor deu souin arrapar alhom so q̃ ha pdut e fort altament axi cõ appar enlo sãct hõ Job e Tobies e molts daltres. E p contrari quant lo pare e la mare dels infants deffunts son inpacients quant deu se pren llurs infants lauorcs nr̃e senyor los tol vltra axo altres coses corals e souit los tramet la mort en propias psones o perdua debens e daltres mals prou de ça e della.

¶ Capitol. xxxviij. qui mostra q̃ deuen fer aquells qui iames no han infants.

LOs terços san aqlls qui iames no han infants e a aqsts fa deu gran gracia car mes

val no hauer ne negun q̃ hauer
na que sien dolẽts o que hauer
los bons e puys q̃ muyrẽ. Axi
cõ es de aquells q̃ dits hauem
tantost. Aquest fa deu franchs
dels affanys e treballs e despe-
ses q̃ sofferen aq̃lls quils han.
Dix Jesu christ que tẽps vẽdria
que hom dira beneuyrats son
los ventres qui iames no cõça-
beren els pits qui nõ alletaren
A aq̃sts fa deu especial gracia
car per asso los dona auinente
sa de viura en grã repos de fer
almoynes mes q̃ no farian si ha
uien infants e de fer grãs bens
ꝑ si matex en lur vida maiors q̃
no farien si hauiẽ infants. Em-
pero asso no conaxem algnns
homens qui quant veuen que
lurs mullers no han infants de
continent prenen amigues de
quin haien no res meyns darã
tãta d̃ Ranyina allurs mullers
q̃ les porten adespacio e lauo-
res les mesquines fanse tantes
de medeçinas q̃ finalmẽt venã
ala mort on son ꝑ tots tẽps per
dudes o affollades. E aquestes
qui asso fan cometen gran pec-
cat deuant deu deles quals fa
deu gran veniança en aq̃sta vi-
da e en laltre segons q̃ appar ꝑ
asso quis conte enla istoria affri
cana deforoneu gran princep a
qui matex q̃ com diu q̃ hagues
muller dona beneyta e tement
deu efos exorcha elo marit pres
amigua e no res meyns la ami-
ga tracta mal ala dita dona. E
cõ la dita dona recorragues al
sant abat Pambo q̃ pregas deu
us per ella ell li dix q̃ lo diluns
seguent tornaria aella. E parla
ria ab son marit e ab ella sobra
aquesta materia larguamẽt. E
cõ sobre asso supplicas a nostre
senyor deu estech li axi respost
iras ten afforoneu alqual yo he
naguat infants dessa muller e
dirli has axi. Mon senyor iesu
christ me tramet assi atu quet
diga aquestes paraules. Pertal
quant cõtra mon manament te
has ꝓcurats infants de tes ami
gas ton fill bort te ꝑseguira et
tolra tota ta senyoria ⁊ afogua-
ra tota ta terra entãt q̃ morras
apolls e almoynes etauciras
ãs d̃ ta mort q̃ totes tes fillas se
rã putanes publiquas els altres
fills tots axallats ꝑ lo maior en
tant q̃ acaptarã almoynes. axi
com tu el dit maior tot asso fet
morra ab coltell ꝑ hom cãbrer
seu en qui ell sa fia e senyoreia-
ra ta casa altre estrany ꝑ lonch
tẽps tu vahẽt. Mareys per tes
grans viltats e mal solas deta
sancta muller q̃ fosses dãpnat
mas ꝑdonet deu per merits de
ta dita muller qui tots tẽps pre
gua per tu. En la batalla q̃ ara
faras seras vençut e ton fill pen
dra assi fonament de leuarse cõ
tra tu. No vol deu q̃ ta muller
haia iames infants de son cors
cor agran estament de son cors
le ha cõsueruade e sera apres te
mort dona contẽplatiua e qui

fara grans miracles per la sua sanctedat e per la gran paciēcia queta hagude e puys sera salua da emparadis. E aquestes coses de part de deu dites ꝑlo dit abat aldit foroneu axis seguirē com ell dix prestament. E diu a qui la istoria axi assi aprenen a quells qui no poden hauer infants dellurs mullers recorren a amigues molestia ales mesquines de fembres per so en q̄ mal no miren ans los desplau cō non han. ¶ E ꝑ raho de asso nostre senyor deu qui en especial punex greumēt peccat de malicia fa deasso gran veniāça tramatent especial plagua e persecucio ꝯtra aq̄lls qui esta maluestat fan les dones aximatex diu aq̄st aq̄ quis fan medeçinas terribles ꝑ hauer īfants deuē esser fort punides car ala fi son homayeras dessi matexes e fā grā peccat e sin moren merexen hobe. Perque diu assi aq̄st doctor dona quāt veu q̄ no pot hauer infants e no es culpa sua ne de son marit deu axi dir en son cor O deu me dara infants ono si no vol quē haia debades mi treballaria. Empo pertal quāt no se la sua voluntat preguarle deuotament q̄ ell men do. Si deu vol quē haia donchs si bels me leguia no men deig torbar car ell sab per queu fa. E comunament los infants molt desijats e molt esparats son millors q̄ altres axi cō dien las sanctas escripturas. Eni ha eximpli de molts Donchs de neguna part no deig treballar ne darme despler de asso mas queu comantot adeu. E quē sia feta la sua sancta voluntat. E estas parau les dites de cor diu aquest doctor prouocarien nostre senyor deu acōsolar molt la dona qui les digues adeu e lauors no li calria recorrer aplors ni adolors ne amadeçines mortals.

¶ Capitol. xxxix. Qui mostra quant de mal fa quis empara d̄ amigua e ha fills borts.

Los quarts diu aq̄st qui son aquells qui no han fills dellurs mullers mas recorrē a amigues e fan q̄ haien borts Ara contra aquest diu aquest doctor hauiam ia parlat en lo capitol pus prop p̄cedent queu com be q̄ no sia copiosamēt dit Quāt mal fa lhom posat en matrimoni q̄ ꝯçep fer tante letgesa q̄ lexa sa muller e vaia a altre fēbra e maiormēt per aytal intencio cō es hauer borts. E asso declara aq̄st doctor ꝑ estas rahōs ¶ La primera car aq̄st es traydor trencant la fe matrimonial asa muller. E segons la ley de deu es digna de mort e que sia allapidat e fa gran iniuria asa muller donant son cors a altre fembra. E la iniuria es tal q̄ si la muller se volia ques poria separar del marit e star per si ma-

texa e asso per sentencia de iesu christ Mathei.v. ¶ La segona raho sies car aq̃ll qui asso fa dona grã infamia assi matex e als seus. Ensenyant q̃ hom incontinent e adulter es de mala vida e que no deuria esser pres en testimoni pus publicamẽt viu en peccat mortal e notori. ¶ La terça es q̃ ell dona gran dãpnage als infants borts qui son de natura corrũputs. E ꝑla esglesia e ꝑ les leys priuats de honor hereditaria e de tota honorable promisio e offici els p̃somex hõ q̃ son viciosos en llurs costum̃s e plens de mals vicis rebellans al pare e ala mare. E asso posa la sancta escriptura Sapiẽs iiij on parlant dels borts diu axi. Ex iniquis oẽs enim fillij qui nascuntur testes sunt nequiscie aduersus parẽtes interrogacione sua. E vol dir axi so es q̃ los fills borts qui nexen de mal pare e de mala mare fan testimoni per llurs males obres que de aquells qui son nats e exits son maluats e asso conexeras sils vols en res prouar. Per q̃ diu aqui matex aquest axi matex que multitut de fills borts no es ꝑ res profitos al mon ne aprofitẽ ala fi car llur fonament es vil. E iatsia que aueguades haian vna pocha de aperensa. Empo ala fi tot sen ho porta vent Car diu que naturalmẽt fills borts son ventosos e põposos per tal dix vn saui aytal vessos Pero digna natura dedit espurijs ⁊ triaiura vt sint põposi mẽdaces et luxuriosi. E vol dir q̃ cõposicio de natura dona aquests priuilegis als borts so es q̃ sien põposos grans mẽtiders e luxuriosos. ¶ Un alrre doctor espon lo dit test matex qui diu ĩterrogatione sua. O lo bort es interroguat don ve per paraules o per obres. Si ꝑ paraules e respon veritat lauores fa gran desonor al pare e ala mare de qui es exit Com ha manifestar llur peccat si diu falcia pecca contra deu e mẽt axi cõ ha acostumat. E diu li hom be par q̃ bort est q̃ moltes falcies dius. Si es interrogat per obres tãtost bordoneia e quaix ꝑ be q̃ sen guart siy cau. Car diu se comunamẽt q̃ bort e mula tantost ne fa vna e cascnu quiu veu diu be par don vens. e veus aqui tots temps vituꝑat pare e mare atota part. Posa aquell gran doctor Alchimus super de calogim escriuint contra fornicacio e adulteri q̃ aytant cõ lo bort es d̃ pus vil e orrible rail aytant porta ab si maiors maledictiõs e pijors costumes e posen. iij. differencias. ¶ La primera diu q̃ es entra solts q̃ son fora matrimoni e aq̃sts son dolẽts enlo primer grau. ¶ Los segons son de aq̃lls qui son en matrimoni e aquests son pijors sis vol la vn delles hi sia sis vol ab dos ¶ Los terços sõ d̃ aq̃lls qui son de ecclesiastichs o de re

ligiosos e aq̃sts son los pijors. E de aq̃sta differencia dien alguns q̃ sera antichrist. Car diu que sera fill de dona mõge. De qualseuol differẽcia empo q̃ siẽ tots tẽps son viciosos segons q̃ el mater ensenya. En aquell mater libre e posa q̃ aqueites son les llurs males condicions entra les altres deles quals hauẽ dit demunt.

¶ Capitol.xl. qui posa les males condicions dels borts.

La primera q̃ son desuergonyats e asso appar per tant car tots tẽps seguaben es iacten delinage cõ los sia cosa verguonyosa alleguar linatge se pẽsen com ne son exits e sil ne reptats dira e quey puig yo fer si yo son bort guardas sen ma mare. Axi cõ sino era cosa confusible esser fill de mala mare e si lur raho valia no seria cosa verguonyosa esser fill d̃ traydor ne de iuheu ne de hõ lebros. Car dira aquell quiu es semblant so es e quey puix yo fer si aytal era mon pare. Cert pots li dir q̃ iat sia ell no marescha mal en lo peccat de son pare Empo ell ne roman sollat per atots tẽps encara tots aquells qui dell exirã e aytant mes cõ ell raten los defalliments e mals de son pare e los vicis acostumats en aq̃lls qui son borts e mal nats axi cõ ell. E posau lo ecclesiastich.xli. cap̃.on diu axi. Erubescite a patre ⁊ a matre infornicacione. E vol dir axi q̃ tot hom deu hauer vergonya q̃ haie haguts pare e mare fornicadors raho es car los infants tiren caucom al pare e ala mare p̃sumir pot hõ comunament quels infants tiren caucom almeyns aq̃lla mala rail la qual es fort verguõyosa en persona de be ne qui entena en virtut ne en neguna honor. ¶ La segona q̃ son p̃sonas raussees qui nos regexẽ per ley ne p̃ raho si no axi cõ los mouiments e les inclinacions los venen al cor les quals iclinaciõs cõ sien pus corrompudes q̃ altres p̃la rail dellur naximẽt qui es sens benedicions la qual sol pendre la corrupcio de natura. Pertal llur natura es pijor e ab pijor mouimẽts q̃ en aq̃lls qui son de matrimoni beneyt p̃ deu e per la sancta esglesia. Per raho de asso feuli Gregus ley entra los grechs q̃ iames bort no fos Rey ni princep ne regent neguna comunitat car cõ llur passions sien fort terribles e cõtra raho e aquell qui te regimẽt haia mester raho mes q̃ tot altre. Seguexse q̃ bort no pot esser posat en regimẽt. ¶ La terça raho si es car comunamẽt borts son fort mal nodrits. Raho es car estan ab la mare o ab quis vol on negun nos cura dells. E tot hom los menypresara e axi no aprenen de negun res debe e cõ haguessen mester mes mestres

que no altres qui fossen sia legi tims. Seguexse que ꝑ sorssa hā esser mal nodrits e diu q̄ aque sta es la raho que iames borts no seruen leys ne furs mas viuen allur guisa. ¶La qnarta q̄ no son ferms ne forts de cors e per conseguent son mutables e variables axi cō afembres e no pot hom dells molt confiar. E asso posa Bonifaci papa martir e es enlo decret. Bistinctione. lvi. en aquell capitol qui comēça Sigens an gloria. O diu axi lo dit papa. Be tali nubciōe meretricem existimandū est esse de generes populos furentes libi dinē. sequitur nec i bello fortes. nec un fide estabiles. nec hominibus honorabiles. nech deo amabiles esse. E vol dir que los fills nats de aytal mala rail de vils e inmundes fembres estimar deu hō q̄ los pobles quin ixen q̄ son fora linatge de bons homens. E qui son furiosos e molt emanents en luxuria no son forts en batalla ne ferms en fenes mostrē homēs honorables ne amables adeu. Beya lo grā Scipio affricha q̄ en tot linatge deu hauer vn bort qui fassa les veniançes auorides ꝑ tal q̄ si be offa tot hō sen riu e si mal nes pert ne mor negun no sen sent Philon axi mater sapiencie tercio que fills de adulteri ala fi venē anores. net fius en bella esperāça llur car ala fy tot ne vaen vent. Axi com la pols q̄s leua en alt e cau e puys no appar.

¶Capitol. xli. qui mostra q̄ tot hom se guart de fer matrimoni ab bort que sia fill de hom ecclesiastich.

Arnocensis en lo seu tractat de nupcies si posa en aquesta materia alguns punts.

¶Lo primer si es aquest so es q̄ tot hom se deu lunyar e guardar de acostarse a bort qui sia fill de hom ecclesiastich car diu q̄ silo heretament ve dels bēs dela esglesia es grā dupte de son dechaiment e que no sia tost. car diu q̄ nostre senyor en aytals fa especial punicio enlo peccat del pare qui so dels pobres ha deputat a vanitat e eraltacio de aq̄ll lo qual es nat enꝑiudici dela esglesia. ¶Lo segon punt sies q̄ diu que alguns escusen aytal eretgia follament dient q̄ llur pare podia dar so quels dona. E ꝑ conseguent q̄ no es en periuhyi de negun fils ho adat. Diu aq̄st doctor axi digues me so que lo pare dona a aytal fill don ho ha hagut. Si de son patrimoni atorguā que lauors no ha donat res dela esglesia. mas fan iniuria a aq̄ll al qual lo patrimoni seu deuia tornar apres sa mort si negū ni ha si dius q̄ dels bens dela esglesia tots son dels pobres certamēt sino solament so q̄ los ecclesiastichs ne hā mester ꝑ lur vida a

sostenir segons q̄ posa sant Ber
nat ad eugenium. ¶ Jté diu ell
encara cosa es q̄ lo bisbe ne pre-
lat ecclesiastich no ha res enlos
bens ecclesiastichs sino admi-
nistracio iusta. Bonchs cō per
administracio ell nō sia senyor
seguexse q̄ es tengut de admini
strar los lla hon sancta esglesia
ha ordonatço es als pobres de
deu e p̄ conseguent ell non pot
heretar negun. ¶ Jtez diu aq̄st
abquina consciencia pot lo fill
bort heretar ni tenir estament
desso q̄ no es seu. Mi lo pare no
li pot dar sino axi cō lo eccle-
stich dona a vn altre pobre vet
donchs diu ell al pare eccles-
stich qui de molt hereta son fill
mesqui hi ab quant carrech de
sciencia lo lexa. ¶ Lo terç pūt
es q̄ ell pselle a tots aytals fills
de consultar lo papa sobre llur
heretament. E si lo papa p̄ espe
cial gracia los vol lexar ço que
llur pare los ha lexat que lauo
res o possaeschan ab lo carrech
que lo dit sanct pare los volra
imposar. E sens aytal licencia
nou posaeschas per res. ¶ Lo
quart punt es q̄ ell pselle a tots
aytals fills si son p̄sones que tē
guen estament de hauer ab si to
stemps p̄sones espirituals e de
bona fama e ō bon seny e de bo
na cōsciencia lo qual cōsell dels
quals tēguen en tots llurs fets
rabo es car aytals soste ensi co
munament en si grās passions
e indinacios amal ytra bones
costumes per q̄ han mester de
fer llur poder e de pugnar mes
q̄ altres q̄ les dites iclinacions
e passions vençen per q̄ no sien
en si mals e apres q̄ no sien dif-
famats e menyspresats sobre
tots los altres homens. Si son
p̄sones qui no tenguen estamēt
cōsella los primeramēt q̄ fassen
llur poder de esser bons mes q̄
tots los altres e ab arts e ab
maneras especials. ¶ Segona
ment los consella ques acosten
a bones gents. Car aytal aco-
stament los sostendra els cobri
ra llurs plagues e miseries que
diu q̄ son moltes E especial que
diu son mutables e argullosos
e molt disposts adesonrar e a
uituperar los altres e ignorar
llurs propis deffallimēts. E al
proposit recompte aqui mater
vna aytal istoria.

¶ Capitol. xlij. qui proua p̄ isto
ria so qui dit es enlo pus prop
capitol precedent.

Diu que enlo ducat ō
barbār hauia vn grā
caualler de perota.
qui hach vn bort lo
qual hereta altramēt per lo qual
heretatge lo dit bort aconsegui
muller de gran loch lo qual vn
iorn sens tota causa apres que
hac vn poch mes ell le lexa e a-
nassen en altre terra alleguant
a alguns p̄ sa excusacio q̄ no la
hauia trobada verge. ¶ Bela
qual cosa lo pare ela mare e pa-
rents foren fort ofesos fins ala

mort sabēts q̄ la infamia aquel la era falsa. E cō axi fos deuia ho dir aells sacrament e no dif famant axi la muller nep conse guent sos parents. E cō la ma re dela dōzella fort trista sobre asso cōsultas vn sanct abat mō io negre lo dit abat respos axi Seguramēt be mereyets aq̄sta turbacio e vergonya car affer a quest matrimoni nous hi moch sino auaricia vahent lom tan be heretat mas deuiets pensar que son heretatge no pot durar car es dels bens dels pobres de deu qui tot iorn cridan adeu cō tra ell e contra aq̄ll quils y ha le yats en dāpnacio dela sua ani ma. Deuiets encara pēsar q̄ vo stra filla deytal hō no podia ha uer honor ne ab ell podia ha uer bona vida p les males co stumes e maneres que han ho mēs axi nats maiorment quāt se vahen eralsats en gran esta ment. Ara hauets procurada mort a vostra filla e dolor per a tota sa vida e a vosaltres ma teys. Car res q̄ aytal hom pro meta no ha neguna valor ne fer metat ney creguats sino so quē veiats. Mes vos haguera val gut hō ben nat ab molt meyns del qual forets amats e seruits e vostra filla haguera solas e cō solacio Bequi auāt noy ha pus sino q̄ p̄guets deu q̄l vos luny per tal q̄ mes mal nous fassa a uosaltres e ala vostra casa. Ol vulla aportar abona fy en breu per la sua merce. ¶ E ala fy de la istoria diu aq̄st hō axi viu dal tres q̄ fahien amolts aquis aco stauē grās escādols e semblāts e lera fer adeu p tal quels eccle siastichs actenen quāt desplau adeu posar bordarim en esta ment maiormēt dels bens qui son dipputats als pobres ō deu car los pares sen van al iuhi de deu terriblament carreguats e los fills tostēps de aq̄ll carrech empatrats en lurs males costu mes sullats e fadats e aquells quils se acosten ne romanen to stemps desonrats e mal ptents e paguats Car son pus geloses que altres e pus importables a mulleres e atota res qui ab ells haia a contractar ne apseuerar.

¶ Capitol. xliij. qui mostra q̄ al guns borts y ha auegades bōs e per tal nols deu hom menys presar.

Erraho quant algu nes males cōdicions posades demūt dels borts apareguerē en lo gran Alexandre p tal duptarē molt que ell no fos bort fill de vn gran philozoff quil feu nexer sors certa consti lacio quāt en ell fou. E iatsia q̄ ell fos bon Caualler e ab gran cor empo ell fon fort pōpos e al tiu e desconaxent amolts e ta cat dalguns vicis q̄ dien que li ensenya vn maluat mestre que hac. Empero ell psa follia vo

lent esq̃uar tota aq̃sta ĩfamia se feu apellar fill de deu iupiter. E ꝑ ꝯseguẽt axi caygue enso q̃ volc escusar car segons que dix dell vn mestre. si fill era de Iupiter no deuia senyoreiar lo ĩperi de grecia car de pus ꝓhismes ni hauia q̃ ell mas donas li regna iupiter entre les estelas car ell ab la terra no ha res q̃ ꝑtir. ques q̃ sia de aço. Nota ço q̃ diu en esta materia fulgẽci⁹ escriuint albastart dõgria no ꝯstant bastart so es bort ꝑ natura sia vicios. Empo algũs ne son estats homens asenyalats famosos e de gran virtut q̃ ꝑ llurs grãs obres son puiats a papas segõs que posa Gracia enlo dret distinctõe. lvi Oss⁹ e niha ahuts de nobles reys e de grãs homẽs. E aço ꝑ tal quãt vẽsen llur. natura ab gran estudi ꝺ esser bõs e ꝑtal los aiuda deu de q̃ forẽ especials seruidors E oraciõs de sãtes ꝑsones E ꝑtal quãt fayẽ altes e ꝯtinuades oraciõs e moltes almoynes es lunyauẽ de mala gẽt es acostauẽ aꝑsones bones e asenyalades E teniẽ lurs ꝯsells e pugnauẽ sciẽtmẽt ꝯtra lurs males ĩclinaciõs mes q̃ altres ꝑsones ꝑtal los aiuda deu que forẽ millors q̃ls altres delur linatge. E forẽ a gran ꝓposit e honor de aq̃lls q̃ls atanyẽ es acostarẽ aells despuys. E diu assi Fulgẽsi q̃ hõ q̃ nodrex algun bort el vol fer bo en especial lo deu asciẽtar q̃ sia callãt e no iactant si matex e sia ab seny e leyal e ben nodrit en ꝑaules e enses obres e axi fara callar tots sos enemichs e sera digna q̃ sia mestre dels legitims E diu axi q̃ tot hõ saui vahẽt lo bort deu axi dir dins si matex aq̃st es creatura rõnal e vmanal. axi cõ tu matex e ell no mer mal enlo pccãt de son pare ne dessa mare. Empo ꝑ llur peccat es ell mẽyspresat. o deu ꝑ q̃l mẽysprea re yo pus deu lo ama el posara ꝑ vẽtura enꝑadis pus alt q̃ mi. E en la terra pora encara senyoreiar ami e als me⁹. E ꝑ esta manera deu hõ retraure son cor de mẽyspreu dels borts de⁹ pẽsar q̃ sens cõꝑacio est tu pus digna ꝺ esser mẽyspresat ꝑ tos pccãts q̃ no aq̃st ꝑ tal cõ no es ladesma. E vn dia o conexeras claramẽt ꝑ tot ço q̃ dit es apar q̃ es lo primer be al qual lo p̃rimoni es ordenat ço es anodrir infãts al ꝟuir ꝺ deu. E apar e cõ es male cosa nodrir los al dit seruey seu E apar los q̃ son posats en m̃rimoni en quãtes differẽcies sõ sobre hauer ĩfãts ono hauer E cõ cascũ enles dites differẽcias posat sedeu mils gouernar enuers deu ela fortuna del mõ. E apar encara quãt de mal fa aq̃ll qui cau en peccat ꝺ adulteri iatsia q̃ encara haiã ha dir caucõ deuall de aq̃sta materia. E diu assi Fulgẽsi ala fy del dit tractat. Acten tu assi diu ell q̃ tots los cõstituhits e posats en m̃rimoni desijẽ fills e fort pochs los desijẽ ꝑ fer los bõs adeu ne adar los al seu ꝟuey. o diu el e cõ es grã ladesco

naxẽça e saguedat dels homẽs e pocha amor adeu car ço q̃ han de deu no volrien molt acostar adeu ne hauriẽ grã plaer q̃ fossẽ molt amiguats ne dats adeu mas tot llur studi es q̃ls vaesen fills del mõ florints e verdeiãts enla gloria del mon. E ꝑtal diu ell lo senyor quiu veu los ne fa veura molta dolor e miseria en poq̃sa e ẽgranesa e en mort e en vida. O diu ell miꝑables pares e mares e cõ vos peniderets de q̃st tã fort desig de vr̃es infants apuiar. E de aq̃sta tãta descona xẽça cõ los desijats de deu luny ar ꝑtal no sen fara so quẽ desijats e si o fa costar vos ha massa enaltre loch q̇ ara vos esta ama guat. O brits los vls donchs mẽtre es hora e haiats pietat d̃ vosaltres matexs e de vr̃es infãts donãt los. Adeu e acostãt los aell aiudãt los hi acostar ꝑ tãt q̃ ells despuys puxẽ aiudar ab ell auosaltres. E aço sia dit del primer be del matrimoni. q̇ es nodrir ĩfants al seruey d̃ deu

¶ Capitol. xliiij. qui mostra q̃ lo segõ be qui es enlo matrimoni se appella be de faeltat.

LO segon be q̇ es enlo matrimoni se apella be de faeltat la qual marit e muller se deuen es ꝓmetẽ ꝑ vigor de llur matrimoni la vn alaltre. Aq̃st diu sãt Ambros es de tãta vigor q̃ no ꝑmet iames q̃ la vn se puxa ab qual seuol altre aiustar. Ne la vn nõ pot laltre lisenciar ans qui aq̃ste fe trẽcha segõs la ley d̃ deu es digna de mort e q̃ sia ala pidat. E segõs la sãcta esglesia es cas al bisbe reseruat. ꝑ aq̃st cas solamẽt la vn pot lexar alaltre segõs la ley de deu. Mathei v. q̃ anegũ no es degut lexar laltre en matrimoni posat si dõchs no es ꝑ fornificacio. Nota assi empo q̃ vltra aq̃st cas ni posa la sãta mare esglesia molts altres ꝑ los quals los aiustats ꝑ matrimoni se podẽ separar entre los quals es aq̃st. So es si la vn en quãt en si: es iclinat e souint en peny alaltre apeccar mortalmẽt Car cõ cascũ sia mes tẽgut adeu q̃ no aq̃s vol altre. Si la ꝑsona posade en matrimoni claramẽt conex q̃ ella ꝑ res no pot viura ab laltre sens clar e notable ꝑill de peccar mortalmẽt. sens iniuria del seu creador. En aytal cas feta sobre aço ala ꝑt loable e discreta ꝓtestacio se pot seꝑar del altre quãt ala abitacio. Empo si aq̃st nelo demũt dit ne los altres ꝑla sãta esglesia asignats nou empatxẽ lauores lo matrimoni nos pot ꝑ res seꝑar ne encare ꝑneguna creatura sots deu car com dix deu ço q̃ deu ha aiustat hõ nou seꝑa. E ꝑ tal dix lo mestre delas sentẽcias en lo. iiij libre ꝑlant de aq̃sta materia q̃ matrimoni es degut aiustamẽt de hõ e de fembra ꝑ conseguent de llurs coratges qui requer q̃ en semps estiguen sens diuisio

p̄ tostemps per q̄ pots veura q̄ no fa poch aq̄ll qui posa diuisio entre marit e muller. Car com diu la scriptura ecclesiastici.xxv En tres coses trop sobiran pla er q̄ son aprouades deuāt deu e deuant homēs e son aq̄stes. Cō cordia de frares carnals Amor de bons homens e hō e fembra ço es marit e muller quis cōcor den e lallur cōcordia es en be. Diu ari Ugo de sacramētis ma trimoni a gloria de deu es prin cipalment ordenat. Bonchs la uores plau adeu cō ells viuen tostēps entenent en be. E lauo res los pspera deu. Mas quāt entenen en viltats o en venian ças o cumal aiustar ptra caritat aytal pcordia no plau adeu. car finalment lo adura deu adicí par e punir e cōfondre de aq̄sta pau. Diu Jesu christ Matheci.i. yo no son vēgut aposar tal pau ans hi vull posar coltell ço es la sua ira ptra aq̄lls qui en llur matrimoni posats ordonen lur cōcordia amal. Contra alguns altres. E finalmēt tota llur pau ve amala fi e adiscordia q̄ lera posar entre ells maters. Per tal q̄ de grans amors isquē grans pudors e grās rancors e grans dolors. Recōpte Policratus q̄ en dalmatia solia esser en costu ma q̄ tots anys les dones ase nyalades e ia de dies prenien li sencia dels marits a temps cert del any q̄ estiguessen p vn mes separades deles altres dones qui viuen religiosamēt per les mūtanyes en cases honestas e aqui donauē sa acōtemplacio e a deiunis e a oracio pguant Je su christ p si materes e per llurs marits e p llurs cases. E q̄ deu los donas concordia e pau aell plasent e aris sagni puys defet. E seguetse aqui mater ari quāt la dona veura son marit tenir mala via en donarse amals gua nys o a altres mals soptosamēt hi deu acorrer p si matera o per altres pents. O p qualque altre via p tal q̄ lo marit no perescha e si cōsell no si pot dar comāho adeu aqui principalmēt o deu comenar. E seguetse aqui gran es lo amor q̄ la dona deu hauer ason marit elo marit ala dona pensant cō deu los ha aiustats. E qui lig ço q̄ los infaels hā fet en llurs matrimonis la vn per amor del altre noy baste entenimēt. Car per aq̄lla amor se do nauē amort o atot linatge depe nes e atot perill e atot ço ques podia cogitar per negun entenimēt la qual cosa es grā cōfusio de molt. mal hō e de molta ma le dona qui hauran noble cōpa nyia e de grā recapta e de gran pes e nou sebran conexer. Mol sebran amar ne honrar vēçuts de grā follia e viltat e malicia o poch seny la qual malvestat pu ney deu fort terriblament en esta vida e en laltre segons que aquest sanct hō diu. Seguetse aqui mater ari O pque no pēsa

la psona posadei matrimoni q̃ es vn cor e vna voluntat e vna carn dl altre. Car diu sãt Pau lõ no ha poder d doar son cors Car de sa muller es e axi la dona dõchs si la vn es del altre com pot furtar ne fraudar la vn alaltre: ne pot partir ço q̃ deu ha liguat e aiustat en tãta amor e en tãta faeltat enten grã sagramẽt: car diu sanct Pau q̃ lo sagrament a quest fort es gran. Ea aço signi ficar diu q̃ les esposalles se de uen fer ab anell qui solamẽt reb vn dit. Axi cor de hõ mullerat deu solamẽt amar vna dona. E dona maridada solamẽt vn hõ p aytal raho diu que no vol no stre senyor q̃ hõ haia sino vna muller ne vna dona sino vn ma rit ptal q̃ vn solamẽt sia de hu e le amor nos separ nes ptescha p moltes parts. E si diu q̃ anti guamẽt vn hom hauia moltes mullers axi cõ Abrahã Jacob Dauid diuen assi los doctors q̃ axo era p especial dispẽsacio de nre senyor deu quio feya p mul tiplicar lo mõ e p especial miste ri amagat al poble empo segõs comuna ley p ell ordenade ell vol q̃ solament entre dos sens pus sia matrimoni ver. E raho pot esser altre axi mater: Car si vn hõ ordinariamẽt hauia mol tes mullers ne amor no seria tã gran ne la vn ofiaria tant del al tre e innumerables diuisions e enueges e miseries qui sen se guerien axi cõ pots veura si ac tens a aq̃lls q̃ la escriptura recõ pta hauien: e hagueren molts.

¶ Capitol. xlv. qui mostra com alguns auorexen llurs mullers cõ son espirituals e deuotes.

Alguns empo axi homens com dones no actanẽt ala faeltat q̃ lo marit deu ala muller e la muller al marit ne actanẽt ala vnitat e amor q̃ deu ha ordenade esser entre ells e manade segõs q̃ posa sant Pau si ipugnen aq̃sta sãta vnio e amor matrimonial p diuerses maneres. ¶ E primerament ni ha alguns q̃ auorexẽ als altres p gran amor q̃ han al mon e ala sua vanitat e per pocha amor q̃ han adeu e atot aço qui de deu es. Axi cõ es quãt algun marit veura la muller deuota e spiritual e tement adeu e ell qui res no ha ab deu nos alta dexo car veu que aytal muller no es ber guãta ne ofintria amoltes mal uestats e arlotaries alcs quals consintiria vna grã tacanya la qual ell volria prop si. ¶ Aytal dona diu Liconẽcis en lo tractat de nupciijs es axi poude en mans de aytal hõ com la pla en tre los porchs elo saffir entre los asens. Mas per tal quant deu le ama e la vol elegir assi mater dona la per muller a ay tal hom qui tostemps li es pe nae flagell de mort. Per tal que ella en aytal martiri sia pro uocada en gran paciencia per

la qual finalment marescha ha uer paradis. ¶E ari diu q̄ fon reuellat a Acinella Regina de Orellodia qui hauia per marit vn hom lo pus vil bacaller del mon car cō ell la meynspresas p la gran deuocio q̄ veya en ella e tingues passades vint amigues e cōcopines moltes e la tinguesi en grā pobresa e miseria e la tractas ari cō vna seruēta e no ari cō a muller. ¶Ela sancta doua ari com aplena de virtut se alegras en aqlls vitupis e affanys q̄ sofaria ayrants. Empero tostēps vedauc asos infants q̄ no prenguessen veniāça deles cōpanyies dellur para q̄ ells volien matar nels descobris llurs amigs q̄ lur para li feya en aguas tot ari cō posia. Empo vn ioan arrapade en cōtemplacio alta demena adeu p que la hauia feta muller de tan vil hō car si fos estada muller de vn bon hom haguera fets infinits bens q̄ lauors no podia fer: car aquest le hauia empatrada de tot be affer E diu aqui aquest q̄ estech li respost ari Einilla si tu fosses estada muller de bon hō ell not haguera exercitada en paciencia ne en altres virtuts moltes ari cō aquest ha p la sua malicia ne tu no foras puiada en estamēt de sancta. virtut ari cō ara est ne hagueras haguda tanta sciencia ne tātes consolacions celestials cō hara has hagudes Ho res meyns ton marit haguera haguda p muller tal q̄li haguera fet asa guisa e ala fi fozen abdos dāpnats. E yo ara per merits deles tues oracios tirar le ami el portare abona fi p tal que en tu sia cōplida la paraula de sanct Paul. Qui dit q̄ sera saluat hō infel e gran peccador p muller fel e sancta. E aqui q̄ ala fi estech li ari dit: Einilla nostēps que veuras sancta dona muller de maluat hō veuras ala fi qualque asenyalada obra q̄ deus fa al hom per merit dela sancta dona. E aço dit Einilla feu grans gracias a nostre senyor deu. E de continent lo marit vench aella contrit e esmenat demanant li perdo dels mals passats e feu apres bona vida.

¶Capitol. xlvi. qui mostra com es male cosa com la dona auor per son marit p tal quant es de uot e espiritual.

IAtsia que fort sia lege cosa q̄ ell anorescha sa muller per tal quāt la veu spiritual e devota empo ia es maior letgesa q̄ dona auorescha son marit p aq̄sta matera rahō car es fort mal senyal en ella si donchs lo marit no tenia tals maneras ensa devocio e ari estranyes que tolgues ala dona la consolacio e solas que hom deu ensenyar asa muller per rahō de son matrimoni: car en ay tal cas la dona hauria grā rahō

declamarsen. Mas quel marit sia grā orador e no vaie ala guisa axi cō los folls nes alt de vanitats ne de oradures moltes q̄ volē les altres e q̄ samuller nou pura portar p̄ asso no deu esser soffert ala dona ans es digna d' gran reprencio. E sens tot dupte deu len ponira greument. E diu Petrus demiani en la epistola q̄ trames ala duquessa de vstria q̄ dona massa vassiade e massa dissoluta e feta asaguisa ans desos dies mor. Car tāt se allegrera e aytals coses asaia e tātes ne dessija q̄ a deu put e als homēs. ¶ Eracōpte q̄ ell ne vaghe vna fort grā e de grā estamēt q̄ quant son marit entraua en la capella ella li feya botres detras equāt ell feya saoracio ella sospirant cridaue o deu quant durara aço e si lo senyor digues res tantost feya mala cara e deya tot ginteara preycha lo monio e feya estas coses moltes. E vaghe vn iorn mentras truffas axi de son marit ella tallāt vna poma ab son gauinet ella ficas son gauinet p̄ los pits e tantost comēça amorir e mentra moria cridaue alt los escarns q̄ yo he fets amon marit e de les botres me han portade a aq̄sta mort. E diu ell aqui matex axi abhominable cosa es enuers deu e homēs q̄ la dona sia be marida da eques fassa truffes d' son marit cō tota bona dona sia tenguda de dar a son marit especial honor e reuerencia axi cō a son senyor. Car axiu feya Sarra a Abraam e les famoses dones passades segons q̄ legim en los actes e escriptures dels passats. Per tot aço apar lo ppōsit principal ço es cō es cosa adeu fort odiosa q̄ en matrimoni q̄ principalment es agloria de deu ordenat la vn menyspreu laltre e nol ame axi caramēt e leyal cō deuria ptal cō lo veu espiritual e deuot.

¶ Capitol xlvij. qui mostra com desalt es contra lo amor matrimonial.

Segonamēt empatra la vita amor e facilitat matrimonial desalt q̄ la vn ha a altre. ara es axi que aq̄st desalt o es ans del matrimoni o apres p̄ qualq̄ occasio. Dies ans del matrimoni lauors es grā culpa daq̄lls qui lo matrimoni hā fet o consentit car aq̄lls qui matrimoni fan deuen hauer lo consentimēt de les psones e parts ques deuen parar al matrimoni. axi cō feu laban desa iermana Rebecha quant dech pendre a Isaach per marit primerament: volch saber la volūtat dela dōzella axi matex es del hom. E diu assi Tullius de officijs que qui fa matrimoni de algūs fort deu guardar la voluntat del hō e de la fembra si la vn plau al altre. Car si desalt y ha iames noy haura amor e si noy ha amor tā

tost sera tot dissolt e axi ira tot ala mala ventura per que deya Tulli lanell quis dona ales es posalles ensenya la egualtat q̄ deu esser entra lespos e lesposa car sies massa ampla tātost cau si massa es estret noy pot ētrar enlo dit e asso vol dir que axi lo cor dela vn deu venir allúell e cōcordar ab lo cor del altre que noy haia negun desalt p̄ res si no tot es pdut. E ensenya Tulli q̄ en especial deu hom guardar molt al matrimoni. Primerament q̄l altre sia de bon linatge e de bona gent e almeyns de egual o d̄ millor q̄ tu e asso mes que mes deu guardar la dona: car diu q̄ fembra se amínua de pendre menor del linatge dessi matexa mas nou fa lhō. Es ver q̄ diu que aueguades asso fa afflitar per algun deffallíment q̄ sera en la fembra qui cōpensant ab qualque p̄heminēcia e be q̄ sera en lhom fa appassar gracio sament e puys fet sia iames ayxtal deffallímēt p̄ res noy deu venir deuant. Si donchs la vna part no soberguaiaua e no exo raue massa cōtra laltre. En ayxtal cas diu que acascū es degut aiudarse de ses armes. ¶ Sego namēt diu q̄ deus entēdra que aqui no sia molt notable de sagualtat de edat. E p̄tal diu que atart es bon matrimoni de hō vell ab dona massa ioua e ia es pijor de hō ioua ab dona vella. Ans diu q̄ de ayxtals matrimonis ixen souint grās mals. Axi matex q̄ la hū no haia qualq̄ di formitat o letgesa o malaltia o cosa amaguada p̄ la qual laltre hagues aportar massa grā carrche e en especial so diu q̄ la vn nosia p̄sona incōportable enfes maneres ne deffallit en seny natural. E diu ell q̄ grā crueltat fa qui a altri posa en matrimoni q̄ p̄ tostēps haia mal ne pura hauer espança q̄ de aquell mal sia frāch sino p̄ mort del altre. Diu q̄ aytal matrimoni porta les p̄sonas adespacio e finalmēt ve amala fi. E molt mes valria ala p̄sona viura sens matrimoni q̄ no q̄ tostēps haia aportar ten d̄ sesperat carrech e qui es pijor q̄ mort axi com es hauer assoportar p̄sona odiosa e de qui hom haie grā desalt. Sobre aq̄sta materia recōptem les istorias antigues infinits mals qui p̄ occasio de aq̄st desalt se son saguits los quals recomptar seria fort lonch per q̄ basta de p̄sent ço q̄ dit es del desalt qui va deuant lo matrimoni. ¶ Silo desalt ve apres lomatrimoni e no es p̄ desalt dela p̄sona ensi mas p̄ qualque vici seu o p̄ cas sobre vengut aytal desalt se pot leugerament reparar si dōchs noue per coses desespades axi cō p̄ adulteri dela dona o p̄ intēptacio de mort dela part alaltre o p̄ coses semblants. E p̄ tal deu tātost la vn e laltre procurar pau e concordia p̄ tal q̄ no crescha mes. mas

per propia humiliacio dela vn e del altre o per parents o p altres persones deu dar de continent fy al mal.

¶Capitol.xlviij. qui mostra cō gelosia es folla cosa e contra la amor matrimonial.

Aytals dolēts diu Mach robrí qui separā a temps amor matrímonial son molts: car aueguades ve p gelosia: la qual es la maior plagua del mon E diu ell ari o la psona veu mal daltre hol hou: el pensa sil veu aqui noy ha gelosia: car es cosa certa e lauores deuse dir lo fet cara p cara: sens vergonya e paor e remediarse ha tantost ala millor manera e pus certa q̄ pura. Siu hou: acte na la persona quiu hou: qui es la psona qui hodiu: e no cregua soptosament. Car diu Salamo qui massa creu tost: leuger es ō seny e digna es de vergonya e de confusio. E maiorment si la persona quiu diu no es de grā recapet: ne queu haia vist: car de dir endit se sembrē dins vna materia cosa: soptosament infinides falcias: ne de persona de vergonya ne de honor e de be non deu hō soptosament creure ne sospitar vn gran mal. Ans deu hom creure q̄ tot sia falcia. Si dius q̄ lo mal aq̄ll nel has vist ne hoit: mas quel pensas e quē has grans sospites: guardet q̄ aquexes sospites no haiē va fonament e q̄ si les mostres de fora q̄ no ensenes foch quit crem. e que no fasses que so quires noes: q̄ sia caucom. car aris fa tot dia E tu ari mater sis vol marit o muller no sies profech ni enterch ne de mala guisa. ne angronyat: ne ontos perso que no cal: sino veuras aque vēdria ton fet. Biu ari Machrobri grā sauiaza es dela persona posada en matrimoni: de no donar ocasio al altre per son angronyament e ¡ontes cōtinuades. Car grās mals neren dexes minyonies. Mas si la vn ha res cōtra laltre q̄ de present ab paraules amigables ley digua. E q̄ prestament donen fy atota llur mala anconia. ¶Bin Senecha: q̄ qui cōpanyia ha ab altri laqual honestament nos pot separar: deu posar en son cor q̄ la cōpanyia se ha amētenir p amor de ben volensa: la qual requer honor e cōport. Car com tota creatura haia deffalliments e sens ells esser no pura. Bonchs amistat nos pot ꝑseruar sēs cōport e suportacio dl vici del altre: al qual suport aiudar pot aueguades entrauenint hi algūa amigable correctio obseruant loch e temps: p la qual lo vici se cor regesca o bair per guisa ques pura mils supportar.

¶Capitol.xlix. qui mostra per que no es degut achrestia rebuiar sa muller

Dira asci algu si yo he desalt de ma muller ꝑ qualque faduytat o dolentia sua ꝑque no li puch yo dar comiat: paguant li son axouar: e q̃ sen vaia onse vulla. Com Moyses fahe e dona al poble de Israel e lauors no viuria en tantes miseries ab ella axi cõ ara fas. ¶ Respõchte q̃ Jesu crist nou vol: ans ha reuocada la dita ley dada ꝑ Moyses: axi com appar. Mathei. v. Nela ley aquexa no estech dada sino ꝑ la malicia dels Juheus qui matauen les mullers quant no sen altauen. E ꝑ tal q̃ noles matasen estech los ꝑ mes quels poguessen dar comiat: quis appella libell de rabuig. ¶ Empo la lig de gracia q̃ lo saluador ha portada. no cõsent tãta miseria: ço es quela dona q̃ ia es humiliada per lo marit sia gitade de casa sens culpa sua. e sen torn asos parẽts e sia en vergonyida e rebuiada axi vilanament. Ans ha manat lo senyor beneyt aqui matex quel hõ no puxa lexar sa muller ꝑ neguna raho sino ꝑ fornicacio q̃ ella faça. E si ell na pren altre aq̃lla viuent ell fa peccat de adulteri. E iat sia q̃ sufficiẽt resposta sia ala questio aq̃sta dient q̃ aço vol lo Saluador. Empo los sancts hi assignen diuerses altres rahõs. ¶ La primera q̃ la dona rabria gran minua sens neguna culpa quina culpa hauia ella si lo marit nos altas della. O per vẽtura queu deya ꝑ tal quẽ hagues altre qui li pleya mes. ¶ La segona q̃ la dona ne romania fort dãpnifficada. q̃ lo marit la hagues haguda v̀ge e puys quãt sen era seruit mentra li pleya q̃ apres quant noli plagues li donas comiat. Asso mes sembla q̃ ella fos mala fembra q̃ no bona. ¶ La terça que los infants per asso eran fort dãpnificats. quant veyen lo pare e la mare axi separats es veyen ab lo pare e madastre quils auorria. entant q̃ no guosauen allur pare anar ne cõparer deuant ell. maiorment cõ los homens seguesch an comunament la voluntat deles mullers q̃ amẽ ¶ La quarta car ꝑ asso grans hoys e rancors del marit als parents dela dona se seguiã perla qual cosa se podien seguir homeys e grãs mals. Moltes altres rahons hi apporten. mas aquestes basten de present. Si dius q̃ encara es romasa la causa ꝑ que Moyses feu la ley ço es per lo perill del homey. Car hõ qui nos alta de la muller ꝑ ventura q̃ la matara. Donchs no valguera mes q̃ li pogues donar libell d̃ rabuig e q̃ la fembra no moris. Dichte q̃ no car la ley aquella no deuia esser tẽguda sots tan noble prĩcep cõ es Jesu christ ne sots tã noble estament com es crestianisma qui tot es caritat amor e veritat iusticia e egualtat. cõtra

les quals coses la dita ley em-
patra fort. Quant dius q̃ enca-
ra roman per lo perill: ço es q̃ls
homẽs no maten llurs mullers
Dichte q̃ les leys no esquiuen
tots los ꝑills: mas pronuncien
q̃ hom sen guart q̃ noy caygua.
E per tal hi ha prouehit Jhesu
christ ꝑ iusticia q̃ a Emperador
escriuint ha fet ordenar q̃ qui
matara per aytal raho sa mul-
ler q̃ muyra e q̃ ley trameta del-
la ꝑ aquest cami e puys ell del-
la: faran altre cami qui ꝑ ventu
ra aytal homey costara massa.

¶ Capitol. l. qui mostra cõ los
princeps fan grã peccat donãt
liçẽcia als marits d̃ matar llurs
mullers per raho de adulteri.

E Per ventura que als
princeps qui ten grã
mercat fan d̃la mort
delas donas qui mo
ren per mans dels marits sots
escusacio de adulteri: no esca-
paran ne per aq̃st ten gran e ten
foll mercat lo qual ells no po-
den fer: los esta apparallada en
cors e en anima tal sentencia e
veniança diuinal q̃ mes los val
guera iames no haguessen ha-
guda honor al mon ne senyoria
On diu Crisostum⁹ pẽsar deu
lo princep: que ell no es deu: ne
pot sentenciar sos sotsmesos ne
encara criminosos axi cõ se vol
mas axi com iusticia dicta. Car
ell no es senyor dela iusticia:
ans es ministre e seruidor exe-
cutador de aq̃lla. E aytant com
sots e ab aq̃lla va: es dit prĩcep
e senyor. E de continent q̃ de a
q̃lla se pertex: es tiran en lo po-
ble e enemich de deu. E digne
de ꝑdre tota iudicatura e aucto
ritat de iusticia. E vet quin ꝑill
li va en aq̃sta iniusticia. Car diu
la escriptura ecclesiastici. x. que
per estas iniusticias muda deu
les senyorias de gent en gẽt. E
duna casa en altra: E filon. Sa
piencij. xij diu: q̃ los poetas po-
derosamẽt seran turmentats: e
q̃ greu iuhyi sera fet en aquells
qui senyoreien. E asso per les
grans iniusticias q̃ ells fan.

¶ Capitol. li. qui proua per isto
ria ço que dit ha lo p̃sse dent ca
pitol.

Pecõpta la istoria oriẽ
tal que Presey Rey
de Erminia dona li-
cencia a vn hom que
cremas sa muller per
tal quant li era acusada de adul
teri: e axi estech fet. Sabẽt asso
lo sanct abat Onofri vench al
Rey e dix li: indigna cosa es q̃
sies appellat Rey per regir iu-
stament ton poble: e cõ tu en lo
fet dela iusticia sies fort iniust:
No est digne q̃ sies appellat rey
mas cruel tirã. Tu nouellamẽt
has dada sentencia: q̃ fembra
adultera sia cremada. deman te
de qual auctoritat has dada la
maior pena al peccat no maior
q̃ tot altre: cõ digua la ley diui-

nal e natural q̃ segons lo peccat deu esser la pena: e tu has dada a aq̃sta fẽbra aytan grã pena cõ si fos heretge. O hagues publi camẽt deu renaguat ¶ Empo la ley de Moyses quis appellaue ley de rigor: no dona a aytals fembras iũ o mort de esser alla pidades. E tu qui est sots la ley de gracia has la feta cremar.

Com empo les penas iudicials son mitigades en nostra ley se gons q̃ ieſu christ ensenya quãt desliura la fembra adultera de esser alapidada cõ has poguda dar tal sentencia segons q̃ re compte sanct Johan. No res meyns has fet tu executador sõ marit matex E no saps tu q̃ son marit no es executador de iu stícia en la cosa publica e tu en quant publich ministre de insti cia le has sentẽciada. Bonchs pque no la fayes matar a aquell qui es executador de aytals co ses per la cosa publica e has fet executador de aytals coses a quell: qui noy era en res per la cosa publica: mas p la veniãça psonal: laqual es vedada achre stia p labis de Jesu christ. Per q̃ yo dich ayci de part de nostre senyor deu: ptant com has feta cremar aq̃sta fembra contra iu stícia e per pena passant lo crim q̃ dema aquesta hora tu seras cremat. E pertal cõ contra ordre de iusticia le has feta cremar a aquell: quiy era per la veniãça psonal la qual es vedada atu e adll catot christia: Per tal vol deu quep ma de vn quit ahira ayci cõ atos peccats la execucio de tu sia dema feta cruelmẽt: E diu aqui q̃ com lendema ell en tras en bany de aygua ardent e vn hõ desa casa qui secretamẽt li volia gran mal: p escusa de ser uirlo entras enlo bany abllum aq̃st malicioſamẽt acosta lalum ala aygua ardẽt: on aq̃ll dit rey estaua e soptosamẽt laygua fou ayci ençesa q̃ lo dit Rey no hach tẽps de exir del bany: ans la fla ma lo aucis aqui matex: ayci cõ dit hauia lo dit sanct hõ. E lal tre que fet o hach fogi del bany Diu ala fy la istoria ayci vet assi gran mirall del iuhyi de deu: cõ tra tot princep qui dona penas asa voluntat: sens consell gran e fort desliberat. e qui comane execucio de dar penas a aquell qui noy es p lo be publich mas solament per sa veniança. Vet donchs cõ per so que dit es: ap par per quals vias segonamẽt se seppara: la amor matrimoni al follamẽt. E cõ los princeps qui fauorexẽ massa a aq̃lls qui malicioſamẽt actenẽ ales veniã ces deles dones massa punido res: peccan contra deu greumẽt en son per ell punits ala fi greu ment.

¶ Capitol. lij. que den fer aq̃ll qui ha desalt desa muller o qui la teletga o fera.

Encara cruelmẽt diras que fare yo mesqui qui he la muller letge: e fera e miserable e veig me tot dia mon dol enla cara: e si molt madura morren. Maiorment q̃ yon trobaria de fort bones e gracioses quim vien entot mõ seruir molt amorosos. Bonchs q̃ non poria hauer altre: o vindre adesperacio ab aq̃st diable q̃ tinch en casa. ¶ Respon ari Fulgẽtius en lo libre demunt alleguat: On diu ari sobra esta materia quel hom en tota tribulacio en que sia: deu recorrer al seny en altra manera si ell no es bestia: ne deu hom pus fer mẽcio: ne deu vol ne ama aytals homẽs: sino aquells qui en lurs fets van ab seny. Segons que legim. Sapiencie. vij. Ara es ari que ensenya seny e raho experiencia e scriptura: q̃ no es hom al mon q̃ no vischa ab alguns desplers e affanys: e sia quis vulla E aço diuen los sancts fa nostre seny or deu: per tal que les gẽts no amen esta vida mas desij̃at exir de mal desij̃en lo regna de deu: en q̃ no haura fi ne negun mal sino copia de tot be. Tu dõchs quit anuies de ta muller deus pensar q̃ aquest flagell te dona deu per tal com te vol saluar E no vol q̃ en esta vida posas te benuyrança: pensa encara que sofferint aço dolçamẽt: fas aell tan gran seruey per la tua paciẽcia: que not porics iames pẽsar lo merit quẽ has: nel guardo q̃ per aço ell ta te apparellat. Pẽsa ari mateix q̃ si tu not altes de ta muller: que nos fa ella de tu. E que ella ab aytal desalt sapia tant: que pacientmẽt nou do a sentir en res: ans te comporta e sernet ari gracioſament cõ pot: q̃ gran dolentia es tua q̃ tu ari mateix nou sapies comportar guallardamẽt. O sis alta de tu en veritat fort est desconaxent: q̃ ella ama atu en veritat: e vulla e don sa amor e son cor: e son bon seruir: E que tu no pures vn poch cõportar la sua mesquinesa: be desplau a ella mes p̃ vẽtura noy pot altre fer. Ari com tu no pots dar remey amolts deffalliments teus. ¶ Itẽ pensa que p̃ ventura sin hauies altre pus polida q̃ aquella: seria tan vil quet apportaria adespe racio: Car alboix pintat tots hi escupã: e ala fembra guallarda tot hõ hi gira lull e alla hõ tot hõ tira p̃ forsa sen ha leuar qualque tros. Bonchs no vaias cercar mal pus be estas. ¶ Itẽ pus que deu te ama tãt quet vol flagellar: mes te val portar aytal flagell q̃ no sin portaues molts daltres: q̃ molts altres portes. so es que fosses labros: o tostemps puagros: o q̃ morisses de fam en casa: o diffamat de qualque gran crim: O quẽ hagues ses abaxar lo cap p̃ tot loch ari

cõ molts han. ¶ Item aquesta q̃ no es bella ha altres bens que valen mes sens cõparacio que no belleſa e graciositat: deus pẽ sar q̃ aq̃sta es dona spiritual q̃ pregua tostẽps per tu anostre se nyor: e q̃ deu per les sues ora cions e deiunis te soste. Ari ma ter sab te gouernar la casa: per aquesta has parents amichs e de aquesta has ifants: e daltres bẽs q̃ no haurics daltre. ¶ Itẽ pensa q̃ pusque ella no fa lo per que: si tu li fas la cara trista e li has mal solas que deu te dara quit abarara: t confondra fora te casa: t portara ano res: e ço vahem tot iorn de aq̃lls qui en llur casa son lahons: q̃ fora llur casa los fa deu abarar: atals q̃ no son bastants abarar cabres ne moltons. ¶ Itẽ si encara no pots vençre ton cor pẽsa q̃ ato mareyen: te gran supbia e te grã luxuria: e tos altres grans pec cats: quit hã aportat amal port sino ti guardes. Perque tãtost recorre adeu humilment e ab gran humilitat e deuocio: pre guant lo quet leu demunt aq̃sta tanta follia: quet has posat de al cap: e posey p̃ mitgensera la glo riosa mare sua: e algun sanct cõ aspecial deuot ab ytinuada ora cio. E lunyar te has de grãs pec cats: e deu leuarta ol cor aquey desalt e aqueya tanta oradu ra. ¶ Item pensa quante tur bacio dones ata casa: e atu ma tex: e quant mal eximpli atos in fants: E quant puoques atos vahins e als parents de ta mul ler: e quant de mal se seguey es pot seguir: no sabent ne volent ton cor sobrar: ne saber dissimu lar vn poch de desalt sil has de ta muller Car poden te dir quit forsaue depẽdrela: donchs pus ab tou grat la prenguist: e ab tõ grat let tingues. Mo res meyns encara deuse lhom aytal sobre esta materia rahonar se o pẽdre consell de psones bones: e qui temen deu. E quant deu veu q̃ lhom fa ço q̃ en si es: deu lauors li aiuda ason affany: per lo me rit dela sua paciencia.

¶ Capitol. liij. qui mostra que deu fer lhom qui ha la muller anemoradissa.

Acara diras q̃ farc yo: si yo sent que ma muller nom va dret: ne mes leyal: ans es anemorade daltre. e you se per certs iudicis. ¶ Responchte q̃ assi te acõsellaria millor hõ ab seny: qui en esta materia se fos vist e sabes lo fet per pratcha. ¶ Car cõ dix Ouidi en regimẽt de fembra: ne de psona folla no si pot reseruar art general. Per que coue q̃ hom fassa: segons q̃ deu administrara al seny dela p sona: e guart tostẽps al temps e al loch e ala circunstancia del cas: segons q̃ ell se mostra Em pero dirte so q̃ consella. Salu stius. poheta a vn seu amich en

semblant cas: On diu axi: Qui veu certamẽt sa muller anemo-radissa p̃sumir pot: que si tẽps e loch hi hauia son fet vendria ap̃jor. perque tantost deu hom tolra asa muller tota auinente-sa: que la pot portar amal: axi cõ loch e psones sospitoses mit gençeras: presencia de aqlls de qui hom se tem: en esta materia no letrarse molt lunyar della p viatges lonchs: hauer ab ella quiy sia p tu: e haia luyll vbert sobre tot ço que fa ella e aço se-cretamẽt. e ab manera ferla ma nassar aparents seus: per guisa que ella no perceba que tu sapi es res. guardarle de sofferir po-bresa ne de hauer massa abun-dancia. ne letrar sola: ne perme-tra que stigua ociosa: ne letrarle viura asa guisa: ne viura carnal ment: axi cõ es iaure gran dia: ne parlar de viltats: ne de mas-sa cercar bons vins: ne bons bossins: ne grans salses: ne de anar desonestamẽt. Axi cõ por-tar diuises: ne massa descobrir la carn: ne esser massa finestre-ra: e en tota part e manera te-nir norma de honestat: nodrir-la apprompta obediẽcia e reue-rẽcia: e no renyar per res: e aço pot fer lo marit mils que altre: si debans noy era nodride: e q̃ faça son poder atotes aq̃stes coses e asemblans. e inclinarla mes per amor e per dolços con sells: que no per rigor ni p̃ forsa En cas que p̃ dolços cõsells ne p̃ amor no si vulla inclinar: diu aquest sapies que la fembra aq̃ sta no es cõplida en be: Per tal ten li lo consell de Salamo: in clinantla ab rigor de menasses: e dalguns bufets e colps: e si a quests noy bastã haia ni de ma iors e not daqueig lo bras. Em pero tostẽps seruade manera. E sit vol creura: ensenyali la ca ra alegra: e sies li plasẽt car aço la prouocara puys abe En espe cial acten tostẽps qui li esta en gir hom o fembra: car aytã grã pill ses de vn cõ de altre: si mal vol fer. Moli sies mesquiner. no le vulles molestar ne afilgir de paraules cõtinuadamẽt: ne li si es p̃ res guatinyos. Car fer las desperar: e venir atot ço dequa tems. Mas tostẽps te mostra a ella hõ de virtut e de gran bone se e noblesa: q̃ vals e saps amar e honrar aquun es digna: e per los dolẽts no daries vn diner: de gitar los del mon. Car diu a q̃st asso fa fort la fembra amar e honrar son marit: quant lo veu hõ noble e virtuos en tots sos affers. E tostemps q̃ parlaras ab ella tes paules sien de amor: e en mig dellas haian dues o tres de rigor: e conclou tostẽps ab les de amor car qui ha arro gir fembra gran art ha hauer e tal q̃ noy basta sino la diuinal aiuda de deu. Empo deu hi fer hom so que en si es e tostẽps p̃ bee ab bona intencio e lauors deu aiudali e soplet en ço que

lom fall.vet assi lo consell de salutis sumariament.

¶ Capitol.liiij. qui parla cõtra les dissolucions q̃ vuy son en les dones.

AAs que direm deles dones p̃sents: quis fan dir dones ỏl tẽps dones dela guisa:dones dela verdura: e dones de cort: qui van ab nouells talls de vestidures:ab gests anemorats qui girã los vlls aça ella.E van iuntes bras per bras:e mostrẽ totes llurs ioyes sibe no ses iorn de merchat.qui han posat nom guarones ales antigues. E en aquelles q̃ nos alten dellurs iochs:qui quant sa mostren colleien: e rabegen pus espes q̃ serps: qui fan tots los marits besties:e mes q̃ mes los pus certs qui menan al costat les monges de llur lureya per cobrir llur bon fat:qui porten les çellas pontades e archades e punçades ab.xiiij. colors: qui decap apeus son ramullades:nels fall vn sol plato: qui totes vã en ioya:tot iorn ab cãt françes:totes almescades e ab odors de tunim qui solamẽt de punta toquen en terra: quant van e los tapins ab polaynes: E destiu guants deurats:es posan alt en les esglesias p̃ que les vegen llurs anemorats:no sabẽ que ses filosa:car leyan le al marit qui tan volenter finestregen quant passen acauall e parlen vn lenguatge q̃ hom no les enten:e iuguen als naips e moltes ales taules e si fan vila fan con desch dels brassos: els fermen sobre los flanchs:e atot hõ vlla da: e giren se totes entregues e mouen acõpas la cama es girẽ ab saltet:e de moltes altres modories se empatren segons que demunt es ia tocat: quant parlam deles donselles. ¶ Bochs preguem deu q̃ les hic prest car fan nos hic molta bona obra: vna sola es bestãt a infissar vna gran Ciutat:e puys es infissade tolets ho si podets. O ia tornas la mort quey donas bon remey:que tant mal tẽps tenim si deu noy prouaher. Car los marits si miren q̃ encors e en anima ten gran dol sen procuren e tanta amargor.Aq̃stes diuen q̃ tota dona de be deu hauer cauall o mulla o hauer ase. Mas seguramẽt be es somera e mes de somera aq̃lla qui ha cauall q̃ vulla hauer ase. Aquestes diuẽ que dona donor deu hauer vestidura dor e ỏ duar e de burell Mas be es pagesa aquella qui la ha dor'e demane burell p̃ vasiadures ¶ O dones qui aço dehits:e fets si sabiets queus esta apparellat e en breu p̃ aquestes tãtes vanitats e oradures:null tẽps viuriets alegres. E vosaltres fets publicamẽt me dehits aytals coses:e son asso obres de bones dones:ne paules de dones castes: ne honestes ne ta-

ment deu. E cō no hauets pie-
tat deles vostres animes: e de
vostres infants e parents: e de
vostres cases. Car en tot asso ꝓ
curats. mort e confusio e deiec
cio e veurets vostra fet aque vē
dra en breu. E vostres marits
mesquins quius ho sofferen:
haurā ne llur part car merexen
ho be: pus se lexan en bassinar:
es tapen llurs vlls q̄ no veien
so que vahen: ne volen corregir
so qui torna. en gran mal llur e
vostre. O dones actenets assi
que fahent aytals coses vos gi
tats atot desastre: ney cal dup-
tar q̄ aquest es lo cami atot mal
Donchs si los marits vos ho
ꝯsenten ells vos fan males nes
poden de tots punts de vosal-
tres clamar. Per que es raho q̄
ala fy vingua sobre ells la pe-
drade: pus ells giten la pedra
en alt. ¶ Assi no parlem pus ba
sta q̄ tots nos hic entenem e ca
scun veia que fa: e que consent
ne ala fi que haura: ney cal sol
duptar: car deu uou sofferra.

¶ Capitol. lv. qui mostra cō ꝑlo
peccat deles dones deu tramet
grans flagells ales comunitats.

Et ysahies qui depūt
a punt: posa aquests
peccats de aquestes
dones. e les penes
quels esperē aellas e allurs ma
rits e encara allurs pares e a-
quells quils o cōsenten. E es ca
pitulo. iij. E diu axi. Pro eo ꝙ
eleuate sunt filie syon: ⁊ ambu-
lauerunt extento collo: ⁊ nuti-
bus oculoꝝ ibant: ⁊ pedibꝰ suis
cōposito gradu incedebant de-
caluabit dn̄s verticez filiarū sy
on: ⁊ dn̄s crines earum nuda-
bit. In die illa auferet dominꝰ
ornamentū calciamentoꝝ: ⁊ lu
nulas ⁊ torques ⁊ monilia ⁊ ar
millas ⁊ mitras ⁊ discriminalia
⁊ perichelidas ⁊ mure nulas et
olphatoria: ⁊ in aures ⁊ anulos
⁊ gēmas in fronte pēdentes: ⁊
mutatoria: ⁊ palliola ⁊ lintea-
mina ⁊ acus ⁊ specula ⁊ syndo
nes ⁊ victas ⁊ teristra. Et erit i
die illa pro suaui odore fetor: ⁊
pro zona funiculns ⁊ pro crispā
ti crine caluiciū: ⁊ pro fascia pe-
ctorali ciliciū Pulcherrimi quo
q̄ viri tui in gladio cadent: et
fortes tui in prelio. Et merebūt
atq̄ lugebunt porte eius ⁊ deso
lata iterra sedebit. E es ysahie.
iij. Sumariament vol dir que ꝑ
les grans pōpes e follies e ora-
dures qne en vestir e en anar e
en liguar les dones han fetas:
les portara deu atal punt q̄ tot
llur ornament los tornara en
plor e en dolor: e les altres co-
ses q̄ plasents son seran dades
per lo ꝯtrari. E als marits e pa-
rents qui aço han soffert fara
deu caura en grans verguony-
es e miseries moltes Car mes hā
amat satiffer ales mullers e ala
amor carnal q̄ no adeu tot po-
deros: la dita auctoritat contē
moltes altres maledictiōs: e tri

bulacions que Deu menassa a aytals dones: empero basta en suma dir ço que dit he anuigme tant parlar de aquesta materia. ¶ Empero deus notar assi: no contrestant que vn Doctor exponent aquella derrera parau la dela dita auctoritat ço es a quella. ¶ Lugebunt porte eius et desolata in terra sedebit. Si diu aytal paraula: quant veuras les dones asenyaladament follaiar en llur ornar: en llur anar e viura aço es senyal que la Ciutat e loch aquell on aço veuras: es prop del seu dechaiment: e que gran tribulacio e terrible la espera: ¶ Car per experiencia o hauem vist de moltes Ciutats famoses. E aço per met ari fer lo senyor: quant veu que en los homens es complida llur iniquitat que pas apres enles dones. Per tal que tota la Ciutat ensemps maresca de cahiment: e la furor de nostre senyor Jhesu christ noy tropia qui deuant li estigua. Ari com fon de Sodoma e de Gomorra: vist hauem diuerses vegua des: que quant les communitats dels homens son males: que deu los soffer per merit deles bones dones. ¶ Mas quant los homens son mals e les dones males: lauors ve la ira de Jhesu christ copiosament sobra aquella comunitat. ¶ E ari vench la ira de nostre senyor iesu christ sobre tot lo mõ: e sobre homens e fembres en temps de Nohe: quant fou lo diluui general. ¶ Car diuen los sancts que en especial les fembres foren gran raho e llur peccat de aquell ten grã iubyi de nostre senyor Jhesu christ contra tot lo mon. Semblant se diu aquest de aquelles grans e famoses Ciutats destruhides: So es de Niniue: Babilonia: Sideon e Tiri Troya colach en Rodas. Cartayna: Susis: Ebatanis: Athenes: e Jacel. Per que conclou que com hom veu les dones en los grans lochs ari follaiar: tantost aquella Ciutat se deu tota comoura: e esmenar si matera: tota començãt deles maiors fins als menors. Ari com feu lo Rey de Niniue quãt veu que Johanas preychaue: que dins quarãta iorns la Ciutat aquella sen entraria en abis ¶ E en especial deuen los homens attendre que per res les dones nos desuien notablemẽt de Jhesu christ: per tal que llur peccat no aiut a confondre la Ciutat. ¶ Ans llur bona vida e honestat enclin nostre senyor Jhesu christ a perdonarli: per llurs grãs oracions e per llurs bones obres.

¶ Capitol. lvi. qui mostra com les maneras deles dones de altres nascions no sõ bones p to ta part e cõ es bo que les dones

sapien legir.

Juint lo Rey Robert en nostre temps Rey de Sicilia e de Napols: alguns generosos de França vengueren ab llurs mullers e ab totes ses cases en Napols. E com algūs homens de paratge napolatās aprenguessen de anar ala manera de aquells Francesos ço es curts e strets e fort dissoluta-ment: lauors les dones de cort e dela dita Ciutat: volgueran rasemblar a aquelles dones frā çeses: qui hi eran vengudes: en anar en cors e estretas axi com ellas: E aballar tot iorn e abeura per les carreres: e anar caual chant axi com a hom e abrassar e abasar los homens deuāt tot hom tot iorn: e de cantar francès guarguolaiant axi com fan les dones generoses en França. e de parlar de amors: e de anemoraments e de motejarse ab iouens lla allur manera. E en aquells temps era aqui vna sancta Regina appellada Costança: muller del dit Rey Robert: qui era estada filla del Rey de Mallorques: E aquesta era dona de gran sanctedat: e de gran fama. E qui puys apres mort de son marit morí menoreta en Napols en lo monestir de sancta Creu. Aquesta com vahes que les dones dela Cort e dela Ciutat comēçauen atenir llurs dissolucions françeses: appella los Regents la Ciutat deuant lo Rey: e dix tots vosaltres vahets les dones quines dissolucions començen asser enla cort: e enla Ciutat quāt es enlo mal dela Ciutat yo hi do de consell que vosaltres de present hi do neu remey. Car denunsiu vos de part de Jhesu christ tot poderos: que si nou fets la ira de Deu serà prestament sobra vosaltres: e sobre aquesta Ciutat. ¶ E denunciu vos que aprés poch temps vosaltres morts algunes dones qui ara son infantes torneran asser so q̄ han vist fer a aquestes françeses: e lestil aquest se escamparà per aquest Regna: e axi escampat vendrà tan gran persecucio atot aquest Regna: qui durara tant e tant longuament que. cc. anys aquesta Ciutat ne regna no tornera en lo bo estament: en que vuyes: ne per ventura iames. Cor regit lo mal aquell: algunes dones generoses començaren atenir les maneras aquelles françeses demunt dites: e aquelles apportaren ne de pijors. ¶ E axi com la sancta dona dix axis segui. Aprés vench contra aq̄ll Regna lo Rey dungria qui de tots punts lo consumí: e de puys no son estats repparats ne tornats ans en pijor. cayguts. ¶ Car es vengut lo Duch de En Johus fill del Rey Johan de França: quil ha consu-

mat e perdut E diuerses altres molts qui despuys y ha sobre venguts. vet com veus assi les follies de dones quant aiuden a confondre la comunitat. yaiet lo cor que per follia dela prime ra: som tots dolents e plens de molts mals. ¶ Veya la dita san cta Regina que de França de uien apendra totes les altres dones qui no son françeses. A questes coses. Soes portar los pits cuberts e anar ala esglesia ab lo libre en la ma: e en aquell legir continuament sens leuar los vlls alt: e de honrar marit e be nodrir infants: les altres co ses qui bones no son sien de q̃s vulla. ¶ Veus assi saber que la dita Regina fort consellaue e a prouaue q̃ tote dona sabers le tra. Car deya que hauia maior occasio de esser deuota: e de oc cupar si matexa e de informar se en tot be: e de estar mes en casa: e de consolar se enses tribulaci ons. E deya que gran follia ha uia en los homens que p mils guardar llurs mullers no volié que sabessen letras. E com sa ber letras e molt legir sia ala do na occasio de saber mes de be: e de fer aquell mes que neguna del mon. Car lo saber letras fa ala dona los dits bens. E vltra asso que lo marit se pot mils se creteiar ab ella que no si ella nõ sap. Car si non sap e lo marit li escriu per força o ha asaber aq tre: e si mala vol esser mes len poden distolra bons libres que no loy poden enpenyer letras que li venguen: Car sens letras ab senyals e ab paraules clares e escures dunes e daltres se po den fer los mals: e sens que noy son necessaries letras. ¶ Recõ pte Juuenalis poheta en la sua pohesia: que ley antigua fou en tra los Romans: que dona qui trobas nouell estil en ligar ve stir e calçar: e mudant la mane ra del comu viura dels altres q̃ de continent la gitaue hom de la Ciutat ab son marit: si ell hi consentis: e eran crallats dela Ciutat en per tostemps. E en Roma en lo portal dela porta: en vergonya llur los pintaue. hom lestil aquell: que la dona hauia trobat. E lalberc aquell romania desabitat: ne ella hon que fos no guossauc anar de qui auant ab les altres dones: ans hauia anar hon que fos sens cõpanyia de tota femba. E era appellada corruptela de ley. ¶ Viu Remigius en vna le tra que trames ala Regina de Bretanya axi. Orible cosa es deuant Jesu christ. E dela qual frãçesos e bretons e puys tots chrestians porteran deuant Je su christ gran iuhyi. Car sarra yns homẽs e fembres iames no mudarẽ tall de llurs robes ne a bits ne fan erces de vanitats e xpians maiormẽt frãçesos e ala

mãyns britons e angleſos: ho-
mens e fembres muden tal eſtil
nouell en llurs veſtits e orna-
ments. De aqueſta matera bo-
neſa ſolien eſſer loats Arago-
neſos que toſtemps han porta
des les veſtidures de Adam ço
es pells de moltons e de ouel-
les ſens pompa e argull. E per
tal los ha Deu proſperats en
temps paſſat per moltes mane
ras. Mas ara ias conuertexen
anouell eſtil guardenſe de deu.
Caſtallans axi mateix de Julij
Cezar ença anauen ab les gra-
malles largues fins en terra: e
ab llurs antipares e ab capa-
rons ab cogulla ſobrel cap: de
dret endret: e ab braſſos nuus
ſens calſes: e ab lõgues barbes
ſaludant quair ab argull: e ap-
paría los be que eran merauel
las. Mas ara muden leſtil es
giren als françeſos: e llurs do-
nes ſe giren ia de regla en llur
gran arreſar: la qual coſa ſegõs
que dit es: ſenyal es de bufet q̃
es dat os dara: e ia ſe apparella
per ventura a pijor: ſi conſell no
ſi dona conuertint ſe adeu. E
lexar eſtas pompes pus tant de
ſplauen al ſenyor del mon.

¶ Capitol. lvij. qui moſtra que
deu fer lhom quãt ſa muller fa
certament adulteri.

Ira encara algun va
iam yo que fare que
ma muller ma tren-
cha de ple la faheltat prome-
ſa: fahent mal ab altre hom:
e comet adulteri. Bonchs yo
matarle e lexarle: o callar mo
he o fugire anantmen en altre
part o terra. Reſpon aſſi Pru-
dencius ſaui hom qui fon ſena
dor de Roma: e noble chreſtia
en vn tractat que feu de hone-
ſtat: diu axi: ſi ta muller fa adul
teri etu ley has portade per ton
mal regiment: o per altre gran
culpa tua: not pots della da-
mar de tots punts: mas lo mal
deu ſobre tu mateix tornar e per
conſeguent deus callar: e callãt
la de⁹ del mal lunyar. E maior
ment quant la dona cau en lo
mal per ſobres de gran pobreſa
o per molt mal ſolas que lo ma
rit li ha e aſſo pots míls paſſar
quant lo mal es pus ſecret: e en
cas quãt ſia publich pus tu eſt
ten gran cauſa. Si hi deus dar
eſpaſſa cobrint e callant car iu-
ſticia es contra tu. Si ſens cul-
pa tua la dona fa aytal mal e es
ſecret: e ella es diſpoſta acorre
ctio: deus la corregir per tu ma
ter: o per acoſtats parents caſti
guant la dellur conſell ſecreta-
mẽt: e lunyant li totes les occa-
ſions de mal ne la deus per res
matar. ¶ E aſſo per tal quant lo
noſtro Saluador perdonant a
la dona: qui hauía fet adulteri
nos enſenya en aſſo que ley de
gracia: no auciu dona per gran
peccat de adulterij. ¶ Mas

fa gracia al marit que la pura
lexar quant al habitar ab ella:
iatsia que ella viuent non pura
altre pendre. ¶ E assi nota Pu-
dencius e diu fort deu guardar
lhom de be: de auciura sa mul-
ler en aytal cas. Car aquell qui
la auciu solamēt o fa per veniā
ça: la qual Jesu christ a uedada
acascun per offes q̄ sia: e apres
ofa per honor del mon: e asso
noy cal ne ha loch quāt lo mal
es secret: mas diu ell pensa lo
gran mal que fas matāt ta mul
ler. Car tu primerament est ho
mayer voluntari: que seguons
les leys diuinals e impials est
digna de mort: e es aquest pec-
cat tan gran que diu la escriptu
ra. Que aquest es vn dels. iiij.
qui tostemps criden adeu cōtra
aquest qui fet lo ha. E la pena
de aquest peccat: es ia tatrade
per Jesu christ. Mathei vicesi-
mosexto dient axi: tot hō qui ab
toltell auciura: ab coltell mor-
ra E diu assi sanct Agusti ques
deu entendre de coltell tempo-
ral o terrenal. E la anima del
mort qui tostemps crida adeu
contra aq̄ll quil ha mort. Dient
senyor iusticia de aquell mal-
uat qui quant en ell es estat me
ha dāpnat: E creume que al ho
mayer especial iuhyi de deu li
ha auenir sobre ell e no basta
dir que no so pensa: Car aquest
peccat es fort gran deuant deu.
En quant lo marit no solamēt
fa homey: ans encara fa homey
de sa persona: qui es ab ell vna
carn mes que frare ne sor. Car
segōs la sancta escriptura lom
e sa muller son vna carn e vna
cosa matexa vnits e aiustats ꝑ
nostre senyor deu: e per lo segra
ment dela sancta esglesia. Mas
diras tu que gran desastre te ha
uia fet: e que beu marex: Dichte
que ver es: que gran mal ha fet:
mas ia ꝑ axo no meraxia mort
corporal en aquests temps de
gracia: axi com dit es demunt.
E encara quant fos publich: se
gons que appar en desliuracio
que Jesu christ feu dela fembra
adultera. E iatsia que a tu vin
gua son castich no empero tal
com es de darli mort. Car axo
no es castich: e tu la podies ca
stiguar per altres vias moltes:
e ben punir. Axi cō encara han
fet molts sauis homens. E po
sem q̄ ella maresques mort en
cara no venia atu de dar ley: q̄
est part ofesa. Del quat se pot
presumir que noti hagueres res
per zel de iusticia: mas per ven
gar te offensa: la qual cosa ꝑta-
ny ales regualies de deu: qui
entra les altres coses que ell se
ha retēgudes a honor dela sua
maiestat si es aquesta ço es ve
niança delas offenses. Segons
que legim de vtero nomini. tri-
cesimo secundo. ¶ Ne coue en-
cara a tu adarli mort per be:
que la meresques: Car tu no
est Princep ni senyor dela ter-
ra aqui pertanga dar mort anc

gun crimínos. nelo príncep de bon dret nou deuría comenar atu cõ tu si es la part offesa. E si díus que en molts regnes se fa q̃ les dones adultres se creman ¶ Bonchs appar que ellas son dignes de morír p̃ aquest crim. Biuen te assi los grãs doctors: que negun príncep terrenal no pot íustament dar sentencía de cremar adona solament per raho de adulteri. Car cõ es ia da mũt alleguat: díu la ley de deu e iusticia quiu dicta: que segõs la culpa deu esser la pena: ara es certa cosa que iatsia q̃ adulteri sia gran peccat. Empo no contrastant lo temps dela rigor dela ley diuinal antigua: iames noy posa deu sino pena ó mort ari al hom cõ ala dona: la qual pena es mitigade p̃ Jesu christ E per la ley de gracia segons q̃ dit es demunt. Bõchs ab qual íusticía se pot sentenciar la dona adultera a pena de cremar si la rigor dela ley posade daue tã fort pena: nela ley ó gracia nou consent. Cert no appar que ay tal pena per res se dcía dar per aytal peccat. E per raho de aço Liconiẽsis escriuínt al rRey dun gria quil hauía cõsultat en esta matería. Biu ari ala fy del consell. Perque rRey te guarde de sentenciar acremar dona adultera: cõ aço sia contra deu: e cõtra la sua ley antigua: e molt mes contra la nouella. Car siu fas despitarta deu enemichs cõtra tu e contra tots aquells qui asso te aconsellan. quit faran la tua anima cremar en dolor to stemps en esta present vida. E puys deu ferta pijor en la seguẽt e tots aquells qui aço te acõsellan seran en semblant e en pijor

¶ Capitol. lviij. qui mostra que fara lhom quant lo adulteri de la muller es publich atot hom.

Dosat encara que lo mal dela fembra sia publich per res nola aucies: bastet quant al mon que la leras: car aquesta lísencía es de Jesu christ: e tot lo mon sebra que la pogueres hauer morta: per violencía en te casa: no pas de dret mas que nou has volgut fer p̃ ta bonesa. ¶ Biu Senecha que aquest es vn linatge de venian ça lo pus bell del mon: ço es poderse veniar e no voler. E lauores daras grã exímplí de tu mater atot lo mon. Bonchs apar assi per lo gran mal q̃ fas e farí es atu mater com per aquell q̃ farías per la anima dela dona. Com ari mater per la gran irreuarencia de deu: que p̃ res muller per adulteri no deu esser cremada ne morta per lo marit. ne per altre en loch seu. Mas diras cõ poze apparer dauant les gents: que tot hom sapia q̃ ma muller sia adultera e q̃ you sofira e q̃ nola aucia ¶ Respõchte

que vna deles maiors erros ðl mon es aquesta: segons que po sa Luch en vn seu tractat ço es quel hõ vulla acordadamẽt fer mal per vergonya dels homens: e amar mes fer cõtra deu e peccat ab lahor dels homens q̃ no meynspresant llur lahor folla e fer la volũtat de deu. Be aqsts dir Jesu christ. Mathei. x. Luce. ir. aquell qui de fer ma voluntat haura vergonya deuant los homẽs: e yo ensenyare q̃ haie verguonya de ẏfessar lo per meu deuãt lo meu pare. Aquests son axi com amiyons qui han pahor quant hõ los fa botres: e q̃ son los escarns dels homens sino botres: e fadrínes ses qui son de tãta malicia que lo diable ne fa sos affers. E aço quãt ab aytal verguonya fa fer homeys e furts: e altres mals diuersos. E p tal deu ogira ala fy: axi q̃ aquell qui per verguonya fa aytals mals: deu lo porta p altre cap adobla v̇guonya e cõfusio maior. Pensa ab quina cara ne ab quina esperança pot demenar adeu misericordia el hom qui samuller ha mort a e poder en cors e en anima p verguonya dels homẽs. cert ab mala cara: car mes aprouat nostre senyor deu q̃ nos pẽsa. Sobre asso nota q̃ en les parts de brugunya hauía vn hõ fort asenyalat e gran. qui informat per certes psones q̃ la muller feya mal ab altre: proposa en son cor de aucíura aq̃lla. E cõ de feto fayes: primerament en vn tor neig vn iorn fon ferit de fort colp del qual iames non guorí cõplidament. E tostẽps de qui auant fou vençut en tots quãt actes darmes feu finalment vn iorn mig desesperat com axí era vẽçut souint posas al lit e adormis. E fon li vigares q̃ fos posat en lo iuhi de deu E que aquí aparech aq̃ll angel qui guarda ue sa muller quant era viua. E diu la istoria que dir lo iutge q̃ aparech aquí p iutgar lhõ quin hom es aquest: es vn hom maluat al qual senyor moltes vegades hauets perdonada dãpnació la qual hauía merescuda p sos grans peccats que fets ha. E dequestes dies cõ sabes que sa muller hauia fet adulteri: per veniar se della. E p satisfer ala verguonya del mon aucis la. E diu la istoria que dir lauors lo iutge al dit hõ axí: E no podies tu perdonar ací cõ yo he perdonat atu moltes vegades lamort eternal. E quãt presaues tu los meynsprcus q̃ los folls homẽs faheran. detu: que per tal q̃ nos faessen escarn de tu net meynspresasen has donada mort ata muller. Per tal dir ell yo vull q̃ ta muller ab aquell mateix coltell ab que auçist aella auçia ara ella atu. E diu q̃ la muller lauors li era vitgares fos present: donãt li ten gran colp p lo mig del cap ab lo coltel q̃l par-

ti ab dues parts. E dix lo iutge
pus en peccat mortal est mort
sia lançada la sua aia en infern.
dix la anima dela muller segura
ment senyor que beu merer: car
cõ ell me degolla yo era en pec
cat mortal: e posam en risch de
esser dampnada: sino que p vo
stra gracia membrã soptosamẽt
dela vostra pciosa mort e sanch
ala qual recorregui e aqui tro-
bi misericordia. E pertal dix lã
gel senyor aquesta costuma sich
comença ara que tot hom si auc
sa a auciura sa muller: si la tro-
ba meyns fallent. E lo ℟ey de
França los endona largua lisen
cia. Pertal dix lo iutge al bisbe
dela ciutat qui tot aço veya en
visio. Axi cõ apresident o bisbe
diras al ℟ey de França q̃ vull q̃
per tal cõ dona aquestes follas
indulgẽcias e lisẽcias: les quals
no pot dar. E contra iusticia de
bon princep posa les aimas de-
les fembres arisch de dãpnacio
que ell nos mostra ℟ey ne bon
pastor: ans se mostra tiran e lop
enles ouelles de deu. E p quãt
yo no vull q̃ aytal enemich de-
les animes ℟egne cõ sia procu
rador deles animes adãpnar: p
raho de aço: digues li q̃ el mor-
ra enguany e tots sos ifants pri
mers: e res del seu no heretara
enlo regna: ans vendra lo regi-
ment alínea no dreta mas alate
ral. ℟o res meyns denũciaras
alseu successor ques guart de te
nir semblants maneras. E que
yo li man que ell publich lamia
paraula q̃ yo digui a pera quãt
volch ferir ablo coltell enla pas
sio: ço es q̃ qui ab coltell aucin-
ra acoltell morra: o dessa o del
la axi cõ has vist auciura aq̃st
homayer de sa muller e asso fe
la visio desparech. elo bisbe tra
mes tantost ala casa del dit hõ
e trobarenlo mort en lo lit: e so-
bre lo capsal on ell tenia lo cap
trobaren lo coltell seu tot san-
guonos: laqual cosa vaẽt lo bis
be e tot lo poble foren fort espa
uentats. que era fins que lo bis
be preycha publicamẽt la dita
visio. E de p̃sent lo dit bisbe de
nuncia al ℟ey de França ço que
Jhesu christ li hauia menat elo
dit ℟ey menyspresa ho. Empo
axis. sagui tot de punt en punt
q̃ ell elos seus infants tots mo
riren: dins aquell any de aquell
tẽps en sa los fraçesos nos alle
ran de matar llurs mullers ad
ultres: tements lo gran iuhy q̃
deu fa de aquells qui aço fan
sabents que aquest iuhi sẽ esten
per tot lo mon: a aq̃lls qui sem-
blant fan.

¶ Capitol. lix. qui aprona so q̃
dit es per istoria.

En Similla se esde-
uench q̃ vn ciutada
sabent que sa muller
li trencaue la faeltat
matrimonial p adulteri: temẽt
que si la mataue q̃ no sen seguis
gran mal cõtra si mater: p raho
dels parẽts que la dona hauia

grans homens: dit ho al rey e lo rey atorguali que ell la pogues pendra e posar dins carcer dins casa matera. e aqui encadenarle e tenirla longuament en pa e en aygua: fins q̄ moris en esta miseria e dolor e aris segui de fet. Esdeuench se que lo dit ciutada fon pres e catiu en granada e compral vn moro qui en siuilla hauia p ell sofferts grās anuigs e grans minues: e lo dit moro cōpral mes per fer ne venjança: que p altra cosa. E com prat lo moro estech request quel donas a redēpcio: e lo moro respos q̄ nol daria p tot lo regna de Castella ne per tot lo mō car ell sabia aquel hauia mester. E de p̄sent feuli dins casa sua vn terrible carcer: hon lo posa carragat d̄ ferro e en pa e en aygua sens lit negun: e tot iorn li feya dar .xxx. grans assots fins q̄ fos ari mort. E cō ell hagues gran deuocio en madona santa Maria reclamauela tots iorns: ab tota aq̄lla deuocio que podia. E acap de .vi. mesos quāt lhom era quait mort: apparech li sāct Miquel dient li quela gloriosa mare de deu loy enuiaua: p dir li lo gran peccat que fet hauia en la crueltat q̄ hauia ensenyada asa muller e aquell peccat lo hauia aportat en aq̄lla pena. E cō deuāt la maiestat de deu era determenat q̄ hō cruel no fos hoit en ses oracions: ans li fos fet iuhy sens misericordia. Ari tō deya sanct Jaume en la sua canonicha. Per tal ell qui tāta crueltat hauia fera: que en tanta miseria hauia morta sa muller e a pijor que si fos tost morta. Per tal ell li deya que madona sancta Maria nol volia sol hoir. Mas que ell li ensenyaria sa muller en quin estamēt era: e si la muller volia preguar ab esforç madona sancta maria que preguas per ell q̄ ella leuos lon preguaria no p amor dell: mas per amor della: e no en altre manera. E soptosament lhom pres fon en esperit arrapat alt al cel: e viu la muller en gran gloria: e en tan gran estamēt que no hac poder de guardarla: pensant lo mal q̄ li hauia fet. E la muller leuors acostas acll e dirli. O maluat e cruel bestia digna de mort: e no contrestant que yot fahes la desfaeltat quet fiu. E no saps tu yo sit hauia tostēps seruit e amat sobiranament dōchs, en vn punt te fon oblidat tot mō seruir: e ma amor em fist morir a tanta dolor: cert digne est q̄ yo prech lo saluador quet dāpna per la tua descanorença e crueltat. Empo per tal quant se que has inuocada la nostra Regina en los teus mals. E lo meu senyor mana q̄ pregue per aquells qui mal fan ahō: yo preguare per tu ala nostra Regina iatsia quē sies indigna: e feu ho E lauors madona sancta maria Respos ari alhō dura cosa mes

que atu haía aperlar perla tua crueltat que en senyíst ata muller: vet q̄ yo he preguat lo meu fill per tu: e ab difficultat he impetrat ab elí que vuy te tropies solt decatiu en ta casa en Síuilla. Empero vol q̄ de present fasses honrada sepultura ata muller: que has así morta: e que cōfesses ta culpa e malicia deuāt tot lomon. E vol que depresent venas dor quart has: e quet fasses pobre Religios: e q̄ tostēps visques en penitēcia de tos peccats: e que digues e que pychs publicament: q̄ aquells qui de llurs mullers fan tan letges venianças: que ans q̄ passen desta vida e apres deu los dara penas tals: que no es homa al mō que sia bastāt adirho. ¶ Per totes aquestes coses appar cō es gran perill: e gran peccat al hō matar sa muller: p qualque via per raho de adulteri. E antiguament ordena la esglesia que hō que hagues morta samuller: no contrestāt que romanía irrigular per tostēps. encara era priuat per atostemps de pēdre muller. E pus greus penas assigna la esglesia per auciura muller: q̄ per auciura se mare: e asso p tolra la inclinacio quels homens han amatar llurs mullers qui mal fan segons q̄ appar. xiij. di. xij. di. Item hec sāctitas ⁊ capitulo admonete alia admonere.

¶ Capitulo lx. qui mostra aque deu lom actendre per no matar la muller iatsia que haie fet ad ulteri.

Letra aço deu pensar lhom qui ha muller adultera: q̄ sila mata que de aço se seguira gran infamia e vergonya: e per tostēps dāpnatge asos infants qui tostēps ne seran meynspresats. Apres deu pensar lo gran mal que p aço se pot leuar ytra si matex per la offensa dels parents: qui lin porian dar mort apres lo gran dāpnatge de tota sa casa: que sobra asso pēdra grā minua e giramēt e delleccio Apres deu pēsar que grās princeps e grans senyors se cobren e fliren souint daytals coses: hauent esguart atot ço que dit es. Apres q̄ a vll vahem que grās senyors perdonē souint atraydors: qui hauran offesa llur maiestat: ols hauran tractade la mort. E asso p lur noblesa e bonesa e despuys los han per especials amichs. Así matex deus tu pensar que ta muller qui veu ra la grā gracia que li hauras feta: perdonant li aytal crim: que tostēps te sera pus obedient e pus reuerent e ten amara mes atu e atotes les tues coses. Car pēsara la tua gran bonesa amor e cortesia q̄ li has ensenyada e q̄ la vida apres deu te per tu. E p tal la tendras tostēps per pus subiugada: legim de Dauid q̄ Saul son sogre li hauia dada p

muller nichol:e puys la li tolch e la dona a altre per muller:e ia per aço dauid nō mostra pijor cara anicol: ans la rebe e la retench ensa casa axi cō debans p muller. E cō no pensas tu: q̄ no ha mal al mon en q̄ tu no cayguesses:si deu not tenia p especial gracia sua. E donchs quet marauelles:si la fembra qui es cosa mesquina e freuol erra vn die mes q̄ tu:e contra son matrimoni:pensa encara que tu has fets prou mals e peccats: e q̄ lo iuhi esta apparellat contra tu. Donchs si tu no fas per honor de nostre senyor qualque cosa asenyalada:Axi com es perdonar ata muller errant: ensemblāts coses:tu vas dret al iuhyi de deu fort terrible: e perillos etra tu.pēsa encara q̄ tu matāt ta muller:cuydes millorar daltre:e poder no sera axi.que hauras ne altre que sera pijor. C. vegades. Donchs q̄ hauras guonyat cert no res. Pensa encara que nostre senyor qui veu: que tant has fet p amor dell.te acōsellara e fara gran misericordia e gracia en esta vida e en laltra. E al meyns ans q̄ assaigs de auciurcla la leya pusquen has lisēcia de Jesu christ. E si dius que si la leyas e saparas della: com estaras tu sens muller:pus non pots pendre altre mentra que aquella sia viua: Dichte q̄ tu est tengut de hauer hi paciēcia:pus que als no si pot fer:no vol deu que aq̄lla viuent ne puyes altre pendra. E dichte per tot cert q̄ si tu has aq̄sta paciēcia p amor de Jesu christ:ço es pdonantli: o sapant la: q̄ deu te acōsolara de gran cōsolacio abans q̄ not pensas:o per mort della car ell la appellara: o p altra via nostre senyor fara en tu sa grā misericordia:en especial e spiritual e enlo tēporal:que tu conetras q̄ ell ha fort per acceptable la tua paciēcia:e ço que fet has per amor dell. Per tot aço apar com se deu hō comportar ab la muller:qui per adulteri secret o publich trēcha la fe ason marit.

¶ Capitol. lxi. qui mostra quāt la dona se pot separar del hom per adulteri.

SI tu demanes la dona sis pot separar del marit p adulteri: ço es si lhom la comes. Dichte que axi com lom pot letar la dona: sis fa la dona alhom:seguons q̄ appar. ¶ Exemplū de adulterijs itellextimus es cōte aqui q̄ si lhom ha adulterat e la dona lō pot esser forsat de tornar ab la dona: es deu recōpensar la vn crim p laltre: Ne lhom no pot esser forsat de rebra la muller adultera per altra via axi cō appar: ¶ Exemplum de diuersis significati. Si donchs lhom no hauia ysentit en lo adulteri q̄ ella ha fet. E si lhom sap que sa muller es adul

tera:e no res meyns esta e abi-
ta ab ella:nola pot rebuiar per
aquell crim:axi cō apar que di-
gua lo decretal. ¶Exemplū de
adulterijs Si vir Esi demanes
q̄ seria millor ala dona qui es
bona e casta en matrimoni po-
sade:qui sab de cert que son ma
rit es adulter. O quel leyas se-
parantse dell:o ques sofira son
affany estant ab ell. ¶Respon-
te assi per la resposta quel sanct
abat pastor feu a Fauilla muller
del Perfet de Roma: escriuint
li de aleyandria sobre aq̄st cas:
diēt li axi aldit dupte. Nos pot
respondre per neguna ley gene
ral:com les dones sien de diuer
ses condicions:car sila dona es
ioua e tochada o iclinada ales
cobeiances carnals o es carra-
guada de infants patits e ha sa
tiffer los segons llur estament
o daltres carrechs enlos quals
lo marit lies molt necessari: en
aytals cassos molt mes val ala
dona suppoztar lo marit en son
mal vici. E estant ab ell e sots
ell:que no leyar lo. Mas sila do
na es ia de dies:e ha los ifants
grans. E ab deu se sent francha
deles carnals inclinacions: e
sens perill:es veu que pot coui
nent viura:e es molt inclinada
a seruir deu. En aytal cas filla
dix aquest sanct abat yo cōsella
ria a aytal dona q̄ elegis lo ser
uir pus alt del Rey eternal:que
no lo seruir del hō mortal:e pec
cador e miserable:puscha sepa-
rar se pot dell ab bona consien
cia. ¶E asso vol dir sanct pau.
ij.corinthios.vij. Quant diu est
solt dela muller no vullas pus
muller:la qual paraule se esten
axi mater ala dona: quāt es sol
ta del marit. E asso es ꝑsell seu
axi mater. Empo que axi com o
diu la dona:q̄ enaytal cas ço es
q̄ vol adeu seruir axiu fassa en-
tegrament:e no amitges leyant
lo arresament excessiu:el pintar
el viura vanamēt:lunyantse de
tots punts deles amors:e vani
tats carnals e mūdanals en gui
sa q̄ appareygua que aço que diu
de bocha q̄ axi offassa defet.car
en altre manera mes li haguera
valgut que nos fos axi artamēt
emparade del seruir de deu: ne
son fet ala fi no podia venir a
bona fi: si ella no anaue entē
grament adeu:e si o ofa sentiria
ala fi quina diferencia ha dela
amor del espos celestial a aq̄ll
qui es peccador e carnal. E sera
li vigares que ia en esta vida sia
enparadis:maiormēt si ordena
be sa vida es dona acōtēplacio
Car aquest sanct offici de contē
plar:ptany en especial ales do-
nes de honor:qui no han enten
dre ala vida del mon. E qui son
del mon separades. E encara a
les virgens:mes ales religioses
ales quals e atotes es gran con
fusio e vergonya: si de aq̄st sāct
offici no son tochades e be aui
sades.

¶Capitol.lxij.qui mostra si los

aiustats per matrimoni son obliguats en especial enguanar si matexs.

Alguns fan questio si los aiustats per matrimoni per vigor de aquesta fe ꝓmesa son obliguats q̃ nos enguanen la vn alaltre nes diguẽ falçies nes en bassinen nes fasçen del cel paella. Aquesta questio determena. orosiꝰ escriuint ad primicianũ Ciutada de Mila: en aytals ꝑaules. Per vigor dela fe ꝓmesa entra marit e muller la vn es tẽgut al altre de seruar sa leyaltat: axi q̃ la vn ne laltre no puxa dar son cors: sino solamẽt aquil ha primerament ꝓmes degudement: ço es lo marit ala muller: ela muller al marit: e guart se denguan la vn al altre Aytant es pus deguda cosa cõ son ab dosos aiustats ab gran sagrament e ab gran amistat: mes que ab altres ꝑsones. Empꝛo cõ ia nostre senyor deu haia manat generalment ꝑ especial manament seu q̃ negun no digue falcias ne enguan alaltre Per no dar occasio de mes peccar ꝑ tal ne ha volguts obligar los qui son posats en estament de matrimoni per especial obligacio: q̃ no diguen falcias. Car si special oblgacio los hagues feta: gran occasio los haguera dada de peccar. Car qui no pot estimar. que lhõ qui ꝑ mil vias enten enguanar sa muller souit li digua veritat en totes coses: e qui pot pẽsar q̃ la dona digua tostemps veritat a son marit. E maioement cõ sien algun es maneras en les quals les dones iames no diriẽ veritat. E axi quãt sõ demenades dels anys quãts ne han tostemps sen tolen vna gran part. E si les demanes de sa leyaltat cordial e desa amor: o si furta res al marit o q̃ pensa en aytal materia o en aytal iames nou dira: neli fa mester q̃u digua. Ne saui hõ iames en aytal materia nou deu demenar ab sagrament: car fan les periurar e greument peccar: e ellas iames nou dirien: car nos volen diffamar: per tal ordenaren los pares antichs q̃ de dona no fos pres sagramẽt: en inquisicio feta ꝯtra sos fills: nellurs marits car en aytals materies no diriẽ iames veritat: parlant deles dones comunamẽt. car alguna ni poria hauer axi fũdada en deu: que si faria: e ꝯtra aytal no hauria loch comunamẽt per les altres. E les leys si fan per aq̃lls qui viuen comunamẽt e no spiritualment.

¶ Capitol. lxiij. qui monstra de aquells quis volen separar dellurs mullers es troben parentesch entre si matexs.

Mas que farẽ de aq̃lls maluats: qui axi trenchan la fe: que apres que hauran stat ensemps molt temps: ꝑ

dessig de separarse troben parē tesch entrasi: e hauran aytants testimonis cō se volran: p̄ separar lo matrimoni e p̄ prouar tot ço ques vullan: per ques puŗē separar e hauer na altre. En aquest desastre ten gran adar cō sell escriui Anselm aleho ℟ey de scoscia sots aytals paraules he entes q̄ en ton regna ha alguns fills de p̄dicio: qui vertaders matrimonis ẽtra la ley diuinal separen ab falçes occasions falsament meditades: per falsos testimonis: e separan aquells matrimonis: los quals negun hom mortal no pot separar si no sol nostre senyor deu: segons la sentẽcia de Jesu christ. Aquests vulles p̄seguir axi cō apersucors de antichrist e ministres del diable als quals esta appallada la mort eternal: e lo grā iuhyi de deu. E los testimonis corrumputs vulles punir greument per q̄ pas en exempli de tots no leŗas via als mals ò viura en adulteri: ne de multiplicar bordaria en ton ℟egna la qual p̄la ley de deu es tant vedada e es gran confusio e deiection de tota te gent e de ton ℟egna. E si alguns p̄lats ecclesiastichs veuras favorables a aytals diuorsis: aq̄lls per censura ecclesiasticha procura esser punits sobre tots: cō aquells sien lops en les ouellas de deu: e no pastors ne pares ans son ladres e dissipadors. E sapies q̄ tots a q̄lls qui aytals malvestats tracten e hi son cōsents tu veuras en aq̄sta vida e en laltre ten grā iuhyi de veniança de deu e per tot aço appar que es ne en que esta lo seguon be principal del matrimoni qui sappella be de faeltat o de leyaltat.

¶ Capitol. lxiiij. qui mostra cō lo matrimoni es dat en remey al hom q̄ no fassa fornicacio.

LO terç be principal del matrimoni se appella ℟emey de peccat: car lo matrimoni es remey contra fornicacio: e los mals qui de aq̄lla neŗen axi cō eŗorquia mort de ifants e diuerses e species de letgeses carnals qui cessen totes en aq̄lls q̄ degudement vsen del matrimoni. ¶ Diu sanct Gregori que lo matrimoni es digna de grā honor: car deffen hō de aq̄lla part p̄ lo qual lo diable pus fortmēt lo impugna: p̄ tal diu Job del. Fortitudo eius in lūbis eius. E vol dir q̄ la fortalesa q̄ ell pren contra lhō: dels lloms del hom seu la sua luŗuria: de aq̄sta luŗuria qui dins lhom ha rail: pren lo diable grā esforç a vēcre lhō tēptant lo tot iorn: e tostemps p̄ carnals cobeiāçes: ales quals amittigar e apassar es assignat per nostre senyor deu lo matrimoni del qual lhō bo vsant pot ses cobeiançes sens peccat mortal refrenar. Per tal sanct Pau prima corinthioŗ dit axi: casca

haie muller: e asso per esquiuar fornicacio: Car diu lo dit sanct apostol ad Galatas: la carn tot iorn pugna e batalla contra lo nostre sperit: inclinātlo aytant com pot amal Ara es axi q̄ tots los homens del mon ne dones nos volē posar a aquest risc e perill de fortment batallar cōtra la carn. E a aq̄sts ha deu dats remeys ço es lestament de matrimoni: en lo qual se dona remey ala batalla dela carn: satisfent li degudament e honesta. E aquest be de matrimoni estec dat anatura humana despuys q̄ Adam pecca. Car en lo tēps de ignocētia lhom no hauia mester aytal remey: car iames no fora inpugnat perla carn: ans li fora obedient axi cō la ma o lo peu o altre mēbra de son cors.

¶ Capitol. lxv. qui mostra si lō pot conexer sa muller sens peccat.

Posen assi alguns dupte: e es ia lhō si pot conexer sa muller virtuosament e meritoria e sens peccat. E responen assi los doctors q̄ hoc: e prouenho ꝑ aquestes rahons. ¶ La primera si es aq̄sta tota obra es meritoria e virtuosa: ꝑ laqual lhom e la dona complex lo manament de deu: Com lhō donchs conaxēt sa muller: o la dona retent son deuta al hō cōiugal fa obra meritoria e virtuosa seguexse queu fan sens peccat. Mas que axi sia quel hom conaxent sa muller o la dona retent son deuta alhom cōplescha lo manamēt de deu: appar asso prima corinthioꝝ: on diu sanct Pau de part de deu axi lhom reta son deuta cōiugal ala muller e la muller al marit. Axi matex hauem. Genesis tercio que deu mana a Adam e a Eua en persona de tots los coniugats ideuenidors: que cresquessen e multiplicassen e omplissen la terra la qual cosa no haguera loc: si la obra cōiugal qui es necessaria a aytal multiplicatio no fos: axi matex menada ¶ Lo segon es aquest. Diu sanct Pau prima corinthioꝝ. Si la donzella prenent marit no pecca: com dōchs prenent ella marit sia carnalment coneguda ꝑlo marit: ella consentint donchs e ella asso fahēt no pecca: cō tota cosa qui no sia peccat pura esser feta abdreta intēcio del matrimoni demunt dit: donchs aytal obra se pot fer sens peccat virtuosamēt e meritoria. ¶ La terça es aquesta. Diu sanct Pan ad thesalonicenses axi: yo vull q̄ les vidues iouens prēguen marit: e q̄ haiē e nodreschan īfants. Cō dōchs aquest sia consell apostolical: seguexse q̄ bo es e virtuos: e sanct e per conseguent enclou dins si le obra cōiugal: appar q̄ ella es bona e virtuosa. ¶ La quarta es aq̄sta que diu que si la obra

de algun estament sia en peccat e no pura fer meritoriamẽt ne virtuosa es dampnat lestament aquell: car la pus fort raho q̃ ha uem ꝓtra algun estamẽt: es q̃ sia de necessitat cõuulgut e mesclat en peccat. E cõ donchs lestamẽt del matrimoni axi auctenticat cõ demũt hauẽ dit e apparra en cara mes deuall sia sagrament dela ley de gracia. seguerse q̃ la sua obra sia virtuosa. ¶ La quinta raho es aquesta aiustament de hom e de dona p̃ matrimoni fou per deu ordenat: e menat: e no es reuocat: iat sia q̃ sia mitigat q̃ algun non sia forçat. ¶ La sizena raho es car natural inclinacio: segons natura dreta tostemps va en obra iusta e bona. com aytal inclinacio sia p̃ deu posada en natura: com donchs natural inclinacio sia en lhõ de engendrar: e en la dona de cõcebra: e asso segons natura dreta e posada en tẽps de ignocencia Donchs la obra de engendrar e de conçebre no es dessi mala: ans pot esser iusta e virtuosa.

¶ La setena raho si es car asso indina raho natural. qui dicta q̃ lhom com sia en ell virtut prudencia natural a engẽdrar aell p̃ deu donada es a asso diputat segons que ensenyan los instruments e les altres coses a asso necessaries per natura donchs q̃l hõ vulla aytal cosa e la pos en execucio axi com deu la vol eleha ordenada no pecca ans merex e fa obra virtuosa.

¶ Capitol. lxvi. qui mostra que si raquer affer la dita obra meritoria.

NOta assi empo que en aço q̃ aytal obra se fassa virtuosa e meritoria se raquer. ¶ Primerament que lhom sia en gracia de deu: e asso apar car obra alguna nos pot fer per algun que sia meritoria: si donchs aq̃ll qui le fa no es en gracia: laqual deuẽ e podẽ presumir q̃ sia en nos fahẽt nos so qui en nos es e asso es per la misericordia de deu. ¶ Seguonament se raquer a asso: que aytal obra se faça quãt fer se deu: e ab qui deu: e axi cõ fer se deu. Car de assi notar: q̃ per raho deles dites circunstancias: lhom deu guardar de conseruar en lobre. Aquests lochs naturals: e vsos e no girarho p̃ res: ne que la dona haia de son tẽps: hoc encara raquer raligiositat del matrimoni: segõs q̃ diu sãct Ambros quey sia obseruat: e exceptat temps sanct: axi cõ de euent coresma: festes anyals: e sollempnes: e quatre trẽpas: e dies sãts e ferias p̃ la sancta esglesia. Exodi. Ep tal mana nostre senyor deu: e es al poble de Israhel que tres dies se abstẽguessen de les mullers: quant degueren pdre la ley en lo munt de Sinay Axi mateix quant les dones son

preyns e grosses: se deu lom ab stenir della: per lo perill dela criatura q̃ no muyra: e quant son malaltes e indispostes: ꝑ qualq̃ rahonable ĩdisposicio. ¶ Tercament nota assi: q̃ per dues rahons e vias: exequir la obra matrimonial pot esser iusta e meritoria. ¶ La primera quant lom o la dona: o vol ꝑ intẽcio de engendrar infants. ¶ La segona quãt lom o la dona: vol retra lo deuta q̃ ha promes asa companyia: apres tot aço: ꝑ tant quãt aquestes dues coses son bens del matrimoni: e li donen sa honestat. ¶ Quartamẽt nota assi: q̃ si algu dels aiustats ꝑ matrimoni: o si lõ: o la dona: se mou a voler aq̃sta obra: solamẽt per carnal desig: e no ꝑ algun be de aq̃lls qui li donen sa honestat: lauors lo voler e la execucio de aq̃ll acte es peccat appar ho per tant: quãt solamẽt lo dit acte de matrimoni: e sa honestat: e execucio es ꝑ sos bens: q̇ donchs a negu de sos bens noy entẽ: nos pot escusar de peccat. ¶ Quintament nota: q̃ lauors la execucio matrimonial es peccat: com ve q̃ aquell qui fa la obra aq̃lla passa los termens del matrimoni: ço es q̃ axi excessiuament es voluntari: affer aq̃lla obra: que axi la faria ab altre qui no fos sa muller: cõ ab sa muller. Com donchs aytal no entena lauors en be algu: de aq̃lls qui honestẽ lo matrimoni: e entena e vulla solament la obra desordenada: aytal pecca mortalmẽt. ¶ Per tal diu sanct Ambros: q̃ axi ardent amador e desonest de sa muller: mes pecca ab ella q̃ ab altre fembre publicha: e es adultra ꝑ sa mala obra: contra aq̃sts sera en lo iuyi de Deu iutge. A quell sanct ioue Tobies q̇ quãt pres muller: ans ques acostas aella: es aiustas: la feu orar per iij. nits: dient li axi: Sarra fills som de sanctes ꝑsones: e nons podem axi aiustar cõ los gẽtils: e aq̃lls qui no conexen deu. E langel Raphael dix sobre aq̃lls ha lo dimoni poder qui saiustẽ axi cõ abesties desrahonades q̃ no han entenimẽt. E sanct Pau prima corinthioꝝ. vij. los chrestiãs qui han mullers axi deuẽ vsar cõ si nõ hauiã ço es en tẽps sant sens peccat ꝑtal q̃ no fassen irreuerencia al sagramẽt qui es tan sanct que deu ha altament ordenat.

¶ Capitol. lxvij. Qui monstra quals tocaments se poden fer sens pecat entre marit e muller

Gran dupte fan e mouen alguns teolechs sobre los tocaments carnals quis mouen entre marit e muller: si son en peccat mortal. ¶ E ꝑ tal com de aquesta ma-

teria:he parlat largament en lo terç libre del chrestia en lo tractat del seny: que diu lo tocament: per tal assi solament ne vull parlar: desus desus. E des saber que los doctors si posen assi: que alguns tochaments y ha: qui naturalmēt dessi no son mals ans fets per bona intencio: e a persona deguda: son senyal de bona amistat: axi com es tenir la ma a son amic: o besar o abrassar aquell: quant es loc e temps. E aquests aytals tocaments diu en los doctors: que feya lo Saluador: qui besaue per charitat los apostols sancts: e ells aell: axi com appa ria com feu lo besar de iudes: que li dona en fals senyal de amor: quant lo trahi. ¶ E no es dupte que moltes persones de uotes: mogudes per deuocio: noli besassen los seus sancts peus e mans: axi com en special le gim de aqlla sancta dona Maria Magdalena: qui besa los seus sācts peus en vida e en mort ¶ Posen axi mater los sancts doctors: que aquests tocamēts seran entre los beneuyrats en paradis: e foren en paradis terrenal: entre nos: si Adam no hagues peccat. Car aquestes rahons aytals son senyal de bona caritat: e amor entre aquells qui han la intencio bona e com vn hom: per aytal intencio sancta e bona: e per amistat special basas e abrassas sa muller aço no seria peccat. Empero diuen los sants: que la manera de fer aytals tocaments: poria esser tan carnal: e ten lutza: e tant de sordonada: que no es dupte q̄ no fos en peccat mortal: e a aço axi mateꝛ per tal car aytals tocamtens nols escusa los bens del matrimoni. E p̄ tal aqlls quils fan: deuen dir les circūstancias de aytals tocaments: a psones scients quils sapien psellar: e aço plo perill qui hi poria esser: ço es peccat mortal. En special diuen los doctors: q̄ deuen aço saber los prelats: e pastors: e doctors: e cōfessors: e regidors de les animes. E hay alguns folls q̄ si son demenats en la cōfessio sen riuē e en mal exemplí del cōfessor: dient: o quāt de mal sap aquest: empero lo confessor es tengut de examinar la lur psciētia: per guisa q̄ quant en si es: lō sen vaie net ō tot peccat mortal. ¶ Biuen encara los sancts que tots los altres tocamēts q̄ lom fa enlo cors de samuller o fa fer p̄ ella enlo seu q̄ no son retglats per negun de matrimonial: o q̄ en si son leigs: e pudēts: e fets p̄ fauor de luxuria: son greus peccats: e qui molt sullē lo sāct matrimoni: axi cō sanct Hieronym dona exemplí de vn ribalt: qui res no volia portar: sino ço q̄ sa muller hauia vesat. e li daue amenaar ab la bocha e daltres ribaldaries que feya: que nos deuen dir. ¶ Diu el glorios sanct

Hieronym aquí: que aytal matrimoni pijor li feya: e faria atot chrestia: que no tenir amigua: o anar al bordell.

¶ Capitol. lxviij: qui mostra q̃ entra persones altres qui sien hom e dona nos deuen fer tals tochaments per res.

Deueu assi saber que vn maluat hõ: si sembra en nostre temps vna maluada error: e fort letge: ço es que no era deshonestat alguna: ne peccat: quels homens indiferentment besassen les dones: e les dones los homens quant hi hauia bona intẽcio: e deya que p̃sumir deu hom tot be del altre: e per conseguent tots aquells qui aço feyẽ hauian bona intencio: e hauiã bon entenyment. Empero aq̃st fill del diable: e corruptor de tota mundicia: parlaue ayxi com a bestial: e errant e fill de luxuria. car iatsia que aytals tocamẽts: se puxen fer ayxi com demunt es dit: ala hon ha algun titol de amistat: ayxi com entre amichs: com ha lonc tẽps que nos son vists: es veuen nouellamẽt: e entre marit e muller: tostemps seruada dreta intẽcio de vera amistat Empero que en altre manera hom e fembra se besen: es abrassen: nes fassen semblants tocaments: o senyals de amor: aço es impugnat: e reprouat p les sanctes escriptures: e p los sãcts pares: e per los sancts doctors: qui tots a vna veu diuẽ: que tot hom qui vulla esquiuar peccat de luxuria: e vulla viure castamẽt: se deu de fembres lunyar: e fugir los: ayxi cõ de foc: ne iames pençar ne parlar de ellas: ne encara deu cõtractar res ab ellas. E p cõseguent cascun amador de puritat: deu esquiuar lurs esguarts: e lurs tocamẽts: actius e passius: e lurs cõpanyias. Bonchs quãt mes de besarles: ne de abrassar les. Aci ten que aytant com los sancts passats: son estats de maior perfectio: aytant han mes fugides companyies e amistats: e vistes de fembres. hoc encara q̃ lurs mares: ne ses parentes no volien veura: ayxi cõ sanct Benet e sãct Bernat: e encara de altres molts o legim. Veges donchs que digueren aquests de besar les: e de abrassar les. ¶ Tot aço quis diu: es contra aquest maluat: e es ayxi dar: q̃ noy cal portar altres proues. E quant ell dix: tot hom deu hauer bona intencio: e oppinio. del altre: dicte que no diu ver: q̃ negu deu hauer bona opinio: de aquell qui mal fa patentmẽt e notoria: ayxi cõ ell qui aytals coses fa e diu e afferma esser bo: ço que la santa escriptura: e los sancts han impugnat fins ala mort. ¶ E quant diu que la sua intencio: es bona: dichte que no diu ve-

ritat:car qui be o entẽ:ell en fer la cosa qui es contra deu:e ꝓtra la sua anima: e la qual tot lo mõ despuys que Adam pecca: e mals e bons han inpugnada: e inpugnen e ipugnerã:forssats e de raho natural vençuts: e en ganats per sperit de luxuria car com diu la escriptura: nos trobe seny entra luxurioſos: Car malicia es qui fer al cap: e ala raho primerament. per tal dix Aristotil: que luxurios no fos posat en regimẽt.car fan ò grãs desastres vẽçuts e inclinats p lesperit de luxuria: quil regex: axi cõ es dequests.Aquests son exits de vna maluada secta antiga:qui sapellaue de sperit de amor.qui foren grans heretges axi com se tocha sobre lo.vi. del decretal. ¶ Exemplũ de hereticis in.vi. e tots aquells qui en aquesta pastifera doctrina sem bren haias per sospitosos dela fe.car nos agraden de penitencia mas de solas e de delits on se vol que trobar los puxen. E asso sia dit: quant al terç be del matrimoni: quis apella remey contra peccat:iatsia que los doctors posen lo terç be: esser bonum sacramenti. Empero aytãt es posar lo primer: cõ lo derrer pusque tots los posem

¶ Capitol.lxix.qui mostra que es lo quart bẽ del matrimoni: qui sappella be de sagrament.

LO quart be del matrimoni:se apella bonuz sacramenti:ço es q̃ perlo matrimoni se rapresenta anos:lo aiustament de gracia:q̃ es entra Jesu christ e tota la sglesia: e congregacio chrestiana. E axi com lo carnal matrimoni es inseparable: axi Jesu christ es inseparablemẽt aiustat ab los faels chrestians: qui estan en gracia sua. E per aquesta raho dix sanct Pau ad ephesios:que lo sagrament aqst gran es: e asso en special: quat es senyal de gran cosa:ço es del aiustament gracios e amoros: qui es entre los iusts chrestiãs: e Jesu christ:sagramẽt se appel la senyal de sancta cosa: segons que posa lo mestra deles sentencias:en lo començament del seu quart com donchs aço sia anos sobiran be: ço es esser ab Jesu christ aiustats:p especial amor e gracia per ço lo sagramẽt qui asso significa: sots matrimoni es appellat:gran sagramẽt. car la granesa del sagrament es segons la granesa desso que significa: en special lo matrimoni: es gran senyal:dela dita vnio: entre Jesu christ ela esglesia: p la iseparabilitat quel matrimoni requer:entre el hom ela femna:car requer q̃ nos sepparan. per aqstes raho̅s ço es ¶ Primerament p raho dels infants:car si la vn no estaua ab laltre casc̃ duptaria:que linfant q̃ la dona

porta fos seu: e lauors negu no hauria quar cura de son infant. ¶ La segona car si estauẽ separats: la vn no cõfiaria del altre: ço que pogues: axi com ara fan: les concupincs als concopinaris: e ells aellas. E lauors cessaria lo segon be del matrimoni: quis appella: be de faeltat: ne lauors hauria entra ells segura cõpanyia ne vera amor. ¶ La terça. car lauors la cosa publica: seria fort leza: e naffrada: en quãt los homẽs pus no estigessen ab lurs mullers: no curariẽ dellas molt ni de hauer ifants. Car dirien: sino ne de aquesta hauren daltre: e axi cessaria la multiplicacio dels homẽs: qui seria gran mal: dela cosa publica: e engeneral de tot lo mon. ¶ La quarta: car lauors cessaria: la va e pura e cordial amor quel hõ deu hauer a sa muller: e la muller al marit: segons q̃ apar Genesis tercio: e Mathei. quãt dix nostre senyor: q̃ letaria el hom: lo pare ela mare: e amaria mes sa muller: Ares axi: que aytal amor requer q̃ estiguen ensemps. Car qui ver amic es: e se alta del altre iames nos deu dell separar: e ensos mals: e ensos bens deu hauer ab laltre: e tostẽps amar aquell qui ver amic: es e la amor en les necessitats se pua: segons q̃ tot aço proua. E diu la escriptura: les quals coses requer de necessitat: quel hõ abit inseparabla-

ment ab sa muller: si donchs no es p algũes coses ia exceptades p la esglesia: deles quals hauẽ ia tocat demunt. ¶ Algun poc appar dõchs com lo matrimoni dessi mater requer inseparabilitat: e vnio de marit e de muller. E segons aquesta separabilitat: lo matrimoni es sanct senyal: dela vnio qui es estada: e sara tostemps entre Jesu christ elo aiustament dels faels iusts: qui son estats començats: de Abel fill de Adam e seran fins ala fi del mon segons que posa sanct Gregori: en vna homilia: e aço dona entendra lo Saluador quãt dix als apostols: apres la sua resurrectio: veus que yo tostẽps sere ab vosaltres: ço es ab tots los chrestians: fins ala fi del mon. E com aço sia gran e sobirana gracia de Jesu christ per tal lo matrimoni qui aço significa: es dit esser gran sagrament. E asso vol dir sanct Pau quant dix ço que es allegat. Ad ephesios. v. Sacramentuz hoc magnum est ego autem dico in christo: et in ecclesia. E vol dir axi: yous dic que aquest sagrament es gran e fort: e aço en special: en quãt es senyal dela vnio o aiustament: qui es entre Jesu christ: ela esglesia.

¶ Capitol. lxx. qui mostra per quantes rahons lo sagrament del matrimoni: es dit esser gran sagrament.

NO solament lo sagra
ment del matrimoni
es dit gran: perço cō
es senyal dela vnio
amorosa e gracioſa:
que Jesu christ ha ab la sua es-
glesia ço es ab tots los iusts cre
stians: ans encara per moltes
altres rahons: segons q̄ posen
los sācts. ¶La primera si es la
auctoritat: honor e reuerencia
de aq̄ll quil instituhi: ço es deu
tot poderos. E si casun orde in
stituhit q̄ qualque sanct: ha grā
honor per lo sanct: quil ha orde
nat: Bonchs quāta honor: deu
esser data al matrimoni q̄ ho-
nor de deu: quil ha instituhit. E
axi com aq̄ll es fort culpable: q̄
trēca lorde en q̄ es pfes axi aq̄ll
qui trēca lorde del matrimoni:
car fa grā ireuerēcia adeu ¶La
segona es per lo loc: en q̄ fon in
stituhit: qui es a nos fort nota
ble: ço es paradis terrenal: se-
gons q̄ appar Genesis ¶La ter
ça es la manera. car Adam arra
pat enlo cel: aqui pres la virtut:
e ol sagrament del matrimoni.
Car tornat assi matex: e vahent
la dona: tantost en sperit de p-
phecia dix: aquesta carn es ō la
mia carn: e aq̄st es os dels me-
ossos. ¶La quarta es: car es lo
pus antic orde dels altres: e per
tot stamēt: e testament aprouat
¶La q̄nta car fonc instituhit en
tēps de ignoscēcia: car nel hō ne
la dona no hauian peccat: ans
eran lurs cossos sens taca ¶La
sizena: car solamēt aq̄st orde: sal
na deu enlo tēps del diluui. car
nohe e sos fills: e lurs mullers:
les altres que y hauia tots mo-
rirem. ¶La setena car madona
sācta Maria fon de aq̄st orde:
nelo fill de deu: no volc pendre
carn de ella: fins q̄ ella se hague
vestit aq̄st sanct mātell: ornat to
stemps de pura virginitat: sots
la qual estec amagade: la virgi-
nitat sua al diable. ¶La vuyte-
na: que deu e la sua marc molt
sancta: la volguerā honrar per
lur pſencia: e los apostols axi
cō appar Johānis. ¶La noue
na car ell lo honra: no solamēt
q̄ la sua pſencia: ans encara per
nouell miracle: car aq̄ feu lo pri
mer miracle q̄ hanc feu: ço es fa
hent vi de aygua. donāt a entē-
dre q̄ q̄ la virtut del matrimoni
libertat carnal se fa pcioſa: car
es de no deguda bona e degu-
da epcioſa: q̄ los fruyts q̄ sen se
gueren. ¶La. x. la excellēt bene
dictio: q̄ la sancta sglesia hi do-
na: apres laltre apres lo cors de
Jesu christ: asignificar q̄ qui be
vsa del matrimoni: oiran aque-
sta veu que lo fill de deu dira al
iuhyi quāt dira venits benеyts
del meu pare: prenets lo regna:
quius esta apparellat. E aq̄lls
qui mal ne han vsat ol hā meyn
spresat o ensemps ell dela obra
carnal vsat: oiran la veu contra
ria: qui dira anau maluats del
meu pare al foc ifernal q̄ esta ap
parellat al diable: e aq̄lls q̄ acll

han cregut. ¶La onzena es per los fruyts preciosos quin iren car vassi iren los homens: e qui pot presar quin sagrament es a quest don ir ten alta cosa: cō es hō de aquests iren los reys dels angels e les vergens: els amichs de deu. Per tal diu sāct Hieronym. O miserable vida ó aquells: qui fora aqst stament son: tots dies sembren: mas iames no cullē: axi com les males sembres fan. E pijors son encara aqlls: e aquellas qui ab abeu ratges e ab medeçines empatren aqst fruyt: fahèts axorques les fèbres: qui de aytals ifants son culpables en vert deu: com hā empatrat: q no sien natsab lurs males madeçines. ¶La dotzena. car aquest es: vn dels vij. sancts sagramèts: dela sācta esglesia per la qual la obra carnal reb honestat el hom carnal es ramayat: quant es affer la dita obra inclinat. ¶Per totes aquestes coses apar donchs que aqst sanct sagramèt: es fort grā e en special quant es senyal dela vnio: qui es iseparable entre Jesu christ e la esglesia deles fadls e iust chrestians: axi com de munt hauem declarat.

¶Capitol. lxxi. qui mostra com pau e concordia es lo quint be del matrimoni.

LO quint be quis segueyr del matrimoni si es concordia e pau entra les gēts del mō car vahem que per vn matrimoni: se seguet grā pau: ētre molts discordants: hoc auegades sen seguet pau: entre vn Regna e altre Regna. E per tal ha ordenat sancta Mare esglesia: q los matrimonis se fassen: ētre aqlls qui nos atanyen res: car aqlls ia son: en sufficient raho de concordia: p lo parentesc: mas quāt entre aqlls qui res nos atanyē ve nouell matrimoni: lauores hi ve sufficient raho de pau. E per tal cō lo matrimoni: es axi mateyr ordenat a be de pau: ha deu en gran hoy: aquella perso na qui posa discordia: entre marit e muller: qui son axi: o mes q frares. per raho de asso dir. Salamo prouerbiorū. vi. que. Sis coses son que deu aira: e la setena ha ab gran abhominacio lo qual es aquesta ço es posar discordia entre frares: e per conseguent ia mes entre marit e muller: aytant cō lestament matrimonial: qui es spiritual es maior que no es lo carnal: qui es entra frares ecclesiastici. Com digua: que amor de marit e de muller quis concorden ab be: es cosa aprouada: e plasent deuant deu e homens. ¶Mas diras tu: si lo sacrament del matrimoni es tan sanct: com dit es: e la sua obra se pot fer iustament e meritoria: Donchs per q nostre senyor deu menaue als fills de israhel: quant deuien pē dra la ley: queper. iij. dies abās

nos acostassen allurs mullers. E Jesu christ dix: que beneuē turats serien aqlls: quis crasta rien p lo ℜegna de deu hauer: e que aytals son millors: q̄ no ha uer fills ne fillas. ¶Al primer argument te dich q̄ degude co sa es e iusta: abstenirse tostēps del menor be: p reuerrencia del maior: per que iatsia quels fills de israel poguessen degudemēt iaura ab lurs mullers: empero cō aytal acte haia ensi alguna. faditat corporal: p tal per reuer rencia de aquella ten alta cosa cō fou: que deu appegues als homens els parlas axi cō feu: lauors aells: digna cosa era de abstenirse de aqlla faditat cor poral: mesclade ab la obra con iugal: de necessitat segons aqst present tēps. E deus assi enca ra notar: que tots aqlls q̄ aqui eran: no vsauen de aquell acte: axi ordenadamēt cō fer deuien ne era cosa deguda q̄ fossen pu blicament nomenats: per tal cō uenia que lo manamēt fos dat general. ¶Al segon te dic q̄ Je su christ p aquelles paraules ne per altres iames no veda: ne im pugna stament de matrimoni: be li proposa stamēt de virgini tat: e aquell elegi per si: e per la sua sancta mare: e per los seus sancts especials amats: Johā babtista e euāgelista: e p altres molts qui despuys son vēguts. E los vergens volc significar p crastats: per amor del regna de deu: ço es q̄ per amor dell han votada virginitat. Mes encara diras tu q̄ per cert: rao dicta: q̄ cobeiança carnal es dessi cosa fort lētge: car es si mesclada la rebellio dela carn: qui es cosa fort vergonyosa e fort vil dessi matera. Com dōchs la obra cō iugal se fassa ab aytals coses: cō pot esser sens peccat: ne com pot esser lo matrimoni ten sāct: cō dit es. ℜesponc te q̄ aqlla co beiāça carnal qui es en li atra ctiua e desperta la carn arabel lio: de q̄ parles son penas e no son culpes e si y ha res mesclat voluntari aço se escusa tot per tots los dits bens: qui iren del matrimoni segons q̄ dit es de munt. Encara alguns porten a quest matex ppolit: ço que posa lo decret questione: hon hauem axi. Connubia legitima carent peccato: non tamen illo tempo re quo cōiugales actus gerētur est presencia spiritus sancti. E vol dir axi que los matrimonis vertaders son sens peccat: em pero en aquell temps q̄ los ac tes e obres matrimonials se fā: no es aqui la p̄sencia del sanct sperit: cō donchs alguna obra no pura esser feta meritoria: ne iusta sens p̄sencia del sanct spe rit: se segueix q̄ los matrimonis no son axi sancts: e iusts cō dit es ¶ℜesponc e dic te q̄ lo dit de cret no enten anegar que hom no pura exequir la obra conu gal en gracia de deu: car demūt

es prouat lo contrarí:mas entẽ adir segons q̃ aquí matex toqua la glosa.q̃ en aquell temps quel hom enten en aquell acte:aquí no es ab ell lesperit sanct: after obra marauellosa.axí com es a profatar o fer miracles:la qual cosa es fort rahonable. Car en tẽps quel hom iau carnalment ab sa muller:no es hora de profatar: ne fer miracles. Encara diras si lo matrimoni es tãt bo per q̃ diu sanct Pau ad corinthi os:que quin es fora:q̃ nol vulla.axí com ia demunt es allegat ¶Respon te que ell consellalo matrimoni:a aquell quil ha mester:ço es al hõ o ala dona : qui son iouens:e en perill de fornicar.E descõsella a aq̃ll qui ia ha molts anys es veu ia unabte p matrimoni : es deu de tot son cor appallar ala mort:q̃ ias veu ala porta:per q̃ axi desconsellar no es desconsellar ans es be cõ sellar a cascu segons sa edat

¶Capitol.lxxij.qui mostra que lo Size be del matrimoni es so las dela vida humanal.

DO Size be del matrimoni:si es solas dela humanal vida:e aq̃st solas: acõsaguer lhõ per cõpanyia dela dona:en mol tes maneras. ¶La primera sics per cõpliment dela casa:car segõs q̃ declara aristotil en la sua yconomica:la casa particular ỏ cascu ha mester diuerses coses e distinctes:axí q̃l hõ e la dona no entenan en vna matexa obra Car siu feyen no serien bastãts abe gouernar la casa : segons q̃ ensenya lo dit philosof matex in libro etichox cap. car al hom pertany a entendre a asso q̃lla casa ha mester defora ço es tractamẽt eguany fora casa:axí cõ es cõprar:vendra:e tractar:e suahir e deffendre.mas la dona se deu cõuertir: anodrir los infants sin ha:e als serueys domestics e cotidians:axi cõ son apparellar de meniar:e casa ornar filar:e guardar:ço que es perlo uarit aiustat:e aell en psona seruir:ne el marit no deu filar : ne fer res qui ptangua fer ala muller:ne ella fer res:qui pertãgua fer al marit. E per aq̃sta manera la casa es ben regida : quant cascu ab diligencia fa ço q̃ li pertany:e lauors la vn es ben acõpanyat del altre:cla casa ha cõpliment:de aço que ha mester: segons que posa Primicianus en la epistola q̃ trames a Flauia matrona de Roma. ¶La segona via : p laqual el hõ reb solas per la cõpanyia dela dona:si es per natural cõsolacio. Car com diu lo sanct Primicianus en la dita epistola lom es per natura animal:qui requer cõpanyia:e la cõpanyia li es fort necessaria no solament p aiudarli ço es a supportar los carrechs de sos traballs corporals:ans encara per que aquells pusa portar:re

quer solas e plaer cordial. Ara diu aquest: no es en lo mon cosa en q̃ lom naturalment maior solas corporal ne plaer tropia: cõ es que estiga ab la muller: q̃ am e q̃ li placia molt. Car aqui so diu nol puny consiencia: car noy ha peccat. Aquí lo inclina encara natura: car el hõ ala dona es fort inclinat naturalmẽt aquí lo inclina encara propi p posit: car la dona prudent: diu ell es sobiranamẽt profitosa al marit e ala casa: en tant q̃ bona dona fa la casa: e mala dona la dessa de tots punts: segõs que legim prouerbioz. ¶ En aço encara e lhõ es per tota res loat e approuat que ell sa auínga be ab sa muller: e le am ari com deu es ptany: ales quals coses es inclinat naturalmẽt: a voler e acercar e anar. Cõ donchs totes aquestes rahons ell tropia ab la muller: seguexse quel hom ha special solas: e plaer natural ab la companyia dela muller: E aço appar q̃ deuall de nostre senyor deu en special q̃ dix Genesis. vij. quant viu star Adam tot sol: no es bo quel hom estiga tot sol fassamli companyia e solas semblant assi mateix. E la uoz seu Eua: e la li dona p muller: car escrit es ve soli. So es q̃ mal va al hom sol: ço es qui no ha algun solas ab altre. car diu Ricart. ¶ Non est cõsolacio cõpleta solitario. So es que al solitari noy pot esser consolacio cõplida: car cõ diu vna glosa: lom ha atrobar consolacio ab les coses mundanals: o terrenals o ab les celestials: q̃ dõchs les celestials no ha ari cõ comunamẽt los homẽs del mon deu per la sua merce los ha puchits q̃ haien les terrenals: entre les quals es aquesta vna deles maioz: ço es que haie bona muller. ¶ La terça p la qual el hom reb solas de sa muller: si es per espahirse lo coz. Car cõ diu la escriptura. Non est gaudiũ sup sensum cordis. ¶ E vol dir que no ha en lo mon ten gran goig: com es hauer pler de coz. E cõ dix Ouidi en que troba el hom ten gran plaer si bestia no es: cõ es hauer acabada muller en tãt que hauẽ ecclesiastici. Que muller bona Beat⁹ est vir: ¶ E vol dir que beneuyrat es lom qui ha bona muller e assigna hi especial raho. Salamo prouerbioz car diu. Confidit in ea: coz viri sui. So es q̃ lo coz del seu marit se repossa: es fia en ella. E iatsia que cõ diu Virgili en aço molts si enganen: empo propietat general es dels homens: que res no salarié allurs mullers e asso es aells gran cõsolacio. Car no duptẽ: de dir lur coz allurs mullers: car aqui los espaer els crẽ pla lo coz fort. ¶ La quarta si es que possa aq̃ll Ouidi: que la maioz consolacio: quel hõ pot hauer en aquest mon: si es quel hom se vcia molt amat e seruit:

Com donchs aperçeba: e sapia que sa muller lo ama mes que ꝑsona del mõ: el seruescha de tot son cor: per tal li es maior solas qui al mon sia: q̃ estiga ab ella. ¶ La quinta raho ꝑ quel hõ ha singular solas dela cõpanyia de sa muller: si es ꝑ los grans bẽs que ha: cor dela muller ha bens de natura: axi cõ son infants: e ramey natural e carnal cobeiãça: axi com dit es e parents e amichs molts e bons axi matex ne ha bens de fortuna: axi com bon dot: e bona guardia en casa: e aiuda al marit en aiustar: segons son poder: e ha bẽs de gloria: car per oracions de dones sanctes: ha deu saluats lurs marits. E per tot aço dix lo saui ecclesiastici. xxvi. Gratia suꝑ graciam mullier sancta sancta ⁊ pudorata. ¶ E vol dir que gracia dona deu al hom quant li dona muller sancta e verguonyosa. ¶ La Sizena si es ꝑ la liberalitat de cor e aquesta posa aquell gran philosof Misael dient: q̃ la vn dels grãs plaers quel hõ pot hauer: si es que haie libertat e frãquesa de cor: ço es que puxa fer e dir sens pahor e verguonya tot ço que vol. Ara es axi cõ diu aquest: tot hõ del mõ es inclinat: a pensar a dir e afer grans maluestats e oradures E ꝑ tal q̃ no sia diffamat ne meyns presat: no gosa fer aytals follias deuant tot hõ: mas quãt es ab sa muller: la donchs desplega tota sa roba: e diu aqui tot ço que sap: e no sap mal e be: e quant raho li fall e veritat: recorra a. C. falçias e dira q̃ ha fet ço que desija que fos fet iatsia q̃ no fos fet: e aquesta libertat es al hom vn deles grans solasos q̃ enlo mon sia: maiormẽt quãt troba fembra quel creu de tot. Car leuores tot son voler ha acabat: pus ell veu q̃ sa muller lo creu de tot. ¶ La Setena posa Titus liuius ad frontem dient que vna specia: dels grans solasos del mon quel hõ pot hauer: si es quant es salat de tots sos mals. Ara diu ell es axi: que comunament les bones dones callẽ mes los mals dellurs marits: que altres ꝑsones: mas no salarien los adulteris: e si tenen amigues: car aqui ꝑ res no han paciencia empo diu ell: si alguna ni ha qui fassa lo ꝯtrari lexẽ ho estar. mas comunamẽt en la maior part. aq̃st be e atot aquest be atanent: lo ecclesiastici diu capltulo. xxvi: Que mulier fortis oblectat virum suũ: ⁊ ãnos vite illiꝰ in pace cõplebit. E vol dir que dona qui ha efforç enlo cor a esser bona ason marit li fara complir sos anys: ab plaer e ab delits. E seguexse en aquell matex capitol axi. Gracia mulieris sedule delectabit virũ suũ: ⁊ ossa ilius impugnabit. E vol dir quel plaer quel hõ ha: de sa bona muller e be recaptosa e curosa dara gran delit e consola

cio al marit: entant q̄ li fa engra
ssar sos ossos: ço es que li perlō
gara sa vida e sos dies: p raho
de asso cōsella. Beda: en lo omi
lia de nupcijs: que hom qui vol
muller la deu demenar adeu:
ab gran oracions e ab gran pre
paracio. Car aq̄lla es la sua vi
da: o la sua mort: legim eccleſia
stici. xxvi. Babitur viro pfactis
bonis mulier bona. E vol dir,
que deu dona bona muller al
hom: quant fa molt de be. Car
hauer bona muller special do,
es de deu: prouerbiorū hauem
axi. Bomus z diuicie dantur a
parētibus a dño vero vxor pru
dens. ¶ E vol dir axi q̄ los pa
rents donen al hō casa e rique
sa. Mas bona muller deu le ha
adar: e aço per acō solar al hom
en tota sa vida: vet donchs per
tot aço que dit es com nostre se
nyor deu: dona al hō la muller
bona: p̄ solas de sa vida: e aq̄st
es lo sizen be del matrimoni.
¶ Capitol. lxxiij. qui mostra q̄
lo. vij. be del matrimoni si es re
paracio deles cadiras angelli
cals.

Lo sete be principal
qui deualla del matri
moni: si es reparacio
deles cadires. ¶ Car
diu Origenes en la omelia dels
angels: q̄ les cadires buydes
del cel: qui foren de aquells di,
monis qui son cayguts: per los
sancts homēs seran reparades
los quals lo mon aq̄st raeb de

deu: aprouar los ab si: els fa ne
ter e deuellar per via de matri,
moni: e seguexse lo sanct sagra,
mēt del matrimoni: dōchs fort
deu esser amat e honrat: per lo
qual los angels esperen: que se
ran les lurs cadires reforma,
des ne per aço entenen anegar:
que los nats de adulteri no pu
xen esser salues: cō deu no sia ex
ceptador de psones: ans cō dit
sanct Pera. En tota nacio aq̄ll
qui viu iustamēt es aell plasent
esi perseuera pot esser saluat: p
la diuinal misericordia. Aq̄sts
son en suma los. vij. bens princi
pals quis seguexē del matrimo
ni qui es molt honrat. E aq̄lls
qui hi son appellats lo deuen te
nir en gran reuerencia.

¶ Capitol. lxxiiij. qui mostra q̄
les dones maridades deuen
molt honrar allurs sogres.

Pus. Bonchs hauem
ensenyat la gran ex,
cellēcia del matrimo
ni: seguexse q̄ les do,
nes posades en aq̄st
stament e sagrament deuen ab
gran reuerēcia tenir aq̄ll e ente
grament honrar p̄ lur bona vi,
da. E la manera cō la bona do,
na se deu cōportar atota bona
part. Ensenya Raguel asa filla
Sarra: quant la dona p̄ muller
a Tobies: segōs que legim To,
bie. x. hon diu aqui axi. Mouē
tes eam honorare: soceros dili,
gere: marituz regere familiā gu

bernarc domũ ꝛ ſeipam repꝛhen
ſiblé exhibere. E vol dir q̃ la do
na q̃ marit ha pꝛes: deu en eſpe
cial obſeruar e actendꝛa: q̃ ella
honra ſos ſogres: e am ſon ma
rit: e q̃ regeſcha be ſa cõpanya:
e que gouern ſauiament ſa caſa
e que guart la ſua pſona de tota
repꝛehenſio: ales quals parau
les actament: Petrus damiani:
en vna ſua epiſtola que trames
ad henricuz ducem auſtrie: diu
ari: Gran ſentẽcia poſa raguel
aſa filla: preycant muller de To
bies: e en poques paraules: car
aquis contẽ ſumariamẽt: tot ço
quis ptany a bona dona. E pꝛi
meramẽt li dona document grã
quant li dix que honꝛas ſogres.
car diu aqueſt: puſqua lom e la
dona ſon aiuſtats matrimoni
alment e ſon fets vna coſa: aytã
toſt lo pare e la marc: dela vn
deu eſſer temut reputat e hon
rat per laltre ari cõ apare ſeu: e
amare ſua: e aço dicta raho na
tural. E aquell quis deſuia de
aqueſta ley: ia no va ab ſencera
amoꝛ ala ſua cõpanya. E deu
eſſer gran goig diu aqueſt: acaſ
cuna pſona dells quis haie go
nyat nouell pare: e nouella ma
re: per que aſſi hauem documẽt
q̃ tot hom qui ſon infant poſa
en matriuoni: lo deu foꝛt amo
neſtar q̃ honꝛa ſon ſogre e ſa ſo
gra. E ſapies diu aqueſt ari: cõ
per honoꝛ de pare e de mare fa
deu molt de be als fills: ari per
honrar de ſogres fa deu grans
bens als iendꝛas e ales nozes.
¶ Recõpte aq̃ſt en ſpecial: que
com en la Ciutat de Bolunya:
vna ſancta dona pꝛegas la ma
re de deu per la vida de ſa filla:
apparec li la glozioſa: e dirli puſ
que te filla ha haguda tanta de
paciencia en ſos ſogres: qui le
han mal tractada e ſeruada tan
ta de honoꝛ: q̃ iames nols feu
deſpler: ans ara en lur valleſa
ella los ſeruer: ari cõ acara filla
per tal ſapies q̃ ta filla: qui es ti
ſiça ſera girada tantoſt perfeta
ment e no contreſtant q̃ es eꝛoꝛ
cha: yo li dare ifants los quals
veura tots heretats: ans q̃ muy
ra. E lo pꝛimer q̃ haura ſera bu
be deſta Ciutat e aris ſegui de
fet per q̃ ꝯclou ell aqui mater: q̃
les nozes grã merit han: de tra
ctar los ſogres ab gran reuerẽ
cia: e noſtre ſenyoꝛ deu o ha foꝛt
per acceptable. ¶ Semblant re
cõpte aqui mater de vn ioua: q̃
tenia ſos ſogres malats eçe chs
en caſa. E cõ tota la vila ſe cre
mas la caſa de aq̃ll ioue no la to
ca lo foc. E cõ fos aqui lo ſanct
abat leonçi: diꝛ: contra aqueſta
caſa de pietat: no ha pogut nou
ra lo foc. car qui los ſogres ari
com apare e mare honꝛa e ama
per amoꝛ de deu: deu los honꝛa
els exalça: e li es ſpecial pare e
defenſſoꝛ ſeu. ¶ Beya lo ſanct
pare Pannucius: infoꝛmãt fel
licula Ciutadana d̃ Alexãdꝛia
que laguerra quis acoſtuma de
eſſer entre ſogra e noꝛa: ve q̃ en

ueia de senyoria. Car quiscuna vol senyoriar. E per tal la sogra qui ha mes seny: ari cō es pus antiga pens que les iouens son oradelles e presumptuoses: e q̄ soportē lurs follies rient: e nos torben p res q̄ les nores diguen ne parlen sino ari cō si oien vn brantet ganyolar: pensen q̄ no han seny: mas corregescan les dolçamēt: sino fassan ho en ma del fill. es ver diu aquest: q̄ los fills mes se inclinen ales mullers que ales mares: e quant es ari recorreguen ne les sogres a deu: e ell farahi so q̄ hi sera mester ala fi. ¶ Ela nora ari matex pens: q̄ dura cosa es ala sogra perdre sa senyoria acostumada: per q̄ no es marauella si sen torba e sen muda: e haie pietat de la antiquitat dela sogr acar la antiquitat aporta ensi moltes rancures e malencocolies e pēs q̄ aella pertany callar e humiliar: Car es pus ioue: e es filla e muller del fill: p amor del qual hi deu molt flurar. E si ari offa: darli ha deu la sua special bene dictio: e en la sua p sona e en la sua casa.

¶ Capitol. lxxv. qui mostra que les dones deuē molt amar lurs marits

LO segon manament que Raguel donaa sa filla Sarra: si fon que amas son marit. Diu Agellius de amore: que la pus cara amor e la millor: deu esser entre marit e muller: raho es: car aytal amor es p deu ordenada: e es ensi areglada: casta e honesta: e ab grans bens a iustada: ab honor e ab temor mesclada. Aq̄sta temor diu Victor se e stena aço q̄la dona vulla de cor son marit amar e vulla viura be e esser lunyada de tot mal: e hauer be aell cōpatent: e nol vulla desplaura en coses degudes e honestes. Semblāt diu que es en la amor qui es del marit e dela muller aq̄sta amor diu aquest: deu esser ab support: segons la regla de sanct Pau: qui diu portats los vns als altres vostres carrechs e cōplirets ari le amor e ley de Jesu christ: hon diu zoillus in matrimonialib⁹: que tota persona ha ab si deffallīments: per que ari cō li plau q̄ los seus li sien cōportats: ari li deu plaura: que ell o ella supor la vn al altre lo carrech: car aço requer vera caritat de chrestia. Es ver q̄ deuse guardar cascu: q̄ sos deffallimēts no sien massa grans: nels haie hom apportar massa souint. car leuors porten adesperacio aq̄lls quils hi assofferir. E aço es grā peccat: lo qual deu venia fort segons q̄ aq̄st posa. Car diu q̄ aço haies per cert: que si tu malicioſamēt tractas ta muller: o tes companyes o tos vassalls: e aq̄lls qui nos poden veniar de tu: q̄ dan te fara humiliar vergōyosamēt sus ala terra a algu qui no han

ra pahor de tu. ꝑ tal diu ell assi vn bon document aytal: q̃ quãt lom se veu anegades aminuate en vergonyit per algu no deu pendra ira cõtra aql quiñ fa la minua: mas deu leuar los vlls al cel adeu: qui li ha feta fer aql la minua per aqll e deuli confessar son peccat. dict li senyor: ço que fas fer iustamẽt o fas: car yo ho meresc q̃ aytal minua e mal he fet aytal o a aytal: mas placiet ꝑ la tua misericordia: q̃ mo vulles ꝑdonar: em vullas leuar de munt aqst flagell e ꝑdons a aqst quil me fa: el me fassas de cor amar: axi cõ tu o has menat: q̃ amem aqlls qui mal nos fan.

Diu aquest q̃ tenir aquesta manera en aytals flagells: puoca: a hom molt a nostre senyor deu deramentra a hom lo flagell: e ꝺ perdonar lo peccat: E aço es al hom gran cõsolacio: en lo cor e de gran merit en la anima.

¶ Capitol. lxxvi. qui mostra en ques deu ensenyar lo amor que la dona ha son marit.

PEtrus comentor: en vna letra que trames a Patronilla duque ça de barbant: separada de bregues de son marit: declara en suma: quina deu esser la amor q̃ la dona deu hauer a son marit: e dit axi. La dona deu amar son marit de cor: e si no pot: deu pregar deu q̃ loy pos en lo cor: axi com aell sia plazẽt. E aquesta amor deu ensenyar per les seguẽts obres Dones q̃ tostẽps prec deu ꝑ ell: en fassa pregar: quel fassa bon hom: el port abona fi: el endres en sos affers: e li deu parlar ab honor: e li deu conexer primeria en totes coses e li deu esser seruicial aytant cõ pura: el deu tẽbra e deffendre en totes coses: q̃ no sien contra deu: e li deu callar si es fallo: per be q̃ ell haia la culpa: e deu si escusar humilment quant lo veu abonençat o asuauat: es deu aell ensenyar amable: mes en bones costumes q̃ no ab bellesa de cors: ne res me yns se deu tenir neta: esquiuant tota necligencia en son regimẽt de casa: e q̃ no sia saçarrosa: ne mal recaptosa ꝑ res ne sia argullosa: ne massa curiosa: ne irosa: ne delicada: ne despassega: sino portara la casa a mal recapta: e ella hauran se part en ỽgonya e dãpnatge. ¶ Deuse encara ensenyar nodrida en meniar e en beura: axi en quantitat com en qualitat: ne ꝑ res se fassa esquiua de beura: e no beura aquell vi o aqst: car aquest vici es fort leig en dona: e es fort mal senyal q̃ sia casta: quãt ha la bocha laminera: e li plau molt lo bon vi e dinar de mati: e anar ꝑ orts aconuits: e affer grans barcnas E sia secreta en cobrir los mals de son marit maiormẽt si es vicios en leigs vicis: axi com sies ladre: o ambriac o blassfamador de deu: o traydor: o homayer:

o cap de cõpanya de bacallars: o que entena asser grans mals secretamẽt: en totes aqstes maneras semblãts la dona deu ari sacretaiar son marit q̃ son mal no sia publicament sabut. ¶Ho res meyns per la faeltat e amor q̃ li deu p̃ son matrimoni: deu prouahir ari als dits mals: primerament que esper tẽps e ora de parlarli clar: e ab dolçes paraules lunyar lo dels dits mals segons son poder. Apres entre posar hi secretament psones cares: e quil amẽ: ari cõ es pare e mare: o frare: o car amic: o semblãts: e sobre tot suplicarne nostre senyor. Car finalment deu qui es sobirana bonesa len oira e ala fi diu aquest ari. E per tal q̃ ladona sia oida enses oracios q̃ fa p̃lo marit haie aqst pacte ella ab nr̃e senyor deu: q̃ per tots quants prechs ne menasses son marit li poria fer ella p̃ ell no faria ne diria res qui fos contra deu: e seguramẽt diga aço a son marit e venga lo fet aque puya:

¶Capitol. lxxvij. qui mostra q̃ la dona per amor de son marit no fassa res contra deu.

Recompte aquest mater en la dita letra: q̃ vn gran hom son conarent: lo qual diu q̃ no vol anomenar: p̃ raho del peccat seu: q̃ diu q̃ ha arecontar. E diu ari. que aqst si hague gran cõtesa ab sa muller familiarment: p̃ tal quant ella iames noli volgue cõsentir vna turpitut e letgesa carnal q̃ ell volia fer en la p̃sona della: ne volgue iames dir paraules algũes letges e sutzes: q̃ ell volia que ella digues. E com aço hagues molt durat: e ella li hagues ala fi respost: q̃ abans pẽdria mort: que ella no faria ne diria aqlles letgeses: diu que ell se parti de son loc e anassen al duc de bauer ria: per causes que ses deuẽgueren. E aqui estant ab lo dit duc lo duc fou informat fort mal de aquest hõ: entant que ell lo fen pendre: e determena q̃l metas secretament. E cõ li fos denficiat p̃ lo cõfessor: que aqlla nit moria: ell torna assi mater: e prega madona sancta maria q̃ li amdas: en aquell pas e adormis: vahe en visio q̃ madona sancta maria li deya ari: cõ pots reclamar ami: tu qui est tan sutze e vil: e aytãt de temps has tribulada ta muller: qui es special sernuicial mia: per tal cõ not volia consentir ates viltats e letgeses vet que p̃ tant quant aqstes coses volies de ella: aquet ha deu aportat: ço es en aquest punt q̃ara muyres: ari es ia determenat p̃ lo duc aquest. E sapies q̃ no per amor de tu: qui aquest mort meratíes e maior mas per la grã bonesa de ta muller: e per sua mundicia yot desliurare de aqsta mort: e per tal cõ ella prega cõtinuament per tu. Mas

pies que si ella te hagues cõsen sentit: en ço que tu volies. que p sos prechs yo not haguera aiu dat. Mas lo seu contrastar atu. en tos mals es estat al meu fill fort. gran sacrifici. p que fe gra cias adeu e ala tua bona muller e esmena ta vida. e guardet de tornar al peccat: q̃ siu fas apꝟor cas vendras: que no es aquest. E sapies que es al meu fill fort abominable e desplazent: que hom posat enten alt stament e sagrament cõ es matrimoni. en sutze ari lo dit sanct stament: e sa persona: e encara hi vulla an bolcar sa muller: per tal que tot vaia a perdicio: e sapies q̃ tots aquells qui en aytals mals per seueren finalment venen aleigs cassos: e agrans perills e a grãs confusions. E soptosament diu quel hõ aquell se troba ala por ta dela casa sua: qui era luny ỏl loc hon estauc pres. xx. iorna des. vet donchs diu aquest ala fi de aquesta istoria: quant val e quant aprofita e quant plau a deu honestat de dona: quãt es seruada en stamẽt de matrimo ni: en fet e en paraula. E en aço appar com dit ver Raguel a sa filla: es pot entendra per totes les dones maridades: ço es que la dona: deu amar son marit ca rament.

¶ Capitol. lxxviij. Qui mostra com los homens son obligats molt amar lurs mullers.

Lactancius en lo ser: mo de nupcies si diu ari com amor nos pu ra sino per amor sa tisfer per la sua gran nobleza: ari donchs lom vol molt esser amat de sa muller: sino es fort desconarent: e ala fi troba ço q̃ meret e va cercant: per tal diu sanct Pau ad colocenses: tercio viri diligite vxores vestras: et nolite esse amari. ¶ E vol dir quels homens amen lurs mul lers e que nols sien anuiosos ne faruchs ne turchs: ne aspres: ne de mal supportar. car siu son ala fi: o per deu o per homens aço sera greumẽt punit. ¶ E no ta aquest Doctor quel home en amar e honrar sa muller fa adeu gran seruey: e fa ço que fer deu: car deu lo ha en aço obligat en sa institucio del matrimoni: ari com ia demũt es allegat. ¶ Mo res meyns quel hom es obligat a aytal amor per caritat e per iu sticia. car la muller lo ama mes que altra persona: e de ella reb mes seruey e de be: e diu aquest que la amor aquesta se deu ense nyar per obra: ço es satisfent li en son ornament segons son sta ment en ses necessitats e malal ties: satisferli largament: segõs lo poder del marit: tractant la graciosament e amigable: sens darli senyoria. ¶ Car de contí nent ella axora e ve contraria al marit: ari com diu la sancta escriptura: no dirli coses peril

loſes e vergonyoſes. en peccats meſes per res. car pot eſſer perill del marit: es fa aella meyns preſar. Car diu aq̃ſt: ſapies q̃ la dona ama aytant ſon marit: cõ lo veu hõ de be e virtuos: e ayta nt cõ ella lo veu dolent: renyi nos meſquiner: e hõ ſens tota virtut e ſens tot be: aytant lo ama meyns e aytant mes deſija que li fos luny: e dell deſaxida que fos mort. car algu no pot amar la coſa dolenta e meſquina ſens virtut e ſens tot be: qui to stẽps ve ab ſon carrec: e ab ſos mals vicis. del qual vn plaer cordial la muller no pot hauer. Bõchs diu aqueſt: com te pots penſar que ella te pura amar: p que diu aq̃ſt: vols ſaber ta muller ſit ama: veias le per quit te: ne tu qual eſt aella: car aytal eſt tu en ſon cor.

¶ Capitol. lxxix. qui moſtra cõ la dona deu molt actendre ala honor de ſon marit.

REcompte ell matet a qui: que vna dona de Anglaterra amaue molt ſon marit: e no contraſtant que era afeminat: volia ela raqueria q̃ ella toſtemps entras en ſos conſells: e ella iames nou volia fer per no dar minua a ſon marit: dientli que gran minua feya lo gran hom aſſi matet: quant appellaua ſa muller enlos publics conſells. E diu que com ſon marit hagues eſcrit al papa: per vna capella que fos arcabiſbe de cõtarbera: e ella fos deſpuys pregada que fahes ab ſon marit q̃ ſtrigues lo contrari: e que lo papa fes lo contrari: e quel ſupplicas per ſon frare mater de ella: que hagues la dita dignitat diu que ella reſpos Mo placia adeu que per exalçar mon frara: yo don tanta minua amon marit: que ell eſcriua letras contraries de aquellas q̃ hauia ſcritas. al papa: e per qui poria tenir lo papa amon marit. que ell li eſcriuis letras contraries. çert diria que es hom de poc ſeny. e de poc de be: per totes aqueſtes coſes e moltes daltres ell conclou que la dita dona es fort acabada e bona: E cõ vaes q̃ lo marit en uallis: e nos milloraue: diari en ſon cor: yo aqueſt hom ſuporte en ſon iouent en totes ſes miſeries: penſant que en la valleſa ſe millioras: e ara veig q̃ es pus dolẽt: que iames no fou nen puir eſperar correctio.

¶ Cert pus aytal es nol vull pus amar: ne ſeruir: mes am ſeruir deu. diu que anaſſen ala capella de ſanct Johan euangelista: e aqui ella lo ſupplica: q̃ pregas Jeſu chriſt que la deſliuras dela ma de aquell hom: el conuertis deu aſſi. E diu que ſanct Johan li apparec. qui li dix ari a noſtre ſenyor deu ha plagut lo ſeruey que has feta aquell

hom ab paſiencía molta:e ſup-
portacio de ſos mals. ¶Empe
ro per la gran deſconaxença:q̃
ell ha adeu e atu. Vol noſtre ſe-
nyor Jeſu chriſt que ell te da-
ra comiat quet perteſchas dell
e atiu fes:e eſtaras en aytal ca
ſtell teu ab companyes hone-
ſtes: e ſanctes. ea qui ſeruiras
deu fins al die detamort e ferta
deu aqui de grans gracias e da
ra grans conſolacions ſues: e
aqueſt meſqui de marit teu: ven
dra en mãs d̃ fembres quil por
taran adãpnacio ala fi. puſque
atu no ha coneguda: ne amada
ne honrada axi ſençeramẽt cõ
fer deuia. E axi eſtec fet tantoſt
penſa diu aqueſt. quant peccat
es al hom qui ha bona muller:
e nola ſap conexer. Car ço que
deu feu de aqueſt meſqui: ẽplim
pli deu eſſer de tots los altres
p tot lo mon.

¶Capitol. lxxx. qui moſtra cõ
lom prenent muller no deu actẽ
dre en balleſa.

TArro clunãcẽſis par
laant de falſſa amor
cõ es perilloſa e noci
ua: a aquell qui le ha
ſi poſa cõ los homẽs han falſſa
amor allurs mullers: e nols vã
dret p moltes maneres. ¶Pri-
merament q̃ quant les prenen:
no actenen allur boneſa ſino q̃
ſien bellas e riquas. E caſcun d̃
aq̃ſts eſguarts ve fort falçamẽt
ala amor. car qui en la dona ac-
ten ala belleſa tantoſt cõ es fart
paſſa la amor e torna apudor. e
aſſo mater poſa Ariſtotil in li-
bro ethicor capitulo. iij. E p tal
diu que la amor dels iouẽs paſ
ſa tantoſt. car no ſon ferms e co
beian tot ço que veuen: e volen
molt veura. E puſqua ſien farts
de res quils placia: tãtoſt ne cer
can mes. hoc entãt quẽ deſijen
mudar: q̃ aucgades amen mes:
coſes ſutzes e letges que les bel
les axi com lo malalt: qui mes
ama vna ſardina q̃ vna gallina
quãt es fart de gallines. E auc
gades per actendre axi aballeſa
en la muller: diu aqueſt ques ſe
gueren grans mals: e donen er
impli d̃ Siten fill del rey emor
del qual legim Geneſis. xxxix. q̃
com vahes dina filla de Jacob
bella infanta e fort polida ane-
moras ten fort della perla ſua
balleſa: q̃ de tots punts la volc
pendre per muller. E apres que
la hac corrumpuda: ell ne pres
mort e ſon pare e tota la Ciutat
ediu aqueſt. que amor fundada
en balleſa: es amor qui ve d̃ vol
ta: e paſſa leugeramẽt. qui qua-
ir cõ es plenament poſa hida: de
continent engendre faſtig: e de
qui ir geloſia gran comunamẽt
e apres grans mals: per que cõ
ſella alhom q̃ en la muller guart
alt e no exceſſiua balleſa: car ſiu
fa ab traball ꝯtinuat ſe afferra:
car algu no pot ſeguramẽt poſa
hir: ço q̃ tot hõ deſija e cobeia.

¶ Item diu quel hō qui enten en bellesa: aytāt com mes la po sahex li appar menor: e menor fins que ve ameynspreu. ¶ Itē les edats variegen: les delectacions al hom. car no troba vna matexa delectacio en infantesa: en iouent: e en vallesa e per conseguent no ha vn matex voler enço qui primeramēt li apparia bell. ¶ Item que bellesa se abaixa: es muda en si matexa. per molts accidents e per ço la cosa qui aparia bella entany: nou fa anguany. ¶ Item hō qui enten en belleia: no deslibera plenament enla cosa q̄ li par bella: e cō la regonaguda perçep molts deffallimēts qui ensutzen la bellesa: e tesen ꝑ bestia ala fi. ¶ Itē hom qui enten en sola bellesa: tot son fonamēt fa en foll delit lo qual fonamēt es axi vil: que dessi matex porta tot negoci: e obra ensi fundada ano res: e a mala fi. per les qual coses conclou aquest q̄ voler muller ꝑ la bellesa no es anar ala muller leyalment: ne ab lo cor vertader. Car deffallint la bellesa ꝑ qual que via demunt dita: deffall la falssa amor del hō: e dela dona. ꝑ tal dix Salamo ꝓuerbiorum. xxiij. Fallax et vana pulchritudo. E vol dir que falssa es amor fundada en vana bellesa. car no ha durada ala fi: legim Tobie. vi. que dix langel a Tobies: que sobre aq̄lls qui en la muller actenen abellesa e luxuria que no han deu deuant los vls: e sobre aytals ha poder lo diable: entāt que lo dimoni ꝑ aquesta via aucis. vij. marits a aquella Sarra e Genesis. vi. legim q̄ com los fills d̄ Sec actenessen. ales fembres belles: e ab aquelles se aiustassen: q̄ finalment trames deu lo diluui qui tot ho nega. Per aquesta raho Abraam feu iurar a son missatge: e a son fill Isac: que no pēdrien mullers deles fillas de Canahan. Axi cō legiz de Genesis: car eran tacades d̄ aquells mals vicis. Item Grisostomus sup̄ Mathei humilia prima: exponent aq̄lla paraula. Salamo genuit boors de raab diu axi. que aq̄lls qui han tan vil entēcio en pendre mullers: engēdren fills miserables e dolents. Mas diras que Jacob era sanct hom e bo: empo ell serui de gran cor alaban. vij. anys que li dona ratxel sa filla: ꝑ tant quant era bella. Dic te que iat sia q̄ a Jacob plagnes molt la bellesa de ratxel Empo com fos sanct hom: e ple de sperit de ꝓphecia: mes entenia lo misteri amagat q̄ li entenia quey era afigurat per aytal matrimoni: ço es quel hō deu desijar q̄ ans q̄ muyra enlo mon. apres son traball: sia tot leuat en deu: per cōtemplacio: la qual contēplacio era significada per ratxel: segōs que los doctors diuen: no res mēys hi ētenia amolts daltres bens los quals eran en ella.

¶ Capitol.lxxxi.qui mostra cō lo prenent muller no deu acten dre principalment ariquesa.

Falssegen altres le amor alurs.mullers ꝑ cobesa:ço es. Car hi guardē riquesa quāt les prenen. axi q̄ les riqueses los iclinan e no amor dreta:e aço se appella comprar muller:e no pendre:e puys fan pijor q̄ pusqua les han fan: se lexar aellas ço del lur amagadament.els fan fer testamēt aytal com sol se volen. E asso es grā maluestat:e gran frau ala dona e als seus: car la dona qui aço fa:presumir pot quescu:queu fa per pahor:o per cōplaura al marit:e per tal que ell no men ranyina:car ella mes o amaria ꝑ simatexa:o per los seus.que no ꝑ ell e mes amaria que tostēps ne pogues fer a ses voluntats. que no quel marit les ne fassa:e es molt pijor:q̄ auegades ellas no hauran infants: e pensen q̄ la lur riquesa haia a venir en mās de filastres.que han e hauran:si ellas moren ans dels marits. E axi que ço del lur venga en mans dels estranys: es los coltell de mort:e pijor quels fā auegades los marits iurar que aço no reuocaran:ne reuelaran lur testament:e fan les axi ꝑ iurar:e porten les adesperacio ab aytals maneras. Euet aço q̄ es car segōs deu tot aquest acte es nulla: Car la fembra nou fa de cor:ans ley mou pura por. que lo marit ꝑ tostēps nos hagues mal ab ella: encas que ella no ley consentis. ¶ Segonament: que segons les leys e furs mundanals e furs deles terras diuerses aytal acte no val res:car dona en vida de son marit noli pot dar lo seu: sens cōsentimēt de sos amichs: ꝑ tal que no sia enganada.car siu feya cascu portaria sa muller a aço ques volgues:en semblant cas. ¶ Terçament car lom ensenya en aço: q̄ es hom de pocha temor de deu: e fort ençes en auaricia:que axi falssament engana o falssamēt força sa muller:per tal que li sostrague lo seu:e en senya que no es hom de preu:ne de valor: ne de gran consiencia:car es de tot tengut de restituhir ho entregament Encara quāt la muller liu offaris graciosamēt: donāt liu encara deuria fort duptar de pēdre ho:pensant q̄ ella es en son poder:e axi cō vn infant qui no ha deffencio:e que pot esser grā interes dessi mater.e de sa consciencia:e de sa fama: e que aytal cosa se poria fer.que tal guany no vengues de bona part e aytal guany no sia de bona ley: ne procehira: clar axi cō deu. e maiorment poden veura gran dampnatge dela sua anima. a aquells quils menassen:si nols ho lexen. ¶ Car aqui noy ha dupte. que no sien raptors de

la cosa estranya: e es que deuen aquests pençar: que aytal riquesa axi aiustada que ells ne hauran dãpnada la anima lur: tot ira al diable: e tot fara mala fi. car de mal loc es vẽguda. vet q̃ fa cobesa en matrimoni: quels homẽs sefan mercaders de mullers o raptos o ladres: e no van leyalment ala amor dela muller: vençuts per cobesa e per auaricia. ¶ Dix aquell Senecha ad Heusebium Patricium que grã obligacio ha lom ala muller: qui li aporta la riquesa: car segons la comuna estimacio del mon: aportada li ha absi en casa beneuyrança mundanal: la qual los homens p̃posen: e mes presen: e mes amẽ q̃ linatge. ne encara que qualseuol altre be d̃ fortuna: e aço volc dir lo saui quant dix. Omnia pecunie obediunt. So es q̃ tota res obaex a pecunia ço es riquesa tẽporal. Car diu Senecha: que gran linatge no es sino riquesa antiga ne paratge sens riquesa no es res presat. Mas riquesa sens generosa noblesa: fa tot ço ques vol. No vaies dõchs falçamẽt ata muller. e qui ta fet ric ans la ama. Car força te fa lauors esser temut: e honrat per tot hõ: e tanta pot esser la riquesa: que per dolẽt q̃ si es si be la parteys tot lo mon te tindra per bon hõ segõs que posa Oraci en la sua proçedia.

¶ Capitol. lxxxij. Qui monstra com los homẽs mullerats se deuen fort guardar que no sien anemorats daltre

Encara falsegen alguns de vera amor a lurs mullers: segons que posa aqui mater lo dit Oracius. car donen a altre lur cor: e fan anemorades: e aço diu que es crim orrible en hom mullerat: lo qual ensenya que es hom de pocha fe: e leyaltat enlo cor: e de pocha vergonya en la cara. Car deuria hauer vergonya: de falçaiar la fe promesa asa muller: ꝑ tal ordena Otho lo terç famos emperador: que tot hom mullerat que publichamẽt tenga amiga: fos ifamis e en tot acte ciuil e criminal: rebuiat per testimoni: no pogues esser caualler: ne ꝓmogut a alguna honor: ciuil ne tẽporal. E si era hom generos e ꝑseueras en lodit adulteri public per. iij. anys arreu: que de qui auant per tostemps hagues perdut qualseuol titol que hagues de generositat en lo mon. E cõ aytal fos public pecador: e mal chrestia notoriament: deya aquest emperador quel hom qui muller prenia: deuia dar tãtost comiat atot anemorament: e a tota amor daltre fembra o siꝑson desastre feya adulteri: que nol fes ab trompa: ne sen pectas ne sen gabas: mas queu fahes tan secret: q̃ sol deu o sabes e ells abdosos e no altri. Diu la

istoria teuthonicha: que en tẽps de aquest vn gentil hom se iactaua: que aytal dona de honor lo amaue: e faria e diria per ell: e diu que le Emperador dirli. car retragueren loy digues dir ell es ver que tu haies dites ay tals paraules: e aquell respos q̃ hoc. dirli lempador tu has dita veritat: o falcia. Si es veritat tu est traydor ala dona quis fia en tu: e ha donat son cors. car tu la diffames: e la publiques p auol apres q̃ ella ta dat lo mes que pot. ara yo cõ poria fiar de tu: que tu sies traydor a aq̃lla p sona: qui tant ha fet per tu e tu li fas: lo pijor que pots Si dius falcia: o maluat e cõ satiffaras adeu e ala dona: e atots sos parents tan gran infamia: com es aq̃sta com dius que aytal dona am tant atu es dir q̃ ella e sa persona es tua: e que ella es falsa: a son marit: aq̃ll qui aço oi estec fort torbat: e no sabe ques digues: e cõfessa sa dolẽtia deuãt lempador: e lempador mena q̃ deuant tot hom rates la fama ala dona: e q̃ ell fos gitat dela cort: ari cõ afoll e si hauia muller que fos exallat de tota alamanya. E sino q̃ iamay no pogues esser caualler ne en public offici algu. per tal q̃ tots los altres ne prenguessen eximpli.

¶ Capitol. lxxxiij. q̃ mostra cõ lom no deu fer ab sforç gelosa sa muller nes deu per res curar de muller daltre.

TRogus Pompeius: recõpte en la art de amor q̃ vn noble generos hom: posa en son cor q̃ fahes viura tostẽps sa muller en dolor: fahent la gelosa. E cõ ia pceis en ẽbargarse daltres amors: e son pare del ioue o perçebes dirli ari fill no fasses aço p res car deus ten estar per moltes rahons. ¶ La primera que tu faras mal ata psona. car anemorament de fembra es al hom nafra de cap: car pus hõ hi sia non pot exir: e ve en desperacio p los grãs mals que sen seguexen: per tal dix lo eximpli que darmes e de amors a vn pler cent dolors. ¶ La segona car posaras gran macula en la tua gloria: car ara est stimat e reputat: per hom asenssat e generos e de gran fet: e leuors seras tengut per vn gran ribalt: e meraxaras ho per les males obres que faras. ¶ La terça despertaras bregues: e mals entra los parents: e per lo marit dela dona: de ques porian seguir tals e tan grans afayns que tu p vẽtura ne poras la persona e yo o daltres molts ¶ La quarta car p aço: la dona que amaras caura en mala fama: e sens culpa poria pdre lo cors: qui seria perpetual confusio sua: e dels teus e dels seus. ¶ La q̃nta es car digues me: q̃ hauras tu gõyat ala fi apres tants mals: çert no si-

no mal:e vergonya: e perdicio de fama:e de bens : e hauras p curat prou mals atos infants:e ata casa per atostēps. ¶La sise na:car per vētura ta muller qui veura ta infaeitat:per veniarse de tu: fara ancmorat . e sis tem de tu.fer sa alunyar de tu a son amic:e si nou fa:e tu nou sabs: ia per aro no romendra que tu no sies dāpnificat:e tos ifants e tota ta casa. Car casa hon la dona ha amic vltra son marit. la ira de deu la ha malayida. Siu sabs:ni res lin dius: ferta del cel paella:e tot hom o sabra e tu no to cuydaras : p que fill haies demi aquestes doctrines ¶La primera no vulles null tēps falssar la fe del matrimoni ata muller: car qui vna fe solen na trencha:sis fara mil. ¶La segona si veus gelosa ta muller les paraules sien poques:e qui poc duren:mas lo fet sia nozes car lo fet es mort. aquil a saia axi cō prouat es: e qui daltre se vol veniar:ab la sua sanc mate ria:mes es que orat. ¶La terça es aqsta no gareigs ab ta mul ler:ni li vulles sens gran raho desplaura:car siu fas tostemps ne seras sullat. ¶La quarta ia p esquiuar son despler:noli leys sobre tu senyoria hauer : mas ab lo fre le vulles tostēps regir gallart.raho es: car fembra no deu hauer senyoria : sobre lom per res.car siu ha axorara veus lom perdut: car es linatge qui no pot sofferir:be per exces. car sil ha tantost ir de regla e ve cō traria al hom:segons q̄ diu la e scriptura. ¶La quinta fill sop tos cōsell de ta muller te placia oir. Car soptos consell de dona souint es profitos:car tota co sa de fortuna: produer tost son fruyt. Mas cōsell desliberat seu not placia:car no ha dret ne en vers:ne te fus ne filosa : e mu des amil parts en vn punt. Cō porta donchs ta muller fill : e p res nola offenes notablement. sens grā raho:car ala fi nō hau ras sino despler e desonor.

¶Capitol.lxxxiiij.qui monstra lom deu tractar sa muller cort sament ab honor.

Alerius maximus en lo sizen libre en lo.iiij. capitol: repren fort a q̄lls qui les mullers corregien letgament. Axi cō dy na aqui aximpli : de tres quip pocha occasio les tractauē mal els denegauē bona amor. E diu aqui lo comentador antic:quel hom pecca molt contra la amor dela muller:quāt la correger le gamēt:p pocha cosa.car la mul ler sor es e germana de son ma rit:e no esclaua ne seruenta:per q̄ diu quel hom: si ha acorregir sa muller:nola deu corregir de uant la cōpanya : e meyns de uant estranys.mas apart. Car gran minua fa asa muller fort: e ensenya poc seny si la corrget

deuant cõpanya ne psona estra nya. E aq̃sta manera tenc Job quant corregia sa muller e li de ya q̃s mors mas ell nola, volc apallar orada: mas deya li que parlaue quair ari cõ vna deles folles fembres: be q̃ ella marcs, ques: esser be vitupada. ¶ Per raho de aço: fon feta questio de uant lo Rey en. P. derago: si hõ deuia tuaiar sa muller. E estec respost que lo tuaiar: auegades ve en senyal de senyoria de aq̃ll qui tueia e en subiugacio de a, quell qui es tuciat ari cõ quant lo senyor tucia son vassall o sa companya o sos infants: auega des es per amor special e coral: ari pot lom tuaiar sa muller: e a questa differencia fa la manera del parlar, car lo primer tuaiar es altiu: e empatiu e lo segon es amigabla e donatiu e dolç enlo so q̃ fa sens tot altiuesc: ari com es lo primer. ¶ Per aquesta ma tera raho. Diu Senecha. vbi prius: q̃ negu no deu imprope, rar asa muller de linatge: o q̃ sia borda: si dõchs no acostumaua de bordoneiar. neli deu impro, perar enla cara mal q̃ haia fet: ans q̃ fos sa muller. car lo prin, cipi del matrimoni o ha tot apa gat. ne ari mater negũ hom de be: deu farir sa muller: ne posar ho en costuma per res. si dõchs la muller no hauia qualq̃ mal o leig vici. del qual sia incorregi ble: eque si sia tornada despuys quẽ es stada corregida simpla, ment e ab pau: e si nos allaraue auituperar son marit: o son so, gre: o sa sogra: o si era mal parle ra o bregosa ab los vahins. ans la deu honrar e amar: ari cõ si mater. E aço diu sanct Pau ad efesyos dict ari. Unusquisq; di ligat vxorem ppriaz: sicut semet ipsum ço es q̃ cascu ame asa mul ler: ari cõ sa propria psona e no li falseig sa amor per res. E de aquesta vera amor: quel hõ deu hauer asa muller parlalarc. Va lerius maxim9: libro. viij. cap̃. v E sanct Hieronym libro primo contra Jouanyanuz. les quals coses serie lõgues de recitar: en suma esta tot assi: que hõ ama sa muller ari cõ si mater: e lamor li en seny fahent li obres de pa, re e de frare: e de car amic: aella cisa persona e atots los seus: se gons la sua posibilitat: ari ma, ter la muller al marit en tot ço que pura: qui no sia contra deu lo deu seruir: e tots los seus re, bra: ari cõ son marit mater. Car diu lo prouerbi que qui ama en bertrã tanbe ama lo seu ca. ari dona q̃ ama lo marit: ama los parẽts dell e si nou fa: no ha la amor vera.

¶ Capitol. lxxxv. qui mostra cõ se deu la dona guardar que no fassa per res son marit gelos.

Ah special se deu la do na guardar: p amor de son marit: e de sa honor e cõ sos infants que ella no fassa gelos son ma,

rit: neli don raho de turbacio
specialmẽt de tal materia. Car
gelosia es pena fort terribla e
cruel: e q̃ la muller do aytal pe-
na al marit: aço es letge cosa: e
incõportable atot hom. Item q̃
lo gelos setem dela leyaltat de-
la muller: la qual tamor: es fort
turment al cor del marit ayci per
la perdua dela amor desa mul-
ler: cõ per temor dela vergonya
del mon: car algun no vol esser
tengut ptal: que altre haie part
en sa muller. ans ni ha molts q̃
mes amarien: que la muller fa
hes lo mal: e q̃ no fos sabut: que
no que ella nol fahes: e ques di
gues per les gents. per que les
dones sobiranament se deuen
guardar: de dar raho als ma-
rits de gelosia. ¶ Item si la do-
na fa gelos son marit: iames no
haura pau ab ell: e li posara tal
sospita dessi materia en lo cor: q̃
iames p ventura nola amara:
ans poder la auciura en auor-
ira sos infants. ¶ Item si la do
na fa gelos son marit: de aço se
pot seguir infinit mal ço es mort
de aquell de qui es gelos: e grã
diffamacio dessi materia: e diui-
sio de ella e deles parents: per
ventura per atostẽps: Per que
la dona quant veu quel marit
nes gelos: tantost deu recorrer
al consell del sanct abat Lotari:
lo qual dona a vna ioue de ale-
xandria: qui hauia lo marit fort
gelos. ¶ Elo consell es aytal: o
la dona defet dona occasio ver-
tadera al marit: de esser gelos o
no. si la li dona vertadera fahẽt
follias: o qualques oradures:
lo consell es de cõtinent se tol-
gue: de tot ço qui poria noura a
esser gelos: es deu ladonchs la
dona fort tenir p folla: e per er-
rant: e per maluada: cõ ella ha-
uia gosat asaiar tal contra deu:
e son marit esa persona e sos in
fants: e sos parents: que ella q̃
haie fet ni dit: res cõtra son ma
trimoni es deu tenir fort p con
fusa: e per digna de mort: e auo
rir si matexa aci cõ vn diable. E
si es cosa que lo marit sapia de
cert: deu lin demenar perdo hu
milment ionolls fermats en ter
ra. e basant li les mans e peus:
ab veritat de cor: e ab tota reue-
rencia E lo marit deu pẽdre cor
tesament aq̃sta humiltat: perdo
nantli. ab protestacio q̃ dequi
auant si guart: aci cõ dela mort
e que aquest pdo ell fa per reue
rencia de nostre senyor deu: e p
amor della: e de sos infants: e d̃
sos parẽts: e p sa propia honor.
Si la dona segons veritat noli
dona occasio: d̃ esser gelos: mas
lo marit p ventura la veu massa
alegra: e dissoluta e rient: ab a-
quest mes que ab aq̃ll: e q̃ esta
massa ala finestra: o qualque co
sa semblãt: lauores quãt la veu.
que de aço lo marit conçep gelo
sia: ella li deu dir: digats me se-
nyer q̃ fas yo queus desplacia:
car de present sera corregit. Ela
uores lo marit liu deu dir: de

prefent tot. E ella odeu de tots pfits corregir:e fi nou fa:ella es digna de gran reprehenfio:e ell ho deu dir afos parẽts:pus acos ftats.e finalment fi nou vol corregir pos hi força. E iatfia q̃ lo marit fi moga per pocha occafio:e per dolenties qui no munten res empo per beq̃ fia pocha cofa:ella li deu dar loc e de cõtinent letar ho pus ne fa defpler afon marit.lo qual deu cõportar en fes paffions ari cõ plau a ella:que fia cõportada.car tenguda nes fegons deu:e apres p tal quant fen feguer pau en fa cafa.

¶ Capitol. lxxxvi. qui monftra cõ hõ de be nos deu angelofir p no res ne fens gran rabo.

Perfona q̃ fia ari mater hõ de recapte: no deu p cofa pocha concebra tantoft gelofia contra fa muller. car deu penfar q̃ ella: e maiorment les iouens algunes iouẽtuts hã affer.e q̃ les los vadaue:de tots punts morrien de defpler. car la iouentut:en queu com fa enfenyar.e tot home de be cõporta alguna cofa en la iouentut. ne deu hõ penfar:q̃ la dona de honor fia de tan pocha valor: que tãtoft fe vulla derrocar: ne dar a tota viltat:ne tellarfe lo cap. E quant hõ fe veu ari moure lo cor per no res cõtra ella:tantoft deu fi mater rependre: e dir ari contra fi mater:fit moftres torbat:de aço que has vift:e oit fer tas efcarnir:e torbaras tu mater:e ta muller e daltres:o deu hom fer appares que res no fia puys deu hõ dir ala muller appart prec vos muller que no faffau aytal cofa.e ftau vos ne per amor demi.no q̃ yom pens de vos fino tot be:mas fapiau que no mo pot lo cor fofferir: epenfau q̃ fabo le gran amor queus port. fap deu q̃ gran vergonya ne queus ho diga: mas ab vos tota la vergonya pert:e no volria que pfona del mon ne fabes res.de aq̃fta cofa:mas fiu men ab vos folament. Car fi ella ha feny ella fen eftara:p atots tẽps

¶ Nota affi que dona qui preu fon marit p fa conforacio de anima e de cors:deu toftemps eftudiar aytãt cõ pura degudamẽt: que fapia les cõdicions del marit:per tal q̃ noli defplaçia. Car los homens fon de diuerfes cõdicions: e ço que defplau a hu plau a altre. per q̃ es bon cõfell feguirli fes maneras:en aço qui es degut e honeft. E veges que cauallers comunamẽt volẽ les mullers alegres:e rients: acompayants: largues: liberals: be acullents atot hõ:no perdonãt a res quant venen hoftes: mas que tot ne va affrau Los Ciutadans lo contrari han communamẽt.car volrien q̃ lurs mullers fien atot hom efquiues:e que fe maguẽ atota res:ne iames nos feffen afineftres:ne fien en ba-

ylls:ne en truffes ab algu. E pẽ sen que si la muller riu ab algu. que ia sia fet lo mal volen les encara fort consolans: auares: e estrets: e si han a algu acompanyar: quel acõpanyamẽt sia de luny. e ab los vls tots en terra: e que sapien fer lo moir Bõchs dona sauia: sapia la volẽtat del marit: e nola pas en res. e fassa lin asa guisa: e axi sera amada e honrada per ell. E axi mateix lõ debe: guart sa honor: e no sia mesquiner ne munyoneg pẽsant dolentias: e mesquineses desa muller. car vltra lo mal: q̃ ell p cura al seu cor per aytal gelosia se fa mẽyspresar fort als altres: q̃ ouen ses maneres miserables e mesquines: e dãpnifica los seus: en tant q̃ quãt les gẽts veuẽ algun hõ mesquiner asa muller tots dupten de acostarse al linatge si ha frares fills o sors: dient los lur ierma o lur pare es tan dolẽt: que dupte es q̃ los altres seus nol semblen. Per que deu fer cascu vn gran esforç contra ses inclinacions: e passions per honor dessi mateix. e dels seus: e cõportar e cobrir sa muller. e ses maneres e passions amãt e honrant la axi cõ acosa aell fort cara.

¶ Capitol. lxxxvij. Qui mostra cõ los manicheus hereges impugnaren le amor dels marits ales mullers e com lurs rahõs no valen res.

Contra la' pura e dreta amor q̃ los homẽs deuen hauer allurs mullers fan los seguents argumẽts: los falsos manicheus. E lo primer si es aquest: qui pot amar ni posar sa amor en fembres: maiorment cõ sien totes ladries: e furten tostemps dels bens del marit: en vida e en mort. E axi es presumpcio de dret. ¶ Respon cte. q̃ la dona ab lisençia. de son marit: pot dar almoyna per son marit: e per si mateixa. aço no es furt. ans es pregar deu p ell: e p ella: e es fer obres meritories. p saluacio de lurs animes. E si algunes son ladries aço no es ver deles altres totes: car si ladries eran no farien tan bones cases: cõ fan ne en la mort de lur marit totes furten: ans ni ha be q̃ muden la roba: quant veuen q̃ lo marit los es estat desconaxẽt aellas e alur bon fuey e lauors pagãse del lur traball pus que altre noles ne paga: mas aço nou fan totes: e en aq̃lles no es ver: la presumpcio de dret: ne a par res per dret: q̃ generalment totes sien tocades de vici tan a senyalat. cõ ni haia moltes de bona vida: e de bona conscienceia. ¶ Lo segon es qui pot amar fembra: e sia quis vulla: com totes sien p̃ exces malicioſos. E p̃ tal hauem ecclesiastici. xxv. tota malicia: es pocha acõparada a la fembra e ab aq̃sta malicia me

sclan raueçia:tanta:q̃ tostemps volen cosa contra raho.e quels fassats alur guisa els atorguets lur ꝓposit. sino que tot vaja al diable:per aquesta malicia:son axi affectades e passionades : q̃ iames en neguna manera: parlen ab raho.sino a passionades ꝑ amor:o per temor mogudes.e no perdeu:ne per raho.e per tal diu lo ecclesiastici.xxv.que tota malicia es cõplida : e finida de ius malicia de fembra:car tot o passa la fembra:per que diu ell yo amaria mes estar:ab lahons e ab dragons. q̃ no ab malicia de fembra. ¶Assi respon vn doctor dient quel ecclesiastic: no parla generalment de totes. cõ enlo capitol: apres de aq̃ll qui es allegat.enlo argument fet diga grã be deles dones:ço es de les bones.E asso matex es ver dels homens q̃ ni ha de bons:e de prou maliciosos. ne malicia de dona:no pot tant noura : cõ fa aquella del hõ.car malicia de dona:solament nou ꝑ lengua:e per obres males.E quant dius q̃ son raueses:dic te:q̃ si son los homẽs alguns:qui son fort desrehonats: e y ha dones ben enrehonades.e quis vençen ꝑ raho.Es axi empo:que diu lo cõsell antic.q̃ qui vol vençer rauaçia de fembra:e sen tem.noli cal sino que lom fassa a pares : que ell vulla e mentenga la rauaçia. e cõ la rauacia venga per spirit de contradictio:lauors ella volent contradir al hõ.posar sa en raho:contra la rauaçia. e axi la venç lom.E quant diu que son fort malicioses:dic te que no es ver de totes:ans es axi cõ deles homens matexs.q̃ ni ha de vns e de altres es ver q̃ Coarro poeta:ensenya de vençre malicia de fembra per dues vias. ¶La primera callant li e no creura ares q̃ diga:quant es fellona:e lexar la reffredar. car leuores diu q̃ dira tot desastre.e quant es pagada:e be reposada corregex la graciosament. ensenyantli:que ha poc seny:e ques fa tenir per no neguna:e que tot hõ ne parla:e que agran vergonya apporta si matexa:e tota sa casa.e que aço no es ꝑ sofferir:de qui auãt car alguns diuen q̃ ha mal d̃ rabia:e altres q̃ de mati se embriaga:e aquesta vergonya : le fora molt reprendra en sa malicia. ¶La segona fahẽt lo fallo fins al cel:e demostrãt se en diablat: e de hauer gran causa cõtra ella e cõ ella sia naturalmẽt puruga e temorosa.no gosara cridar ni fer malicia.ans se pensara com te pora asuauar.per tal q̃ descarrec:te fellonia sobra ella. ¶Lo terç argument es aq̃st.qui poria amar fẽbra alguna:sis vol muller.sis vol altre:com totes sien bregoses:e per tostemps renyẽ. e iames los poden fer allur guisa:segons que ensenya lo ecclesiastic.cap̃.xxi.E Salamo prouerbioꝝ.xix.heu prouẽ per infi-

nides ſtorias deles paſſats: e noſtres ſperiencias cotidianas: que nons leyẽ hauer vn bon dic ari que p forſſa hauem eyr de casa: e es pijor: q̃ ſi hi romanim: diuen q̃ maſſa ſom casolans: e que no podem estar ſino ab fembres. E ſin eyrim: diran q̃ no podem aturar en casa. e q̃ no eyrim ſino per mal: e infinides altres occasions: quens donẽ tot iorn fins adeſpacio. Reſpon aſſi vn poeta Quintilian⁹ ſobre la botolia: que fembre bragoſa ha lo diable p marit. E ſi de res: nos te perpagada res no haia: e res noli dons e ſit renya: tuli renya e feli renyar a tota la cõpanya de casa: e donali tanta de peſtilencia: fins q̃ diga lo mot: e que ſia be farta de mal: mentra portar ne pura. E ſi dius q̃ de aq̃ll mal tu ne hauras part: diu aq̃ſt ver es: mas be leuras eſmerçat: puſque la haies be caſtigada. E ſinos caſtiga: tu no vulles ceſſar: ans te fe orat ẏtra ella. fins q̃ ella haia ẏdoda la oradura. car ferro: ab ferro ſe aguha: e ve rí gorey veri e mal gorey ab mal donchs qui vol mal: q̃l haia. e no haura res ẏdout ans cobrera ſeny q̃ no hauía: e porta toſtẽps tes armes apparellades: q̃ atot buff haia buff: e atota carn ſalſa e no ſi ẏde bram: q̃ no haia via fora: ne mal dia: q̃ no haia mal any. E toſtẽps ab tornes: e per donar hi cõpliment: no enſenys queſies fello. mas per be q̃ ho ſi es poſaho tot en Rialles. e poſet en ſolas ab algun altre E ſiu has aposar en costuma: aprin ô pendreho ab pler. e pensa q̃ iugues ab laſe: qui pẽa. E ſi ari o fas tu veuras ala fi: q̃ ella fara lo moll. Car hauer mal toſtẽps en copia: res nou poria ſofferir.

¶ Capitol. lxxxviij. qui moſtra cõ lom qui ha muller malicioſa deu çercar dolçes maneras de corregir ans que li meta forſſa.

Empero ans que lom pcehesca ari deſeſperadamẽt: deu prime rament: aſſeiar tota altra manera plana e ſimple de guda e honesta E ſi res noy val faſſa: ço q̃ dit es. segons q̃ li ſia vitgares: e segons q̃ lo dit doctor enſenya: qui recõpte. Que hun Genoues hauía fort mala muller: e vahent q̃ nole podia caſtigar: prega a vn ſeu companyo. q̃ li conſentis en tot ço que ell diría. E aço fet e dit: ell ſe gita al lit e feuſe malalt: los metges vẽgueran: e no conagueran ſon mal. E ell dix atots: que ell hauía cõtinuada dolor al cap: entant q̃ lo çeruell li giraue en lo cap. e pſabía q̃ ell morría en breu: perſobres de dolor: o tornaría orat. E ells demenaren li p que hauía: aytal agreuiamẽt tan gran. lo companyo demunt dit: ía p ell informat reſpos als metges q̃ tot aço hauía pla muller: qui toſtemps lo feya eyr de

seny: tant era mala. E tãtost a-
pocs de dies: se feu orat de tots
pũts e los metges ꝯsellaren q̃ li
lunyassen de tot sa muller: sino
q̃ no guarria: ans morria. Ella
donchs gitada la muller de ca-
sa: donarẽli cõforts. e ell feu ap
pares: q̃ de poc en poc: cobras
lo seny. E ell guarit: digueren
los metges q̃ la muller noy tor-
nas: si dõchs nos castigaue de
sa malesa. Car si ella li donaua
lo mal temps: q̃ debans li daua
tantost ella tornaria enla prime
ra oradura. dela qual sens dup
te morria. dix lom feu axi: com
prau me vna cãpana couinent:
quis puxa oir ꝑ tot lo carrer: e
posau la en son bestimẽt ala fi-
nestra. e pregau tot lo veynat q̃
haia pietat del meu mal: e de
present q̃ la oien toquar que ab
tots quant passen ꝑ lo carrer:
pugen corrent en ma casa. e fas
san callar ma muller. e aço fas-
sen: denit: e de dia per quantes
ores la oien. E diu aquest: que
feu aiustar aqui tot lo veynat
proposant los aq̃sta cosa. E lo
veynat vahent la sua gran ne-
cessitat: e hauent pietat dell ꝓ-
materen: que axiu farien. E la-
uors feren venir la dona. E a-
pres algun temps q̃ hague estat
en pau: comença deles sues co-
stumes. El hõ tantost toca la cã
pana e la gẽtna ve: e pugen en
la casa: e tots criden cõtra ella:
e auegades: tres o quatre vega
des lo iorn si aiustauen: axi cõ
ell rapicaue la cãpana. la mes-
qui na de fembra fon axi en ver
gonyida: que ꝑ tota la ciutat li
deyen: cõ la veyen passar: veus
assi la dona dela cãpana. en tãt
que venc en aço: q̃ no gosaue ex
ir de casa. E vahent se enuergo
nyida axi: supplica al marit que
nola aportas atanta vergonya:
car per cert ella seria be castiga-
da. e que li plagues ferna leuar
la cãpana. e lo marit dix: que ia
mes nolen leuaria fins qne per
vn any entrega ell hagues ꝓua-
da la sua correctio. E si ella se
corregia acabadament: que ell
len leuaria: sino que ell lin posa
ria dues. e farien tant de bro-
git: fins q̃ tot lo mon le hagues
per orada. E apres vahent que
ella era be castigada: dins lany
leua de aqui la cãpana. e axi le
castiga. E diu aqui q̃ gran mali
cia de fembra: mils se castiga ab
vergonya si es dona de be: que
ꝑ altre via: mas si la fembra es
de vil condicio: e vil axi com es
pagesa. o esclaua: o catiua. la-
uors se castiga mils ab assots: o
ab batiments. empero tostẽps
seruada manera: cõ diu vn do-
ctor assi enguisa que ꝑ exces de
pena: la malicia dela fẽbra nos
cõuertescha en desperacio. car
en aytal cas lom qui la faria de
sperar: cometria gran crim de-
uant deu. lo qual faria lõ anar
amal punt. Car diu aquest do-
ctor: que entra los peccats que
nr̃e senyor deu puneix en aque-

sta vida: sies crueltat.

¶Capitol.lxxxix.qui mostra cō los dits heretges īsufficiētment prouaren que les dones no deuen esser amades.

Porten ēcara los dits manicheus: cōtra les dones molts daltres deffalliments ꝑ los quals diuen no deuē esser amades: axi com aquelles qui son fort falçes: e han enganats: los maiors homens del mon. Mas cō dix sanct Hieronim enlo enguan ells maters si cōsentien: axi com Adaz. Sāso: Dauiu e Salamo: e maior culpa hi hauiē ells: que ellas mas ells se tepauē los vlls: ꝑ tal los paga nostre senyor: axi com ells marexien. ¶Diu en encara: que les dones son fort mutables: e han fort poc seny: e ꝑ tal no merexen esser amades. E respon ꝑ axo: axi Ouidi dient. q̄ per tal cō son aytals: noy fieu: sino aytant cō vos sla vitgares: e pensau en vr̄os vicis: car si vos supportau aella aq̄sts ella ne suportera a vos altres de pijors sens cōparacio: e ella ha son deffalliment: de mutabilitat natural: e vos haueu los vostres: ꝑ vostra gran malicia e per ꝯseguent sou pijors sens cōparacio que ellas e mes sereu punits en infern.

¶Recōpta Carnocensis: enlo sermo de sancta Magdalena. q̄ vn sanct Ermita fonc arrapat: en esperit: e viu tot purgatori: e tot infern: e en quascun loc de aquest: viu vna porcio pus baxa: en la qual aq̄lls qui aqui erā sofferien sens cōparacio maior turment: q̄ no los altres. q̄ aqui eran alt: e guarda qui era: e viu hi Salamo: e molts grans filosoffs: e famosos doctors: e mestres passats: e diuerses altres ꝑsones. q̄ ell hauia conegudes: en diuerses cellas: e estudis e en corts de grās senyors e noy viu fembra neguna: demana al angel: qui li hauia ensenyada la visio q̄ podia esser. que noy hauia neguna dona. Respos langel: sapies que peccat de fembra. ve comunament ꝑ ignorācia: e mutabilitat: e poc seny: e per tal les fembres no fan los peccats: tengreus cō fan aq̄lls: qui peccan çertament: cōtra lur consiencia. e cōtra la maiestat de deu: dela qual han gran conaxēça e quis ençeguē lo proposit: per tal que no vegen lo peccat q̄ cometē: lo qual claramēt veuen ꝑ lur seny natural e per lur saber artificial e per moltes altres vias. Aq̄sts son semblants alucifer: q̄ sens ignorancia pecca: ꝯtra aquell senyor: qui tant de be li hauia fet e tanta de honor: e com aquest linatge de peccat: sobiranamēt meynspreu a deu: e enclouga dins si sobirana malicia: per tal aq̄lls qui assi son: han maiors turments e penes: q̄ tots los altres. E per tal veus assi Sala-

mo: e aquells qui han hagut gran saber en lo mon. E com so uint les dones haien assupportar alurs marits: molts d aqsts peccats: per moltes malícies quils son fetas per lurs marits malicioſament. E donchs pus rahonable cosa es: quels marits les supporten: en lurs passions e deffallíments: que han naturalment. per tot aço apparver e bo lo consell per Raguel dat a sa filla Sarra: qui fou que amas molt son marit.

¶ Capitol. xc. Qui mostra com la dona deu beu regír la companya.

Lo terç document de Raguel si fon: que sa filla sabes ben regír la cõpanya. E aquest regiment posa Appollona de Padua en lo terç tractat: qui sappella de serie orbis: hon díu ací. Gouernacio de companya quant ala dona pertany requer que actena que cascu sia occupat tostemps en obra: e q̃ sia be prouahít segons son stament: e a algu no sia consentít crim en casa: ne gos passar sos termens ne li sia dada lisencia d larc per lar sia tengut en temor: e ab amistat: sia oit si reclama: e sia complidament pagat: ço que promes li es estat. ¶ E díu ací: que cõpanya de casa deu esser ací partída: que homens no estiguen en semps ab fembres: e sobre les fembres e en lur vida: tingua la dona luyl vbert: e no permeta anemoraments en sa casa: basta quey sien los seus: e de son marit: no permeta brega en sa casa: ne sembre discordia: entra sa companya e son marit. e si hi es que la apac e per tostemps se mostre ab tots ab cara alegra: si donchs qualque crim no si esdeue: e no si entreue: e lauors lo crimínos vaia fora ho mala cara nosia continuada molt. ¶ Car empatraria lo seruey del missatge: e li faria a seiar qualque mal. ¶ Díu Fulibertus en lo seu doctrinarí: que senyor ni dona: no deu permetra sa companya viura en peccat: ací com que sien iuradors: o g altres vías crimínosos. car aytal companya: procura mal ala casa hon esta: cõ haiam que per vn peccador: perer vna nau e vc la casa aterra: e per lo peccat de sol. Actor fon vençut Israhel: ací com legim Josue septimo. ¶ E díu: que la dona qui fembres te en casa: les deu instruhír. en ço qui toqua adeu. ací com aconfessar: e acombregar: e a viura honestament: e a pregar nostre senyor Jesu christ e amar honestat e en totes altres bones costumes. ¶ Car obligada nes: com sien sots lo seu gran regiment de no-

stre senyor Jhesu christ les de
menara:dela bona instructio.e
bon cripli: sis es stat dat bastāt
¶Biu encara aquest: que la do
na. deu hauer ansia deles in-
fantes:fedrines sens marit:qui
stan ab ella sis vol donzelles:
sis vol seruentes:que sien mari
dades:e que per res no vagen
amal:quant en ella sera els deu
aiudar: deles sues riquesas.
¶Car com diu lo apostol sanct
Pau:qui nega misericordia a a
quells de sa casa pijor es que in
fael. E aquell qui la ha: haura
de nostre senyor Jhesu christ
gran misericordia:en la sua ani
ma. hoc encara ales sues coses:
per aquesta gran misericordia:
car aconsella a aquells qui son
sens consell: e recapte gracia:e
fa gran almoyna: e gran obra
deuāt nostre senyor Jesu christ
E tot dia deu la bona dona pen
sar:que mentra viu fassa aytals
obres:per tal que deu haia pie
tat dela sua anima:e fassa per si
matera coses:per que haia pa-
radis. ¶E pens diu aquest la
dona: que apres sa mort poca
memoria sera feta della:e tost se
ra oblidada: amarit afills e a
tots altres:don chs haia pietat
de si matera: en sa vida fahent
obres de pietat.e pens que no
pot fer gran penitēcia:ne grās
afflictions. ¶Bonchs per ora
cions:o per almoynes: rahema
assi sos peccats:es procur de ha
uer algun loc en lo ℜegna: de
nostre senyor Jhesu christ. E di
ga ari entre si matera. gran gra
cia tę fa nostre senyor Jesu crist
que not ha feta seruenta ne cati
ua:ari com aquestes qui ab tu
stan::ans ta feta lur dona ę ha
dat ab que pots saluar la tua
anima: donant a aquests quit
seruęten quiu hā mester. ¶E a
quest es lo terç documēt de ℜa
guel:qui es de regir be sa com-
panya. ¶E diu assi aquest ma-
ter doctor demunt dit. que la
dona quant veu son marit cru-
el asa companya: o mal statge
ley deu dir apart: Car gran có
siencia ne deu hauer: e deu lin
sera cruel:e ell ne sera diffamat:
e sos infants:e sa casa ne pot ha
uer per atostemps tribulations
Sobre aquesta materia: infor-
mant aquell sanct abat Agatō
Apedegia gran matrona en al-
xandria escriui:com son molts
dones qm no amen sino lurs in
fants:ni han pietat daltres que
veuran nuus e descalsos e ma
prouahits:e nols aiudaran e
res:o sils fan queu com cuydor
fer molt no entēcents q̄ aquells
que veuen ari pobres: los pro
posa nostre senyor Jesu christ
demant: per representar los f
mater:e per dar los occasio a
saluar hi la lur anima. ¶E pe
quant los son ari cruels: deu g
ra aellas la cara que no les ho
dellurs oracions: nels aiud

en lurs necessitats: axí cõ ellas volrien: neles prospera en lurs infants: ne en persones: ne en bens: ne encara en lur anima: ans los fa sofferir de grans desplers. en totes les coses demũt dites: e aço per lur gran crueltat e culpa. donchs diu aquest gouerna en special la tua companya: per tal que fasses adeu sacrifici: e ell se inclin per aço: a tu apendonar tos peccats: e a saluar la tua anima.

¶Capitol. xcí. qui mostra com la dona deu gouernar sa casa.

LO quart document de Raguel: si fonc gouernar la casa. posa Aurelius: escriuint a Apellonia matrona de Padua que gouernacio de casa esta en aiustar: e en retenir: e en administrar: e aquestes tres coses: diu ell deuen hauer. iíj. fonaments: don deuallen. ¶Lo primer es: que la dona sia deuota: e gran oracionera. ¶Lo segon que sia piadosa: e almoynera: sino pot bastali bon voler. ¶Lo terç que la dona no sia lamínera: ne parosa: ne anemorada: ne mal feynera: ne massa delicada ne molt pintada: ne gran parlera: Car quiscu de aqsts vicis: la empatxen massa en be gouernar sa casa. E fets aquests fonaments: deu primeramẽt atendre al aiustar. Ara diu aquest: lo aiustar de dona no pot esser molt. Car la administracio dla casa la empatxa. Mas diu aquest. prou fa en aquesta part: si fa fer als altres. e en special apunyir son marit entre ballar degudamẽt: en aiustar don puxen viura: e heretar lurs infants. car diu sãt Pau lo pare e la mare son tenguts de aiustar per los infants Diu aqui la glosa aymonis que lo iustar deu esser aytal que per aiustar no offenan deu e fassan ço: en que son tẽguts en verç ell E ia per los infants nou lexen: e si res hi fall: coman ho adeu: Car deu los ampara e noy cal sol dubtar. Actẽdre deu dõchs: diu aquest la dona: ason marit ses iugador: tessur: fembrer: e toquat daltre vici: e studiu lo a corregir: primerament per oracions adeu: apres per familiars correccions sues: e de amichs: e de parents: e aço quant al aiustar dela dona basta.

¶Capitol. xcij. qui mostra com les dones deuen retenir e guardar los bens de casa e cõ caualers e mercaders han contraria manera de despendre.

MAs lo retenir: diu aquest aqui mater: ha mester sauieza gran: car despen lo marit: elos infants les cõpanyes porten sen: amichs auegades: e ladres secrets: e puys la senyo-

ria:ela cosa publica: q̃ vol esser aiudada souint. Altra aço venen carestias: perdues males anyades: persecucions: malalties: heretaments de infants: e coue aiudar als amichs aterrats anegades: per les quals co ses fa mester: que lo senyor: e la dona sien auisats en retenir: e assi posa aytal regla q̃ qui mes despen que no reb: força es que caygue. Aq̃sta regla: podē tenir aq̃lls: qui viuen de rēdes: mas mercaders: menestrals e altres qui no han certes rebudes: no poden tenir manera: en la dita regla. mas confien de deu: e de lur treball: despenen abon fur: segons lur vigares: e han prouat aço diuerses vegades: que aquells qui ari viuen: despenen mes que no reben. e encara los basta deu: affer almoynes. E altres coses que nogosen fer: aquells qui son retdituats: e a quells qui solament confien de lurs rendes. ¶ E sobre aço fonc consultat le sanct Abat Antho ni: en Alexandria. E respos que ver era: que aquells qui no viuen sots ley: e mesura de certa renda: despenien molt mes que no rebien: raho es: Car fan almoynes: e confien dela aiuda de Deu: les quals dues coses: son fort multiplicants: en los bens dela casa hon son. E los retdituats no gosen fer de aço car tota lur confiança: es en la renda: ne han sperança en deu: ne gosen fer grans almoynes: tement que nols fallis la renda ne pensen que deu multiplic la casa qui perell fa: als altres pietat e misericordia. E diu la isto ria aquesta. que cō aquells qui aço hoirē dubtassen que fos veritat ell prouals ho: per aytal semblança: e dix ell ari. prenets per imaginacio: tots quāts homens: e bestics mengen en la terra. si destrubuiu entre tots tota la vitualla que sic leua e do nau ne acascu tant cō ne ha mester: no bastera ala meytat dela gent. ara basta abundantment atots. ¶ Bonchs aço ve que deu hi mostra special prouidencia semblant de aquella que de munt he dit pēsa encara dix ell: en vn mercader: que entre tot lany: pensant lo stament de sa casa: e prouisio de diuerses cases: e companyes que te per diuerses parts: e les perdues que fa: e los drets que paga e ço que hom li furta e ço quis pert per mar e per terra. es vn gran fet: e ab tot aço serueix adiuersos: e presta: e pert: e cobra amitges: e ab tot aço fara la vida reyal: la qual no gosaria fer vn gran noble: en tant que molt mes munta: so que despen: que ço q̃ guanya sens tota comparacio: si tot se comptaue per menut. ¶ Empero per tal quant fa caritat a diuersos. e dona per deu largament: e posa al risc dela sua voluntat sa riquesa: e no sestreny

sots la ley derenda: deu lo mul tiplca: el te en honor e stament pensa encara en vn sabater o en vn menestral: qui haura .xx. florins de cabal: e enuides: q̃ tots los se deuría meniar en pa': em pero tant confía de Deu: que dona alguna almoyna: e no se streny ab renda ne pot e menge e beu prou: es vest gallart: ell e sa muller: e prouaet sos infants e paga los drets: e peytes ala se nyoria: e viu alegrament. ¶ Pẽ sa encara diu ell en nosaltres q̃ som hermitans enla muntanya sens fi. que no hauem rendes: ne alguna cosa tẽporal. Empo confiam dela misericordia de deu: e prouidencia paternal de nostre senyor deu: lo beneyt se nyor nos prouaher atots larga ment: entant que tenim hospi talitat: atots quants van e ve nen: e anegu no fall res. Aque stes coses totes dir lo sant abat son axi clarament veres: que no si pot alra dir. Bonchs per queus marauellau si aquell qui vol retenir e be gouernar: e gar dar: e multiplicar lo seu e bastãt ment passar son temps: es be cõ sellat: que sobiranament con fiu dela prouidencia de nostre senyor deu: fahent part aell e als seus pobres. ¶ No es dup te algu: que si aquells qui han les rendes: fiauẽ molt dela aiu da de deu. E perla confiança a quella: se stenien affer obres de pietat: q̃ nostre senyor deu los exemplaria: els delitaria lurs bens. Axi com legim de sancta Elizabet: e daltres psones mol tes retdituades: qui aquestes gracias: e semblants raebien so uint: de nostre senyor deu. E si la dona maridada se reger per aquesta manera: ella veura: que deu li dara: que pora retenir: e en altre manera li ensenyara cõ sapia be e sauiament retenir.

¶ Capitol. xciij. Qui mostra en quins cassos maiorment deu la dona retenir conseruar e ama gar los bens de casa que nos perden.

Singularment consel la Lissander: de mo ribus conjugum. que la dona si vol retenir que ella fa gran pro mania: si rate hauent esguart.
¶ Primerament si lo marit es dissolut: o dicipador o gastador o hom mal estruc: Car lauors diu que la casa: es del tot perdu da: si la dona no rate. ¶ Sego nament que haia esguart assi matera: que no fassa exces en son vestir: ne en ornar: ne en al tres vanitats: assi ne asos in fants. ¶ Terçament quant veu de prop si son infant aqui ha he retar: e veu sa casa endeutada: o ab altres grans carrechs. Be ya lo dit Lissander: que dona no curosa dela gouernacio de sa casa: enemiga es de son marit e de sos ifants: e dessi matera: e

que pijor fa ensa casa q̃ ladres: e que es traydora: ala fe promesa ason marit: en aquesta part.

Car la fe ques prometé aq̃lls qui son en matrimoni: no solamẽt se esten: ala faeltat ptanyẽt acastedat: ans encara atot be: q̃ la hun pura procurar alaltre Beu la dona: dõchs diu aquest actẽdre: q̃ ha mester la casa e quant: draps ha mester entre de sus e de ius: dar feynes a seruentes: no leixar res anar amal: puahir atota part. atota cosa familiar de casa: q̃ marit ne infants: no haiẽ deffallimẽt: e encara ostes: si ni ha: ne si ni venen: lits e casa: tot sia prouahit: de tota cosa necessaria. fins a volataria: e a bestiars per regimẽt dela casa: axi com porchs e bestiar grts vinyes e arbres fruytes lana: vi e tota cosa: q̃ pura aiudar ala casa: aiut e res nosi pda. Tot iorn viura ab mesura mas ales ostes passar la regla comuna. E la cara dela dona: tota aells alegra. Car aço diu aq̃st: ret lo hostal cõplit: e les ostes pagades e alegras: e sen van be alegras. E p abundant q̃ sia lo conuit: si la dona fa cara trista: tot lo cõuit es sullat. p que de aço se deu la dona fort guardar. p honor del si mateyx: e per reuerẽcia de son marit: e aço fahents q̃ dit es: ob seruera lo quart consell de Raguel qui fon q̃ sa filla Sarra se conuertis tota a be gouernar sa casa.

Capitol. xciiij. Qui mostra q̃ la dona se deu mostrar en tota part esser sens tota reprehẽsio.

El quint consell: de Raguell a Sarra sa filla si fon q̃ en tota part se ensenyas: es mostras dona sens tota reprehensio. Car com diu Carpocrus: exponent aquella paraula: en lo tractat de pace domestica: aço fa la dona acabada quant viu axi: q̃ algu no pot posar: ab veritat la boqua en ella: en res sinestra: aytal diu la scriptura: que era Judic vidua: e Ester donzella: e diuerses altres famosas dones. Aquesta paraula en special: fa relacio ala castedat dela dona: qui deu esser fort pura: e fort neta: e sens tot si. E diu aquest: pens la dona: que aq̃sta virtut li ensenya natura: car la leona si lo leopart le ha haguda no gosa tornar al lecho: fins que ses leuada en ayga. car sap que si aço no feya lo lecho la scintria ala faditat del leopart: e que lo lecho la auctoria: o la consumaria: ia es estat vist: que la Segonya se acostaua a altre auçel e com aço aperçabes lo mascle: aiustaua grã multitut de Segonyas: e tots ẽsemps venié sobre aqlla qui sera aiustada o acostada a altre auçel e matauẽ la: car natura cõ anorcir: q̃ la famella mesclada ab mascle: leix lo seu:

e vaía al estrany. E no solamẽt natura: mas deu ho mana: e tot stament o aprona. E aço en special deu guardar p tostemps la dona. E aytals mullers arí bones: e andreçades: diu sãct Pau q̃ deu lo marit amar: e honrar: es deu agran honor tenir: que deu los haía fets caps ỏ aytals corsos. E diu sanct Pau prima corinthion. v. e tenir cõ ala sua carn: la qual iames no aira. E segons sanct Pau mater ad efesios. v. per aytals es digna cosa letar pare e mare: e tota altra p sona: arí cõ dir nostre senyor genesis. ij. E dõchs deya sanct Pera prima petri tercio. pẽsau vosaltres marits: quanta gracia vos ha deu feta: q̃ ten gran do vos haia donat. al vostro solas ço es cõpanyía de bona muller: e amau les: e supportau les: en les sues passions. car nostre senyor deu les ha fetes flaques e fragils: mas no res meyns les ha fetas abtes: a hauer sa gra: e gloria. cus faran encara en paradis cõpanyia: a gran consolacio e solas vostre. Per tot laço q̃ dit es: appar quina deu esser la dona maridada. E p consegũt es acabat lo terç tractat princípal: de aquest libre. lo qual diguem en lo comẽçament: que seria deles dones maridades.

¶ Capitol. rcv. Assi comença lo quart tractat de aq̃sta segona part principal de aquest libre q̃ es de dones vidues e tracta assi principalment cõ stament de vi duitat es gran e quins son los seus fruyts e bens.

Apres lo tractat deles dones maridades: seguerse lo quart tractat: de les dones vidues E deu assi saber que segons q̃ posa sanct Hieronym: stament de dona vidua es gran: enuert nostre senyor deu. car es en si: quasi religio deputada a sol deu aseruir: la qual cosa es la pus alta: qui en lo mon se pot pensar: segons q̃ saben be aquells: quiu han asaborit: que per ells no es cosa stranya e poc amada e aço quant no esconeguda. Si empero es coneguda per algu: aquell sap quina differencia es entre lo seruey de deu e lo seruey de vn hõ: e vna fembra. E pot dir q̃ maior: que no es: entra la vida e la mort: e pot be dir q̃ seruir deu: e aell tot sol antendre: es delit inestimable honorable: e Reyal. e sobirana mẽt delitable. Mas seruir ahõ e a fembra: es mort cotidiana: e tota plena de infinides miseries q̃ marauella diu q̃ es com dona qui marit haia hagut: iames se pot acordar apendren altre. car per bo q̃l haie hagut: encara no pot escusar q̃ innumerables miserias: que lestament del matrimoni porta: per be que sia bo e sanct: e per deu instituhit: no ha

ſa hagudes e paſſades. Empo per los grans carrechs q̃ porta: deu la ꝑſona quis veu en viduitat: viura en gran alegria: quãt veu que deten gran carçer e catiu carrecs deſliuraada Empo diu que la amor del mon: e dela carn: amaguen aqueſta gracia. amolts qui aq̃ſt tan gran benefici de deu no coneren. Aten donchs aſſi: e veuras los grans fruyts de aqueſt ſanct ſtament. ¶ Lo primer ſies aq̃ll qui dit es ço es lo deſcarre cmundanal: e es tota aq̃lla miſeria, que la perſona en matrimoni paſſa per rao de ſa cõpanyia: e del ſtamẽt qui porta abſſi: algũs carrechs grãs. ¶ Lo ſegon qui es ſpecial benedictio de noſtre ſenyor deu quel dit ſenyor dona a aq̃ll: qui aqueſt ſant ſtament obſerua. E aço poſa Dauid: en ꝑſona d̃ noſtre ſenyor deu. Viduam ei⁹ benedicens benedicã. ço es que la vidua: qui es de aquell ſtamẽt: ço es vidual: q̃ no es falſament ne ficta vidua: aq̃lla ell benayra: donantli ſpecial gracia ſua. oli enſenyara ſa amor: e ſpecial familiaritat: axi cõ appar deles ſanctes vidues paſſades: axi cõ de Judic e de Anna profatiſa: e de molt altres. ¶ Lo terç: que nr̃e ſenyor deu: les ou en lurs affayns: e les pren ensa guardia per tal hauem Exodi. xxij. axi: e ꝑ aytals paraules: guardet no nogues ala vidua: ne al pubill: car ſiu fas: ells cridaran contra tu a deu: e diu noſtre ſenyor: yo qui oire lur crit: lauors la mia furor ſera cõtra tu. ¶ Item eccleſiaſtici. xxv. diu axi. E no ſabs tu: q̃ ſi be les lagrimes dela dona vidua: deuallen per la cara auall: empo ellas criden cõtra aquell qui la offen: car fa cõtra deu. ¶ Lo quart: q̃ fer los aiude en lurs neceſſitats: appella ſãt Jaume religio munda: e ſens macula: e vida fort plazẽt adeu la vera viduitat Jacobi primo ¶ Lo quint que en paradis: los es promes: guardo doble ſobre aq̃lls: qui ſon poſſats en ſtamẽt de matrimoni axi cõ diu la gloſa: ſobre aq̃lla paraula. qui es Luce. viij. quant Jeſu chriſt dit que la bona terra dona fruyt d̃ xxx. altre de. lx. altre de. C. Diu la gloſa: leſtamẽt de matrimoni ha lo fruyt de. xxx. lo del viduat ge: aquell de. lx. lo d̃ virginitat: aquell de. C.

¶ Capitol. xcvi. qui moſtra que deu prouocar la perſona atenir viduitat.

Aſenya monſſenyer ſanct Aguſti: en lo libre de viduitat: que fort deu lom prouocar e lo dona tenir viduitat. ¶ Primerament lo grau de libertat: e franqueſa q̃ la perſona vidua a conſeguer: affer ço que li plau deſſi matera. E maiorment: ſis vol donar tot adeu. per tal diu ſanct Pau prima corintioꝝ. aq̃ll qui es ſens muller: opportuni-

tat ha de hauer gran diligēcia: de aço qui a deu pertany. E per tal la dona sens marit: raho ha de pensar: cō pora seruir a deu: e que li sia plasent d̄ cor: e de spirit. sobra la qual paraula: diu sant Hieronym. Si altre be no hauia la dona: per lo viduatge: sino ques pot donar tota al seruey de deu: aquest es bestant: a fer li amar viduitat. Car diu la escriptura: que gran gloria es a seguir e seruir nostre senyor deu ¶ Segonamēt pēsa quina pena es esser subiugat a altri: sis vol sia hō sis vol sia fembra: e maiorment: enlo temps q̄ ara tenim. q̄ no trobaras dues voluntats: quar q̄s vullen ꝯcordar: car los homēs ara tots volen tiranaiar les dones fer alur guisa: ne esser subiugades a algu. Bonchs desliurant: la vn del altre: veges cō es gran gracia a quascu. ¶ Terçament car qui partex de viduitat: ou souint del marit: o mullers primers: ratrets q̄ aquell: o aquella valia: e hauia: aq̄stes condicions: e aq̄lles tan bones mas aço de ara no es sino mort e tribullacio. ¶ Quartament si ha madastre: veuras bregues: entra ella: e los īfants del marit e axi mater del padastre ¶ Quītament si lo mort era millor: o la dona morta: veus aqui tots iorns sospirs: e dolor: de aquell quiu ha perdut. E si era pñor: pahor tot iorn: que aquest no muyra: axi cō lo primer. o la primera. ¶ Sizenament: quant presa deu viura: en ꝯtinencia ꝑ amor dell: nos pot dir: ꝑ tal hauem ecclesiastici. xxv. Non est cō digna ponderacio continentis. E vol dir q̄ no pot hauer preu: la anima de aq̄ll: qui te castedat vidual: per amor de deu. Et sapiencie. viij. Diu axi: O com es bella deuāt deu: e ab quāta claredat esta: la casta generacio: cert la sua memoria: no perex iames deuant deu: e tots tēps denant porta corona: e gloria: ꝑ la victoria que ha haguda de la carn. ¶ Setenamēt: car la dona vidua casta: grā gloria es de son linatge: maiorment q̄ sia cōplidament poffembra: e que sia ioue: legim Judic. xv. que Joatxim sobiran bisbe: quant vahe iudic la beneyi ab tots los perueres: dient li tu es gloria de Jerusalem: tu est honor del nostre poble: car per tal cō has amada castedat: e apres mort d̄ ton marit non has volgut altre: ꝑ raho de aço ta feta deu dona virtuosa: e ha cōfortat lo teu cor: affer altres coses q̄ has fetas: e ꝑ tal seras beneyta de qui auant en ꝑ tostemps. E per tal quāt Anna profetissa: hauia viscut vidua: apres mort de son marit. lxxiij. anys continuament: enlo tēpla de deu en oraciōs: e en deiunis e en gran castedat: ꝑ ço li dona deu esperit de professia: e li feu gracia q̄ conec: e viu Jesu christ infant patit: el acōpanya al tem

ple: en lo dia dela purificacio: dela mare de deu. el denuncia a tot hom: q̄ ell era redēptor del mon: segons que legim Lucc. ij.

¶ Capitol. xcvij. qui mostra qui nes condicios deu hauer dona vidua.

Dina e qual empero: deu esser dona vidua qui sera vera: declarē ho los sancts dient. q̄ dona vidua deu esser primerament deuota: e en çesa en molta oracio: hon diu sanct Hieronym en vna sua epistola: pus la vidua es desempatrada dela cura del marit: haia cura del seu senyor: e spos Jhesu christ: aell de qui auant tot sol amant. aell supplicant cōtinuament: q̄ li pdo lo passat e endres lo esdeuenidor. E diu encara molt maiors: e pus entesos deuen esser les oracions: deles viues: que deles maridades: en quant la amor carnal: ne deu esser crida: e la paor continua q̄ la dona ha de son marit: q̄ no sia represa p qualq̄ cap. dōchs pns lo cor te franc: occup si matera tota. en aq̄ll qui la feta frā ca: per tirarla assi mater. E sāct Agusti parlāt deles viues diu axi: nouella amor: haie la vidua al temple de deu: e ala sglesia e aquella souineg: mes q̄ no solia: al raco amagat de sa casa: hon troba Jesu christ: aq̄ll se cretament: p ella sia visitat: car aqui aconseguira les celestials riqueses. E Grisostum⁹ diu axi que vidua sens deuocio: es nau sens gouern: q̄ no pot durar: q̄ no peresca: ala primera tēpestat qui vingua. Car cō femba sia cosa freuol: e sens fermetat: en ques fermara si deu nola ferma Cert noy es res bestāt: e dōchs fassa de deu son gouern: e son port: e aqui ferm se ancora: en altre manera: sens dupta ella perira en breu. Diu sanct Hieronym aqual vidua consella la posto lq̄ prena marit: cert a aq̄lla: que veu que va al diable: es acosta a adulteri. car a aytal: mes li val marit: que no lo diable: ne q̄ si feya adulteri. E axiu espon sanct Hieronym epistola. xcv. dient que la vidua si de deu es: consella li que no prenga marit mas si materia de tot do adeu. E en cas q̄ vage en perill decaure: mes li val marit: car aqui no pecca: en cors e en anima. Com empo la dona vidua se deu souint confessar: e p quina manera. E com se deu: en la sglesia apertar deles altres: e q̄ deu pensar: aqui ptinuament. dir hoem deu all: quant tractarē deles religioses. ¶ Segonament vidua deu anar groserament vestida: car lenors ensenya q̄ lornamēt ques feya: quant era maridada solament o feya per lo marit: e no per vanitat mundanal. Diu sant Hieronym: no tan solamēt viduatge deu apparer: en vesti-

vures negres e groffes ans encara per tot lo ornament del cors: cor vidua pintada e affaytada: grā infamia dona dessi matera: daramentcrida:q̄ marit vol:la qual cosa lies fort letge:e vergonyosa. O que diguera sanct hieronim en aquest tēps:si hagues vistes:les nostres vidues ligades ala castellana: pintades en la cara e ables alquandors amples:e primes per los brassos:e lo tall deles vestidures ari delicades:cō les maridades: qui solament porten lo negra per enseyarse blancas : e no pas per dol:van al torneig:e ales iūtes stant per les finestres : burlant e crient:aqui deuant tot hom:e mostrant se venals aqui les volra:e aqui mes hi dara. En lurs cases:no si fa may feyna:o poca sino del lit ala taula:e dela taula ala finestra aburlar abtot hō e tot aço son los pater nostres:e misses p anima del marit mort. O donchs tu qui la vols aytal muller:acten al requiem eternā que fa p lo marit mort. car semblant fara per tu:quāt sies enla fossa. ara leirali bona part de ço del teu:e tol ho als pobres:e als teus:e gualdir boha: ab altre sil troba quant atu meniarā los vermens:e no trobaras qui solament:p pietat te diga vn pater noster. O foll e orat:e mes q̄ orat:vet que has heretat daço del teu lo diable.e la tua anima miserable romā:e ella iau e hiaura en dolors:e en penes longament:eta muller la fara bollir: e sobrerir:e ab lo teu se dara ayre:etu iauras en terra:en cōpte deles dolents. E si dius:q̄ la vidua aquesta qui va ari polida e iulia:no gualdet res de son marit:car mal nera maridada. dic te que ia fa maior bonesa:apres mal marit si te honest viduatge maior e millor eripli dona dessi matera:e mes prouocha les altres:a esser bones vidues quils han haguts bons:e ia deu anar pus honesta:e lunyarse mes de vanitats : si tan mal li ha pres del marit primer: car pijor poder li pendria del segon:perq̄ ella en tota manera q̄ sia deuota: e dona honestament ornada: e composta : ari cō deu : fa gran honor adeu:e be assi matera.

Capitol.xcviij.qui mostra en que deu esser entesa la vidua.

DEu encara terçament la dona vidua entendra:en penitencia : e en deiunis. Car diu sanct Pau prima ad thimoteuz v.que vidua que viu en delits: morta es:ço es q̄ en mal stamēt viu. Car diu sanct Hieronym. fan la persona dissoluta:e li fan fer moltes dolēties:p les quals la persona ve amala si souint:e si la dona maridada p honrada que sia den ensenyar ensa taula e ensos altres delits:q̄ la absencia del marit hi par:cō sera fora

Nota que alguns he retges son estats: qui han negades les segones nupcies: empero la sancta mare sglesia les aproua: car aqui ha ver matrimoni. e en cara aqual seuol sens fi: pusqua hi sian les cõdicions que la sancta sglesia y ha posades. ne ha posat nõbre cert: fins al qual lom o la dona: nos pura aiustar en matrimoni morta sa cõpanyia: ans te dic mes: que si lom hania hagudes C. mullers e ara defet staue ab la centena: e les. xcviiij. resucitauen: q negunes de aqlles xcviiij seria sa muller: mas solamẽt seria sa muller: aquesta qui de present es viua. p tal diu sant Pau prima corinthioy. xiij. Mulier obligata est legi quanto tẽpore vir eius viuit cuz aũt dormierit vir eius: liberata est. Et cui vult nubat in dño. ¶ E vol dir: que la dona aytant cõ viu ab lo marit: es obligada al matrimoni: q̃ ha fet ab ell mas de present que ell es mort. es desliurada del ligam del matrimoni. e ella pot pendra per marit quis vulla: en lo nom de deu: raho es: car tot cõtracta limitat a cert terma. no liga vltra lo terma: ne contra la intenció de aqll: qui si obliga. Com donchs aquell quis liga. per matrimoni: no sentena obligar ab altre: sino fins ala mort. per tal la psona morta ia no es obligada al matrimoni. ¶ Se sa casa: nos deu mostrar delitosa: axi ne habundant ne riassosa ne alegra: quant lo marit es absent com si era present. E dõchs quant mes la dona vidua: quin ha pres comiat per atostemps. E diu encara sanct Hieronym in epistola. xciiij. impossibile cosa es: q̃ la vidua sia casta si donchs no ha ço q̃ castedat requer: ço es deiunis: aspretat: honestat: bones e honestes cõpanyies e que stiga tencada: e q̃ no vage: de casa en casa: ne souint per carreres: ne per places: ne p solasos: car la ardor: e les sagetes dla carn: ab aytal coses nos hã amortificar. ¶ Quartamẽt deu esser entesa: la dona vidua: en obres virtuoses: axi cõ ensenya sanct Pau prima ad thimoteũ. que aqlla sia elegida per vera vidua: qui solament ha hagut hun marit: qui es ia de. lx. anys aprouada en sa vida: p tal quãt sos infants ha nodrits: si moltes almoynes ha fetas: si ha amada hospitalitat a pobres: e a pelegrins: sino son ocioses: e parlarasses: ne dissolutes stades: ne de mala fama: qui en penitencia: e en oracions: han perseuerat lõgament. Aquestes honra axi com a veres vidues: car veres vidues son.

¶ Capitol. xcviiij. qui mostra q̃ grã honestat es en la dona: que no vulla hauer marit apres que es vidua.

gonament nota:que posa Vale
rius maximus:libro secũdo: ca
pitulo primo.q̃ les dones ho
rades de Roma:null tẽps mor
lur marit:nõ prenien altre è aço
seruauen per gran honestat:elo
contrari reputauẽ aíncontinen
cia.E sobra aço aporta ell e al
tres filosofs diuersos exemplis
E en special diu sant hieronym
que en orient los sacerdots. de
les y doles:no podien hauer si
no vna muller:ni cometra biga
mia.E aquell lamec qui primer
la comes mal lín pres Mas diu
ell:diras tu viuda que vols ha
uer marit per hauer infants.o
ben estruga diu ell: e com mẽts
tu matera : pensa q̃ Jesu christ
abeneyts los vẽtres qui iames
non hagueren. p amor dell: no
saps si iames ne hauras: Bon
chs cõ te mets lo cap en torn:ac
ten abans q̃ sies sancta vídua:
pusque en aquell stament te ha
deu posada:e acten ales passa
des.Car vet la vídua cõ se rep
taua:que ab tanta pietat resabe
Elíes ppheta:no cõtrastant se
gran pobresa:e vet deu com la
prouahi altamẽt primo decimo
septimo. Acten a Judic vídua
rica: de oracions e de peniten
cia:e de gran honestat es tẽcha
ua dins sa casa. entenent quair
adeuota oracio : e vet deu cõ le
exalça glorioſament. Acten ala
pobrelleta vídua:qui no hauía
sino dos díners e aquells dona
per reparar lo tẽple de deu : no
stre senyor deu orreputa: ames
que tot quant si era dat : axi cõ
legím Luce.xxij. ¶Acten enca
ra ala sobirana vídua la mare
de gracia:car ella te amostrara
e aconsellera : e aprín della star
tancada: e orar : deiunar : desi
iar:ço que es stat promes : ales
sanctes vídues.O díu ell aprín
aq̃lla sancta superbia:qui veda
no anar p tot:ne estar ab totes:
ne per tota necessitat exir de ca
sa aprín de aquesta víduitat:E
trobaras q̃ esser en víduitat no
es viura sola axi cõ solen dir les
vídues.ans viura en cõpanyia:
millor que no es ab marit:o ab
muller:mas tu qui has lo cap
ple de fum:e de vent no vols ay
tal cõpanyia:car nola mereyen
tos peccats.Mas hauras ne al
tre:qui occupara tota ta vida:e
not lexara entendre en deu : ne
en tu matera:e trobar tas ala fi
nuha e pobre:e mesquina deuãt
lo iuy de deu.

¶Capitol.E.qui mostra bons documents dels sancts per les vídues.

EPístola.xxxiiij. Díu
encara sanct Hiero
nym: que deuen les
dones vídues acten
dre a les companyies dels ho
mens:ab qui son familiars.qui
son.ne p que son ab ellas. ne cõ
hi perseueren. Car cõ lom fos
sanct pera:elo souinciar sia mal
sa:e el tractar ínusitat:ne al con
seruar acostumat sin ha exir foc

e del foc fũ e mala fama :laqual si es en la dona vidua ia ha lo cap tallat: ne val lauores ni assi materya ne als altres pusqua en mala fama es caygudaAdõchs diu aquest pijor e pus tost es: tot aquest mal fet. quant la dona es ioua:e son ornament ense nya desonestat:e lom es ya cmũ danal:ioue e carnal. dõchs diu aquest tu seruidor de deu de ay tals vidues te lunya: qui portẽ lo senyal al front:e donen entẽ dre atot hõ:quel volen: iatsia q̃ ellas diguen lo contrari de bo ca.E de aquesta materia parla. molt sãct Agusti.epistola.lxxxv E cõ stament vidual es fort alt. e adeu plasent e dispost asolitut de consiẽcia : e alunyarse deles miseries del homens:molta san cta psona ioua e vella:ha viscut altrament:e quil vol tenir bene uyrat es:pensau los bens: q̃ en si porta aquell qui si sap gouer nar be iatsia quels homens car nals:nols vullen portar. car lu nyels delas miserias dela carn en les quals ells son vesats : e a costumats per tostemps. Item valerius maximus libro.viij.ca pitulo.iij.done exempli de An thonia: que cõ fos bella e richa e noble e ioue:per sola amor de castedat : volc seruar entegra e vera viduitat:la qual hi prouo ca moltes daltres.E sanct Am bros en lo seu exameron humi lia.v.si dona exempli natural a las vidues dela tortra; q̃ apres que ha perduda sa cõpanyia nõ pren altre. e ensenyal de intre gua amor aq̃lla nos posa pus en ram vert. ne canta : e per to stemps mostra tristor. O diu a quest ia plagues adeu:q̃ de aq̃st auçel prenguessen exẽpli les dones vidues:q̃ p amor de deu: e de lur honestat:fossen conten tes de vn marit.apres de aquell no ensenyassen dissoluts goigs e desfrenades obres: en lur na tura:marauella es dels homẽs cõ sen poden altar.cõ les veuen axi dissolutes:e ten poca amor: mostren al marit mort.qui tan tost los oblidã.corinthion.vij. CBeya sanct Pau. Cõsell ales maridades e vidues. ques ten guen en aq̃ll stament : q̃ deu les ha posades axi cõ iom fas ablo meu. CBeya Carnocẽsis in ser mone de nupcijs les nostres vi dues qui vuy son axi son. cuyta des de pendre marit.q̃ enuides poden sofferir lany del plor:e ni ha q̃ silo marit no torna dins cert temps:ques fan vidues de present: per quẽ puxen pendre altre allegant la ley paganica: q̃ apres.lvij.anys que la dona ha sperat son marit : ellan pot pendre altre. Com aço sia ptra la ley diuinal:qui dix aço q̃ vna vegada es per deu aiustat: nos pot desfer per hõ mortal: e hon que sia:e quant que sia q̃ torn el home aquell: es marit.e no al tre:ne la dona non deu pendre altre:fins q̃ sapia de cert: quel

marit es mort:ari hoa determe nat la sancta esglesia. Extra de esponsalisib⁹ in presencia nra. Sanct Agusti de vida chrestia na diu ari tres specialitats y ha de vidues:la primera qui a sol seruir deu entenen: e aqstes son celestials. la segona que entenē en nodrir sos infants pupills:e per affayns e aquestes cauhen: es leuen souint les terçes q̄ ente nen en delits o en solasos:e aq̄ stes reserua ala amor terrenal deu. Item sanct Agusti en lo li bre de virginitat.diu q̄ algunes vidues son qui no prenē marit. no per amor de deu mas p̄ quāt se veuen velles e no belles:o sō mal regents: e aytal abstinēcia de marit:no ha guardo ab deu: ans meret pena: p̄ sa mala rail. que es tota propia amor e sup̄ bia. ¶ Itē Ambrosius:diu que dona maridada:quis veu acō panyada de mal marit.deu pen sar que sia vidua:e tenir deu.vi da ō bona vidua.car lauors ha guardo de matrimoni: e de vi duitat ensemps.e son moltes q̄ deu ha elegides:per prouar en tal stamēt lur pasiencia.e aytal stament e lur prudent regimēt. ales quals es gran guardo ap parellat:en lo regna de deu.

¶ Item en altre loc: vidua qui roman ab infant:mare es de pu pill:e ensemps te loc de pare:e de mare:e guardo. ha de casta. sils nodrer a deu singularmēt e principal. Mas les vidues solē nodrir mal lurs infants:entant que infant mal nodrit:es appel lat comunament:nodrit de vi dua. Et per tal les ne paga deu: ia en esta vida. Car aquells in fants: q̄ ellas han mal nodrits: los trauen los vlls en vida e hā poca memoria de ellas: en lur mort. Com empo:per be nodrir lurs infants: puguē hauer gua nyada corona en paradis. Acte na donchs la vidua:la gracia e la misericordia q̄ deu li fa:quāt le appella a viduitat:e fassa son poder que sia deles millors:per que maresch a esser honrada:e per deu coronada en gloria. Et assi es acabat lo quart tractat principal de aquest libre qui es deles dones vidues.

¶ Seguerse la quinta part de a quest libre en que tracta de dones religioses.

ACabades son les.iiij. parts principals: de aquest libre present. Ara parlarem:p̄ la gracia de deu:e tractarem dela quinta part: qui es de dones monges:e religioses. Et per tal quant stament de reli giosa: es molt pus alt enuert deu:que algun altre.de aquesta present vida. perço de ell tracta rem a gloria de deu:e per lur p̄ fit.viij.materias principals.les quals se contenen: en les rubri ques seguents.

¶Primerament donchs tractarem: de les virtuts theologals. ales dites donces necessaries.

¶Segonament deles virtuts cardinals.

¶Terçamẽt dels.x. manamẽts diuinals.

¶Quartamtnt dels consells euangelicals.

¶Quintamẽt dels.vij.peccats mortals.

¶Sizenamẽt dels.v.senys corporals.

¶Setenament en que es la religio: ne quina es la pfectio: quista en los tres vots principals.

¶Aytenament de cõtemplacio e consentiments celestials.

¶Capitol. Ei.qui comença a tractar deles virtuts theologicals. E primerament dela fe. E posa quals son los articles del asancta fe catholica.

¶Domensem dõchs al primer punt de aquesta quinta part: de q̃ hauẽ adir deles virtuts theologicals.

¶E assi Nota primerament: q̃ segons que posa monsenyor sãt Agusti: les vtuts theologicals: e diuinals son tres: ço es fe: speransa: e caritat: fe segons q̃ diu monsenyor sanct Agusti: es virtut quins fa creura so qui dessi nons es clar: es nos empo per deu p̃posat: per salut dela nfa anima. e sens la qual: nos hi poriem inclinar E podem aço veu ra si pensam: en los articles e fonaments: dela fe catholica: qui son aq̃sts. ¶Lo primer ses Cre do in deum. E vol dir q̃ cregam en vn deu: ço es q̃ es vn senyor general d̃ tota creatura: lo qual es ver deu: e deu esser cõfessat p̃ vertader deu. Que donchs la psona: maiormẽt que sia persona ydiota: e sens letres: e q̃ no veia ne pura veura: en aquesta vida nostre senyor deu: e quel haia d̃ cor aconfessar: esser ver deu: e maior: e pus amable: e pus excellent: q̃ no pot entendre negu na creatura: en aço noy basta rao natural. de ques seguex. que pusqua rao noy basta. q̃ altre virtut nos haia inclinar a creura: e aq̃sta virtut: quins inclina appellã fe catholica: vet dõchs com es ver: ço q̃ dit es dela fe: ço es que es virtut quins inclina a creura ço qui es per deu propossat: aquè no basta la rao natural. ¶Aço mater appar del segon article dela fe: qui es que lo dit senyor e deu: es creador del cel e dela terra e que ari sia solament o sabem p̃ la fe: quins ho ensenya ens hi inclina. ¶Lo terçer article es q̃ lo dit senyor e pare tot poderos ha p̃ sol fill natural Jesu christ. qui es ari mater senyor nostre: aq̃st article: ayta poc lons podem saber sino p̃ fe ¶Aço mater appar del quart: qui es que Jesu christ fon cõçebut en lo glorios. ventre de madona sancta Maria: p̃ obra del

sant spirit. E axí matex lo quint qui es q̃ell fon crusificat: e mort e sotterrat sots pons Pilat: o p manament seu. ¶ E lo size si es que ell deuella als inferns: e lo terç iorn apres sa mort: resucita de mort auida. ¶ El. vij. si es: q̃ puia als cels: e que seu aquí ala dreta part de deu lo pare. ¶ El viij. es q̃ encara deu venir aiutí ar los bons e los mals. ¶ El. ix si es que quascu deu creura en lo sanct spirit: axí cõ en aq̃ll: qui es ver deu: e procehex: del pare e del fill: e es aells egual deu.

¶ E el dese si es: q̃ deuẽ creura que es vna sancta sglesia catho ca xpiana: qui es aiustamẽt spe cial. dels facls chrestians: dela qual iesu christ es regidor e cap ¶ El onse qui es: q̃ dins aq̃sta sancta sglesia los merits: dels sãcts viuits en aq̃sta vida. par ticipan los bons merits: e lo vn aiuda al altre: per los merits e gracia axí cõ amembres: vius de cors viu: q̃ tots se aiuden: e fan vn cors del quals iesu christ es cap ¶ El dotse qui es: q̃ dins aquesta sancta sglesia es vna re missio de peccats: e aço per los sancts sagramẽts: q̃ Jesu christ y ha lerats e posats: specialmẽt p lo sanct babtisma. per lo qual son remesos tots los peccats: e p lo sagrament de penitencia. e de confessio: en lo qual deu per sa merce lexa totes les culpes: e muda la pena eternal: de guda als peccats mortals en infern. e la transporta en pena tẽporal. q̃ porga en purgatori. ¶ El tret ze es q̃ deuem creura: que tot hõ ha aressucitar de mort a vida: e a acõparer deuant Jesu christ: en lo die del iuhi general e final ¶ Lo quatorse es: q̃ tots sperã hauer la gloria eternal: e aço principalmẽt p special gracia: e misericordia de nre senyor deu Aet cõ aquests articles demũt dits hauem acreura: no per tal queu sapiam per altra via: sino p lo lum dela sãcta fe: quins en senya ens inclina: acreura los dits articles. E aço per tal q̃ arí cracnt. per reuerencia de aquell glorios senyor quins ho prepo sa. ens ho demana queu cregã sobre nostre entenimẽt. e mere scham hauer: aq̃lla eternal glo, ria. que ell per lo dit derrer arti cle: nos ppposa ens promet. per hauer merce. si la fe que hauem confermam en nos matexs: per obres sanctes e viues e virtuo, ses.

¶ Capitol. cij. qui mostra com deu hom creure simplament e sens questions.

PEr tal quant ço que la sancta fe catholi, ca nos mane creure: nos creem: per tal quãt sabem que deu es tot pur e primera veritat qui mentir no pot per res. ¶ Per ra ho de aço: aconsella vn gran do ctor appellat Maximus. que al

gu no deu dubtar en res queli
sia preposat a creura: per la san
ta fe catholica. ne p consegüent
algu no deu posar: sa cracça en
questions ne en dubtes. E ma-
iorment se deu guardar psona
ydiota e simpla: e ignorant. axi
có comunamẽt son les dones:
en aqsta materia car fer aytals
questions: ne demenar agudes
rahons ne altres certificacions
dela sancta fe. no es sino deso-
nor a nre senyor deu. ne donat
fe ases paraules. ¶ Mas deme-
nar testimonis q axi sia com ell
diu cosa es fort letge: e abomi-
nable deuãt la sua maiestat. E ó
aqst peccat se deué fort guardar
les dones en quãt son ignorãts
e deué mes callar: q los homes
segons que diu sanct Pau: qui
no permet que ellas preycan: ne
parlen de qstions subtils: mas
per gloria de deu. ellas e encara
los homes: en quant res los es
pposat dela fe acreura. humil-
ment baxen lo cap. e inclinen lo
entenimẽt acreura. tot ço quils
es menat. p la sãcta glesia e pro
posat. ne deuen cercar altra cer-
tificacio. mas quels basta la auc
toritat. dela sãcta sglesia: laqual
deuen creura esser regida. axi p
Jesu christ: e per lo sanct spirit
qui no pot en res errar. qui toc
la veritat dela sancta fe catholi
ca. ¶ E per tal consellaue Vic-
tor en vna letra que trames al
comte de proença que dona en
trecu ydada e quis posaua en
qstions subtils dela fe. q deuia
esser be asotada. E si era de grã
stament. deuia esser be humilia
da e vil tẽguda: fins que fos be
corregida: e q conegues be son
deffalliment.

¶ Capitol. ciij. qui mostra cõ lo
diable ppposa ales dones grãs
tẽptacions cõtra la fe. E quins
rameys hi hã donats los sãcts

NOtaras assi emperò:
que vacant lo diable q
sens fe algu nos pot
saluar: e que la fe es
fonament de tot chri
stianisma. p raho de aço: souint
posa en lo ẽtenimẽt de aqll: que
veu hauer flac senyal gunes tẽp
tacions dela fe: e de aço tẽpta-
souint les dones: car posels en
lo cor dubta: o marauella: cõ se
pot fer: que deu sia en si hu. e sis
tres psones: e cõ se pot fer: que
deu sie hom e cõ se pot fer: que
madona sancta Maria sia ver-
ge. E que lo precios cors de Je
su christ: sia tot sots aqlla ostia:
que lo preuera leua: e quey ha-
ia altra vida: e axi de semblãts
dubtes. ¶ E deu saber: q aytals
dubtes: lexa deu venir en nre en
teniment: per tal que contre-
stant: meresca hauer gracia
e gloria. ¶ E per tal la persona
com se veu tẽptada: per aytals
temptacions e cogitacions: sob
tosament la deu gitar de fora si
matexa e dir axi: dins son cor: lo
poder de deu: es sobre tot ente

niment:e pot sens comparacio: mes que yo no puix entendre. donchs cō cuyt yo entendre les coses aquestes:tan grās quí solament pertanyen al seu grā poder:mes me val les leix adeu. ¶Beu dir encara:yo no son bastant:a entendra que es vn mot cart.ne vna palla:donchs com cuyt yo entēdre: aquestes coses tan altes.en que los angels hā prou que entendre. ¶Beu encara ari dir. aquestes coses son y deu fetas:e dites e per miracles infinits confirmades: per innumerables doctors examinades e prouades:dōchs com hi puix yo posar dubte. ¶Pot encara ari pençar.si los grans sacrets dela fe:vull yo entendre:dōchs merit algu:no haure yo de creu rabo. Com diga sanct Gregori que la craença del hom: no ha merit en la cosa que coner clarament:que ari es. E no res menys:deu la persona ari tempta da: continuament fer oracio a nostre senyor Jesu christ. que li placia donar victoria: cōtra ayal temptacio dient li aytals paraules.per la sancta sglesia ordenades: ¶In mentibus nostris quesumus domine vere fidei sacramenta cōfirma: vt qui conceptū de virgine verū deum & hominē confitemur per eiusdez salutifere resurrectionis potenciā ad eiusdem mereamur peruenire licenciā. Per eundē christum dominum nostruz. ¶Beu se encara:guardar la psona ari temptada.que aytal temptacio nola let creier: ne molt star en son cor:mas soptosament quāt la sent: que decontinent la git dessi matera:quant en ella sera dient ari. ¶Deus in adiutoriū meū intende.Domine ad adiuuandum me festina:o ari.Adiutorium nostrū in nomine domini.Qui fecit celum & terrā. ¶E deuse fer la creu sobre lo cor:e dir Jesus Jesus Jesus Senyor cōforta la mia fe: e guardem de tota error.Beuse ēcara guardar:tota persona ari temptada esser impacient:e que port aytal temptacio:e ari li fa mester: ab molta paciencia:mentre q̄ adeu plaçia:car per patiencia: prouoca hom nostre senyor: aleuar la temptacio a hom de tots punts o almeyns de poc en poc:fins q̄ aell plaçia.

¶Capitol.ciiii.qui mostra quines coses deu hom auorrir p̄ honor dela fe e cō e ab que deu confermar la sua craença.

PEr reuerencia de aq̄sta sancta fe:deu casuna persona xp̄iana vera.observar tot ço qui deuall se seguer. ¶Primeramēt que no cōfiu en coniurs:ne en brcus:ne en senyals: ne en fatillers: ne en nōs amagats ne en res sospitos:mas deu confiar:en sol deu tot poderos. ¶Segonament que tota persona; tachada de aytals

letgesas se vullen lunyar: axi cõ dela mort. ne les vulla hoir: ne creura. ans les air: aytant com pura al mon. E no solamẽt auo rescha aytals: ans encara atots infaels: e heretges: e persones suspitoses: en la fe catholica: per tal que nol puxen tacar en res: e per obehir ala sancta sgle sia: que aytals conuersacions e amistats de infaels. veda per lo gran perill: que sen pot a hom seguir. ¶ Terçament: que la per sona sia feruent en la fe: axi com sin ha aparlar: quẽ parle. ab fer uor: e sin ou mal parlar: q̃ sens tota triga sen senta: en seny en obres: e en paraules. E maior ment si ou deu blasfemar: o dir mal dell o dela sua preciosa ma re o de algun sanct que tantost. sen tenga per taquat: e per ferit mes Cent vegades: que si ell en persona ho hauia rebut. ¶ Car com deu veu en lom la fe feruẽt lauors dona ala persona aquel la: ço que li demana iustament. Ho res meyns diuen los sants doctors: que deu atorga: en spe cial ala fe: feruent gracia de mi racles: axi com hauem Mathei xvij. en aquell parraff. Si habu eritis fidem. sicut granum sinapis ꝛc. E deus assi notar: que per impetrar informacio e for taleza: dela fe en lo cor: deus a deu. supplicar ptinuament que ell vulla a hom dar cor dispost: atostemps humiliar si matex a creura tot ço que sia a bom ne cessari ala fe. ¶ Quartament: que tota persona qui sapia: que algun altre: qui mal senta dela fe de present la deu denunciar ason prelat: o al bisbe o al inqui sidor dels heretges: per tal que lo dit mal hom: no corrumpa la fe: ab se mala doctrina: e ab fal ces maneres. ¶ Quintament q̃ ell honra per honor dela fe to tes les coses sacres: e reliquies: e tot ço quis pertãga al santua ri de deu: axi cõ en la creu: e en semblants coses: e ainclinarse tostemps pregant a Gloria pa tri e quant hom ou nomenar a aquest sãct nom de Jesu christ o de madona sãta Maria: e aço sia dit de present: quant ala ma teria dela fe.

¶ Capitol. cv. qui tracta dela se gona virtut theological qui es sperança e en que sta fundada.

Sperança: es la sego na virtut teologal. E deus saber: que spe rãça segons los grãs doctors: es vtut q̃ns fa confiar: en deu fermament: axi que ell per sa gracia princi palmẽt: e apres p̃ alguns bons merits: nos donara paradis. E nota assi sobre ço que dit es. E primeramẽt ço q̃ hauem posat: ço es que la virtut de sperança nos fa confiar: axi en deu: que ell per sa gracia principalment dara anos paradis. ¶ E aço ap par ver: pertant. Car nos per nostres obres. solament iames

no poriem merexer: de hauer paradis: segons que diu sanct Pau. ans tot quant be fem sera regordonat: ab fort poc guardo tẽporal. raho es ¶ Car lo be que nos fem: tot deualla de deu en nos: e ell lons dona per gracia sua: car en nos: axi som corrumputs: que iames no exiria sino mal. Donchs si lo nostre be tot deualla de deu: e no es nr̃e: donchs leugeramẽt seria regordonat: ço q̃ en ell guarda. a nos si deu lo volia regordonar ꝑ cosa temporal: axi cõ per sanitat: o per riqueses: o per delits: o ꝑ qualseuol altre guardo Com diga Isahies q̃ nostres bens son axi sullats deuant deu: cõ deuãt nos es sullat: vn drap q̃ seruex a la fembra qui ha de son temps. raho es: Car tots aytals bens passen lo nostro cor: qui es font de peccat. e de tota malicia: per raho de aço. Diu nostre senyor axi quant yo vendre al iuhi: no solament condẽpnare los peccats dels homens: mas encara lurs bones obres les quals ells tacan: e sullen per molts peccats: que fan comunamẽt. Per q̃ diu sanct Agusti: que si deu regordona en nos: tot es do seu: e bonesa sua special qui los dons seus: vol en nos regordonar: ꝑ los quals iatsia q̃ nos no merescam esser regordonats: per ten gran do: cõ es la gloria: e la beneuyrança del cel: en quant los dits dons sõ en nos sullats: axi cõ dit es. Empero suplet ho la benignitat e bonesa: e infinita liberalitat: de nostre senyor deu. qui pertan poc d̃ be: vol donar tan gran guardo: cõ es la gloria eternal. ꝑ que ell mana: q̃ la nostra sperança sia en la sua bonesa principalmẽt: mes que en be que fassam

¶ Capitol. cvi. qui mostra com vera sperança requer que hõ se aiut per bones obres.

Hauem encara dit demunt q̃ la nostra sperãça se refermaapres deu: en les nr̃es bones obres meritorias: Car diu sanct Agusti axi aquell quit ha fet sens tu: not saluara si tu noti aiudes. per tal dix Dauid. Spera in domino: ⁊ fac bonitatem: ⁊ pasceris in iudicijs eius. ¶ E vol dir. fetu algunes bones obres tot iorn. car leuors: poras hauer gran sperança en deu: e ell te fara pexer: e sentir enaquesta vida. la dulçor deles riqueses de paradis. ¶ Per raho de aço pots veura: que nostre senyor: no solament vol del hom lo cor: ans encara ne vol la bona obra a temps de fer aquella. E assi son molts enganats. dients que basta a nostre senyor lo bon cor del hom. car lo cor no es perfetament bo iames: si vol fer defet: la obra q̃ pot fer. segõs deu e bona ꝯsciencia. E ꝑ tal se recõpte de sãct Ambros: q̃ cõ ell raptas algunes dones religioses:

de anar desonestament ellas re
spongueren: que bastaue los lo
bon cor: q̃ hauien dret e net de-
uant deu. E diuse q̃ sanct Am-
bros respos: q̃ cor qui es net e
dret denãt deu: tãtost se mostra
de fora: p obres netas: e dretas
ne pot sostenir cor net e dret en
verç deu: algu q̃ les sues obres
foranes: sien culpables e crimi-
noses. ¶ Com diga lo Salua-
dor. que les obres prouen e mo
stren qui es aq̃ll: qui les fa. Dir
los encara que algu noli sacrifi
ca segõs q̃ lies obligat: si dõchs
noli serueix per obres santes. si
tẽps e loc ha. per fer les. Per tal
dix Salamo ecclesiastici. ix. ço
que pot fer la tua ma ata salua-
cio. posaho tantost: p execucio e
per obra. car si tu vas aloc que
not profitara obre alguna q̃ la
donchs fasses. Donchs obra e
traballa. ara mentra q̃ has loc e
temps. Car cõ diu sanct Grego
ri. lauors lom pot star en gran
sperança de deu: quant tostẽps
es entes. affer grans obres: per
sãcta intẽcio areglades. e apres
souint cõtinuades: e maiormẽt
smo son aiustades o tacades p
alguns peccats: aq̃stes aytals
fan la persona adeu fort cara: e
ell le fara. fort alta e perfeta ala
fi: e fort aiustada absi mater. e
apres fort gran en paradis.

¶ Capitol. cvij. qui mostra com
la sperança nos fa confiar e ob
tenir de deu moltes e grans co-
ses en esta vida ens merer de
deu hauer moltes bones graci-
as.

Aten encara assi so-
bre aço qui demũt es
dit çoes que la virtut
de sperãça nos fa cõ-
fiar: q̃ deu nos dara
paradis. ¶ E assi nota: q̃ no so
lament nos fa confiar aquesta
sancta virtut: de hauer paradis
per gracia de deu: hoc encara:
nos fa confiar. q̃ obtindrem de
deu: totes aquellas coses quins
sõ necessaries a hauer saluacio:
axi cõ es remissio de peccats: a
iude en nostres tẽptacions: gra
cia e misericordia: e perseueran
ça final. e merits: e dons de no
stre senyor: p los quals merer̃:
que siam fills dela sua maiestat
¶ Aí mater aquesta sancta vir
tut: nos fa confiar: que nos ob
tendr̃ de nostre senyor: aq̃lles
coses que li demenarem. si son
tals: que sens peccat: se p nsquẽ
demenar. iatsia q̃ no sien neces
saries a saluacio: axi com es sa
nitat e lõga vida o qualque be
tẽporal. desijat per nos maters:
o per altres: e per tal quãt la di
ta sperança: nos aiuda: axi ato
ta part: per raho de aço. diu lo
mestre deles sentẽcias: que vol
nostre senyor deu: q̃ la persona
qui ha gran sperança: q̃ axi ma
ter haia grans merits: e molts
bens en ques pura recolzar.
¶ Per tal dix axi lo mestre dles
sentẽcias: ço es q̃ spãça sens me

rits:no es ſperança:ahs es ar-
gull:e ꝑſumpcio: qui auegades
crer ten letgament en loma:qui
poria eſſer peccat. contra lo ſāt
ſpirit: e quait peccat irremiſſi-
ble. Car aytal peccat leta nr̃e ſe
nyor:ab gran difficultat: ſegōs
que diu Jeſu chriſt:ans appar
aytal peccat:ſia oradura. Qual
es aq̃ll home que no ſia tengut
per orat:ſi ha gran ſperança:en
aq̃ll qui tot iorn offen. Axi ma
ter qual home es que nos dege
tenir per orat:q̃ ell ſper: de deu
hauer paradis:e altres bens en
esta vida:e que no haia ab ſi ne
gun bon merit:ans q̃ tot iorn of
fena deu. ¶ Qui donchs vol ha
uer ab deu gran ſperança: haia
ab ſi grās merits:e lauors veu-
ra que la ſperança tots aqueſts
bens aconſeguer. Car primera-
ment la ſperança lo illuminara
a entẽdra molt en los ſecrets de
deu. Car cō diu la ſancta ſcrip-
tura: aytant cō mes lome cōfia
de deu: aytāt mes conetr la grā
alteſa: e nobleſa de nr̃e ſenyor
deu. la qual deu mōſtra: en aq̃ll
qui en ell confia. ¶ Lo ſegon be
q̃ fa la ſperāça: es quel fa ſegur:
en tota ꝓſecucio: e aduerſitat q̃
ſoffira. Car cō diu sāt Pau. Si
deu es ab nos: e tota noſtra ſpe-
rança es en ell: dōchs de quins
cal hauer paor. e aço pots veu
ra: en sanct Marti: qui cō vna
vegada: vn ladre en lo deſert: li
fahes continent: de donarli ab
vna deſtral ꝑ lo cap: e ell sol no
enſeyna que hagues paor: nes
moc: dix lo ladre a sanct Marti
lauors: e tu no has hagude pa
hor. ¶ Respos sāt marti yo dix ell
negũa paor no he haguda. car
tota la mia sperāça e posada en
deu. E per tal ell me fa star se-
gur: tostẽps en tots perills: en
que sia posat. E ab aq̃sta senten-
cia se cōcorda Dauid quant de
ya en lo psalm. In dño speraui
nō timebo: quid faciat mihi ho
mo. ¶ E vol dir ari. yo he posa
da tota la mia sperança: en nr̃e
senyor deu: e ꝑ tal no he paor:
de res q̃ negun hom pusa fer cō
tra mi. E aquesta sperança en deu
merecrē aquells qui le han: que
en tẽps que tot hom pença: que
sien aterrats: q̃ lauors sien sus-
leuats: ari cō legim: de aq̃lla sã-
cta dona Susanna diffamada
de adulteri. q̃ com la le amenas-
sen ala mort: e ella hagues tota
sa fiãça en nostre senyor deu fer
ma: e fort que lauors la desliu
ra deu: de mans de sos enemics
E feu q̃ sos diffamadors: pren-
gueren mort aquí tantost. E de
aquesta materia hauē infinits
exemplis: en la sancta scriptura
E de aquests he demunt dits: se
seguer lo terç. qui es q̃ la sperā-
ça en deu: fa lome fort en los tre
balls: el fa pacient: e dolçamēt
portant: les tribulacions de sta
vida. Car la sperança: li ense-
nya lo guardo qui li esta appa-
rellat: e cō pots pensar tu. q̃ an
tigament les donzelles delica-

des:fillas dels Reys.e de grãs princeps:poguessen hauer soffe rides tantes psecucions: e ten grãs martiris e affanys en lurs persones cõ faheren.si donchs no haguessen p lur sperãça acõ seguida gran virtut.e paciencia e de gran conarẽça:del guardo sobira quils staue apparellat: per tal diu en los sãcts:q̃ la grã sperança: procura a aq̃ll qui la ha:gran sentimẽt del regna de deu:e dels bens aqui amagats e estoiats:a aquells qui le han. ¶Pertal dix sanct Bernat. que gran sperança en deu: pcura al hõ gran alegrãça. Car nostre senyor qui veu: quel home q̃ nol veu q̃ atis confia dela sua bonc sa:cõ si la veya:per tal ell li dona conarẽça dessi matex:e puys alegria dessi matex.

¶Capitol.cviij.q̃ cõforta molt nostra sperança.

Per ensenyar:cõ pots fer creyer ta sperãça e fortificar aquella.p tal que sia grã denãt deu:per raho de aço deus saber:q̃ la nostra sperança raeb gran creximẽt:e fonamẽt: si pensam primeramẽt. en la sobirana altesa:e bonesa:e granc sa de nostre senyor deu. ¶Bonchs diu sanct Agusti. pensa en la boncsa de nre senyor: e veuras quants beniffets: e quãtes gracias fa cõtinuament.a aq̃lls quil amẽ:el seruexen. Ane don chs aytals coses fassa nostre senyor deu:ari a vll:qual es aq̃ll: qui en ell no haia sobirana sperança:pensa encara quanta es la ben volença:e pietat e miseri cordia: e amor q̃ nostre senyor deu ensenya:tots iorns als homens:per infinides vies: e maneras.e lauors veuras:cõ lom pot molt sperar:e cõfiar en deu Acten ari mater ales grãs promissions.que nostre senyor fa a tots aquells qui aell purament recorren.Bonchs cõ ell sia pura veritat:e mentir no pura. seguexse q̃ gran sperança: podem hauer tots en ell veges semblãt ment:cõ es ell lo nre creador:e nos som obra deles sues mans ell encara:se appella nostre car pare:e nostre senyor natural:e cõ lo senyor am naturalmẽt son vasall:e lo obrer.la sua obra: d pare lo fill:seguexse q̃ grã sperãça podem hauer en ell: nos qui som la sua obra:e los seus fills: e obra deles sues mans.Cogita encara quant es lo seu poder: e quins coses ha fetes: e fa tot iorn.ari marauelloses.car passen tot entenyment.si be o actõs qui es donchs aquell tan dolẽt qui deytal senyor.ari poderos: ari bo:ari clement:e piador.s de ia deseparar se cert.no negu. si dõchs de tots punts no es orat

¶Capitol. cviiij. qui aporta altres confirmacions de nostra sperança.

Confforta molt encara la nostra sperança la virtut e special bonesa: del seu gloriós fill ẽcarnat: quins ha ensenyada amor transcendent e cordial:per diuerses vias.car ell p nostra amor.e sens tots merits nostres ses encarnat. segõs que diu sant Pau:no res méys que per nostra amor: ha p lonc temps entra nos cõuersat.e abitat:e apres nos ha preychat: e reuelat lo regna de paradís:e a quell vbert.per la clau dela sua sagrada passio e mort.ens ha lo dimoni vençut:e aterrat e subiugat.per los seus ifinits merits: e vtuts.nos ha merescuda gracia:e pau.ab lo seu eternal pare e puys paradís. ¶Pus donchs diu sanct Bernat:aytals obres e misericordies tantes nos ha fetes aquell piados senyor qui es que no dege hauer tostemps en ell sobirana sperança. E maiorment cõ ell nos haia dit.que totço q̃ iustamẽt demanarem al seu pare.quens do: en nõ seu: e per amor dell.q̃ tot nos sia dat. fortifica ari mater molt: la nostra sperança.diu sanct Benet: la gran noblesa e excellẽcia : de madona sancta maria . Car cõ ella sia mare de deu:e p ell mes amada q̃ neguna altra pura creatura:e ella haia p offici special que sia nostra aduocada dõchs quanta sperança deu quascu hauer en deu:quant pẽsa quey ha aytal aduocada. Apres e quartament: nos cõferma la nostra sperança:la grã amor e ben volença: quens han los angels.e maiorment aquells:quins son dats per deu:a esser guardians nostres.segons q̃ diu Dauid en lo psalm:dict ari. Angelis suis deus mandauit de te vt custodiant te in ommib9 vijs tuis. ¶E vol dir q̃ deu ha menat:als sãts angels de tu.que ells te guardẽ en les tues vias. O diu sãct Benet:si tu sabies quanta es la amor:q̃ aquells benaurats pares nos han:e quanta es la diligencia ab que ells nos guardẽ e preguen cõtinuamẽt per nos adeu.cert fort creseria en vert nostre senyor:la nostra sperãça: ¶Quintament lens fa molt crer : los prechs e merits : dela glorioſa ciutat de paradís. Car cõ diu sanct Benet : los sancts benayts.totẽps preguen deu p nos:e maiorment si hi hauẽ negu.qui sia special nostre procurador e aduocat: aquell prega. en special per nos. Per tal acon sella aquell sanct hõ Job:en lo quint capitol de son libre : q̃ tu haies tostẽps qualque sanct en special:q̃ sia lo teu aduocat de uant deu. ¶Sizenamẽt nos fã creser fort la nostra sperãça los grans merits eles grans obres qui encara se fan vuy : es faran fins al iorn del iuhi.en la santa sglesia chrestiana: en los quals bens;tots son participants.en

qualque manera. E ꝑ los quals nos fa nostre senyor: tots iorns misericordia: e molta gracia. segons que posen los sancts doctors. ¶ Setenament nos scalfen fort la nostra sperança. quãt la nostra cõsciencia: ab veritat se sent fornida. de molta bona obra. e virtut q̃ ha obrada. per tal diu sanct Gregori. q̃ leuors pot lom molt de deu spar quãt tostemps ha ben viscut: e ha fetes moltes sanctes obres.

¶ Capitol. cr. Qui mostra quines coses mortifficã molt la nostra sperança

Paguen molt empo: e refreden e mortifican la nostra sperança los seguents mals lo primer si es peccat de despacio. aquest es vn dels grans peccats del mõ. en quant lom quis desespera pensa q̃ maior sia lo seu peccat: que la bonesa e misericordia de deu. Aq̃st peccat: es contra lo sanct sperit: lo qual deu remet ab gran difficultat. segons q̃ legim mathei. xij. en aquest peccat cauẽ molts per diuerses rahons. ¶ Car primerament hi cauẽ alguns: pensant q̃ han fets: molts peccats: e fort grans e leigs. E pensen q̃ nostre senyor: aq̃lls no leras pres: e per tal son fort enganats. Car cõ diu sanct Agusti. nostre senyor qui es font infinida: sobre puia tota iniquitat per gran e per letge que sia: ne iames neguna misericordia fall al home qui ben penident e contrit sia. ¶ Segonament: cauen alguns en despacio: quant soffiré grãs penes: e mals e dolors: e aço fa deffalliment de fortelesa: de pasiencia. Car lome quis veu sufrir grãs mals: deu girar de tots punts: si mater adeu e cõfiar de la sua aiuda. ò tot son cor: e deu fer gran esforç en si mater. confiant que deu li aiudara: si en aquell posa sa spança ferma. Car ariu deyen los fills de Israel: segons q̃ legim de vtero nomini E deyen ari: quant nos nos sentim tribulats fort. no sabẽ quẽs fassam. aq̃sta es la nostra final confiança e aiuda e confort: ço es que recorregam en tu senyor qui est la nostra vida: e la nostra spãça. E diu dauid en lo psalm. q̃ nostre senyor iames no desempare aquells quis confi en molt dell. Deya aq̃ll sanct pare Agaton: que gran vitupi feya adeu aquell. quil desempaue en tẽps de sa necessitat: e recorria a altre refugi. qui fos adeu desplasent. es desemparaue dela sua misericordia: e donauen aytal exempli. Car deya ell lome qui es grã peccador. pot mẽys fiar de deu q̃ tot altre: e empero aço no cõtrastant legim e vahem souint: q̃ nostre senyor deu fa grãs misericordies. a grãs peccadors quant acll recorren de tot lur cor. Si donchs lo peccador deu

nol desempara. quant fien molt dell: e recorrē aell. Cō es dōchs tan foll negu quis dega desesperar: de nostre senyor enses tribulacions e affanys. ¶ E per raho de aço donaue art als peccadors: lo sanct abat moyses. cō poguessen de deu ꝯfiar. E deya quel hom gran peccador. quant vol recorrer a nostre senyor deu deu primerament deuant deu regonexer: e ꝯfessar. sos peccats e atorgar dessi matex esser maluat: e digna de tota mort. ¶ Segonament deu de tot son cor ꝓposar de corregirse: de tots sos mals entegrament e de ferne deguda penitencia. E lauors humilment: deu demanar perdo a deu. e pot confiar: dela sua pietat e misericordia.

¶ Capitol. cxi. Qui apporta altres coses qui molt afflaquexen nostra sperança e la refreden.

DEstruex segonament la nostra sperāça massa fiar dessi matex: axi cō de ses abtesas e de ses coses. E assi acten: que alguns confien molt dessi matex axi cō es de lur seny: e saber entant q̄ presumexē. que tot fet q̄ ells emparē. q̄ells son bestāts aportar ho a fi e volē de aço hauer nō e fama e sen presen fort. E deaq̄sts diu la scriptura puerbiorꝝ. xxviij. Qui confidit in corde suo stultus ē: E vol dir: quel home qui axi confia en si matex que orat es de tots punts. Car finar abtamēt negocis obra es que deu vol fer ꝑ aquell quils fina be. ¶ E pertal sesdeue souint que quant algu atribuex assi abtesa. saber finar negocis: o qual que altra cosa: que nostre senyor li ve contrari assos affers: ne lin lexa finar pus dequi auāt lo pus minue negoci que empara: e es gran raho: q̄ axi sia. pus lome vol hauer preu e honor de ço de q̄ la deu hauer sol deu eno altre e de aq̄st deya sāct Benet q̄ deuia esser appellat ladre maluat: car desija furtar adeu ço q̄ asol deu es degut. Deya sanct Pau. que negu entre nos no es bestant acogitar res de be: ans nr̄es bones cogitacions venen de gracia de deu. en nos. si donchs la bona cogitacio no es de nos: quant mes abtesa: de ben finar vn negoci: o de saber ferbe qualseuol altra cosa: semblāt de aquells qui cōfien en lur força natural: o en altre grā gracia car ala fi: los fa deu caura letgament en terra. vet lo grā Gegāt Golias: cōfiant de sa força: axi com legiz en lo primer libre d̄ls Reys qui fon vēçut e mort. per Dauid qui era fedri desermat. ne sabia ques eran armes. Axi matex lo gran e fort Abimalec: per ma de vna fembra mori. E lo gran princep Cisara axi matex: ꝑ ma de vna fembra: apellada Jael mori. E çirus emꝑador de Oriēt: qui tot lo mō feya tre

molar:fiant de sa força:per fem
bra fon escapçat. E Olofernes
gran e fort princep fon degollat
per Judic qui era dona vidua:
en Bethulia habitant. vet que
val fiar en sa força. Axi matex
confonen lur sperãça:aq̃lls qui
confien:en lurs riqueses e pro-
speritats.car fallen los:en lurs
maiors necessitats:e no sen po-
den seruir:quant les volen. car
deu ho fa:en qui ells no han cõ
fiança ni sperãça ans aq̃lla que
deurien en ell posar:posen en la
creatura:ço es en lurs riqueses.
¶Deya sãct Gregori:q̃ de tota
aiuda e sperança:deuia esser pri
uat aquell qui la sperãça q̃ deu
hauer en deu: muda en altra co
sa: qui no es deu. Car ensenya
que no cõfia de deu: pus recor-
ra en aquell:qui no es deu. E ꝑ
tal diu.q̃ a aytals fall deu pus
nol tenen per lur deu.ne confiẽ
en ell.axi cõ de ver e noble deu.
Per tal dix Salamo ꝓuerbioꝝ.
xxi. Qui confidunt in diuicijs
corruẽt. E vol dir.q̃ aquell qui
confia en les riqueses que aq̃ll
caura en son profit:.car les riq̃-
ses noli seruiran. la hon ell les
estoia ne ençо en que ell confia
dellas.

¶Capitol.cxij.qui mostra en q̃
sta folla sperança maiorment
en dona religiosa.

E N special es en tota
ꝑsona religiosa:gran
follia:cõfiar dessi ma
texa:si veu que sapia
negociaiar. ¶Com segons que
diu sant Pau. aço no pertany a
persona adeu dada:e pertal diu
ell axi. Nemo deo militans im
plicet se secularibꝰ negocijs. E
vol dir que a ꝑsona dada al ser-
uey de deu.nos ꝑtany molt ne-
gociaiar:ne entẽdre en negocis
seglars.car siu fa:de tots punts
troba e torna seglar:e axi torne
ra atras dela vida començada:
la qual es fort ꝑillosa. Car diu
Jhesu christ de aytals q̃ no son
dignes:de hauer lo Regna del
cel:e es gran raho. q̃ axi sia. car
cõ lo seruey de deu entegramẽt
e vertader:occup al home si be
lo vol fer grã minua dona adeu
aq̃ll:qui lo seu seruey dexat:en-
ten en les coses terrenals:e qui
noli pertanyen. E en special ap-
par mal aço en dona religiosa:
qui deu esser lunyada: tota del
mon:axi ꝑ raho desa honestat.
cõ desa humilitat.ne es cosa per
tanyent adona q̃ ella sia grã ne
gociadora per res:e ia es maior
follia:q̃ dona religiosa.se preu
de sa força o de sa bellesa cõ tot
aço siẽ dons ꝺ deu donats aella
per gonyar ne grans merits. si
ben vol vsar.axi cõ deuall hauẽ
atractar largamẽt. Confiar axi
matex de riqueses.es cosa fort
perillosa.e criminosa:en perso-
na religiosa.qui adeu ha vota-
da pobretat.segons que deuall
hauem adir:quãt parlarem del
vot de pobresa hon veuras axi
matex:q̃ gran falcia es fer adeu

tot poderos. que la persona sa-
pell pobre: qui ha abundãcia: e
prou de bens del mõ. e no soste
ne soffer negũa fratura per res.
E tot axi confiar de riqueses: e
en diners: es cosa criminosa: en
dona dada a deu. Car ensenya
q̃ no confia molt de deu. axi gene
ralment: que aytal dona cõfiu
molt de neguna cosa temporal:
ari cõ honor: promissio prospe-
ritat: es gran senyal: que ella no
confia molt de deu: e q̃ sa sperã
ça en deu es fort falssa e freda
en ell. e que no ha lexat lo mon
de cor: car encara hi te son cor
implicat: e li aballex molt. E de9
assi notar. que les dones religio
ses: indeuotes e vanes: solen ha
uer: aq̃st deffallimẽt sobre tots:
que confien e amem: axi carnal
ment e vana lurs parents: com
si dells sperauen hauer la vida
present. ela esdeuenidora: e axis
gloriegen en ells: cõ en lur deu:
e a ells seruexen. axi volenter cõ
a deu: e mes encara: e p ells son
appellades: a dar se a tot affany
e martiri. ans p ells portan ban
dols e diuisions entra si mate-
xes. E p ells viuen pobres: mal
estrugues: per q̃ donen a enten-
dre: q̃ lur cor no es ab deu ligat:
ni ab la sancta religio: en q̃ son.
ne han lo mon lexat de cor. ans
son encara totes seglars · e ple-
nes dela vanitat del segle. Car
la dona qui deu eleger p amat:
axis deu buydar lo cor de tots
punts: de tota amor carnal: e
mũdanal. que iames neguna al
tre amor. no li placia: sino aq̃lla
qui es de deu. Car quant nostre
senyor veu. que la dona religio
sa: quil ha elegit p special spos.
e per coral gouernador: e pare.
no vol lexar la amor carnal. ne
mundanal: nes te per cõtenta:
dela sua amor fa q̃ tota la amor
mundanal: e carnal. torna ala
dona aytal en gran dolor: e con
fusio. e dãpnatge: dela sua per
sona. ¶ E deu meynspresa fort
aytal dona. e ses oracions: e sos
serueys. Per tal deya iesu christ
qui vol ami seguir: es vol ami
acostar: fa mester. que lex pare:
e mare: e sor frare: e tota altra
cosa. E sens aço: nos pot ami
acostar pfetament la qual cosa
exponent sanct Gregori: diu q̃
aq̃stes paraules. no les entenia
que hõ degues mal voler: a pa-
re ne amare: ne asor: ne frare cõ
ell man en sa ley q̃ hom los hon
ra. Mas vol dir que encas: que
lur acostament: o apropinqua
ment: sia a hom rabo: de offen
dre deu: que hom se luny dells:
els lex star: nels crega en aque-
sta part: en res q̃ diguen a hom.
E axiu deuen fer: les dones reli
gioses. car pus veuen que amor
de pare e de mare: e de parents:
los es dãpnosa a lur anima. de
uensen guardar fort. p tal q̃ no
offenen deu. ne pden tot lo tẽps
de lur vida. ne viscan en tan grã
peccat. e en altre manera poc es
lo guany que fa en lo seruey de

deu.ans los valguera mes que fossen en lo mon maridades:q̃ no viure en tan mala vida: en religio:en q̃ son. Car lauores ꝑ ventura.no foren tan males ne tan peccadors: cõ son en la religio. Car esser en religio ab tant mala vida molt agreuge lur peccat. e pijor que es: que auegades viuen:tostẽps de lur vida: en aytal peccat.en gran dãpnacio de lur anima.e a gran confusio de lur mala vida. E per tal plau a nr̃e senyor: q̃ ia en aquesta present vida: sofferen pena: de aq̃sta mala amor: de confiança de lurs parents que axi follament amen.nen son per ells aiudades: en lurs necessitats: ne apres lur mort. nõ fan neguna mencio. ¶ E ꝑ tal ve sobre ellas la maledictio:q̃ deu dona a aq̃lles persones. que desordenadament:amen lur sanc e es en lo. xvij.capitol del libre de Jeremies ꝓpheta.hon se diu axi malait sia aquell.qui la sua fiãça posa en carn. Car tota carn: es vanitat e falçia. ¶ E per tal consella lo dit propheta matex en lo.ix. capitol de son libre.diẽt axi. tot home se guart de confiar: ne de massa amar: ne sperar de son ꝓhisma ne en son frare no haia sperança:car tota aytal sperãça es fermar sobre no res: car fall quãt es ora de aiudar e lexa caure letgament aquell qui si fia.

¶ Capitol.cxiij.qui aporta altres coses qui confonen la nr̃a sperança.

Confon encara la sperãça chrestiana: e maiorment de dona religiosa:cõ presumer desordenadamẽt: dela misericordia de deu.cõ fa aq̃ll: qui per cõfiança dela misericordia de deu: se allerera afer peccat e mal. ¶ E deus saber q̃ vuyna molts en infern dampnats. per folla sperança e cõfiança de la misericordia de deu. Car cõ diu nostre senyor per lo propheta Ezechiel. Si lome iust caura en peccat.ell sapia que totes ses bones obres seran oblidades.e en lo seu peccat morra. no haura donchs neguna cõfiança de la misericordia de deu.per tant q̃ per cõfiança de aquella.fassa mal. Car nostre senyor no ha ꝑ mes.de saluar sino als bons. ne dar gloria anegu:sino segõs que les obres o raquerrã. ¶ E diu lo mestre deles sentẽcies axi cõ es ia allegat:q̃ hauer en deu sperãça sens bones obres. allo no es sꝑança:ans es p̃sumpcio. e oradura fort perillosa. ¶ Car diu lo ecclesiastic. que aytal folla sperãça:e cõfiança: molts na enganats:quis cuydauen cõ viuiuien allur guisa.q̃ nostre senyor los perdonas. lurs peccats: quant ells ho volrien. ¶ E lo senyor beneyt vaent lur follia:e q̃ tan mal vsauen dela sua pietat.dãpna los soptosamẽt. axi

com adesconaxents. ala sua paciencia. qui tant los hauia soffe rits. ¶ Semblantment han folla sperança en deu. tots aquells: q̃ presumint de lur lõga vida: nos curen molt de prouahir en deu. als quals ne pren ari com al ric home: del qual hauem Luce. xij qui deyaala sua aia. ques donas boni temps. car prou de be hauia en casa: e molta riquesa. en que podia trobar solas e açoli bastaua: e p tal li stech respost ari. ¶ O foll e q̃ has dit. ara vet que aquet teu bete fallira. tot tantost: car esta nit moxras. ara veiam ço en que cõfiaues: ques fara. ela tua vida qui let dara: e aço que has aiustat: dequi ser'a. Cert digna és aquell qui tal speança haura. q̃ conega que tan solament en deu: deu confiar: e ell en deu deu posar fonament: de sa vida: e de tot ço q̃ ha ¶ E aço en special pertany a dona religiosa. que ella no confiu massa: de la misericordia de deu. Car deu pecar souint: quins son los seus grans iuhis. e cõ terriblament: mostra sa ira sobra los peccadors: e maiorment sobre los desconaxents aell: qui cõfiant de sa pietat: no dubtẽ de offendrel. E deuen encara pensar: com es gran follia. q̃ dona religiosa cõfiu: e dessig longa vida. p fer sos plers: e q̃ per aytal sperança oblit deu. Cõ religiosa dega. tots tẽps desijar de esser fora lo mõ e esser morta al mon. e esser ab lo seu amic e senyor: e spos Jesu christ. en lo desig del qual: deu continuament si scalfar per deuocio. e demenantli q̃ ella sia tota la sua vida e sperança.

¶ Capitol. crüij. qui mostra cõ lo loguer que dones religioses spen hauer de deu les deu molt encendre hauer gran sperança. en lo lur spos Jesu christ.

Altra les altres coses qui molt deuen dones religioses encendre: de hauer grã sperança en nostre senyor. si es lo gran loguer de paradis: q̃ podẽ segurament sperar: per tal deya sanct Pau. ¶ O no vullan perdre ni oblidar la vostra sperãça aqs es deputat tan grã loguer. Car vltra. tots los bẽs: qui dits son demunt. los quals nos procura vera sperança en deu. aqst es lo principal: ço es gloria e regna e corona: e vida ppetual ab deu. e ab companya de tots los sancts de paradis. ¶ E aço pencant sanct Benet: si posa en vn seu sermo. aytal cõplayment sobre tota natura humana parlãt en aquella ari. ¶ O humana natura: e cõ est tan cega e tan gran peccadora: denãt deu: car saber pots: que bens infinits: e inestimables ta deu apparellats: qui nos poden dir p lengua. ne per cor negu acabadamẽt cogitar. O donchs cõ est tan folla: que

aquells no desitges: ne çerques ne ames ne preses. O miserable errant en la via de deu: que faras quãt sies al terme dela tua vida: ni aqui acorreras pusque la tua sperãça iames no fou entesa: en hauer paradis en esta vida. ꝑ que appar que no pora aquell demenar lauores loguer adeu. Donchs que demenaras cert lo loguer q̃ respõ ales tues males obres: e ala tua mala vida. loqual loguer es infern: e pena ꝑdurable. O donques foll: e sobres foll: e cõ te ha esdeuengut tant desastre. que de stamẽt reyal e de hereter del regna de deu: sies caygut en stamẽt. que haies aseruir lo diable en ꝑ tostẽps. ¶ Axi matex sãt Anselm: en les sues contẽplaciõs priuades: parla axi adeu. Quãt pens senyor que es aço q̃ yo sper hauer ab tu. per la tua clemencia: yo no puc hauer iames tristor de res en esta vida. sino de peccat. O mon senyor: e quanta es la vostra noblesa: que acarn: e a sanc: e a natura humana tan sutza e tan vil. vos doneu paradis qui es ierdi de tots delits. loc hon sper:: contemplar la vostra reuerend asencia. cara per cara. ¶ Empero tostẽps sper encara: aqui per gracia vostra hauer lo meu cors vil e sutze beneuyrat. ço es luminos: subtil inmortal: temprat fort e sobiranament: e spirit e fort bell. E sper encara aqui veura: lo vostre glorios fill natural. lo nostre redẽptor Jesu christ. en la sua maiestat e regna. en lo qual enten e sper acõtemplar: aq̃lla sagrada ligadura dela sancta diuinitat e humanitat: qui passa tota intelligẽcia creada angelical e humanal. e sper encara aqui esser franc de tot mal. e de tot perill atostẽps. ¶ Sper encara senyor. q̃ per vostra pietat haure aqui cõpanyia dangels: e de tots los sancts. E maiorment de aq̃lla Regina de gracia. madona sancta Maria. e ab q̃lla tã gloriosa cort hauer solas e delit incõprẽsible: e goig ꝑpetual. donchs senyor qui tan larga sperança me haueu donada feu me fer obres ꝑ les quals merescha atenyer e posahir ço q̃ ella me ꝓposa e de sꝑar en esta p̃sent vida e q̃ puxa posahir en en per tostẽps lo vostro regne. E per aço qui dit es appar en aquesta la sperança chrestiana. E cõ es profitosa: e com se pot en nos destruhir: e cõ nos endreça a viura algramẽt. per memoria dels bens esdeuenidors: ꝑ les quals coses deuem tostẽps fort continuamẽt amar a nostre senyor deu: qui ꝑ sa gran noblesa e misericordia: e liberalitat fa a nos aytals ꝓmisions axi grãs e marauelloses. de ques seguex. q̃ tractẽ. quãt deuem amar e loar e glorificar tostemps: aquell senyor ꝑ lo qual raebem tanta e tan gran misericordia. e gracia incomprensible.

¶Capitol.cxv. qui tracta dela virtut theologal: qui es caritat e com es aquesta gran virtut.

AMar nostre senyor deu puramentt:e glorificant aell: es obra de tanta excellencia: que altre virtut. sens aquesta es cassa e vana e mortificada denant los vls de Jesu christ segons q̄ posa sanct Pau. prima corinthios. capitulo decimo tertio. ¶ E per tal fa nostre senyor gran gracia ales dones:que posa en religio: car cō naturalmēt:les dones sien fort disposstes:e inclinades a amar: e la religio les lunyt del mon: e los tolgue tota auinentesa: de amar res desta vida. ¶ Per tal quait per vna cortesa força:les tira nostre senyor a amar puramentt. e solament si matet posant los sots religio: e en orde. ¶Beya lo sanct abat Moyses: que dona posada en religio:era ait ab deu streta: que si ella se volia: dins pochs temps: que ella se donas adeu puramentt. ait nostre senyor deu se inclinaria aella:que stant en esta vida: li seria vijares mes que fos en paradis: que no en lo mon. E deya encara aquest sanct abat. que dona religiosa: que lo seu cor:e la sua amor:posas en cosa adeu desplasent:que era aposta de sa religio:e per deu maleyta. E iames ait viuint podria prosperar en la carrera de nostre senyor Jesu christ:p lo gran meynspreu:que feya adeu lexāt lo per altre. ¶Deus assi empero notar: que caritat es vna excellent virtut:qui tanqua dins si amar nostre senyor deu dretament:e son prohisma. de aquesta donchs amor qui es caritat tractarem ait explicant queu com dela sua valor: per tal que les dones religioses: la vullen: de tot lur cor cercar: e hauer: e posahir. ait com la pus alta cosa: qui sia sots deu. ¶Per que deus assi actendre primeramēt que caritat: es la terça virtut teologal la dignitat primera de la qual es tāta q̄ es bella: q̄ em balex totes les altres virtuts. E aço entant. que cō diu sanct Gregori tota altra virtut sens caritat:es no res: e de neguna valor.p hauer paradis. p raho de aço. diu sanct Agusti:q̄ negu na virtut sens caritat: no deu esser appellada virtut. E per tal los philosofs: qui sens caritat morien antigamēt:no poguerē esser appellats homens virtuosos:ne qualseuol psona del mō. qui sens caritat visca.p molt deu be q̄ fassa no deu esser dita psona virtuosa:per grans obres:e altes que fassa. ¶E aço declara sanct Pau prima corinthiorum. xiij. hon diu. que sciencia ne fe ne sperança:ne almoyna.ne profatio:ne penitētia:ne oratio: ne parlar ab lengua dangels: ni

qual seu ol dignitat que hom ha ia: si caritat no ha: no es res: ne val res. E per aquesta raho caritat es appellada: mare de totes les altres virtuts. axi com sanct Pau diu aqui matet ans p aço mogut. Diu sanct Agusti. que parlant propiament. neguna altra cosa: no deu esser appellada virtut sino caritat. ¶ E diu que no es altra cosa ben viure en aquest mon. sino amar deu purament: e çensera: e son prohisma: e qui aq̃sta ha: ell ha deu: e tot be. E qui aquesta no ha: no ha deu: ne res que haia altre: no merex esser dit be. ¶ E per tal lo Saluador. parlant de aquesta. Mathei vigesimo secundo. diu que en aquesta penge la ley els prophetes. per raho de aço. diu sanct Crisostumus: que per tal quels chrestians nos puschan seusar en lo iuhi de deu: per multitud de leys: ne de manaments per tal en dues poques paraules li ha Jesuchrist proposades totes les sanctes scriptures les quals paraules son aquestes. Amaras sençerament deu. E apres ton prohisma. E asis contenen totes les leys: e totes les prophecies. e totes les sanctes scriptures. ¶ E qui aquestes dues paraules serua: nol cal de cupar: en legir altres scriptures ¶ Car molts son stats qui sens sciencia: e scriptures han aconseguit paradis. E aço per tal: quant hauien caritat çensera: ço es amor a deu: e son prohisma. en la qual sentencia: se contenẽ les dues paraules. vet assi donchs: com la virtut de caritat. es fort alta: si actens ala sua primera dignitat. qui es: q̃ ella es bellesa ò totes les altres virtuts: e que en ella penia tota la ley: els prophetes: e totes les sanctes scriptures.

¶ Capitol. cxvi. qui mostra com amor de deu ha en si grans dignitats.

LA segona dignitat de caritat: si es: car ella es tot lo be del hom. en quant per ella es tot hõ: a deu plasent: e sens ella negu no pot plaura a deu. segõs que diu sanct Agusti perlant de aquesta virtut. e tots aquells qui aquesta han son p ell amats e diputats ha hauer la heretat del seu regne. raho es: car la caritat fa hom hauer deu per car e en sobirana amor: e honor e reuerencia. ¶ E com nostre senyor deu. am aquells quil amen. el honren: segõs que appar prouerbiorum octauo. ¶ Per raho de aço qui ha amor a deu e caritat: es generalment e en special per ell molt amat. ¶ Es encara la caritat. be del hõ: en quãt ella es rail de tot merit en lom. mentra viu. Car tota la obra q̃l hõ fa: sies meritoria: ha hauer se valor e son merit per aquesta

¶ Ẽçao volia dir lapostol sant Pau als Romans quant deya ari. ¶ Diligentibus deum: omnia cohoperantur in bonum. ¶ E volia dir. que aquells qui deu amauen: e viuen en caritat tot ço que feyen: los tornaue en merit e en creriment de gloria: en paradis. E aço per tal: quant viuien en caritat: e en amor dreta de deu. Es encara la caritat: be del hom. en quant lo fa victorios. contra lo diable. Car caritat es vn linatge darmes. ari poderoses: contra lo diable que ẽ tot loc hon sia. lo fa fugir. neygosa aturar si aquesta sãcta virtut hi troba. ¶ Per tal deya sãt Agusti que aquesta es no aquella qui separa e lunya. los fills ẽ deu dels fills de perdicio: e del diable. car negu qui aquesta a port. ab si mater no pot esser de la part del diable: ne negu qui sia: dela part del diable. no pot hauer aquesta per res. si dõchs de tots punts no renunciaua al diable e encara atot peccat mortal. ¶ Tanta es la dignitat de aquesta virtut. aço deya sanct Agusti parlant della: que ales sues obres promet deu dar lo seu regna: e sa amor: e si mater ppetualment en gloria. donchs diu ell guardala carament. que nola perdes si tu mater no vols perdre: e ab lo diable perdut star: sens fi en pena.

¶ Capitol. cxvij: qui mostra cõ nostre senyor deu requer del hõ aquesta virtut e aquest seruey p diuerses maneras.

AQuesta amor: demana nostre senyor deu e requer del hom: per totes degudes maneras. ¶ Car ell al seu amant offer les maiors promissions: quis puxen dir. car promet li si mateix en gloria Apres li demana ab les maiors menasses quis puxen dir: car diu que qui noi amara leyalment. que ell lo dampnara. Apres li demana: donant los continuament benifets: e gracias sens terma. Hoc encara le demane flagellãt nos de fet: continuament tostemps. per tal quant nol volem amar. ¶ Empero posa Grisostumus: que vol nostre senyor deu: que aquesta amor e caritat que lom li deu: que sia dreta: ço es per sola boncsa sua. e hauent iguart ala sua boncsa e noblesa: e valor: e excellencia: e no solament per propi profit. Car aquell qui ama deu: per son propi profit. no ama deu. ans ama son profit e aytal amor es fort vil. e fort carnal: e mercẽnaria: e qui no es appellada amor cuert deu. ne ha merit cuert deu. ne es appellada amor ẽ deu: mas amor dessi mateix. ¶ E diu el glorios sanct Agusti: parlant de aço: en lo libre de trinitat: q̃ delas maiors abusions: q̃ sien sies propo

l·q̃

sar les coses creades. en amar ala amor que deuem haver a deu. car la amor de deu: qui es dreta. tots temps fa lom amar deu prepossant lo atotes altres coses. ¶ E si dius que Dauid diu: en lo psalm axi. ¶ Inclinaui cor meū ad faciendas iustificaciones tuas in eternū ꝓpter retributionē. ¶ E vol dir: q̄ ell hauia inclinat son cor: tostēps de fer la voluntat de deu: e aço per lo gran guardo quen spera ue. ¶ Bōchs appar: q̄ per amor del guardo: e per conseguent ꝑ amor dessi mateix: pot hom fer be: e no solamēt ꝑ amor de deu axi com dit es. ¶ Respon que Dauid volia dir axi adeu ço es que ell hauia son cor inclinat. a fer la volūtat de deu. per amor dell mateix. qui era guardo de tots nostres traballs E aço no es en res ꝓtra aço qui dit es. en quāt diguē demunt: que la amor que hauem adeu: deu esser dreta ço es que ell sia per nos amat principalmēt: per amor dessi mateix. ¶ Vol encara segonament nostre senyor deu. que aquesta caritat: e amor. que li deuē hauer. que sia ardent: e ques mostre ꝑ obra. quant ora es. ¶ Car com diu sanct Gregori que lamor ō deu: no sta ociosa ans quant es en lom: ella lo fa obrar. cōtinuamēt grās coses e les grās obres aqlles. sō testimoni: q la amor ō deu es en aqlls qui les fan. ¶ E si ꝑ obres: lom no ensenya la amor de deu: lauores lom se pot tenir perdit. que ell no ha adeu vera amor. Car diu aquest mateix sanct: que proua manifesta de vera amor: es manifestamēt. fer la voluntat de aquell qui ama. E per tal diu que negu nos pens: que ell am deu per be que li sia vijares. si dchs les obres que fa no liu ensenyen a hull. Car les obres lon desengane.

¶ Capitol. cxviij. qui mostra cō deu vol del hom aquesta amor ab algunes condicions e circūstancies virtuoses.

Vol encara terçamēt nostre senyor deu. q̄ aquesta amor e caritat: que ell requer de nos: q̄ sia alegra. ço es q̄ aquell qui la ha: per res nos pusa torbar: ne hauer despler. sino ō pecat ans vol que aytal persona sia tostēps alegra. en la sua memoria. E aço pençant. quāta raho ha de alegria: la persona qui cogita que tota la sua amor ha posada en lo millor loc que pot e que es amada carament. per aquell eternal e glorios senyor: e per tots los seus Cauallers e amichs e que es filla: e hereterà de aquell seu regna beneuyrat: e que spera de star e habitar. ab ell perpetualment en gloria. e que ella lo te. el posahet iadins si: e sis vol lo possa hura. mentra quel vulla amar leyalment.

¶O deu e quanta raho: ha de alegria aytal persona: cert maior sens si que si speraue aposssa hir tot lo mon: e tota la sua gloria. ¶Requer encara quartamẽt lo senyor beneyt: que aquesta amor e caritat que li deuem: que li sia mesclada ab sobirã de sig: e continuat e ardent: de veura lo: e ỏ esser ab ell: axí cõ deya Dauid dessi matex: quant deya Sitiuit anima mea ad deũ fontem viuum quando veniã & apparebo ante faciem dei. E vol dir axí parlãt ab deu. O senyor e cõ desija la mia anima: atu qui est font de vida. que fos ab tu inseparablament. ¶O donchs senyor: e quant ire ab tu: e quant sera aquell beneyt die: q̃ yo veure la tua cara. ¶Semana encara quintamẽt lo nostre pare beneyt: que aquesta amor: se mostre dins lo cor del amant aell. so es que ell sia ben emprentat en la memoria. no pas iorn: que ell no sia membrat e adorat: e beneyt: e desijar: per son amat. e sia ben fermat ab la sua lengua axi que la lengua de aquell quil ama tostẽps ne parla ab sabor. e ab delit. e quaix embriagamẽt axi com anemorada e enceesa tota per cordial e ferma e calda: e ardent: e dolça e sobres cara amor. E aço volia dir Ugo quãt en lo libre de clausto anime. hõ parlaue axí ala sua anima dient li. ¶O anima mia yo se q̃ amor es la tua vida. digues me donchs hon as posada la tua amor O prec te: que no la poses sino en aquell: qui sol p si matex es digna de esser amat: qui tot es amor: e tot vol esser teu quit ama: & vol: & cria: & raquer: e q̃ si matex te vol ab se riq̃ses dar. si solamẽt: lo vols de cor amar leyalment. ¶Per q̃ deya sanct Benet: en vn seu sermo. O christia not anuigs dar al teu sobira: e car amic: seruey de amor. car ell amor vol de tu. e sens amor nol pots pagar: del gran deute q̃ li deu. ne dels grãs benifets quet fa: & ha fets: ne res ab ell no pots ipetrar: si amor noli offers ¶E donchs filla de deu. dona amor al teu pare. e car amat qui no vol sino amor ne es sino amor. O deu e pus tan dolça cosa es amor: amel dolçament: e veuras quet dira quet obehira quet ensenyara: com te alegrara: e de quet heretara tostẽps te acompanyara: atota part: en totes coses & asegurera ab totes gents en tots negocis: e en tots pills. ¶Met sia nouell: que axi demane la sua altesa. te mesquina e catiua amor. Car aq̃st matex seruey. se demane atots los angels e tots los beneuyrats: e atots aquells: qui ab ell volen esser acompanyats. en lo cel: e heretats en gloria.

¶Capitol. cxix. q̃ mostra quins indicis podem hauer que siam en caritat e en gracia de deu.

per tal que pus clar veges ab deu: en aq̃sta caritat e amor de assi saber. que segõs veritat dela scriptura. negu de comu cors no sab en esta vida present. si ha en si vera amor ne caritat çensera: en vers deu. ne sies digna de gloria o de dãpnacio. Empero posen los sancts: q̃ hauem algunes cõiectures: e senyals p̃ los quals podem rahonablament creure. q̃ aquell ha adeu vera amor. qui ley ha. e es en la sua gracia. els dits senyals posats. per los sants acõiunctu rar e a çercar ia lom si pot presumir: que hata vera amor. e q̃ sia en la sua gracia. son aq̃sts. So es: que al hom placia souint pẽçar en deu: e en les sues coses: maiorment en fer la sua voluntat. ¶ Lo segon es: que placia al hom volẽter hoir perlar de deu e anar hoir sermons: e les coses de deu: e legir souint coses spirituals: e volenter fugir ha trufes: e auorir hoir res que no sia de deu: o q̃ sia contra deu. ¶ Lo terç sies sentir en son cor souint grãs punyimẽts e remordimẽts de sos peccats e mals passats. ¶ Lo quart sies volenter perdonar iniuria rebuda: e no poder star en mala volũtat. ¶ Lo ãnt es quant lom ab pler fa oracio: e hou missa: es adelita en obres de pietat afer almoynes segons la sua posibilitat: e li plau seruir e visitar los malalts: e li plau tenir vida areglada. ¶ Lo sizè: quant lom troba pler: de perseuerar ab bones persones: e deuotes. e ha gran pler de be de son prohisma: e auorer lur mal ¶ Lo sete quãt lome es de benigne: e de bona conuersacio: e espiados e dolç e acceptable e sẽs malicia. ¶ Lo. viij. si lom se recorde: dels benifets de deu: este per desconarent fort aell: e fa prouisio ala mort: e tostemps ercreitãt se en qualque bona obra ¶ Lo noue si lom zela e sta ferm per veritat: e per iusticia: e zela per lo be comu. ¶ Lo. x. si lom ha gran temor de deu: e es aell ben obedient. e asos maiors: e ala sua sglesia. ¶ E assi nota: q̃ no contrastant quels dits. x. senyals sien a nos indicis: q̃ lom es en caritat: e en gracia de deu ¶ Empero posen los grans doctors altres senyals: quins son indicis: que no solamẽt aquell quils ha es en gracia: e en caritat ans encara es en gran grau: en la dita caritat. e en gracia de deu.. E los dits senyals son aquests. ¶ Lo primer es caritat: en totes coses fer segons la voluntat de nostre senyor Jhesu chrisi: ne fer lo contrari per la vida. ¶ Lo segon es vera pregonesa humilitat: e desijar ab veritat son propi meynspreu: e que la psona sia reputada p̃ no res a fugir atota laor e vanitat ari cõ amor. ¶ Lo terç es mẽysp̃sar totes honors: totes riquices: tots

delits:p la amor de deu. ¶Lo quart es sentirse gran feruor e desig continuat: de profitar en lo seruey de deu.e iames no cuydar fer quaix res ne iames anuiarsen. ¶Lo quint sentirse poderos e virtuos en vençre tota temptacio: qui vingue al cor e no donar hi loc per res. ¶Lo sise es: no poder esser torbat ne impatient: per neguna aduersitat:ans desijar esser perseguit: e turmentat per amor de deu. ¶Lo sete es sentirse gran escalfamẽt:e acostumat en la memoria de Jesu christ:e sentir quaix deu present:e sentiments celestials e arrapaments grans:en la sua anima. ¶Lo .viij. es sentirse apparellat:d obahir a deu en totes coses:e viura ordenadament:e trobar pler en grã penitencia:e esser vbertates e auisat en les coses de deu tostẽps: specialment en viure virtuosamẽt. ¶Lo.ix.es sentirse:ia seyor sobre la carn:e sobre les malicies del mon:e del diable: e sentir se mort al mon: e assi mateix. ¶Lo.x.tostẽps desijar ab gran affectio:d morir per Jesu christ a aço reputar per sobirana gracia ¶Aquests.x.derres senyals son principals indicis: q̃ hauẽ per aprouar e conexer aconiectuar:com la persona pot star en bona speraça que ell ha en si la gracia de deu:en fort grã grau excellent.

¶Capitol.cxx.qui mostra com caritat mana:que nostre senyor sia sobiranament amat.

ANa la virtut de caritat:a tots los seus fills e amichs: que sobre totes coses: amẽ nostre senyor deu.axi cõ aquell qui sobiranament nes digna:p moltes rahons. ¶La primera si es: p raho dela sua infinita dignitat e altesa.car ell es infinita pfectio: e infinita bonesa ifinita noblesa e infinita virtut e poder:e saber:infinita dulçor ifinita pietat infinita patiẽcia ifinita cortesia:ifinita liberalitat. E aço vol dir Dauid en lo psalm axi. Magnus dñs & laudabilis nimis:& magnitudinis eius non est finis. E vol dir axi que nostre senyor deu es sobres grãs:e sobres poderos:e noble en la sua esencia.per la qual cosa:li deu esser dada ifinita laor. e amor e seruey per tota creatura. ¶La segona rabo : p la qual es digna de esser amat sobirana ment p nos.si es per los asenyalats e continuats beniffets q̃ ell tostẽps nos ha fets ens fa. Car ell per la sua gran bonesa : nos ha creats de no res.ens ha fets ala sua imatge e semblança.car dins aqst nostre cors:portã anima intellectiua.qui es pur spirit racional.la pus bella creatura del mon:apres dels angels. E es en cara bella:q̃ si hõ le veya claramẽt,iames no seria trist pẽ

sant que axi alta substancia itel
lectiua fos dins ell ¶ No es ma
rauella si la nostra anima es axi
bella cō sia feta asemblança de
aquell qui es sobiranamēt bell.
ço es nostre senyor deu. E aq̄st
tan assenyalat beniffet: regone-
xia sanct Ancelm: en vn seu li-
bre: on diu axi parlant a deu. O
senyor meu: e qui pot pençar: yo
de quant vos so tengut. quim
haueu dotat: de aytal spirit: tā
bell e tan noble. O monsenyor
vos me poguereu hauer fet: pe-
dre: o auçell o bestia. Empo ha
plagut ala vostra clemencia fer
me home cōpost: de cors orga-
nitzat. e de anima racionable e
intellectiua: e aço per tal: q̄ pu-
xa entendra la vostra sancta dei
tat: e enteniment que la lou: e la
am: e que la benaesca tostēps.
E aquella axi amāt e seruint sia
per aquella beneuyrat tostēps:
en tu qui es vera vida e plena a
mor: e sobres leyal amāt. ¶ Lo
segon beniffet asenyalat: quins
deu moure a amar nr̄e senyor
deu si es la sua alta gouernacio
e ꝯseruacio Car ell per sa merce
axi com anoble gouernador no
stre nos ha apellats: ala sancta
fe catholica: nens ha fets: esser
fills de ifaels. Ens ha ꝑ sa mer
ce: dat seny natural. e raho sani
tat. e abteses naturals. que nos
sabem e ꝑsabem e moltes altres
que no persabem: ꝑ nostra gran
negligēcia e miseria. ens ha dat
franc arbitre: e ꝯsciencia: e lum
deles sanctes scriptures: e prey
cacions: e informacions en les
coses diuinals: e en tot ço en q̄
som per ell obligats ens ha da-
da per sa merce custodia angeli
cal. quins guart del diable: ens
luny: de mal: ens spir lo cor afer
tot be ens preserua tots iorns:
de infinits perills: e mals spiri-
tuals e corporals ens ha dades
lo senyor bones cōpanyies: e a
uinenteses de be viura. ꝑ que fi
nalment nos saluem. ens daria
souint be: si nos hi erā dispots:
e nos treballauē al seu lum cele
stial. lo qual souint ell nos tra-
met. al cor inspirant nos: e mo-
uēt nos: afer be: e guardar nos
de tot mal. Ans axi matex ꝑ sa
merce: prouahex a nostres cor-
porals necessitats altament. se-
gons la alta disposicio dela sua
sauiesa. ¶ Lo terç benifet quins
deu sobiranament moure a a-
mar: sies la sua incarnacio: e cō
uersacio que fou entre nos cor-
poralmēt. xxxiij. anys. E apres
la sua sancta redempcio: del po
der del diable: per la sua sagra-
da mort e passio: e aquest es be-
nifet del qual diu sanct Benet:
que sobiranamēt nos deu tra-
ueçar lo cor: a amar lo e amē-
brar lo ab gran vigor: e en ꝑ to-
stemps pensant lo benifet aq̄st
com es grā e profundos. ¶ Per
tal diu sanct Benet. q̄ la sanc pre
ciosa del fill de deu: crida en la
mort ꝯtra aq̄ll qui aq̄st tan ase-
nyalat benifet. no ha remēbrat

ne ha deu en special: mes amat seruit e loat. ¶ Lo quart benifet quins deu fort animar a amar nostre senyor deu: sies la sua sobirana patiẽcia. en sofferir e en dissimular nostres peccats. car p la sua grã pietat. ell los calla: es sofer longament els pdona a aquells quis peniden sincerament. E nos per nostra malue stat: aço no contrastant tot iorn multiplicam nostres mals e tor nam als peccats perdonats no cogitãt cõ lo beneyt senyor. nos puncr iustamẽt en ifern tostẽps que hauem peccat mortalment Empo ell posa tẽps e spera de die en die: nostra correctio: per tal que nons haia adãpnar: pẽ ça assi si li som molts obligats: e sins dona gran raho: quel amẽ de tot nostre cor: a aql senyor q̃ tanta paciencia nos ensenya: e qui tanta misericordia nos fa. ¶ Empo acteneni sanct Pau: a aquest tan gran e singular benifet. diu axi ad Romanos. ij. E no saps tu q̃ benignitat de nostre senyor: e la sua sobirana paciencia te speran tot iorn. E tu p la tua gran malicia no actens a aço penca donchs diu ell assi: q̃ aquesta sua paciencia: retorne ra en gran iuhi. en condempnacio dela tua anima. en lo iorn ó la tua mort. ¶ Bonchs obri los vlls: e penca quãt est obligat al senyor: qui aqst benifet te fa tã grã: e amel de tot ton cor: el prega tostẽps: q̃ ell te fassa gracia: per sa merce. ¶ Lo quint benifet: dels principals quens deu fort indinar: a amar lo nre creador: nre senyor deu: si es quant nos ha creats: e ordenats: a hauer ppetual gloria. en lo seu regna: tostẽps ab ell. O deu e quin benifet es aquest tan grã. e quil pora pençar. Diu sanct Gregori: q̃ ni la lengua nol pora dir ni cor de home cogitar. Que diu ell te pẽses: que sia veura la fas de nostre senyor deu: e aqlla cõtemplar cara p cara: e star en cõpanyia dangels: e dels sants de paradis: e viura sens pahor de negu mal e esser segur: de iames no perdre. aquell eternal e glorios regna: cert diu sanct Bernat que si lo nostre cor: podia donar a nostre senyor deu sa amor a ten gran tresor com es lo cel e tota la mar. noli pozia satisfer ala gran gracia. quens fa: de appellar nos a aytal saluacio. E maiorment ab tan pochs merits: e bens cõ nos hauẽ pẽçant la infinitat de mals: q̃ nos fem. continuamẽt: deuant la sua cara. ¶ Qui dõchs es qui seny haia. e aquest tan grans benifets ha de deu racbuts. els pot tots o en part. rebre sis vol: q̃ aquest no degue sobiranament amar: nre senyor deu. Car si nol ama: ell pot ben dir qui es dolẽt e desconarent aell: e digna de eternal dãpnacio. E iatsia que infinits altres bens: nos comunamẽt rebem de nostre senyor deu

los quals no pensam p nostra dolentia. Empero aqsts.v. demõt dits:son los principals benifets. q sobiranament deuem moura: acascu de amar nostre senyor deu de tot son cor e de tota sa pença

¶Capitol.cxxi.qui mostra quines coses nos deuen prouocar a amar deu sobiranament.

Ort nos deu encara puocar:a amar aqll eternal senyor e pare la grã amistat e amor e benuolença: que a nos ha tostẽps ensenyada. ens ensenya tot iorn: si vols actendre aço q dit hauem: en lo capitol pus prop precedent. E aqsta tan alta amor: nos declara ell mateix dient axi p lo propheta Jeremies. In caritate ppetua dilexi te trahens te t miserans E vol dir axi parlant quascu de nos:yo diu ell te amat eternalment de amor qui no ha comẽçamẽt:la qual te ensenyada specialment en dues coses:ço es tirant te tostẽps ami cõpunyint te lor cor quet acosts ami. E la segona q quant test ami acostat que yo te pdonat los teus mals e peccats ¶Pots ẽcara conexer la sua grã amistat:si actens: cõ per amor nos appella fills seus e amichs:e en testimoni de aço nos ha revelats los se⁹ segrats misteris:e sacrets:per lo seu fill incarnat.quins mana segons q legim Mathei.xxiij.que no appellassem: negu pare en la terra.car ella era per excellẽcia lo nostro pare principal:e millor q tot altre per raho de aço: deya sanct Johan en la sua canonica axi atots nos ¶Pensars e actenets.quina amor nos ha ensenyada.nostre senyor deu:en ço q ell nos vol appellar sos fills. Car diu sãt Pau. si fills som de nostre senyor deu: sperar podẽ en la sua misericordia. q vn die serem sos hereters en paradis. on diu sanct Agusti. E quanta gloria es aqsta que nos veiam nos maters:axi esser amats per nostre senyor. O diu ell:e cõ no pensau:e quin amar es aquell:e vcureu que no sen troba al mõ vn aytal. Car diu ell si tu ames vn hom:poras fer que ell not a mara. Mas nre senyor deu diu yo am aqlls quim amẽ. hoc encara aqlls qui nom amẽ. Apres veuras: que aquell q amaras: quet deffallira quant lo hauras mester. ¶Mas lo senyor en totes tes necessitats:es lo teu principal refugi. Apres veuras q si lõ te ama: empo no amara tot fill ne tõ amic.mas nostre senyor p vn bon pare emare fara misericordia:e gracias als fills en x:o en.xx.generacions. Axi mateix veuras:que si tu ames vn hõ que ell te sera en moltes coses desconatent:mas nostre senyor deu.per vn bon seruey q li fasses te perdonara tos peccats et dara gracia sua:e aiuda en tota

part e apres te saluara. Apres tu veus q̃ si tu ames vn home: ell ne sa amor no durara longament: ans finalmẽt sen anuiara ¶Mas la amor de deu: es eternal a nos: e som certs q̃ durara in secula seculoꝝ. sil volem dretament amar. veuras encara: q̃ si vn te ama. tãtost hi guardara son profit. ¶Mas nostre senyor. aqui no podem en res profitar. tostemps hi vol. no lo seu mas lo nostre profit. Apres veuras vn hom sil ames. per altre te desconexera. Mas nostre senyor iames no pres poria esser desconaxent atu. cõ ell sia font de tota bonesa. Apres veuras q̃ vn hõ sit ama en vida: q̃ apres que sies mort iames noli membrara Mas nostre senyor apres que sies mort: lauors te empara: e donara guardo e aiusta ra ab si mateix: la pus altament que pusa dir: ne pençar: Acten donchs diu aqst doctor: quant ne cõ deus amar: aquest beneuyrat senyor. qui ten cara amor te appocta. E veges ta amor: que la vols fer e veuras q̃ nola pots posar. en millor loc q̃ en ell Car si ta amor has venal. negu por: ney vol tant donar cõ ell qui si mateix: e son regna ten dona. sila vols donar. no trobaras negu aqui mils pertanga ne que tan digna ne sia: cõ ell. maiorment si penças que aell la deus tota: si per força las adar. Acten q̃ ell menassa: que si nol amas: ia te lo coltell apparellat ab quet tol ga la vida eternal e temporal. corporal e spiritual. ¶O diu a aquest sanct marauella es: com la nostra amor se pot inclinar si no en aqst tan noble: e tant amable senyor. car diu ell. vltra aço que dit es. quens hi inclina nos hi deu inclinar: natural raho: quins dicta que a aqll deuẽ dar tota nostra amor. del qual hauẽ tot nostre esser: e ben esser: e tot quant hauem. ens hi inclina natural figura. Car la figura dela cara: tenim no en verts la terra axi cõ les bestics. mas en alt leuat: en vert lo cel. adonar a entendre q̃ tot nostre cor e tota nostra amor. sia posada en alt: en lo senyor del cel. ¶Deu nos hi encara molt inflamar la sancta scriptura: quins diu. que sola aquesta sãcta amor. es fi dela ley e via pfeta de paradis. E lo maior seruey: q̃ podem fer adeu. q̃ es axi alt. q̃ tot altre seruey sens aquest es adeu pudent: e despla sent. ¶E per tal diu sanct Bernat: en lo seu libre. appellat de diligẽdo deũ. q̃ aquell qui sens aquesta amor es: iames no profita. en res ò negũ bc. E tostẽps viu en la ira de deu: e que aytal es inexcusable denant nostre senyor deu: en lo die de sa mort.

¶Capitol. cxxij. qui mostra cõ amar massa si mateix: enpatra molt al hom: que am sobirana ment deu.

ATtesa donchs la di-
dignitat: e excellēcia
del nostre amable pa
re: nostre senyor deu.
no es marauella: si
en cascun testament: no ha me-
nat: que amē aell de tot nostre
cor e de tota nostra força: ço es
adir: q̄ res per nos no sia mes
amat. que ell: ne per res faessem
cosa qui desplagues aell: ne per
res lexem de fer ço aque ell nos
ha obligats: ꝑ los seus sancts
manaments. ¶ Es ver q̄ contra
aquest sant manamēt fan aq̄lls
qui amē si matex: o altres mes
que nostre senyor: hō deus assi
saber. q̄ son alguns qui axi amē
si matex desordenadamēt: e car
nal q̄ per amor de nostre senyor
no lexarien anar res. quils ven
gues en plaer. e fos ques vol-
gues. de aq̄sts profata sāt Pau
dient ad Thimoteū: que en los
derrers tēps: que ara som: seriē
homens amāts: mes si matexs:
que deu per la qual amor: cau-
rien en tot peccat e mal. ¶ Car
cō diu sanct Agusti de amor ꝓ
pia: ve a hō tot peccat. car per a
quella li ve. que sia argullos: e
auaricios: carnal malicios iros
golos peraros: impatient des-
uerygonat rebella: mundanal.
e axi dels altres vicis. ¶ Per ra
ho de aço dix lo saluador: e es
Johannis. xij. que aq̄ll que axi
carnalmēt amaria la sua anima
q̄ aquell la perdria finalment.
E aquell qui le ha iraria. q̄ aq̄ll
lagonyaria. Diu sanct Gregori
que ha irar la sua anima: es no
voler cōsentir als seus mals de
sigs. ne voler fer lo mal aque el
hom es inclinat ꝑ sa vil carn: e ꝑ
sa malicia. E aquest aytal final-
ment se salue. ¶ De aquesta ma
la amor: parlaue lo Saluador:
quant dix q̄ aquell qui volia a
ell seguir: primerament hauia a
renegar si matex ço es q̄ hauia a
lexar: totes ses males inclina-
cions e ses males voluntats: e
hauia affer: lo voler de nostre se
nyor deu: loqual deu mes amar
e seguir que si matex. car segons
que dit es dega esser amat so-
bre totes altres coses.

¶ Capitol. cxxiij. qui mostra cō
amar massa e desordenadamēt
sos parēts empatxa molt la dre
ta: e pura amor. que deuem ha-
uer adeu.

ES dit encara demūt
que son altres qui ve
nen contra la amor: q̄
deuen hauer a nostre
senyor deu: e aço ꝑ desordona-
da amor que han altres: e aq̄sts
son en diuerses maneres. Car
alguns: amā als altres ꝑ amor
natural. axi cō son pares: e ma-
res: e fills e frares: e sors: e axi
dels altres. ¶ E iatsia: que com
diu sanct Gregori q̄ aytal amor
en si no sia vedada. empo es ve
dat lo mal vs: q̄ alguns ne fan
qui axi amē aquells: quils son
carnalment aiustats: q̄ no dub-

ten per aytal amor offendre no
stre senyor deu. E de aqsts diu
lo Saluador ayi. q̃ qui amara
fill:o filla:o pare:o mare:o sor:
o frare:que aquell aytal no es.
digna de esser amat per ell. Car
letge cosa es:quel hom am mes
la sua sanc q̃ aquell qui li ha da
da aytal. sanc e parentesc ab al-
tre. Per tal diu sanct Hieronym
que si lo pare:e la mare o altres
parents te forcen aferres cõtra
deu. que deguda cosa es: q̃ pos
lo peu sobre lo pare:e la mare:si
ells te empatren:els fuges:ans
q̃ tu fasses lur voler. pus es con
tra lo voler de deu. e de aquests
aytals parents. diu lo saluador
q̃ aquests son aquells:qui ppia
ment son vers inimichs dome-
stichs del hõ. car com sien aco-
stats al hõ per tal hom los pot
meyns contrestar. E per tal ay
tals fan lom caura: abans que
altres e lom comunamẽt los cõ
sent. en lurs mals: abans q̃ no
fa a altres. Per raho de aço ma
na nostre senyor a Abraaz que
eris de sa terra: es lunyas dels
seus parents:e amichs e leuors
ell lo faria creser. e prosperar en
tot be:e ariu feu defet. Diu sãct
Gregori:q̃ gran carrec es al hõ:
qui vol adeu seruir de star entre
sos parents. ¶ Elo saluador de
ya que negu no es sens honor:
sino en la terra ppia. E pot se en
tendre en lo proposit:que hom
q̃ vulla esser virtuos: ne vulla
esser tal:que meresca honor: no
deu molt cõuersar entra sos pa
rents Car ells no desijen del hõ
iames sino prosperitat tẽporal:
e aço per lur profit. per tal q̃ sen
mullozen: legim de aquell sanct
hom Carpoferus q̃ com vahes
que vn home procuras:que son
fill fos gran prelat en la sancta
sglesia:e ves que p aço traballas
sen tots sos frares e sos parẽts
ab gran efficacia dix ayi lo pare
a aquell per qui traballauẽ: ayi
fill fug a aquests dimonis tos
parents. car no traballẽ p amor
de tu: ans treballẽ: per tal quels
faces bens tẽporals. e que p ells
dampnes la tua anima e ayi se
ra sino ti guardes. Car ells sen
portaran los bens tẽporals de
ton bisbat. E tu per amor dells
los tolras al pobres de deu. als
quals deuen esser dats. E p aço
finalment seras dãpnat: en lo
iubi de deu. en la ora ó ta mort.
e ayis segui defet. vet donchs
quant de mal fa lamor carnal
als parents. ¶ Beya aquell glo
rios Damianus sãt: en vna sua
epistola que trames: q̃ infinits
homens hauia en infern damp
nats per amor de lurs infants e
de lurs parents. E specialment
ni hauia molts de ecclesiastics.
qui per amor de parents hauiẽ
sostrets: e tolts los bens dela sã
cta sglesia: als pobres: e a aqlls
aqui deuien esser dats.

¶ Capitol. cxxiiii. qui mostra cõ
amar massa qualseuol altre em
patra molt la amor de deu.

REpugna encara molt ala amor de nostre señor amar desordenadament alguna psona. fahent ab ella amistat contra la ley de deu: axi cō fan alguns. qui inclinats per amistats faran ab altres cōpanyia axi desordenada q̄ no dubtaran de fer res ꝓtra deu. per cō plaura a aquell o a aq̄lls ab qui fan tal mala amistat e aytal amistat:. com no sia segons deu tostēps ve a mala fi. E aq̄ veuras que de grans amors ixen grās pudors oys e rancors e be queu merexen: pusqua aytal amor: no era segons deu. ans cōtra ell e cōtra la sua amor. ¶ Beya Beda en vn seu sermo. que acolp q̄ hom veu. que sa amor desuia. dela amor de deu o q̄la persona ꝓmet: que sia amada no segons deu: que aytantost se fa traueta eparany e fossa deuāt sos peus en los quals laços: ha letiamēt acaure ala fi. Car deu que com amor no sia sino liguam: ab lo qual aq̄ll qui ama: ligua si matex. Pertal aq̄ll quis ligua: ab aytal liguam: ab altre persona: o ab quis vol: no ꝑ bona amor: aytal se auciu: es mata en cors e en anima. es gita ten pregont: q̄ no pot exir cō se vol. ¶ E deus assi saber: q̄ en aytal amor: cau hen alguns: ꝑ tal cō se tenen a gran honor: e preu q̄ sien amats e seguits: e prelats per molts es pensen: que en cas de necessitat que sen poran molt seruir. E ꝑ tal acullen en lurs amistats tot hō: quis vulla aells acostar hoc encara ab maneres: hi tiren aquells que podē. E ꝑ amor day tals: faran moltes coses: cōtra nostre senyor deu. E diuen sens vergonya entra si maters. siam amichs cōtra tot altre: e qui ab nos no sera: sia pseguit ꝑ tots. e qui tocara vn de nosaltres toca a tots nosaltres. E vet q̄ vol nostre senyor deu. e q̄ fara de aytals males amistats. q̄ lexa los venir amala fi: e fa que de aq̄lla part hon cuyden hauer seruey: e honor e pler: los torna en carrec: de desonor e vergonya: e lexals venir en punt q̄ aytals amistats: nols poden en res aiudar ans los son en gran confusio: e vergonya E lauors pot esser dit a aytals axi enganats en aytals amistats. la paraula q̄ dix moyses: als fills de israel. confusos e en vergonyits: per cōfiança de les ydoles. e es de vtero nomini. a. xxxiij. capitols. ¶ E a hon son los deus: en que hauien tan gran speraça vinguē: e aiuden vos si poden: vet aytals amors qui no son sino gabella e manipolis del diable ¶ O aquāta cō fusio e vergonya aporten al hō mesqui: de aquestes aytals congregacions. ¶ Beya Dauid en lo psalm q̄ ell iraue dient. O diui ecclesiam malignanciū. Car lur amor: era fort ꝓtraria: ala amor de deu; qui iames no ꝑ

met oy ni rancor de prohisma. ans lo mana amar acascu aytãt com si matex. e tota amistat: q̃ sia ordenada a amar negu: es appellada coniunctio de iniquitat: qui porta lom amala fi. sino le desempara. Car diu sanct Johan. que qui airara son prohisma: mort es adeu e fill de mort e digna dela mort eternal.

¶ Capitol. cxxv. qui mostra cõ la dita amor carnal deu esser fort auorrida per tota dona maiorment religiosa.

PEr que deus assi notar. que persona religiosa specialment tota dona bona de orde: deu esser fort lunyada: de aytals amistats. ¶ E aço per tal quant aytals amors son fort ꝑilloses: e tals qui porten ab si molts daltres mals. q̃ son fort cõtraris a religio. E cõ deya lo sãct abat Effrem iames no reputs: de neguna ꝑsona religiosa: qui aytals amistas vulla: que res haia ab deu: ans es senyal: que aytal ꝑsona es tota vana: e argullosa: e mundanal: e buyda de tota virtut. A gran honor se reputauen los pares sancts antigamẽt: q̃ iames streta amistat no haguessen haguda: ab persona del mon. E lo cõtrari se tenien agran minua: e infamia: e deyen q̃ la nostra amor deu esser comuna e general e no deu esser ab negu molt streta. sino ab deu. ¶ E aço no cõtrastãt deu hom mes amar los bons. q̃ los mals Empo que ni ab aq̃sts ni ab aq̃lls. no hauer streta amistat. e aço ꝑ tal: q̃ la ꝯsciẽcia no haie apertir de deu. ꝑ neguna ꝑsona. del mon al qual partir fa gran disposicio: aytal amistat. molt streta ab altre. ¶ Legim de aquella sancta dona apellonia: monge negra en ytalia. cõ ella vahes en son monestir agata: q̃ entenia en aiustarse ales altres e ab tal aiustar: ella les se tiraue ab maneras. dixli axi. Agata ꝑ tal cõ la tua intencio: no plau a deu: en procurarte aytals amistats esequeles. Car cuydeste q̃ per aytals vies e amistats sies encara abadessa: sapies q̃ iames nou seras: ans per aq̃st peccat. te veuras ans de ta mort. per seguida ꝯfusa: e aterrada: e meyns presada ꝑ totes aq̃lles: aqui ara vols complaura: ꝯtra deu: e ta cõsiencia e ferta deu special gracia. que per aço no dãpne la tua aĩa: e axis segui defet. car apres que hac sofferits los dits mals. feu fort letia mort vahent ho totes: vet donchs com deu persona religiosa: esquiuar aytals folles amistats.

¶ Capitol. cxxvi. qui mostra cõ alguns mesquins se implicã ab aytal amor no volent desplaure anegu.

COm alguns se inplicã en aytals amistats ꝑ deffalliment de virtut: e de fortalesa de

cor.car diuen:que no poden.ne saben:ne volen desplaure ane-gu ans volen atot hom plaure. E per tal hom quils vulla:ensa amistat los ha asa guisa.ò aque sta mala amistat. Deya Dauid axi enlo psalm.Deus decipauit ossa eor: quia omnibus placẽt cõfusi sunt.quia deus sperauit eos.E vol dir que nostre senyor deu dissipa:e aterra fort aqlls. qui axi volen complaura alcs gents mes que aell: e qui p amistat dels homẽs:lexen la sua. E aytals se trobẽ ala fi fort en vergonyits e cõfusos. Car deu los porta a grã meynspreu pus ells pẽsen axi poc la sua amistat.deya lo sanct abat Abdon.q persona religiosa:e specialmẽt dona deu esser caucom aspre e ales altres stranya:p tal que no pura esser ligada ab negunes falses amistats:e amors. E deya q iatsia: que psona religiosa:degue esser sobre tota altra humil ereuerẽd e caritatiua:enla necessitat dels altres.Empo no deu esser aperiant:ne molt vanament cortesa: ne molt metẽt: ne falaguera a psona del mon.Car deya:que aytals coses:donen grã senyal: que aytal persona es fort vana: dins son cor.Deya lo abat Arceni que psona qui vol plaura molt:no es bona aregiment: ne amãtenir veritat.ne anegũ acte noble. qui requer fortalesa de cor:e deya q comunament tota aytal persona;deffallia molt en veritat: e era fort prop de anar per dues vias es donẽ fort poc a offendre deu.E deya: que pso na qui aquest vici haia : iames no plau molt adeu:ne a homẽs ne deuia molt participar ab negu.p tal q no fahes mal assi matera.E en special psona religiosa es adeu fort culpable:si de aquest vici es tocada. Car aytal pot esquiuar aytal amistat:e tot mal complaure m ils q persona del mon.en quãt sap mes de bo quels altres e ha meyns mester gracia:e amor daltre. q negu si vol ben viura : e ab tremor de deu.

¶Capitol.cxxvij.qui mostra cõ la amor carnal es fort mala e perillosa:e empatra molt lo cor de hauer adeu vera amor.

Sobre totes amors desordenades:desordena lom:el lunya de la amor de deu.amor carnal qui es amor vil:e sutze:e fener en delits carnals.aqst es tan forçor liguã del diable.q siell pren algu ab aqst tart es que nol ne tingua liguat tostẽps de tota sa vida ala mort Aquesta amor.ço que diu sanct Bregori no es coneguda en malicia.per tal quant:quair tot lo mon hi iau. empo diu : que axi arranca del cor:del hõ la amor de deu:e tota virtut quella hon aqsta mala amor sia:noy es deu ne neguna bonesa ne senyal de virtut.Aquesta mala amor:per

cut ací lo seny. el cap del hom. que fa star e viura. ací com a vil bestia: pudēt adeu e als homēs ¶ Aquesta ēcara diu ell fa lom ací abhominable ha nostre se nyor Jhesu christ: e als sancts Angels seus: que iames deu no abita en aytals persones. e los sancts angels li fugen. per que condou. que aquest peccat: es tan poderos laç del diable: que p ell ha desuiades de deu infini des psones: e desuia encara: en ha dāpnades en dāpnara sens fi. ¶ E pertal quant aquesta ma la amor es ací en lo mon multiplicada: per tal les mesquines de gents: se pençen q̄ sia meyns peccat. ¶ Lom empero diga: sanct Pera: en la sua canonica. que aquells qui van derrera aquestes males cobeiances carnals: a aquestes deu: singular ment reserua gran penas: e turments: en lo segla esdeuenidor. E aço es offença: sobre offença: denant los vls: de nostre senyor Jesu christ. quāt ell veu que aquesta tan letia macula: es posada en cor de persona religiosa qui es a nostre senyor iesu christ dada: e per vot ō castedat adeu consegrada: e qui tostemps que aquest sanct vot trenca. comet contra ha nostre senyor Jhesu christ: crim de trayció: e roman a Jesu christ traydor: e digna ō mort eternal denant la sua alta maiestat.

¶ Capítol. cxxviij. Qui mostra com se pot hom lunyar: dela dita amor carnal.

PEr esquiuar la dita carnal amor els grās perills que ab si porta. ordenarē los sāts pares passats. les seguents leys atots aquells; qui en religio serien o per altra via serien obligats atenir e observar vot de castedat. ¶ La prime ra sies aquesta e posarem assi solament les qui requeren les dones religioses. Diu donchs ací la primera ley. Qui castedat religiosa vol seruar: primeramēt sapia la valor de aquesta sancta virtut. Aquesta ley: es ací necessaria atota religiosa: que si ella no sap la gran excellencia de aq̄sta virtut: tan alta. iames no la seruara be. Car sino sap que ses: nos curara conseruarla: ne parlarla: ne amarla. ¶ Per que deus assi saber. que religiosa castedat: es vna preciosa ioya angelical: que fa la anima en que es adeu fort plasent e amable: e qui fa la anima. aq̄lla mereter: e hauer companyia dangels: e dels sancts. e la ret digna de spiritual corona de honor: denant deu: e homens. E sens la qual: la persona religiosa: es adeu. e al mon pudent: e abominable. ¶ Eaq̄stes coses: se porié largament puar: p la sancta scriptura mas leir ho de p̄sent. ¶ La sego

na ley es aquesta: que cascuna dona religiosa: se deu sobirana ment pujar e traballar: de ha uer aquesta sancta virtut: aço appar per tant. car iatsia que a questa virtut: sia necessaria atot hom religios. Empero sobirana ment es necessaria a dona. Car dona sens castedat: es lo pus vil famer: qui al mon sia: segons que la sancta scriptura: ne fa testimoni: e lo mon comunament. abans dissimula tot altre vici en dona: que aquest: qui es de luxuria. ¶ Legim de moltes dones famoses. que abans se dauen mort. que no sofferissen que fossen sutzament tocades per negu. ¶ E com dix Seneca philosoff. la fembra qui no presa sa castedat: no meret que visca vltra: car vida de dona es castedat: e molt mes a religiosa qui no solament le ha mester: p no dar scandol al mon. ans encara la ha mester: per complaura adeu. aquí specialment le ha diputada. ¶ La terça ley es aquesta: que la religiosa: qui vol adeu puritat ꝓseruar: deu guardar: que res qui contra vengua a aquesta castedat: no fassa: açoappar car siu fa: ia ella no es casta: ne pura denant deu. per raho de aquesta tanta guardia. diuen los sancts: que aytal deu tenir net lo cor de tota vil amor carnal. e deu tenir gran guardia sobre sos senys corporals: çoes que no veia ne oge res; qui sia contra aquesta puritat. ne quila pura naffrar: poc ne molt e deu seruar temprança en menjar. e en beura: e en tot ço qui la pura encendre amal: en altre manera tota castedat ha acaure e ha venir anores. ¶ La quarta ley si es: que sobiranament se deu aytal dona guardar: de amar negun hom del mõ carnalment. raho es: car aytal amor: ne gita de tots punts: aquella de deu. axi com demunt es dit: e fa la dona luxuriosa. e sens castedat viura. ¶ E per consegnt la fa perseuerar en peccat mortal tostemps: e si vols saber: en quepot la dona conexer: que ayta amor sia carnal: posen ne alguns doctors aytals senyals: ¶ Lo primer es: si la intencio de la amor no es per amor de nostre senyor deu. mas es per alt: que la dona ha del home que ama carnalmẽt. ¶ E encara posat: que la dona vulla amar per amor de nostre senyor deu algũ hom. si puys ella hi aiusta visitacio: e perlamẽts familiars: o serueys: o letras carnals: no necessaries: o altres fraspues carnals carnalment: pots veura: que aytal amor no es de Jesu christ: mas es posada en amor carnal: e corrumpuda. ¶ Ne segons que diu el glorios sanct hieronym en vna sua epistola. ¶ Dona qui segons Jesu christ am algun hom: no desija sino algun fruyt spiritual: axi

ari com es de sancta instructio: e bona informacio: e deu esser tal hom: que ell sia ben bastant: a dar aytal coses: les quals coses no requeren visitations souinaiades. ¶ Car aytals visitacions: son fort suspitoses: e fort vedades: per los sants: e son de fort mal eximpli: als altres: per tal sanct Benet: no volia iames visitar sa sor sancta Escolastica ne sanct Machari: no sofferi q̃ Laberius sant monge seu: preyichas ales monges: ne los ensenyas de cant: ne de legir: per tãt com era massa ioue E deya que de temptacio de luxuria no podia hauer victoria negu sino aquell qui fogia de fet: de companyia de fembres. E deya que cõpanyia de fembres: era lo principal enteniment: a peccat de luxuria. E q̃ iames no podia esser dona casta: qui volẽters stigues ab homens: ne hom no era cast qui souint volgues star ab fembres. E deya que aço deuia sobiranament esquiuar dona dorde. la castedat dela qual deu esser sobre tota altra castedat de altre dona: en quant era sposada de deu tot poderos: q̇ lo cor deses sposas: vol sens tota taqua de vil amor.

¶ Capitol. cxxviiij. qui sol algunes instancias: q̃ los delits carnals aporten en cõtrari de aço qui dit es.

Mas diras tu sãcta maria magdalena amaue Jesu christ: e sãcta Paula amaue sãt hieronym: e sancta tecla amaue sanct Pau: e sancta Clara amaue sanct Frãcesc: e aquestes amors: no son ĩpugnades: per negu. donchs perque yo aytambe qui som dona religiosa: aytambe no posare ma amor en vn hom bo. ¶ Responcte: que si tu fosses aytal com sancta magdalena: o vna deles demunt dites: e haguesses aytal amor: en vn bon home: com ellas hauiã: a aquells que has nomenats. e aquell que tu vols amar fos aytal: com vn de quells qui son demunt dits. e aquells eran: e hauien aytal intencio. com ells hi hauien: e tingues aytals maneras: com ells: e ellas hi tenien: yot atorgaria: quet es licit de amar vn hõ: e mil: e tots quãts ne ha al mon mas tu deffalls: en les demunt dites coses: per que appar: que la instancia que has dada: no es aprofit. nete raho: no val res. Mas que ari sia que aço no sia semblant a allo q̇ dit es en res appar ho si acten atotes les desemblãçes assignades. e primerament appar. que no es semblant aço ab allo: si actẽs al primer punt: ço es que tu no es semblant a sancta magdalena: ne ales altres sanctes dones allegades. ¶ Car ellas

eran profetes: en gran sancte-
dat: e qui pus segurament sens
perill: podien hauer conaxença
de tot hom: bo o mal: que no tu
empero nol hauié: sino de sant
bo e beneyt. e de perfeta perso-
na: per sola amor de instructio.
la qual ne rebien per lur sancta
vida: e prehicacio: e tu est dona:
qui est vaxell de peccat: plena ō
corrupcio: e famer pudent de
malvestat: q̄ tens cuberta: dins
ton cor: ab qualque mal recap-
ta: de forana apparença de be.
que es tan poc: que tot lo mon:
qui hi acten conexir: que mes te
acostes a aytal amistat: per tal
mala luxuria: e viltat: e per po-
ca amor: que has adeu: que no
p altra cosa qui sia bona. ¶ Se
gonament veges la amor de a-
quelles sanctes dones. quina
era: e veuras: q̄ tota era en deu:
e per deu: e adeu. E per tal que
dellas prenguessen lum de san-
cta doctrina: ab q̄ mils pogues-
sen seruir deu e esser pus castes
que altres: e pus virtuoses se-
gons que en la fi o ensenyauen
Car tanta de sanctedat aprenié
delles que despuys: aparien va
xells de virtut: e de tota sancte-
dat. E tu ames tal home: e per
tal manera: que iames no has si
no peccat. e poc de be en anima
e en cors. segons que veuras si
actens les paraules. e obres q̄
son entre tu e ell: e assi callem.
¶ E altre que dir fa assi: pensey
tu qui axí parles: e veges si es
aytal: aq̄sta tua amor: E aquel
hom que ames: com era aquel-
la: q̄ sancta Magdalena hauia
al Saluador: ne aquella: ne a-
queres altres: que has allega-
des hauié als dits sants. Certs
seny hauias: aço te deuria con
fondre dins ta anima: ço es que
tu no haies vergonya de scusar
te: de axí amar hom carnal: qui
ton marit no sia. ne digues que
aytal es ta amor. com era deles
santes dones: als amics de deu
¶ Pença encara certament: sia
quell hom que tu ames es aytal
com Jhesu christ: ne com sanct
Pau: ne los altres: que has alle-
guats: e conforten en la tua ani
ma: que ab aytal hom te sies a-
costada. E pença si eran aytals:
les paraules e obres: e vida de
sanct Pau: e de sanct Françesc:
com es de aquex que ames: E
pēça que despuys que tul ames
quin ne quant profit na vengu
ala tua anima. e si has continua
dament viscut en peccat mortal
per occasio dell: despuys qud
has familiar. ¶ E pença dins ta
mala consiencia: si per occasio
de aqueix hō has iames come-
sos molts peccats mortals e sin
speras encara: de cometra infi-
nits. per occasio sua. E lauors
veuras aquex hō: si es semblāt
a Jesu christ: e als altres sants
que has alleguats: per cobrir ta
viltat e error maleyta. ¶ Veges
quartamēt si has tu aytala unió
ció: cō aq̄lles sātes dones hauié

car ellas solament hi entenien. que de aytals homens sancts rebessen sancta instructio: e lum d̃ informacio. per que mils poguessen adeu seruir e ferlo seruey: e axi o ensenyauen puys. per obre. veges tu en ta consiencia. si has aytal intẽcio. ne si tes obres. ne vida ses millorada despuys. quel has ꝑ familiar: e cõprimerament fosses prou peccadora: veges ara si est pijor e si test de res millorada. E pẽça si enta cõsiencia: te valguera mes esser sens ell e sens sa amor. que ab sa amor. e veuras que est: ne vals. ne en quin stament vius: ꝑ raho de aquexa mala amor. ne ala fi: aquin inhi te apportara deu per aquesta cosa. ¶ Quintament tu considera: si tu tens en aytal amor. aytals maneras: com les sanctes hi tenien: que iames no curauen de visitar les sanctes dones: per que eran ab deu amades. Mas bastaue los escriura auegades algunes sanctes letres: qui despuys han molt aprofitat al poble chrestia per molta sancta doctrina: que aqui ha: ne entra ellas hauia altres serueys: ne dons tẽporals. Donques veges tu si les letres que tramets. a aqueix que axi a mes: o aquelles quẽ rebs: si son aytals E si y ha altres frasques que no fos mester que no fossen vistes. ne legides publicament en sglesias ne en capellas. E veges aquellas: que li dones en rebs si son ben honestes ne qui pertanguen adeu: o arebra adona: qui ha adeu fet vot de pobretat. o si aytals dons: atu e aell son en gran dãpnacio: deles vostres animes. Cõ diga sanct hieronym: en vna sua epistola. qui parla dela dita materia: que aytals letras e serueys carnals e dissoluts: mes son senyals d̃ encesa luxuria: que daltre cosa maiorment quant la dona vol exir ben affaytada al om: en aytals visitacions lurs e vistes. O diu sãt hieronym sposa d̃ deu: adeu dedicada: no vulles enganar lo teu spos: que ꝑ amor daltre has cobeiat. Car ell veu e pença: e iutge lo gran vituperi que li fas e le gran desonor sua: en que vius. E puys que no dubtes de offendre lo axi. ne ell no dubtara d̃ liurarte al diable. al qual oba exs: e li manara q̃ ell te poseesca: ꝛ do infern: per tostemps segons les tues males: e vergonyoses obres. Mẽbret diu aq̃st sanct que ara est en lo tẽps dels amants: mas lauors sera ab tu: lo temps dels irats per deu qui iames no speraran honor. sino plor: e dolor: e pudor: e amergor e miseria. O com mareys q̃ axit p̃ngue: pus la amor que deuies al teu car espos. e al teu special amic nostre senyor Jesu christ: has dada carnalment al diable e a aquell qui per tractament seu. te ama sutzament e vil: de amor qui tostemps: te dara en a

questa vida pena: ab doloros plaer: e puys te procura la ira de deu: e dampnacio perpetual e en aço pots conexer: que ꝑ ay tal carnal amor: lo diable te pos schex plenamẽt. Car nola vols lexar: per negunes promissions diuinals ne menasses. ne ꝑ neguns mals: qui assi per raho d̃ aquesta corrupta amor: te turmenten.

¶ Capitol. cxxx. qui aporta isto ria aprouar ço que demũt es dit contra la amor carnal.

Legim de aquella sancta monge Theofila q̃ com fos entrada ioua en lorde: ab gran feruor de seruir deu: q̃ les cõpanyones sues mõges la inclinauen. de poc en poc: que hagues amistat: ab vn monge ioue: qui auegades venia aqui: al monestir delles. E lo dimoni qui fort enueia: q̃ la fahes caure e perir: deaquella tan gran sanctedat q̃ li veya: ençes ella per diuerses vias a amar lo dit monge ioue. E les cõpanyones aquelles q̃ ley induhien fort finalment de poc en poc ella consenti: q̃ parlaue ab ell auegades. E lo ioue aq̃ll: era gran bergãt amagadament: iatsia que sabes be fer de fora lo moix: e axi parlant stec tractat q̃ lo monge aquell li ensenyas lo cant. E primerament lama: e lauors ell li toca la ma. ensenyantli los punts del cant. ¶ E apres per mils ensenyar: ell la comença de abraçar ab lo bras esquerra. quait quey fos necessari: per mils de ascientar la apres ell li parlaue de anemoraments: e li dona ioyetes e li trames letras de amors: e ꝑaules adir semblants. Apres ell la asseia de besar: e de tocar sutzement. E apres de poc en poc ell la scalfa tant. en la amor carnal: q̃ ell la inclina a aço q̃ ell la hagues carnalment en la sglesia ay tal die. lla ab ella. car en lo monestir dins: noy podia entrar. ¶ E cõ la dita monge hagues haguda tostẽps sobirana deuocio: en la regina de gloria: madona sancta Maria. e ella tingues la sua ymatge: en la sua cãbra: e la nit aquella: ans de aq̃ll die: en que ella hauia afer lo mal: ab lo dit ioue: e li anas lo cor en la deuocio: q̃ ella solia hauer en la mare da deu: e en lo fael seruey q̃ tostẽps li hauia fet despuys ques sabia regonexer E pença q̃ luny ant se de aquell seruey beneyt: ella era cayguda en tanta de error: e letgesa que axi hagues Jesu christ oblidat. e la beneyta mare sua: q̃ tant de mal hagues consentit: al dit monge: Hoc en cara que li hagues promes: que len dema ell la hauria. carnalment en la sglesia: e pença q̃ aço en special era singular vituperi del p̃cios cors de nostre senyor Jesu christ en la sglesia present en la qual era. ¶ E penças que en la sglesia aquella hagues ia

consentits al dit monge toca-
ments: vils e sutzes: agrã mẽys-
preu de Jesu christ: caygue en
terra quaix esmortida: e aqui
cuyda sclatar per lo cor: e plora
tant e tant: denãt la ymatge de
la mare de deu: demenãt merce
q̃ tota la terra rega de lagrimes
E donali deu: aqui tanta de cõ
trictio: e tanta de son peccat: q̃
quaix cuyda morir. ¶ E lauors
apparec li: madona sancta ma-
ria: e dixli axi. O filla e tan grã
desastre ta esdeuengut: que tu q̃
eras sposa del Rey eternal: te
sies feta putana: de vn ribalt
dampnat: o filla si sabies: quin
peccat es aq̃st: e cõ gran: iames
no farias sino plorar e dissipar
te tota. Car sapies q̃ lo meu fill
que hauies ꝑ spos: te a ira: axi
cõ vn dimoni: e vn angel quit
guarde: ia no pot pus sofferir:
tant li est pudent. E sino fos ꝑ
la deuocio gran: que has en mi
haguda: ia eras sentẽciada ꝑ lo
meu fill a aço: ço es quet lexas
lo meu fill cõplir ton peccat: e q̃
morisses en aquexes maluades
amors q̃ has en aqueix diable
de monge: e que en semps te dã
pnasses: e fosses ab ell en infern
gitada: lo iorn dela tua mort.
Empo per la singular deuocio:
que has haguda en mi tostẽps
despuys quet saps regonexer: e
per la contrictio q̃ has haguda
de ton peccat: e per tant quãt en
aquest pas has ami recorregut.
per tal yo he suplicat al meu fill
quet perdonas ꝑ la sua merce: e
eu obtengut ab gran difficultat
e am atorgat q̃ ell te perdonera:
ab les seguents ꝯdicions. ¶ La
primera que ꝑ tal quant tu eras
sposa sua: e tu las lexat per altre
vil e carnal hom: vol q̃ vn gran
dimoni: qui es cap de vna legio
de diables: te empar apres ta
mort: ⁊ haia afflagellar teribla-
ment: ab tots sos companyõs:
fins que dequi sies fora. ¶ La se
gona ꝯdicio sies: que ꝑ tal quãt
te adelitist tant: en aquexes car-
nalitats d̃ tocamẽts: e deletras
e de ioyes: ab aquell hõ maluat
que tu de aquests xxx anys en q̃
viuras: tostẽps haies malaltia
de puagre: e dolor. de mare: e
dolor de cap: q̃ iames: not çes
fins ala mort. ¶ La terça que ꝑ
los delits carnals: e tocaments
vils e desonests: q̃ sostenguist e
fahist ab lo mõge aq̃ll haies en
purgatori dolors: les pus forts
q̃ aquis donen aqualseuol altre
ꝑsona: qui aqui sia. ¶ La quar
ta ꝑ tal cõ aquests peccats fist
en la sglesia e aqui haies conti-
nuada la corrupcio de ton cors
vol deu q̃ sies fora gitada dela
sglesia celestial: e dela casa dels
beneuyrats: fins q̃ la fi del mon
haie fi. ¶ La quinta: que dequi
auãt te guarts: no parles iames
ab aq̃ll diable de monge: ne sies
en loc on ab ell pugues parlar:
ans lo auorresques axi com adi
moni: aell e atot altre hom car-
nal: quit sia vijares: q̃ sia vil e

carnal en altra manera ꝑas pri-
uada: de aquesta misericordia q̃
deu te fa de present: per merits
e prechs meus: e finalmẽt gitar
ta deu en infern: axi com dit es.
E puys dixli la Regina del cel.
Tot ço que dit te: digues a totes
tes companyones: per tal ques
guarden de mal. e que no lexen
lo meu fill spos lur: en berguãt
se de amor carnal: de negun hõ
mortal E digues al bisbe: queu
pos tot en canonica: o en escrit
ꝑpetual: per tal q̃ tota dona de
orde: aprena assi quãt peccat fa:
ne quant offen deu: ne en quant
perill viu: ne quanta pena spera
aquella dona quis empatxa de
neguna amor carnal: ne vil ne
perillosa: cõ per aytal Jesu crist
le air: e li fuge: e la desempar.
E totes aq̃stes coses dites: e fe-
tes: la monge feu sancta vida: e
feu molts miracles ans de sa
mort.

¶ Capitol. cxxxi. qui mostra cõ
massa amar altra dona: empat-
xa la Religiosa: de purament
amar deu.

NO solament auorrex
Jesu christ la dona
dorde: per amar hõ
carnal: hoc encara
amar massa qualque
cõpanyia sua special: diu sanct
Benet: q̃ axi es sutze cosa aque-
sta nostra carn e vil que amarla
tostẽps aporta al amant grans
carrechs: e penes e apronar aço
aportey aytal raho. ¶ Diu ell: si
la carn preciosa sagrada del fill
de deu: daua empatx als sãcts
apostols: que nos podiã ben ap
parellar arebra lo sanct spirit:
quant donchs deu la carn vil e
sutze nostra: en sta vida empat-
xar lo cor de aquell qui massa la
ama: de profitar en res de be: ne
de guardarse de peccat ne quãt
empatxa à amar deu. Com diga
sanct Agusti: parlãt a deu en les
sues contẽplacions. Minus te
amat qui tecũ aliquid. amat qđ
non ꝓpter te amat. E volia dir
axi parlãt a deu. Senyor mẽys
que no deu te ama aquell: qui
ab la tua. amor mescla altre a-
mor: qui no es amor segons tu:
ans es per altre esguart: q̃ no es
tu: ara es çerta cosa: que la do-
na qui massa ama altra dona: ꝑ
tal cõ na alt e cõ li es plasent: eli
consent a aço que li plau: e ꝑ tal
quant se veu amada per ella: o
ꝑ altre qualq̃ sguart: qui no es
segons deu: per tal diu sant Be
net alla matex on diu ço que dit
es demunt: q̃ Jesu christ vahẽt:
que los dexebles se dolien quãt
Jesu christ se partia dells: dix
ço que demunt es dit. So es sa
piau q̃ si yo nõ seppar de vosal-
tres: lo sanct spirit no vendra a
vosaltres: ni iames no sereu dis
posts arebrel: car la amor q̃ ha-
ueu en la mia carn: e la mia pre
sencia corporal. vos empatxa. q̃
no podeu res sentir celestial car
les coses celestials: no stan ab
les carnals e mũdanals Dõchs

nous desplacía si mẽ vaig: e lu-
ny me carn de vosaltres: per tal
que siau disposts. e apparellats
arebra lo do diuinal. ço es lo sãt
spirit ¶ Qui dõchs vol sa amor
fermar en lo seu spos Jesuchrist
nola vulla en altre loc sullar: ne
partir la: per molts caps. car lo
saluador es fort gelos amador:
qui no vol q̃ la amor que li do-
nam: partiam p diuersses parts:
ans vol que en totes coses ama
des fora ell: sia principalment
amat. ço es q̃ tot ço que amaras
qui nos ell. sia amat per amor
dell: e p sol esguart seu. E si res
noy ha per esguart seu. la amor
es sospitosa: e fort pillosa: e fort
dãpnosa: a la persona amant. se
gons q̃ demunt es ia dit. E aço
sia dit: quãt a la amor que dona
religiosa: deu hauer a deu: p tal
que sia en vera caritat.

¶ Capitol. cxxxij. q̃ aporta ísto
ria aprouarço que dit es: cõ la
dona religiosa deu auorrir tota
amor carnal: axí a dona cõ ahõ:
per qualseuol manera.

DO sanct abat Abdõ:
scriuínt a lucia mõge
parenta sua: en la ciu
tat de Acon: si li feu
aytal amonestacio: filla he en
tes de tu: coses deles quals: la
mia aia es molt naffrada. car si
axí es: la tua consciencia morta:
iau dins tu e molt va lunyada
de deu: e en gran perill stas en a
quest segla. Dit mes stat. que la
amor: que a sol deu tot poderos
deus hauer. escampas en amí
stats. de altres dones diuersses.
ço es en dones familiars: e en
amigues specials monges: o en
filles singulars derebles. O fil
la e q̃ es tot aço: sino laç del dia
ble: e p lo qual te pura tot iorn:
fer caure en cent peccats: per di
uersses maneras. Car pus lo se
gla has leyrat: per quet has pro
curat liguã: ab lo qual lo segla
te retingua: ço es amistat singu
lar: de dona setglar: q̃ a deu pla
cia: si dõchs no es dona de grã
santedat: e lauors noy cal stre-
ta amistat. car basten hi oraciõs
sens tota altra necessitat defa
miliaritat. ¶ Car streta amistat
ab aytal: no es sens algun iuhi:
e alguna taca dela ꝯsciencia: en
quant veuras e oiras en aqlla
secularitat: quit naffrara ta anî
ma. en daras q̃ parlar ales al-
tres. E quãt mes sera: aço pijor:
si aytal seglar es vana e folla: e
tota del mon. O filla e tan mal
senyal es a tota dona maiormẽt
a religiosa: si vol hauer familia
ritat: ab dona seglar e mũdanal
e tota vana e disoluta. Car com
diu la sancta scriptura: aytal es
aquesta cõ la sua cõpanyia: quel
hom requer. ¶ Per tal diu lo p
uerbi digues me en pera ab qui
va: e yo dirte que fa. Hom plau
filla aquera tãta amistat: q̃ has
ab aquera monge cõ diga sanct
Pera e es ferm: q̃ negu no pot
hauer lo cor ligat sinçerament

ab deu: quil tengua fermat ab neguna creatura. E dõchs filla que diras tu adeu: que tot ton cor li has dat: q̃ a altre lo haies liurat. O tan fortmẽt has peccat: mas no es meyns greu ari desijar dexebles car deu e la sancta religio vos hã toltes fillas: e lo diable vos ha procurades dexebles: per tal que sots aquesta cautela: viscau en les miseries: e dolentíes: en que viuen les dones seglars: p lurs infants: e ari oblideu deu: e lo seu seruey: e la vostra religio de tots punts. car tenir dexebles e dar sa amor a aquellas: es occupar son tẽps en aquellas: e en ses necessitats e procurarse tots iorns malencolies: e gransançies: e materias de iras: e de baralles: e de anuigs ab les altres: ab qui estas: hoc encara per aq̃llas: te couendra souint offendre deu. Car cõ la deuries sposar e aiustar. ab deu hauras li asofferir: q̃ fassa ses voluntats: e que fassa e que diga coses qui no plaurã adeu: e vulla deu q̃ tu ti cuyts primera: de induirles ò fer alur guisa p tal q̃ nos lunyen de tu. O mes quina vet que has fet lauors: q̃ aquella creatura: q̃ adeu deuies offerir: has feta filla del diable: e posada dret enla carrera dinfern. O miserable fembra e que diras adeu: q̃ la anima aquella li haies tolta: que ell hauia cõprada ab la sua preciosa sanc: e tu has la dada al diable: per tenirla mes fermada ab tu. E p tal lo iuhi de deu: sera sobre tu. Car aq̃sta matera: que has ari entralissada: te sera coltell de mort: e de dolor en esta vida: p los grans desplers: q̃ per ella: e per occasio della rebras: e vltra aço vendra sobre tu: lo grã iuhi de deu forçor: e poderos: quit demenara la anima: e animes q̃ per aytal via: has perdudes: p que filla not fassen goig aytals amistats: les quals te apporten desplers: e dãpnatges al cors: e puys dãpnacio ala tua anima. Mas solament posa lo teu cor: e la tua amor: en aq̃ll sobre amable spos teu Jesu christ. qui sol merer esser amat: e qui ama tu ab tan gran zel: e ab tanta leyaltat: e ab tan grã feruor: dela sua sancta anima.

¶ Capitol. cxxxiij. qui tracta de la amor que dona religiosa deu hauer ason prohisima.

ARa resta que diga de la amor: que dona religiosa deu hauer ason prohisima. E dessi saber: que la ley de nostre senyor deu: streny a tota psona: de amar son prohisima ari cõ si mateix. E sapies que crestia deu tenir. p prohisima atot hom: sis vol sia amic o inimic: de ques seguex: que chrestia no deu mal voler aneguna persona del mon. ¶ E p tal nos ensenya la ley de deu: que amẽ e fassam be: no solamẽt als amichs: ans

encara als únímichs: per amor de deu: no es res en esta present vida: aquí degam mal voler: ne deuem res auorrir sino pec cat Car si lom mal auorrim: aço no deuem fer en quãt es peccador: e mal en si mateŷ. E si vols saber: quina amor deuẽ hauer a cascuna psona del mon. dic te que aytal: que per cascun vullã saluacio: e bona vida e la gracia de deu: e vida virtuosa: e que anegu no pcurem dãpnatge: ne vullam offendre en bens: ne en fama: ne darli mal crimpli: ens deuem tenir perdit: de aiudarli: en la extrema necessitat. ço es q̃ no leixem caura en desperacio si ha cas necessari: ans li aiudem segõs nostra possibilitat. Aquesta es la amor general: q̃ deuem hauer: a cascuna psona del mon per amor de nostre senyor deu: quiu mana hen vol E tot aço cõ ferma la leŷ de deu: qui diu: no faras a altre. ço que no vols: q̃ sia fet atu. E aq̃sta leŷ deu esser sufficient leŷ: e bastant a cascun christia: de saber amar son prohisme: e saber aque es tengut: p virtut del manament de deu: a questa amor: es de tanta virtut que Jesu christ en la sua sancta sena: la mana singularmẽt diẽt als apostols: axi cõ a aquells q̃ representarien atots nosaltres. Aquest es lo meu manamẽt singular: e special q̃ yous fas ço es que vosaltres queus ameu los vns als altres. E en aço sapiau que yous am: e son vostre amic: e pare. si vosaltres vos amau. entra vosaltres mateys. ¶ Diu sanct Johan q̃ qui viu ab amor de son prohisme: q̃ aytal be ha ab deu: e deu obra ab ell: e deu ha dins si E qui a son prohisme ha ira neli apporta rancor: que aytal sta ab la mort: ço es q̃ viu en peccat: e es en la ira de deu. ¶ Diu sanct Pau q̃ qui ama dre tament son phisme. tota la leŷ de deu ha cõplida raho es: Car la leŷ d deu tota penia: en amar deu: e son prohisma. Ara es axi. q̃ aquell qui ama son phisme: p amor de deu: aq̃ll principalmẽt ama deu: e per conseguẽt entrega amor de son prohisma: es amar deu. ¶ O diu sant Agusti: e qui es q̃ de aquest manament: se dege scusar: cõ sia manament tan curt: e tan leuger: e tan delitos: e tan profitos: el profit appar en aço Car aq̃ll qui primeramẽt ama son prohisme: es fora de tot peccat mortal. e tot quant fa. li es profitos agunyar gratia maior que no hauia: e puys ha gloria en paradis. cõ ha axi: amor pura e dreta a son phisme. ¶ E de assi notar q̃ aq̃sta amor se pua p la obra. Car encara q̃ tu digues q̃ tu ames aq̃st: e que tul veges posat en necessitat e q̃ noli aiuts Cert tu no pots dir ab bona cõ siencia: que tul ames. Car com diu sanct Johan: si algu veu a son phisme: passar affany e miseria; e li pot aiudar: e nou fa: aq̃st

aytal no pot dir: q̄ sia en la gra-
tia: e en la amor de deu. Car cō
diu sanct Gregori: proua de ve
ra amor sta en bones obres. hō
q̄ viu ab amor de son prohisma
aq̄ll viu ab pau: e reposat: e ab
bona cōsiencia: e en bon stamēt
spiritual: e corporal: p que apar
que tota psona qui deu am: ma-
iorment religiosa: deu esser fort
anisada: de amar son prohisma
humilment e vertadera.

¶ Capitol. cxxxiiij. Qui mostra
cō lo diable tol ala psona la di
ta amor del prohisma per diuer
ses vias.

Per tal com lo dimo
e ni veu: que amor de
prohisma es ayi vir-
tut excellent: e q̄ molt
aiusta lom ab deu. per tal fa son
esforç: que ell luny lom de aq̄sta
sancta amor: e le li faça perdre p
diuerses vias ¶ La primera via
es supbia: car superbia no pmet
que lom superbios: am negu al
tre: ans li fa meynspresar atots
altres: e iutiar: e aço es cōtra ca
ritat e amor del prohisma. q̄ no
permet: que aquell q̄ ama: altre
lo meynspresiu per res: nel offe-
na: e siu fa: ia nol ama vertade-
rament. ¶ Per raho de aço: dix
lo Saluador. Mathei. viij. Si
tu vols offerir lo teu donatiu
denant laltar: e tu deffet est ia a
qui: e recorda q̄ tu has feta offē
ça aton prohisma. yot man que
abans; que tu offires: tut vages
anās recōsiliar ab ton phisma
e puys iras a oferir ton do al al
tar. ¶ Per les quals paules ap-
par: qua no plau: a nostre seny-
or deu ta offerta: ne ta oracio ne
ta almoyna: si tu has feta offen
ça aton prohisma: e no has feta
reconsiliacio. aço empero se deu
entendre en cas q̄ tu haies pre-
sencia dela psona offesa: e la pu
res hauer ytinuamēt. Car si la
psona era en altra terra: basta
hauer son proposit: de fer ayital
reconsiliacio: en son loc e tēps.
E ia per ferla no calria hō estar
lauors de offerir son do adeu.
¶ O deu pença assi quants son
en lo mon: qui iames dellurs of
fenços no fan neguna reconsilia
cio: ne satisfactio: ne res meyns
offerē: hoc encara cōbreguē: en
ten gran dāpnacio de lur aīa: e
contra la ordinacio diuinal: cō
empero viscan en gran peccat:
com es no recōsiliar: ne satisfer
a aquells qui han offesos. ¶ La
segona via: per la qual lo dimo
ni fa perdre al hom: la amor de
son prohisma: sies massa amar
si mateix. Car la psona qui mas-
sa ama si mateixa: res no ama si
no si mateixa: e p tots los altres
no dona res. E cō se vulla vage
als altres: solamēt que ell haia
be: e aço es fort contrari: abona
amor. Car qui bona amor ha al
tre sentir se deu de son mal: e en
dressar ason profit. E que aq̄sta
mala amor' propia: sia cosa ayi
letge e perillosa: doneu a enten

re Jesu christ que diu: que qui amara la sua anima: que coue q aquest aytal la pda. Car digne es que la perde aqll qui p amor dessi mateix oblida totes les coses que deu amar: p manament de deu. ¶ La terça cosa: qui tol molt al hom la amor de son prohisma: sies desmesurada auarícia. Car la psona auara: no ama sino al diner: e p lo diner daria: pare emare: e tot lo mon. E per cõseguent: per tal que no haia avar res anegu: auorrer tota altra cosa: en que o p raho de que li sia vijares: que hagues res a despendre. E p tal es prouerbi comu: que qui vol amic trobar: guartse que entre auars nol va geçercar. Per auarícia cometen los homẽs peccat de desconaxẽça: lo qual es es ínimic de tota amor vera. Car lom qui dona a altri: o li fa serueys: o placers: a aqst fa obra ỏ amic. Que dõchs noli sia regonagut aço es la maior letgesa del mon: e pus cõtraria a vera amistat. Car amistat: fort se nodrex ab bons serueys: e ab fer se plers. lla hon son conaguts: Per q̃ los filozoffs antichs diffiniren: q̃ persona desconexent: deuía star en solitut: e no en cõpanyia daltres. Car tota cõpanyia era sullada per lur presencia: hoc encara p tal quãt puocarien los altres: affer semblant. ¶ La quarta cosa: qui trẽ qua: e dicipa molt vera amor al prohisma. si es ira e rancor e ma la voluntat. cõtra lo prohisma. Per tal sapies q̃ diu sanct Johã en la sua canonica: que aqll qui aira son frara: aquell es mort enla sua anima: ela amor de deu ne la sua caritat ne gracia: no son en ell: ans es en stament de dãpnacio. ✠ diu sanct Agusti: en vn seu sermo: e parla a deu axí ✠ font de tota pietat e misericordia. senyor e deu meu: e quanta es la tua bonesa: qui p tant mal cor: e tanta mala volũtat. sofers en lo mon. ✠ senyor e cõ es tanta la tua patiencia: q̃ aytals vasells de ira sostens: q̃ iames no volen pacificament guardar aqlls. que airan tanta es lur furor e hoy contra aqlls qui han per ínimichs. ne per la tua amor: ne p la tua temor. ne per negun altre piador sguart nos inclinaran a humiliar lur cor: apardonar lurs iniuries: ne lurs mals: e offenças que rebudes han. ✠ senyor tan glorios: e tan iust e ia plagues atu: q̃ ells sabessen: ço que dells entẽs afer: e lo fort iuhi teu: quils sta apparellat: car lauors: per grãs iniuries q̃ haguessen rebudes les lexarien fort voléter: ans rebra les haurien per gracia pençant quãt plau: ala tua alta maiestat: sofferir iniuries perla tua amor. ¶ Assi pots veura cõ enueia e malicia contra algu repugnen a vera amor de prohisma. e cõ negun enucios ne malicios no es en la amor: ne enla gracia

de deu:ne encara aquell:qui es vituperos:ne maleyidor:ne di-famador:ne criminador'ne mal matent:ne barallador:ne scarni dor:ne meynspresador:ne iutia dor;ne menassador:ne son enla amor ne caritat de deu:en quāt ab deliberacio:e ab mala volū-tat.e ab cor de noure: impugnē lo prohisima:e fan axi contra la ley de amor de deu:e cōtra cari tat. ¶La quinta cosa qui molt nou.adestrohir la amor de deu: e del prohisima.si es dela lengua laqual diu la sancta scriptura:q̄ molts mals ha fets.E p tal diu Salamo.prouerbior.vi. q̄ deu la auorrer fort: Car no es sino diable: qui cuyden foc per tot.

¶Diu Seneca:que antigamēt tot hom:qui fos tacat:de sēbrar discordies:o prenia mort: o era crallat de tota comunitat: E p rabo de aço antigament.iames no posauc hom:en offici homēs qui tost creyen:e qui fossen par tials notablement:en lurs affe-ctions:e fossen exceptadors de psones:o qui creyen tostēps les primeras informacions:car ab aytals homēs.les males lēgues fayen tantost lurs affers: e po-sauen foc tantost lla hon se vo-lian. E per rabo de aço: tramet deu cōtra aytals males lēgues: la sua maledictio segōs que ap-par ecclesiastici.xxix.per moltes altres vias: se pot trobar: la a-mor del prohisme:en lo cor del hom.empo aquests son los prin-cipals.qui ara son demunt dits

¶Capitol. cxxxv. qui ensenya: quin perill es no hauer la dita amor.

Conserua molt la a-morq̄ deuē hauer al phisma: pēçant quin pill nos hi va.si nols hauem dins nos. car cō dit es.som en peccat mortal: e en la ira de deu: e sol p no cau ra en tan gran desastre:ne en tā gran perill:deuem aqsta sancta amor:en nos cōseruar:si pēsam la quantitat del crim:quāta es: car diu sanct Johan:que hom qui no ama o qui aira al prohis ma:es homayer deuant deu: e qui mes guarda al cor q̄ la obra E quant veu q̄ aira de cor son prohisme:aytal reputa cō sil ha uia mort:e axi cō la formacio d cor pren.axi com si ia era feta.se gons q̄ preyicha lo Saluador e legim ho Mathei.v. ¶Segona ment cōserua molt la amor del phisma:viure ab seny:reprenēt ses passions:ela furor e dissimu lar callant moltes coses. q̄ hom veu. E assi diu sanct Agusti que la psona:qui vol seruar vera a-mor a son phisma.no deu totes coses entendre:ne totes repen-dre.ne totes iutiar. mas deu ne lerar gran part:al iuhi de deu nela mala volūtat:nola deu hō tostemps seguir.en la feruor.ne al zel:qui dins hom se desperta mas deu lo hom cobrir.e passar

e callar.guardant loce temps. e oza.e p donar caucom. ala mi seria de natura humana.qui no viu seus grans deffallimẽts. E deu hom pençar:en sos propis mals.p tal que mils sapia hom passar los deffallimẽts dels altres. E en special diu que aiuda molt al hom: asaber conseruar amor e pau ab tots: q̃ sapia hauer vna pocha de patiencia:e sapia ensenyar alguna bonesa:lla hon es mester:e q̃ no vulla en tota materia:hauer tot son entendimẽt:ne tot son dret. Car la pau qui ix de aq̃sta sancta amor: es ari cosa alta:o desijosa: e pfitosa:que ab diners: la deuria hõ cõprar.e ab sa carn:e sanc: p hauerla.pençant lo mal:e perill de anima:e dee cors:en q̃sta aq̃ll: qui tostẽps viu en guerras:e en mal:ab los altres:e q̃ aytal mal lom pura rembre ab vna poca de minua sua: o dãpnatge: aço es ari virtuosa cosa:e gran seny que lom qui aço fa:es digna de gran honor. e guardo: enuers deu e homens. ¶ Terçament la cõserua molt. lunyarse molt de homens bregosos:e folls:despitosos:e importables:qui iames no studiẽ sino en mal. E ari mater:ab tots hauer bones paraules e dolçes. Car diu la scriptura que dolçor de paraules: trenca la ira del inimic.el fa iclinar a aço q̃ hom vol e tenir ab aq̃sts lo consell de sanct Pau: qui diu q̃ bonesa:e benignitat: venç malicia:e per malicios que lom sia quant veu son aduersari. esser hom virtuos:e benigna:e rahonable tart es q̃ no senclin: e no leix sa rãcor e sa malicia en vers laltre interrogat aq̃ll gran filozoff Secundus cõ se podia fer: q̃ iames nos era barallat ab negu. ℜespos:car iames: no sera contrastat ab negu de paraules E si veig que sien orats aquells ab q̃ parle call los:e fas los loc. Si son homens de seny.allegar los he rahons e leran se vençre per raho. E ari iames nom pux barallar ab negu. Cõsellaue sãt Benet asos frares:que tot iorn fahessen oracio adeu:quels cõseruas ab pau:e en amor sua: e de son prohisma: e q̃ lo primer peccat de ques confessasen: e q̃ mils fos pẽçat:ans dela confessio fos aquest: ço es dela poca amor adeu:e al prohisma. els amonestaua:de pẽçar tot iorn ab gran diligencia: si eran en caritat:e si podien cõiuncturar:o saber per neguna via:q̃ clls fossen fora la caritat de deu e del prohisma.

¶ Capitol.cxxxvi. qui posa les circũstãcies:ales quals deu hõ attendre:per conseruar çensera ment:vera amor al prohisma.

SObre aquesta sancta amor e caritat: posa aquell grã doctor Bidimus: en lo seu tractat de caritat:los seguents documẽts. ¶ Lo primer

sies que iatsia que degam amar nostre prohisima carament: empero deuem fort airar lur mala vida. si son mals. axi q̄ ensemps amē la persona: e airem en ella: los mals vicis: e aço proua aq̄st sanct doctor. per tāt car lo Saluador: mana q̄ hom honre pare e mare: e puys mana que hō los airas. E diu que deuse axi entendre que la psona del pare: e dela mare: e del phisima: deu esser amada axi que lisia fet aq̄ll seruey: que aell se pertany segōs la ley diuinal. Mas daltra part deuē esser axi airats q̄ si ꝑsellā mal ahom: o per ells afer res: q̄ sia contra deu: q̄ hom los fuge: axi cō alamort: contrastāt allur peccat: e de aço dona aytal exim pli. Car nos vahem quela mare parent lo fill: e vestintlo: conser uali la vida. Mas puys sil veu mal nodrit criel batētlo. ab vna verga: Axi matex lo bō sirurgia ama la sanitat del malalt empo quant li veu lafistola en la carn cremala li ab vn ferro calt. Axi nos deuem amar en les males psones ço qui bo hi es: ço es la natura: e la persona cōseruant: les quāt en nos es. Empo quāt nos hi vahem peccat: ne mal de uē los quāt en aq̄sta part auor rir e fort a irar lur malicia: quāt en nos es tostēps cōseruada la amor: quils es deguda: en quāt deuem desijar lur saluacio: e lur be spiritual e aq̄ll be temporal q̄ nols periudica en res en negun be spiritual. Cahem per exi encia: que aquell qui reb la por ga amergosa: que ell la ama: e la reb en quant veu que li ꝑfita eli fa sanitat. Empo amorrexla en quant es amergosa: axi es en lo proposit que ensemps pot hō lo prohisma degudament amar e airar: axi com demunt es dit. Lo segon ꝓducmēt sies: q̄ iat sia que cascu dega molt amar la psona mala e bona de son pro hisma. en la manera desus dita enuerç los mals empo: seruada aytal amor: no deu hauer ab los mals gran priuedesa ne grā acostament ans los deu fort fu gir. Car diu la scriptura: que ab los sancts seras sanct: e ab los iusts iust: e sanct. E aço volc dir aq̄ll glorios senyor epare nostre Saluador quant dix: q̄ si algu apres quel hauras correcgit de son vici apart: o denant alguns e nos correger de sos vicis: que tuli fuges axi cō apublic pecca dor o peccadora publica. Per que appar quels antichs fugiē fort als mals homēs. Empo lo Saluador los se acostaue: per tal quels donas medecina spiri tual: e quels tiras asi matex: ala qual cosa no es tot hom bastāt E ꝑ tal aquells qui no si sentē bastāts: ans se veuen inclinats amal: pus segur los es q̄ acostar si. Be q̄ aytal fugir deu esser axi prudent: que no haia mesclada ab si macula de supbia: ne mēys preu de aquells ne crueltat en

tant que si veu quels puxa fer be: que nol los denec per res. ¶ E aquestes dues circunstancies: fan la fuyta dels mals fort virtuosa: a aquells quils fugen ¶ Lo terç document sies: que aquesta amor del prohisma: sia axi arreglada: que iames no oblit lom: afer res contra si matex ço es contra la sua anima. Car com diu lo eximpli comu. Caritat ordonada assi matex deu co començar. Mas contra aquest document fan aquells: qui axi carnalment amen fills: e fillas o parents: que tot peccat farien e quels vahesen en aytal stamēt com ells desijen. ¶ E de aquests diu lo Saluador axi: que qui amara fill o filla: o qualseuol altre mes que aell: no es digna de possehir lo iames. E aquest es aquell qui no dupta: de dāpnar sa anima: e de peccar: per fer be a altre. Axi matex fa contra aquest documēt aquell: qui mes vol complaura als homēs que adeu: ans per complaura a ells faria contra nostre senyor Jesu christ: moltes maluestats: e peccats: ď aquest. diu Dauid: que deu los dissipara: els confondra. Car dignes son de tot meynspreu: pusqua mes presan: e amen la creatura: que nostre senyor deu. ¶ E diu la sancta scriptura: q̄ de aytals folles amors fa nostre senyor Jesuchrist aquesta veniança: que aquells qui no dubten: de offendre aell: per complaura als homens: que ell no permet: que iames se cōplescha la mala intēcio lur: ꝑ quels volen cōplaura: ans los fa deu caura en lo mal aquell: que volien esquiuar: ꝑ hauer aytal amistat. E per tal dira nostre senyor en lo iuhi: segons que legim de vtero nomini. xxxij. digau vosaltres: ahon son los deus: en que haueu posada tota vostra sperāça digau los: ꝑ que nous han aiudat quant vos era mester. O gent sens consell: e sens prudencia e cō sou axi orats. q̄ confiau en la creatura: lexant lo creador no sabeu si ell es lo vostro creador: e senyor: e en mans del qual penia tota la vostra vida: e vostres feynes. Donchs com sou axi orats. que no confiau dell: e cōfiau: de aço qui nous pot profitar: ans vos leixa letgament caure: quant haueu mester consell e aiuda. ¶ Lo quart document sies: que qui aquesta sancta amor a son prohisma vol hauer: iames no deu prouocar neguna res. qui sia cōtra la anima del prohisma. Car qui fa que la anima del prohisma cayga en peccat: noli ha bona amor. Per que diu assi axi: que qualseuol persona: qui ꝑ qualque via fassa peccar a altre. aytal noli ha vera amor ans segons veritat: es son inimic mortal. Car liur el amort spiritual quant en sies ¶ E de aytals males amistats: Dix axi nostre senyor Jhesu

christ: que los domestichs e acostats: qui mal prouoquã la persona. aq̃lls son los maiors inimichs: q̃ hom ha al mon. E per raho d̃ aço: dix lo saluador Mathei. xviij. q̃ la persona qui dona mal eximpli desi matexa a altre q̃ digna es de mort Car mata a altre quãt en si es. ¶ Legim del sanct abat Pambo que com vahes: vn hom tirãt vna dona a amor carnal crida grans crits O fembra mesquina fuig: fuig a aquest diable: q̃ la tua anima adeu sposada e ꝑ la sanc del seu fill leuada e remuda vol ensutzar: e matar: e dar apeccat e a dãpnacio. E diu q̃ lauors la dona aq̃lla tota escalfada ꝑ spirit de deu. leuas e crida grãs crits axi O senyor iusticia de aquest traydor: qui sots semblãça de amor me vol tolra la mia aia. E diu: q̃ de continent lo diable apparec aqui: en forma de hõ: qui tãtost offega lom e sen porta la sua anima. E diu sanct Gregori: q̃ dels maiors bens que lom pot fer: e mes plasent adeu. es portar los altres ab deu a saluacio. ¶ E lo maior peccat q̃ lom pot fer ala creatura. sies prouocarla a peccat e aportar adãpnacio. E aço fan aq̃lls: qui ꝑ carnal amor: o ꝑ qualseuol altra via induexen los homẽs: amal e apeccat. Car parlant propiamẽt: aquests son inimichs deles animes d̃ aq̃lls: que han portats adãpnacio. O deu: e quin carrec sera aquest: e quin perill: q̃ nostre senyor deu requera: deles mans de algu neguna anima. Com lo senyor beneyt: tant am e preu: les animas del homens. segons que appar si penças quen ha fet: ne que fa encara per saluar les: per totes aquestes vias appar cõ lo amor del prahisme es cosa sancta e ꝓfitosa: e fort necessaria e adeu plasent.

¶ Caitol. cxxxvij. Qui monstra quals homens nafren molt ala amor del prohisma.

Prosper glosant a tulli en lo libre de amicicia si posa q̃ alguns son qui molt nafren: e offenẽ aquesta sãcta virtut de caritat: e de amor: per les grãs miseries. e no cuydan fer negũ peccat. e fan lo fort grã deuant deu: e ꝑ lo qual los porta deu nostre senyor souint fort amals cassos. e afort ꝑillosos: e avergonyosos: los primers son homens incorportables. qui ay tals maneras han: q̃ negu nols pot fer alur guisa: axi cõ trauesozos: e fora tota raho. E diu assi Prosper: q̃ aço ve auegades ꝑ gran suꝑbia: la qual deu abaixa letgemẽt: axi cõ apeccat: que ell ha tostemps auorrit. E axi diu que venc amala fi. Erodes escalonica e domicia emꝑador qui per lur superbia eran axi inportables que negu nols podia pahir: e ꝑ tal moriren aletia mort. la vn e laltre axi cõ apar en lurs

istorias. E diu q̄ quaix general-
ment aytals homens: vol deu q̄
muyren letiamēt: els ensenya q̄
axi cō ells no ha cōportats los
altres ni ell tanpoc ala fi nols
vol pus soferir ne cōportar ans
vol que vagē: lla hon tostemps
seran ben turmentats: e no en
res comportats. ¶ Los segons
son psones ō lur natura turchs
e desagolats: e tots saluatges: e
pagesiuols en lurs maneras. E
aquestes persones diu: que pus-
que raho han: no son scusades
denant deu. de lur entercamēt
aposar: e a ensenyar als altres:
en qualque manera alguna amí
stat e ben volença: e si nou sabē
fer parlant façan ho almeyns
ço diu scoltant ab plaer: e ab bo
na cara: guardant se de parau-
les asprcs: e prouocatiues adel
peracio: de aq̄lls ab qui han a
pseuerar. ¶ Diu Cessarius enlo
primer libre interpretationum:
que qui a altre es comunament
axut aspre e dessucat q̄ deu li do
na ans desa mort: que ab dolor
e ab vergonya de sa cara: e ab
dolor de son cor los tornera el
amollira per grat o per força.
¶ E diu que abominable cosa
es a deu tractar laltre duramēt:
axi com a ca o abestia: si donchs
grans deffalliments: e peccats
nou requerien. ¶ Legim en lo
terç libre dels reys. cap. xij. que
cō Roboam parlas durament e
turquesa al poble de israel: que
lo dit poble li rabella: e li tolc
mes de. x. parts de sō regna: aço
per atostēps. de aq̄st diu Dauid
en lo psalm axi. Qui ex asperāt
nō exaltentur in semetipsis. E
vol dir axi: q̄ aquells qui aspres
son: als altres p lur sobergaria:
e turquesa ia no sien exaltats ne
prosperats dins lur anima ia-
mes. Recōpta Lissander en la
istoria de africa que lo rey pol-
lac: de fet conec en ionic que no
era son fill quāt lo vahe axi turc
e mal agrados e desaborit a tots
e dix verament aq̄st ione no es
mon fill e ala fi feu se inquisicio
e troba que axi era: ans era fill
de vn pages: de quella terra qui
paria mes bestia que hō. E diu
aqui mater la istoria. q̄ enterq̄-
sa e turquesa de home procedex
de gran pagesia e dolentia. car
tot hō politic noble e ciuil: es a-
moros e agrados: maiorment a
aq̄lls q̄ ab ell stan el amē. e quil
seruexē: sino iames nol seruiria
negu de bon cor e per conseguēt
iames no seran ben seruits e me
rexen obe. ¶ Les terces psones
qui molt nafren caritat: e bona
amor son psones massa agudes
e entracuydades: qui tant cuy-
den saber e valer que tot hō ne
ha abominacio: e ala fi son ato-
ta res odiosos. Diu Salamo q̄
abans soste e fauorex nostre se-
nyor deu home ab poc seny si fa
segons aq̄ll ço que en si es: q̄ no
aquell q̄ molt cuyda saber e va-
ler. e fiant de son saber offen als
altres. Aq̄sts homens diu Gri-

sostumus sobre sanct matheu: porta deu ala fi agrās mínuas. E iames nols prospera en res q̄ façen otart e siu fa tot los torner en pijor ala fi. car nafrē caritat: e amor en si e en los altres aquí son poderosos: p̄ lur entra enyoament. ¶ Les quartes pso nes q̄ diu aquest: qui ofenen caritat: e amor de prohísima: son p̄ sones mesquíneres e míserables qui de no res se tenen p̄ ofesos: e per tacats axí cō afedrins. e de continēt son agreuiats. e fan lo gros axí cō si hauiē perdut lo seny. E diu assi Prosper: q̄ aytals psones han tal deffalliment per poc seny: e p̄ poc be q̄ es en ells. Car persona offesa: p̄ no offendre caritat: e amor de prohísima no deu vedar paraule ne fer an groyamēts: mas quāt se sent of fesa deu dir axi: ala part parlāt dolçement. aytal cosa me haueu feta quím desplau: e no se per q̄ diguau me sius he fet p̄ que e esmenar ho he. e lauors si la pso na offanent. es de be: e de vergonya: tātost se scusara: e daman e ra perdo. Si es psona dolenta. nō deu hom fer mencio. car la p̄ sona aquí res no val. axí la deu hō hauer cō apersona orada de la qual no presa hō res q̄ diga: ne fassa: ne sol nō deu hō fer mēcio. mas quāt folleia deu ne hō pregar deu: quel millor. E aytal oracio: es meritoria al hō. que li sia crescuda: la amor del prohísima; e el merit enuert deu.

¶ Capitol. cxxxviij. qui mostra quínes coses se cōprenen e deuen esser amades p̄ raho dela amor del prohísima.

Diosa sanct Agusti: q̄ sots amor de prohísima: se comprenē totes les coses: que hō deu amar: e per les quals hō es tengut. de pregar deu: axí cō son ¶ Primeramēt p̄ los morts: e en special per aqlls aquí hō es mes tēgut: e aço deu hō ꝓtinuar tot iorn poco molt. car gran mester ho han e en grā necessitats son posats. ¶ Segonament tota la communitat dels faels. deuem amar: e per aqlla pregar q̄ nostre senyor la vulla saluar. p̄ la sua merce els bons vulla saluar: e als mals ꝓuertir axí mateix e saluar los. ¶ Terçament: tots los ínfacls deuē amar e voler ques saluē: e pregarne a nr̄e senyor deu. ¶ E quartamēt: atota creatura deuē amar: axí cō a pare: e asor: car tots hauem nostre senyor p̄ vn mateix pare: q̄ tots nos ha fets: ens peix: ens ꝓserua ens gouerna p̄ la sua sancta pietat: e merce: e maiormēt aqlls aquí mes som tēguts axí cō a pare: e amare: e atots nr̄es ben s factors e parēts segon s q̄ per sanc: o per benifets los som tenguts. ¶ E en special: deuem amar los bons regidors: dela cosa publica: e per aquells pregar nostre senyor Jesu christ ab gran instancia. Axí com son

Reys princeps cõtes: e prelats: e tots aquells qui han regímẽt de animes. ¶ E quintamẽt per nostres ínimichs. car aquest amant per amor de deu: e pregãt p ells mereyen molt enuert deu. e podem sperar: molt grã guardo en paradís. car aqlls amant p amor de deu: sobergaiaz molt la nostra voluntat: la qual cosa nostre senyor molt presa: e molt regordonera: en sta vida e en laltre.

¶ Capítol. cxxxix. qui mostra q deu hõ molt ínclínar amar sos ínimichs.

Certal quant alguns troben grã difficultat en amar lo prohísme: e aço en quant pẽçen: que alguns prohísmes han p ínimichs. Per rao de aço nota assi: q deu lom molt indubir: e entendre amolt amar los ínimichs: ço quis segueix. ¶ Primerament lo mana mẽt de deu: qui es fort rigoros en aquesta part. Car dir axí Jesu chríst: Mathei. v. amats los vostres ínimichs: e aquells qui mal vos fan p amor del vostre pare celestial. qui lo seu sol fa eixir: sobre los bons e los mals. Car si amats aqlls quius amẽ. neus volẽ be. quín merit ne han reu deuant deu. car aço mateix se fan los peccadors els infaels hoc encara les bestíes. Bonchs amats aquells qui mal vos fan p amor de vostre pare celestial. Car cõ diuen los sancts: aqsta amor es adeu fort acceptable: e fort plasent: e fort meritoría al hom. Deu encara lom ínclínar a amar sos ínimichs e hauer patientia en lurs psecucions: quãt hom pença: que nostre senyor deu: ama e tira a saluacio: aqlls qui son ínimichs e viuẽ mal en esta vida. E lo senyor beneyt: p la sua gran bonesa: calla lurs mals: e los dissimula longamẽt els tira tots iorns: per diuerses maneras apenitentia. per tal q finalment los port a saluacio. Deu hom encara pẽçar: que aço que los ínimichs nos fan obre es de deu: mes que lur. qui vol: que ayt als penas e mínues sofriram per amor sua: e per delir nostres peccats: e p gonyar paradís segons q posa sant Agusti: pença encara si has tu fet iames res que meresques: que haies ínimichs. Bonchs pus sabs que tu ho mereys e deu vol q ayt vingua demũt. p q noy has bona patientia. Apres pença q si mal vols anegu: que tu eit en peccat mortal: e en la ira de deu e q iames deu no hoira ta oracio. Car diu la scríptura axí que lom q pserua ira: en si a altre hõ e demana adeu misericordia cert foll es aytal hom Car Deu sens misericordia sera fet: a aqll qui no ha misericordia al altre. Encara les altres coses: que lo saluador: posa en la oracio cotidiana: quens mana fer: qs appella

lo pater noſter.ſi fa aqueſta que
pregaſſem noſtre ſenyor deu q̃
axins leras ell los noſtres pec-
cats:cõ nos leram noſtres: mal
volenças: a noſtres inimichs e
a aq̃lls quins fan males obres.
Si donchs tu quil pregues no
les leras atos inimichs: ne lo
pare celeſtial les lerara atu. ſe-
gons que aquí mater dir lo ſal-
uador. E deu hom encara pen-
çar:que viura en mal volença:
confon la anima:e acurça la vi-
da:al cors:e perdonar es coſa ð
gran nobleſa:e de gran virtut:e
honorable deuant deu e deuãt
lon homens: de aqueſta mate-
ria tractarem pus larc: en lo ſe
gon tractat de aqueſta quinta
part:de aqueſt libre quant par-
larem:dela virtut de paciencia
Biu donchs ad Romanos.xij.
pens caſcu:que tots ſom men-
bres del cors de Jeſu chriſt:del
qual cors ell es cap.axi donchs
cõ en lo noſtre vaem que lo vn
mẽbre ſeruer al altre:e ha cõpaſ
ſio del altre.e nafrat e leig tacat
per laltre:e no fa veniança. Axi
nos deué haver cõpaſſio : la vn
del altre: e deu la vn portar:
part del carec del altre. E ſies p
ell ofes ſol nõ deu fer veniança.
ans axí cõ lo merge nos cura ne
es ofes: ſi lo malalt lo deſonra
quant lo veu fora de ſeny:axí lõ
qui ſeny ha:ſol nos deu torbar:
quant es ofes p altre. Car deu
pençar:q̃ aquell quil offen: no
es ſa:car fello fora ſeny es. E p
tal nos deu hom torbar ẽtra ell
ans ne deu haver hom cõpaſſio
maiorment quant hom pẽça:la
veniança que deu fara dela ſua
malicia. Cert ſila veyes tu la ve
niança aq̃lla:que tu ne hauries
tanta de pietat:q̃ no to poria lo
cor ſofferir. Cõporta donchs tõ
inimic per amor de deu : e ell cõ
portarta ⁊ aiudara toſtẽps en
ta neceſſitat. Notaras aſſi empe
ro:que aq̃ſtes.iij.virtuts reſpo-
nen en paradis tres guardos a
aq̃lls qui hi ſon. Car ala fe que
hom haura reſpõ la viſio façial
de deu:qui es veura deu cara p
cara. Ala caritat reſpon dolçor
de amor:entegramẽt:a noſtre ſe
nyor deu. Ala ſperãça reſpõ poſ
ſahir los dits bens ſens tota pa
hor de perders. E de aq̃ſts.iij.
guardos neix dins lo cor del hõ
benaurat:tant de delit:e tãt de
plaer.que com dir Jſayes: nos
pot dir p negũa lẽgua.ne eſcriu
ra p ploma:ne pẽsebra per negũ
seny:ne p negun cor humanal.
explicar en esta pſent vida.E p
tal deuẽ deu pregar:q̃ les dites
tres ſanctes virtuts:vulla enſta
vida toſtẽps dins nos creſcer:e
millorar.E aſſi es acabat lo tra
ctat primer dela quinta part de
aq̃ſt libre:loqual es deles.iij.vir
tuts theologals:ço es fe ſperan
ça e caritat.

¶ Capitol.cxl.qui tracta deles virtuts cardinals: e primera-
met enſenya que es prudencia.

LO segon tractat principal de aquesta part es deles virtuts cardinals: qui son. iiij. es prudencia: temperãcia: fortalesa: e iusticia: qui son fonamẽt de totes les altres virtuts morals ¶ La primera donchs se appella prudẽcia: la qual segons aq̃ll gran doctor Tullius es virtut: qui fa lom tostẽps seguir dreta raho. Aquesta virtut es de tãta valor: que diuen los sanc.s: que aq̃sta fa lom qui la seguer: esser hom e aq̃ll quila desempara no es hõ: mas es bestia. ꝑ tal hauẽ sapiencie. x. q̃ si algun hõ ha totes quãtes sufficiẽcias son en lo mon e aquesta virtut no ha: tot quãt ha no es res presat. car tot be sens aq̃sta no val res. E sapiencie. viij. legim: que argẽt ni or sens aquesta virtut: son meyns que fanc. car aq̃sta es font de totes riqueses: e qui nos pot sufficientmemt cõprar: ne bastãtmẽt p̃sar. Car della ixen totes les riq̃ses e nobleses en lõ. ꝑ tal diu: Sapiencie. vij. q̃ deu no ama si no aq̃lls qui ab aq̃sta van: e abiten tostẽps. E q̃ val donchs al hõ foll diu aquest: hauer aur e tots riqueses pusqua prudẽcia no pot hauer: tot es no res. Car aq̃sta es mare de tots bens: vaxel de tota virtut: bellesa de tota anima: noblesa de tota ꝑsona lum de tota via: valor de tota excellẽcia preu de tota cosa preciosa Aquesta virtut es deuella da del cel: e dada als homens: ꝑ gracia special. Aquesta lumina lom en tots sos fets. Aq̃sta fa digne lom de hauer senyoria e regimẽt sobre les altres. Aquesta no no leixa lom errar. Aq̃sta exalça lom el promou a ben viura: e aben morir: e hauer ab deu ꝑpetual gloria.

¶ Capitol. cxli. qui ensenya que offici de prudencia es actendre ala fi de tot ço que hom fa.

Offici ꝑtanyent a aq̃sta virtut es primerament: que hõ tostẽps e en tot quãt fa guart e actena: la fi dela sua obra quina es: car aytal cõ es la fi: aytal es la obra: segons q̃ posa sanct Ambros: e appella assi la fi dela obra: la intẽcio per q̃ hom la fa. Donchs ꝑ tal es mester quel hõ tostẽps obre virtuosament: per que guany merit enuers deu. per raho de aço tostemps deu fer tot ço q̃ fa ꝑ bona intẽcio: e deu dar bona fi: en totes ses obres. Legim del sãct bisbe. Tartuinus: que cõ informas vna sua naboda a ben viura: en sa religio. ¶ Lo primer document que li dona fou aquest: ço es que tostẽps tot quant fahes: ordenas dins son cor: affer per honor: e per gloria de deu: e dixli axi filla si tu ordones tes obres afer ꝑ honor de deu tostẽps tes obres te seruirã agonyar ꝑadis. Car lauors ton filar ton cosir: ton cuynar: ton anar:

ton meniar:e ton dormir: e tot ton traballar:tot te sera pfitos ala tua anima:e de tot hauras merit de deu.E per tal diu aqui mater.que cõ lo dit sanct bisbe: entẽgues q̃ la sua neboda filas abit:e suari:a vn monge: de qui era anemorada apres li obras toualloles:e li cuynas souint e posas grã part ỏ sa vida: en acõ panyarlo: e en altres serueys: del dit monge.Diu lo dit bisbe fort turbat dir. O mesquina de fẽbra e tan mala entrist:anc en aq̃sta sancta religio. Car tot lo tẽps despuys q̃ hic est has qua ir despes: en lo seruey del dia, ble.e has pdut tant de temps:e tes obres totes.Car com les ha ies fetas per amor carnal: de a, quest maluat mõge.que axi car nalment ames.seguerse que no les fayes per neguna bona intẽ cio:ne p neguna bona fi. O mes quina e tan gran desastre ta es, deuengut.mes te haguera val, gut:que cõtinuadamẽt: hagues ses haguda gran malaltia. que no hauer viscut en tan gran pec cat continuamẽt.ne hauer per, dut tant de be cõ has perdut: p ta vil amor:e corrupta. O mes, quina hages pietat de tu mate, ra e no vulles pdre lo temps de ta vida ne tos traballs:en altra manera:dẽpnarta deu en la tua mort:e darte ha grãs carrechs: e grãs desplers:e grãs miseries E diu aquí:que la dona aq̃lla: de continẽt lexa la dita amistat de tots punts.e feu fort gran vi da.E apres se mort: apparec al sanct bisba:e dixli axi. Pare gra cias te fas: aq̃lles que puix ne se: del teu sanct consell: quem donist:quant me fayist lunyar: de aq̃lla mala amistat:em en se, nyist com deuia posar:bona fi a mes obres: e les deuia tostẽps fer:per fancta intencio:car vera ment pare:si yo fos morta en a, quell mal stamẽt en q̃ viuia:axi amant aq̃ll monge:yo foza sta, da dãpnada segons quẽ ha re, uelat:nostre senyor deu en para dis hon ara som.E aço dit des, perec e lo dit bisbe:feu grãs gra cias a nostre senyor:p aquest ex implí appar:lo principal propo sit:cõ dona prudẽt:e sauia e ma iorment religiosa: tostẽps deu posar bona fi en ses obres:e les deu fer p bona intencio. Car cõ dit es:aquest es lo primer offici ptanyent a virtut de prudẽcia. Nota assi:q̃ço qui dit es se deu entendre:de aq̃lles obres: q̃ de si son bones:e p altra via podẽ esser bones car les obres males nos podẽ fer p bona intẽcio: ne les pot areglar:neguna bona in tencio.

¶ Capitol.exlij.qui mostra cõ a questa virtut se pertany q̃ hom pens en sa mort ab eficacia.

Sots lo dit offici de prudencia sen cõten altre:qui es souint re mẽbrar la sua fi: e al terma dela sua vida

corporal. car cõ diu sanct Hiero
nyz aq̃sta es sobre prudencia en
quant hõ cõpren aqui: los grãs
perills: en q̃ tot hom es tostẽps
qui son. iij. en suma. ço es la sua
mort: lo iuhi de deu: al qual hõ
ha a venir. E la pena dinfern: la
qual podem encorrer les quals
iij. coses: son axi ꝑilloses: e grãs
que aq̃stes preueure ab temps:
es appellat ꝑ los sancts: sobira-
na prudencia. No res meyns: q̃
aquis dona lo remey: que si per
tany a aq̃sts mals: e per ꝯseguẽt
li coue d̃ guardarse d̃ mal en sta
vida: e de exercitar se en obres
sanctes e virtuoses. ꝑ les quals
merescha a scapar als dits tres
mals: e que axi venga: al regne
de deu. Officis encara e segona
mẽt dela virtut de prudẽcia: son
aquests: quel hõ sapia ben regir
si matex: ço es q̃ esquiu sobira-
namẽt ab virtut de oracio: e ab
esforç del franc arbitre: tota ma
la cogitacio: e q̃ sapia trempar:
e ben regir: la lengua en parlar.
e en callar: es sapia exercitar:
guardant se de tota occasio de
peccat. e de tota mala cõpanyia
e mala opportunitat: e que tos-
temps entena: en obres bones:
e virtuosas: e q̃ sien sens peccat
ans sien plasents adeu: axi com
es orar: occuparse en bones oc-
cupacions. axi cõ es treballar.
segons son stament: e actendre
de no fer res: qui sia sospitos: q̃
hom no sapia: sies be o mal: ans
que fassa. ne comens de fer res
qui sia de pes. sens gran delibe
racio. ne sia mutable de propo-
sit. en proposit: car fer lo contra
ri de aço: son senyals de grã fol
lia. Grisostomus: en vn seu ser-
mo q̃ fa dela prudencia serpen-
tina: diu axi. Prudẽcia ensenya
al hom saber e conexer. que es
mal: ne que es be: axi q̃ no sia en
ganat: si vol fer be: que lauores
faça mal. Car los vicis: auega-
des donen aparençe de virtuts
e les virtuts apparen a alguns
que sien vicis. E lauors lom es
prudent: quant sap fer differen-
cia entra virtuts: e vicis: e cone
xer en que sta vici: ne en q̃ sta vir
tut: ne en ques semblen: ne en q̃
han contrarietat. Ensenya en-
cara la prudencia: a aq̃ll qui le
ha: que tostẽps seguescha raho.
en tot quant fassa: e que iames
nola desempar ꝑ res. ans ha en
gran reuerencia aq̃lls: qui la hã
e la defenen: e la meten auãt: e la
mostren en lurs obres: e les con
sellen als altres. Ensenya enca-
ra prudencia: a aq̃ll qui la ha
que souint pens en les coses pas
sades e presents ¶ Primeramẽt
en les coses passades: car aqui
la prudencia ensenya: de pẽçar
en los grans beniffets de deu: e
infinits mals regonaguts als
quals hom es fort desconaxent
ꝑ infinides vias: e maneras: la
qual desconaxẽça prouoca fort
nostre senyor deu: airarse cõtra
nos. e dar nos grans mals. En-
senya encara prudencia: que pẽ

çem en los mals passats infi-
nits: e peccats que hauē come
sos denant deu. qui tots roma
nen encara apunir: en lo iuhy
de deu. Ensenya encara apēçar:
la virtut de prudēcia: quens ha
profitar: lo mal que hauē fet: ne
quens en ha romas. sino dolor:
e remordiment al cor: e perill de
dāpnacio: e que tots noli ven-
guen demunt pel cap auall. En
senya encara prudencia: amen-
brar los peccadors passats de
sta vida: hon son ara ne qls ha
profitat lo bon tēps: ne los de-
lits: ques han dats: ne ço q̄ han
posahit: ne hauer lur cor cōplit:
en moltes coses enques son ale
grats. E ari ensenya prudēcia:
en pençar que ço que es sdeuen
gut aells: poria sdeuenir atu.
Car ari vius malamēt com ells
o pijor: e ari has apassar per lo
iuhi de deu: cō ells e te vida pre
sent: mes se acosta anar adāpna
cio. que asaluacio: p les males
obres: en que vius: e has perse-
uerat tostēps. vet assi la pruden
cia q̄ ensenya: de pençar en les
coses passades

¶ Capitol. crliij. qui mostra cō
esta virtut ensenya que hom co
nega si mater e com e quant.

Ensenya encara la vir
e tut de prudēcia segōs
q̄ posa aqui mater lo
dit Grisostomus apē
çar les coses psents. ¶ E prime
rament q̄ veges en quin stamēt
est: e quina ciencia has e quāts
de mals e peccats has ab tu ma
ter ara de present: e que farias si
de pśent deu te trematia la mort
e cō has ab tu pochs merits: e
pochs bens: e cō est sens negu-
na virtut. e cō est de present en
la ira de deu: per molt mal pro-
posit: que has de peccar mortal
ment: quāt haguesses loc e tēps
E com de fet perts: e has pont
tot lo tēps desta vida: e cō te ha
guera mes valgut: que fosses
mort: en lo ventre de ta mare: o
en ta fedrinesa: q̄ no que tant de
temps: haias viscut en tants
mals cō has fets: e fas de pśent
Ensenya encara al hō: que cone
ga si mater: com es sec e orp. en
totes ses obres: com es endura
hit: e en vallit en grans mals cō
has perduda tota la vergonya.
a fer mal. e com est tot corrūput:
e fet pou pregont ō tota malicia
e com est orat e foll e sens tot en
teniment. e mes bestia: q̄ no ra-
honable creatura. e com es sens
tota bonesa: e tostēps entes e en
çes en tots mals: e desconarent
a deu: e desobedient a deu: e va-
sell ō tota iniquitat enuers deu
e enuers homens. Ensenya en-
cara la virtut de prudēcia: al hō
qui le ha que p corregir los dits
mals. haia sobre si mater lonc
pençamēt: e estudi tot iorn: ma-
iorment de mati: ans del iorn: p
vna o per dues o p tres hores:
si fer se pot. E aqui suplic lo pa
re celestial q̄ li ensenye: que son
les sues ppias malvestats: e pla

gues e que li ensemy los remeys
E cõ poza recõpençar: los mals
fets: e puuir: e cõ poza esmenar
ço que ha fallit: ne com poza pse
uerar en tot be: fins ala mozt: e
si mateꝛ refermar apzes q̃ haia:
contra deu errat e fallit. e cõ po
ra e sabza: eꝛir acami: ales sues
tẽptacions. p que iames lo dia-
ble nos pusa alegrar. ne glozia
iar en sa venço ne pusa dell ha-
uer en res victozia. Ensenya en
cara la pzudencia: pençar en les
coses sdeuenidozes e maiozmẽt
especialment: que esmanẽ de q̃
auãt ço que hauem fallit. e que
de qui auant no cayam: aꝛi cõ
de bans som cayguts. e que al
meyns aq̃ll poc de tẽps: nol des
penã en los mals acostumats.
per tal que lo iuhi: e ira de deu.
no vinga vn iozn soptosament:
sobze nos: e pdam la anima: elo
cozs: tot iustat: e siam priuats:
del regne de deu eternalment. e
dats per atostẽps apenas: qui
nos poden dir p neguna lẽgua.
e quens luiyem tantost. sens to
ta dilacio. de totes aq̃lles coses
q̃ns son rabo: e causa ỏ tot pec
cat. E q̃ fassam bona prouisio:
ꝓtra les tẽptacions del diable:
per guisa q̃ nons pusa vençre:
ne alterar quant nos tempta. E
en special q̃ pençem: com pozem
prouahir en lo stret punt dela
mozt. e al iuhi de deu: per guisa
quens haia deu merce: e nons
dãpna. E que pençem en lo pill
dela dãpnacio: e en la prosperi-
tat de nostra saluacio: per guisa
que p aquests pençamẽts: siam
ençesos. a entẽdze ala nostra sal
uacio. totes altres coses oblida
des quant en nos sera.

¶ Capitol. cxliiij. qui mostra cõ
pzudencia ensenya de tenir lo
coz net

AQuesta sancta virtut
ensenya encara grãs
.iij. lissions: ala pso-
na pzudent: ço es te-
nir lo coz net: e guar
dar be la lengua: e com deu be
obzar. Bonchs la pzudencia es
cõ lom deu tenir tostẽps lo coz
net: de tota mala cogitacio. ¶Ra
ho es: car com lo coz nostre: sia
temple: e cambza de deu: segõs
que diu sanct Pau: e iames reg
nant en lo coz neguna mala co-
gitacio: lom no pzofit en res de
be. ans perda son tẽps. e cresca:
sos mals e peccats: e sa dãpna-
cio: e pzouoc la ira de deu cõtra
si. per rabo de aço la virtut de
pzudencia cõsella al hom el en-
dreça: que iames neguna mala
cogitacio: no stiga dins ell.
ans de presents q̃ la sent. dins si
mateꝛ la git de foza. E si dema
nes: cõ pot lom gitar foza dessi:
la mala cogitacio dic te q̃ girant
lentenimẽt aqualque altra cosa
E p tal quant lo coz tostẽps vol
pençar cosa en que prenga delit
Per tal los sancts passats: quãt
volien dessi materꝛs gitar: negu
na mala cogitacio. tenien ia ap

parellades: algunes coses pla-
sents: en ques girauen: en tẽps
de temptacio. E pençant qual
que vna de aq̃lles: lo cor lexaua
anar: la mala cogitacio. en que
primeramẽt staua occupat. E si
lom en tals cogitacions no es
vesat: deuse auesar en qualque
obra de mans: e traballosa. ꝑ al
tra via. o en parlar ab caucom.
de coses deuotes. e plasents: e
honestes. qui li fassen oblidar
tota mala cogitacio: de que pri
merament era tẽptat. E si vols
dir quines cogitaciõs poria hõ
hauer ales quals se giras la per
sona quant es tẽptada de qual
que peccat. Respone que deuse
primerament girar: apençar lo
inhi de deu. e la ira sua: qui li sta
apparellada. ꝑ aquella mala co
gitacio. si la rete sciẽtmẽt: dins
si per trobar hi pler: pot encara
pençar en la pena. qui li sta ap
parellada ꝑ aquell mal delit. q̃
troba en pençar la vil cosa e sut
ze e mala. ¶ Segonamẽt pot pẽ
çar en la sua propia maluestat.
dient axi ab si matex: seguramẽt
be est trist: e maluada ꝑsona. q̃
tu ꝑ amor de nostre senyor: qui
tãtes gracias te ha fetas: e tãts
benifets ⁊ fa ⁊ fara per la sua
merçe. tu no vulles lexar aq̃sta
tan mala cogitacio. O deu e cõ
est: tan desconaxent a nostre se-
nyor: que ꝑ honor e amor sua.
no vulles leixar anar aq̃sta tan
mala cogitacio. O deu e com li
poras demenar misericordia de
tos peccats ne neguna gracia: q̃
vn poc de delit: vil e sutze: no
vulles lexar anar ꝑ la sua amor
¶ Terçament pots pençar que
lo nostre cor tostẽps es adeu pre
sent. q̃ totes coses sap e veu: don
chs axi cõ hauries vergonya de
vn hom: qui vehes tes males
cogitacions claramẽt: cõ no la
has de deu quit es present dins
lo cor: e acten atotes tes cogita
cions ¶ Quartamẽt pot pençar
la persona en aytal cas en lãgel
son guardia. qui axi matex es a
ell present. E deu dir lom axi en
son cor. O deu e aque fare yo tã
ta desonor: a aq̃st glorios spirit:
qui es tan car pare meu. q̃ yo no
leix anar tota mala cogitacio.
en presencia sua: ꝑ darli honor:
pus no es assi present: sino per
guardarme de mal. E pusque
ell me acõsella tan piadosamẽt:
que no cogit ço q̃ ara pens. O
deu e cõ no he vergonya: de fer
li tanta minua: q̃ no vulla creu-
ra. son bon consell. O deu: e cõ
pore: aell recorrer: en mes neces
sitats. e maiorment en ma mort
si ara tots iorns li fas aq̃stas tã
grans offençes. O deu: e per q̃
vull perdre: tan car amic e tã ca
ra amistat: cõ es la sua. e quẽ di-
ra nostre senyor deu per tanta
descouaxença q̃ yo he aell: e aq̃st
sanct angel ꝑ lo seu cõtinuat ser
uey. ¶ Quintament deu pençar
diẽt axi entre si matex o mesqui
e per que penças ara: en aq̃stes
malas coses. qui son peccats e

per que ti adelites. Car axi pen
çant perts lo temps de ta vida:
quit es dat per gonyar lo regne
de deu. ara multiplicas atu ma
tex:les penas en laltra vida. O
mesqui:e cō est axi cruel a tu ma
tex:e cō no has pietat dela tua
aīa. ¶ Si senamēt pots e deus
pençar lo seruey q̄ fas al diable
inimic teu mortal Car lo maior
pler que fer li pots.sies que offe
nes deu : e fasses ço q̄ ell te cōsel
la contra la tua aīa. E vet quet
fa:que ab aço que fas ab son cō
sell.te vol confondre en lo die d̄
ta mort.quant seras posat al iu
hi de deu. Molts altres sancts
pençaments pot hauer aq̄ll qui
es en peccat als quals pot recor
rer en temps desa tēptacio : se-
gōs ques volra exercitar:en les
coses spirituals. Empo remey
general contra tota tēptacio:e
mala cogitacio.es tantost recor
rer ꝑ oracio a nostre senyor deu
e senyarse ablo senyal dela creu
qui es special senyal atot chre-
stia contra tot mal.

¶ Capitol. cxlv. qui mostra de
ben guardar la lengua de mal e
de massa parlar.

SEgonament dixi de-
munt en lo precedent
capitol: que ensenya
prudencia:a aq̄ll qui
la ha vna alta liço ço
es que guart be la lēgua. Raho
es.car cō deuall hauē adir quāt
parlarem del peccat dela lēgua
e la mort:e la vida : penia en la
lengua segons q̄ diu la sancta
scriptura:ꝑ que fa grā mester al
hom:que prudentment regesca
la lengua: sino ell es perdut de
tots punts. ¶ Deya lo sāct abat
Arceni:que mester faria ala per
sona:que iames no parlas sino
quant fa oracio:tant es gran lo
perill : qui es en la lengua. E ꝑ
tal los pares antigamēt:ab grā
diligencia fayen obseruar lo sci
lenci:e specialmēt en los lochs:
en que se aiustauen les comuni
tats:axi cō en lo cor dela sglesia
per reuerencia del offici diuinal
e en la claustra:e en reffetor e en
dormidor axi que no ꝑmetien:
que negu iames parlas en los
dits lochs:si dōchs no fos cas
fort gran e lauors permatiē ho
ab conditio:que lo parlar aq̄ll:
fos fort curt : e sens clamor : e
fos fet baix e gint. E encara ob
seruauen algunes religions que
parlauē ab alguns senyals. que
fan ab les mans:e ab sirimonia
e cosa fort religiosa:e de ques se
guex molt de be. ¶ Ensenya dō-
chs la virtut de prudencia ala
dona religiosa:en special q̄ ella
sapia be regir sa lengua a ꝑlar.
E aço li ensenya:que pora molt
obtenir callant Raho es.car to
ta cosa posada en costuma pas-
sa quaix en natura. Si dona se
acostuma a molt callar : final-
ment li plaura molt callar. Axi
matex ensenya prudencia a do-
na religiosa:q̄ ella deu mes cal-

lar que altre: en quant es en ma
ior stament spiritual: q̃ la seglar
E per ꝯseguent deu ensenyar ex
impli de maior virtut. Axi ma-
tex li diu la prudencia: que call:
car dona ha comunament poc
seny. ¶ E pusque lo seny li fall:
deuse guardar que sapia cobrir
son deffalliment axi que per len
gua nos descobra massa. E aço
si ha fer callant: es fa mils axi: q̃
ab altre cosa: qui sia en nr̃e po-
der. Axi matex diu la prudẽcia:
que mes pecca la dona religio-
sa desordonadamẽt parlant: q̃
no la seglar. Axi matex q̃ es en
dona grã noblesa e bellesa molt
callar. E fembra parlera es en
la scriptura fort condẽpnada: e
es fort perillosa: ꝑ diuerses ra-
hons. q̃ no cal dir assi. Donchs
dona prudent senyal porta enla
lẽgua: e es aquest q̃ tostemps es
molt callant. ¶ Legim Escola-
pi q̃ quant volgues pendre mul
ler: e sobre aço demenas de con
sell quey guardaria: respos li lo
grã filosof Orosius: e dix li axi.
si tu vols conexer la valor dela
fembra: guarda li luyll: el com-
port de son cors: e la lẽgua. car
fembra qui bona es tostemps
guarda en terra: e si guarda: ia
mes no ferma luyll. en negũ hõ
ans tãtost lo gira ala altra part:
o en terra. Axi matex diu aq̃st:
en ques conex fembra en son cõ
port. ¶ Car fembra honesta: en
tots sos cõportamẽts: e gests:
sis vol en anar: en ligar: en ve-
stir mostra honestat: e si desuia
de honests cõportamẽts: la do
na en sa lẽgua dessi matexa mal
testimoni. Semblantmẽt se mo
strala dona: en sa lẽgua. Car dix
aq̃st si fẽbre es ꝑlera: senyal ha
de poc seny: e de poca vergonya
e dona senyal q̃ es grã mõsona-
guera e grã baledadora. per q̃
aytal fẽbra no es bona ꝑ muller
e molt meyns per religiosa. car
aqui corrump les altres: e les
ençen amolts mals. Diu lo pro
uerbi antic en lẽgua desfrenada
te li aprop morrada: e si axi nos
acada. percutli bastonada.

¶ Capitol. cxlvi. qui mostra cõ
deu hom saber de ben viura: e d̃
be obrar.

La terça li ço de prudẽ
cia: dixli q̃ era que en
senya com deu hom
viura. e obrar. E aço
luyantse de mal: e de males cõ-
panyies. e de iuhis dels homẽs
e de mala fama: e de mal exim-
pli: e aço se appella: la primera
part de iusticia moral. qui es ap
pellada bona vida: la qual part
ensenya prudencia: q̃ hom ob-
serua si hõ vol viura iustament
ne plaura denant deu. ne es hõ
al mõ: qui iames pura profitar
en res de be: si donchs ell prime
ramẽt nos lunya de peccat e de
mal. E diu assi lo sãct abat Isac
que negu perfetament nos lũya
de mal: e de peccat: si dõchs nos
leixa anar o no fuig d̃ tots pũts

atotes aq̃lles coſes: q̃ li ſon ra-
ho e occaſio de peccat. Ab qui-
na conſiencia pot dir la ꝑſona:
qui es cayguda en peccat de lu-
xuria. q̃ ella ſia vera contricta:
ne recõſiliada ab deu. ſi encara
ha propoſit de acoſtarſe: e de cõ
uerſar ab aquells ꝑſones: q̃ ſon
ſtades cauſa: e raho de ſon pec-
cat. ¶ E encara propoſa de dar
los a vinenteſes: de fer semblãt
que fet han ab ella. Car aytal ꝑ
ſona toſtemps perſeuera en ſon
peccat: ne ſa cõfeſſio no val res:
ans confeſſant ſa ab aytal pro-
poſit: fa grã irriſio e meynſpreu
del ſagrament dela confeſſio: e
cõbregua: apres pot dir ſegura
ment que raeb lo precios cors
de Jeſu chriſt: en peccat mortal
e viu en perill de dãpnar la ſua
anima. E aço pots veura ſi pen
ſes: que pories morir a mort ſop
tana: e per diuerſes altres vias
poria morir en ſon peccat mor
tal. enſenya encara la virtut de
prudencia: q̃ lom ſe exercit con
tinuament: en fer obres virtuo
ſes. Car diu ſanct Ambros: no
baſta al hom lunyarſe de mal:
ans es tẽgut encara ó fer obres
bones e virtuoſes: ſegons q̃ loc
e temps e oppoꝛtunitat o requie
ren. E aſſi fa gran meſter: q̃ lom
ſia prudent en entendre lo loc:
e el temps per a fer be. enguiſa q̃
toſtemps lom guany caucom.
e que deu nol repte: del temps
perdut.

¶ Capitol. cxlvij. qui moſtra cõ
dona religioſa deu eſſer be or-
denada a be viura religioſamẽt

PEr que per endreçar
la ꝑſona: a exercitar-
ſe en virtut: e maior
mẽt a dona religioſa
deus notar los ſeg-
uents documents. ¶ Lo primer
ſi es: que dona religioſa deu ati
tenir ſa vida ordonada prudẽt
ment: q̃ ella no haia vn poc de
tẽps: ꝑ poc que ſia: e que ella no
ſia occupada en caucom de be.
per tal q̃ totes ſeruescan a deu: e
toſtemps ſia ençesa. en deu: e q̃
toſtẽps ella meresca ha ſeruint a
deu. ¶ E deu aſſi notar q̃ aquel
la prudent ordinacio: de dona
religioſa ſtec donada ꝑ noſtre ſe
nyor deu: e ꝑ ſanct Baſili a vna
ſancta dona mõge negra: e fon
aytal. Car ell a li parti per. iij. vi
as: ço es per tẽps: e per lochs e
per caſos: ſobre la via del tẽps:
e ell li dix axi. filla dix ell: tu pri
merament faras ton poder. que
toſtẽps ſies acompleta. car aqui
comença la tua bona ordinacio
apres cõpleta enla ſgleſia: o en
qualque loc altre ſecret oraras
per algun temps. e per tant que
puxes hauer prou dormit. fins
amatines. E ſi abans has po-
gut dormir: leuet e comença ta
feruent oracio tro ahora de ma
tines. e ꝑtint de matines iames
no dormes fins al iorn ſi dõchs
neceſſitat no ten forçaua. E de
matines fins a prima oraras: e

orant contẽplaras: segons que per altre tractat: qui sera de oracio te ensenyara. Si empero necessitat alguna te forçaua de fer algun honest treball. la donchs ferlo. per guisa que la oracio no leys: si donchs obediencia no ten forçaua: p la qual obediẽcia hõ pot iustamẽt leyrar la oracio: e no per atostẽps. Car p la obediencia de neguna persona mortal: lom no deu leyrar la oracio: ỹtinuadament: com a aquella si am tots obligats: per manamẽt diuinal: qui es sobre tots altres manaments. Apres la prima: si de continent lo couent diu les misses ordinaries e conuẽtuals leuores dites les misses: la dona se pot ocupar a orar: segõs la gracia q̃ de deu ha rebuda. E axis deu tota delitar: en aq̃lla ardẽt: e sobirana caritat: que lo fill de deu ensenya. a natura humana leyrãt si matex en lo sagrament del altar: segons q̃ deuall hauem adir: quãt parlarem del sagrament del altar Si la dona se vol empatrar: deytal oracio: al meyns faça la curta: e aionol lada diga axi ab feruor. Lo meu spos e senyor Jesu christ yo pecadora seruenta: e indigna sposa tua: te ador e glorific e fas gracias aquelles q̃ puse: de tan grã benifici: e honor cõ es: que tu lo meu senyor: te sies leyrat: e anosten carament dat: en aq̃st sanct sagrament. e assi vn poc pẽsant: e gracias fahent: vage sen affer

· diario ·

ses feynes fins atercia. ¶ E assi nota lo sanct pare Basili: que la dona anant e traballant iames no deu cesar de orar: dient la vida del Saluador: qui son. xxxiij pater nostres: o la vida dela preciosa mare: qui son. lxij. aue marias: o lo seu canticũ gradũ: qui son. xv. aue marias: o les sues dignitats: qui son. iiij. aue maries E apres dir. xiij. pater nres a reuerẽcia del Saluador: e dels sancts apostols als quals supli caras: que fassen misericordia a xiij. pobres en special als quals tu darias ameniar: per lur reuerencia si podies: e pots dir los psalms penitencials: o dir continuadament. Gloria patri & filio & spiritui sancto. Q axi amat temut: e glorificat: e conegut sia lo saluador Jesu christ tostẽps: e adorat: e glorificat: e sanctificat: per tota creatura: in secula seculoy amen. E tornar ỹtinuadament aquestes paraules: e altres semblãts: e millors segons q̃ deu te inspirara E assi nota lo dit sanct pare: q̃ la religiosa: per esquiuar peccat: en son parlar: e per tenir lo cor occupat en deu contínuadamẽt: fa son traball: e sa obra tota sola apart: esquiuada tota ypocresia: e vana gloria: que aço es vida fort plasent adeu. si fer nou pot: e nou vol: ans tostẽps que fassa obra: vol cõpanyia: guartse leuors sobirament de molt parlar: e iames de mal parlar; e de mal hoir. o

es que no vulla res dir: ni hoir qui mal sia: ni scoltarse aquelles: qui han acostumat de mal parlar: ans deu aquelles fugir: axi com dela mort. ¶ Passat donchs lo dit temps fins aterçia: lauors vage ales hores: e diga les: ab lo cor entanent e deuot: e no guardant dessa ni della: sino en terra: o en lo libre: e tostemps pençant: en adorar: e glorificar: lo seu Creador. Consella aquest sanct: que abans que la dona vage ales ores. se aionoll fora o dins lo cor dient axi. ¶ Dignare me: laudare te: omnipotens deus meus: vt laus mea tibi placeat. ⁊ memoria sit apud te semper. ¶ E consella que apres les tres ores: fassa a nostre senyor deu gracias: de tan gran benifet que li ha fet: que ella sia vna deles seruidores: e loadores en sta present vida: e quant la ha lunyada del mon: e la ha elegida: al seu sagrat seruey. ¶ Apres aço: ans que vage ameniar: fassa oracio adorant nostre senyor deu. e ala sua clemencia: qui li ha prouahit: ala sua necessitat de vida: e supplicarlo: que li plaçia guardarla de peccat. en son meniar: e que li plaçia fer misericordia: atots aquells qui li donen: e li han procurada la corporal reffectio e vida. ¶ Apres aço vage ameniar: e leuades les mans e beneyida la taula menge scoltant la liço actanent: que no meng desonestament: ne superfluament: mas exemplarment: e nodridament. ¶ E tostemps ab vna pocha de fam. se leu de taula tostemps seruant scilenci e iames no murmurant de res. mas tenirse de tot perpagada: e pençar com meniaua Religiosament nostre senyor Jesuchrist e la sua gloriosa verge Maria: e los sancts apostols seus. ¶ E desijar poder los resemblar: en les lurs perfections: e abstinencias. Apres taula fes ton vers: ab les altres. e lunyet lauors de totes. ¶ Car perillosa cosa es molt parlar: aperes meniar raho es. Car leuors la lengua es calda: e ardent: e tota desfrenada a parlar: axi com alengua de Serp. lauores pots dir de morts: o qualque altra cosa. a gloria de nostre senyor Jhesu christ. ¶ E apres: que si ha adormir: que dorma. E apres de dormir que vage a Nona: e apres no obre fins a vespres. Es ver que quant lo dia es grã: lauors pot fer alguna obra en aquest spay entre nona e vespres: pot intreposar algunes oracions: curtes e deuotes: en quantitat de vn pater noster: o alguna altra curta oracio: e adorar nostre senyor deu: tot poderos e aionollarse aell: algunes vegades. sots algun nombre: responent a qualque altesa. diuinal: axi

com si adora:o se aficiolla tres vegades.sia a honor dela sãcta trinitat. si.iiij.a honor deles.iiij excellencias diuinals. qui son sauiesa omnipotentia: iusticia: e clemẽcia. Si.v.sia a honor de les.v.plagues de Jesu christ:e axi aplicãt per altres nombres: pot hom aplicar sa oracio: a al gunes coses altes en deu.apres aço iras a vespres:fahent la ora cio demunt dita. Dignare me: laudare te virgo sacrata da mi hi virtutem cõtra hostes tuos. E apres vespres si vols sopar: ço qui es dit que fasses ans de dinar. E si hi ha tẽps del sopar fins acompleta occupel en ora cio vocal ço es en aqlla a laqual est obligat per deute e per bona costuma adir. E apres comple ta occupa aquell temps en con templar si pots en qualque loc secret segons la manera de de uall:en lo tractat de oracio. ¶ E aço sia dit del sanct exercisi: que ensenya prudencia ala religiosa quis vol exercitar segons tẽps digna:en obres virtuoses. Ho res meyns diu Basili: aytal do na en temps de grans festas:o en vigilies notables: deu si ma tera: exercitar:en pençar la ma teria de aquella sancta festa:e a qui adelitarse spiritualmẽt:afer gracias a nre senyor deu aqui plau de donar asos peccadors aytals miralls: e aytals memo rias deles sues sanctes obres.

¶ Capitol. exlviij. Qui mostra cõ segons los lochs on hõ es se deu hom exercitar en obres vir tuoses.

Exercisi virtual: atta nent als lochs: se fa per esta via. ¶ Prime ramẽt que lom pens: en quins lochs ha stat. e nego ciaiat:e que en cascun loc se ex erçit segons la virtut o materia virtuosa:que li sera proposada: axi que sies en la sglesia: que a qui se exerçit en oracio: e en de uocio:e en deuotament hoir la sancta prehicacio: e que aquip res: no parle ab negu: sino en cas de necessitat. Sies en casa: que aqui se exerçit: en loc secret en orar.en cert temps:e aqui to stemps se exercit en be conuer çar ab aquells: qui son en casa: sens offença de negu ans se estu diu de dar los tot bon exempli: que pura dessi mater viuint ab tots en pau:e en caritat:e en cõ cordia. Si est en plaça et veges onrar aqui exerçita la tua hu militat:reputant te indigne de tota honor: per los grans pec cats:qui en tu regnen Sit veus vituperat exercita la tua pati encia. Car negu no pot exerci tar la sua patientia: sino en ses aduersitats:e en les tribulacõs alla o ha hom ensenyar. ¶ Si est en qualque loc temptat de res: aqui es loch de exerçitar:

son seny: e sa discrecio e guardar se de caure en peccat: e pugnar virtuosamẽt p̃ hauer victoria ỏl diable: mitgençant le aiuda de nostre senyor deu. E haias aço per regla general: que en tot loc hon sies: tãtost pẽçaras: si aquí pots fer negun be: o no: sil pots fer: que de continent lo fasses: si nol pots fer: quet muts en altre loc: hon putes fer de continent qualque be.

¶ Capitol. cxlviiij. Qui mostra altres circũstancies: que la pso na religiosa deu tenir: si vol be viure e iustament.

DErtany encara agouernar lom: en la virtut de prudencia: en fer tots sos fets: ab manera e no ab foza ne ab capaçaria ne ab ozadura. Car persona qui ab capadocitat vol fer sos affers: finalmẽt cau de sa intencio: e ve a grã vergonya ala fi. Ensenya donchs la prudencia al hom: q̃ tots sos fets fassa ab seny: e ab deliberacio: e no ab indiscreta feruor: ne ab paresa. ne ab fredor: per tal que lom se regesche be: en tots sos fets. E en special: encara q̃ no cregua res: que li sia dit ỏ otra negu. Com diga la sancta scriptura: q̃ ari tost creura: es senyal ỏ poc seny: e tot hõ digne de grã meynspreu: e de cõfusio. Per raho ỏ aço manẽ los drets als iutges: que tostemps: ans que donen en res sentẽcia: ogen largament laltre part. E que negu no sia cregut: si mal diu del altre: si no aytant cõ pozia prouar iudicialment. Mo res meyns mana la virtut de prudencia: no creura ari tost mal de negu. Car aytal creure es contra ley de natura qui mana quel hom no cregan i fassa al altre: ço q̃ no volria q̃ altre cregues dell: ne fahes dell Es encara contra caritat: q̃ no permet q̃ hom iutge temerariament anegu: car aytals iuhis de uen esser lerats adeu: segons q̃ diu sanct Pau. Ensenya encara la virtut de prudencia al hom: q̃ nos mogue: nos tozp leugerament. Car aytal turbacio: fa lõ tenir per ozat: o li tol la raho: el fa caure en grãs peccats souint Ensenya encara al hom. que sia cõpost en tots sos gests: honest en sos comports: e specialment que en neguna cara de persona del mon: no ferm luyll: e que vaia compostament: e que per res noli placia molt riure. ¶ Car lo molt riure fa tenir lom per foll: el ret fort meynspresiuol: el fa encara descõpost en son vestir. E aço en special es fort necessari: ala dona religiosa: ço es que tanta prudencia: e honestat serue en son vestir: e en son ligar: q̃ negu nola pura notar ỏ argull: ne de deshonestat. car sila religiosa se liga curiosamẽt: ne setglarmẽt: manifestament ensenya: q̃ ella no es prudent: ne special ne

ha lo cornet: ne religios Car es fort vana e vol aqualque hom cōplaura en son ligar. ¶ Legim del sanct abat Saptermon que com fos en tebayda: e vahes en lo monestir deles mōges. A formella qui era noble per linatge E cō la vahes ligada la dita mōge caucō ala manera deles egipcianes d̄ alexandria crida grās crits: fora la putana del diable: fora fora. E soptosament la priua: dela comuna abitacio deles dones: e la feu desligar letiamēt e la feu posar en vna casa obscura: hon fahes gran penitēcia E com reptas la abadessa per q̄ hauia soffert ala dita mōge: que axi anas ligada: e le hagues lexada per son mal eximpli corrō pre les altres: e anar semblantment axi com aella. E la dita abadessa nos pogues be scusar: per tal ço diu aqui: que ell de cōtinent la deposa: del offici per a tostemps dientli: aço marexs e mes. Car la anima quit era comenada: e era adeu diputada ꝑ sposa: has lexada caure e dar al diable: e lo seu spos Jesu christ desemparar e lexat. E ꝑ tal quāt les altres maiormēt les ātigues no zelarē ne reclamarem cōtra la dita mōge: e sa maluestat: dona los en penitencia: de portar scilici ꝑ tot vn any. E de fer special penitencia: per aq̄ll matex any en meniar: e en iaure: e en parlar: la qual penitencia prengueren totes: en gran pler: ꝯfessant les culpes adeu: e al dit sanct abat.

¶ Capitol. el qui mostra quines coses ensenya la mala prudēcia de aquest mon.

Sanct Jaume en la sua Epistola. cap̄. iij. posa que la prudēcia de aquest mon: no ha aytals officis: ne inclina los homēs del mon: a aytals obres: cō fa la prudencia diuinal: qui dita es demūt. E deꝰ assi notar: q̄ sanct Jaume aqui matex posa. que la mala prudēcia del mō: ensenya a amar: e en sercar les coses carnals: e les coses terrenals: e les coses en diablades: e per tal los appella ell aqui prudencia terrenal: e animal: e en diablada. Actē dōchs tu assi primerament en ço q̄ dit es: ço es que la mala prudencia del mon: ensenya al seus: primeramēt que ençerquen les coses terrenals: e que les entenguen: e que les guanyen: e posaesquen ab grās arts emaneres no guardant don venen: ne don no. E aquesta mala prudencia: dāpna vuy molt mesqui: en lo mon: en quant no han cura: sino solament ꝑ quina via: puxen hauer diners: e roba: e iames nou restituexen: e moren en aquell peccat. ¶ La Prudencia carnal: ensenya tos temps al seus: entendra en tots delits que hauer puxen: per qual seuol via: e encarnels hi axi: que puscha

vins los delits los haia encarnats:e enentats:te los aqui axi trauats:e ligats:que axis mozē sens tota penitencia: e dolor:e satisfactio de lurs mals. ¶La prudencia diabolical es aquella:qui fa tostemps les gents en tendre en malicies : e en rācors e en venianças: e en diffamar:e en dampnificar als altres:mentre poden:e axi los fa viura tostemps en bregues:e en mals:e fins ala mort en peccat mortal. De aquesta mala prudēcia neix quel hom se sapia amar e prezar e reputar:e tostēps procurar sī mateix:honor: e fama : e laors en totes les coses del mon. quil puxen tenir en stamēt. De aquesta mala prudencia nex que lom iames no penza en res q̄ de deu sia e que tostēps estudia en fer mal e peccat. E com lo ha fet:ql sapia ben cobrir:e deffençar. E que sapia:tots aqlls qui nol resemblen scarnir:e musar els tenga p orats e p folls. Per tal dix sanct Pau:que la sauieza e prudencia:de aqst mon oradura es enuers deu. Car la prudēcia de aquest mon.de tots punts es cōtraria ala prudēcia dels seruēts de deu. E p tal ço que vn home te asauiesa:laltre o te oradura. Empo ala fi apparra:deuāt tot lo mon:com los fills de deu:solamēt seran stats prudēts : e los fills del mon orats. Per tal dix Salamo:en lo libre de sauieza: en lo iuhi final.quāt los sancts apparrā:alt en layre en tāta gloria acompanyāts lo fill de deu. Cridaran los dāpnats ab sobza de grā dol:e diran o lassos mesquins:e orats.e nos quant erā vius:teniem per orats aquells: qui ara son lasus en tanta gloria ab lo senyor. Empo en aqlls era lo seny.e no en nos Car ells ab lur prudēcia.han gonyat paradis e nos mesquins ab nostra mala sauieza : hauem merescudes penes:e dolors sofferir en p tostemps. E per tal quant mala sauieza desta vida ha tants enganats e perduts:per tal la ma laer deu aella:e als sauis ōl mō diēt o sanct Luc malayts siats vosaltres:sauis del mon:qui la clau dela sauieza : haueu en la ma tenguda.mas dins ella no sou entrats ans haueu fet crzar lo cami amolts altres.

¶Capitol.di:Qui mostra : quines coses ensenya la vera prudencia:dels amichs de deu.

Ensenya encara:la vera e virtuosa prudencia dels amics ō deu a aquells qui les han los seguents documents. ¶Lo primer que en totes parts: haiē gran auisament : e tinguen los vlls vberts:axi com aquell: qui es en lo cāp dela batalla:ab son fort inimic. Car nos som ptinuament en sta vida . en batalla de mort.ab lo diable: q̄ en alre no penza:sino fer nos caure en pec

o iñ,

cat.per prouocar nostre senyor deu:contra nos: per tal quens fassa dāpnar:p quens fa mester que tostēps siam auisats:e esti gam ab los vlls vberts cōtra to ta tēptacio: qui vinga per tal q̄ haiam victoria:del inimic:e fas sam adeu seruey e pler:en la no stra ꝓtinuada victoria. ¶Lo se gon document:sies q̄ hō sia fort cautelos Car cō diu sāct bernat en totes coses ha posat lo dia ble laç:afer caure los homēs. E ꝓtal si lom no es fort cautelos: e fort sospitos. en coses qui li son ꝓposades leugeramēt cau ra en peccat. Per que en les co ses duptoses:deu recorrer adeu p oracio. e a consell de psones entanēts e atota part donse pus cha aiudar degudament. ¶Lo terç documēt es:que si lom vol esser prudent. q̄ de tots punts sia entes:e inclinat a humilmēt hoir:tot ço qui p son prou li sia dit.car si lom es argullos: e no pot hoir:que sia repres:e correc git de sos deffallīments:aytal p sona iames no pora ben saber: q̄ es seny:ne poria esser prudēt: ne profitar en res de be: ans es semblant al malalt. qui no vol metge:e a aq̄ll qui ha fam: e no vol meniar. Per tal dix vn saui. qui vol apendre:ne esser prudēt primeramēt deuria conexer e cō fessar sa ignorācia:e humilmēt demanar instructio:e informa cio sobre aq̄lla. E lauors era di gna:que fos instruit e informat en ço que demane degudament ho res meyns q̄ nostre senyor deu:qui veu la bona volūtat de la psona:e la sua humilitat: tra metli special lum ola sua gracia per lo qual veia clarament ço q̄ demane. Car deu als humils: manifesta sos sacrets: abans q̄ als altres:segons que dix lo sal uador:e hauem ho Mathei.xi. Per que la dona religiosa:quāt veu q̄ aquesta sancta virtut:e tā gran de prudencia.ella pot acō seguir: sis vol per les maneras demunt dites: e veu los grans mals:q̄ per aquesta sancta vir tut pot esquiuar e veu que tāts bens ne pot aconseguir:tostēps deu studiar:e fer son poder: de hauer aquesta virtut. E maior ment que deu pençar q̄ com do nes cō ꝓtinuadament no sien molt prudents:per tal es maior gloria:a aq̄lla qui aquesta sācta virtut pot hauer:e li es rahō de maior merit:e de hauer en para dis maior gloria. E aço sia dit: quant ala primera virtut cardi nal:quis appella prudēcia. ara direm dela segona quis appella temperança.

¶Capitol.clij. Qui tracta dela segona virtut cardinal q̄ sapel la temperāça e ensenya cō deu fugir adelits carnals.

TEmperança es la sego na virtut cardinal:e segons que posa sāct agusti:tēperança es la virtut qui fa lom be

husar: de tot linatge della: qui li
sia proposat. ¶Deus assi notar
que aq̃sta virtut es fort necessa
ria: a tota persona en esta p̃sent
vida. Car cõ diu sanct Gregori
que lo diable singularment ha
lo mon en senyoria: mes per de
lits desordonats: que p negũ al
tre peccat E per tal fa mester als
homens: que haien aquesta vir
tut: quils fassa: ari be vsar de
lurs delits: que iames no puxẽ
peccar ne mal vsar dells. ¶Ha-
uem assi a veura: perq̃ deuem fu
gir de desordonats delits: p tal
q̃ veiam cõ aquesta virtut: nos
es molt necessaria. Ensenya a-
quel gran doctor Origenes: en
vn seu sermo: que fa desta mate
ria: que delits desordonats: sila
psona los acostuma: fan aq̃sts
mals. ¶Lo primer es q̃ tolen lẽ
teniment: el nafren: ari que lom
amant delits. mils pot esser dit
bestia: q̃ no hom: en quant fa re
gnar la carn: e fa q̃ la raho la se-
guescha: en totes ses viltats: e
mals desigs. Per tal diu q̃ dix
Job q̃ sauiesa ni seny: nos tro-
ba entra aq̃lls: qui viuen en de-
lits carnals ni bestials. Diuse
dels romans: q̃ antigamẽt quãt
volien elegir Emperador fayen
inquisicio dela sua vida. e si tro
bassen q̃ fos hom amant delits:
iames noi elegien Emperador:
car deyan que aytal hom: nos
regia per raho: ne per ysell: ans
se regia per ses vils inclinaciõs
e carnals affections, E p tal no
era bo per aregiment daltres:
ans hauia maior mester: que ell
fos regit: e reffrenat p sauias p-
sones: ari cõ abestia: qui va per
lo cami: sino es regida per quiu
cõ iames no spatra sa via: ne vẽ
dria asa casa: semblantmẽt lom
amãt e seguint delits: null tẽps
no fa sino desuiarse: dela via de
deu: e iames no vendria a bona
fi: si dõchs rahо: o bon regimẽt
daltra persona de be: nol ragen
quil luny dls mals delits. ¶Lo
segon mal: que fan los mals de-
lits: sies q̃ amollexẽ lo cor el fan
ari flac: e sens tot esforç: q̃ aytal
es: e torna la pus dolenta cosa
del mon: ari com vn poc infant:
qui no ha poder: de defendres
de vna mosca: ari aytals tornen
ari dolents: q̃ no ha tẽptacio al
mõ quils vẽga: pusq̃ delit he ha
ic: aqui ells diguem de no. E al
diable iugues ari de aytals: cõ
de vna canya trenchada: quis
gira atots vents: e telos ari per
seus: que per gran contricio: q̃
haien haguda de lurs peccats:
o per gran deuocio: que haien
conçebuda: ab bon proposit de
fugir amal: acolp los gira ari:
els torna al primer stament: cõ
lo gran vent gira vna poca pal-
la: o buscha patita. E te los lo
diable aytal manera. Car ell ac
ten aytals persones ari vils de
quins delits se alten mes: en
quals pensen mes volenter. E
quant veu q̃ aytal psona se vol
girar adeu: tantost le tempta de

aq̃ll mal delit: e li p̃posa denãt
E lauors la persona axi molt in
clinada: decontinẽt leixa lo bõ
proposit q̃ hauia concebut de le
xar los delits: e pençant delica
dament en los delits: q̃ lo dia-
ble li preposa: tantost se lexa cau
re en clls: axi com lo porc en lo
fanc: e torna ẽlos primers mals
e viltats q̃ hauia acostumats.
Per tal deya lo grã filosof Er-
mes: que hõ dat a carnals delits
no fasses compte q̃ sia bo a res.
Car noli pots dar fe: ares que
diga ne ha fe ni ley ne veritat:
ne neguna boncsa ne pot res fer
qui mls li stiga: sino q̃ muyra
tost: e no fassa affany ni anuig:
a aq̃lls ab qui ha aconuersar.
¶ Lo terç mal q̃ delits fan als
homens carnals: sies q̃ iames
nol leixen profitar en res de be:
ni gonyar vn merit: p hauer pa-
radis: ne fer neguna bona obra
Car diu aquest axi: aço haies p
cert que iames hõ amant delits
no es iames saui ni prudent: ne
iust: ne fort: ne patient: ne cast:
ne deuot: que no es bo: sino p gi
tarlo al famer: e cremar al foc:
raho es: car cõ diu Aristotil: to
ta virtut e bona obra: porta ab
si alguna bona difficultat: e es-
forç a aquell qui la fa: si donchs
lom dat adelits: es tot moll: en
tant q̃ neguna difficultat no pot
sofferir segõs que dit hauem ia
denunt. Seguexse q̃ lom dat a
delits: iames no aiusta res ỏ bo
dins son cor: qui sia virtut; ne
res pertanyent a virtut ne a-
merit: de ques seguex: q̃ aytals
psones en la mort se troben buy
des: e pobres de tot: entant que
no ha res al mon: per q̃ puxen a
deu leuar los vlls: a offerirli:
ne presentarli: p demenarli mer
ce: ne perdo de lurs peccat.

¶ Capitol. cliij. qui ensenya per
istoria: cõ viure en delits: tol al
hom: lo temps de sa vida

Lucha monge blanca
posada en lo iuhi de
deu: arrapada en spi
rit: en vna grã malal-
tia que hauia: dela qual se pen-
çaue hom q̃ moris: viu que lan-
gel de deu: qui era stat guardia
della: li venc demanar: ella que
volia apres sa mort. E ella res-
pos que saluacio: dix langel: tu
saps que saluacio no es prome-
sa: ales psones qui moren dins
lany de discrepcio si donchs no
la hã gonyada ab obres virtuo
ses: e sanctes fetas en lur vida:
e tu iames nõ fist neguna: p que
tu iustament: no pots demenar
saluacio: ans es digna q̃ fosses
dãpnada: axi cõ larbre sens fru
yt: deu esser tellat: e gitat al foc
segons sentencia del Saluador
Respos la dita monge al angel
dient li axi: o angel beneuyrat: e
com pots dir: que yo iames no
haic fetas obres virtuoses: e sã-
ctes: q̃. xxx. hanys he seruit deu
en aq̃st monestir: e li he tẽguts e
conseruats mos vots, e ma re-

gla:e ma religio:axi cõ se perta-
ny abona religiosa: e ha vera
sposa de deu. Lauors dix lan-
gel si be mẽbres ton cor:en q es
stat occupat: despuys quet saps
regonexer:no diries q haguess-
ses viscut:axi cõ abona religio-
sa:e sposa de deu. Mas axi com
vna vil putana:pijor que negu-
na qui sia al bordell. Car cõ foss-
ses cita perfectio:a sol deu dipu
tada:tul lunyist det u matexa:e
acostist te al spirit de luxuria:q
es lo diable:adeu fort abomina
ble:e de aquell est stada sposa:
fins al die de vuy Respos Lu
cha e dix al angell. placiet bene
uyrat spirit:quẽ digues com es
ver:so que dius cõ yo iames no
haie peccat ab hom carnalmẽt:
p peccat de luxuria E lauors lã
gel dixli axi. No solamẽt pecca
la psona p luxuria: fahent vils
obres e letges: ans encara pec-
ca principalment:p letges cogi
tacions:enlo dit peccat. Tu dõ-
chs saps que en ton iouent: tu
comẽçist aposar tõ cor axi molt
enles amors carnals. E aq̃ tro
bist grans delits:en tant que cõ
fahesses alguna bona obra: lo
diable ladonchs te proposaua
los delits e amors carnals tues
e delitaues ti:axi en la mala co-
gitacio:q̃ hauies sobre aquells
vils delits que de ptinent axi pẽ
sant:e delitant tu matexa: en a-
quells vils pençaments: cayes
en peccat mortal:e not profita-
ueres per hauer saluacio. Car
les obres fetas en pecat mortal
no profiten p hauer salaucio:ne
merexen hauer gracia ne gloria
Pença dix langel: en totes tes
bones obres e veuras: q̃ totes
les has perdudes per aq̃sta via
Car si anasses al cor adir loffici
diuinal: o anasses afer oracio:
tãtost que lespirit de luxuria te
tẽptaua de viltat:e tu cõsentint
li:e adelitant te en les sues ma-
les temptacions:tantost ensut-
zaues:tot so q̃ fayes ne deyes.
E axis perdic lo be:que hauias
començat denits: si fosses en la
sglesia:o en claustra:o en cãbra:
o en lit: tantost era ab tu lo dit
mal spirit:quit cõfonia:e tolia
totes tes obres. E cõ tostemps
haies viscut axi ab tu matexa:se
guexse quet ha fet pdre:tostẽps
tot quant be has volgut fer e co
mençar. Pots encara assi veu
ra si mereys be q̃ axi te sia pres
si penças que aytal spos e amic
teu cõ es Jesu christ haies axi
vilment lunyat de tu matexa:e
tantes vegades:e ptant de tẽps
e pots veure en aço si est be vil:e
si ha vil fembre en lo bordell:q̃
tãtes vegades hagues lexat son
amic:el volgues hauer offes p
ten poca cosa.o per ten letia cõ
tu has offes adeu: e al teu spos
Jhesu christ. lauors dix la dita
monge O spirit glorios digues
me que sera de mi: dix lãgel dic
te q̃ de present est sens negun be
del mõ:e per pseguent est digna
que sies dãpnada. Car lo tẽps

tot de ta vida has perdut: e est
estada trobada. ara en la fi de
tos dies. en lo peccat mortal aco
stumat. Empo per tal com tots
tēps haguist en deuocio: lo offi
ci dela passio de Jesu crist: e has
haguda special reuerencia ala
Creu del Saluador: per tal te se
ra feta misericordia: e viuras en
cara per vn any: loqual tes ator
guat per planyer tos peccats: e
per gonyar alguns merits: per
los quals deu te salue e axi fon
fet vet com veus assi: ço que de
munt es tocat: ço es com amar
delits fa ala persona quils ama
passar tota la sua vida: sens tot
fruyt: e sens tot guany: el fan
anar ala mort. pobre e tot nuu
deuant deu. E aço volc dir iob
quant dix: que alguns mētre vi
uen: se donen bon tēps: e en vn
punt deu los trametem infern.
Car troba tota lur vida pobre:
e buyda de tot be. E aço per los
delits e plaers carnals ques do
nen en esta vida present.

¶ Capitol clviij qui porta altres
mals: que fan delits a aquells
quils amā.

Acara e quartament
no en al hom los de
lits carnals. Car se-
gons que posa Sene
ca: fan lō esclau e catiu de si ma
ter: e aço per tal car delits procu
ren: malalties corporals: e fan
lom axi miserable q̄ tostemps se
dol: en qualque part de sa pso-
na: a tota res es festigos: negu
noli pot fer asa guisa: fan lo grā
parlaras: e tal que tostēps pēça
en sos plers: negu no sen pert:
ne lin escapa negu ne lin poden
dar assats e si auegades los fal-
len: tantost se tenen per morts: e
venen adespacio: fan lom fort
impacient tostēps son anuiosos
importables als altres: ares no
han compassio. haurien mester
mil seruidors: e a tots darien q̄
fer. ¶ Quintament nouen los
delits al hom: car fan la carn se
nyorciar al spirit: laqual cosa es
sobirana abusio. Car lauors re
gna la seruenta: sobre la dona:
la qual cosa es fort letia segons
que diu Salamo prouerbioy.
xxx. E declat raho axi sanct Be
net. Car diu ell la carn dessi ma
texa es contra le spirit: si dōchs
aiustes delits e la carn: lla dōcs
son dos contra vn: p que coue
quel spirit qui es sol: ne vage a
terra. E aquesta es la rahо: per
q̄ los delits empatxen molt al
hom: que nos salue. car los de-
lits e la amor dela carn: no lexe
lom entēdre a altre: sino en les
coses carnals: qui son cōtraries
a anar a salvacio: e al regne de
deu. Com diga lo Saluador: q̄
carn ne sanc ço es hom carnal:
no posehira lo Regne de deu.
mas qui viu segons le spirit: e
meynspreara los delits carnals
e los fuig axi cō al diable. En al
tra manera fan al hom oblidar
si mater: segons q̄ hauem ecde

siastici.v.hon diu aqui la scriptura:que deus quant vol lom dampnar:lexel caure en amor d̄ molts:e grans delits. qui no li lexen hauer memoria dessi matex:ne li lexen fer neguna prouisio:ala sua mort. ans li fan passar lo tēps dela sua vida: axi cō a hom orat:qui nos cura dessi matex en res:ans tostemps ses oblidat:e lexat caure ason pes. ¶Per tal dix Job.cap̄.xxxviij. que sauieza ne seny: nos troba en terra de homēs:dats adelits Car cō diu sanct Agusti:los homens sauis:van per lo cami del regna.qui segons q̄ dix lo Saluador:es stret. Car requer que lom q̄ fassa assi penitēcia de sos mals:e pas la sua vida en molt despler: deles offenses cōtinuades:quel hō fa adeu. E aq̄st ay tal despler:no ꝑmet que hō sia entes en delits: ne en plers carnals. E singularment es cosa perillosa:a persona religiosa: que ella se do: es procur delits: en quant aytal ꝑsona: ha renūciat al mō:e als seus carnals: e vils delits. E es axi com morta al segla:en quant sies ab deu ligada per pactes fort strets:q̄ nos poden obseruar:ꝑ ꝑsones carnals ne dades adelits.ans solament se podē obseruar:ꝑ aquells qui amen spretat e penitencia.

¶Capitol.clv.qui proua ꝑ istoria la gran punicio q̄ deus fa de religiosa massa dada adelits.

Recompte Uictor en lo seu libell de vida religiosa: q̄ Solina monge viuia en grās delits.car ella apportaua camisa prima: e portaua draps molls:e era fort delicada axi q̄ tot traball li era fort inportable.vsaue d̄ meniars delicats es regia fort curiosamēt en son ligar:e en son dormir: e en son cōportar. E cō vingues visitar aqui lo sanct abat Timotheu:e vahent la dita mōge axi viuint en grans delits posas en oracio denant laltar:en la sglesia. E aq̄ supplic a a Jesu christ:que li donas a sentir:q̄ seria de aq̄lla mōge: e aqui estec li reuelat: e dit axi al abat. Not hages cura de aquexa fembra car per sos grās delicaments: en los quals viu tostēps per los quals ha tot son monestir corrūput: tirant les altres a amar delits. E per tal cō per esta raho:tants mals exemplis ha dats desi matexa adiuer ses persones.per raho de aço le treta de ton for:e no vull q̄ tu la punesques car massa hauria bō mercat. ¶Mas punir le he yo: vuy en aqnest dia denant los teus vlls:e de totes les altres mōges:e diu aqui:que cō lo dit sāct abat:hagues aiustades en lo capitol:totes les monges vengueren.iij.diables en forma de.iij. homēs negres:e fers e prengueren la dita monge:en se pols en alt:e diguerē axi vet que tos de

lits han fi:e ara començen tes:
penes: qui durarã en ꝑ tostẽps
E dixerẽ axi ala abadessa: ꝑ tal
quant no has corregida: aq̃sta
mesquina dãpnada: qui ara sen
va ab nos: la sua anima sera de
manada: deles tues mans. dins
hun mes seguent. dins lo qual
morras: e seras posada en fort
iuhi de deu: e axis segui de fet.
E puys dixerẽ als altres dones
per tant quant aq̃sta: haueu re-
semblada en sos mals delits: se
reu per vn any en dolor de cap
terrible: e abcolica passio. E si
dins aq̃st any no sou corregides
plenament de aq̃st peccat: totes
ireu: lla hon aquesta mesquina
va. E diu q̃ lauors: lo sol del ca-
pitol se obri en dues parts. ¶ E
los diables: meterẽ sen ꝑ aquel-
la tan gran boca del capitol: la
mesquina de monge: ella plorãt
e cridant fins al cel: e lexa aqui
tanta pudor dessi matexa: q̃ de
vn gran temps noy pogue negu
abitar. e ella axi mesa: dins ab
los diables: tornas tencar: e fon
axi cõ de bans. E apres troba-
ren: q̃ en sa cambra eran crema
des totes les coses: qui seruien
asos delicaments: axi cõ lit: ve-
stidures: e totes altres robes.
vet assi cõ pots veure: que des-
plau molt adeu q̃ dona religio
sa: dada aell: se luny de aspretat
e de penitencia: es don adelits:
e aplaers dela carn. ne dela go-
la: ne aqualseuol altres delits
carnals e mundanals.

¶ Capitol. clvi. qui mostra: que
delits tol en ala persona: senti
mẽts e e ꝯsolacions angelicals

Ultre aço sizenamenr
apportẽ los mals de
lits desta vida: ala ꝑ-
sona quils ama: els
serca: vn asenyalat dampnatge.
E es que li tolen: tot sentiment
de deu: e tota ꝯsolacio celestial:
axi que quaix: iames nos escal-
fa en res de deu: nes sent negu-
na deuocio: segons q̃ posa sant
Bernat: lo sanct abat Gedeon:
hoi que vn monge: de son mo-
nestir: era fort contẽplatiu: e so
uint era arrapat en paradis. res
pos ell: axo nos pot fer per res.
Car aqueix ha. iij. coses: qui cas
cuna ꝑ si matexa: empatxen tot
hom: de sentir tota ꝯsolacio ce-
lestial. ¶ La primera q̃ li plau:
delicadament meniar: e li plau
fort lo bõ vi: e al dormir. ¶ La
segona: ques riu e truffa souint
e fort volenter. ¶ La terça q̃ çer-
ca cõpanyies domens: e sie q̃s
vulla: ab qui puxa parlar d̃l mõ
E volenter e souint: se fa ab fem
bres: les quals coses prouẽ: que
ell es tot vil: e mundanal: e tot
dat adelits carnals Qui dõchs
pot dir: q̃ a aytal hom: don deu
ꝯsolacio celestial. Cõ lo senyor
vulla molt honrar les sues al-
tes coses: e dons e gracias So
biranes: e man q̃ les perles: e pe
dres precioses: no sien posades
denant los carnals: e vils. E fa-

bia lo sanct Abat aytal raho: p
quar ço q̃ dit es. Si la carn del
Saluador qui era sanctificada
empatraua los apostols: en tãt
que ella present aells: no erã ab
tes arebia lo sanct spirit: ans
los dir lo Saluador q̃ si ell nos
pertia dells: iames no rebrien
lo sanct spirit. Bõchs quãt mes
empatren los delits carnals: e
vils: e leigs: e bestials: que le pẽ
ça en que son: iames nos pura
leuar: asentir consolacio: ne res
celestial. ¶ Setenamẽt los grãs
delits desta vida. fan e procurẽ
anos les penes seguẽts din fern
o de purgatori: e aquis erequer
la sentencia dada p̃ deu. apoca-
lipsis. xviij. hon hauẽ aqui: que
es dit axi als amãts: los p̃sents
delits. aytãt cõ aquest: ses mes
adelitat en sa vida aytant li sien
assi da des penes plors e dolors
¶ Per tal deya sanct Gregori:
quel hom dat adelits axi va ala
mort: cõ lom que hõ mena a pe-
niar: que hom passa p̃ bells ver
ges: e per bones tauernes: e en
totes se adelita e beu: ari lõ dat
adelits: axi va ala mort. e anant
asa dãpnacio noli va lo cor Car
passa: de delit en delit: e no entẽ
ala forca infernal: qui li sta ap-
parellada: ala porta desta vida:
p̃o'es apres sa mort. Per aq̃sts.
vij. punts dits. appar quãt mal
fan al hom: los mals delits: e
vans desta vida. iatsia que infi
nits altres mals fassen: qui assi
no son scrits. Empo basten de

present: los qui dits son. Car en
la materia del peccat de gola: e
de luxuria: axi mateix ne parlarẽ
largament.

¶ Capitol. clvij. qui apporta al
tres rahons: per que deu hom
auorrir delits desordonats.

NO solamẽt p̃ los dits
mals deuem auorrir
los delits carnals:
ans encara per la ra-
ho: que los sancts do
ctors hi alleguen ¶ La primera
sies: que segons que posa sanct
Agusti: lo loc en que som de pre
sent es loc de plor e dolor: atots
quants hi viuim: si pẽçam que
tostemps quair som en peccat: e
en la ira de deu: e en pill de per-
dre les nostres animes: nens sa
bem encara aquina fi vendrem.
E som certs: que molts na en in
fern dãpnats: q̃ no han fet tãt
de mal: cõ nos hauem. E sabem
q̃ les nostres obres: q̃ vuy fem:
mes son obres de p̃sona: qui va
apdicio tot dret. que no asalua-
cio: ne vahem negun indici. en
nos: per que puxam presumir:
molt q̃ en breu corregirẽ nra vi
da mala: ans podẽ mils p̃sumir
p̃ço qui passat es que serem con
tinuament pijors. Bonchs que
en aytal cas: axi mal e perills
veiam nos maters: quanta ora
dura es tenir se alegra: ne viure
en delits. cõ aquestes coses: nos
fassen pijors ens fasen crexer no
stres perils: e nres penes: en lo
segla esdeuenidor. Recõpte Jul

gencius:en lo seu doctrinari:q̃ Carina monge:viuia tostemps fort alegra e iausent:e se delitaue fort.en polits cantars. tranchats e françesos:es lauaue souint la cara.ab aygua ros: e ab altres precioses aygues:e vsaue ensa cambra.perfums: e de nobles odors.es tenia fort polida e tot hom metia en truffes: e en burles. E cõ lo sanct Bisbe Ecledonius:hois les dites cosses dela dita monge plora fort agramẽt.e dix a aqlls qui aqui eran presents o fills: e quãt valria mes ala dona: qui mal viu en orde:que fos en lo mon maridada:o viuda. e no faría adeu tanta desonor:ne ala religio:en q̃ esta: ne assi matexa. Sapiau fills.q̃ religio en mala dona:no es sino anell de or en morro de truge. car le truge posa lo morro en q̃ esta lanel per tots quãts famers troba: el sulla sens temor.Axi mala e desonesta femba religiosa:ensutze sa religio: en totes quantes parts pot: car ella no ama:ne honra sa religio mas absa religio serca sos plers e delits:axi com fa aquesta mesquina.E p raho de aço sapiau q̃ dins.v.iorns: tots los cants:q̃ aqsta fa:li seran girats en plors etotes ses bones odors en grãs pudors.Car sa religio crida denant deu:ptra ella:e cõ passats v.iorns:la dita mõge fos morta soptosament apparec al dit bisbe;dient li:que les maiors penes de purgatori sofferien religioses de mala vida:q̃ aqui crã E li dix: q̃ ella era dãpnada en sa mort:sino p oracions del dit bisbe:q̃ li hauia procurada gracia ab deu. E li dix q̃ p los dits delits:ques hauía dats: era cõdempnada:a sofferir grans e terribles penes p spay de mil anys en purgatori.

¶Capitol. clvij. Qui aporta altres rahons al dit proposit.

Altres doctors assignen:a aqst matex proposit:diuerses altres rahons. ¶La primera sies:car diu Sancha:que delits: souint aporten a hõ grans malalties o la mort. Car lom delicat:abans es mort e aterrat:q̃ aquell qui no es delicat.car aquell se ffoxa: sofferir molt mal e treball. ¶La segona sies:car cõ diu sanct Agusti: ab tots delits carnals: ha mesda des grans viltats:e inpuritats: e penes:que ala fi donẽ al hom gran flagell.el posen en cara en miseria. E p tal deya Salamo. ecclesiastici scõo: que entendre en delits carnals:era grã ordura:e gran vanitat. E aço es p tal quant lom ala fi:se troba buyt: e no ve alterma: per lo qual es creat p deu: ans erra lo cami:si ell se posa en delits. ¶La terça: car pença que Jesu christ auori sobiranament delits: e dona la sua preciosa carn:tostemps a terrible penitẽcia;e acontinuat

martiri: E axi matex. pença: que ell nos consella: que ꝑ res nols amassem. E es certa cosa que ꝑ satisfer deu. per nostres delits: ell sofferi cruels penes: en la vida: e en la mort: e volc q̃ los pus cars amats. que ell hauia loy semblaçen. E aqui pẽça encara: q̃ tots los patients turmentats son dela sua lureya e cõpanyia: per aço en special deuriem auorrir delits sobiranament en esta vida. ¶ La quarta sies: vsar de delits: e ferne offici: es cosa fort vergonyosa. car adelitarse: tan solamẽt ꝑtany a infants pochs e no a noble hõ qui sia hom cõfassa lom fembril: e port souint a pobresa e a gran vergonya: e auorriment de tot hõ. E veuras en la sãta scriptura: q̃ tots aq̃lls q̃ son dats adelits desordonats tots han mal finats lurs dies. Axi cõ Salamo: e los d̃ Sodoma els fills de israel enlo desert desijãts carns: e fruytes de egipte e lo mal ric hõ de q̃ parla Jesuchrist e dix q̃ era soterrat en infern: e axi de molts daltres. E ꝑ tal deya Jesu christ: a aq̃sts aytals axi. maledictio sia auosaltres q̃ haueu assi vr̃es delits: e ꝯsolacions. car. i. iorn plorareu prou: e apres per tostẽps. Diuse de aquell hõ miserable appellat Epicurij: qui posa sa beneuyrãça en delits q̃ ans que moris: cõfessa publicamẽt. que sa opinio era erronea e falça car en delits carnals: no pot esser beneuyrãça. Com altre sia la beneuyrãça dels homẽs: e altre deles bestias. Cõ donchs les besties sobiranament sercan delits carnals seguexse q̃ la beneuyrãça del hõ no estiga en aytals delits. Mas en millors: e pus alts delits. no res meyns sapies q̃ lo dit Epicurij: en tan gran abominacio venc dels grans filosofs q̃ negũ nol gosaue anomenar enlur presencia. ꝑ la letge: e vil opinio q̃ posada hauia. ¶ Diuse de Florencio monio: que cõ tostemps: entenes e zelas: per hauer solassos: e induhis los altres: ab maneras specials: dient los: q̃ sen donasen prou. hoc encara se diu dell: que si fos appellat en algũ ꝯsell: sobre punicio de algũ crim tostẽps auorria tota pena: qui fos assignada ꝑ punir la ꝑsona criminosa. E iames no actenia: ala culpa comesa: ala qual cosa: actanẽt lo sanct abat Bonifaci: en vn consell: hon lo dit Florencio era appellat: dixli deuãt tot lo cousell. O inimic de tota veritat: e iusticia fill de diable. e cap dels seus menbres. e corrupcio de tota religio sancta. E no has vergonya q̃ tu vençut per amor de delits: tostemps te procures idelits e inclinas los altres qui a hi son massa inclinats. hoc encara ꝑ delits: ençegats. car corromps los drets iuhis: e santes ordinacions d̃ls pares. Sapies q̃ lo iuhi de deu: es sobre tu: e de present seras labros: e durarta

aq̃sta malaltia:entro ala fi de ta vida.E sera turmentada:de qui auant la tua carn: que a tants mals delits: has entro si dada. E no solamẽt per ço qui dit es: deu la psona chrestiana auorrir vans delits ne leigs ans encara per moltes altres rahons. q̃ de uall hauem atocar: ans dela fi de aquest present tractat:de tẽ pança

¶Capitol.clix.qui mostra com persona religiosa massa amant delits: es adeu pus abominable que altre.

O sanct abat Lotari iformãt sos monios: q̃ no amassen delits carnals: deya ari. O frares meus:e com podeu amar delits:quius apportẽ finalmẽt atota destructio:eus subiugẽ a v ostres inimics spirituals e corporals aq̃sts delits vos han a confondre denant deu:si noy fu giu.Aquests vos reten dignes de tota deshonor:eus mereyen q̃ siau p deu e p homẽs fort mẽys presats e mal parlats:e ala fi de semparats p deu.car ell tostẽps en si los seus ama:e vol:e preyca amor de penitencia: e afflictio ỏ sa carn:e fuyta atots mals delits.E notaue lo dit sãct abat e deya que quãt la persona religiosa:o altra dada al seruey de deu:amaue delits massa: maior ment deshonests que aquella era adeu pus abominable q̃ altre:e assignauey aytals rahons.¶La primera: car aytal psona era p deu appellada a stament de fer penitencia:mes q̃ altre.¶La segona car aytal psona donant se adelits:no pot seruir adeu: en ço q̃ ell la apella.¶La terça car aytal:dona mal exẽpli dessi matexa:els prouocha afer pijor.

¶La quarta car psona ecclesiastica:quis do adelits: pot hom presumir q̃ en ella ha poc de be. car qui no ha los menors bens nis ha los maiors:ab tot aço deya lo sanct Abat yo no cree:q̃ la persona qui ha vera necessitat en si matexa: nos puxa dar alguns deguts plers: e honests. sens peccat:ne vulla ia per aço condẽpnar: los grans senyors del mõ:qui viuen delicadamẽt: ne han cura los homẽs de febla complexio:o malicioses qui souint hã mester recreacio special e aiuda:p que no deffallẽ.Mas diu ell:assi solamẽt parla: cõtra persones robustes e forts: e sanes e iouens:quis donẽ adelits e a viltats:e apron dolentarias p la qual cosa: deu los ha fort en hoy.E maiorment li son: sobre totes psones:aquelles pus pudents psones ecclesiastiques q̃ si fossen al mon: hagueren a traballar:nit e dia p la vida corporal. E qui iames en la casa de lur pare:e en lur matexa: no haguerẽ vn bon die.E quãt son en la religio:o en stament declaraçia son pus delicats:quels altres.en tant q̃ es abominacio:e

pudor adeu e ahomens: a agrã scandil: de aquells quiu veuen e aquells qui tenen regiment: deuẽ aytals subdits fort punir: e rependre de lurs tacanyarias

¶ Capitol. clx qui mostra quals coses son qui tiren lom adelits.

Posa lo sant abat euãdri: que alguns homens ha al mon. los quals son pus amãts delits: q̃ altres: axi cõ son persones algunes argulloses: e aytals leixa deu caure souint: en aytal peccat: per tal que quant son cayguts: en qualque letgesa: ꝑ occasio d̃ aytal peccat que en vergonyits. e humiliats tornen adeu: e coneguen si maters es mẽyspresen. E axin pres a aquella sancta mõge Ualeria qui com per son argull: donas assi matexa grans delits. lexa le deu caure: en peccat de fornicacio: e enprenyas de vn fill. E com fos axi confusa: e puys fos presa ꝑ son orde: e encarçerada regonec si matexa: e tornas de gran cor a nostre senyor. E feta penitencia longament e tots delits lexats: mori sancta dona e fort perfeta. ¶ Segonament tira la ꝑsona molt adelits: amar la gola. Car com diu Seneca: qui la gola a ma. per força ha esser luxurios. car la gola e cors ronyos: cõpanyia hã e amistat antiga: e no pot hauer lo cor net de vils cogitacions: aquell qui ama massa la gola: ans coue q̃ sia tot sullat: de vils pençamẽts e de letges ꝑaulese d̃ vils obres ¶ Terçament son fort sullats per mals delits: persones peraroses. Car aytals iames nos occupen: en res de be: per que coue que lo cor tostemps sia entes en mal: e en special sia entes: en aq̃lls mals: en que la carn se adelita: e troba singular plaer. E aço son plers: e delits carnals. per que appar cõ hom peraros: es dat adelits auols e vils: e es en mal stament. ¶ Quartament son massa dats: a grans delits. homens luxuriosos. car segons q̃ diu sanct Gregori: luxuria es pou pregont de tot vil delit: en lo qual quaix abita longament E qui es luxurios pot dir que es axi pres e liguat ab cadena d̃ delits: que es fort gran perill: q̃ iames ne escap. Aq̃st peccat: axi tol al hõ lo seny quel fa anar axi cõ asec q̇ nos veu e q̇ no veu lũ al mig del iorn. Car aytals: axi son axorbats ꝑ amor de vils delits: q̃ iames no veuen: ne pẽçen en lur saluacio: ne en los grans perills: que poden encorrer: per raho de lurs mals delits. de tot aço empero: direm pus larc deuall: quant tractarem de peccat de luxuria.

·Luxurios :-

¶ Capitol: clxi. q̇ mostra quãts linatges hi ha de delits

Los sancts doctors: hi han posats dos linatges de delits: ço es dins lom: e fora lõ dins lom es lo delit bo e mal. quant pença lom. E es axi que tostemps: que la persona pença en coses bones e plasents a deu e hi pença e si adelita ꝑ amor d̃ deu: lauors la persona aquella merex hauer creximẽt de gloria en paradis e creximent de gracia: e de merit en esta vida. Si empero la persona se adelita en males coses: e en tals que sis fa hien per obra: que seria peccat: aytal pençament: e adelitamẽt es peccat. E tal que si la ꝑsona ab pença deliberada: se adelita en aytals mals: lauors lõ pecca mortalmẽt e es en via de dãpnacio. ꝑ raho d̃ aço: nos amonesta nostre senyor deu: ꝑ la sãcta scriptura: dient q̃ ab sobirana guardia tingam: tostemps lo nostre cor. Car de q̃ns partex la mort: e la vida: q̃ donchs la ꝑsona tinga: sobre si gran guardia: axi q̃ no leix aturar dins son cor negu na mala cogitacio: coue quey traball: e quey haia gran diligẽcia. Empo aquest treball: nos deu esser fort dolç: si pençam lo gran pler quẽ fem a nostre senyor deu. el grã merit: quẽ hauem el gran guardo: quẽ speram en paradis. E per tal q̃ los tẽptats de hauer delits en lo cor se puxẽ prestament aiudar: e puxẽ mils contrastar al diable; donarem de cõsell los pares passats. que cascũ degues saber: e tostemps tenir: aprop alguns bons pẽçaments: e virtuosos: e sãcts: e delitables: als quals pogues recorrer: a pẽçar en tẽps de sa temptacio. Car lauors los mals pẽçamẽts passariẽ abans si lõ giraue son entenimẽt: apẽçar altres bones coses: e delitables e spirituals. E deus assi notar: q̃ adelita fort lo cor d̃l hõ pençar ab diligencia la gran altesa de nr̃e senyor deu: o la bellesa de ses creatures: o pẽçar en lo saluador Jesuchrist: e en les sues altas e dolces paraules: e obres sagrades: o en los grãs benifets: q̃ rebem e hauem rebuts seus e speram encara ara arebra. ꝑ gracia e misericordia sua: o encara si pẽçam cõ foren homẽs virtuosos: e de quina virtut son stats: los sãcts pares nr̃es passats. ne qui son encara alguns q̃ ha al mõ o que pẽçes: quina es la gloriosa ciutat de paradis. e quin star fa ab nr̃e senyor deu: e ab lo seu Jesuchrist: e ab madona sancta Maria. E cõ es bell: cascun orde de les angels e lur stamẽt: e lur manera de viura. e axi matex dels sancts: ab qui ells son abitants en ꝑ tostẽps: e que penças quanta gracia e ꝯsolacio dona nostre senyor deus en sta vida: als fa els seus seruents. E com tu per la tua oradura: e amor de vils delits has perdudes: aquelles tãtes consolacions, que hague

Los uniuers dells temptats :-

res hagudes dell: si los mals de lits haguesses rebuiats. ¶ Pen ça ẽcara q̃ dins los dits bens te veuras si be vius: e no leguiara molt car la vida nr̃a fort es breu Esi los dits pençaments delito sos: not mouen lo cor almeyns girar lot han el te lunyaran: de mal ab deu. los pençaments de terror: axi cõ es pençar quants mals has fets: ne ans ne quals e que has a venir al iuhi de deu e aqui stretamẽt: acõptar ab ell de tot. pença encara: cõ es terri ble lo iuhi de deu: e perillos al hom, qui mal ha viscut. ne que vol dir: esser dãpnat. ne quines son aqlles penes tan terribles. Car coue al hom tostemps dese parat: dela misericordia de deu e viura en dolors inertimables ab cõpanyia de diables: e star en tenebres palpables: e ab cõ panyia de dãpnats tostẽps cri dants e blasfamants deu. ¶ Pẽ çar encara e demanar: e sercar cõ lom poria esser bo: e virtuos es poria lunyar de sos mals vi cis: e ỏ tota mala cõpanyia aço es cogitacio fort sãcta: e virtuo sa: e delitable: o si altres cogita ciõs bones e delitables: tu pots per tu mateix atrobar ab aqlles te afferra tostẽps. q̃ lo teu cors. nos indin apençar res: qui bo no sia. E axi gitaras de tu ma teix: tot delitable pençament

¶ Capitol. clxij. qui mostra com deu hom regir la vista: per esqui uar desordenats delits.

Esta lom poden esser los delits qui son en los senys corporals: axi com son delitosa ment veura: hoir adorar: gustar e tocar e tot delit en aqsts senys es fort pillos: maiorment. en p sona religiosa. ¶ E primeramẽt en veura. car delitarse en veure ço qui es mal al hõ: es raho que hõ cayga en grãs peccats. E axi cayguc Eua: mare nr̃a primera: indiscretamẽt guardãt lo fruyt vedat: aella per nostre senyor deu. E axi caygue Dauid guar dant aquella bella fembra ap pellada Bersa bee: e infinits al tres ne cauen tot die: en diuer sos peccats. per mala guardia de lurs vlls. ¶ E en special: sta mal: e es senyal de gran corrup cio de cor: en persona religiosa. que haia los vlls desfrenats: a guardar sens manera: e carnal ment aquelles psones que veu. E vn dels grans senyals: p los quals lo dret enseya conexer q̃ la persona no es casta sies: q̃ ha vll carnal: e desonest e aço apar mal a tot religios Empo sobira namẽt sta mal a dona religiosa Car per aço ella ensenya que ha poc ab deu: e que es folla: e des uergonyada: e no molt casta. ¶ Legim que los grans senyors quant volien pendre muller an tigament: primerament inqui rien: si hauien lull cast: e guar dant bair enterra. Beya sanct Gregori: que si p alre no deuien

guardar tostemps baix: e iames no fermar lull en res: sies. car pus souint entra en nos peccat el diable ela mala tẽptacio ꝑ lull que ꝑ negun altre seny corporal E mes de be per lull: q̃ per negũ altre seny corporal. ¶ Per tal se diu de aq̃lla sancta dona escolastica: que tot iorn offeria adeu ꝑ manera de vn bell sacrifici: le guardia de sos vlls. Car axils guardaue be de veure res: que li pogues prouocar apeccat: e q̃ per aço no volia iames res veura ne estar en finestra: nes volia anar deportar ne volia veure solasos: ne molta gent ne encara res que li delitas: segõs la carn.

¶ Capitol. clxiij. qui mostra cõ deu hom guardar lo hoir: per esquiuar mals delits.

Lo hoir axi matex es seny: qui apporta al mal hom adelit gran e souint ꝑ moltes maneres axi cõ si lom se adelitaua ahoir mal de negu: e en altres vanitats. Axi matex lo adorar: qualseuol coses: ꝑ delitar si matex carnalmẽt es letge cosa fort en ꝑsona religiosa: e maiormẽt en dona: qui sobiranamẽt deu esser nodrida. ¶ Mas sobre tot aço: desonest tocar si matex: es fort grã letgesa: e delit fort vil: e fort ꝑillos: e fort pudent adeu De aquesta materia dels delits dels senys corporals: dirẽ pus largament deuall: en lo tractat special que hauem adir: dels. v. senys corporals. deueu assi saber: cõ diu Crisostomus q̃ rabuiar delits ꝑ amor de deu: fa lom dipost arebre tota virtut: e asentir deu. E les consolacions celestials e auençer lo inimic en esta vida: e venir abona fi. E diu asi lo dit doctor: q̃ lexar desonests delits: no es difficultat gran si lom prudẽt e de poc en poc: descarrega de vsarne ha vn poc de esforc: en si matex cõtra si matex e ses males inclinaciõs. E quãt lom se veu descarregat: de tants mals delits trobes leuger e frãc e tot alegra. es troba prouocat aloar deu. qui tãta misericordia li ha feta. E aço sia dit: quant a la virtut de tẽprança: q̃ la dona religiosa deu hauer: cõtra tots mals delits. moltes coses hauẽ dites demũt enlo tractat de prudencia: qui pertanyen atemprãça. Car les virtuts son axi ligades: entre si: que la vna es dins laltre: ne la vna no pot esser de tots pũts: sens tota altra. Dirẽ donchs ara apres de temprãça. dela virtut de fortalesa.

¶ Capitol. clxiiij. qui tracta dela terça virtut cardinal: quis appella fortalesa de ses altres propietats.

Fortalesa es la terça virtut cardinal: dela qual deus saber los seguẽts documẽts. ¶ Lo primer sies q̃ fortelesa es virtut q̃ fa al

hom fes coses terribles: e fort difficils. per qualque fi bona: e virtuosa de eximpli d̄ aço es aytal. Car si lom ꝑ amor de deu: e per cōseruacio dela cosa publica: o ꝑ esquiuar peccat en si matex: o en altre per mantenir veritat e iusticia: e ꝑ dreta e vera cōpassio q̄ ha de algū o ꝑ qualque raho e noble causa se posa aꝑill de perdre bens temporals: o de perdre sa fama. o sa corporal vida: aq̄sta aytal obra: es appellada virtut de fortalesa. ¶ Lo segon sies: que aquesta fortelesa: tostemps fa lom axi fort: contra mal e peccat: que res nol poria inclinar: acōsentir afferlo. ¶ Lo terç sies: que iatsia que tota virtut sia enuerts cosa dificil segōs que posen los filosoffs. Empo fortelesa no es enuerts cosa de poca difficultat. ans es enuerts cosa de grā difficultat: e terrible axi cō es perill: de perdre grans bens tēporals. axi cō son riqueses e honors: e promisions o fama: o ꝑsona: o coses molt amades. qui son al hom de grā pes: en si matex: e tals q̄ tot hom comunament les tem. molt ꝑdre. ¶ Lo quart es: que tot hom: qui aq̄sta virtut vol hauer deu si matex guarnir de gran seny: e prudencia en sos fets. e aço per tal: que volent fer obres de fortelesa no fassa tastardarias: capitoçitats e oradures. car son molts qui tenen lur mala opinio: e capitoçitat: e volent fer de tots punts alur guisa: e volēt e fauorint aqualque gran peccador. ab tot esforç o emparant algun fet difficil. qui sera gran maluestat: e peccat se iacten es presan cuydant fer obra de gran fortalesa d̄ cor: e de grā valor: lauors quant haurā fet ço: per q̄ deuriē pendre mort: o esser letgament punits. ¶ E legim de decorada monge negra: en alamanya: ab ses falses maneras: se aiustaue totes quātes monges podia: e les se tiraue asa amor. ꝑ tal que totes li aiudassen: a inpetrar ab la abadessa ala qual era tostēps rebella: e desobedient E com lo sanct bisbe Carpoforus visitas lo monestir: e sabes q̄ la dita mōge se iactaue: q̄ ella hauia humiliada la abadessa: e que ella hauia lo cor bastāt a humiliar altre maior: que la dita abadessa. es gloriaias desa força e virtut: e noblesa de cor. lauors lo dit sāct bisbe: la feu gitar del monestir. e mana ala dita abadessa: e atōtes les altres q̄ ans que la dita decorade isques d̄l monestir li posasen totes lo peu sobre la galta: dientli aytals paraules. humiliet bestia: qui cuydaues al cel volar. car fins ala terra: ta deu humiliada: e de present en carçerale e despullali labit e len priua: fins que plagues ala abadessa: e la priua del monestir aquell: ꝑ atostēps. E mana a aq̄lla qui la tenia enlo carçer q̄ tots diuēres ꝑ vn any entrega li do

nas vna grã diſciplína eli faḣes meniar pa e aygua. lo diluns: el dimecres: el diuenres per tot aquell any mateẋ. E ordena: q̃ ſi neguna dcles altres: le goſauen mantenir. que de preſent le con dẽpnaue: a aq̃lla mateẋa pena. E mena aſon vicari: q̃ de p̃ſent fes la execucio: e per eſta mane/ra la oradura e capitoſitat: e re/bellio de Lorade: e ò totes quã tes la ſeguiẽ paſſa: e ceſſa ò tots punts. E legim que lo dit ſanct p manera de leẏ: de documents deẏa aẋí. que p̃ſona teſtarda: o temeraria: en aſeiar grãs coſes: cletges. maiorment ſi era perſo na religioſa: quis leuas contra ſon maior. noẏ ḣauía altre re/meẏ baſtant. ſino la mort ciuil. ſens tota miſericordia. E allega ue per ſi mater ſanct Pera: quí poſaue enla ſua epíſtola q̃ aq̃lls quí la ſenyoría meẏnſpreſen ḣa deu reſeruats: afort grans pe/nas aſoferír en altra vida.

¶ Capitol. clxv. Qui enſenya: quants bens aporta al ḣom: la dita fortaleſa.

LO quínt punt es: que la perſona qui es fort de aqueſta vera e vir tuoſa vírtut de forta/leſa: no tem res ſino deu. e fer peccat contra ell. E diu di ns ſi mateẋ quant veu q̃ es ora de en ſenyar ſa fortaleſa la paraula ò ſanct Pau: qui deẏa aẋí. Si deꝰ pro nobis: quis eſt ꝓtra nos. E volía dír aẋí. Si deu es per nos qui ſera aq̃ll: quíns puẋa noura qvol dír q̃ no negu. E es aẋí: q̃ aytant quãt mes tem deu: e tem mes a offendre lo aytant es pus fort: aeſtar per ell: e p̃ veritat: e per tot be qui lí ſia propoſat. ra ḣo es: car la alta amor de deu: íẋ dela amor que la p̃ſona lí ḣa quil tem. E aytant cõ lom: mes ama deu. aytant mes tem offen dre lo. E per ꝯſeguent aytant cõ mes lo ama el tem aytãt es pus fort: en guardar: de offendre lo per peccat: e per tota vía q̃ offen dre lo puẋa. entant q̃ aytal ḣom aẋí fort: no ſolamẽt fuig: a pec/cat per amor de deu. ḣoc enca/ra fug atota res: qui ḣaia ſem/blança de peccat os acoſt tant o quant apeccat. ¶ Per tal deẏa ſanct Gregorí que ſenyal era de bona cõſiencia: ḣauer paḣor de fer peccat. encara que lom nol faſſa. ¶ Lo ſiſen punt es aqueſt que aq̃ſta ſancta fortaleſa: no ſo lament fa lom coratios e ardẽt: aſoferír mals: e penas e tribula cions: per ço ques de fens: ans loẏ fa ſofferír alegrament: e gra cioſa. E aço appar: en actes dels apoſtols ḣon legím q̃ tots ale/gres. anauẽ entre ſos inimichs: quils perſeguien ala mort. Car díu: que reputauenſe agran glo ría: de ſofferir paſſio: p amor de Jeſu chriſt lo qual amauem ca ramẽt: e aço mateẋ appar en los ſancts martirs: qui amauen to/ſtemps: ſercant la mort: e ab

sobiran desig: sofferién penes mortals: sens fi: per amor de Jesuchrist: sens tot sglay e pahor: e ab sobirana alegria. E no solament fayen aço los homēs: ans encara ho fayen les dōzelles delicades: e qui eran generoses: e fillas de reys: e de grās senyors qui meyn spresauen les honors els pfits: els delits e los goigs del mon: es dauē a sobirā desig e pler: ala mort p amor de Jesuchrist. E defet veuras souint: q̄ algūa pson anemorada daltre dara si matexa alegrament ala mort: e apena alegramēt: per la amor carnal. Bōchs quāt mes fara aço: aqll qui es tochat e ha sentiment dela amor diuinal: p que pot assi veure: que es la raho: per q̄ los homens se leren vencre. quant pecca p impatiencia: o per altre gran difficultat: e appar que aço los esdeue: p defallimēt d' amor e temor de deu. E deus assi saber: q̄ la dita fortalesa: no solamēt alegra anos: ans encara nr̄e senyor se adelita molt en ella. ¶ E per tal diu la sancta scriptura. ¶ Gaudiuz est dñi fortudo vestra. E vol dir q̄ la nostra fortalesa fa gran goig anostre senyor deu. raho es: car quant veu: q̄ nos vençem en les nostres temptacions: lo diable inimic seu e pus fort: e pus sabent que nos. E aço tot fem per gracia sua vet q̄ de aytal victoria: ell nes fort honrat. Car per mosques: fa vençre grās lehōs. la qual cosa es agran profit nostre: e ha gran gloria sua. E p tal lo bon senyor sen alegra: ey troba grā delit: e plaer tostēps parlant sanamēt: dela altesa de nostre senyor deu.

¶ Capitol. clxvi. qui proseguex los altres bens: que la dita virtut apporta.

NOta encara assi: que aquesta sancta virtut procura ala persona qui la ha: grās bens. El primer ses que li dona plena victoria: de tots los seus inimichs. Raho es: car aquesta fortalesa. de tots punts sa soffer: sobre lo poder de deu. Per que axi cō vn simple canal ler: es bastant a vençre vn gran cōpte si ell ha sa aiuda e tot son esforç del emperador. Axi la psona fort de aq̄sta sancta fortalesa es bastāt a vēçre tots inimichs: puscha sa fortalesa es ligada: e fundada: en la fortalesa de deu. E aço volia dir Dauid: quāt de ya axi: e es enlo segon libre dels reys. cap̄. xxij. Accinxisti me fortitudine ad preliū & incuruasti resistentes mihi subtus me. E vol dir axi parlant ab nostre senyor deu. Tu senyor mas senyit e armat: dela tua fortalesa: e per tal en la batalla que yo he hagu da ab mos inimichs: tuls has posats enterra: e sots los meus peus: los has aterrats. E per rahо de aço deya ell matex axi: en

lo psalm. Libera me domine: et pone me iuxta te: ⁊ cuiꝰ vis manus pugnet cōtra me. E vol dir axi. Senyor placiet q̄ la tua aiuda sia ami: e la tua fortalesa me confort. E lauors fassa cōtra mi tot ço q̄ puxa qualseuol inimic meu. car denegu: nom calra hauer pahor. ¶ Lo segō be asenyalat q̄ la fortalesa fa al hō. sies q̄l fassa ric e ple e bastat de molts merits e dons e gracias de deu. Raho es: car la fortalesa nol leixa star ocios iames: ans tots tēps lo fa vellar: e entendre en totes obres virtuoses: e q̄ li occorren segons loc e tēps. E aço volia dir la sāta scriptura: quāt dix prouerbioꝝ hon hauem axi Egestatē operata est manus remissa manus aūt ferciuꝫ diuicias parat: ¶ E vol dir quel hom pararos: tostemps de tot be viu pobre. Car iames no traballa: e per ꝯseguēt no guāya neguna ṽtut ne merit. ne fa negūa obra: ꝑ que meresca hauer paradis. mas lom fort: tostēps traballa: e pença cō pora aiustar de totes parts: e cō pora en esta vida fer obres: per les quals meresca hauer la gracia: e la gloria. E aytals obres moltes e bones: lo fā gran ric hō denant deu. O diu sanct ylarij en lo seu sermo: e q̄ poria pençar: lom fort e quāt de de guany fa tostēps. Car cō lo hom sia tostēps en esta vida present en camp de batalla: e sia posat en continua ꝯtemplacio: si a tota part hon es tēptat: mostra sa fortalesa. seguexse q̄ de tota part guanya: e aiusta tostemps. Donchs aytal be deu viure tostemps alegra: e ab grā goig deu spar lo dia dela mort: en loqual lo seu tresor: sa adesplegar denant lo sobirā iutge: e aqui ha arebre son guardo larc e copios O deu diu aquest sanct: e quin es lo goig: quel hō fort haura aquell die quant denāt li apparra tota aq̄lla riquesa sua laqual portara en la anima: e veura lo seu iutge: qui li sera tā dolç e tāt alegre e tan amoros: e los sācts angels: qui li faran tanta de festa: e li daran tanta de lahor. E sintra aquell eternal guardo de gloria: lo qual li sera dat: per aquella tanta riquesa de sanctes obres. q̄ fetas haura. E perlo cōtrari diu aquest: pēça quina dolor e cōfusio: e vergonya haura lo pararos mesqui: qui no ꝯtrestant: q̄ haia haguda longa vida Empo no ha iames res aiustat: e tan poc que los patits infans: ꝑan millors q̄ ells e molts grās peccadors: seran primers e pus richs q̄ ells: e sera confus: e enuergonyit: denāt la cara del sobira iutge: e denant los sancts angels: quāt se veura axi pobre e mesqui. e veura fello lo senyor beneyt: e los seus sancts angels es veura en perill de dāpnacio spiritual. E lauors diu aq̄st: que cridaran ab dolor sobirana. la consiencia del mesqui. de para-

ros dira ari: entre si mater. O mesquí: e en ten mal pũt fuy anc nat: e cõ he ari perdut: quar tot lo tẽps dela mia vida. Car com lo meu creador: p sa gran bonesa: me hagues creat per aiustar merits: e per fer bens: p que hagues paradis. E yo he tot lo tẽps de ma vida passat en follias e en bens p los quals meresc ara esser dãpnat: en per tostẽps. E cõ pogues hauer fets infinits bens: p los quals foza ara gran hõ en paradis. E yom veig nuu epobze e ari mesquí q meyns ò be he que vn infant de .xij. anys O donchs yo traydor adeu: e a la mia anima q fare: ne que dire ne hon appare denãt lo iuhi del meu senyor. ne quina cõfusio sera aquesta q yo sper hauer dela mia cara: quant sera denant lo meu senyor. ne quina es la dolor ne la pahor que deig hauer del seu iuhi q ari ma trobat en ten gran falta cõ es que tota la mia vida haia ari perduda dolentament Aytals diu aquest seran los cãts dels homẽs molls e pararosos qui en esta vida no han sabuda hauer vna poca de fortalesa p amor de deu. ¶ Lo terç be asenyalat q la psona qui lo ha sies que la fa digna de grã honor. E aço posa sãct Ambros en vn seu sermo dient ari. la persona fort e qui virtuosament contrasta amals: e apeccats digna es de tota honor. Car deu le fa digna de abitar en lo cel. els angels la tenen p digna de hauer lur cõpanyia. per tal dix lo Saluador: que lo regne de deu: guanyã los forts e a aqlls los dona deu p special amor quels ha. Car te los p dignes: de special reuerencia: en quant res nols espauẽta: enles coses q han afer per la sua amor e honor. E ari mater: per tal quant veu q solament aquells qui son forts: son vertaders: e leyals aell: e no ane gun altre.

¶ Capitol. clxvij. Qui apporta altres bens que la dita fortalesa procura.

Entre los dits bens: q pcura aquesta sancta virtut: ne posa la sancta scriptura. alguns fort asenyalats: dele quals es a quest lo primer: ço es q fa lom segur e fermamẽt sperant los bẽs que spera hauer en paradis. E de aqsta forma seguent. neix en lo cor del hom gran alegria: la qual segons q hauem ꝓuerbiorum. xv. es al hom ari cõ aconuit cõtinuat: en gran plaer que conçep continuamẽt quant penssa ço q li sta appellat en gloria. deus assi notar: que aqsta securitat elo dit pler qui ix della: passen en lo cor nostre diuersses cosses: qui van en regir: la virtut de fortalesa. ¶ La pmera sies: quãt la consciencia nostra es neta: e res nola ramort dins: e ha ferm proposit de no consentir: en peccat p neguna cosa del mõ. ¶ La

segona cosa es: quant lom pẽça que ella ha longamẽt pseuerat en bona vida. ¶La terça quant lom ama dretament e ferma: e vol eguarde sa propia bonesa: spiritual: e la presa sobre totes coses del mõ. E tota altra cosa: sens aquesta no prea res. ¶La quarta quant lom no presa res aquesta vida present: e desije lo regne de deu: e hi pença volẽter el serca tostẽps ab esforç de son cor: sens tota fictio e paresa. car lauors deu qui es infinida forta lesa: e goig li ir acamí: es posa dins la aia: dela psona q̃ axil ser ca: el desije: e vol aell: e ales sues coses pus altes ¶La quinta es tornar souint asi mater: e pẽçar prudentmẽt lo gran stament vir tuos: en lo qual pot lom en esta vida confiar sauiament en deu. Car aytal psona axi dotada: es ia tota angelical: e tota diuinal e tota spiritual: e sobre totes les miseries e dolentias dessa ¶La sizena si es: pençar en quin sta mẽt viu e sta lom qui no es fort: ans moll e tebou e puruc. Car aytal es vassall de tota mala p̃ sona: qui res li vulla fer ni dir: qui li desplacia: e es ple de tot peccat. E es tal q̃ iames: no viu alegra: ans lo turmentẽ dins la cõsiencia: molts ramordimẽts que ha de diuerses peccats e de fora lo turmẽta tot hõ: qui tur mentar: o varar lo vol. car aytal no es fet acontrastar: aneguna creatura vet assi dõchs quun be fa la fortalesa. Car fa lom segur e alegre tostẽps. E aço volia dir la sancta scriptura quãt dir pro uerbiorũ. xv. Justus quasi leo cõfidens. E vol dir q̃l hom iust: ha se confiança axi fort: com lo leho: es fort en sos mẽbres. E p aq̃sta tanta virtut engẽdre dins lõ seguretat dessi mater: qui fo ragita dell tota pahor seruil e tota freuoltat e malesa de cor: se gons que posen diuerses sancts doctors. los quals no vull assi allegar. cõ digui en lo comença ment de aquest libre. Bones no han mester moltes allegacions basta que hõ los digua en suma ço que los sancts posen: qui pot esser profitos alurs cõsiencias: e alur bona vida.

¶Capitol. clxviij. qui mostra p que la seguretat q̃ fortalesa del mon dona no ha absi vera ale gria axi cõ aquella que la virtut de fortalesa dona.

Lo contrastãt ço qui dit es: ço es q̃ de for talesa no ix seguretat de ꝛsiẽcia: en esta pre sent vida. Empo aq̃ tal seguretat no es sẽblãt alse guretat q̃ dona lo mõ: als seus fills: e amichs los quals contí nuament engana p falssa segure tat quels dona. E appar la dif ferencia entre aq̃stes dues segu retats: per tant. car la seguretat quel mon dona: no es virtuosa: ne ab vera alegria: e aço p aquel

tes rahons. ¶ La primera sies: car la seguretat del mon. fa lom p̄sumptuos: el fa caure: que cō ell sia hom de be: e fassa e digue tot be: que nol cal hauer pahor de res nel cal guardar de res: Car deu qui es gouernador d̄ls iusts es dell special gouernador e protector ꝑ que guarda aquesta orada seguretat. Dix axi sāct Bernat en vn sermo. O tu quit teus per segur en esta vida: obra los vlls no sies tostēps sec e foll O mesqui guarde lo cel: e veuras q̄ dels maiors āgels qui hi eran: ne ha cayguts. E guarde en la terra: e veuras q̄ dels maiors homēs del mon. ha lo diable en derrocats. E per aço veuras: que grā oradura: fas quant en sta present vida. tu qui no est res: en comparacio de aq̄lls tetens ꝑ segur. Pença encara: que dela escola del Saluador: caygue iudes: e dela cadira de sauieza caygue Salamo. E dela sanctedat: dels sancts derebles del Saluador: caygue Nicolau. Donchs quis deu de qui auant tenir ꝑ segur en esta vida: q̄ caura no puxa: cert no negu: sino aquell qui hauia lo seny perdut: ela cōsiencia del fariseu: qui cuydant esser segur: se iustificaua. E per tal fon ꝑ lo Saluador cō dēpnat. Deya sanct Hieronym: que cō tota sta vida: sia tēptacio e cami ꝑillos e ha pres deladres e en mouiment: axi com amar: o auent: per tal nos pot negu assegurar: ans la sua seguretat: procura al hom dampnacio final: e caure tostēps en grā: e en diuerses peccats A sanct Pau stec dada passio ꝑ deu: en la sua carn. qui tostēps lo turmētaue: e aço pertal que les sues altes reuelaciōs: noli fossen occasio: de caure en peccat de suꝑbia: segons q̄ ell matex diu. Donchs q̄ aytal hō no fos segur de caure en peccat: qui es aq̄ll quis dege tenir per segur de qui auant: en esta present vida: que no cayga souint: e no visca en molta pahor e tristor sobre si matex: vet donchs cō la seguretat del mon: no es virtuosa ne alegra ¶ La segona raho sies. car lo mon: aq̄lls q̄ fa segurs fa pararosos: e nigligēts: en lurs affers spirituals: e pensen esser bastantment iusts: pusca no hā fets: los pijors peccats que poden. Mas assi ha fet gran amagatall lo diable: apendre aquests aytals. Car fahent los axi segurs falçamēt: fa q̄ cayguen: en grā agull: e reputacio dessi matexs. E per aq̄lla reputacio e argull: los leixa caura deu: en qualque gran e leig peccat public. ꝑ lo qual son tostēps humiliats: e confusos denāt tota res. vet q̄ fa la mala seguretat del mon. ¶ La terça mala cosa: que fa la seguretat del mō: sies que toll ala ꝑsana que no fassa neguna prouisio ala mort: ne ꝑ lo tēps esdeuenidor: e aq̄sta mala seguretat: hauiē los homens

en tẽps de Nohe:qui edificauẽ
cases e plantauẽ orts e vinyes;e
fayen matrimonis:no fahẽt ne
guna prouidẽcia ala mort:e sop
tosamẽt los venc desus la mort
semblantment ne apres als abi
tadors de Sodoma: e de Go-
morra e als iudeus ỏ hierusalẽ
quãt soptosamẽt los venc esua-
hir Uespesia príncep de Roma
E de aquests aytals parla sãct
Pau.ad tesalonicenses.v.dient
axí:ço es que quant los homẽs
se pençen:dient pau es ab nos:
leuores los ve la indignacio de
deu. vet quins mals iren dela
mala seguretat:quel home pec-
cador dona asi mater noes ay-
tal la que la virtut de fortalesa
dona ala psona fort. Car aqsta
nola fa argullosa ans la fa hu-
mil:els fa pẽçar e creure q̃ tota
sa força es de deu:e no sua ne lei
xa lom esser pararos:ans lo er-
cita tostẽps atota cosa que fer
pura:en esta vida present. p glo
ria e honor de deu:e li fa fer tot
temps prouisio ala mort ço es
que hata fetas tantes:e tals co
ses:e obres p ques meresca sal-
uar:p que cascun qui cuyt esser
fort pot per aqsts senyals cone
xer:si la sua fortalesa es de deu:
o del mon.

¶Capitol.cxix. Qui mostra cõ
esta fortalesa fa lõ pseuerar en
tot be:e que fa star lo cor inesta
ble e mutable e sens fermetat.

Ho solament la dita
fortalesa: fa los dits
bens:a aqll qui le ha
ans encara lo fa con
stant: e ferm e perseuerant en
bon proposit:e en bona guisa:q̃
lo dimoni no ha poder en ell.
¶Biu sanct Bernat:que lo dia
ble tostẽps fa son poder:q̃ lom
no pseuer:en negũ be:q̃ comẽs.
car ell sap:que la pseuerança es
aquella:qui procura al hom lo
regne de Deu: el corona final-
ment. ¶E posa sanct Agusti:q̃
perseuerãça:es virtut que dona
al hõ honor: el fa virtuos. Car
vs e perseuerãça de qualscuol
cosa:fan al hom portar leugera
ment:tota difficultat e carrec:e
fortifica lom entot be.ques vul
la auesar:el fan famos:e hono-
rable deuant deu:e sos angels.
El contrari lo fa digna de aqll
meynspreu:q̃ dit lo Saluador.
Luce.xiiij.hon dit q̃ diran dey-
tals: veus assi lom qui comẽça
la cosa:e nola pot acabar:e qui
nauega e nega dins lo port.E ỏ
aquests dit lo Saluador: q̃ ay-
tals qui posen la ma ala arador
e no volen anar auãt:ans tornẽ
atras: no son dignes del regne
de deu.Biuen los filozoffs:que
vna deles grans vergonyes del
mon:es començar la bona obra
e no volerla finar. ¶E posa Cri
sostomus:que aytal vici neix en
lom:per sobres de gran deffalli
ment:qui es en lom de tota vir
tut: specialment de poca amor

de deu:e de gran amor ala sua carn.qui fa lom arí com acanya trenchada:quís gira atots vēts de aqsts diu ques fan tot iorns: de grans e scarns : los diables entra si maters. Car veuen que en a ytal psona:noy obra negūa inspiracio diuinal:ni res que ve gen ni hogen:que de be sia. E p̄ tal los meynspresa deu:arí com la pols:que lo vent sen porta:e la leua dela fas dela terra. Diu sanct Hieronym: q̄ les coses seguēts fan lo cor del hom muta ble:eli tolen tota fermetat e per seuerança. ¶La primera es pec cat continuat e multiplicat:qui soptosament ensorbeir bon pre posit:arí cō molta aygua: sopto sament apaga vna brasa de foc. ¶La segona diu : q̄ es deffalli mēt de temor:e de amor de deu: qui ret lom arí cō auarell : q̄ ha perdut lo timo.e la ancora e la vela. Car aqst deffalliment es rabo:quel hom iames no ferm en res de be. ¶La terça es inpa tientia:car diu q̄ los homēs car nals e mūdanals:per be que cō geben:e preposen de fer gran be empo decontinēt que sentē:que a affer e perseuerar en aquell be ha algun treball::tantost son in patients:e leixen ho estar empo si perseuerauē:deu los daria de aquell be e maiors: segons que diu lo saluador:de aqll qui pse uera en oracio segons q̄ appar. Luce.xi. ¶La quarta es no vo ler asaborir lo gran be quís se guex a aqlls qui pseuerā en grā dāpnatge:a aqlls qui no portē afi.ço que començen de be: e de gran cōfusio e vergonya denāt deu:e sos āgels:e encara denāt tot lo mon. ¶La quinta es no ffiar dela aiuda de nostre senyor deu:qui iames no desempara a aquell quis fia en ell.E per tal li fa gran meynspreu aquell: qui desfiant dell:no pseuera lo be que comença.

¶Capitol.clxx.qui monstra cō lexar lo be començat:es grā confusio:e gran perill:e gran offen ça adeu.

Egūm del sanct abat Euandri. que cō fos en son monestir:e va hes q̄ alguns empa rauen grans obres e fort virtuo ses:dix los arí. Fills yo he gran goig q̄ vosaltres fassats p amor del vostre creador:grās obres e altas: mas volria queus hi aco stasseu ab seny: de poc en poc:p tal quey puxau pseuerar : e que deu no sia p vosaltres desonrat si puys ho lexau:no ffiant dela sua aiuda. Car siau certs:que si negu ni ha. q̄ no pseuer en ço q̄ comença:que yol gitare de tota nostra cōgregacio. Car no deu star ab los seruidors de deu:a quell qui tant desonra deu:e tā poc fia dell:q̄ço que comença p amor sua: desempar cō si hauia trobat:deu en falta:e nol tenia digna de aqlla honor. ¶Egūm

de vna monge blanca: qui ha-
uia proposat en son cor de fer al
guns deiunis specials: e de dir
algunes oracions fort deuotes:
e lunyarse de alguns mals vicis
q̄ hauía acostumats. E tot açó
proposa de fer: per amor: e p te-
mor de nostre senyor deu. E cō
hagues continuat p algun tēps
anuiassen fort: e lexau anar. E
esdeuenc se q̄ vn iorn deuellant
tost per vna scala cayguc: e trē
cas lo bras: e la cama: es colpa-
ia fort la cara: entant q̄ p de lull.
E cō per neguna medecina: no
pogues guarir tornas fort adeu
e conec que p son peccat li era
sdeuengut Car no hauía pogut
pseuerar: en lo be que hauia co-
mençat: de ptinuar tostemps. E
com vn iorn ensa cābra: stigues
denant lo crucifix: e penças ar-
dentment les grans afflictions
e penes q̄ lo molt reuerend Sal
uador: porta tostēps en sta vida
per amor de nos: e per eximpli
nostre: axi cō fam: set: fret: calor:
pobresa: infamias: meynspreus
deiunis: anar descals. E apres
la dolor dela mort: no ptrestant
que era deu: de infinida valor: e
senyor sobiranamēt delicat: en
la sua carn: qui per si matex no
hauía mester aytals penes. ans
solamēt les porta: p pura amor
que hauia anos. ¶ Legim aqui
matex: q̄ la sua anima stec sop-
tosament naffrada de gran do-
lor: e contrictio per tal cō hauía
lexada la vida: que hauía comē
çada e proposa que tātost hi tor
nas si sabia morir: q̄ no ho desē-
paras. E leuors ab grā ardor de
cor: abrassa la creu: e dix axi Se
nyor conec que gran menspreu
te dat. O senyor conforte lo cor
en esta ora: car ferm cor he: p ta
merce de reparar mi matexa sin
cerament. E soptosamēt li fon
vitiares: q̄ del costat del Salua
dor cris vna gota de sanc que li
caygues en lull: eli corregues al
bras: e ala cama e tātost trobas
sanada e gorida. E stec li dit al
seu cor axi si pseuereras em hon
raras per ta penitēcia: yot hon-
rare ꝛ aiudare. ꝛ fare ben finir
tos dies. Mas si altra vegada
defalls: e tornas atras de açó q̄
comēçat has: yot dare en escam
e mēyspreu atota res: e fare tos
dies finir en gran dolor: e cōfu-
sio dela tua vida. E diu aquiq̄
aps açó la dita mōgevisque fort
sanctament: e perfeta: e en pus
alta vida: q̄ aquella que hauia
començada. E tira p son bon ex
ímpli: moltes altres monges a-
deu. E diu aqui: q̄ deya aquesta
paraula tostēps: la psona quip
pahor se sta de fer grans coses
per deu: iames no pot profitar
en lo seruey de deu. E deya que
massa amor dessa carn: e massa
voler cōplaura als altres: tolen
lo cor ales gēts: e les fahien pu
rugues: de no gosar emparar-
res qui difficil sia. E deya que a
quests dos mals dits hauiē dā-
pnades: innumerables psones.

religioses e seglars.

¶ Capitol. clxxi. qui mostra que val star fort en bon proposit e aperçeuerar.

Recōpte Orosius en lo seu Epistolari. que lissaueus heremita: trames adir adesideri moni o: q̄ lom fort de vera fortalesa: se prouaue ꝑ tres vias. ¶ La primera q̄ mēyspresas delits. ¶ La segona que sostingues aduersitats ¶ La terça q̄ ab esforç emparas ꝑ amor d̄ deu: coses terribles: e ꝑilloses a son cors. E sobre aquestes. iij. ꝓues: de fortelesa ell posa grās sentēcias. ¶ E primerament sobre la primera: qui es mēyspresar delits. Diu aqui axi. iatsia q̄ be vsar de delits: se ꝑtāga a virtut de tēprança: empero ameynspresar los vigorosamēt: ab grā esforç se pertany a virtut de fortalesa. Car la fortalesa fort se dicipa tost: si lom fort se empara de delits Recōptes dels moros e dels turchs: q̄ en infantesa començen auesar: los infants atot estrall: e atota aspretat de lurs cossos: per tal q̄ sien pus forts: e pus sperts: en armes e en tots altres traballs. e axiu son defet. Deya lo sanct abat Antoni: q̄ qui ab vigor no meynspresa delits: que ab delits sera pres e ligat ala fi: per tal deya ell: q̄ delits son ligams: qui liguen lom: axi que lō delitos: iames no pot profitar: ne crexer: ni millorar en res de be: per q̄ coue que aq̄ll qui aq̄sts ligams vol dissolre: que haia gran fortelesa: e sforç contra si matex. E quant la persona: ꝑ gracia de deu: es axi fort que basta adesligarse deytals ligams d̄ peccats: lauores se sent axi lengera goiosa: axi liberal: e franca: que lies vitiares: que ia senta lo goig de paradis: q̄ sia en vna altra vida: fora aquesta. E ꝯsellaue lo sanct abat Andronic: que qui vol fer tant sforç: ꝯtra delits: q̄ nols vulla deu ab gran estudi pençar q̄ fuge atots lochs: e atota occasio: qui aport delits. e sobiranamēt deu tenir gran guardia: sobre son cor que nol leix pēçar en vanitats: ni en dolenties: ans lon luny ab grā vigor. E deu guardar la vista: el hoir: el tocar: e apres tots los senys corporals q̄ no leixē anar adelits ꝑ res: E apres se deu lunyar de tota ꝑsona: qui li sia plasent: segons la carn. ¶ Legim d̄ Ella monge: que cō parlas ab vn ioue e aço vahes lo sāct abat Leho: que li dix axi filla dona q̄ adeu es diputada aseruir: e per axo ha lexat lo mon. axi deu fugir als homens: e maiormēt los iouens. com adiables. es posa a gran risc. de perdre sa castedat: e de confondre si matexa: e sa religio. Car aytals amistats: son fort ençeses en lo cor. Car la carn hi es inclinada: el diable quiy aiuda ab tot esforç. heu por

ta tost a fi. e pusque asi es vengu
da: appoꝛta ab si infinits: mals
e peccats e caꝛrechs al coꝛs e ala
anima. E es occasio ꝺ venir ala
fi: atants e aten leigs cassos: e
pills: q̄ hom no volria esser nat.
E en special appoꝛta: aq̄sta mise
ria: ala psona: q̄ per be ques ve
ia: en tāts mals: e entants pills:
no sen pot lunyar per res: e nou
vol fer: ne sen lunyaria: en cara
q̄ sabes moꝛrir: e peꝛdꝛe cors e
anima. Car lo diable la te liga
da aytal psona: ab la cadena de
quest peccat. e ayi ensegada e en
durahida: q̄ sol deu seria bastāt
aꝛeduhir la a via dꝛeta e neta: e
bona: e a stament de be. O diu
aquest sant abat: e quāts ha dā
pnats aq̄sta carnal amoꝛ: o deu
e quāts ne dāpna: e dampnara
en cara. Bonchs filla luyatē: no
sies fornicaria ꝺl diable: ne des
leyal a deu: si vols prosperar: en
tota ta religio: e venir a bona fi
E diu la istoria q̄ la dita monge
no volc creure: al ꝯsell del sanct
abat plaqual cosa la leya deu ca
ura en peccat ꝺ fornicacio: e sen
prēya del dit hō: pla qual cosa
lera sa religio e mori amoꝛt mi
serable: en abit seglar. Recōptes
axi matex de Magūtina mōge:
que cō fos fort delicioſa e ane
morada: de vn hō: en tēps que
sanct Gregori fahia fer grās p
fessons: cōtra la moꝛtaldat e pe
stileucia gran: qui era en Roma
de glanoles: e de febꝛes. E com
aq̄sta fos fort repꝛesa deytal a
mistat e carnal amoꝛ: e li fos al
legat: cō no hauia temoꝛ del iu
hi de deu qui tāt foꝛt era lauoꝛs
sobꝛe aq̄lla terra: p raho deles
dites moꝛtaldats. Diuse aqui:
q̄ respos axi: que lo diable la ha
uia ligada abla amoꝛ carnal ab
aq̄ll home que si la pꝛenia aqui
matex de pꝛesent. q̄ ella no leya
ria la carnal amoꝛ. E com li fos
dit q̄ continuamēt viuia en pec
cat moꝛtal: per raho dela dita a
moꝛ. Bonchs si li venia tantost
la moꝛt: iria dāpnada in infern:
respos q̄ ella quiu fahes. car no
hauia gens pahoꝛ de aytal cas.
E lauoꝛs dixli lo sāct pꝛeuera: q̄
era aqui donchs pus no has pa
hoꝛ de deu: yol pꝛec q̄ ell te fassa
conexer lo seu iuhi. E aço dit de
ytinent caygue moꝛta en terra.
E diuse aqui que aq̄lla nit fon
reuelat a sanct Gregori q̄ la sua
anima fon dāpnada: e liurada
als diables: en ifern. per turmē
tar: en per tostēps. Per totes a
questes coses appar: cō los de
lits: e les amoꝛs carnals: sō foꝛt
perilloſos ales gents: e special
ment apsones religioses. E ap
par cō p lunyarse a aq̄stes coses
fa mester quel hō haia gran es
foꝛç: e gran foꝛtalesa: axi cō dit
lo sanct Lissanius heremita ala
dita monge desideri.

¶ Capitol. clxxij. qui mostra cō
de foꝛtalesa ir paticntia de tra
ball e cō voler cōplaure massa a
altres dissipa molt la foꝛtalesa.

Posa ẽcara lo dit hermita enla dita epistola: que la segona specia: de vera fortalesa es: que la ꝑsona sens pahor: sostenga aduersitats axi com son malalties: persecuciõs infamia: per duas de bens temporals: pobresa exili: colps e nafres corporals: oy e desgrat: dal tres perdues de persones cares continuats carcers: fam e semblants penes: e aço assofferir: iat sia que sia difficil dessi. Empero la amor es pus fort e la fortalesa virtuosa: fa tot aço sofferir quãt aquell qui vol aço sofferir ama molt ço per qneu vol sofferir: per tal hauem en los actes dels apostols: que los sãcts apostols: ab alegria sofferien totes persecucions: quils eran dades: per la gran amor que hauien anostre senyor Jesu christ E diu Salamo en los cantichs que com hom donas tot quant ha per amor: nou presaria res. Car la amor fa lo cor axi fort: e la fortalesa fa lom axi ardent a sofferir tots mals: e totes aduersitats: que de res nos spauenta: per fort mal e per penal que sia. ¶Contra aquesta fortalesa: se leua en lo cor del hom viçios: vn gran deffalliment: quis appella pussillaminitat de pença: quil fa axi dolent: e poruc: e mesqui: que no te prou a res de be sino amorir. E neix aquesta pahor de diuerses raels. ¶Car auegades ix de dolentia natural. Car son alguns: axi naturalment puruchs per lur propia natura e cõplexio: que mes apparen infants e fembres: que homens. E de aquests aytals: dix aquell gean filozoff Ermes que nols deu esser dada honor dom: ne deuen esser nomenats homens: nels deu hom dar ia mes honor ab offici: qui pertanga ahom Car tot linatge de mascle: es en ells desonrat: hoc encara tota natura humana. Neix segonament aytal dolentia: per sobres de amor: quels homens han assi maters E per tal no gosen negu offendre tement que no perdessen: ço quils es viçios e que fos lur profit a aço que desijen per tostemps hauer. Aquesta aytal pahor: e coardia tapa los la boca en tant que iames: no gosen parlar: en cõtra negu: per molts mals que vegen: nes gossen moure contra hom del mon: ans veuran la persona: q̃ fara mal: e ells loar loy han no contrastant que clarament coneguan la maluestat q̃ fara ans sofferrã lurs lagotaries: e aprouaran lur error. per gonyar lur amistat e ben volẽça. E deu tot poderos: qui aytals persones auorrex: fa que lur mala intencio: no vinga afi. E fa que de aquesta part: cauen de lur proposit. don cuydauen fer lurs afers E fa que aquells quis cuydauẽ tirar: ab lurs dolentias: e ma

les maneras lurs. son los ma-
iors ínimichs del mon: e mes
que altres: e venen a gran auor-
riment lur. E finalment son per
ells perseguits: e mals tractats
vet que los meret lur coardia:
e vltra aço vol deu: que sia co-
neguda lur miseria per tots: e q̃
sien per los altres reputats: per
homens de neguna valor. e per
fallents: e per dobles: e anants
per dues vias: e per homens q̃
tota virtut desemparada satis-
fan: a dues parts contraries en
temps. E iatsia que aço aparc-
ga mal: a tota persona: qui no
haia mester aquell qui ari vol
complaure. Car aytal es aquell
ric monsonaguer: al qual deu
auorrer e malaer: segons que
diu la sancta scriptura. Car lom
qui laltre no ha mester: ric pot
esser appellat. en esguart de a-
quell qui mester o ha. E que ari
aytal vulla la amistat de aquell
que no gos star per veritat ans
am mes complaura a aquell. a
quest pot esser dit copiosament
dolent: e mesqui: e ínimic de ve-
ritat: e de tot be. Cert lo iuhi de
nostre senyor deu aquest: condẽ
pnara no sols los fels chrestiãs
ans encara los infaels passats:
qui deyen aqualseuol persona
cara: per aquí haguessen apar-
lar en iuhi: tu est mon amic mas
pus amiga es la veritat. E per
raho de aço: iames neguna per-
sona: per cara que fos: ne p grã
hoy que li haguessen: noy fahe-
ren ẽtra veritat. ne per negunes
promissions: ne per negunes
menasses: nos mogueren de lur
bon proposit. ne fa hom res: cõ
tra iuhi de bona raho.

¶ Capitol. clxxiij. Qui mostra com aytal satisfer carnal e desor denat desplau molt adeu.

Legim que cõ Lodo-
grat sanct Abat: tin-
gues cõsell sobre vna
iquisicio: que era pre
sa contra vna mõge. assats mal
struga: e en lo consell aquell fos
vn gran monge: appellat Calix
tus: e aq̃st Calixtus sabes: que
la monge aquella era sancta do
na e ignocent sobre aço de que
la raptauẽ. E aço no contrestãt:
que lo dit Calixtus. rRespon-
gues en lo dit consell: falçamẽt
e no gosas deffendre la ignosen
cia dela dita monge: e fos enca
ra aquí matex vn altre religios:
de aq̃ll matex ordre: qui fos mal
auisat: e fos duptos sobre aço
quis deya dela dita mõge E aço
no contrestant cascu de aquests
responguessen fort falçamẽt: en
aiuda dela dita veritat. E aço q̃
satisfer ala abadessa del dit mo
nestir: don era la mõge acusada
lauors lo dit sanct Abat cona-
xent la pocha consiencia de a-
quests dos hoit lur consell: dit
los ari: denant tot lo consell.
¶ O fills del diable ínimichs
de tota veritat; homens sens

tota bonesa: e sens tot zel de be: o deu e com sou axi maluats dã mpnats: e corrumputs: que per temor de no agreuiar la abadeça: de aquest monestir no duptau de offendra veritat vigorosament aquella que sabeu: e aq̃lla que no sabeu voleu mãtenir. veus que ꝑ aquest peccat lo coltell de deu es sobre vosaltres: ab dos. car aquesta abadeça per qui haueu anat falçament ala veritat: vos dara la mort: o alguna p̃so en breu dela qual morreu finalment: e axis segui defet E axi estec aells complida la ley de deu: qui diu per aço seras punit: per que has volgut peccar. ¶ Deya sanct Lotari abat als seus monios quel hom tement deu: de res no ha pahor sino de deu. E aquest es vn special senyal: que hom tem e ama deu. segons que ell deya: que per mantenir tota cosa qui li sia alahor: e honor de deu: haia lom cara d̃ ferro: e ab lo cor axi ferm: que sol deu sia bastant de leuarli lo cor ferm de son proposit. Consella lo sanct abat Machari: que quant lom deuia parlar: o aconsellar en neguna manera: tantost deuia pençar en son cor. Tu has ara adeffendre veritat: e iusticia: e deu te vol ara tant honrar: que tu sies scut seu e defenador seu: contra sos impugnadors. o donchs sta fort per aytal senyor: e per la sua causa: per tal que puxes atanyer a aquell goig: tan gran que han aquells: qui per veritat stã sens pahor. E per tal que merescas de tu mater hoir aquella sancta lahor: que los sancts angels diuen en paradis: de aquells qui per veritat: e per amor de deu han fort batallat. Car de aq̃sts aytals diuen los sancts angels ab alta veu deuant deu. e deuãt tota la gloriosa cort de paradis axi valor de aquest fael caualler de deu. sia per tots loat honrat e beneyit: e per vos senyor exalçat. Car per deffençar la vostra honor: e veritat: e iusticia: ha puguat vigorosament: e fou apparellat ꝑ la vostra exçellẽcia sofferir pena e turment. E deya lo dit sanct abat: que lauores tota la sancta cort de paradis: daue tanta de gloria: e de lahor al sanct aquell: qui era cosa q̃ nos podia dir per neguna lengua mortal. E lo Senyor beneyit: lauors ab la sua gloriosa cara: lo rebia fort honorablament: el collocaua en les pus altes cadires de gloria ab los sancts angels sobirans en paradis. ¶ Legim del sanct abat Abdon: que tostemps desijaue de batallar: e star en grans actes: per amor de Jhesu christ. ¶ E quant hom li deya vuy te coue a ensenyar ta fortalesa: car seras demenat de ꝯsell hon se ha aiutiar aytal hõ: ecclesiastic qui ha deffallit. diu aqui q̃ lauores en vigor de sperit ell se leuaue en alt; e stenia

ses mans al cel: e deya axi. O senyor e tanta gracia me fas quē dons loc e auinentesa: de exercitar ma fortalesa. O senyor: e e ꝑ tu e yo apugnar vuy: o senyor e grans gracias te fas. que tē gran auinantesa me dones: de gonyar tan gran corona en paradis. O senyor e en les causes de deu: me coue apugnar. O senyor e tan bon die ma vengut: e tan gran sperāça me dones de la tua gloria: e dela tua amistat me presentes tan gran senyal. o senyor gracias te fas infinides. E aço sia dit: dela segona specia de faortalesa

¶ Capitol. clxxiiij. Qui mostra com fortalesa inclina amartiri: e en que sta ver martiri.

Dix encara lo dit hermita en sa epistola: que la terça specia de fortalesa: era sostenir coses terribles: e ꝑilloses en son cors. axi com mort o risc o perill de mort: e aço ab gran sforç per amor de deu: e axi morien los sancts martirs: sabents que ay tal fortalesa. merex al hom corona de martiri denāt deu. la qual corona enparadis es deles maiors qui sien entre los sancts.

¶ E nota assi: amartir se requeren tres coses: ço es la voluntat del hom: ço es quel hom vinga volūtari: per amor e per honor de nostre seuyor deu. E per tal que iatsia: q̄ la gran liberalitat de nostre senyor deu: haia dada gloria de martir als īfants ignocents: empꝛo defet: e parlant stretament: e propia de martir ells no podē esser dits vers martirs car no hauien raho: ne volūtat disposta: a alegir de morir ꝑ deu cō fossen infants patits: sens vs de raho. ¶ La segona cosa q̄ requer ver martir: sies causa iusta ço es quel hō muyra deffenent: e mantenent qualque cosa iusta axi cō es la veritat dela fe per lo qual mātenir: morien los sants martirs en lo començament de xp̄ianisma: e guardarse de cōsentir apeccat mortal: axi cō moriē les sanctes vergens. qui no volgueren cōsentir: a perdre lur virginitat: o ꝑ deffencio dela sglesia: o de alguna comunitat: e axi mori sanct Tomas de cōtuberij e molts altres sancts prelats: e sanct Johan babtista: mori per repēdre peccat de adulteri: e generalment parlant de tota defencio de peccat: e comissio de algun be: pot esser sufficientmēt causa: de pendre martiri sis fa ꝑ amor: e honor de nostre senyor. ¶ La terça cosa qui si requer: es la pena. car iatsia madona sancta Maria: e sanct Johan euangelista: e daltres haiē sofferides grans dolors: en esta vida per amor de deu. Empꝛo ells no son dits propiamēt martirs en quāt de fet no prengueren mort per deu. Pendre mort donchs per deu: fa lom ver martir. E aq̄sta

specia de fortalesa es la pus alta que sia al mõ: ala qual se acosten aquells qui per mãtenir veritat e virtut. E qui per be azelar: sofferen voluntariament tribulations: e persecucions: e diuerses mals Segons q̃ lo Saluador volia dir quant dix. que beneuyrats son aquells qui per amor de iusticia: soffiren persecucions: e tribulations: car de aquells es lo regne de deu. Diu assi sanct Gregori axi. guardet tu qui est presumptuos: q̃ no digues yo soffaria volenter mort per deu. si donchs ia no test vist en la obra. Car qui no pot sofferir vn vituperi ne vn escarn: no es fort en les temptacions del diable. ne es dispost a pendre mort ne martiri ꝑ amor de deu.

¶ Interrogat Orpheus mõio: per que era tant va: e perque no mudaua sa vida Respos q̃ gran vergonya hauria deles gents. que sen farien scarn. Mas dix q̃ volẽter seria en terra de moros: per pendre martiri per amor de deu. la qual resposta: quant lahois loa abat ntoni dixli O fill enganat est e deçebut: per grã error de presumpcio de tu matex: E tu no vols ne pots: sofferir vn poc de escarn: ne q̃ sies dit bagni: ne meynspresat: ne tengut ꝑ orat: e sofferries mort per amor de deu: be ensenyas que est foll: e q̃ poc vsas de raho: e q̃ has poca amor adeu: e poca temor. Car per esquiuar vn poc d̃ meynspreu dels folls homens: aytals cõ tu matex vols viure: en peccat mortal continuamẽt: e enla ira de deu: e arisc de ꝑdre la tua aĩa. E ab tot aço lo diable te fa ꝯcrehent: que pẽdries mort per amor de deu. vet quanta error: e quãta seguedat de ta consiencia: te apporta lo diable per ton peccat. quit fa hauer de tu extimacio. que sies fort: en lo sobiran grau qui est flac e moll: e mal estruc en la sobirana specia. Pença donchs: q̃ no es per tu sofferir martiri. Car cõ est tu de portar vn munt al coll: q̃ no est bastant de portar vna palla: ne vna poca buscha aton despler. Cert be pots a vll veura q̃ massa est enganat enta propia reputacio.

¶ Capitol. clxxv. qui mostra cõ desta fortalesa ix patientia: e cõ tota tribulatio deualla de deu: qui lens dona per diuersos executadors.

ACten assi empo: e nota que dela dita fortalesa ix virtut de patiẽtia: q̃ es sofferir mals penes e qualseuol tribulations per amor e honor de deu. E per raho de aço. Diu sãt Gregori: que quant lom se veu malalt: e turmentat de forts penes e dolor en lo cors: o en lo cor e veu q̃ corre grãs fortunes: o ꝑsecuciõs: o pert ꝑsones cares o soferir grãs ĩfamies. e grã po-

breſa e miſeria. lauors deu pen
çar: que deu lo tempta per pati-
entia: e pertal q̃ no perda lo grã
merit que pot gonyar: nõ faſſa
deſpler a deu: per tal ſe deu eſ-
forçar: de pendre humilmẽt tot
aquell mal: en patientia e deu:
lauors girar los vlls ỏl cor ano
ſtre ſenyor deu: e li deu dir axi.
Senyor meu qui p̃ la alta tua p̃
uidencia: gouernes totes coſes
e de p̃ſent te plau prouar a mi
peccador en patientia: placiet q̃
p̃ la tua valor e nobleſa: me dõs
fortaleſa de cor ab que pura: ale
grament e patientmẽt ſofferir:
humelmẽt paſſar ſta tribulacio
a gloria tua: e aprofit dela mia
anima. ¶Beus encara ſegona-
ment notar q̃ tota tribulatio ve
ala p̃ſona: principalment per or
dinacio de noſtre ſenyor deu: ſe
gons q̃ diu la ſancta ſcriptura.
eccleſiaſtici. xi. cap̃. E ſolamẽt p̃
aço deuria hom portar fort ale
gramẽt tot treball e afany quãt
hom pẽça ſeguramẽt q̃ tot ve de
deu: e p̃ ſpecial ordinacio ſua. E
aço entant: que res q̃ ſia al mon
no es baſtant de donar vna po
ca de tribulatio al hõ: ſens ſpe
cial ordinatio ſua. E iatſia q̃ to
ta tribulatio vẽga principalmẽt
de noſtre ſenyor deu: axi cõ dit
es. Empo ell la fa dar a nos: p̃
diuerrſes executadors ¶Lo pri
mer executador ſeu ſies dins hõ
mateꝛ. Car de hom mateꝛ iren
de part del cors malalties: e a-
fanys molt de part dela anima.
neꝛen innumerables mals. car
en lo noſtre entenimẽt neꝛen er
rors: en la voluntat neꝛen mol-
tes males cobeianҫes. ¶E en la
part iraſcible: neꝛen dins en la
anima tribulations e fellonies
diuerſes: deles quals miſeries
totes iren gran batalles: e grãs
mals continuament cõtra nos
quins donen grã materia de pa
tientia: entant que deya ſanct
Pau de aqueſtes tãtes miſeries
e penes: quis leuc̃ dins mi: con
tra mi O deu e quim deſliurara
de aqueſta mort continua: en q̃
continuamẽt dins mi: aq̃ſt meu
cors me auciu: em turmenta.
Semblantment ne pren als al
tres: car ſi caſcũ hi vol actendre
grans ſon les miſeries e paſſi-
ons. qui dins nos ſe leuen: ens
turmentẽ: ens donen grã mate-
ria de patiẽtia: e fa meſter al hõ
qui virtuoſament vol viure en-
tre les dites paſſions: que haia
gran fortaleſa. ¶Lo ſegon exe-
cutador de deu: ſies lo diable:
car com diu ſanct Auguſti: en vn
ſeu ſermo: p̃met noſtre ſenyor: p̃
exercitar la noſtra virtut: que lo
diable auegades nos tẽpta: ab
vexacions: e auegades ab ma-
nyes: e ab falſes maneres: e ab
ablaniments. ¶E ſi troba lom
moll toſt lo aterra: e lauors en-
ſenyorex ſen fort ſtrayament ſil
troba fort e auiſat en conexer
ſes maneres e falcies: finalmẽt
ſe dona per vençut a gran glo-
ria: de aquell quil venç.

¶Lo terç executador de deu: si es lo mon qui cõbat lom ab ses vanitats: e abses falçes apparẽçes e aballimẽts: e auegades p moltes e males e falçes companyies: ales quals cõuersar: e escapar: se requer grã esforç: e grã seny: be que tostẽps deu hõ mes fiar dela aiuda de deu: q̃ no en si mateix: quãt hom se ven en ay tals cassos.

¶Capitol. clxxvi. qui mostra q̃ deu lo nostre cor inclinar assoferir tribulatiõs p amor de deu

REquer encara vera patiẽtia: q̃ aquell qui soffer soffira de cor: e voluntariament. car diu sanct Pau. que aquell qui alegramẽt: e de cor sofsir: per la amor de deu aq̃ll ama nostre senyor deu. ¶E deus assi notar. que asofferir tribulaciõs alegrament p amor de nostre senyor: deuẽ hi lom fort inclinar: les seguents rahons. ¶La primera sies: car deu pençar lauors quãt te veus en tribulatio: que aq̃lla tribulatio te ve p ordinacio de nre senyor deu. quit voldar occasio de gran merit: p tal quet don gran guardo en paradis: heu fa axi mateix: per punir tos peccats en sta vida. per tal q̃ not haia puys adampnar: ne deus duptar: q̃ tribulacio no vẽga d nostre senyor deu Car axin diu la sancta scriptura. ecclesiastici. xi. e raho quiu appoita car cõ diu sanct Agusti. la acabada gouernacio de nostre senyor: sobre tot lo mon. no pmet que res se fassa en sta present vida sens special dispensacio: e ordinacio sua. ¶La segona raho: quit deuria moure a patientmẽt portar les presents tribulacions: sies q̃ cascu qui seny haia. deu pençar que coue acascun q̃ en sta vida si ha desofferir mals e affanys p acõseguir lo regne de deu. Car nol podẽ hauer ab solassos: ne ab alegrias mũdanals: com diga lo saluador: que lo regne de deu: ab esforç e affany se ha hauer. El apostol sanct Pau diga q̃ coue que ab grãs tribulaciõs e affanys aconseguiam lo regne de deu E pusque axi es q̃ iames nosaltres nons volẽ donar a penitẽtia: ne aneguna pena: p satisfer anostre senyor deu: de nres peccats: ans nos donam aytãt de pler: e ayre cõ podem Per tal lo piador Senyor e pare: p tal q̃ nons perdam p nostres peccats: retrau nos de fer mal e tornens assi mateix: donant nos tribulations e affanys. ¶La terça sies: car pença qui es q̃ no soffira prou affanys e tribulations. Començant al primer hom: e al maior dels maiors del mõ. fins al pus bair e veuras q̃ no ha hõ al mon. qui no haic prou q̃ fer: e que no haic prou despler: p be q̃ sen guart. ¶La quarta sies: car acten tu qui soffirs tribulacions quants vituperis e meyns-

preus: soffir vuy nostre senyor deu: per dāpnats e p dimonis: e per males persones: en sta vida present: ne quanta tribulatio soferí lo fill de deu: en sta present vida. E apres en sa mort. E ari matex la sua precioſa mare e los seus apostols: e dexebles E aps martirs e confessors: e soffiren vuy encara en sta present vida. tots aqlls qui entregamēt e leyal seruexen a nostre senyor deu en aquest mon: cert negu nou poria pençar. Que donchs nr̄e senyor deu soffira tant: e el seu precios fill: e la sua sancta mare e tots los sancts haien sofferits tants de mals: e vuy encara: ne soffiren tants los elets de deu. e que en tu esquius e esmays si has tribulations en veritat enssenyas: q̄ has poc seny: e pocha conaxença de deu: e q̄ ha en tu poc de be: e has gran raho de plorar denāt nostre senyor deu e de planyer tos mals: e ta gran follia: e desconaxēça eq̄ has enuerts deu: e de supplicarlo: quet pdo per sa gran pietat: e que ell te do bona patiētia. ¶La quinta sies: car dcus pençar q̄ si soffe rias ab patientia la tribulatio q̄ deu ta tramet: que aqlla patientia: es en remissio d̄ tos peccats e per ꝯseguent tanta poria esser ta patiētia: q̄ nostre senyor deu: te pdonaria tos peccats. vet cō te es bon die vengut: q̄ ab tan poca pena: te pots rellcuar tāts de mals; cō haueries apassar. p tant de temps en purgatori. O deu quina gracia: e quina misericordia de deu es aqsta: e quātes gracias deuries fer a deu: solper aço: quant ell te tramet tribulations e angusties. ¶La Si sena sies: car lom qui patiētmēt porta les tribulacions: q̄ deu li dona: ha de aço fort gran ment en fa a deu asenyalat sacrifici: e seruey. Com diga sanct Gregori q̄ en ses tribulations hauer paciencia p amor de deu: es offerir a deu lo pus virtuos sacrifici: q̄ sia en lo cor del hō: e qui es a deu sobiranamēt acceptable. E aço per tal. car lom patient p amor de deu: honra deu: en quant no dupta de posar si matex: e dar aytal flagell: ans li offer de cor: per la amor de deu. ¶Legiz de Eliena: sancta mōge: qui hauia gran pahor dela mort. e stec li dat de consell: q̄ si hauia gran patientia en ses malalties: e en ses psecucions: q̄ nostre senyor deu: li daria ensa mort gran ioyas: e len desliuraria sens tota pahor E cō ella fos tostēps fort patiēt: en totes ses aduersitats. e vingues ala mort: ella tota alegra: dix axi ales altres monges qui crā aqui. Sors mias veiau la gran bonesa de nostre senyor deu: sapiau q̄ per la gran patiencia que he haguda en mes tribulacions: mes dada en paradis corona de martiri: axi que ia no he pahor dinfern: ni d̄ purgatori; ne del diable. ne de mos

peccats Car dret sen puge al cel la mia anima:ablos sancts martirs.qui son vẽguts acõpanyarme: ablos quals men vaig de present e aço dit:passa glorioſament.vet assi quant plau adeu: virtut de patientia. ¶La setena ſies:q̃ deus pẽçar quant de mal soffirẽ los homẽs mundanals: per amor del mon:e ỏ aiustar riqueſes:e per procurar ſa honor eper fer veniança de inimichs: eper hauer grãs delits carnals es p hauer aytals coſes dõchs quant mes deu hõ sofferir: e de millor cor per guanyar deu: e p hauer lo per pare:e per amic:e per hauer ferma ſperança: en ſa propria ſaluacio.e aço fa aq̃ll:q̃ ha bona patientia en ſes tribulacions.

¶Capitol.clxxvij. Qui moſtra quannts mals procura al hom la inpatientia.

LA vuytena raho per que lom deu eſſer patient:ſies car la inpatiẽtia:procura molts mals. ¶Lo primer q̃ li procura noſtre ſenyor deu contra ſi mater:al qual es rebella p ſa inpatientia. ¶Lo ſegon que la inpatientia:turmenta molt aq̃ll:qui la ha:eli tol grã part de ſa vida per lo turment q̃ li dona. ¶Lo terç es car lom inpatient dona turment e mal: atots aq̃lls qui han ab ell apſeuerar:e grã afflictio:la qual coſa es ẽtra caritat. ¶Lo quart q̃ la perſona inpatient dona fort mal exemplí als altres:els puoca de fer semblãt que ell fa. ¶Lo quint q̃ lo mal queus dona: no profita res amorts ni a vius:ne a res del mõ ¶Lo ſiſe q̃ lom inpatient enſenya que ell no ha neguna vtut: ne res de be: ne ſab ſenyoreiar ſon cor poc ni molt ans lo leira correr ari cõ vna beſtia. ¶Lo ſete ſies. car caſcu qui ſoffer tribulatio:e fretura:deu pençar q̃ ſi mal soffer:que deu merer:pençats innumerables mals e peccats:q̃ ha fets contra deu. p los quals merer:cent vegades eſſer dãpnat en infern:ari que caſcu pot pençar ab veritat.q̃ en ifern na molts dampnats:qui iames no cometerẽ tals:ni tants mals cõ tu qui ara te clames: per vna poca de fortuna q̃ paſſes. Que dõchs veges tos mals: tã grãs ab los quals: deu paſſa tan miſericordioſament ab tu:e no ab los altres que ha dãpnats per meyns.Bonchs fort eſt deſconaxent adeu:e bel puocas afer: e adarte ço q̃ merers: puſque axit clames et eſcruys: per vna poca de tribulatio q̃ paſſes. Legim dela monge puagroſa: que cõ en gran inpatientia digues a deu que hauia ella fet:p que meresques hauer tanta de dolor:e ſofferir tant de mal:cõ paſſaua p lo puagre. Eſtec li reſpoſt ari per vna veu.puſque inpatientment dius adeu q̃ has fet tu: p que meresques tanta de dolor:

impatiencia

pus axi est desconarent adeu: q̃ tos peccats ta çelats fins al die de vuy dema ell te fara asaber: a tu e ales altres: quins son los te us mals. per los quals mereys aquesta dolor: e no sols aquesta mas encara aquella dinfern. E diu aqui que lendema: deuant ella matexa: e tot lo couent: venc vn hom qui publica tots quãts mals la dita monge: iames ha uia fets: despuys que era en lor de E dir los per tal manera que tots quãts ho hoirẽ: cregueren q̃ allo era ver. E feta aq̃sta publicacio: dir aquell: qui aquells mals legia ala dita monge: axi dona ara sabreu: e conaxereu: si sou digna adeu: de aq̃st mal e sofferir: de maiors encara. Ara dir aq̃ll: donchs callau e haiau per força patientia pusque per grat nola voleu hauer: sino aiu stara deu a vostres plagues ade ueres: fins ales antramenes.

Lauors tots aq̃lls: e aquelles q̃ haguerẽ hoits tots quãts mals la dita mõge hauia fets: volgue renla auciura ab pedres: e ab ba stons heu hagueran fet: si nou hagues vedat lom qui hauia le gits los dits mals: dela dita mõ ge. qui mes paria angel q̃ hom. lauors la dita mõge romas axi confusa: e en vergonyida. q̃ no vol guera esser viua. E tornant assi matexa: dir atots quants hi erã presents axi Are conec q̃ som di gna de esser informada qui tan impatientmẽt: e tan desconaxẽt: som stada anostre senyor deu. E de qui auant muda molt sa vi da: e porta fort patientmẽt son mal: q̃ li dona deu: la dita rahо sies: car si tu no has patientia a tos mals: e est p algun dãpnifi cat: e lin has rancor. not pots saluar: si noli perdones: net cal adeu reclamar misericordia si tu nola fas a aquell: qui ta offes car deya lo saluador axi. si vos altres no leyau de bõ cor les in iuries rebudes: e noles portau patientmẽt: nelo pare vostro ce lestial: no leixara a vosaltres vo stres peccats. Bonchs lom qui no ha patientia: quant es iniu riat. aytal nol cal sperar: q̃ deu li perdo. ans diuen alguns. q̃ deu solament noli vol pdonar: ans encara diuen: q̃ li demana los peccats q̃ li hauia leixats. E ay tal hõ: iames no fa de son prou: mentre en aytal stament visque E aço per tal quãt vin: en la ira de deu: e en peccat mortal. La nouena sies. car no solamẽt los xpians: deuẽ per lo manament del saluador viura patientmẽt: e portar les iniuries ab patiẽtia ans encara se deuẽ moure p exi pli dels infels: qui hõ vindica tiu reputauẽ per no negu: el gi tauen del mõ. E deyen axi que no soferir e viure ipatientmẽt es senyal q̃ lom es de vil codicio e fort miserable: e de poc de be: per tal deya Seneca: q̃ la pus bella veniãça qui sia al mon: si es que lom se puxa veniar: e que

nou vulla. ¶Be Cesar August: e daltres grās empadors legim que scientment se procurauē: q en amagat fossen iniuriats: e a- agreuiats e offesos. E aço p tal que aprenguessen amagadamēt de patientia: e q la sabessen ense ñar en son loc: diu Ierimpli: q ne perler es gran fahent ne pa- ges soffirent. ¶La deena sies: car lom patiēt qui soffer p amor de deu: ia porta ab si lo preu: ab que ha acō prar paradis Car pa tientia es lo preu: p lo qual deu lo dona. Per rahō de aço diu ie su chrīst: que beneuyrats son a quells qui soffirē molt p amor de veritat: e de iusticia p amor del cor de aqlls sera lo regne de deu: veges ab quant sperança: e ab quanta alegria: deu viura lo patient: q ell sia axi segur del re- gne de deu. q ne ell port ab si lo preu: ab que ell lo ha comprat.

¶Capitol. dxxviij. qui aporta altres rahons per q hom deu a- uorrir inpatientia.

DEu encara lom esser patient acrenent ala on sens rahō qui es: car tota tribulatio p gran que sia. es passada tantost que hō es mort. guarda dōchs quant dura nostra vida present e veuras q no es sino vn poc de vent passant. Bonchs en hauer vn poc de temps tribulatio per hauer na tostemps: asenyalat e glorios guardo: fort es asenya- lada gracia de deu: e ala qual deuria hom inclinar: per hauer patiētia. ¶La dotsena sies. car inpatientia tostēps es mesclada ab spirit de veniança quant ve al hom q es inpatient al altre. E q lom per inpatiētia. se vulla veniar: es aço a deu cosa fort des plasent. en quant veniāça toca ales regalies de deu. Car sola- mēt se pertany a deu: veniar les offenças dels homens: e no per tany a altre: cō ell se ha aço retē gut. segons q appar en lo libre dela ley vella: de vtero nomini. a. xxij. capitols E per tal car los homēs inpatients: volen a deu tolra sa honor. en esta part. per tal ell fa souint: que aquell quis vol veniar: pren pijor q no ha uia. e doble se onta. E si hagues haguda patientia: deu lo hague ra veniat terriblament. O si tu sabies q fa deu de aquells: qui offenen los altres: quāt los offe sos o comanē aell; tun haurias gran pietat: 'el pregaries de tot ton cor: q ell per sa merce li pdo nas. ca terriblemēt los punex. ¶La tretsena. car deus pēçar: q aquell quit offen furios es e fo ra entenimēt e es axi cō amalalt qui ha frenesia: o q es ambriac. Ara deytals personas: no presa hō res que diguē: ne fassen ans deu hō hauer pietat: quant los veu hō ēfellonir ne parlar fello nament: e ab aytals contēdre es mes fer los folleiar. mas q seny ha calla los. e ab aytal patiētia:

tornen enlo seny. e conexen lur deffallíment. E tu deu mateix: dones fort bo exímplí atots aquells qui han vist tan gran patientia. Grans noblesa es segõs que diuen los filosofs passats: no destruhir si matex p miseria daltri. E es axi: q lom impatient mes nou assi matex: que a altre. car la ira lo confon en cors e en aia. ¶ La quarto sena q lom impatient: pert totes les dignitats e profits q la patiẽtia porta: qui son sens fi. Car per patientia. p met deu al hom pau de cor: repos de vida: perfectio de vtut: merit per que pots cõprar: lo regne de deu. plonga la vida corporal: procura al patient grans consolacions celestials: el aporta a bona fi. E fa lom martir en sta vida: e fort noble en ses maneras: e ple de tota virtut e souint li procura: gracias de fer miracles.

¶ Capitol. clxxix. Qui mostra q requer ala psona vera penitẽtia

PEr tal que ab aqsta sancta virtut: te vulles inçeparablament aiustar: nota asi della los seguents documents. ¶ Lo primer es aquest: q vera patientia requer q la persona qui soffir tribulatio: que la soffira principalmẽt per amor ó nostre senyor deu: e no per altre van esguart. o p força: axi cõ los homayers els ladres. els ypocrites: qui soffiren mal per tal q sien loats. ¶ Lo segon sies: que aytal patientia principalment. deu esser radicada en lo cor. car poc se valço q diu sanct Gregori q lom soffira de forza: e q dins sia fello: aço no es patiẽtia mas cubertora defellonia. ¶ Per tal deu qui totes coses veu no presa res aytal patiẽtia. Apres deu se ensenyar: en la lẽgua q iames no diga paula impatiẽt ni apassionada. ne prouocant laltre aturbacio: ne murmurar iames: de aqll quil ha offes. Apres se deu ensenyar: en la obra ço es q lo offes: iames no offena al offanent. neli placia. ne sostengua q altre offassa. ¶ Lo terç sies: que patiẽtia ha tres graus ¶ Lo primer es. que ales tribulacions q deu los tramet: baxen lo cap: regonaxents lurs deffallíments: e vahents se dignes de aqlls traballs: e offẽçes e confessants adeu lur culpa ab tota humilitat. ¶ Lo segon grau es apparellarse ia ab temps: a sofferir tribulations e que hi tropia pler. ¶ Lo terç de aqlls: qui sens ellas no volrien viure ans les sercan e les demanẽ: e en ellas es tot lur repos: e aqst grau: es dels pfets e aquest haguerẽ los sancts apostols de Jesu christ. ¶ Lo quart es: que lo ver patient: ha aqsts senyals. ¶ Lo primer q tostẽps q sia tribullat: fa gracias adeu. ¶ Lo segon que res nol pot torbar: el cor noli pot fer desuiar: en paraula desordenada. ¶ Lo

terç que tot lo mal que hou: que lies fet gira en be. ¶ Lo quart q̃ iames no contrast: ne contra diga anegu si donchs no deya res contra deu. car leuors nou deu hõ sofferir: ans de paraula deu hõ: lo mal parlãt corregir. ¶ Lo quint sofferir sõ aduersari: sens iniuria: e murmuracio: e amarlo ꝑ amor de deu. ¶ Lo sise anegu no retra mal per mal: ans fer be asos inimichs: e no portar los rãcor: ans pregar deu de cor per ells: e souint e ab pler vet. quants bens ha absi patientia: qui es vera fortalesa de cor saui ¶ Lo sete es q̃ anegu no ꝑtany. mils hauer aq̃sta fortalesa: e hauer patiẽtia: q̃ fa ala ꝑsona qui es religiosa. qui no solament la deu loar de boca. ans primerament la deu ensenyar ꝑ obra: e en special esta fort be. atota dona: e maiormẽt religiosa: q̃ ella sia patient: e humil: en tots sos gests: e paraules. E lo cõtrari la ret fort dissoluta: e fort desuergonyada. Car com dix lo poeta castedat: e humilitat: donẽ a dona sa humilitat en la castedat se conclou fortalesa. Car dona casta: gran fortalesa ha mester: maiorment sies bella. Car leuors molts la requerẽ. Per totes aq̃stes coses appar: q̃ es fortalesa: e quines virtuts mena absi. E aço sia dit: dela terça virtut cardinal: quis appella fortalesa.

¶ Capitol. clxxx. qui tracta q̃ es iusticia quis posa la quarta virtut cardinal.

Iusticia es la quarta virtut cardinal: dela qual notaras los seguents notables documẽts. ¶ Lo primer sies q̃ iusticia es virtut cardinal e es aq̃lla que fa lom iust: dar a cascu ço del seu. E per raho de aço el hõ qui aq̃sta ha. Primerament se studia de dar adeu gloria e honor: cor aço es seu. eli ꝑtany sobiranament. pença encara com pora procurar: e dar assi matex penitẽtias: e afflictions ꝑ que pura punir deuant deu los peccats: q̃ fets ha contra la sua maiestat. Dona encara aq̃st hõ axi iust: al prohisma ço q̃ li es degut: ço es amor: e pietat: e anar aell ab veritat Aq̃sta virtut deu procehir del cor e volũtariamẽt deu obrar: axi cõ dit es: en altra manera no valria res: ne seria virtut. ¶ Lo segon documẽt es que aq̃sta virtut nos ensenya a natura propria: axi q̃ negu no es scusat: que nole haia ans lõmes ĩculpa qui aq̃sta virtut no ha q̃ no sin hauia altre: q̃ sia cardinal en quant deu lens ha emprẽtada: dins nr̃a ꝓpia natura. Perq̃ nota: que posa sãt Agusti que la raho natural q̃ deu nos ha dada e ĩpreça dins la aĩa hõ abita naturalment. Aq̃sta nos ensenya: com deuem anar iustament e dret ab cascu ens ensenya que la persona axi iusta: qui

acascu ret ço q̃ es seu: es digna de gran reuerencia. E aq̃lla qui es axi corrũpuda: que no ꝯsent a aquesta iusticia natural: ans ꝑ fictio e ꝑ oy: o per prechs: o per menasses: o per qualseuol altra via: se partex desta iusticia: e no seguex la raho natural. quils en senya aço aytal es digna: d̃ esser fora gitada de tot consell: e com panyia de homens: e de abitar ab besties. car mes es bestia q̃ hom. Per raho de aço diuẽ los sancts: q̃ deu feu lom dret en sa statura: e nol feu corp: axi cõ les besties: per tal q̃ conegues q̃ ell era creat: per seruar dretnra natural: e feulo ab los hulls alts: adar entendre: q̃ tostemps guardant lo cel: penças q̃ per la dita dretura e iusticia: hauia agonyar paradis: si be vsaue. Diuẽ encara q̃ nostre senyor posa en les besties alguns mouimẽts: semblants a virtut: axi cõ ignocẽcia e pietat entresi: e cortesia retent be ꝑ be: axi cõ los cans: e altres besties: qui ꝑ lo meniar: nos seruexen fins ala mort. E aço feu ꝑ tal que en aço aprẽguessen los homens cõ deuien viure virtuosamẽt: e iusta cõ les dites coses: donẽ totes anos eximpli de viure virtuosamẽt. ¶ Posa aquell Policratus: q̃ a eximpli nostre: nos ha deu proposats alguns infaels: qui tant zelaren ꝑ aquesta iusticia: q̃ per zelarla: no duptaren perdre bens tẽporals: ne persones aells cares. ne encara no duptaren: de ꝑdre aells menbres: ne de pendre mort corporal: axi cõ appar de Marc brut: e de Marc pulli: e de Scipio africa: e de infinits altres. per raho de aço diu sanct Gregori: q̃ gran confusio nos fara deu: al die de nostra mort: q̃ aytals haien seruada iusticia. e haiẽ amada virtut: e hagen zelat fins ala mort ꝑ la cosa publica. E q̃ nos nos lexem vençre: axi que nos amem satisfer mes ꝑsones: q̃ no a iusticia e ala veritat. pença aq̃st peccat: quant lo punira deu: maiorment en les ꝑsones religioses: q̃ no deuen entẽdre: en plaure en res sino solãment a deu.

¶ Lo terç es q̃ nostre senyor deu gordona fort altament: aquesta virtut: car segõs q̃ posa la sãcta scriptura: la benedictio de deu: es dada als iusts ꝑ aquesta virtut: que fan en son deffesos de lurs inimichs en son fets sãcts: de lur mort en fan bona vida: en aquest mon. son ne ꝑ nostre senyor mes amats: e mils endreçats: e molt honrats ꝑ nostre senyor deu: e per homẽs ala fi deffesos: de grãs perills. els en dona pau en lur vida: e puys ꝑ la sua merce los salua. Per raho d̃ aço dirlo ecclesiastic capitulo.

batalla e traballa: e sta vigorosamẽt ꝑ iusticia: car si ho fas deus pugnara ꝑ tu ꝯtra tos inimichs. Deya lo grã filosoff mercuri: q̃ per experiencia hauia lo mon antiga. q̃ no seruar fe feya

perir lom el feya anichilar. per semblāt que li era fet. E que fla caiar en iusticia: e en mantenir falçia porten lom en grā escarn del e vergonya el fan ꝑir ꝑ semblant deffallimēt. Car al hom sens fe e iusticia deu e homens: cel e terra: e besties els. iiij. elements li venen cōtraris Car es corruptor de natura: e de tota ley e dret e raho: e de tot ço qui es bo. ne en q̄ penia tot lo be del mon: apres deu

¶ Capitol. clxxxi. qui proua per istoria cō es gran peccat no gosar star vigorosament ꝑ iusticia

LO sanct abat Froliu visitant hun grā monestir d̄ dones troba q̄ tot lo monestir seguia en consells vna mōge qui era appellada Simona qui era deles principals del monestir. era empo de poc de be: e poc tement deu. E cō appellas les antigues apart eles reptas cō hauian tan poc zel de deu: e de lur orde: e q̄ axi dāpnauen lurs animas parlant en lurs ꝯsells contra caritat: e iusticia ꝑ amor de la dita Simona. Responguerē q̄ si axi nou fayen: que aq̄lla les perseguia fins ala mort ablo poder e sequela: q̄ ella hauia dins lo monestir e encara defora per sos parents. Ales quals ell dix axi ara conec que no temeu ne amau deu: ne haueu en ell negu na sperāça: o miserables dones e pot dir deu falçia: e no ha promesa deu aiuda atots aq̄lls qui de ell la speren maiormēt si pugnen ꝑ iusticia: no sabeu q̄ la iniusticia del iniust: lo aporta a mal port finalmēt: e q̄ nostre senyor mana quel hō mal qui fa: cōtra veritat e iusticia nol temes. Car contra aq̄ll es deu: qui pugna ꝑ los iusts. per tal donchs dix ell quant vosaltres ꝑ pahor e ꝑ defalliment: de zel de deu: haueu fauorida aq̄sta maluada: en tot ço q̄ ha volgut fer cōtra veritat e iusticia: e noli hauen cōtrestat confiant de nostre senyor deu. ꝑ tal totes morreu enguany e passareu per lo fort iuhi de deu: per tal que les iouens ne prenguen eximpli. Car sapiau que dels grans crims del mon: es ꝑ pahor: o per amor inpugnar veritat e iusticia: e fauorir la persona peccadora: q̄ aytals virtuts inpugna. Recōpte la istoria oriental. que Janus era rey en les indies: e hauia aq̄st deffallimēt: q̄ atot hom ꝯsentia son proposit neli bastaua al cor de desplaure anegu. axi q̄ si li digues q̄ aytal hom es bo: tantost li consentia. E cō vahes aço vn sanct hō appellat Clenitius: dixli axi: tu est maleyit de deu: car est ric mōsonaguer: al qual ric no qual mentir: car no has mester res de negu: axi cō lo pobre ha. Donchs hom miserable: cō est tan dolēt que deu te ha posat en cap de aquest regna per mātenir iusticia e veritat: e tu consents atot hō:

en tot ço que diuen: net pençes q̃ estigues per la veritat: mas q̃ cõplacies als homens. Per la qual cosa te dona deu aquesta punicio q̃ enguany per aquests materos aqui has tant volgut cõplaure: seras leuat del regimẽt e en vituperi teu: sera posat en mans de aquell qui tostemps se studiara adesplauret. E en aquest despler ꝑseueraras: fins q̃ mort sies: car axiu requer iusticia e veritat. E axi fon fet: en aq̃ll any matex. Per totes aquestes coses appar quant deu hom zelar: e star ꝑ veritat: e per iusticia: car la iusticia es virtut excellẽt: sens la qual tota comunitat: es dissipada e perduda.

¶Capitol. clxxxij. Qui mostra que es veritat e quines son ses dignitats: e ses specias: e parle aqui de veritat qui es en lo cor.

Entre les altres coses que iusticia mana: q̃ sien seruades als homens son. iij. So es amor: veritat e iusticia de amor ia ne hauem demũt parlat en lo primer tractat de aq̃st libre: qui es deles virtuts theologals Resta que diguã quaucom de veritat. Per que assi nota della los seguents documents. ¶Lo primer sies: que veritat se pren assi per ꝯtractar ab altre. segons bona cõsiencia: sis vol lo ꝯtractar aq̃ll sia de paraula o de fet. car si yot cuydaue dar bon or atu: ⁊ daue leuto: ⁊ deya q̃ yot do or ia ꝑ axo not faria yo falçia. Car yo not cuyt anganar: ans te cuyt fer bona obra. net dic res cõtra ma ꝯsiẽcia. Axi matex pots pendre eximpli del cõtrari: car si yo en ma consiencia te cuydaue dar leuto: ⁊ daue or de fet: yo leuors te anganaria e diria fals dient q̃ yot do or pusqua en ma consiencia tenc lo cõtrari. ¶Lo segõ documẽt es aquest: q̃ aquesta virtut es tan alta virtut: que lo fill de deu la ha volguda posar: ꝑ nom: ens dix q̃ ell era via: e veritat: e vida nostra de aq̃sta nos amonesta la sancta scriptura: q̃ la amẽ de tot nostre cor: axi cõ appar ecclesiastici. x. hon ha: que ans de totes coses vaia deuant en tots fets e en totes paraules veritat. E en lo quart capitol: q̃ per res iames uo contra digues: a paraula vera. Car lo fill de deu ꝑ denunciar veritat venc al mon. e aq̃lla preyca: e aquella deffença: e ꝑ aquella mori: e ell e los sancts apostols: e martirs. Aq̃sta ha en si tanta de virtut q̃ cõ legim Esdre. iiij. tostẽps venç ꝑ molts de mals: q̃ so feria en sta vida. Aq̃sta es al començamẽt odiosa mas ella plau a tota res: e tota res qui aq̃sta sostenga: e la mãtenga pot star axi fort: e segur: q̃ no delira si sauiament la manten. Tota persona vertadera: es digna de gran honor: deles grans desonors quel hom ꝓt fer assi matex: q̃ sia fal

fari es luny de veritat. Per ra-
ho de aço los pares cõsellaren
alurs subdits q̃ parlassen poc.
Car communament en molt par
lar.se enclou molt mentir:e que
tot gran parler es gran monso
naguer. ¶Lo terç fics: que tot
temps no qual dir veritat ans
se pot es deu callar en son loc.
erimpli tu has vist algu fer mal
no lot cal dir:nel deus dir p̃ tot
loc per tal q̃ nol diffams ne pu-
blichs ço qui es secret basta q̃ di
gues deuant lo iutge o alla hon
la forma de dir aytals coses es
posada:segons Jesucrist Soes
q̃ primeramẽt reprenes lo faent
lo dit mal. Segonament q̃ liudi
gues deuãt dos o tres ab amor
e ab caritat:e puys queu digues
al iutge:quil ha apunir e acorre
gir. ¶Lo quart q̃.iij.maneras y
ha d̃ veritat q̃ p̃ res no deuẽ cal
lar:ço es veritat de vida:e vitat
de iubi:e veritat de doctrina.ra
bo es. car si leixes la veritat de
vida:tãtost vius ẽtra veritat de
la ley de deu:e per ẽsegueyt pec
cas greument. Axi mater si fas
ẽtra veritat de iubi:fas iniusti-
cia:qui es grã peccat: e grã mal
uestat aton phisma.q̃ falçamẽt
ẽdampnes. Si axi mater leixas
veritat en doctrina lauors dius
falces errors ẽtra la fe: e bones
costumes ¶Lo quint es q̃ segõs
q̃ posa sanct Bernat:en lo libre
quis appella dels graus de hu-
militat.diu q̃ veritat:es partida
en tres parts. ¶La primera si
es q̃l hom iutge en veritat si ma
teix ¶La segona que ab veritat
parle. ¶La terça quel hõ ab ve-
ritat obre. ¶La primera veritat
fa hõ procurar.per virtut de hu
militat pregona:qui aytãt quãt
pus pregona es:aytant fa lõ iut
gar si mateix:ab maior lum d̃ ve-
ritat. car lauors lom de ẽtinent
perceb dins si:q̃ ell es vn fingi
ment:e vna cosa ficta:e abis de
falcia:axi q̃ en tots sos fets: la
sua intẽcio:va a vanitat e falcia
iames no parla sino falcia:ne cõ
fia sino en falcia:ne res no fa si
no ab falcia: axi q̃ en res no va
dret. E aço te apporta claramẽt
esser ver:si actens cõ iames no
pots mal iutiar de tu mater: cõ
no fasses ne digues sino mal:ne
sies sino vaxell de peccat:e d̃ pu
dor denant deu. E de aqst preu
fals:de tu mater neix vna gran
falcia:en tu qui es mesclada ab
malicia gran:e es aqsta qui ay-
tant cõ tu mes preses tu mater:
aytant meynspreses los altres:
e pjor iutges dells: no contre-
stant que aço sia vedat per deu:
e sia grã peccat:e contra caritat
quins ensenya: que cascu deuẽ
tenir per bo:si donchs no es pro
uat que sia mal. Bonchs per tal
que no caygues en los dits pec
cats: humiliet de cor: e veges
tes plagues:e ab lagrimes leua
des:e no meynspresaras anegu
e parlaras veritat de cor denant
nostre senyor deu.

¶Capitol.clxxxiij.qui mostra q̄ es veritat de boca e qui son sos inimichs.

Altre veritat e segona es de boca:dela qual hauem ia dit demūt: la qual deu esser cara atot hom: qui vulla res valer. Per tal los sancts pares: axi la fayen seruar. strata ment:que hom monsonaguer: tantost era foza gitat de lur comunitat hoc encara los infants patits hi nodzien axi:que si dixissen qualque falçia: quels batessen fins ala sanc. ¶La terça vitat qui es de obza fa lom fill de deu:ari com la falçia: fa los falssos esser fills del diable ptal lo diable es pare de tota falçia. segons que diu la scriptura sancta:e son inimichs de veritat de obza los ypocrites:qui tot ço q̄ fan:fan appares que fassen per amoz de deu.tot ho fan per gonyar laboz dels homēs. Segonamēt son inimichs de veritat: homens carnals e mundenals. qui per carnal affectio.o per oy o per rancoz: que hauran cōtra algu dirien e farien:tota falçia e malucstat. ¶Terçament los auars:qui per guany de vndiner dirien e farien falçias: p tal dir lo sauí:que ab auar no fasses cō panyia:car not fara sino falçia. ¶Quartament hom afeminat e carnal no ha neguna fermetat ab vitat:ne ab res de bc:ne dup taria de fer infinides falçias:p hauer son entenimēt:e per satisfer ala carn:e ala voluntat sua. ¶Quintamēt los legoters:qui axi com a procuradozs del diable se studien de fer caure: los homens:e de lunyar los de veritat proposant los ab plasentaries:diuerses falçias:ab quels engané tot iozn. Aquests son moztals inimichs deles animes dls homens innumerables animes han dampnades:homens legoters:per quels deu hom fugir: axi cō amoztals falçaris. ¶Sisenamēt los grans parlers: axi com ia es demunt dit. Guarda donchs que respos nostre senyoz a Dauid:quant Dauid li demana:qui abitaria alt en paradis. E veuras aqui: que li fon respost:q̄ aquell qui ab veritat iria ab deu:e ab son prohisma. Car cascu deu:la veritat al prohisma.

¶Capitol. clxxxiiij. qui mostra que es veritat de obza ço es fe e leyaltat.

No solament veritat e deu hom al prohisma:per dzeta iusticia ans encara faeltat e leyaltat:qui no vol pus dir sino anar ab altre ab veritat:e aquesta lealtat son per deu molt prezada: tostēps qui sos seruents leals ha eyalçats en la terra: e puys en lo cel. ¶Axi mateix son prezada molt per los infels en tant:que als molt leals qui per lealtat se dauen atot perill ha-

hien honors diuinals: axí com apar de Cezar august: e de marc marcel: e ó Julij cezar: e daltres E nota assi alguns punts. ¶ Lo primer ses: que lealtat obliga lom a anar ab veritat alaltre: apres lo obliga per reuelar los secrets per quet fa mester quet guarts de fer amistat ab perso na folla e furiosa o falça Car ne guna aytal not seruara secret: ne neguna lealtat. Apres lo ob liga que la vn no leix laltre en temps de necessitat. Car si offa: ia no es leal amic: apres quo to stemps li procur son prou: sens unteres daltre. ¶ Apres que tos temps ne haia be ab pler e mal ab despler ney haia patiẽtia cal lant: ho si donchs noy ha raho nable causa que esser hi pot aue gades. Apres quel corregesca a migablamẽt ensos deffallimẽts e que prec deu per aquell en spe cial. E iatsia que en tota perso na sta be faeltat: empero mils q̃ atota altre appar be en persona qui te regiment: e ha stament. Per tal dix la sancta scriptura: que veritat e misericordia saluẽ e guarden lo rey. E diu Crinne gistus que princep sens lealtat: no pot durar: que no caygue en mans desleals: quil portẽ a aço que merex finalment. E per tal quant pochs sen troben: deuen esser tenguts en gran reuerẽcia e honor mes que iames. E assi es acabat lo tractat de iustitia: e per seguent deles quatre vir tuts cardinals. Qui es lo segon tractat dela quinta part de aq̃st libre

¶ Capitol. clxxv. Assi comẽça lo terç tractat principal de aq̃sta quinta part: del libre deles do nes: en lo qual tractat se tracta primeramẽt: p que deu nos ha dats manaments.

PEr gracia ó Jesucrist acabat es lo segõ tra ctat de aq̃sta quinta part de aquest libre: lo qual ha determe- nat deles virtuts cardinals: per tanyent a dones religioses. Per que segõs lo orde ia dessus assi gnat hauem ara en aq̃st terç trac tat pr̃sent a tractar dels. x. mana ments donats p nostre senyor deu: en lo munt de sinayi: p ma del seu sanct pphetá Moyses. e ans que dels manaments aq̃sts parlem: deus saber q̃ nostre se nyor deu ha volgut anos dar manaments p moltes rahons: segõs que posen los sancts doc tors. ¶ La primera ses: per ense nyar anos que ell es ver senyor nostre: qui es potent amanar a nos: e a obligar nos atot ço que aell placia: axí cõ a perfet senyor a son pur vassall: qui no ha als que fer: sino que deu prestamẽt obeir als manaments de son se nyor humilment: e sens tota re bellio: e ptradictio: e diu açi Gri sostomus axi: pẽça axí xpia quã ta es la dolçor bonesa: e noble

sa de nostre senyor deu que cō
ell te pogues obligar adarli tot
seruey atu possible cō tot quant
has sia seu. Empero ha plagut
ala sua altesa de no voler te ob
ligar sino a alguns pochs ma-
naments seus e aço per tal que
coneguesses la sua alta senyoria
e ta vassallia enuers ell. E aço p
rahō que tostemps pēçasses en
ço que ell ta menat e conegues-
ses la sua alta cortesia e benigni
tat. E per aço tu anímasses mes
aseruirlo ab maior cor e plaer e
liberalitat e iames en altra co-
sa principalmēt entenesses sino
en amarlo: e en seruirlo de tot
ton cor e de gran grat: e aquell
qui per tal intencio seruey deu e
enten aguardar sos manamēts
es appellat honorable seruidor
de deu. ¶ E aço per tal quant en
son seruey: acten la reuerencia:
e honor de nostre senyor deu p
la qual cosa lo aprova deu el fa
honorable deuāt tota creatura
Car com diu nostre senyor en la
sancta scriptura aqll quim hon
rara ha honrat e yol fare digna
de honor el guardare de esser a-
terrat e meyuspreat: e d esser di
gna de tot meynspreu. ¶ La se-
gona rahō principal per que ha
plagut anostre senyor deu d do
nar anos manaments es p que
guanyem merits grās en sta pre
sent vida per los quals haiam
sa gracia: e apres la sua gloria.
Per tal dir sanct Agusti que vo
ler obeir adeu en ço quens ma-
na es gonyar aell e sa amistat: e
hauer sa gracia e puys sa gloria
Car ala obediencia del mana-
ments de deu vol nostre senyor
deu que respona per guardo lo
regne de deu e la sua benaurā
ça. p rahō de aço deya Jesucrist
vosaltres sarets mos amichs si
fets ço que yous he manat. car
si algu ama ami aquell seruara
mos manaments: e si nols ser-
uara no pora esser mon amic. E
aço se proua si algu ama ami si
ell fa ço que yo vull. E diu assi
sanct hieronym que tant presa
nostre senyor obediencia q̄ mes
la ama que qualsevol sacrifici e
aço posa en diuersos lochs la sā
cta scriptura: ço es que nostre se
nyor deu ama mes obediencia:
que sacrifici. E lo sacrifici deu
hom en son cas e loc leixar per
complir obediencia. E per rahō
quant Saul rey de Jsrahel feu
lo contrari per tal li tolc deu lo
regne a ell e atota sa casa. ¶ Car
com li dix lo sanct ppheta Sa-
muel rebellar adeu specia es de
ydolatria qui es lo pijor peccat
que sia al mon e aquell qui mes
offen nostre senyor e qui mes de
mals porta ab si. E per tal obe-
diencia adeu es adorar: e confes
sar lo senyor e de honrar lo ari
com adeu qui es obra fort alta:
e fort plasent anostre senyor du
e fort per ell gouernada. ¶ Le-
gim q̄ stee ensenyat envisio a vn
dels sācts pares q̄ lorde dels obe
diēts era pus alt en gadis per q̄

per totes aquestes coses erahōs ha plagut ala sobirana bonesa de nostre cap: e pare nostre senyor deu d̄ dar nos manamēts e leys ço es per tal quel regonegam per senyor. E per tal q̄ tostēps haiam materia e raho de merexer la sua gracia e apres la sua gloria.

¶ Capitol. clxxxvi: Qui mostra ab quines circunstācies deu hō obeir als manaments de deu.

Vol empero lo senyor beneyt que lom obaesca als sancts manamēts ab çertes circūstancies sens les quals la obediencia no seria molt profitosa ¶ La primera sies q̄ lom lo obaescha de bon cor e alegrament: e axi diu sanct Pau qui posa q̄ deu ama aquell qui alegramēt lo serueix. E segons q̄ diu sanct Agusti la maior iusticia qui al mon es si es seruir anr̄e senyor deu de bō cor e alegramēt pēçada la sua valor qui es infinida noblesa e virtut sens tot terme. E pençants los grans e trespassants benifets que ell nos fa tot iorn e aço que ell nos ha ꝓmes de donar en gloria: E pençada la gran patientia que ell nos ha en nostres mals. O deu diu sāt Agusti si tant carament amam aquelles ꝑsones qui son cares anos que nons podē sadollar: ne fartar de fer lur voluntat ne de seruir los ne iames stant ab ells podem esser trists. Donchs quanta dolentia e miseria e desconaxença es aquesta nostra q̄ nos nons podē alegrar ne alegrament seruir a aquell tan car pare e senyor e sobiran amic nostre qui es nostre senyor deu. Donchs ꝑ tal que la sua amor no perdam ne ell nons auorresca per nostra gran desconaxeça seruiam lo alegramēt. Car aço requer vera obediencia dels seus sancts manaments. ¶ La segona circunstācia que vera obediencia requer sies diligencia: ço es que hom pens souint e ab gran diligencia cō li pora plaure. Car cō hauē ecclesiastici. iij. diu axi la sancta scriptura aqui tu no sercaras les altres coses neles subtils als quals no pots atenyer Car aqui noy ha ꝓfit ne deu not demenara de aço. Mas tostēps pençaras en ço que deu ha manat raho es car ꝑ be queu fasses tostēps hi hamester adob e quey esmens algūa cosa Car a deu negu noli pot acabadamēt retre son deute. Dōchs deya lo sanct doctor Beda ques faran ne que diran adeu aquells mesquins qui iames noy pençen ne han memoria. ¶ Car de ells es quel ignorant sera per deu ignorat e meynspresat e oblidat. E diu que mereix ho be la sua grā desconaxença la qual passa tota altra maluestat tant es gran en si matexa. ¶ E qui pot pen-

çar quanta malícia es aque-
sta e quant meynspreu o migli-
gẽcia no voler hauer iames me
moria de deu ne del seu seruey
ne cõ li fara hom la sua volun
tat ne ab qual cara li pot hom
demanar alguna gracia ne ne-
guna misericordia. Bonchs si
sperança ferma vols hauer en
ell pença souint cõ li poras fer
en totes coses la sua sancta vo-
luntat e quet pures guardar de
tota offença sua. E aço volc dir
lo senyor beneyt quant dix axí.
Si de tot ton cor me seruiras e
has de mi memoria lauors te ex
alçare et psperare en totes tes
carreres e lauors me trobaras
p teu pare e regidor dela tua ca
sa. Bonchs iames not desmen-
bra demi e sie tot ton cor ab mí.
Car yo son la tua vida: la tua sa
lut: la tua gloria: la tua corona:
e tot lo teu be. Si donchs no
vols auorrir tu matex e pdre no
perdes ami ne sies negligent a
sercarme. Car tostẽps me troba
ras si de tot ton cor me çerques
¶ La terça circũstancia de vera
obediencia adeu sies obeir sim
plament e vilmẽt ço es sens que
stions e sens repugnatiõs e sens
gran gloses e ysells e scusaciõs
e grã triga. Car tot aço no es sí-
no voler obeir al manamẽt de
deu qui es sanct: iust: vertader:
possible: e leuger e sobiranamẽt
profitos a aqll quil fa hon deya
aqll gran doctor Rabanus que
gran meynspreu fa adeu tot po
deros aqll qui en los seus ma-
namẽts qui son lum nostra e vi
da dreta aposseyir paradis po-
sa ytrasts reuolucios: e empatx
es met per carrer qui no ha cap
e p camins nouells: e per racõs
lexant la via real clara dreta e se
gura la qual los sancts han ten
guda. Car diu aqst fer aço es no
voler obeir adeu e fer sa propia
voluntat la qual ppia volentat
seguir es adeu abominable en
quant repugna al voler de deu
e al sanct manamẽt seu. Per tal
dix lo saluador q̃ qui amara la
sua anima ço es q̃ volra seguir
la sua volũtat aqll finalmẽt per
dria la sua aia E iatsia q̃ moltes
altres circũstancias son necessa
ries acõplir lo manamẽt de deu
Empo aqstes. iij. qui dites son
appella hom les principals.

¶ Capitol. clxxxvij. qui mostra
q̃ deu hõ molt inclinar a obeir
adeu e aço es guardãt q̃ es deu

DOsen los sancts doc
tors quel cor de hõ
quant hou q̃ deu tot
poderos mana algu-
na cosa tantost se deu
inclinar ab sobirã plaer. E ma-
iorment si acten ales rahons se
guẽts. ¶ La primera sies si la p-
sona pença qui es ne que es deu
tot poderos. Car cõ diu Aymo
deus tots temps pençar en ay-
tal cas que deu es senyor de in
finita excellencia e virtut en si
creador e senyor general de to-

tes coſes al qual es deguda infi
nita reuerencia per tu:e per caſ
cuna creatura ſua. Pença enca
ra la amor tan gran q̄ ell te ha
enſenyada e enſenya tot iorn en
los ſeus grans e aſſenyalats be
nifets. E aſſi vulles cogitar ari
mateꝛ quanta es la ſua iuſticia:
e veritat nobleſa e auorriment
atot peccat q̄ no ha res al mon
p bo q̄ ſia que nou auorris per
peccat Que donchs tu ſapics q̄
tan gran e tan excellēt:e tan car
pare e ben factor tan potent e tā
iuſt e tan ardent man atu deffer
alguna coſa çert no deus hauer
dins tu os ni medulla ne poder
ne voler ne ffoꝛç q̄ tot nos dege
ſcalfar e moure e iflar:e aplicar
te tot e de tot ton poder e de fer
aq̄lla coſa tātoſt ſens tota triga
e al millor q̄ tu puſcas pençar e
obrar. Per raho de aço diu yſai
es ari parlant al cel:e ala terra:
oies tu cel inclinat tantoſt e tu
terra obret tota e acten be. Car
noſtre ſenyor es aq̄ll qui parle e
mana alguna coſa atu volēt aço
concloir q̄ quant la p̄ſona grā
e poca ſap q̄ noſtre ſenyor li ma
ne res q̄ de preſent deu eſſer ap
pellada affer la ſua ſācta volun
tat. Recōptē algūs piadoſamēt
parlant que cō Abraam volgue
degollar: e ſacrificar adeu ſon
fill Iſac qui ia hauia. xxv. anys
leuors lo pare li dix q̄ voluntat
era de noſtre ſenyor que ell fos
ſacrificat aq̄ mateꝛ. E ari ques
leꝛas ligar les mās e ſtegues lo
coll. Diuſe aqui q̄ yſac qui hoi
q̄ nſe ſenyor deu manaue aytal
coſa tantoſt ab gran alegria de
cor:e ab cara fort alegra. reſpos
o pare beneyit ſia noſtre ſenyor
deu e tāta gracia e miſericordia
es aq̄ſta que ell vulla rebra aq̄ſt
ſacrifici demi e lauors dir ari al
pare pare meu vet me aſſi ffe de
mi la voluntat del ſenyor e no
perdons ala mia vida. Car per
deu tot poderos la tinc al qual
la offir ab tota la mia força e vo
luntat e cor entrega vet aci aq̄ſt
quant preaue lo manament de
deu e quant li era obedient que
ab tan gran valor e voler ſe da-
ua ala mort Per que diu aſſi vn
doctor q̄ tot bon xp̄ia qui be vul
la viura deu baſtar afer alguna
coſa volēteroſamēt o ans fer q̄
ſapia lo q̄ deu tot poderos no
la vulla o noli vulla. E aqueſta
es la raho principal e motiu per
la qual caſcu deu eſſer fort incli
nat a eſſer obedient als mana
ments de deu.

¶ Capitol. clxxviij. qui moſtra
cō deu hom fort obeir adeu acte
nēt ala alteſa e nobleſa dels ma
naments de deu:

LA ſegona raho e mo
tiu inclināt lom a co
ratioſamēt obeir deu
es la cōdicio dels ma
naments de deu qui ab ſi portē
totes aq̄lles circunſtancies que
reten lo manamēt digne de eſſer
obeit. car ells ſon los pus iuſts:
e rahonables quis puguē cogi

tar segons que appar sils pēças
ela sancta scriptura quils ne fa
testimoni. Ells encara son leu
gers de fer segons q̄ appar sils
peuças e Jesu christ quils ne fa
testimoni. Mathei. xi. Son en
cara curts. car no son sino. x. sō
axi encara profitosos quens ꝓ
curen la gracia e amistat de nr̄e
senyor deu dessa e della: e puys
en gloria. Son encara molt ho
norables car tots altres mana
ments: e leys van de tras aq̄sts:
e prenen fonament de aquests e
aytant mes valen cō mes se aco
sten a aq̄sts Es encara lo maior
ꝑill del mon ano obeir los. Car
segons q̄ hauē de vtero nomini
xxvij. tots quāts mals son aqui
nomenats q̄ son sens fi son me
nasses ꝯtra aq̄lls qui aq̄sts ma
namēts no seruarā a tals ha ꝓ
mesos d̄u darla sua eternal ma
ledictio en sta vida e en laltre
E aço es ꝑ tal car no voler obe
ir adeu sia specia de ydolatria
segons q̄ dit es demūt E aço sia
la maior oradura qnis puxa co
gitar ꝑ neguna via. Per aquesta
inobediēcia gita deu lucifer en
infern e Adam e Eua de para-
dis terrenal. e Saul ne ꝑde lo
regna e Dauid ne fon en perill
d̄ ꝑdrelo ꝑ aço. E ꝑ aq̄sta soferī
principalmēt tots quāts mals
sofferim: E per lo ꝯtrari es que
per obeir adeu hō aconseguex
del tot ço que iustamēt vol axi.
cō declara sanct Gregori dient
q̄ per tal obei deu a Josue me-
nant alsol q̄ nos mogues e volc
deu q̄ lo sol nos moc fins que a
quell sanct hō ouolc. E diu aq̄
sanct Gregori q̄ deu obeex alta
ment a aq̄lls quil obaexen e vol
que tota creatura sia obedient.
a aquell qui es aell obedient:
dien los doctors q̄ entre les al-
tres virtuts meritories e de grā
profit al hom es obediēcia. E ꝑ
tal quel hō tostēps profit e gua-
ny algun merit enuers deu con
sellen q̄ totes les coses q̄ fa bo-
nes per costuma se fassa menar
ab confessor que les fassa ꝑ obe
diencia: o per manamēt seu. E
aço ꝑ tal q̄ per la raho dela obe
diencia del cōfessor lo merit de
ses obres sia maior. E si dius q̄
aytambe si lō fa lo ꝯtrari en ay-
tal cas q̄ lauors pecca pus greu
ment. Dōchs mes val q̄ lom no
si oblic ꝑ aytal obediencia. Res
ponc e dic te q̄ si la tua raho va-
lia per aytal intrar q̄ lom fa los
peccats ne son pus greus e ia ꝑ
aço nos deu negu star de intrar
en religio. Axi dic te en lo ꝓpo-
sit q̄ iatsia pus greument lō pec
en no fer ço q̄ ha acostumat siu
ha afer ꝑ obediēcia q̄ siu fa sens
obediencia ꝑ son plan alt. Em-
pero per tal car lom ne fa adeu
maior sacrifici ela obra nes pus
meritoria lom no deu rabuiar
de subiugarse ala dita obedien-
cia. E quant diu q̄ lo peccat nes
maior apres q̄ lō es axi obligat.
dic te que ver dius. Empo nr̄e
senyor deu o recōpensa ꝑ lo ser-

uey permes dela obediēcia qui
son maior:e ab corpus alt epus
ardent:e mils acostat aell quāt
lom ha promes de fer ho axi. E
per tal ne fa deu en aq̄ll axi obli
gat maior misericordia quant
lom axi obligat se penit e torna
adeu ꝑ les quals coses appar lo
principal ꝓposit qui es q̄ lō deu
esser fort inclinat e encorat tos-
temps de volūtariament obeir
als manaments de nostre seny-
or deu.

¶ Capitol. clxxxix. qui tracta d̄l
primer manamēt e de aq̄lls qui
fan lo contrari. p̄mū cole Deum.

PRemes ço qui dit es:
dels manaments de
deu. Resta atractar d̄
aquells e deus saber
q̄ aquells son. x. E lo
primer sies q̄ no hauras deus
estranys ne adoraras sino sola-
ment adeu ne en altre cosa po
saras ta sperança fe aell tot sol
amaras tēbras hōraras:e obei
ras sobre tota altra cosa. Raho
de aquest manamēt sies. car no
stre senyor deu es en si infinita
bonesa:infinita noblesa:e excel
lent senyor la valor del qual pa
ssa tot entenimēt humanal e an
gelical No res meyns q̄ ell es so
biran pare: e senyor nostre del
qual hauē tot quant be hauē. E
dell speram hauer beneuyrāça.
e aço ꝑ la sua grā noblesa e bon
dat. Empo cōtra aq̄st sanct ma-
nament fan tots los ydolatres:
e aq̄lls qui confien en diables:e
en deuins e adeuines:e males
arts:e en sompnis:o esternuts:
o en senyals:o en ꝯiurs:en breꝰ
en caractes:en folles paraules:
e en nomines:en noms sospito-
sos aqui obseruē dies e tēps en
lurs comunes obres sercant ꝓs
peritat per esta via tots aquests
diu sanct Agusti han trencat lo
pacte q̄ faeran ab deu en lo bab
tisma e viuen axi cō apagans o
infels qui sens gran penitencia
nos podē ab deu recōsiliar. Cō
tra aq̄st sanct manamēt peccā so
uint les dones qui volen procu
rar sanitat alurs infants recor-
rent afatillers:e lexē tot recors
de deu. Per la qual cosa nostre
senyor deu los entol abans los
infants los quals per aytal via
volē guarir. ¶ Legiz en lo quart
libre dels reys q̄ elies propheta
dix axi del rey Octhosias ꝑtant
cō lo rey ha recorregut abelza-
buc deu de acaron e no ha corre
gut adeu tot poderos ꝑ tal mor
ra de aquesta malaltia.

¶ Capitol. cxc. qui arguex e re-
pren aq̄lls qui sescusen de recor
rer a altri mes q̄ adeu allegant
q̄ deu nol vol hoir.

AAs diras tu q̄ ia has
corregut adeu e ell
not ha volgut oir ꝑ
q̄ ta conuēgut de re
correr a altre Respōc
te q̄ sol per aq̄sta paraula tāt ir-
reuerend e tant maluada mere
xerias que perdesses tots tos in

fants e tos bens: e apres cors e
anima. O maluada ꝑsona: e es
aquesta paraula de xp̄ia que si
deu tot poderos not vol oir q̄
ꝑtal recorregues al diable q̇ es
lo maior inimic q̄ ell ha al mon.
O miserable ꝑsona: e cō no pen
ças que los infants de deu los
has hauts: e q̄ sol deu los te con
seruara. E com no penças quan
ta gracia ta feta donant los te.
Donchs cō los vols tu ꝯseruar
ab tanta iniuria: e irreuerencia
sua cō es aquesta q̄ tu per lur sa
nitat obtenir vulles recorrer al
diable. O catiua creatura: e est
tu digna q̄ deu te oge en tes pre
garies q̄ tostemps li est rebella
e irreuerēd: e qui cent vegades
lo die marexs esser gitada en in
fern pregon per los grās mals
q̄ penças e parles: e fas defet: e
faries si podies. O desuergony
ada pença e com parles axi los
sancts ans q̄ hagen de nostre se
nyor deu ço q̄ volē treballen per
gran tēps. E tu mostres indig-
nacio contra ell si ell not fa tan
tost ata guisa. E com te passara
ell ꝑlo coltell dela sua iusticia q̇
per amor dela tua creatura no
has dubtat de ferli tanta deso-
nor cō es de recorrer al diable. e
de no fiar en la sua virtut. E no
saps tu q̄ nostre senyor no volēt
te oir tantost ꝑ tal o fa que vege
cō est inpatient e de poca valor
heu fa per prouar qui est ne que
vals: e quet don materia e occa
sio de virtut de patiētia e de for
talesa la qual si la hauies en ay-
tals coses merexaries sens fi: e
li farias seruey asenyalat e final
ment ell ꝑ aquex cap o per altre
te faria entregamēt aconsolar.
Donchs pren bon ꝯsell e quant
veuras tu matex ela ꝑsona atu
cara posada en necessitat supli-
ca e prega ab ferm cor al senyor
beneyit: e digues li axi. Mon se-
nyor glorios e tot poderos e tot
reuerrēt sap la vostra alta senyo
ria e sauiesa aq̄sta mia necessi-
tat. Mon senyor yom cōfes ala
vr̄a senyoria q̄ de aço e de molt
mes som yo digna. Empo pare
sots noble e vertader e tot po-
deros e tot font de pietat a vos
dōchs la propos que tostemps
ne sia feta la vostra sancta volū
tat en faças lo meu cor ꝯfirmar
tostēps en aquella eus supplic
senyor q̄ als no sen faça. E cert
si aytal oracio feyas tu adeu:
cert ell ne alegiria ço q̄ millor se
ria per tu e ꝑ la creatura e puys
ꝯsolaria la tua aīa perfetamēt.
E creume que ꝑ neguna via tu
no pots mils placar nostre se-
nyor irat cō es per hauer molta
patientia en ço q̄ ell te tramet: e
felin de tot gracies e sobergue-
iar a son cor en aytals cassos e
voler fer tostēps la voluntat d̄l
creador teu e lauors serues aq̄st
sanct e primer manamēt. ¶ Itē
per exꝑiencia veuras tot iorn q̄
negu fatiller ne hō qui cōfiu en
coniurs: o en esternuts ne ense-
nyals tart es que faça de son ꝓu

ne que iames prosper la sua ca-
sa ans veuras q̄ fan mala fi. del
rey Saul legim que p aquesta
raho perde lo regne el tolc deu
aell e tota la sua casa en per tos-
temps. Car hauia consultada
e demenada de consell en sos
affers vna fembra qui hauia fa
miliars diables la raho per la
qual nostre senyor deu auorret
tant aq̄st peccat si es car desonr
rar deu es lo maior peccat q̄ sia
al mon. Cō donchs lexar la aiu
da ð deu e recorrer al diable sia
desonrar adeu sobiranamēt se-
gnerse que digna cosa es: q̄ aq̄ll
qui en aquest peccat cau sia per
deu sobiranamēt auorrit: e per-
seguit. Per tal hauem en lo pri-
mer libre dels reys q̄ deya. E li
asos fills volent los lunyar de
tota desonor de deu aq̄ll qui of-
fen son prohisme pot recorrer a
deu p trobar misericordia. Car
ab recōciliacio e aprec de sācts
e ab sacrificis se pot suenar no-
stre senyor den. Mas si lom fa
la offença en sa psona qui sera a
quell qui gosara pgar p ell: e vo
lia dir q̄ no negu. Car offēça del
senyor es tan gran q̄ negu no si
vol metra al mig p totes aque-
stes coses appar cō aquest ma-
nament deu esser ab grā diligē
cia obseruat.

¶Capitol. cxcí. qui mostra com
p vigor de aq̄st sanct manamēt
som tenguts tots de sobirana-
ment amar e honrar nostre se-
nyor deu.

ALten açi encara com
aq̄st sanct manamēt
te vet de adorar tota
creatura e darli ton
cor e confiar en aq̄lla
seguerse q̄ per virtut de aquest
manament est tengut de adorar
e detembra e de sobiranament
amar a nostre senyor deu e ð ser
uir e obeir: e de honrar sobira-
nament aell tot sol. Es ben ver
que encara que aço nos fos me
nat encara hi foras obligat per
ley natural o de natura qui obli
ga lom naturalmēt de honrar: e
amar sobre totes altres coses
nostre senyor deu. E aço per tal
quātes sobiranamēt bo es senyor
excellent p lo qual hauem esser
e som creats e gouernats e dell
hauem tot quāt hauē e cōtinua
ment dell rebem vida e miseri-
cordia: e p ell som reemuts e spe
rats e cuberts en nres mals e p
ell tot sol sperā acōseguir apres
nostra mort grā misericordia: e
gloria. Guartse dōchs cascu de
amar neguna creatura mes que
nre senyor deu sino vol fer con-
tra aquest seu tan grā manamēt
Car cō diu sanct Agusti la ma-
ior abusio e malvestat q̄ al mon
sia es amar poc lo creador e po
sar li denāt per amor neguna al
tra creatura. Per q̄ diu sācr Pau
ad ephesios. v. q̄ los auars que
mes amē los diners q̄ adeu son
ydolatres Car ari mater maior
fe los donen e maior sperāça hā
en ells que en deu semblantmēt

es dels argullosos q̃ mes amẽ lurs honors e prous q̃ a deu car no dubtẽ de offendre deu p obtenir honor o axi mateix los luxurioſos: els golosos mes amẽ lo delit q̃ a deu tot poaeros en quant mes fan la volũtat dela carn e dela gola q̃ no del voler de deu. Axi mateix malicioſos q̃ mes amen cõplir ſa veniança q̃ no obeir adeu qui mana que ne gu noles prena mas q̃ les leix a deu. E generalment tota pſona qui per alguna creatura leixlo creador e li ſia deſobediẽt es appellada ydolatre e fa cõtra aq̃ſt manament. E cõ lo crim aqueſt ſia gran p tal dix noſtre ſenyor p lo propheta. Ezechiel q̃ per aq̃ſt peccat ell deciparia lo poble de iſrael els trametria als ydolatres fams malalties peſtilẽcies guerres tot linatge de pſecucio. hoc encara mana en la ley q̃ tota perſona qui recorregues adeuins e a ſemblants gents q̃ moris e fos exterminada del poble de deu. ¶ Per totes aq̃ſtes coſes apar cõ te deus guardar de no recorrer en totes tes neceſſitats ſino anoſtre ſenyor tot ſol. E cõ aquell tot ſol deus amar e ſeruir e honrar e aq̃ll tot ſol deu eſſer la tua ſperança e la tua vida gloria e corona. e ſi al dit manament es obligat generalmẽt caſcu quant mes pſona religioſa: e adeu dada e ab deu ſpecialment acoſtada. Per tal deya lo ſanct abat Paulinus q̃ perſona religioſa fatillera: era adeu pudent: e abominable ſobre totes altres: car hauia trẽcat la pacte ſtret e pus alt q̃ ab ell hauia fet p que de qui auãt no deuia portar los ſenyals de deu ço es la bit de pſona religioſa axi cõ no deu portar les ioyes del marit fembre qui ab altre hõ haie fet adulteri nel pacte de lealtat li haie trencat. E aço ſia dit quãt al primer manamẽt.

¶ Capitol. cxcij. qui tracta del ſegon manament qui es de no iurar deu en va e que requer iuſtament iurar.

EL ſegon manament de noſtre ſenyor deu. ſies que no iuraras p lo ſeu ſãct nom en vanos ſens iuſta e rahonable cauſa per q̃ deus aſſi entẽdre q̃s circunſtancies fan lo manamẽt iuſt e ſens peccat. E deus ſabor q̃ ſegons que toca. Jeremie. iiij. iuſt iurament deu hauer ab ſi.

¶ Primerament veritat axi que aq̃ll qui iura ſapia iuſtament q̃ ell iura veritat: mas ſi cert noli era mas q̃ ſolament creguesſo q̃ afferma: lauors no pot iurar iuſtament q̃ ell creu que axi ſia defet. ¶ Segonament lo ſagrament deu eſſer fet p neceſſitat: com es quant la perſona prepoſa al altre coſa bona e profitoſa e laltre nou vol creure: lauors ab reuerencia de deu pot licitamẽt interpoſar ſagramẽt. E aço ha loc mes q̃ mes quãt la perſo

na nes raquesta per la senyoria ¶Terçament requer q̄ aço quel hom iura sia licit e honest car iuramēt fet de cosa qui sia peccat: ne ꝓtra caritat no ha valor ans es tengut de fer lo cōtrari e deu se hō confessar del peccat fahēt aytal iuramēt en deu hō fer penitencia. E per tal aq̄lls qui iuren que no faran fermança ane gu o que no faran testimoni cō tra negu o semblants coses pec cā greument cōtra deu. Car fer fermança e fer testimoni contra algu coses son qui ab caritat se podeu fer e ales quals hō poria esser obligat de fer en tal cas ꝑ que iurar que hō no faça aço co sa es mala e digna de gran penitēcia. ¶Nota açi encare que en tot iuramēt son enteses algunes ꝯdicions iatsia q̄ no sien expressades ꝑ aq̄ll qui iura. ¶La primera sies q̄ la cosa aquella q̄ hō iura no sia ꝓtra deu. ¶La segona sies si dōchs lo papa noy contrasta. Car la auctoritat del papa es exceptada en tot sagrament per lo decret. ¶La terça si la cosa q̄ hom iura sta en vn mater stamēt. Car si yo iur atu yot dare ton coltell tostēps que tul me demans. Eyo veig q̄ tul me demanes ab furia: e crec que tu entens afer qualque mal en aytal cas yol puix retenir q̄ nol te don sens q̄ no trenc lo sagramēt Axi mateix yo he promes a vna dona q̄ la prendre ꝑ muller e endemig ella fa fornicacio o torna lahrosa o orada dicte q̄ pus ella muda axi de stament no som tē gutal sagramēt. ¶La ąnta si fe no es seruada a aq̄ll qui iur. car si tu no atens ço quē hanies promes ne yo no so tengut de fer ço q̄ hauia promes. ¶La sizena si la cosa aq̄lla es possible axi cō si yo iur atu que yot pagare a nadal cēt sous quet deig e venint lo terme nou he: ne puig pagar per res la dita quātitat e ari es en veritat: dic te q̄ en aytal cas no so tengut al sagramēt: guarda assi empo que si yo ꝑ ma culpa so caygut en aytal impossibilitat ꝑ aytal no poder: no so scusat del sagramēt. ¶La setena si es absolucio dela part axi cō si yo iur quet pagare lo deute a nadal entēsi aço si donchs tu nom absols donant me lo deuta o aumentant nos ꝑ altra via. E açi nota q̄ si lom iura ab altre ỏ fer cosa qui toc ala honor de deu: o en obres de pietat: en aytal cas aq̄ll aqui iura nol pot desobligar. Mas si lom iura al hō cosa qui toc al tēporal profit del altre: la qual cosa es en son poder en aytal cas lom aqui iuras te pot absolre del sagramēt. ¶La vuytena sies q̄ lo sagrament sia interpretat a bona intencio que no a vigor de paraules. Car per be q̄ yo prometes e iuras generalment vna cosa ia ꝑ aço nos seguer que si algū cas inopinat special se seguer tal que si yo hagues aduertit al iuramēt yo tos

temps haguera lo cars aqll ex
ceptat:per tal nos seguer q̄ yo
sia tēgut a aqll per virtut del sa
grament.Eximpli posat que yo
iur atu que yot aiudare ⁊ rao
nare cōtra tot hō qui mal te fas
sa ia per aço no so tiur si yo not
aiut net rahon si tu mous plet:
ni guerra ytra mon pare:ne mō
frare:ne mon fill.ne ma muller
ne mon senyor:ne contra aqlls
los quals de bona rahō: e iusti
cia yo haguera exceptats del sa
grament ii hi hagues aduertit
quāt iuri.E assi nota q̄ com tot
sagrament dege hauer ab si aço
que se fet sens frau:per tal que
si lo sagramēt en res es dubtos
tot deu esser interpretat:e entes
en fauor d̄ aqll qui va sens frau
E tostemps les paraules deuen
esser enteses segons q̄ comuna
ment se entenē entra les gents.
E tostēps pren deu lo sagramēt
axi cō aquell aquis fa lentcn: si
donchs en aqll no hauia frau.
Car diu lo dret que frau no pot
aiudar: mas noure li deu p bo-
na rahō Totes aqstes coses son
largamēt posades e prouades p
los drets: e per los theolechs:
mas aci nom cur de apportarhi
probacions.car no farien pfit a
les dones p qui es fet aqst libre
ne encara als homēs lecs. Em
pero les probacions de totes a
qstes coses trobaras largamēt
en lo libre dles leys emanamēts
diuinals qui es lo.vii. libre del
christia. E sapies q̄ si algu iura
alguna cosa: ell segons deu no
es tengut sino a allo aque sesti
mia la sua intencio quāt iurauc
iatsia q̄ la cort no iutge segons
la intencio amagada: car nola
sap per q̄ couc q̄ hage aiutiar se
gons les paraules qui apparen
de fora.

¶ Capitol.cxciij. Qui mōstra q̄
iurament es acte de grā reuerē
cia:e cō pot hō iurar iustament
e sens peccat..

IUrament no es sino
aportar lo nom d̄ no
stre senyor deu en te
stimoni de veritat car
com p nostra miseria
no domē fe ales paraules del al
tre per tal aqll porta a son ppo
sit iuramēt p̄ que sia cregut cla
conteса qui es entra ells haie fi.
E cō axi aportar lo nom de nre
senyor deu sia cosa fort alta de
si matera p tal lo iuramēt es ac
te de grā reuerēcia:e lo qual les
gents deuē contractar ab gran
temor de deu: e ab fort gran ho
nor per rahō de aço posa lo do
cret q̄ aquells qui iuran solēna
ment deuē iurar en deiu p̄ reue
rencia del sagramēt. E diu almc
doctor q̄ aytals se deuen lo cap
descobrir e baxarse fins enterra
agenolātse: ne deu axi iurar sens
rahō gran e maiormēt psona ec
clesiastica e religiosa q̄ deuē ha
uer lo sagrament ab reuerēcia.
E aquesta tanta reuerencia ete
nor hauer al sagramēt: nos do
na entendre lo nostre redēptor

quant deya Matheí.v. q̃ no iu
rassem:e no solamẽt:ne p lo cel:
ne per la terra:ne p neguna cre,
atura. Pero no es de entendre q̃
lo senyor beneyt volgues p aço
que no iurassem per coses rahо
nables e iustes en tẽps de neces
sitat arí cõ demunt es dit esser
liát. Mas per aq̃stes paraules
nos entenía auedar q̃ nons aue
ssassem aiurar mas q̃ en nr̃e co,
mun parlar nos auessassem de
cfirmar nostres paraules dient
arí es:o arí no es sens tot altre
iuramẽt. Car lo mal costum de
iurar es fort pillos e pcura als
peccadors grãs mals asi matex
e asa casa casa: per tal dix lo ec,
clesiastic: arí lom qui molt iura
tornara e sera hom molt ple de
molts peccats e ỏ molta iniqui
tat:e per aço nos partira iames
plaga dela sua casa. Ediu ell ma
tex en altre loc not aueses aiu,
rar car hõ iurador encorra grãs
perills per aq̃st peccat. Car com
dix Moyses donant aq̃st mana
ment no haura deu p ignocent:
ans per gran peccador aq̃ll qui
lo nom de deu iurara en va que
diran donchs aq̃lls qui acada
paraula qui dien. iurẽ deu: cert
son adeu molt culpables p mal
vici:e per aço venen apti̇or. E sa
pies q̃ iurar p les creaturas no
es meyns peccat que iurar deu.
Car qui iura p la creatura iura
p aq̃ll qui ha creada la creatura
ne la creatura:no deu esser apor
tada en iurament sino p sguart
de nostre senyor. car ella no es
potent acõfirmar son iurament
per si matexa p la qual cõfirma
cio se endreça a aq̃ll qui la ha fe
ta qui es font de veritat: co es
nostre senyor deu. E diu assi vn
grã doctor fort me marauell de
la oradura dels homẽs perq̃ vo
len arí p no res iurar. Car si ells
se auessasen ano iurar p res ells
serien mes e mils creguts p to,
ta persona q̃ no son are. Raho
es car lauors los altres veents
que p consiencia moguts aq̃lls
ab qui contractẽ se abstenen de
iurar abans los creuriė lauors
p lur simple paraula que no fan
are ab tots lurs iuraments. E
aço diu q̃ volía dir lo saluador
quãt dix q̃ no iurassen: sino que
planament diguessen arí es: o
no es. E diu q̃ los sancts pares
antigamẽt axiu fahien: e iames
no confirmauẽ sa paraula sino
dient q̃ arí es o arí no es arí q̃
en lo sapiats staue tota lur con,
firmacio de lur paraula.

¶ Capitol. cxciiij. Qui mostra cõ
per vigor de aquest sanct mana
ment som tẽguts de retre adeu:
co que li pmetem eli votam e co
q̃ rahonablement reebem en se
cret.

PEr vigor de aq̃st sãct
manament es quiscu
obligat de retre adeu
aço que li ha pmes e
axiu mana la scriptu
ra. E aço per tal car votar e pro

metre es quaix iurar:e tanca en si iuramẽt. Contra aq̃st sanct document fan aq̃lls qui ꝓmetẽ a deu:e als sancts alguna cosa:e puys laguiẽ la aretre longamẽt agran confusio:e vergonya de lur cara denant deu q̃ dequi auant per lur desconaxença nols hou quãt lo reclamẽ axi cõ los hoia de bans culeguien encara en grã dampnacio de lurs animes Car pus no assignarẽ tẽps cert al retre a deu la cosa promesa de continẽt q̃ han ço q̃ queu ꝓmeten son obligats de retre ço que li hauiẽ promes Be aço empero hauem aparlar pus larc quãt q̃ larem dela materia dels vots.

Axi matex sots aq̃st manament se cõpren tota promissio licita feta a altri axi cõ es tenir secret: ço q̃ hom ha reebut daltre forã sagrament de confessio. car reuelar aytal secret es gran maluestat e infaeltat del reuellant qui trenca la fe:e sa ꝓmissio que feta hauia. Empero aço no entendaq̃ll secret qui nos deu tenir axi cõ aq̃ll qui vendria cõtra caritat sis tenia. Axi com si algun me deya secretamẽt q̃ aytal hõ corromp lo poble q̃ sa mala doctrina aytal secret nol deig tenir ans lo dec reuelar si ver es a aq̃l aq̃ q̃tany corregir aytal maluestat. axi mater si altre me diu secretamẽt fora lo sagramẽt dela cõfessio q̃ aytal hõ deu auciura a aytal: yo deig prouchir q̃ lom no muyra: e aço per bones maneres tractant ho ho puig revelar a aq̃lls quiy podem ꝓuahir: e son tenguts de empatrar. ho per guisa quel homey nos faça. car lexar lo auciura sens tot remey seria cõtra caritat. Axi mater si yo en secret e fora cõfessio sagramental se q̃ aytal hom viu en gran peccat no ꝓtrestant lo secret you puix dir a aq̃lls qui son tenguts de ꝓuehir per tal q̃ lom aq̃ll nos perda ne muyra en lo peccat. Empo si lo secret retenir no es contra caritat: tul deus tenir ab tu: nel deus descobrir: e siu fas trencas ta fe:e fas cõtra caritat. E contra aq̃st manamẽt segons aq̃sts qui dien que entre los sacretaians per vigor del secret son obligats al sagrament almeyns indirectamẽt en quãt entra aytals la fe interposada qui segons aq̃sts porta en alguna manera ab si vigor de sagrament semblant se dien q̃ aq̃lls quis fan fe e homenatge: e qual seuol licita promissio hou dien aquests q̃ per qualque manera que lom trenca fe qui ꝓmesa licitament la li trenca sens auctoritat de maior: o si noy entrauc alguna deles cõdicions damũt dites qui entra tots iuraments e promissions deuen esser enteses q̃ en tot aytal promissio es trencamẽt de iuramẽt: e lo qui fa tal iuramẽt roman giur e ab mala fi. E dien encara q̃ aquest crim es fort assenyaladament gran en tot hom; e maioimẽt en

persones religioses enles quals principalment deu star facitat: lealtat e veritat axi q̄ si noy son totes aquestes boneses: ell no deu esser dit generos pus que no es defet e iames ensenya que nou es pus que no ha vergonya nes cura de esmenar sa error ne de cobrir son mal sobre sa fe trencada. ¶Nota assi que per dar gloria adeu: los pares passats dauen aquesta reuerencia al sagrament que iames sagrament fet nol volien desfer per be que fer ho poguessen ab iusta raho sens auctoritat ol bisbe o de qualque maior. ¶Segonament squiuauen que negu nos aoras mal sots inuocacio del nom diuinal axi com fan aquells qui dien que deu los confona: o que deu los faça axi o alli sino es per aquesta via oper aquesta. ¶Tercament per gloria del nom de deu auorriren tota letga paraula dita en deshonor del precios nom de nostre senyor deu.

¶Capitol.cxcv. Qui monstra cō lo nom de nostre senyor deu: deuem haver en gran reuerencia:e fort auorrir e punir tota blasfemia sua.

DEr raho del qual criz deus saber que la ley de nostre senyor deu: antiga dona contra tot blasfemant deu: sentencia de mort e appella assi blasfemia tota paraula dita en meynspreu:o en vituperi de deu souint aytals moren a mala mort. Diu sanct Gregori: en lo seu dialogorū que vn infant patit qui blasfemaua deu que dables lo sen portaren tot viu en cors e en anima:e iases vist que a aquells qui blasfeman nostre senyor deu q̄ la boca los torna detras: e comunament aytals homēs venen a grans desastres aquest se appella lo lenguatge dinfern. Car aqui tostemps hi blasfeman deu. ¶Per que diu sanct Ambros:que fa deu grās iuhis dels princeps: e deles senyories qui aquest tan grā pecat sofferen en lurs terras. E cō los senyors vullē hauer diners dels subdits e auegades ab mal titol:marauella es com no posen ley ytra, aquests blasfemāts deu ab gran pena:e lauors haurien iustament les penes: e porien p esta manera aiustar grās diners e amen mes hauer los p altre via iniustament:que per aquesta iustament. Per que diu sanct Ambros: que per aquest peccat los fa deu morir sens hereus souint els dona prou tribulations per grā infacitat que seruen adeu sostenint tant gran iniuria sua:com es blasfemia:p esta raho se diu: los dona deu pobles rebelles e sens amor ala senyoria e merexen ho be pus q̄ si

historia de vn infant

no seruan la honor que deuen hauer alur senyor maior e prin cipal nostre senyor Deu: quils ha fets sos vicaris: com tota po testat deuall d̄ nr̄e senyor deu se gons q̄ diu la sancta scriptura. Legim de sanct Luis rey de frā ça que feu ley general ꝑ tot son regne que tot hom qui iuras lo cap el cor el cors el fetge del sal uador que tantost li fos passat vn ferro calt per la lenga. Sem blant ley era de aquell qui iura ue semblants coses de madona sancta Maria. Empero si algū digues paraula letge del Sal uador: o dela preciosa mare sua nequi sonas en blassemia: o en qualque leig meynspreu aqui no poguera trobar neguna mi sericordia ab ell: e qui ho hoya e nou acusaue era tēgut apagar aytant o de sofferir aytantes pe nes en sa ꝑsona. E per tal quant tant honra lo nom de Deu: lo honra deu el exalça altament en sta vida e en laltra. Car com diu nostre senyor: per la sancta scriptura: quim hōrara yol hon rare e quim desonrara no pora esser iames honrat. ¶ Carles maynes Rey de frança ordena que si algu iuras de deu ꝑ parts letges que nos deuen nomenar que perdes la lenga e que per parts no acostumades axi com los budells: o per los vlls: o per semblants coses que fos posat al costell tot nuu per. xxiiij. ho res e fos apres assotat per. xxiiij assots.. E qui dela mare de no stre senyor deu diria neguna let gesa preiudicant ala sua sancte dat: e honestat que perdes la vi da sens neguna merce. E diu se que vn iorn hun iugador sobre son ioc iura per lull de deu: e de continent li caygue lull sobre lo tauler hon iugaue. ¶ Ligse del Rey de Anglaterra apellat sāct Ermon com ell demenas adeu pau en lo regne almēys de sa vi da fonc li reuelat axi: per tal cō tant has fet honrar lo nom de deu en tos dies: e has ꝑseguits los blassemants: e desonrants a quell per tal te atorga nostre se nyor deu ço que demanes e vl tra aço te promet adar larga vi da e fills que heretaran ton reg ne: e tuls veuras fins ala terça generacio ⁊ dara deu riqueses: e honors: e fama maior que a rey qui iames fos en aquest reg ne. E apres vendras a bona fi. Car sapies que lo princep qui aquest sanct manament: serua en sa persona el fa seruar als al tres es per deu fort presat: e a mat e li es fort car eseruidor seu molt honorable.

¶ Capitol. cxcvi. Qui monstra con periuri es leig peccat.

Encara fan contra a quest sanct manamēt tots aquells quis periuren apportant lo nom de deu en testimoni de

alguna falçia: axi com fa aquell qui iura falçament: e cuyda falçament iurar aquest aytal fa adeu notablament irreuerencia: en quant ell apporta deu en testimoni de sa falçia per lo dret es donat aytal: per falç: e per infamis: ne deu esser iames rebut en testimoni: e aço enten de aq̃ll qui iudicialment ses periurat. Es ver que aquell qui iura falç: e no so cuyda: no es periur: ne aquell qui fa contra iuramẽt fet contra caritat: no es periur: ni aquell qui per sobres de necessitat ha trẽcat lo sagramẽt: no es periur aquell qui segons veritat no pot complir ꝑ res ço que ha iurat. Mas aquell qui volũtariament fa cõtra lo sagramẽt: aquell es periur. E aquell qui iura esser: aço en que dubte que axi sia: o no sia: no es luny de ꝑiur. E deus saber: que periuri es gran meynspreu de deu: e segons alguns: periuri es amagadament renegar lo nom de deu. e ve apres ydolatria: per tal diẽ los doctors: que si la persona se periura desliberadament: sis vol se faça per ioc: o adeueres: tostemps pecca mortalment. E aço per la gran irreuerẽcia que fa adeu. per raho de aço negu no deu demenar per res iurament familiar fora iuhi: de aq̃ll ques pença que iurara falçamẽt segons que diu sanct Gregori: es ver que lo iutgeaxi com a persona publica pot demanar iurament: de persona de ques pença que iurara falç: sens quel iutge noy pecca. E sapies que aq̃ll quis periura: iurant per la creatura axi matex se roman ꝑiur cõ si hauia iurat per deu. Raho es car deu pren lo iurament segõs la intencio de aquell: aqui lom iura que no enten que tu iurs ꝑ la creatura: mas per lo creador de aquella. Deus saber quel hõ qui ha iurat: quant no ha vs de raho: axi com son orats: o ambriachs: e altres semblantment apassionats. si trencan lo manament durant lur passio no peccan. E aço per tal: com no han vs de raho. E iatsia que los infants patits: que no han vs de raho no peccan periurant. empero pare e mare: e aq̃lls quils nodrexen: los deuen fort guardar: que nols auesen aiurar: per tal q̃ puys per aço no cayguen en periuri. Car aquest peccat es fort gran: e qui apporta grans mals: a aquells quil cometen e encara a aquells quil sostenen: als quals se pertany de corregir lo. E aço sia dit del segon manament de deu: moltes altres coses si poden aiustar: per que pots veure en lo. vij. libre del xp̃ia: hon se tracta dels manamẽts: e leys e consells diuinals

¶ Capitol. cxcvij. Qui monstra com ne per que deuem colre lo sanct diumenge e les festes.

LO terç manamẽt de deu es q̃ colgues lo disabteço es lo die d̃l repos. Per que açi acten: que per tal quel poble qui es occupat quaix: tostemps en les coses temporals no oblit de tots punts deu ans lo haia sonint en memoria: ꝑ tal ordona nostre senyor deu: que apres. vi. iorns que lom hauria stat occupat. que lo. vij. iorn donas tot a deu axi q̃ en aquell. vij. iorn no entenes hom sino en deu: en les coses de deu: çoes en loar deu: e en beneirlo: e en conexerlo altament en la sua excellencia diuinal: fer li gracias dels grans e continuats bens quens fa: e aquell die hoir missa cãtada e sermo entegramẽt si fer se pot legir aq̃ll die coses que endressen lõ: en lo seruey de deu entendre a oracio: e acõtemplacio del regne de deu: pẽçar pregonamẽt en sos pecats maiormẽt sies en peccat mortal: e prouehir hi tãtost siy: est: e aço per contrictio: ꝯfessio e satisfactio. Actendre si profites en deu: o sit pijores: entendre en obres de pietat e en almoynes: e en subleuar: e aiudar lo prohisme posat en necessitat: sis vol sia luny: o prop: o en coses semblants. Per les quals coses pots veure quant peccat cometẽ enuerts deu: aq̃lls qui los dies deles festes: se occupen en fer peccats: o en ociositats: o en coses cõtra deu: e mes en aq̃lls dies que en altre tẽps. ¶ Cert tesia q̃ meyns mal seria: que faessen obres tẽporals: altres q̃ desi no fossen peccat: q̃ no fer obres criminoses: ne q̃ sien males en tots altres tẽps: axi cõ son tenir ioc blassemar deu: dir mal del altre: furtar fer dissolucions fornicar: e fer obres semblants. E no solamẽt mana deu al hom: q̃ ell colgua lo sanct diumẽge ans encara que faça colre tots aq̃lls qui ab ell son: e sots ell: axi com muller infants: cõpanyes: e subdits. hoc encara per vigor de aquest sanct manament: deu e es tengut de fer colre totes ses possessions: axi q̃ en aquell sant die no faça cauar: ne leurar ne endreçar lo cãp: nela vinya: ne res del seu: ꝑ fel ne per infel q̃ sia: ne ell no vage per cami: ney trameta altri: si donchs no era cas special. E ꝑ tal que lo reposar fos ꝯtra caritat: e ꝯtra la ley de deu expressament.

¶ Capitol. cxcviij. qui mostra d̃ quals obres se deu hõ abstenir en les festes: e cõ la sglesia liçitament dona licẽcia lauors de fer algunes obres vedades.

LEs obres d̃les quals hõ se deu abstenir en lo diumenge: e en les festes sobre les altres coses son aq̃stes. ¶ Primeramẽt de peccat qui claramẽt es peccat: axi com es furtar: fornicar: barallar: mal parlar: iurar les obres foranes deles quals hõ

se deu abstenir son aquestes. ¶Primeramẽt obrar arts mecaniques axi com es cusir: tellar: axi com son sastres: sabaters argenters e ferrers e axi dels altres. ¶Segonamẽt axi com laurar: pescar: cauar: vẽdre cõprar: e anar amercat. ¶Terçament anar acort pledeiar: bregaiar: advocar o fer semblants obres axi cõ en la fi del precedent capitol: es stat ia tocat. ¶Quartament de iugar: barallar: torneiar luytar: e star ossios en casa: o en plaça: e no exercitarse en res de be. ¶Nota aci empero: q̃ en alguns casos es cosa licita fer facna en diumenge o en die de festa. ¶Primerament en cas de necessitat: qui nos pot scusar en aytal cas: los sancts apostols arrencauen e fregauen les spigues del gra: en lo disabte: quant seguien lo saluador: p̃ sobres de fam. Luce. vi. el Saluador los scusaue. ¶Segonamẽt es licit de fer faena en los dies festiuals: quant la obra dela faena aq̃lla es ordenada solament a gloria: e a honor de deu. e axi o legim Mathei. xij. que los preueres dela ley fayen enlo disabte tot ço q̃ era necessari a fer en lo tẽple de deu. ¶Terçament p̃ caritat: e amor del phisme: e axi lo saluador guarí lo malalt en disabte: e cõfus los iuheus: qui de aço murmurarẽ: donant exẽpli de aq̃ll aqui es caygut lo bou o lase en lo pou ne disabte qui no cõtrestant la festa los ne trau sens peccat. Bõchs diu ell quant mes es licit fer be al prohisme en lo die dla festa tot aço diu ell legim luce. xiiij. Ep̃ raho de aço dien los doctors: q̃ si algu: p̃ sola amor de deu sens tot sguart del guany tẽporal: volia en lo diumẽge o die de festa lautrar o cauar o pẽçar lo camp o la vinya de son prohisme: q̃ aytal mereteria molt denãt deu. Semblant se deu actendre de tot hõ: qui p̃ amor de deu: solament e sens altre guany temporal volgues treballar p̃ lo phisma aiudant li p̃ caritat. ¶Quartamẽt es licit quãt la sancta mare sglesia ne dona licencia p̃ alguna sãcta intencio e pfitosa al poble p̃ be public e per aq̃sta raho es licit en flandes ð pescar los arẽcs en diumenge: o en altre festa q̃ vinguen com lo dit peix sia fort necessari ala cosa publica: e auegades vinguẽ en die de festa axi que en altre die no apparaguen axi. Pertal lo sanct pare aposto lic ha dada licencia a aq̃lls de aquella terra: quel puxen pescar sens peccat en qualseuol tẽps e die q̃ vinguen: sis vol sia diumẽge o altre festiuitat. Per esta raho los iuheus desliberaren de pugnar ab los inimics en die ð festa per tal q̃ lurs inimichs venints sobre ells en die de festa nols matassen atots. ¶Per ço que dit es pots veura com poria cas venir de tanta necessitat

e que tant creſceria caritat q̃ la uors seria licit de anar cami en die de festa sens aytal cas o semblant necessitat.

¶Capitol.cxcix:qui mostra per que la sancta sglesia ha mudada la festa del dissabte en diumenge.

DEus açi notar empo que no contrestant q̃ deu tot poderos hagues menat en la ley que lo dissabte fos colt. Empo la sancta sglesia ha mudat lo dissabte en diumẽge p les seguẽts rahons. ¶La primera : car aço fon menat als sancts apostols: quant ho mudaré per special reuelacio del sanct spirit : car en altra manera nou hagueren gosat mudar. ¶La segona car ala dita reuelacio se seguirẽ grans congregacions e rahons : p les quals axís deuia fer les quals foren aq̃stes ¶La primera ptal q̃ ensenyassen q̃ ia de qui auant no hauia valor lo manamẽt dela sinagoga: en ço que manaua quis podia mudar p altre rahonable ley. Ara aq̃st manament era inmutable q̃ iatsia que colre e festeiar e entendre adeu sia cosa inmutable e necessaria a salvacio dels homens. Empo que aytal die sia diputat al dit colre aço sta enla voluntat de aquell qui te loc de deu. Per que com sanct Pera els apostols tinguessen loc de deu es partissen dela sinagoga p fer adeu poble nouell:ço es lo poble gentil per tal a donar entendre q̃ deu los elegia a esser son nouell poble:per tal los dona son nouell manament ab daltres:e fon aquest q̃ colguessen lo sanct diumenge dequi auant e no fossen tenguts al dissabte: axí com la nouella ley los hauia menat. ¶La segona congruencia fon per reuerẽcia del Saluador qui en diumẽge nasc e resucita etrames lo sãt spirit als deprebles. ¶La terça si fo car segons q̃ hauem distinctiõe quinquagesima prima totes les pus altes obres diui als ha deu fetas en diumenge. E deus assi notar que la festa comença als vespres del die precedẽt iatsia q̃ no siam tenguts de abstenir de obrar fins que es vespre:e dura la festa fins passada mitgenit: dela nit qui seguex la festa:axi q̃ ha ordenat la sglesia:que dins aquell tẽps : nos facen nes tenguen mercats:nes tractẽ causes iudicials : ne negu no sia iuriat amort:ne apena : ne sia pres segrament de negu: si dõchs nos prenia per pau o p fauor dela fe o per alguna altra necessaria rahо. Que direm dõchs de aq̃lls maluats:qui ales festas venen ala sglesia solament per mirar les dones: es posen en loc hon les puxen be mirar : la qual letgesa torna a gran meynspreu de nre senyor deu:e a grã irreuerẽcia del seu tẽple:e a grã scandol

e irrisio de aquells quiu veuen. cert açi ha grã culpa la senyoria quiu soste: per la qual cosa sera be punida deça e della Mẽbrar deuria atots aq̃sts maiors e menors: lo iuhi que nr̃e senyor deu feu de Eli sobiran bisbe: que ꝑ tal cõ no corregi sos fills: deles viltats que fahien en lo tẽpla d̃ deu. e deles sues irreuerencias: nr̃e senyor deu li tolc la senyoria perpetual: a ell e als seus. E volc q̃ ell vees sos fills morts a mala mort: e apres dells: q̃ ell moris amort miserable. Semblant fara dela senyoria p̃sent: qui soffer tãtes irreuerẽcias de deu: si donchs no puneix rigorosament aquells qui adeu deson ren.

¶ Capitol. cc. qui mostra q̃ deu hõ molt inclinar acolre lo diumẽge e cõ enla setmana son dies fort priuilegiats.

SI vols veura: quens deu molt ĩclinar acolre lo diumẽge: acten: que aq̃ll qui trenca la festa: tallant leyã: mana nostre senyor deu a Moyses que fos lapidat e mort. Apres pença quãta vilania e descona rença es aq̃sta que deu te don. vij. dies de vida: per sa merce: e que tu de aq̃lls. vij. nolin vulles dar hu: en lo qual solament pen ces en ell: e en ço quit pot endreçar a seruirlo. Apres pença com los iueus colen lo dissabte q̃ no gosen aparellar res aq̃ll die per lur meniar: ne gosen anar sino: ꝑ mil passes: e axi de moltes al tres sirimonies q̃ obseruen per mils obseruarlo. Ueies tu qui est chrestia aqui deu ha illuminat ꝑ lum dela sancta fe catolica: e es participant en la sanc: e mort del seu fill: si deus encara millor tenir e obseruar aq̃st manament: e millor festiuar lo diumenge: que no lo iueu lo dissabte. deu te encara inclinar lo peccat: que fas grã denant deu: trẽcant lo diumenge: segons que dessus es ia dit. E deus açi notar q̃. iij. dies ha en la setmana: fort priuilegiatss. çoes lo dimecres per tal. car aq̃ll die fon Jesu christ venut per nos. ꝑ. xxx. diners als iuheus ꝑ iudes. E en aquest die algunes nations no mengen iames carn: en reuerencia dela carn del Saluador venuda aquell die. ¶ Lo segõ iorn priuilegiat en la setmana: es lo diuenres: per tal cõ lo nr̃e saluador: pres mort e passio per nos en lo dit iorn. ¶ Lo terç iorn es lo dissabte e aço per honor dela mare de deu en la qual romas tota la fe xp̃iana al diuenres sãt axi matex ꝑ tal cõ en aquell die ella dona a Jesu christ molts plants: e dolors qui li eran degudes ꝑ nos. hoc encara car aquell sanct die ella reconcilia e tira los sancts apostols: els aiusta: preycant los e cõfirmãt los enla sancta fe catholica donant los ferma ꝯfiança dela resurrec

tio de Jesu christ. E axi mateix: per tal cō en aquell die legim en special ha fets p tot lo mō grās miracles. E per tal molts en ay tal die deiunē e se abstenen de meniar carn. e ala fi troben la mare ō deu lur aiudedora: e spe cial: ¶ Empo sobre los dits: iij. dies en special es molt pus ho, norable lo diumenge per les ra hons allegades. E p tal vol no, stre senyor deu q̄ sia colt sobre tots altres dies: e q̄ lo colre sia entes: axi cō dit es dessus. Eno q̄ en aquell die les gents entenē mes quels altres amils meniar ne amils vestir ni a donar ala carn maiors plaers. Car axi co, lent: diu lo senyor p ysahies axi vostres festas esolennitats airā la mia anima. E aço per tal com la vostra vida es plena de pec, cats. Bonchs diu aqui nostre se nyor lunyats vos de peccats: e leuats vos de vostres macules: e lauors yo reebre vostres sacri ficis: e haure vostres festas per acceptables: e aço sia dit quant al terç manament.

¶ Capitol. cci. Qui tracta del quart manament de deu e per q̄ hi es hom tant obligat.

EL quart manament sies honraras ton pa re: e ta mare e hauras longa vida sobre la terra: la raho per q̄ nostre senyor deu mana axi honrar pare e mare sies: segons que diu sanct Ambros: car apres deu: nostra vida: e esser hauem p ells: quins han engendrats: e nodrits: ab tants grans affanys: e special, ment la mare. Per tal Tobies en la mort: en special amonesta son fill de tots pūts amar e hon rar sa mare p los grans affanys que per ell hauia sofferts. ¶ Se gonament som tenguts ala dita honor per raho dels bons no, drimēts q̄ hauem haguts de pa re e de mare. E aço molt mes en quant mes val nodrimēt e vir, tuosa vida q̄ no fa tot nre esser natural. Per tal Salamo ensos puerbis en diuersos locs amo nesta tot pare e mare de nodrir be los infants: e de no pdonar ala verga Car diu: que la verga nols fa mal e lunyals de gran mal: p que pare e mare: que mal nodresca infants: son fort cri, minosos deuāt deu: e nostre se, nyor los ho demanera en lur mort: raho dels lurs infants q̄ per lur culpa han mal nudrits e li han tolts fahent los fills del diable p lurs mals vicis. Grās clams pot fer linfant tostemps a deu e al mō del pare e dela ma re: qui mal lan nodrit: e mal in formal en les carreres de deu: e plau a nostre senyor deu: que lo fill e la filla mal nodrits sien tot tēps flagell e dolor al pare e ala mare ptal q̄ per aço sien punits en q̄ han peccat contra deu. E p aço diu salamo q̄ linfant se deu tostēps tenir ab paor fins que sia gran. car lauors troba plaer

en fer aq̃lles coses que debans ha apreses de fer ab pahor. Alguns son axi orats q̃ per carnal amor q̃ han als ĩfants q̃ lo seny han axi perdut q̃ nols poden ferir nels es viiares que ꝑ grans follias que fassen q̃ sien res ans que tot sien malles E pertal vol nostre senyor q̃ lo plor que linfant deuria fer per la correctio del pare e d̃la mare torna sobrel cap dells maters en aq̃ll tẽps: ques deurien alegrar de lurs infants. ¶ La terça raho per que som tẽguts tant ahonrar pare e mare: sies per la gran amor que ells nos han ꝑ que diu Hugo q̃ cõ amor sia la pus noble qualitat dela nostra anima que ꝑ tal negu amat no satisfa sufficientment al amãt si dõchs nol ama. Car diu q̃ amor es cosa tan noble q̃ nos pot pagar sino per amor. E deus assi notar q̃ aquesta amor e honor que deuẽ apare e amara: no solament se entẽ dels vius ans ẽcara dels morts e aytant cõ mes nos han dat: e leixat deço del lur ꝑ raho de aço deuẽ pregar deu tostẽps ꝑ ells: e fer pregar apersones deuotes e fer los dir misses: e moltes oracions e fer cõplir lurs testamẽts espatxadament. Car si nou fas ells cridan en purgatori contra tu tostẽps a deu. E deu tot poderos qui veura la tua gran desconaxença e maluestat plaguarta de grans plagues en cors: e en anima: en esta vida: e en laltra: ꝑ experiencia veuras souint: que deu ensenya miracle en aquells qui en mort o en vida son apare o amare desconaxents: que ia mes no fan de lur prou ans los dona deu plagues moltes a ells e alurs cases. E aço diu salamo en sos ꝓuerbis cap̃. xix. xx. xxviij

¶ Capitol. ccij. q̃ mostra quãts bens son promesos a aquells qui be seruen aquest manamẽt.

PRomet nostre senyor deu de aquest manament a aq̃lls quil obseruen grans dons. Lo primer sies longa vida. Car diu vna glosa digna: cosa es q̃ hage longa vida: aq̃ll qui procura longa vida a aq̃lls qui volrien e traballarien per la sua mes q̃ altres gents e han ia fet tot lur sforç. E si auegades veus que aq̃lls qui honrã pare e mare viscan poc: sapies q̃ ia ꝑ aço la ꝓmissio de nostre senyor deu ia no es meyns vera. Car segons q̃legim Sapiẽcie. iiij. de aq̃ll qui fa bona vida e viu assi poc q̃ nostre senyor vol daytal q̃ ꝑ tal que malicia ni peccat nol dãpna que ell açi no visca pus mas q̃ sia ab aq̃lls ciutadans celestials q̃ stan en segur: e no han pahor de perdre ço q̃ deu los ha promes: aqui preguen lo saluador ꝑ la saluacio del pare e dela mare si vius son o en purgatori: o si son en paradis q̃ hagen de aquell sobirã be ensemps no res

meyns que poca vida virtuosa es appellada de grans temps: e digna q̃ sia altament remunerada segons que toca sapiẽcie. iiij Lo segon don q̃ bons ĩfants hã ꝑ amor e honor q̃ fan al pare e ala mare si es: lur benedictio q̃ ha grã v̇tut: e efficacia sobre los infants. Car cõ diu la scriptura la benedictio del pare e dela mare ferma la casa del fill q̃ no caygue elur maledictio lenderroca fins als fonamẽts. E aço es ver generalment quant lo pare e la mare benexen o malaexen ꝑ grã raho quen han de part dels infants. ¶ Car si lurs infants son bõs si ells lauors los benehexẽ lur bñdictio obra molt en ells. Legim enla vida de sãct steua: q̃ vna dona malahia. ix. infants q̃ hauia. E tostẽps de qui auãt haguerẽ malaltia que tremolauen tots fins q̃ sanct steua los guari ꝑ raho de aço pare e mare ꝑ fellons q̃ sien no deuẽ iames malair sos infans ꝑ tal que lur maledictio nols confona. ¶ Açi nota empo que si los infants no volen obeir alur pare e mare en res que sia ꝯtra deu. E si ꝑ aço lo pare e la mare lo malaexen q̃ aytal maledictio en res no hauria loc. Car cascu es tengut de obeir al principal senyor e pare que no al pare carnal. ¶ Per tal diu Dauid: aq̃lls maleyrã e tu beneyras. Car neguna maledictio no ha loc la hon es la tua benedictio. ¶ Lo terç don de dũ dat a aquests si es alegria de infants: e axiu hauẽ ecclesiastici. iij. qui diu axi aqui honrara pare e mare dara deu goig de sos infants. E quils desonrara no es raho q̃ iames sen vege goig: ne alegria. ¶ Lo quart do d̃ deu a aq̃stes si es abũdancia d̃ bens tẽporals. car cõ diu la scriptura no mor ab fam ne ab set aquell qui a pare ne amare ha guardats de semblants mals. ¶ Lo quint be si es bona fama: e bon eximpli dessi matex. car diu lo ecclesiastic. ca. iij. que digna de gran laor e fama es aq̃ll qui ha molt honrat son pare: e sa mare car la obra aq̃sta merex q̃ aquell qui la fa sia famos e molt honrat per los altres.

¶ Capitol. cciij. Qui mostra la honor que hõ deu apare e amare: e a quantes coses se sten.

Açi deus entendre que aquesta honor que infants deuen a pare e amare se sten a aço ques seguer. ¶ Primerament fer los forana reuerencia: axi cõ es de inclinarse a aells quant los infants los encontren: e de besar los les mãs e de offerirse a son seruey: quãt es loc e tẽps e de parlar los ab humilitat sens susany: reguany rebelio malignitat mes tostẽps ab deguda reuerencia e ab tots senyals de aq̃lla axi cõ es ab caparo leuar h̃ cap o ab senyal de

ato.o ab totes altres circũſtan cies ỏ humanal honor ¶Segõ nament ſe deu enſenyar la dita honor ꝑ deu manada ỏ infãts a pare e ala mare ab deguda reue rẽcia e obediẽcia en totes coſes qui no ſien ꝓtra deu ni ꝓtra cari tat. Tant fort zela e volc noſtre ſenyor deu aq̃ſta obediẽcia que ell mana en la ley de vtero no» mini. cap. xx. que ſi algũ denun» ciara al iutge que algun fill ſia rebella al pare: o aſos mana» ments q̃ lo fahes tantoſt auciu ra ꝑ la pena aq̃ſta qui es la ma» ior pots conexer quant peccat fa aquell quis rebella a pare e a mare en coſes lícites e honeſtes qui no ſien contra deu. ¶Terça mẽt deu enſenyar la dita honor en aiudar los en totes neceſſi» tats lurs per ſubuencio e aiuda de bens tẽporals. E per tal diu Salamo ꝓuerbior. xxviij. que qui ſoſtrau apare o amare lurs bens tẽporals per la qual ſoſtra ctio ells ſofferen affany e miſe» ria q̃ aytal fill es apellat homa» ẏer de pare e ỏ mare lo qual pec cat puge fins al cel. Mas diras cõ pot aqueſt ſanct manament: qui es ỏ honrar pare e mare ha uer veritat cõ diga Jheſu chriſt en lo ſanct euãgeli q̃ qui no aira ra pare e mare e ſor e frara ꝑ la ſua amor: q̃ no es digne de ha» uer ne de poſahir aell. ℜeſpon aq̃ ſanct Gregori: e diu q̃ lo pa re e la mare dignes ſon ỏ honor els deu eſſer feta en ſpecial per manament de deu: e encara que deu nou hagues manat: ſiu dic ta ley de natura q̃ aris deu fer. Empo diu ſanct Gregori ari: q̃ vol dir Jeſu chriſt en lo dit loc allegat que qui no airara pare e mare ſor e frare: q̃ cõſellaran cõ tra la ſua ſancta ley e doctrina: q̃ no hage part ab ell car aytal enſenya q̃ mes ama aquells aq̃ obaeir que no fa aell: Tornant donchs al propoſit dic te quels infants ſiu han ſon tenguts de aiudar ſuppoztar: e de prouehir apare e amare: ſegõs lur poder ſi aquells han fretura. E cõ diu Griſoſtomus o qual maluat fill es al mon e ari deſconaxẽt que dege ni pura ſofferir q̃ ſon pare ne ſa mare ſtiguen ne viſcan en fratura ne en miſeria quant es en ſi e ſiu ſoffer ell pot ſegura» ment ſperar del treſor q̃ deu li dara ſobre ell e ſobre la ſua caſa nel cal ſol dubtar Car abomina ble coſa es adeu infant oblidar pare e mare Ep lo ꝓtrari es aell coſa fort acceptable quant lin» fant es aells reuerẽd e lin dona pus amplament la ſua gracia e merce. ¶Quartamẽt la dita ho nor en reuerẽd parlar ſe deu en ſenyar apare e amare. car com diu ℜRabanus ſup erodũ infant reuerend e humilmẽt parlant a pare e a mare ia porta ab ſi be nedictio de deu. E q̃ ab regany e ab ſuſany e ab paraules du» res torba pare e mare: deu lo ap portara a gran confuſio. eli ven

dra contra en tots sos affanys. Beya lo sauct abat Anthoni q̄ irreuerẽcia aytal feta a pare: e a mare fa los fills infortunats: trists pobres: e als altres tots odiosos. Per q̄ sol per esquiuar aq̄sts mals se deuria fort guardar tot hom. ¶ Quintament te ensenya aq̄sta honor p̄ senyal ō special amor qui sta en ben volẽça de cor: e en paraules reuerẽts e amoroses en obres de vera amistat axi cō es en totes necessitats sentirse de tot lur mal e ensenyar los reuerẽcia ab benivolença special en obres foranes: axi cō es inclinarse aells: e baisar los les mans e seruirlos de ppia persona donãt los primitat e maioritat en totes coses.

¶ Capitol.cciij. Qui monstra quantes maneras hi ha de pares e de mares e com negu no deu dar poder sobre si matex a son infant.

DEus encara saber: q̄ diuerses maneras hi ha de pare. ¶ La primera sies de pare celestial e aq̄st es nr̄e senyor deu la amor e honor del qual deu anar denãt tots los altres. ¶ La segona es de pare spiritual: axi cō son los prelats: bisbes: cōfessors: e a aquests es deguda reuerencia e obediẽcia en les coses spirituals. ¶ La terça es de pare tẽporal e aq̄sts son los princeps dela terra e senyors; e a aq̄stes es deguda obediencia en les coses temporals. ¶ La quarta es del pare carnal: e a aq̄sts es deguda obediencia en les coses p̄ tanyents al propi regiment personal si donchs no cōsellen contra caritat e bones costumes de aq̄sts pares consella lo ecclesiastic axi cap̄. cxxiij. Guardet que iames no dons poder aton infant sobre tu matex: perq̄ no tenides e noli hages anar detras pregantlo. perço q̄ ell deuia anar detras tu. Tots dies veem pares e mares pobres e mesqns p̄ tal com volent exalçar lurs infants vltra poder: donauen los del lur: e ells romanien nepobres e mesquins e lurs infants hauien ne poca pietat: ans nols volien veura: e era iuhi de deu. q̄ axils ne prengues. Car feyen contra lo dit cōsell q̄ deu los da ua perla sancta scriptura. Beya lo sanct abat Simeon: q̄ pare e mare maça dolços als fills e an ínimichs dels fills. Car fayen los fills dinfern en quant puys los infants mal nodrits p̄ pare e per mare van ap̄dicio. E deya que fills desconaxẽts apar e a mare rebotegosos e en deyants aells viuen poc e dolentament: els dona deu mals ifants quils fan pijor que ells no han fet als seus: e son infamis: segons los drets. E per lur desconaxẽça los drets los priuen dela heretat e de tota donacio aells feta p̄ pare e per mare. E diu que soui

veu hom q̃ aytals moren a mala mort desta materia veuras pus larq tractat. en lo.vij. libre del xp̃ia qui es deles leys e consells diuinals. e aço sia dit quãt al quart manament.

¶Capitol.ccv. Qui tracta del quint manamẽt qui diu no auciuras e en quãtes maneras negu pot matar a altre.

LO quint manament de deu sies no auciuras: ço es no faras homey: e ꝑ vigor de aq̃st manament nos es manat: de no auciura negu iniustamẽt. per tres maneras ¶La primera si algu sens auctoritat dela senyoria lo mata ab sa ma ꝓpia: o ab sos tractaments fa q̃ muyra tantost: o apres tẽps o en qualque manera queu faça hou tracta. ¶Segonamẽt pot algu dar mort a altre iniustamẽt encara quen hage auctoritat dela Senyoria si la li dona que noy serua orde d̃ dret: o si ley dona maliciosamẽt: no per zel de iusticia mas ꝑ hoy o per veniãça. ¶Terçament mata altre iniustament falç iutge e falç testimoni: e falç notari qui falçament tracten la mort d̃ algu semblãt es de tots aq̃lls: qui en aytals tractats cõsenten. ¶E deus notar açi que peccat de homey es fort grã peccat e tant gran q̃ dien les sãctes scriptures: q̃ ell es vn dels quatre peccats qui tostemps criden veniança adeu contra aq̃ll quil ha comes. E aço dir nostre senyor a Caim axi cõ legim Genesis.iiij. quant li dix q̃ la sanc de son frare li cridaue dela terra: fins al cel: lo qual peccat actenent lo dit Caim desesperas de la misericordia de deu. E maiorment ꝑ les grans maledictions q̃ deu li dona: e grans penes de present: e iatsia q̃ ell faes mal desesperant se axi de deu. Empero entes la gran letgesa del peccat e les grans penes qui son apparellades deça della a aq̃lls qui voluntariamẽt maten lur ꝓhisme. Car dix lo Saluador: Mathei.xxvi. que coue a aq̃ll qui ab coltell auciura q̃ ab coltell muyra: ço es ab coltell natural: o ab coltell dela eternal sentencia de deu. Car de cascũ coltell es digne lõ homayer: e aq̃sta sentẽcia ha deu dada dient. Genesis.xx. q̃ qui la sanc dom escãpara coue quela sua sia escãpada. Diu Grisostomus q̃ tanta es la ferocitat de aq̃st peccat q̃ sobre puia malicia bestial. car neguna bestia no auciu altre q̃ sia de sa natura ꝑ aquest peccat torna la terra exorca el hom se enfaraex cõ abestia. E del homayer requer deula aĩa del mort q̃ ell ha dampnada quant en si es: o si saluada es requer deu dell son fill: ꝑ gracia q̃ ell ha mort. E langel q̃ es guardia del mort crida adeu contra lomayer dient adeu Senyor iusticia de aquest maluat

homayer qui ha mort aqll que tu hauies per fill el hauies clet per hauer lo regne teu. E yol te nia en ma guardia axi com acar frare meu. Per raho de aço ha uem apocalipsi. xiij. que coue q aquell qui ab coltell auciu q ab coltell muyra. E si vols veura a qst peccat quant es grā acten a la terribilatat q deu enseya cō tra lomayer. Car per be q iusta mēt vn hō hage mort altre. Em pero tostēps roman irregular: e no contrestāt que Dauid volia edificar lo tēple de deu a gloria e a honor sua. Empo nostre se nyor deu nou volc ans li dix: p tal quant molta sanc has escam pada: p tal no vull q tu edifichs lo meu tēpla. Mas edificar lom ha lo teu fill Salamo. Biu Be da en vna sua omelia: e qui po ria pençar quants crits donen adeu ytinuament les anímas d aquells qui son stats malicioса ment morts cōtra aquells quils han morts cruelmēt ytra la tua sancta ley: e volūtat per lur grā malicia: nes pot fer diu aquest q no sien oits lurs precs cō sien fundats en tanta iusticia. diu a quest sanct. ¶ Pença quant deu tot poderos ha auorrit aqst pec cat. car ell mana en la ley que p be que hō qui no ha auctoritat de matar a altre ignocentment matas a altre acas e a fortuna. Empo que fos tengut de fugir en son loc e fos daqui exellat fins que moris lo sobiran bis be. hoc encara mana la ley: q si algu percudira a altre volēt lo auciura q aytal prena mort. E les leys imperials no solament punexē los homayers. hoc enca ra les males intēcions de aqlls qui volen auciura altres si per senyals clars se pot prouar.

¶ Capitol. ccvi. qui ensenya cō per altres vies vitra les demūt dites se pot cometra homey.

NO solament homey se sten ales species: e manaras demunt di tes: ans encara se stē a moltes parts. Car primerament es dit homayer a quell qui pot desliurar altre de mort iniusta e nou vol fer: aço apar extra de omicidi siris dig na. Car diu sanct Agusti q aqll qui no contrasta al mal del pro hisme quant pot sens dubte dl es consent. ¶ Segonamēt se ap pella homayer aqll: qui ab ses arts: e maneras fa q lom no pu ra engenrar o que la fembra no pura concebra extra de homicidi cap. siquis. Es ver q aço se deu entendre de aqlls qui tracten q infant animat en lo vētre de sa mare sia mort. E q la dona que ha concebut faça auortiu E qui segons les leys pcura q linfant se empatra ans q sia animat si es psona de honor pert la mey tat de sos bens. Si es psona de simple condicio: es dāpnada a exilli en seruey dela cosa publi

ca. ¶ Terçamẽt es omicidi aqll qui infant petit posa en loc publicari cõ aqlls quils posen en qualque porta quant son nats sens tot altre recapte de vida. Arimater es de aqlls qui semblant fan de aqlls qui son fort malalts de quina edat se vol q̃ sien los malalts aqlls: o quils nega ols sostrauço qui mils es necessari alur vida. extra de infantibus exposits capitulo primo. ¶ Quartamẽt es dit homaçer qui fa alguna mort ari com aquell qui dalt gita pedra o qui mal ferma lo batall dela cãpana qui caent mata algu. E aqll quis fa metge e no sabẽt lart dona medecines o ysell ples quals coses lo patient mor. E aquell qui deffanent son cors auciu altreal qual podia scapar fingint lie aqll qui auciu lo ladre qui ve a furtar de die: e maiormẽt si lo ladre no porta armes: nes defen. Empero no es ari del ladre qui ve a furtar de nit. Car les leys atorguen: q̃ altre lo pura auciura: maiorment si porta armes nes deffen E iames si veus que noli puxes scapar sens pill de ta psona: e de tos bens segõs que appar. Digestis ad legẽ cornelium de siccariis en la ley qui comença furem. Empo persona religiosa: deu abãs sofferir mal en sa psona: e en sos bens q̃ no que aucia lo mal faytor segons que posa aqlla decretal Suscepimus extra de omicidij p error encare de aquest crim vol nre senyor q̃ hom homayer q̃ los vlls li tornen fers e q̃ lo coltell ab q̃ auciu se torça e que la sanc del mort frescament torn exir: e les naffres se refrescan en presencia del homayer: e q̃ aquell quil iutge e scriu: e dicte la sentencia de aqll q̃ deu morir vol sãcta sglesia que sia irregular Qui arimater manta als ecclesiastichs que ells no vagẽ a aytals sentẽcias a veure si donchs noy van p cõfessar los sentenciats. Aqll encara qui mou lo malalt ptal guisa que pus tost muyra: es appellat homayer denãt deu: e maiorment quant lo malalt defet ne mor abans Nota empero q̃ com homey corporal sia vedat atot hõ no hauẽt auctoritat ne potestat ne seyoria segõs q̃ lo dit mana mẽt de deu o ensenya. Empo alguns sancts pares son stats q̃ han morts a altres sens aytal. humanal auctoritat arí cõ moyses aucis lo egipcia: e fines lo duc appellat zambari. E elias mena q̃ foc del cel cremas adues cinquantenes de homẽs qui li forẽ trameses per Ochozias: rey de Jsrael. Empero dien los sancts que tot aço ferẽ aquests sancts homẽs per granzel dela honor de deu: e p special inspiracio sua. Arimater anegu no es licit de auciura si mater. E Sampso qui feu lo contrari ho feu p special inspiracio del sant spirit de aquesta materia empo

parlarem pus lare si adeu plau en lo.vij.libre segons que ia de munt es dit. E aço sia dit quant al homey corporal.

¶ Capitol.ccvij. qui mostra en quantes maneras se pot come tre homey spiritual.

HOmey spiritual se comet en moltes maneras. ¶ Primerament en sa propia persona. car cō diu la sancta scriptura tot hom qui pecca mortalment es mort spiritualment. car res q̄ fa ça no plau adeu: ne viu en ell: ne ell nou accepta amerit de gloria

¶ Segonamēt se comet en lo ꝓ hisme per rancor de cor. Car cō diu sanct Johan qui ha en hoy son frare digna es de mort. Itē qui nega o tol a son ꝓhisme indigent aiuda. Per tal diu sanct Ambros axi per aq̄ll quis mor ó fam: car si nou fas tu las mort Itez lo prelat o la pare o lo pre sident o pastor qui es tengut de guardar lo subdit de tot mal quant en sies si nou fa: ans p ne cligēcia sua son fill o subdit viu mal o pecca greument aq̄ll ay tal pastor es homayer: e de ay tals requer nostre senyor la anima del mal subdit segons que legim en Ezechiel propheta.

Itē aquell qui dona mal exim pli dessi mater: tirant los altres apeccar: quant en sies: aytal es dit homayer de aq̄lls qui escan delitzen e prouocan apeccar. E de aquests dix Jesu christ q̄ co uenia que mola grā li fos liga da al coll e q̄ fos gitat en fons ó mar ço es q̄ ab grā carrec de son peccat fos gitat en infern. Itez qui diffama son ꝓhisme: qui pri merament viuia en bona fama e lali tol aytal es homayer. car tol li sa vida ciuil qui es presada comunamēt molt per tota gent Item aquell qui aminua nota blament son prohisme per mali cia es dit homayer. Itez aquell qui dona mal consell scientmēt al altre: p lo qual mal consell fa caure en mal son ꝓhisme es dit homayer e aytant mes cō es ma ior lo mal en que lo fa caure per son mal cōsell. Nota que segōs los grans doctors per vigor de aq̄st sanct manamēt: nos es re dat tot desordenat mouimēt cō tra nostre prohisme sis vol en lo cor p hoy: o rācor o en la boca per deshonria sis vol en la obra: axi com es esuahir ferir fellona ment p sguart de veniança o to car laltre desordenadamēt Por empero lo prelat: o hauēt pote stat ensenyar al mal faytor senyal de turbacio: e de indignatio per raho del mal q̄ fet ha fins q̄ perçep en lo deffallimēt senyals clars de correctio: e de penitēcia e de despler de son deffalli ment. Empo lo presidēt qui ay tals senyals ensenya de fora es tengut de tostēps tenir amaga da dins la caritat cruerts aq̄ll axi quel ama a gracia: e a gloria en sa anima e en son cors noli

vulla mal nel ne diga nel li faça si donchs noli procuraua pena ordinariament e iudiciaria per zel de iusticia: e de correctio. E aço sia dit de peccat de homey.

¶ Capitol. ccviij. qui tracta del sizen manament qui diu no fornicaras e ensenya com es gran: e qui porta ab si grans mals.

LO sizen manamẽt es aquest no fornicaras çoes adir segons que expon sanct Agusti q̃ not aiustaras carnalmẽt al cors humanal de neguna ꝑsona del mon: si donchs no es ta muller. Car tot aytal aiustamẽt es peccat mortal e vedat per aq̃st manamẽt. E diu sanct Agusti que veda deu tot aytal aiustament carnal ꝑ tal quant es en si sutze e vil e porta ensi infinits mals al hõ en aĩa e en cors specialmẽt ꝯsuma lom eu sa ꝑsona e li acurça la vida e li tol lo cor el fa afeminat fal diffamat: e fort contemtible e meynspresat per totares. Ret lo molt escandelos als altres ret ses paraules e doctrina cõtemptible ꝑ bona que sia portal a gran pobresa e destructio e finalment a desperacio fa encara la creatura q̃ dequi neix in legitima e per molts caps irregular. E aq̃st mal vici encara toca tan fort la ꝑsona que li tol lo seny e la vergonya el inclina tan fort assi matex q̃ no si guarda al començament pus auesat hi sia: tart es que iames se corregesca en esta vida present. Diu encara que deu volc encara açomenar e ensenyar la sua senyoria sobre lo cors e la anima del hom e per tal quel hom meresques molt en la obseruancia de aquest manament. Diu encara sanct Agusti que per virtut de aquest manament es vedat acascu tot leig vs e desonest e contractio dels menbres vergonyosos. Aquest peccat es en special vedat per tal quant aquell quil comet no solament fa perdre si matex mas laltre ço es ala persona ab qui pecca iatsia que aq̃st peccat no solamẽt sia en la obra de fora ans encara es en la lengua de aquell qui diu sutzes paraules e desonestes: les quals son senyal dela gran corrupcio de son cor. E apres e maiormẽt sta aquest peccat en lo cor: e no solament en consentir al peccat ans encara sens consentiment en la obra pot la persona peccar mortalment: e delitant se dins son cor en lo plaer: lo qual troba en son pençament dela mala obra maiormẽt: quant lo plaer aquell retengut ab plena deliberacio dela raho ꝑ algun tẽps. Aquest pecat ha moltes species deles quals hauem pus larc a parlar quant tractarem deius del peccat de luxuria. ¶ Aquest vici se nodrex en lõ ꝑ star ocios: e ꝑ dir e oir vils paraules e cogi

tar vils cogitacions e ꝑ hauer
males cõpanyies e ꝑ adelitarse
en vils pẽçamẽts ꝑ maça men-
iar e per maça beura e ꝑ vsar viã
des caldes e delicades e per ma
ça dormir e per iaure maça deli-
cat e ꝑ tenir los senys sens guar
dia specialment lo veure e oir e
per acostarse amales auinente-
ses en quant pren desi fonamẽt
que per saui que lom sia e nos
guart deles demunt dites coses
finalmẽt ell caura en aquest pec
cat. Per que los sancts volent
dar remey a aquest peccat en lõ.
¶ Primerament consellen: que
lom se guardas deles coses de-
mũt dites. Apres ques lunyas
de fembres: e fembra dom. E q̃
en temps de lur temptacio re-
correguessen a oracio a deu de-
manant hi aiuda. Apres ꝯsellẽ
que tot hom hagues deuocio e
special refugi ala mare de puri-
tat madona sancta Maria diẽt
li la salutacio angelical: e abãs
della supplicant lo seu fill per
aytals paraules. ¶ Te ergo que
so ineffabilis bone iesu tuo ca-
duco famulo nunc subueni quẽ
preciosissimo tuo sanguine re-
demisti. E axi matex consellauẽ
que hõ recorregues al seu ꝓpi
angel qui ꝑ son offici ha aguar
dar lom supplicantli per aiuda
E puys que aqui la persona ex-
ercit sa virtut e sa bona volun-
tat virtuosament contrastant al
diable axi com afoc quis te en
la vestidura. Ens ensenyarem
encara los pares. ¶ Ara penç lõ
en lo gran seruey: que fa lom a
nostre senyor: e al gran merit q̃
guanya e al grau de gloria quil
spera per aço en paradis. E deu
lom dir lauors entrasi. O deu e
per vn poc de vil delit meynspre
sare deu qui es tan car senyor e
pare e tan gran ben feytor meu:
e dare ma anima al diable e per
dre tant de be com me sta appa-
rellat no placia a deu: ans con-
trestare virtuosamẽt e ab la gra
cia de deu vençre lo diable. O
quãta gloria posa deu en la ani
ma de aquell qui aço fa apres
que ha haguda victoria del dia
ble. Cert lauors lo sanct angel
qui es ton guardia se alegrara
molt e se adelitara en tu: e ama
ra de cara amor e fara a nostre
senyor deu gracias dela tua vic
toria: el supplicara per qualque
gracia q̃ tu has mester ala tua
anima la qual lo senyor beneyt
nole li negara ans la li atorga-
ra largament quant veura que
tu ames puritat e per hauerla e
per ferna plaer a nostre senyor
deu tu batallas virtuosament
ab la carn e ab lo diable. E aço
sia dit de aquest sanct manamẽt

¶ Capitol. ccix. qui posa lo setẽ
manament lo qual es no faras
robaria.

LO seten manament
es no faras robaria
ne res leuaras ane-
gu furt comet tota

persona qui teres del altre contra voluntat de aquell de qui es la cosa. Si dõchs aquells quiu rete nou fa per piadosa cautela ari com fa aqll qui te ton toltell e nol te vol dar quant te veu fel lo per tal que no façes qualque mal. ¶ Item en temps de extre ma necessitat pot hom pẽdre lo pa del altre per preseruar si mateix de mort. Item si lom pren ço del altre p manamẽt de deu: noy pecca. ¶ E ari sen portaren los fills de israel laur e largent que hauien manlleuat dels egipcians quant fugiren de egipte: e non cometeren furt. Car ferẽ ho per manament de nostre senyor: qui en res que prena ne fa ça pendre no pot cometre furt com ell sia senyor general de tota creatura. Deus açi saber que furt se pot cometre en moltes maneras ço es si lom pren p altres maneras vltra les demunt dites ço q̃ seu no es: ans es dal tre: defet: sis vol ho faça de nit o de dic. E deus saber que per aquest sanct manamẽt nos es vedat sacrilegi ço es pẽdre res de la sglesia: e de tot loc sanct: e usura e simonia e tota rapina: e tot frau en comprar: e en vendre: e en retenir se coses trobades o loguer de missatges o de seruentes o de qualseuol altra persona qui traball per tu. ¶ E de aquest peccat diu sanct Jaume: que la clamor de aquells aquis fa puia al cel contra aqlls quis detenen lur loguer o lur sance traballs. ¶ Per aquest sanct manament es vedat de tenirse deçimes primiçies e qualseuol dret de tota possessio hoc encara tot guany de mals iugadors e acostumats en aquest offici e tot sospitos contracte e tot desmesurat loguer e salari: e tota mala administracio fraudulenta: maiorment de pupill e tot guany vil: e desonest. hoc encara per aquest sanct manament es vedat que not seruescas dela penyora de aquell qui let ha enpenyorada: si donchs nou fas ab sa licẽsia o rebent enpaga lo seruey que la dita penyora preses; hoc encara si desmesuradamẽt te seruers dela cosa que has logada: est tengut de pagar e de restituhir tota la desmesura e lo preu desordonat que has pres dela cosa logada.

¶ Capitol. ccr. qui mostra com aquest manament streny aqlls qui posseexen vassalls.

Per vigor de aqst sãct manament son obligats tots aquells qui han senyoria de poble de no pendrer res de aquell sino aytant com es antigament e rahonablamẽt acostumat e praticat entre lurs predecessors e ells. ¶ E si fan lo contrari: cometen gran crim de rapina e son tenguts de resti-

tucio. Cometen encara crim de
deslealtat: e de fe trencada ala
qual cascũ senyor es obligat de
tenir ason vassall axi com lo va
sall al senyor E aytant mes que
lo vassall comes cosa rahona-
ble que ell qui deu hauer mes
sauieza e virtut: e noblesa quel
vassall se guart mes ỏ fer obres
qui sien contra fe promesa e leal
tat de senyor a vassall axi mateꝯ
per tal quant lo senyor es vica-
ri de deu en esta part e posat p
deu en esser pastor pare e gouer
nador de son poble. Per raho
ỏ aço deu esser auisat aguardar
se de fer adeu despler ne offen-
ça ne al poble acll comẽnat afer
neguna sobreria ne malicia ne
furt ne rapina ne robaria p res
Beu encara pendre tot regidor
de poble: los grans perills en
cors e en anima qui son per deu
manifestats atots los regidors
mal tractants: e mal gouernãts
despullants lo poble. Car com
diu la sancta scriptura per aqst
peccat los tol nostre senyor deu
les senyorias eles dona a altres
els dona persecucions de ini-
michs rebellios de lurs vasalls
e vida trista els priua ỏ hereter
e si lols dona seran tals que tot
lo aiustat decipen e giten tot a
desastre per aquest peccat los
tol nostre senyor la vida ans de
temps. ¶ E apres los dona tur-
ments en laltre segla maiors q
a gents del mon. E mereren ho
be que axils ne prengue. Car
nos adeliten sino en despullar
lur poble e en despendre orada
ment ço que en trauhen en grans
vanitats e follies e en tenir sta
ment vltra lur condicio e digni
tat: e fer altres mals molts. E
han ab si en companyia multi
tud de ladres e de homens qui
res no han ab deu los quals ac
tenen continuamẽt affer pijor e
per sta via los portan ala fi adã
pnacio de lurs aies e adestruc
tio de lurs cases e apseuerar pti
nuamẽt en mala vida. E nostre
senyor qui hou e veu la gran af
flictio que donen alurs vassalls
inclinat per sa gran pietat alurs
lagrimes e clamors fa morir a
mort letge aytals regidors ds
dona dalla largamẽt ço que me
reren. ¶ Com diu sanct Gre-
gori: abominable e importable
es aquest adeu e als homens: e
qui nos pot stimar en la sua ma
licia tant es gran q aquell ãpeu
ha posat en parc: e en regidor
e iutge de son poble sie tirã emi
mic e lop rapat e falçari decipa-
dor e ladre e public robador e
destruhidor de son poble perq
diu sãct Bernat en vn seu sermo
axi O regidors del poble de deu
scoltau e no vullau esser folls.
car tenguts sou de hauer senyo
sobre tots altres homens no pẽ
çeu que vostres vassalls sien vo
stres catius. Car senyoria nous
stec dada sino p cõseruar en los
pobles pau e iusticia romanent
en ells tostẽps plena franqsa e

senyoria de lurs bens per q̃ dõ
chs vosen puiats entãta supbia
e voleu cõsultar en mal tractar
tot e aq̃lls qui ten caramẽt vos
son per deu comenats apparel-
lau vos al iuhi de deu fort e ter
rible Car sapiau que aytal vos
sta en breu apparellat a vosal-
tres e atots aq̃lls qui mal vos
ꝯsellen. ¶ Itẽ Cessarius en vna
epistola que trames a Mauricij
emꝑador dix axi. Not faça goig
de tos vassalls: car no es teu tõ
patrimoni ia sta separat dela
possessio de tos vassalls. Net
studius en dampnar los si no
vols perdre tu matex: e fer des-
pertar ꝯtra tu aquell qui dorm
no saps tu que los regents de
lurs rapines qui son tan grãs ia
mes no fan satisfactio ans morẽ
sens aquella: e per conseguent
pijors que altres gẽts. No saps
tu que trasor mal gonyat no ꝓ-
fita ans corromp e decipa lo bẽ
gonyat el fa cõfondre e perdre
soptosamẽt. No saps tu que de
trasor mal gonyat no pots fer
almoyna. No saps tu que de tre
sor de rapina hagut si als fills se
trãsporta que les lurs cases der
roca e lur stament decipa e lur
vida cõfon e apporta ells e lurs
pares a confusions: e innumera
bles vergonyas Guardet don-
chs Emperador que sies cõtent
de ton patrimoni: e aquell ad-
ministra prudentment. Prime-
rament donant ne adeu per sal-
uar la tua anima: e per endreçar
ta vida: e apres per sustentacio
tua: e de ton stament. E axi faẽt
sera deu ab tu en totes obres e
carreres et saluara per sa merce.
¶ Item Licomençis scriuint al
rey de Anglaterra diu axi: Rey
per quet marauelles si deu ta
tolt part de ton regna: e ta mul-
ler e tos fills: e dubtes de pijor
tot die. No saps tu si has tolta
adeu la sua honor e reuerencia:
sofferint e fauorint tos consel-
lers e officials homens del dia-
ble: corrumpents tota iusticia: e
veritat: e mantenint tu sabẽt te
furarias: e ꝯgregacio de ribalts
e de iugadors enteses en obres
letges: e occupan blassemar con
tinuament lo nom de deu: tot
poderos. e dela sua mare. par-
lants paraules qui layre enfos-
quexen: e malahexen los sancts
de paradis. Entre ells se contẽ
vsures e rapines: e fraus sens fi
entenẽts en ambriagueses en lu
xuria e en tota speçia de peccat.
E tu qui est vicari de deu. sabs
aq̃stes iniuries ten grans esser
fetas en la terra: e sots ton regi-
ment. E marauelles te com deu
te perseguex. cert mils te deuri-
as marauellar: com not ha tolt
ton regne: e la persona: e quet ha
gues puys perpetualment dam
pnat obre. donchs tos vlls: e ve
ges en quins mals ten grans ia
us. e recorre adeu de tot ton cor
al pare celestial demenant mer-
ce: e esmenant te mala vida:
e sies al teu poble fort mise-

ricordios:e iust e diligent regi-
dor. e bon rey e noble. E resti
tuhir ta lo senyor benеyt tot ço
q̄ has perdut:e puys te saluara:
si en aytal vida perseueras. p̄ to
tes aquestes coses appar cō los
regents del mon:e apres tota al
tra persona es tenguda de obser
uar aquest sanct manament.

¶Capitol.ccxi.qui posa lo vuy
te manament q̄ es no faras falç
testimoni:e com p̄ aço nos es ve
dat mentir:e quantes species hi
ha de monsonagues.

LO vuyte manament
de nostre senyor deu:
sies aquest no faras
falç testimoni ꝓtra tō
phisme. Aq̄st crim diu sāt Agu
sti:es tan gran:q̄ nos pot suffi-
cientment punir maiorment de
aquells:qui en iuhi sobre cosa
pilloſa:fā falç testimoni lo qual
testimoni falç: es aytant pus
greu:cō es greu la cosa.de ques
fa son falç testimoni. E diu que
p̄ aquest sanct manamēt: no es
vedat tot linatge de mētir E no
ta ell mater en lo libre dit de-
mendacio:q̄ tres species hi ha
de mōsonague. ¶La primera se
appella iogosa:ço es quant al-
gu ment per solas: e aq̄sta dessi
matera no es peccat mortal: iat
sia que hom religios:o prelat:o
gran senyor:fa mester q̄ nou pre
na en costuma per no dar als al
tres mal exēpli dessi mater. E
per guisa se poria fer:q̄ seria grā
peccat. ¶La segona se appella
officiosum; e es mōsonaga que
profita a altre. E diu q̄ p̄ gran pro
fit:que sen pura seguir:negu no
deu offendre deu:dient monso-
naga. Empero quāt se digues p̄
persona seglar. en cas q̄ no no-
gues a negu: nen donas mal ex
impli:en profitas assi matex o a
altre no seria peccat mortal.ma
iorment quant la psona qui la
diu:non fahes offici. ¶La terça
specia:se appella pernicioſum.e
es quant algu nou a altre.p̄ son
falç testimoni: e de aq̄sta diu la
scriptura prouerbiox.xx Testis
falsus non erit impunitus.ços
que fahēt falç testimoni nō esca
para:que no sia terriblamēt pu
nit per nostre senyor deu: en sta
vida:e en laltra. E diu ell matex
que contra aq̄st manament.fan
los murmuradors: e diffama-
dors:qui falçamēt o per malicia
diuen mal de lurs phismes.hoc
encara son en aq̄lla matera cul
pa.aquells qui volēter les hou
en. E aq̄lls qui no gosen dir:la
vitat lla hon se deu dir: sens pa
hor. E axi matex:aq̄lls qui apor
ten paraules males:de vns a al
tres. E apres son los lagotes:
qui son fort falços testimonis.
fahent creura als homens dessi
matexs:ço qui noy es:e axils en
ganen per lurs falçes testifica-
cions:e plasentaries de aquests
vicis en special direm deius en
aquest tractat dels .vij. peccats

mortals. quāt parlarem de pec cat de lengua. Aquest peccat es fort greu: en persona religiosa: en quant en ella deu hauer veri tat: e temor de deu: e amor del prohisma: mes q̄ en altra perso na. e si nou ha: mala per ella. car deu la punira fort greument.

¶ Capitol. ccxij. qui posa lo. ix. manamēt: lo qual es no cobeia ras la muller de ton prohisma.

LO noue manament de deu sies aq̄st no co beiaras la muller de ton prohisma. Actē assi: que axi cō dit es demunt en la exposicio del. vij. manament: que cō natura humana sia fort corrūpuda: per peccat de auari cia: per tal nostre senyor no sola ment ha vedada auaricia en o bre ans encara ha vedada cobe iança semblantmēt enlo p̄posit: de aquest noue manament. Car vaēt lo bon senyor q̄ natura hu mana es fort corrumpuda: per peccat de luxuria: ꝑ tal no sola ment ha vedada la obra per lo sizen manament: ꝑ lo qual ma na que hom no furt res al altre ans encara mana ꝑ aq̄st nouen manamēt que hom no cobeig: en special la muller de son pro hisma. Car quiu fa ia ha comes peccat de adulteri. E acten assi: que diu Remigius: que iatsia q̄ tota vil cobeiança desliberada: en lom sia peccat ꝑ lo mal ꝯsenti ment: dela nostra volūtat. Em ꝑo nostre senyor deu en special: en aq̄st manamēt exspressamēt veda la cobeiāça d̄la muller del prohisma. ꝑ esquiuar peccat de adulteri Bonchs diu ell: actena assi tot xp̄ia: cast e carnal. quant es adeu odios: lo peccat de ad ulteri: e d̄ sodegar la muller del altre: o lo marit: o la dona mari dada. Car deu tot poderos: so bre aço ha fets: dos specials ma naments e hay posades diuer ses leys penals: en lo cors: e me naçades grās penes en lo segla esdeuenidor. E si aço es cosa let ge en hō: e en dona seglar molt pus letge es: sens cōparacio: en hom o en dona de religio: axi cō ensenya la seguent istoria.

¶ Capitol. ccxiij. qui mostra cō aytal cobeiança carnal es fort perillosa en persona religiosa: e proueu per istoria.

SApies que en Floren ça fou vna mōge: qui senemora molt: de vn hom mullerat el hō a quell de ella. entant que la muller qui aço sabe: se en gelosi. entant q̄ ella sen clama a sos parents. E los parēts repta ren al marit. El hō pres e ligat en la amor dele monge: no sen poc leixar per res ala fi. la mul ler sen actes: ala verge Maria fort denotamēt. E la vigilia de la natiuitat dela mare de deu cō la dita mōge fos demenada: que axis al dit seu anemorate

ella tota ardent deuellas ꝑ vna
scala: caygue per la scala auall:
e trencas la cama: e lo bras en-
semps: es deffeu la cara: ꝑ q̃ no
poc anar: aparlar ab lo dit ane-
morat seu: e apres crexent lo dit
mal: ala dita dona: nos poc al
mõ trobar metge: qui la pogues
gorir. E feta resposta ꝑ los met-
ges: q̃ son mal era incurable: e q̃
couenia ala fi: que ꝑdes la cama
el braç: feuli deu gracia: q̃ recor
rec ala verge maria: ab grans la
grimes regonaxent: son grã pec
cat e deffalliment E acostãtse lo
iorn: en lo qual los metges li de
uien tallar la cama: el braç: ꝑ tal
q̃ tot lo cors noli podris. E ella
ab grans plors e lagrimes. Re-
correc ala mare de deu suplicãt
la q̃ ella ꝑ sa merce: li empetras
aiuda: ab lo seu glorios fill. e axi
suplicãt adormis. E vehe aytal
visio en durmẽt E era li vijares
q̃ la mare de gracia li apparec: e
deyali: vilana fembre: e sutze
maluada religiosa ꝯcubina del
diable: e renegada del meu fill: e
no has gota de vergonya: q̃ tu
recorregues ami: qui tant fort
has ahontat lo meu fill. Car ꝑ
vn ribalt adultre: las leixat: e li
has dat ton cor: e las tolt al teu
primer spos Jesu christ. Dicte
que si no fossen stats: merits de
alguns sancts: q̃ has inuocats:
qui men hã preguada: ia yo vo
lia procurar ab lo meu fill de ta
malicia q̃ morisses ne visquesses
pus sobre la terra car. tot tõ mo
nestir has fadat: e sullat per tos
mals anemoramẽts: e ta religio
cõfusa e prouocades les altres:
affer semblant. O fembra mal-
uada: ꝑ que entraues en orde: e
not valguera mes haguesses
pres marit en lo segle. hoc enca
ra que fosses stada cõcobina de
qualque hõ seglar: q̃ no quãt est
en religio: e est amiga de aqueix
hõ mullerat: e penseste q̃ per tal
quant no est cayguda en la ma-
la obra de fornicacio: ab aqueix
hom: q̃ per tal sies neta de pec-
cat. Cert no pas: q̃ deu qui prin
cipalmẽt: acten als coratges de
les gents. mes q̃ ales obres: sap
e veu: que ꝑ les males: e letges
cobeiãçes qui son stades: entra
tu e aqueix hõ no solament has
comesa fornicacio e adulteri ab
aquex hõ mullerat. hoc encara
sacrilegi: en quant tu eras dipu
tada al seruey de deu: e sapies q̃
diuerses vegades: fores caygu-
da en la mala obra. sino q̃ deu ꝑ
sa gracia e merce: e sens merits
teus ta volguda preseruar. Per
q̃ yo de p̃sent actanẽt ales grãs
dolors: e mals que has sofferits
patientmẽt: en la present malal
tia: e per lo bon proposit q̃ has
de corregir ton peccat: e per los
prechs e lagrimes: q̃ has fetas
recorrent ami: te impetrada gra
cia ab lo meu fill: q̃ de present si
es sanada e guarida E ꝓtestant
que dessi auant no torns en lo
peccat: o en semblant q̃ morras
amala mort tantost. Empo de

nuncia al hom: de qui eras ane
morada: que si adeu se torna en
tregament: q̃ trobara ab ell mi
sericordia. Empo mentre assi vi
sca: ha esser infortunat e pseguit
e en pobrehit. Car aquestes son
les penes en sta vida de aquells
quis anemorē: deles sposes de
deu: e noy seruen reuerencia a
lur senyor Jesu christ. Aq̃stes
coses dites la mõge se desperta:
es troba: sana e p fectamēt guari
da: e feu de qui auãt fort sancta
vida: e fina be sos dies en sa reli
gio: e ell morí en molta pobresa
e miseria. Empo sa p grã patiē
tia feu bona fi. vet assi cõ veus
cõ nostre senyor deu: fort raho-
nablament ha vedada p aquest
sanct manamēt: tota carnal co-
beiãça: e en special aq̃lla: qui es
contra la muller del altre: e ma
iorment hi es enteſa: aq̃lla qui
es enuerts les sues sposes: çoes
enuerts dones religioses. E aço
sia dit del nouen manament.

¶ Capitol. ccxiiij. qui posa lo. x.
manament qui mana que no co
beigs res de ton prohisma.

DO desen manament
de deu: sies aq̃st: no
cobeiaras la cosa qui
es de ton prohisma.
E deus saber q̃ lo. vij. manamēt
demunt dit: veda la obra de fo-
ra: menant que hõ no furt res a
negu. Mas aq̃st manament: ve
da la cobeiança del cor. E deus
assi saber: que cõ natura huma-
na sia fort corrũpuda per peccat
de auaricia: e lo dit peccat no so
lamēt en la obra: ans es princi-
palmēt en lo cor p tal no solamēt
basta a nostre senyor deu: q̃ lom
se guart de la mala cobeiãça qui
sta en lo cor on deus saber: q̃ ay-
tal mala cobeiança fa lom molt
amar si mateix carnalment: qui
es rael de tot peccat: e p conse
guēt: lo fa fort iniust ensi e cruel
al phisima el fa ladre: raptor: e
robador: e ple de tots altres
peccats segõs q̃ declara vna glo
sa: sobre sanct Pau. E nota que
aq̃sta mala cobeiança: quant es
al cor: e la volentat hi cõsent no
stre senyor la reb: e punet axi cõ
si lõ hauia feta: ia la mala obra.
per tal dix lo Saluador. mathei
v. que si algu se esguarda la fem
bre per cobeiar aq̃lla: q̃ aytal ia
ha fornicat. axi que deu pren ay
tal cobeiãça axi cõ si lom: hauia
comes ia lo peccat. Per raho de
aço lo benecyt senyor nos mana
quens guardem de cobeiar los
bens de nostra phisima: per que
p vigor de aq̃st sanct manamēt:
nos es vedada tota mala cobe
iança de qualseuol cosa tẽporal
qui vingua al hõ: per rael de co
beiança. E p tal dat lo dit mana
ment: ayantost se seguer aquí
mateix: q̃ no cobeiaras siruēt ne
siruenta: ne bou: ne ase: ne res q̃
sia de ton phisima. E aço sia dit
dels. x. manamēts de nre senyor
deu: e per ẽseguent del terç trac
tat: dela quinta part principal

de aquest libre.

¶Capitol.ccxv.Assi comẽça lo quart tractat dela quinta part de aquest libre lo qual tracta e determena dels.vij.pecats mortals e aqui fa differencia entra peccat venial e mortal.

Ara hauem adir dels vij.peccats mortals: e deus saber assi que lo peccat voluntarí:se pter perlos sancts pares en dues maneras Car algũ peccat se apella venial altre mortal peccat venial:es alguna desordinacio en la psona. la qual nola separa de deu nela fa digna de pena eternal. Empero ell porta abssi:algũs carrecs e mals. ¶Lo primer si es q̃ tol al hom la feruor:e bona disposicio:de fer les coses de deu : e fa lom pararos e carregat. E de aquest mal ir. ¶Lo segon:q̃ tol al hõ molts merits:e bones obres que hom faria : si aytal carrec:e fredor:e indisposicio nos sentia de q̃ ve. ¶Lo terç mal : qui es q̃ amínua la gloria : que hauriem fahẽt los dits bens. ¶Lo quart que souint aytals peccats venials:son occasio de ferne de mortals. ¶La quinta q̃ fa hom digna de pena:laqual si assi nos paga : costa massa en purgatori a temps: mas en infern es punit eternalment. Car aqui no si remet pena ne culpa : de aquests hauem adir largamẽt.en lo terç libre del christia.lo peccat mortal:en quãt fa preposar la amor de deu.e fa lom mẽysprecar deu qui sobre totes coses : deu esser honrat:e lunya lom de vera iusticia:e de vera virtut. Per raho de aço ha deu condãpnats tots aqlls:qui ab peccats mortals:o ab vn tot sol mortal viuẽ : aço p que aytals son tostẽps enla sua ira.e priuats de gracia.e de gloria:e dela sua amor.els tol tots los bens:e merits: q̃ de abans hauíẽ. q̃ no vol quels valguen a hauer gloria:els ha condampnats:a hauer ppetual dampnacio en cors e en aia en infern ab companyia de diables:ab tenebres teribles ab tot linatge de maledictio. E de totes aquelles penes:ques poden dir:ne cogitar p neguna pença. Empo assi nota:q̃ del peccat original: venial e mortal.parlarẽ cau compus largamẽt ala fi de aqst tractat. dels peccats q̃ ara comẽçã arractar Deus assi saber encara:que aqsts peccats mortals son partits p.vij.caps.qui son dits Gola. Paresa. Superbia. Luxuria: Auaricia. Enuia. e Ira. Primerament donchs hauem adir:del peccat de gola:e parlarẽ curtament dell.e dels altres. car de tots hauem ia parlat largamẽt: en lo dit terç libre.

¶Capitol.ccxvi.q̃ tracta de peccat de gola e ensenya cõ es gran peccat e leig.

Gola es leig peccat: e per nostre senyor deu vedat: per les rahons seguents. ¶ La primera: Car diu sanct Hieronym: que debades te treballes: a vençre los altres vicis: si primeramẽt aquest no venç. Car abstinencia e tẽperança enla gola: porta es de entrar en tota virtut. ¶ La segona sies car per aquest vici: lom desonra molt nostre senyor deu. en quãt li fa fer deu: de son ventre: e fa q̃ la aĩa: e lo cors qui son tẽples d̃ deu: sien abitacio del diable.

¶ La terça si es: car cõ diu sanct Agusti lom dona per aq̃st peccat: dessi molt mal eximpli al ꝓhisma: e fa lõ fort odios: e mẽyspresat: e importable als altres: e atots cruel: e tol lo seny: El engrossex e fa tot lõ bestial e li dona via: atot altre peccat: e ala fi lo dãpna. ¶ La quarta raho posa sanct Ambros: en vn sermo: hon diu axi. Guartse cascũ chrestia: dela amor dela gola. Car lo golaffre: iames no sent: ne ha neguna consolacio celestial. Aquest vici fa rebellar: la carn al spirit fa lom gran parlaras: e de males paraules fa lom viura en grans: e cõtinuas ansies d̃ son ventre: fal encara tot mũdanal tol li tota la vergonya: ꝓcurali malalties e li acurça la vida de molt: e apportel apobresa el fa dissolut: e apres lo dãpna ala fi. La quinta sies: car tẽperança en sa gola: fa los cõtraris bens segons q̃ diu Grisostomus: en vna sua humilia: e fa lom amic de deu: e proueu. car tots aq̃lls qui la sancta scriptura diu esser stats abstinents ha dades grãs e specials gracias axi cõ apar de sanct Johan babtista: e dels infants: que exiren sens mal: dela fornal de Babilonia e de daniel e de molts altres Aq̃sta fa lom honorable e çensat: e ginyos: e dispost a oracio: e acontẽplacio: deles coses celestials: e diu ell aqui axi. O qui es: q̃ no am abstinencia: quãt pença la abstinẽcia: del nostre cap Jesu christ: q̃ pobre: e sens peccat anaue souit preychar e laç e viat ariba de qualque font: ab aquells sancts apostols meniaue: algũ poc de pa soliu: e auegades meniaua alguna poca de fruyta: e tart conuidat: meniaua alguna poca de cuyna. O quãt eximpli nos dona de sa abstinencia: lo beneyt senyor: q̃ auegades anant: e endurãt tant anduraue: que aq̃lls beneyts apostols: per sobres de fam: preniẽ algunes poques spigues: de gra dels cãps. que freguauen: e axi meniauen: e endurauen ab lo traball fins al vespre. e seguexse aqui axi. o del piadors e beneyt senyor: e quantes vegades li esdeuenc aell aço: q̃ ap̃s son traballar anãt p̃ycant: orãt informãt les gents: e apres son pobre e cruu e tart meniar: iayia en los cãps e dormia aqui

eximpli de ꝓpõ.

en gran part dela nit:e orauè ab tota sa vigor/e sa força:e exercí/tant:e turmentant aq̃ll seu pre/cios cors: p impetrar a nos gra cia:e misericordia del seu pare: per/dar anos/ eximplí: de molt traballar:p la nostra saluacio:e deturmentar ab deiunis: e ab moltes abstinencias: e ab poc dormir:fins q̃ lom ne fos ben se nyor E aço ensenya ptanyer ma iorment al deuot xp̃ia.quant de cõtinent:q̃ hac rebut babtisma: sen entra en lo desert e aquí de/iuna.xl.dies e.xl.nits.car sabia que nostre pare Adam:e nostra mare Eua.en lo començament del mon:p desordenat meniar: foren gitats de paradis.e procu raren:quãt aells fon dãpnacio ppetual assi mateys:e atots nos altres. Per aq̃stes rahons apar sauiamẽt:e per grã be lo senyor beneyt nos ha vedat de come/ tra peccat de gola.

¶Capitol.ccxvij.qui mostra cõ amor de delits e poca amor de penitencia fan lom viura en pec cat de gola.

PEr mils esquiuar a/ quest peccat: consella aq̃ll grã doctor Estra bus:en vn seu tractat de abstinẽcia: q̃ hom deu fort auorrir: tots carnals delits Car cõ proua ell aquí ma ter:aquest son mort dela nostra aia:segons q̃ lo saluador diu:so uint en los seu sancts Euãgelis donant maledictio a aq̃lls: qui entenen en delits.car diu.que a quells qui assi entenẽ en lurs cõ solacions e plaers vn iorn plo/ raran:ço es quãt deu los haura intiats Diu Grisostomus q̃ de lits tol en lo seny:e la vergonya e fan lom dissolut:e foll: el fan lunyar de deu:e meynspresar:e auorrir penitentia fan lom fort fret: e esquiu en les carreres de deu. Diu sanct Hieronym q̃ de lits tapen los vlls al homẽs ari que iames mẽtra viuen nos ve uen e la pena quis seguer:apres la mort:los obra los vlls e lano res no son atẽps de esmenarse. E es pijor q̃ segons diu Job tra met los deu la mort soptosa:en tant q̃ nols leixa regonexer.e en special delits:qui son enmeniar e en beura:son al hõ golos occa sio:de grans mals: segons q̃ ex periencia ensenya tots iorns:e istorias quiu recontẽ de molts. E aq̃sts auorrimẽts de carnals delits:consellaue lo Saluador: quant deya preycant ari vellau e aorau souint e de moltes occu pacions del mon:e de massa me niar e beura:per tal que siau ap parellats al iuhi de deu. E deya Johãnis.xij. ari q̃ ama carnal ment si mater:ell pdra si mater: e quis airara:no volent satisfer ala carn:e ala sanc ell trobara e guanyara si mater.car ala fi tro barsa en gloria. Per q̃ deya ell mater:en altre loc ari seu peni tẽcia:car siu seu:lo regne de deu

vos fa dar: e si nola feu tots pe-
rireu. car deya lo beneyt senyor
lo regne del cel: nos pot hauer:
sino ab força e vigor de vera pe
nitencia. E si a aço es obligat lo
seglar: quant mes la persona re
ligiosa. ¶ Segonament ysella a
quest doctor: que aqsta peniten
cia: aparega per tot lo mõ. E pri
merament en lo cor que nol leix
peder de vils cogitacions: ans
les li luny: axi cõ a veri: ne leix
parlar la légua: enço aques vol-
ria adelitar carnalment: ans li
mana que call tostẽps: sino ay-
tant cõ sia necessari son parlar:
e lauors bax e curt: ne leixs tos
senys corporals: anar alur gui-
sa sino metrãte la mort dins ta
aia: infinides vegades lo iorn.
specialmẽt lo veura: el oir: quis
giren: amolts mals aperçebre E
la gola sia sobre tot guardada.
Car diu labat Isac que fam en
ventre de hom bo: grans alas li
dona amolt volar alt: sobre la
terra fins adeu E diu q̃ deiunis
continuats: mesclats ab grans
e cõtinuades vigilies: farien en
pocò tẽps venir al hõ engrã pfe
ctio. ¶ Terçamẽt ysella q̃ en ton
meniar: no solamẽt te guarts de
massa en quantitat: ne de massa
souint: ans encara te guarde: q̃
mengs nodridamẽt. Car no est
bestia mas psona rahonable. q̃
deus entendre: en ton meniar:
de no fer ta força. Car no ha be
stia al mon: qui mẽg ne begua:
per força donchs nou fasses tu:
qui est rahonable. Guarde en
cara: que no mengs massa ardẽt
mẽt. Car ensenya lom esser grã
golafre: car pories ten escanyar
ney cerchs massa gran apparel-
lament de delicadura. ne sies fe
stijos de no meniar: ço quels al
tres ỹtinuament mẽgen. car qui
fa lo contrari se ensenya massa
delicat: e odios e carregos als
altres.

¶ Capitol. ccxviij. qui mostra cõ
deu hõ corregir los pobres deli
cats e curiosos en lur meniar.

Aci deus notar: que es
vna gran abusio: e let
gesa de algunes per-
sones: qui encasa de
lurs pares: nos vahe
ran iames sadolls: de pa dor-
di e si entren en orde: o pugẽ en
stament tornen axi delicats que
no mengen alls: ne cebes: ne res
en quen hage cone quels haiau
aparellar mils ameniar q̃ atots
altres. E del millor vi quis pu-
ra trobar: car en tot altre: trobẽ
que dir. Aço es tan gran fastig:
e pudor e abominacio adeu: q̃
fins al cel puia. car cõ diu la scri
ptura abominable cosa es adeu
pobre argullos Diuse del sanct
abat ylarij: que cõ ell hagues vn
monio: qui no volgues meniar:
del pa del seguol. que los altres
meniauen. ytal ell mana: que cõ
tinuament menias: de aqll tot
solin: sens cõpanatge. fins que
si fon auesat. E diu aqui: q̃ ha-
uian vn altre: qui no meniaua

del pa:quis offeria enles misses dels morts. E ell mana q̃ quant mort hi hauria que lo pa que aquell monio meniaria fos posat en mans del mort:e sobre los cors mort:e altre non menias. mentre aqll duraria: e axis feu de fet fins ques cõferma ab los altres. E diu aqui q̃ deya aquest sanct abat:que hom religios:q̃ totes coses no menia:p sa curiositat:q̃ no es vida d̃ pobre. mas dom carnal: e mundenal: e qui te stament. E per tal fa differencia:entre aço e allo. Mas seruidor de deu:totes coses deu pendre:q̃ deu li do: e de aqllas hu milment vsar:p amor de aquell seny or quiu ha creat:e liu dona Lo sanct abat Effren ysellauc a tota gent:e specialment als seus monios que fossen fort cõtents en lur vida assignant hi grans rahons. ¶La primera car vi trẽ pat aguha lentenimẽt:e fa molt gran be al cors segons q̃ posa Auicenna. ¶La segona: car vi begut desordenadamẽt:fa rebellar:la carn al spirit. ¶La terça: car beura destempradamẽt procura malalties grãs:e fa pudir la alenda:en tant que negu:no li pot star de cara. ¶La quarta: car aytal beura ambriague lom qui es vna deles pus letges: letges e viltats q̃ sien en hõ. Car per aqsta:lom torna cõ abestia: e pert la raho:es posa apetill de fer mal sens fi. E ret lom fort di ffamat;e sullat;e mẽyspresat: de nãt tota creatura. E maiormẽt es gran raho en dona:mes que en hom: sobiranament en dona religiosa.

¶Capitol. ccxix. qui mostra cõ la persona deu e pot adeu offerir de son meniar grans e molts saccrificis seruant algunes prudents maneras.

Interrogat lo sanct abat Johan: per vn seu dereble: cõ poria adeu:tot iorn offerir sacrifici a ell plasent: respos lo dit sanct ari. offirli deta gola aytant sacrificis: cõ faras de abstinencias p amor dell quant meniaras. E dirli lo dereble aqll: precte quem digues que vol dir. Respos lo dit sãct abat yo to dire actẽ dit ell als seguents punts. ¶Lo primer es aquest quant tu meniaras:tu sa tisfe anatura per guisa qué puxes viura e treballar:e lo romanent que tes dat daras tu p deu heu lexaras p la sua amor. ¶Lo segon es q̃ tostẽps te leus dela taula ab alguna fam:e no dons al ventre tot ço q̃ demana. Car aço es sanitat de cors e de aia: en quant enclou tẽprança e es alguna aspretat e penitencia. ¶Lo terç es:ans q̃ menges primerament pença q̃ leiraras per amor de deu. e si est religios:no fasses almoyna de aço qui es de la comunitat. mas de allo qui es en special atu:e per ton meniar es donat. ¶Lo quart açi

embriaguesa

que no carrechs massa lo ven-
tre:per los grans mals qui sen
podé seguir. ¶ Lo quint p amor
de abstinencia: esquiua tot con
uit:e tot vi special e fort:e totes
fruytes: e tots suchs extraordinaris e tota spe
cialitat:e sies comu ab los al-
tres ab qui menges:e no ab res
singular. ¶ Lo sise iames no fas
ses mala cara:a meniar quit se-
ra posat denant.ne demans do
ble prouisio: ans la tua parter
ab deu. ¶ Lo sete:no begues si-
no certes vegades:e sien dues o
tres e sia lo vi bē amarat:e gros
eno p res:precios ne podcros.
¶ Lo vuyte not esmay abstinen
cia de gola.car de grans ligams
de mortals carrechs te desliu
rara:e fara viure molt e alegra:
si tostēps la conserues ab tu ma
ter. ¶ Honenament mentre mē
ges: no parles molt: mas fort
poc:e per necessitat: per tal que
not oblit la abstinēcia: e not an
gan ton apetit: e ta gola. ¶ Lo
desequant trobaras grā sabor
en algun meniar sip altre pots
satisfer a natura: leira aquell la
uors. E p esta via ab poc affany
poras tot iorn offerir en ton me
niar:a nostre senyor deu molts
sacrificis aell acceptables. Be-
ya encara aqst sanct abbat quāt
deiunes: fe q ton deiuni no sia
scarn a deu. Car dir que hō deiu
na:e que satisfa ala carn larga
ment:e pas lo die sens alguna
afflictio ō fam:e de set noes aço
ver deiuni: ne tal que nostre se-
nyor deu lo haia molt p accep-
table. Cō el digue per ysaies ari
aquest es lo deiuni q yo he ele-
git:ço es q lom do afflictio ala
sua anima: aqll die e gir la sua
intencio afer penitencia: e a pē
çarse en la sua mort:e aparellar
si de cor. Com donchs te pēças
q nostre senyor deu haia per ac
ceptable lo deiuni de aqll quis
farta es reffarta arompra sentu
ra scientment e q no haia fam:e
puys beu aquell vespre: mentre
que pot:es cōforta ab diuerses
cōfits:cert aytal deiuni no si in
clina nostre senyor vet quants
mals fa peccat de gola:per q no
es marauella sies p deu vedat.
Beya lo sanct abbat Anthoni:q
iames home amant la gola no
fon net ne cast:ne hō de be:ne p
seguēt bon seglar:e iames no
fon bon religios. E sies letge co
sa en hom: ia es pus letge cosa
en dona:e maiormēt en religio
sa.

¶ Capitol. ccxx. Qui tracta de
paresa e quant de mal fa.

PAresa, es lo segō pec
cat mortal:e diu Ba
masceus:que es tri
stor agreuiant lo cor
entant q no delita hō
res fer:durant aqlla. En tant q
tol aquesta al hō:ço de q es ten
gut de fer adeu:o per son mana
ment:lauors es grā peccat. car
diu Jeremias:q maleyt sia aqll
qui fa la obre de deu negligent

mēt. E cō deu no do sa maledic
tio: sino ꝑ gran peccat: segueixse
donchs: que paresa es gran pec
cat. E cō tota peresa sia mescla
da: ab alguna negligencia. Diu
Lcho papa: en vna sua homilia
q̄ paresa fa ahom infinits mals
car ella es ladre amagat: quins
furta totes nostres bones obres
tolent nos q̄ neguna nō fassam
e nou perçebem: fins q̄ som ala
mort: quant nos trobam nuus:
e sens tots bens. Aquest peccat
diu ell: tol al hō lo tēps de sa vi
da: car fali perdre q̄ res de be no
fa elo tēps que deu nos dona ꝑ
ferli son seruey: lo pararos lo
pert tot: enlo seruey del diable.
Aquest peccat diu ell: tol al hō
lo tēps desa vida: e fa lom ple d̄
mals desigs: e d̄ mals pēçamēts
e gran peccador: moll e flac atot
ço q̄ de deu sia: enueios atot al-
tre buyt de tot be: inclinat atot
mal: mal parler: mal feyner: grā
garrulador: e amador desa carn
e desa gola. Per raho de aço de
ya sanct Hieronym: en vna sua
epistola axi. guardet de esser pa
raros: maiormēt enlo seruey de
deu. Car peresa fa al hō: dar cō
tinua dilacio. de acostarse adeu
prolongant de die: en die per la
qual lom se fa cōtinuamēt pijor
e pijor fins que cau en obstina-
tio: e entāta duresa: que son fet
pot anar ꝑ perdut. si deu tot po
deros noy aiuda: per special gra
cia sua. Per raho de aço diu ma
ximus en vn seu sermo axi: fo

gits xp̄ians aparesa fogits hi.
car gran inimic es de tuyt. Car
della ix vostra indeuocio: e po
ca amor: e temor adeu: della ve
vostra couardia: e pahor e ꝑuir
ferm lealment adeu: della ve q̄
meynspresau lo regne de deu:
quius es promes: e q̄ poca cura
e diligēcia: haiau de vostres ani
mas: qui son assi ꝑ deu posades
per fer obres virtuoses: e ꝑ les
quals haien paradis. De paresa
ve: que viscau axi cō aorats: qui
no saben ques fassen: ne ques
diguen fins q̄ la maça del iuhi
de deu: los fer sobre lo cap. Itē
Isidorus diu: per q̄ viu lo para
ros sino en dāpnacio sua: pus
res d̄ be no fa: e tots iorns creix
sa pena: e asa dāpnacio: dell. dix
lo Saluador en figura: per q̄ oc
cupa la terra larbre sens fruyt:
sia tallat e gitat al foc lo para-
ros no es digna: dela aygua q̄
beu: ne dela vida que ha: q̄ ares
no es bo: sino ala mort. Dōchs
senyor muyra: e vage en son loc
lla hon tostēps sera occupat: cō
tra sa voluntat en dolors: e en
tristos que no hauran fi iames.
Item prosper ad metrū Ep̄um.
si la malicia vols pençar de pa
resa: veuras que sots aquesta se
scusen falços contēplatius ypo
crites: oraciones: e de tacayns:
lo exercici dels quals es tostēps
peccat e rapina. E si la vols cō
pendre clarament: guarda qui
nes follies nexen: e veuras que
della ix deffallimēt de cor. afer

tot be. poc esforç en star ferm en tot bon proposit: fredor e desalt de tot be: escampament de enteniment a tota part: ignorancia deles coses de Deu. parlar vanitats e viltats: e mal dels altres: negligencia dela propia salut: curarse de coses inpertinẽts e que no pertanyen ala persona iutiar los altres. Callar lla hon deu hom parlar: desconaxença: indeuocio alagria bestial meyns preu del iuhi de nostre senyor deu: e no cura dela mort ne dels perills desta present vida.

¶ Capitol. ccxxi. q̃ tracta quant deu hom tractar hom pararos.

Sanct Ilary: en lo seu tractat. parlant com peresa es mort: e inimiga de caritat: diu axi. Si altre mal no fahia anos peresa: sino quens tol: que no fassam res de be mẽtre som vius. ens endurex lo cor affer les coses de nostre senyor deu: e a esmenar nostra vida: sol per aço la deuria hom auorrir. axi com ala mort. ¶ E diu ell aquesta ensenya als pararosos golateiar: e sots specia de caritat: tostemps procura ala carn carnals consolacions: e sots specia de consolacio deguda e caritatiua. en tota part ab instancia de menarço qui es dela carn: e contra penitencia e puritat: e ne tedat de vida. ¶ Recompte ell mater: aqui q̃ era vn monio: qui sots specia de pietat: tostemps consellaue ꝑ mils e per millors maneras: e per millors vicis: e per grans. Reposos: e solasos: allegant que als homens de nostre senyor deu: deuien esser dades per lurs merits: moltes e grans consolacions: E diu aq̃ll sanct abat: que lo monio aquest era hom pararos: e golos e murmurador: gran dormidor: e poc feyner: e sercant solasos. E aço entant: que grã part dels altres hauia ia girats ala sua corrupcio. lauors labat: tenent capitol dixli sodiu axi fill de perdicio: tu ab les cautelas de ton pare lo diable est açi vengut: acorrõpre los altres: sots specia de pietat: allegant tostemps consolacio: no saps tu que diu lo nostre redemptor Jhesu christ als mundenals sercants consolacions. ¶ Maleyts sou vosaltres: qui haueu vostres cõsolacions açi. Car vn iorn plorareu per a tostemps. E tu ab falçes maneras: volent anos procurar la dita maledictio: e perdicio. de nostres animes: tostemps nos allegas falçes cõsolacions: çert clarament mostres: q̃ est contra nos loc tinent del diable. volẽt nos per carnals vias portar a dampnacio. O hõ miserable. e q̃nes ꝯsolaciõs deu sercar lom religios en esta vida sino q̃ haia

lobõ religios

y bona consiencia: e ques adelit en obres virtuoses: e ques pens en los bens: que spera haver: en lo regne de nre senyor. E quals consolacions pot haver: en lo mon maiors que aqstes. no con trestant q si lo monio ha necessi tat: que no sia aiudat prestamēt per caritat: mas aytal aiuda: no apporta absi aytals aballimēts axi cō son aquells: q tu cōsellas p tu matex: e per los altres. Ac ten ales ysolacions q los sancts pares se dauen atart. ¶ Legim que sanct Johan euāgelista: se aconsellaue ab vna perdiu. Em pero iames no leixa: la rigor de penitencia apostolica: que lo sal uador li mana: ne legim ques donas agrās meniars: ne abōs vins: ne agran dormir. ans ana ue descals ab vna gonella: sens diners: ab molt fret fam e fretu ra. ¶ E axi es dels altres pares sancts passats: qui tostēps nos han ensenyat: defet o per obra. quel cors nostre propi. axi cō a vil cosa: mentra que es sa e fort deuem tractar axi com aseço es carregantlo de molta feyna: do nantli gros e poc meniar: e do, narli de grās bastonades. E tu ensenyas que sia colt: e tēgut po sat: e fassa asa guisa. e sia nodrit en grans cōsolacions. Per que dixlo dit sanct abbat. que ta ma la presencia e doctrina: qui ians han lo monestir fedat: no vagē auāt. per ta mala presencia. vull que dequi auāt: te sia despullat labit monacal: e sies gitat ō tot lo monestir per atostemps Eten vages per lo mon: honte vulles sercant ysolacions mundanals qui apportan los setglars ales desconsolacions: e dolors de in fern. E diu que de ytinent estes de qui gitat per atostemps: se, gons lo manament del dit sanct abbat. per que conclou axi Ila rij: que paresa es fort peccat pe, rillos e gran falsari: atots aqlls qui ab si la tenen.

¶ Capitol. ccxrij. qui mostra cō paresa fa lom buyt de tot be d fa fin orat.

Eten diu aquest yla, rij aqui matex: la ma nera com aquest pec cat dāpna los homes e veuras que si algun vol esmenar sa vida tantost diu lesperit de peresa: guarda que comēcas. car tu est delicat: e no poras fer penitencia continua, dament: ne poras sofferir diu, nis: ne aspretats quis ptanyen a ver pendent: ans series tātost mort ne nostre senyor no requer axo del hom: bastali lo bon cor. E per esta mancra amollex lo cor del hom el rete que visca car nalment: e axi cō se vulla: e pro, met axi matex longa vida. ¶ E aço que ara no pot: puys o pora fer quant sia demes dies: e lo temps passa: e lo temps sen va:

e lom roman en lo famer: e nos vol acostar: ala scala: per quen isca: ans es ꝯtinuament pus puruc acomẽçar e obrar res de be. E axi cau en pecat de necligẽcia qui es q̃ no ha tãta: ne quãta de cura desa propia saluacio: nes cura de recõsiliarse ab deu: nes cura de satisfer aell: ne ason prohisma: en res que li sia obligat. e axi viuint en desobediencia de deu: oblida tot si matex: fins q̃ ve ala mort. E lauors vahent se en lo iuhi: ab tãts mals: e no ab negũ be desesperes de tots pũts es dampna. Acten tu matex assi e veuras te per aquest peccat: lo pus orat hom del mon. Car cõ haies senyoria a gouernar vn gran regne ne iames no sies stat necligẽt: apendre vn diner. Empero iames no haguist vn iorn ne mig plena diligencia: ne ançia ne cura: de saber tu matex: e ta ꝯsiencia. e tos peccats ne los remeys de aquells ne has prouahit quet sapies confessar: e quet ordons a orar: e supplicar adeu: quet perdo: ⁊ salua per sa merce. Ara veges assi: cõ pots clarament veure que ꝑesa e fredor de cor: e poca amor ala tua anima: te tenen axi ligat: e axi fora tu matex: que est axi ver orat: e malicios e inimic dela tua anima: cõ al mon puxa esser altre: e tot aço fa peresa e nicligencia: e meynspreu deta saluacio. Noes donchs marauella. si aquest peccat dampna lom: e si deu lo ha entant hoy e abominacio.

¶ Caoitol. ccxxxiij. Qui mostra cõ feruor indiscreta no val res per be que tengua lom occupat e en feynes tostemps.

Contra aquest peccat de peresa: es vn gran peccat: e mal: quis appella tẽpesta: e feruor indiscreta: e es quant algu fa tot ço que fa axi: rebeament e ençesa: que appar q̃ sia diable. Car aytals no han cap ni sentaner: ne dret ne enuers: ne guarden dret ne raho si no q̃ seguexen lur enteniment: axi com abesties. E de aq̃sts diu sanct Ambros: se deu hom fort guardar: de posar los en regiment de ꝑsones. Car ala fi portar les hien soptosamẽt: adespe racio e seria gran perill de venir souint a grãs scandels: per lurs oradures. E de aq̃sts parlauc sanct Pau ad romanos. xij. diẽt Racionabile sacrificiũ vestrum E volia dir q̃ qualseuol sacrifici q̃ lom fassa adeu: quel fassa ab raho: o ab maduramẽt: e no ab tẽpesta. Diu Victor: q̃ aquests son de aq̃lls: dels quals hauem Luce. xi. Qui ab belzabuc princep dels diables: volien fora gitar diables: e nos poc fer. Car diable: no pot fora gitar diable mas deu tot poderos: qui no es rebeu en ses obres: mas tot benigne e suau e be quens fa mester. Alguns son qui volen axi

en senyar zel de be: el mostrē axi oradament: que mes desplau a deu aq̄ll zel axi orat: q̄ noli plau tot lo be q̄ cuyden fer. E a aço significar diu sant Gregori: que manaua la ley antiga q̄ entot sacrifici: posassen sal: car diu sāct Gregori: tot sacrifici: se deu fer ab seny. Car hauē sapientie. vi. que deu no ama ne vol: ne presa sino aquell: qui va ab seny: e ab sauiesa. Diu lo fabulari: que vn ioue veent: q̄ vna mosca sera posada en lo front de son senyor: volent len leuar: pres vna destral: e volent ꝑcudir ala mosca dona tal colp: al frōt de son senyor: que aucis lo. Axi son alguns qui volen corregir alguna mesquinesa: e fan ho ab tant debrogit: e ab tan gran sforç: e vanitat: q̄ apportē laltre adesperacio: ꝑ raho de aço diu lo ecclesiastic. xxxiij. que aytals gents: axi desmesuradament ardents: son fort grās peccadors: e cauen: e abunden: en grans peccats. car no solamēt fan caure si mateys ans encara los altres E la pena de aqsts: e dels ꝑarosos: ensēps volc declarar Dauid: quant dix en lo psalm. Incensa igni ⁊ sufeca a facie vultus tui peribunt. E volia dir: que homens massa ardents e homens massa frets: e molls: cascu de aquests son condēpnats: denant la cara de deu. E donchs chrestians diu sanct Hieronym anau pel mig: ne ab massa fredor: ne ab massa calor: mas ab la raho: e consiencia e temor de deu: e caritat e saluar vos ha deu qui es pura sauiesa e amador de aq̄lls: qui en tots sos fets: posen denant si la sua amor e temor.

¶ Capitol. ccxxiiij. qui posa remey contra paresa. Sentencia capt.

REmeys cōtra paresa: son aquests. ¶ Primerament auesarse aorar ab feruent supplicacio al senyor ꝑ aiuda contra aquesta plaga. Car finalment nostre senyor te oira. Car ell qui mentir no pot diu: q̄ aquell: qui cōtinua sa oracio iusta e rahonable: que aquell sera oyt e aq̄lla suplicacio es fort rahonable e anos fort necessaria segons que pots veure: si actēs als mals: quens fa peccat de paresa segons que demunt es dit. ¶ Lo segon remey sies exercitar si matex poderosamēt. Car com diu sanct Bernat: la carn dessi matexa es freda e pararosa afer tota res de be: per q̄ fa mester al hom: qui vol adeu plaura: que cōtra la inclinacio dela carn: repugna e fassa rigorosament la obra de deu: ala qual ella cōtrasta. E diu vn sanct: q̄ aquell qui ab feruor de deu deguda: fa vigorosament les obres de deu. que aquell seruex deu adespeses de deu. ¶ Mas aquell qui sens aytal feruor: seruex deu: e fa la sua obra e forçant si matex.

que aytal seruer a son cost: e a sa
macio: e ꝑ conseguēt: son seruey
es a deu molt pus plasent q̄ del
altre. per q̄ consella assi vn doc-
tor: q̄ ia ab tēps deu hō proua-
hir: q̄ neguna paresa ne fredor:
no pura hō empatxar en lo tēps
que hō ha affer: la obra de deu.
e deu dir axi la raho: aytal ora
has affer la oracio: e humiliacio
o almoyna: o qualseuol altre:
veiam dōchs cō ho faras: q̄ sia
fet altament. e q̄ sia plasent a no
stre senyor: çert fer ho e axi. e axi
sim ve al cor fredor: o peresa gi-
tar len he vigorosamēt: dient e
fahent aytal e aytal E ꝑ esta ma
nera: lom fa son seruey a deu se-
guramēt: e ab esforç: a deu plasēt
¶ Lo terç remey es ꝑseuerar ab
persones ardents: e feruēts en
lo seruey de deu. Car axi com la
brasa: stant ab les altres: sta to-
ta ençesa e lunyada deles altres
tantost se refreda: axi es dels ho
mens: car si stan ab companyia
dels homēs feruents e deuots:
aytals seran. E si ab dolents: e
ab frets ꝑseueraran: aytals serā
axi cō diu la sancta scriptura so
uint: ¶ Lo quart es sostraure: e
lunyar dessi matex: totes coses:
qui puxen lo cor el cors amollir
axi com es vs de coses molles e
dolçes: e plasents: e vsar d̄ coses
dures: e aspres en meniar e en
beura. dormir: e encara en ꝯuer-
sar: e en parlar en tota part: hon
lom se gir q̄ esquiu blandicies e
ablanimēts. Car meniar e beu-
ra delicadamēt: ligam es d̄l dia
ble: en tenir lō ligat: q̄ no pura
portar fam: ne set: ne iaure en bō
lit: e nuu ab son pler: fort te lom
ligat: q̄ nos leu aloar deu: quāt
es ora. e molt amar carnalment
alguna ꝑsona grā ligam es del
cor del hō q̄ nos ençēna a amar
deu e ꝑ prouahir a tots aq̄sts ha
ordenat la sancta mare sglesia:
de dir ales matines aytal bene
dictio. Auinculis peccatoꝝ no-
strorū absoluat nos oīpntens ⁊
misericors dn̄s. E vol dir axi: a
quell qui es tot poderos: e tot
misericordios senyor nos vulla
desligar: dels ligams de nostres
peccats. ¶ Lo quint es recorrer
souint: a la doctrina dela sancta
scriptura: qui tota bull: de aq̄sta
materia: ço es q̄ negu no sia ara
ꝑaros: en lo temps: en q̄ pot ara
tant gonyar: cō es lo regne de
deu: e q̄ cascu fassa: lo be q̄ pura
mētre hi es atēps. E aço diu sa
lamo: car mēbrar te deu: q̄ vas
alloc: hon no val poder: ne sa
ber. Mas val hi solamēt hauer
car com diu lo senyor: a aq̄ll qui
haura: sera dat: e a aq̄ll qui no
haura: sera tolt: ço q̄ paria q̄ ha
gues. E sanct Pau: crida: guar
dau vos que aq̄st beneyt temps
q̄ deu vos ha dat a saluar vr̄es
aīes: q̄ nol ꝑdau ne tāta gracia
de deu: no la rebaū enua. Car cō
diu Jeremis: lo iutge sobira: lo
tēps apellara ꝯtra tu. en lo iuhi.
E de aq̄stes amonestacions e de
semblants: ha infinides en la sā

cta scriptura. E de aq̃esta materia: han parlat los sancts: fort largament: en lur sancta doctrina: tota fenex quaix en sta materia: ço es quel hõ: no çes ꝯtinuamẽt: de apparellarse adeu. ¶ Lo size sies actẽdre: al eximpli dels bons e virtuosos: qui no ꝯtrestant q̃ son molts: e foren en esta vida ab samblant cors: e carn e sanc cõ nos. Empo faherẽ marauellas no ꝯtrastant q̃ eran generosos delicats: iouens: richs: e poderosos Donchs q̃ porẽ nos dir: q̃ siã axi coarts. e puruchs: e mesquins: en fer obres de deu si iouens e dõzelles delicades: e semblants gents ala demunt dita raho han fetas tan grans coses: ꝑ amor de deu O quanta cõfusio e vergonya: sera aq̃sta denant lo iuhi de deu: e denãt los sancts angels seus: q̇ seran aqui presents. Mas pẽça la gran dolor de cor: q̃ sera atu: quãt penceras los grans bẽs: que hagueras poguts fer: en sta vida. els grãs bens que pogueres hauer fets e gonyats en ꝑadis. E quet veges pobre: e nuu e despullat. e tot mesqui denãt la fas de Jesuchrist. Cert diuen los sãcts: q̃ aq̃sta es vna deles grãs penes: q̃ han los dãpnats: hoc encara aq̃lls: q̇ son en purgatori: quãt pençen la grã auinentesa: q̃ han haguda de fer grãs bens. E axi la han ꝑduda follamẽt. Dõchs deya sanct Pau: mẽtre tẽps hauem: obrem e fassam be: car tost vendra lo die: en que haurem la paga ꝓmesa ¶ Lo sete sies quẽs vage lo cor: aquines coses som tenguts: e veurẽ q̃ res q̃ fassam: nons basta: cõ iames no fessem sino traballar: nit ni die: ne com haguessem: mil anys de vida necent. mans si les hauiẽ Car nos som obligats: de adorar loar: e beneir: nr̃e senyor deu. e aço principalmẽt. Segonamẽt ferli gracias: d̃ls seus tan grãs benifets los quals deuẽ pençar al mẽys principals: Terçamẽt deuẽ plorar e dolre nr̃es peccats: e orar: e satisfer ꝑ aquells. Quartamẽt som obligats de cõplir: ses leys e manaments: Quintament de guardar nos de peccats: e en defendre nos matexs: de exercitar nos en obres virtuoses. Sisenament deuẽ prouahir: q̃ siam bõs e fassam be als ꝓhismes: morts e vius e pregar per nostres ben faytors Setenamẽt hauẽ a satisfer anr̃es ben faytors: e atots aquells aqui som obligats. Vuytenament hauẽ aprouahir al iuhi d̃ deu q̃ ala mort sia anos bo e ꝓfitos e piadors. Nouenamẽt que ꝑseuerem en gracia: e q̃ nõs dampnez ans haiam paraadis Que donchs atantes coses siã obligats: e infinides mes: q̇ pot star en sta vida ocios. E atotes aq̃stes occupacions actanent lo saluador: ꝯsellaua diẽt axi. Vigilate qꝛ qua ora nõ putatis filius hoĩs veniet. E volia axi dir anos vetlau e treballau cõtinua

mẽt: car tal hora vẽdra lo fill ỏ deu apellar vos al iuhi seuq̃ sol nous ho pençau per q̃ es escrit. Beneuyrats seran aq̃lls q̃ ell a trobara vellants: ço es q̃ seran be occupats: e traballãts en fer lo seu seruey: e en fer les sues sã tes obres: car a aq̃lls dara lo seu regne. E aço sia dit: del pec cat de paresa.

¶ Capitol. ccxxv. qui tracta del terç peccat mortal q̃ es luxuria.

LUxuria es lo terç pec cat mortal: e es luxu ria segons q̃ Damas scenus toca carnal de sordinacio e delit desonest en la carn: lo qual delit ço diu deu squiuar tot hõ: p les rahons se guents. ¶ La primera sies car a quest peccat ofen molt a deu: en quant li desonra son templa: lo qual es lo nostre cors: segons q̃ diu sanct Pau prima corintios iij. ¶ La segona car tesen molt p offes: lo sanct Angel quins es dat en custodia: q̃ en sa presencia: li fassam o entenam: en tan grãn letgesa: car ell tot es natedat e mundicia. ¶ La terça car a quest peccat: continuamẽt apor ta mort spiritual daltre. E aço appar: p la obra qui requer cõ panyia: car hõ ab fembra comet aquest peccat: e no solamẽt dam pna si mateix: ans encara ala fẽ bra. ¶ La quarta es: car en aq̃st peccat es lo diable molt pagat. car en aq̃st peccat: son les sues armes. Car per aq̃st diu sanct Gregori: ha ia la maior part del mon subiugada assi mateix ¶ La quinta. car per aq̃st peccat lom nafra si mateix letgament. Car cõ diu Aymo super leuiticium: luxuria naffra lo enteniment: e fa lom quaix bestia: occupali tot lo cor: entãt que no pẽça en deu ne en res qui de be sia: tol li la vergonya: ela consiencia: diffa mal deuant tot lo mõ: fa li auor rir: tot quãt es de deu. tol lo cor al hõ: el fa afeminat: e indisposta tota virtut: eli aporta tots los altres peccats. Item Ugo en vn seu tractat de vicis diu axi: si la luxuria ames: couc que axit lu nyes de deu q̃ de sos iuhis not spaordescas ne ses menasses no temes. Item en durey lo cor axi com apedra: q̃ visques en mol tes misies: e amergors: en grãs remordimẽts de consiẽcia: mes dapnosos que pfitosos: en quãt anegu no obacir. Grans malal tics te aportara e tolra grã part dela vida darta odible iouent: trista migenia en ta vida: e do lorosa e pudent vallesa: e apor tarta a gran pobresa e subiuga ra atos inimichs: tolrat te fe: e ta lealtat: e fara ladre: e fill de monsonague: e gran golafre: e sutze parler. E finalment te dã pnara en cors: e en anima. vet q̃ fa luxuria: a aquell qui la vol e late ab si mateix. E p esta raho la deu hõ fort esquiuar. Item aqui mateix diu axi. acten atots los passats: qui son stats luxurio-

sos: e diffamats de aq̃st peccat. cõ han feta mala fi: nols ha pogut aiudar: senyoria ne riquesa: ne neguna cosa sots deu. Actẽ a Nero empador: e a Salamo: e a Maffumet: e atots los altres: dels quals seria lonc de comtar Per raho de aço diu lo ecclesiastic. cap. xv. no seguesques tes vils cobeiãçes: e males inclinacions. Car siu fas: ellas te aportaran atal stament: q̃ seras sots los peus de tos inimichs. Bonchs diu aq̃st qui auorrer tots a q̃sts mals fug aluxuria e atots vils desigs.

¶ Capitol. ccxxvi. qui monstra quines coses inclinan lom a luxuria.

Es coses qui tiren: e inclinan lo cor a luxuria segons q̃ dien los sancts: son aquestes. ¶ La primera sics mala guardia del cor. Car cõ deya lo Saluador del cor ixen les fornicacions e adulteris: e tots los mals q̃ hom fa p raho de aço conseilẽ los sãcts q̃ fa mester q̃ hõ guarde lo cor: que si mala cogitacio de luxuria hi ve q̃ acolp len git hom cridãt adeu p aiuda. E en cara repugnant poderosament e girant lentenimẽt a altre cosa qui sia plasent e honesta: axi cõ es pençar en la noblesa poder e sauieza: e saber de nostre senyor e en la dolçor dela vida del saluador e dela sua sagrada cõuersacio. E si vols: gira lentenimẽt aqualque terrible cosa: axi com es la mort al iuhi de deu tot poderos: e ala dolẽtia e miseria tua e poca bonesa e valor ¶ La segona cosa qui molt apporta luxuria al hõ: sies mala guardia dels senys e aço volia dir Jeremies: quãt deya q̃ la mort entra dins lom per les finestres: ço es p los senys corporals: axi cõ apparp experiencias: si vols actẽdre pumerament adesonest guardar: car si lõ vol fermar lull: en guardar: ço q̃ li pot pcurar aluxuria: tentost lo cor es inflamat: p tal deya lo saluador. Si lo teu vll es mal: tot lo teu cor: sera male tenebros. E si lo teu vll es net: tot lo teu cor sera net e pur: p tal acõsellauẽ los sãcts: q̃ hõ hague tostemps grans guardies sobre sos vls ço es fugint de tots locs on li pogues sen tractar e no formar los en res plasent: special ment en fembra: ne encara en qualseuol persona: per amor de puritat de cor. Segonament acten desonest oir: car qui vol oir viltats: ne cõuerçar ab psones carnals: qui parlen vils paraules: o canten vils cansons: conc ala fi: q̃ sen vage ensutzat dins son cor: ne pot esser: que la persona sia casta: si volẽter hou viltats: o paraules luxurioses. ¶ Terçament acten al adorar: e veuras que homẽs qui molt se adeliten: en mosquet o en siuleta: o en aygua ros: o en aygua nafa; o en semblants odors;

q̃ aytals donen mal exímplí: de
sa honestat: ales dones seglars
maridades: es soferír per cobrír
lurs mesquineses. als marits.
mas en dones ne en homens re
ligiosos: es cosa abominable: e
escan delosa fins al cel. Car do-
nen testimoní que no amẽ peni
tencia: ans son vils e carnals: e
sens honestat e vergonya: e ab
poc seny: e ab poca temor ð den
¶ Quartament acten al gustar
car sit plauẽ not adelits en bõs
meniars e delicats e en bon vis
nos pot fer q̃ hages gran amor
a castedat: ne que ams molt ho
nestat que n o sies luxurios tot
Car diu sanct Agustí que luxu-
ria: latrína es dela gola: per q̃
coue que qui ama la gola: e late
ab si que la latrína li ha adar ço
es q̃ li ha acõsentir: ases males
inclinacions. E diu ell: si los ab
stinents e fahents grans penitẽ
cias: en lo desert sostenen terrí-
bles tẽptacions dela carn: que
donchs q̃ deuẽ estimar del gola
frequí no sap q̃ ses abstinencia:
e qui serca les coses: en beura: e
en meniar. qui mes lo poden en
çendre en luxuria: sino tot mal
p que donchs diu ell: que hom
cast guart molt la gola: q̃ sia no
drida e abstinẽt e posada en grã
mesura. ¶ Quintamẽt pença al
tocament desonest: quantençen
en lom en luxuria. Car lla hon
aro es. ia noy cal pus dir: Car
aytal persona: ia es en la mala
obra: e ia iau preguõt. en lo pou
de luxuria. per q̃ aquest seny: fa
sobiranamẽt arestrenyer atota
part. Car si de qualque part es
desfrenat: la psona es perduda
de tots punts: tacada de aquest
peccat. segons q̃ posa sanct Ber
nat en vn seu sermo aço guarda
uensobiranamẽt los sancts pa-
res: e amadors de puritat del
sanct abbat Pambo legim: que
li fon acusada vna mõge de vn
monestir: q̃ ell tenia sots saguar
da: e acusarẽ la q̃ vn hom le pal
punyaua: e la tocaue desonesta-
ment: ell trobant p sa inquisicio
que ari era: de cõtinent li despul
la labit: e la trames asos parẽts
allegant los q̃ entra dones reli-
gioses: noy deuia star sutze fem
bra: per tal que no ensutzas to-
tes les altres. Car dix ell: qual-
seuol dona que tocamẽts deso-
nests soffer: per pochs q̃ sien cla
rament ensenya: quel cor ha cor
romput: e q̃ mes e mes sofferria:
hoc encara lo tot si loc e tẽps: e
auinentesa hauia E si aço es ter
rible abusio: e letge en dona seg
lar: qui pot pençar: quin crim es
aq̃st: en dona dada adeu: e posa
da en religio cert fins al cel: per
q̃ aq̃st seny: deu esser fort guar-
dat p tot hom qui am castedat.
Capitol. ccxxxvij. qui mostra q̃
nes altres coses inclinan lõ alu
xuria e q̃ ensenen lom aluxuria.

Acara son altres co-
ses: segons q̃ diuen
los sancts: qui molt
ençen en la luxuria. E

primera diuē que es molt habi-
tar enſēps: e negociaiar homēs
ab fembres: e fēbres ab homēs
Car cō diu ſanct Hieronym axi
cō es impoſſible: que foc apres
eſtopa: nos encena: axi es impoſ
ſible: que de aytals acoſtamēts:
nos encena: es acap de luxuria:
ne digues diu ſanct Hieronym:
que ta parēta es aqſta: o ton pa
rent. Car la carn tota perentia
corromp: axi cō appar de aqlls
los quals legim: q̄ deſonraren
lurs propics germanes: e fillas
e prop parentes. Aço haies per
ley: que noy ha altre medecina:
ſino fugir de cor: e de cors: e per
tota manera: e per toſtēps axi q̄
no fius dela caſtedat: paſſada
me de te antiguitat: e deta pma
nia. Car en tots aquests caſſos:
ne legim de grans homens. qui
hi ſon cayguts. E ſi de tu mateix
has ſtimacio: pēça q̄ Adam, llot.
Samſo: e Dauid: e Salamo hi
ſon cayguts: donques qui pot
dir de qui auant que ſia ſegur: q̄
tant grans homens ſien ſtats p
aço aterrats cert no negu ſino a
quell qui hi fuig. per tal diuen
los drets: q̄ lo primer argument
que lo prelat ha per puar: que
algun ſia incontinēt e ſoſpitos
de luxuria: ſies ſouineiar ab fē-
bres. Legim del ſanct biſbe Eli
ſander: que cō li fos accuſat: vn
capella en alexandria: qui ſouit
anaue a vn moneſtir de mōges:
a veure vna ſua familiar: e cor-
regit p ell. E lo dit capella nos
pogues ſtar: ō viſitar la dita mō
ge: quel gita de tot ſon biſbat: d
exella en per toſtēps: en la illa
de Rodes: e reſclus la dita mon
ge: en vna caſa en per toſtemps.
La ſegona coſa que diuen a
queſts q̄ encen la luxuria: ſies
mala oportunitat: per que diu
ſanct Hieronym: ſi tu dones lor
ala mala oportunitat: fas que
tu vendras ala mala obra: car ſi
lo diable veu: q̄ tu li dones vn
cabell: ell io fara crexer: en qua
titat de vna biga: ſi dōques nos
apartes ſol: ab ſola: heus dan
ioyetes: e haueu rialletes: ia tis
lauors lo ligam al coll: q̄ no al
ſino leuar la ſcala: e q̄ caygues
en la mort: o en lo laç del diable
Per que donchs diu ſanct Hie
ronym: te fas apparellar de mo
niar a monges els trames en
rebs letres: falegueres ō amors
eus guardau apres ab vlls plis
de luxuria: car lla hon aço es:
noy deffall ſino q̄ oportunitat
hi hage hi es tot fet: e acabat
als noy creegues. Car ales perſo
nes quis poſen en les males op
portunitats ſcientmēt: per force
cauen en lo peccat. ſegons q̄ po-
ſa lo ſanct abbat Iſac en les ſa
es contēplacions. La terça ſi-
es ocioſitat: car diu aqui mateix
ſanct hieronym: carn ociosa no
temps es luxurioſa. Car ſcrit es
que ocioſitat es mare de tot pec
cat: ſpecialment de luxuria: en
quant ella neix dela carn maſſa
repoſada e maſſa delicada: no

res meyns: que la persona ocio
sa massa: tostēps tē lo cor occu-
pat: en les males cogitacions: q̄
la carn li apporta denāt qui son
totes de viltat: e de luxuria.
¶ La quarta ſies massa curiosi
tat: axi cō es anar massa polit: e
cnorecat: e ab gests deshonests:
son alguns axi polits en lurs ve
stits e calçamēts: e en lurs gests
axi vils que tot hom qui orb no
sia: pot claramēt iutiar: que tota
lur vida: es viltat e luxuria. E a
questa letgesa appar sobirana-
ment: mal en dona religiosa: car
dona a entendre q̄ ella no ama
deu: nes alta guayre de son ser-
uey. Car deu ne son seruey: no
volē aytals arreus: en dona qui
li seruesca: mas ensenyan q̄ son
totes del mon: e ques trauen va
nals: atot hom qui les vulla. e
que defet han fet lo pacte ab al
tri: aqui seruexen de lurs sim-
bells: e garips. e que volē: q̄ tot
hom o sapia. Car ellas no han
vergonya. Ans la haurien gran
sllaxo no fayen. E cō vuy tot lo
mon: sia en aq̄sta error: negu no
sen maranella: nels parēts noy
a ctenē: ans si lurs presidēts les
ne corregexen: lurs parents les
ne deffenen. E per sta via: la ho
nestat perex en les dones de re-
ligio: per aq̄lls qui les deurien
mantenir: mes q̄ altres. E p tal
los ne paga deu ala fi Car ellas
offan per guisa q̄ lur vida e quer
sacio: es gran infamia de lurs p
sonas. E gran scandol: de lur re
ligio: es q̄ dona dorde adeu per
special sposa: vage pus pintada
e mils ligada: e pus spitrada: e
mils estreta: q̄ qualsevol seglar:
e vage ab continēts pus munde
nals: que vna seglar: e mils are-
sada: e cnioyada: que qualsevol
nouia: e pus anemorada q̄ altre
e ab tapins: e boçes: e guants: e
anells pus renuffusas e pus pre
cioses e polits: que vna cōtesa.
Beya lo sanctabbat Moyses: q̄
a aytal monge: deuia hō scupir
en la cara: axi cō amissatgera ōl
diable: qui appar en lo mon: de
nant los homēs: axi cō aquella
q̄ adeu ha renegat: p ses males
obres: e lo mon ha sposat: p ses
vils costumes e ornaments: e in
numerables homens ha en pec-
cat girats: e puocats p sos bells
simbells. e sta tota plena de infi
nits mals: e peccats p ses obres
continuades: e ales quals son
infinides penes aparellades en
infern: p les sues innumerables
malvestats. Aytal monge deya
aq̄st: no plaçia adeu: q̄ dege esser
dita monge: mas deu esser dita
tauerna de peccat: laç del dimo
ni: ydola pudent qui p tota crea
tura deuria esser apedregada: e
perseguida: fins q̄ fos fora de-
la vista dels homēs. Car es los
pijor que lo basilis: qui ab aytal
vista: mata tota la gent: aytal de
ya aquest: no deu entrar en sgle
sia: ne deu esser soterrada en ci-
menteri: neli deuen esser liurats
los sagraments: fins q̄ per clara

penitencía: apparegue correcgi da. maiorment aytal diable, no solament mata als altres. per la mala cobeiança quels desperta ans encara: es mort atots aqlls qui la han acorregir: e nola cor regeren per grat: o per força. car diu aqst: aytals haurā aretra cō pte adeu tot poderos: dela sua anima: e dels altres: q aquesta per sa mala vida: ha fets infer nar: quant en sies stat.

¶ Capitol. ccxxviij. Qui mostra cō tot hom deu fort squivar to ta carnal amistat ab dona de or de o qui es dada adeu per qual que altra via.

Fort deuē los homēs squivar: tota carnal amistat ab dona dor de: o dada a deu per qualque manera. car sapies que lōga costuma: e dits de sancts: e bona raho nos ense nyan. q aytals amistats pcuren atot hō qui les haia grās fortu nes e mals cassos e destructio ō lurs persones: e de lurs cases: e appar p raho que ari deu esser. Car si tocan anegu sa muller, p uoca hō aira mortal: e cascu se reputa offença terrible: quant mes cō deu tot poderos: per ay tal via se veu offes: p hō del mō e veu que negu noli gosa tocar sa propia sposa. Item qual hō se pēça que pura fer sino mal de son prou: quant pença q la ma lcoictio diuinal; es sobre ell, ara es ari: que quant alguna dona es adeu diputada: e ꝑsegrada p matrimoni spiritual: lo prelata qll qui la cōsegra: dona de part de deu tot poderos: maledictio atot hō: qui aqlla dona torbara del seruey de deu. Ans appar q lo peccat aquest: port ia absi ay tal maledictio. Car legiz que lo sanct patriarcha Jacob: quant mori: dona maledictio a Rubē lo seu primogenit: p tāt quāt ha uia carnalment coneguda vna monge amiga de son pare sobre la qual maledictio parlant Ala nus diu ari: appar q aquest acte sia figura de tots aqlls qui do nes adeu dades: pmouen a pec car. car tots aytals son per deu maleyts e infortunats ala fi. Ze gim de Eduart rey de dasia: que mori al camp vencut per los ini michs tenconichs: qui apres se mort aparec a heusebi sanct ab bat dientli. Tot aquest mal que he passat e en vida e apres aque sta mort. tot mes esdeuengut: p tant quant haguí per anemora da. Silla mōge negra. E sapies que aqst peccat: porta ab si tan grans peues dessa q si los ho mens les sabien: q abans se ma tarien: que no se acostarié: a vna fembra adeu dada: neli parla rien de res desonest. Car sapies q aquest es vn peccat. qui molt offen adeu. en tant q no som ba stants explicar aço per negun a via.

¶ Capitol. cccxix. qui posa les species de luxuria.

AQuest peccat de luxuria a moltes species. La primera se apella fornicacio: e es quāt hō seglar: q̄ es sens muller coneix fēbra solta: q̄ es sens marit: lo qual peccat se aggreuia quant hō conex fembra verge. Car tol li be q̄ ella iames no pot cobrar: ia es maior: si lō o fa per força arrepant la verge aq̄lla. Car en aytal cas: segons les leys imp̄ials deu pēdre mort si donchs la dona axi ahontada nol volia pendre p̄ marit p̄ son alt. ¶ La segona specie se appella adulteri: e es quāt lō ab muller: conex fembra solta o maridada: o quāt fembra maridada se aiusta ab hom solt: iatsia que aq̄st peccat sia maior: en qualse uol manera: q̄ aq̄st peccat se cometa: ell es fort greu: e la ley de deu lo sentēcia amort axi al hō cō ala dona: segons q̄ appar leuitici. xx. E aço p̄ los grās mals qui sen poden seguir. En special es aq̄st vn asenyalat mal. Car d̄ qui pot venir al hō que ell cuydara heretar son infant: e res no li atanyera: e p̄dra la heretat aquell aquis pertany: de ques seguer encara trencament de fe: e violar lo sanct sagramēt del matrimoni: e posar la ma en ço qui es daltri. les quals coses sō fort letges e males en tota nacio del mon. ¶ La terça specie se appella incest: e es aiustarse ab altre q̄ es desa propia parentela o desa muller: o del marit lo qual peccat es fort greu: e deu lo sentencia amort corporal: axi cō apar leuitici. xviij. e. xx. E sanct Pau: liura aq̄ll al diable qui hauia iagut ab sa madastre. ¶ La quarta specie es de aq̄lls qui iauen ab p̄sones sacres: e diputades: al seruey de deu: deles quals hauem ia demunt dit. E aq̄st peccat se appella sacrilegi: lo qual es adeu fort abominable. Car aquis trenca vot fet solēnament e es grā scādel del poble. Scrit es en la ley que si filla de preuera: iaura ab negu sino ab marit: q̄ sia cremada. E aço en quāt lo pare: es adeu dat veies quant mes fora sentenciada a aço mater si aq̄ll tēps aytal fos mōge o dada adeu. E los gentils mateys: hauiē per la ley q̄ si negūa verge diputada a lur seruey: diminuia de sa virginitat. segons els comesos crims de fornicacio: q̄ ella fos soterrada viua: el hō li fos peniat en la forca feta: sobre la sepultura della. ¶ La quinta specie se apella sodomia e es quāt mascle comet crim aytal: ab mascle o fembra ab fembra: hoc encara mascle: p̄ aytal crim cometra ab fembre. e aço iahēt ab ella: desordenadamēt. fora los termēs: e vsos de natura. Aq̄sts son p̄ la ley de deu sentenciats acremar. hoc encara p̄ les leys imp̄ials. Car aquest pec

cat porta ab si corrupcio de natura humana: e es tan leig: que nos deu nomenar. car diuē los sancts. que corromp layre: e es vn dels. iiij. peccats: qui criden a deu. entant q̄ diuen los sancts que ꝑ aquest peccat: tramet deu lla hon regne grās tribulaciōs: els. v. regnas: hon antigamēt regnaue crema foc del cel: e sen entraren en aygua morta: en q̄ no viu peix ne auçel. ne passa desus que visca pus. Sots aquest peccat: se cōpren vn altre: quis appella malicia. e es quant algu se toca: hos leixa tocar per altre: axi sutzament. ques ꝓuoca agitar materia seminal: per lo qual peccat. aucis nostre senyor deu. vn fill de iudes primer patriarcha: segons que legim Genesis E notaras q̄ totes aquestes specias de peccat: e totes altres: se agreuien per aquestes circunstancies: ço es per maior siençia o per maior edat: o per maior stament o sis fan en tēps pus sanct o en loc sanct: axi cō es sglesia: o seminteri: o ab ꝑsona posada en sacres: o en parentesc: o ꝑ continuacio de tēps perseuerar. o ꝑ tornarse souint en lo peccat: o ꝑ ꝑtior intencio: a fer la mogut per poca temptacio: o ab maior cor: o malicia: o voler.

¶ Capitol. ccxxx. Qui posa remeys contra luxuria.

Remeys contra aq̄sts peccats: posen los sancts esser aquests. ¶ Lo primer sies que quant la ꝑsona sent ensi vna poca sentilla: de aquest peccat: que tātost li ꝯtrast vigorosamēt: axi que nol leix crexer: car siu fa lo peccat pren ꝯtinuamēt: força ꝯtra lom: e aquest dona sanct Gregori. ¶ Lo segon q̄ aytantost ell correga: a la oracio feruent anr̄e senyor: qui segons sanct Pau no leixa negū tēptar: sino segons se força consellen alguns que hō diga a Jesu christ. ¶ Te ergo queso nunc tuo caduco famulo subueni quē precioso sanguine redimisti. E ala mare de deu: dirli aue maria: car ella qui es mare de puritat: aiuda a aquells qui per puritat recorrē a ella. ¶ Item lo terç es pençar: que deu es present: e el seu angel qui totes coses veu: e aportara al iuhi a gran gloria tua la victoria: o ata confusio la vençо si est vençut: pençar encara la mort: e quant be pert lom quis leixa axi vençre: e quant meynspreu fa a deu: e ales sues ꝓmisions: e leys e menasses: que ꝑ vn poc de leig delit: mēyspresa totes aq̄stes coses. ¶ Lo quart sies: que tantost q̄ sintras la tēptacio: quet dons a aq̄lla afflictio: que be sentes: axi cō diciplina: o entrar en aygua freda: o refredarse be: e no voler lauors iaure per res. ¶ Lo quint es girar soptosament len-

tenímẽt: a aq̃lles coſes: de q̃ la
pſona pot hauer maior deſpler
o dolor: ari cõ aminues rebudeſ
o mort hi pſones cares: o agrãs
perills: que ha correguts: o po-
rien eſdeuenir: ſpecialment en la
mort qui ſta ala porta. ¶ Lo ſize
ſies tenir grã meſura: en meniar
e en beura. e guardarſe de coſes
maſſa caldes: e ſpecialmẽt de vi
fugir ari mater atotes males
opportunitats: e no cõfiar deſſi
mater iames: e ſpecialmẽt fugir
apſones vils: e aparaules vils:
e libres vils: e ſercar coſes ꝓtra
rias atotes aq̃ſtes: e guardar be
los ſenys: e ſpecialmẽt la viſta:
lobir: el tocar. Ari mater q̃ tots
los continents ſien caſts: e tots
dos areſaments: e tots tẽps viu
ra occupat: e ſobre ſa caſtedat: e
conſeruacio ſua fer ſpecial ora
cio: a Jeſu chriſt: e ala ſua mare
ſancta: o aqualque ſanct: q̃ ha
ges per aduocat. E toſtẽps fer
adeu ſpecials gracias quãt hau
ras vençuda alguna temptacio
de aqueſta materia en ſpecial E
fuig atots ſolaſſos: quit puren
tãt ni quant tocar: ne ton cor ne
ta fama: en aq̃ſta materia. E ari
hauras victoria: abla aúda de
deu: de aq̃ſt peccat. Per tal diu
ço ſanct aguſti q̃ gran viltat ha
ab ſi la perſona: qui ꝑ aqueſt vil
peccat: ſe leira vençre: cõ negun
no pura eſſer ſobrat: ꝑ neguna
tẽptacio: ſino aq̃ll qui vol eſſer
vençut: lo qual es vil: e meyns q̃
neguna beſtia. Car lo ca fuig al
pa: ſi ley dones: al cap dl coltell
e lo peix fuig ala eſca ſi perçeb q̃
ſia en lam: e lauçell fuig al gra: ſi
perçeb que ſia en lo laç E hõ car
nal no vol fugir: ala carnal dele
ctacio: iatſia quey vage perill: ó
perdre lull: o lo puny: o de ꝑdre
vint ſous. Cert be enſenya que
ama e preſa tan poc anſe ſenyor
deu. E per tal diu ſanct Pera q̃
en ſpecial ha diputat deu: atur
mentar en les penas infernals.
aq̃lls qui mẽyſpreſan ſenyoria.
e aq̃lls qui van detras los delit
carnals. dels quals diu sãct Jo
hã apocalipſis xviij. q̃ diu la ley
infernal ari: ſegons q̃ lom ſe ha
dats delits aſſi e placrs carnals
li ſien donats aqui turments: e
penes. Qui donchs: diu Ugo:
pot dir: q̃ luxuria no ſia grã pec
cat: en totes ſes ſpecies pus tãts
mals porta abſſi deſſa e della: a
porta lom agrans penes. Guar
det donchs dell ſpecialmẽt que
not poſſa heſca: fins enta valle
ſa: per tal q̃ not tolga lo ſeny: e
muyres en aqueſt peccat. e vin
gues al iuhi ſeu e denãt ſos vls:
pudẽt e abominable velleguas
reprouat. e obſtinat: e ple de in
finits mals. q̃ aqueſt peccat por
ta abſi mater. Mẽbret que. iij.
peccats ſon adeu inportables:
ço es pobre argullos vell luxu-
rios: e ric monſonaguer. deles
penes que deu tot poderos do
na ꝑ aqueſt peccat. ſpecialment
als vells ſutzeus: poriam dir
molts crimplis: e iſtorias. Em

pero per squiuar ꝓlixitat de paraules. bast ço q̃ dit hauẽ quant al peccat d̃ luxuria: e dels altres pecats carnals. ara hauẽ adir: e aparlar dels peccats spirituals del quals es lo primer superbia

¶ Capitol. ccxxxi. qui tracta del quart peccat mortal qui sapella superbia: e posa per q̃ es peccat tan perillos.

Superbia segons que diuen los sancts: es rael de peccat: e qui abssi la aiusta: ala fi haura absi infinits mals: segons q̃ legim ecclesiastici. x. E deus saber: que aq̃st peccat es fort perillos: ꝑ moltes rahons. ¶ La primera sies: car negu nos pẽça: que sia tan grã peccat cõ es. ¶ La segona sies. car d̃ superbia negu no ha vergonya vaent: q̃ tot hom amagua los altres peccats aytant com pot axi cõ gola: luxuria: paresa: enueia: e auaricia. Mas aquest molt lo manifesten: es tenen agran honor: que sien reputats per alts de cor: e per presants si matexs. e encara q̃ donẽ aentẽdre q̃ axis deu fer: e q̃ ells deuenesser presats e honrats: mes q̃ altres. La terça car aq̃st peccat neix en lõ de tota part: ço es de mal: e de be. car axis presen los homens de fer mal: cõ de fer be: e mes ꝑ tal hi cau lom abãs. ¶ La quarta car aq̃st peccat squiua sobiranament lo remey: ço es humilitat de cor: e correctio del vici: e per esta via creix abans: e met pus fort raels: en lom que tot altre ¶ La quinta: car la pietat de nostre senyor: no visita lo cor d̃l argullos nel toca ꝑ amollir lo abe: axi cõ fa dels altres: segons que diu sanct Gregori: axi matex e aço ꝑ tal. car lo cor del argullos: tostẽps rebella adeu: e lies pus irreuerent: q̃ tot altre. E aço veuras claramẽt: si actẽs primerament: q̃ lom argullos: fa deu dessi matex: e ydola dessi matex: ne res no presa: ne res no ama: ne honra sino si matex. E dels dons que deu li ha dats ell sen presa: axi cõ si eran seus. nen fa adeu gracias. ans li gira la cara: axi cõ si nol conexia e tostẽps desitge ço q̃ deu dar: principalment adeu. axi cõ honor: fama: reputacio: e laor: per tal hauem ecclesiastici. x. q̃ suꝑbia fa lom partir de deu: e aço per tal quãt vol adeu tolra ço qui es seu: la qual cosa es la maior iniquitat: e desconaxença q̃ al mon sia. per tal hauem prouerbioꝝ. xvi. que abominacio es deuant deu: tot hõ argullos. E ꝑ esta raho: diu la sancta scriptura: deu aterra e abaxa los argullosos. E axi acten ala experiencia. e veuras q̃ tot hõ argullos es finalmẽt confus. e aterrat ꝑ nr̃e senyor deu. Car lo bencyt senyor: iauha en costuma de fer ho: axi com pots veura: si guardes del començament del mõ en sa. Acten a aq̃ll

lucifer: q̃ ell hauia fet tan bell: e pus alt q̃ tots los altres angels Empo per tant quant viu en ell supbia: feulo diable: e gital letiament enlo pus pregon loc de infern. ¶ Axi matex hauia fets Adã e Eua fort bells: e nobles: e viu que en ells sera girada superbia: per tal los gita de paradis: els maleyi: ab tota lur generacio esdeuenidora: dela qual maledictio sã seguits tãts mals cõ a vll vaem tot iorn: sobre nos altres: qui dells som exits. Sẽblantmẽt feu deu al rey Saul q̃ per tal quant viu ques leua en argull es rebella: tolc li lo regne a ell: e als seus per tostẽps. Per aq̃sta matexa superbia: lo tolc a Roboam: fill de Salamo: e a Nabugodonozor: e a Baltasar son net: e infinits daltres. E per aq̃sta raho matexa Diu sãct agusti: que leixa deu caure en grans peccats: e venir en grans infamies e ꝯfusions: molts homẽs e dones: quis presan massa: e argullen dins son cor amagadamẽt: o en public de ço q̃ deu los ha dat sens neguns merits lurs E singularmẽt diu sanct Agusti: que deu leixa caure souint en peccat de luxuria publicamẽt: aquells homẽs: e dones qui amagadament se gloriegẽ: en lur castedat: o en altres dons de deu: axi cõ si dessi matex los haguessen.

¶ Capitol. ccxxxij. Qui fa exclamatio contra largullos.

O Argullos diu aquell gran doctor Epifanius: en vna sua homelia: e per que vols hauer superbia. car si bens has aquesta los corromp tots: car en cor de argullos no si pot negun be ne virtut neguna concrear: ne nexer: ne aturar: si debans ni hauia: ni ha al mon bens: que si aquesta si aiusta: q̃ nols corrompe tots. Car si fas oracio o almoyna: o altre be: ela superbia es en tu tãtost te aportera: vna deses fillas: e specialment vana gloria: qui tot to sullera: ⁊ ꝯfondra. aquesta es dels dons: que deu te dona a saluar te tun fas laç adãpnarte. Aquesta fa tu abominable adeu: e als homens odios: e importable: e atu matex fa miserable: car ençeguet e anganet ⁊ fa argullar: de aço quet deuries humiliar ⁊ tollo seny ⁊ fa semblant ales bestias: axi com feu a Nabugodonosor. Aquesta te fa creura: que si es vn gran gigant: quant no est vn poc vermitxolet: ne vals res Aquesta te procura que hages molt inimichs: e molts escarnidors: e molts quit hã enuege: e qui parlen mal de tu: e quit fan tenir per orat atota res. Aquesta te fa los altres meynspresar e scarnir: quant tu est per tota res meynspresat e scarnit. Aquesta te fa ab los altres barellar: e los altres meynspresar: qui valen mes q̃ tu. Aq̃sta te fa fer oradu

res: e tameritats aseiar deles quals te veus ꝯfus ala fi. Aq̄sta te fa als altres sobergaiar: e tirā niçar: e força als altres quet cal siguen: ⁊ fassen tenir per aq̄ll q̄ est. Aquesta te procura que sies subdit: e fill del rey de superbia lo qual diu Job que es lo diable. Aquesta te acurta ta vid: a ⁊ fa tot anar en vent: e guardar al cel: e fer gests e continēts de orat: e atota senyoria reballar e de tot hō mal parlar: e souint furtar: e arrapar ço q̄ teu no es: per que puxes tenir stament: o q̄ sies temut que deuries esser cal sigat: per los peus de tots los asens: e bous: e besties del mon Aquesta te fa concreura: q̄ tu est digna de tota honor: quant merexeries que tot hō te scupis en la cara. Aquesta te fa creura: q̄ en tu ha molt de be: quant no hia sino vent e follia. Aq̄sta te fa concreura: q̄ noy ha altre semblant atu en bonesa: quāt no ni ha pus dolent: e que deus anar denant aquells: de qui mereys esser scuder: e que mereys officis e presumptions: quāt no est digna de guardar los asens. Aquesta te fa rebellar asenyoria: quant deuries star en la forca. Aquesta te gita de tota regla: e ley e bona cōpanyia entant q̄ lo millor que hauer pories: es la mort: e que no fosses al mon.

¶ Capitol. ccxxxiij. qui posa remey contra peccat de superbia.

Remeys cōtra aquest peccat: diu sanct lebo en vn seu sermo: son aquests. ¶ Lo primer sies lo manament de deu: e que ten souint serepetex: en la sancta scriptura: q̄ fugiam asuꝑbia: si volem plaura adeu. ¶ Lo segon es eximpli del Saluador: qui enla scriptura es recōptat qui fon pura humilitat: en son nexer: e en son viure: e en son morir. E en special mana: q̄ en aq̄sta v̄tut sancta: ço es humilitat: lo resemblassem. ¶ Lo terç lo exīpli q̄ la gloriosa mare sua: e tots los sancts apostols: e altres sancts e altres sanctes nos han dada aq̄sta sancta virtut: en tots los affers lurs segōs que la sancta scriptura nos ensenya. e ¶ Lo quart es la dignitat dela virtut ꝯtraria: ço es humilitat: q̄ segons q̄ diu sanct Gregori: axi matex fa lō plasent adeu: e al segla qui encara es fonamēt de tota virtut: qui es scala del cel: e porta de paradis: e ꝓcura al hō gran grau en gloria. ¶ Lo quint es menasses q̄ deu fa als argullosos: qui son sens fi: ço es que deu los confondra: en esta vida e en laltre. e puys los dāpnara. ¶ Lo size sies pēçar en los mals demunt dits: que aquest peccat porta absi: e en los seus grans perills: specialment que fa lom traydor adeu: en quant li fa trēcar la fe promesa: q̄ hauia adeu: quant dix que renūciaue al dia

ble: e a totes ses pōpes ¶ Lo sete que penços en tos grans deffaliments naturals: e fortunals: e criminals: e veuras que no est sino vetell de mortal veri: apparellat de fer tots quants mals al mon ha. si deu per sa merce pot refrenaua alqual ne fas males gracias. Deus encara pēçar que has amorir e venir al fer moriuhi de deu: e que no saps que sera sentenciat de tu: e cōtra tu: e que be fas obres p lesqual mereys esser dāpnat: en qualse uol iuhi: e hi perseueraras continuament: ne iames no fist alre. E que tots dies caus en diverses tēptacions: e peccats no uells: e que iames no millores ta vida: e que iames no fasses obres de neguna valor: ne en vert deu: ne en vert ton prohisma: ne atu mateix no serues la fe ne als manamēts de deu: ne a cōplaus en res: per les quals coses has gran raho de humiliar: e de fugir atota superbia. car en altre manera not pots saluar sino deu moure: mes que mes tota dona religiosa: a humiliar se e maiorment quant pot pendar: que ha votada pobretat: e menyspreu del mon. Bonchs q̄ aytal sia argullosa: be ensenya que es orada: e ha poc de be en si: e ha poc en son spos Jhesu christ: qui era: e qui es tot humiliat. No res meyns cō diga la sāta scriptura: que pobre argullos: es adeu abominable sobre los altres qui han les riqueses del mon. E aquestes seran terriblament punides: e fort per nostre senyor deu. Car falçament porten labit dela religio. E falçament se apellen religioses: cō sien axi cō asepulcres de morts: de fora pintats: e dins plens de pudor: e de pudent fems e de superbia.

¶ Capitol. ccxxxiiij. Qui posa quantes males fillas ha supbia

DE superbia neixen totes les seguents males filles: ço es. ¶ La primera ypocresia: q̄ fa lom volenter esser loat: dels bens que fa: e es peccat fort greu: e que lo saluador impugnaue fort tol la laor adeu deguda: cla ꝑ pura per asi. ¶ La segona es vana gloria: qui fa lō desijar esser loat e presat de tot quant fa. ¶ La terça es ambitio qui fa lom desijar promotio: e que puig en stament gran: e fa lom orat: car negun nol se deu procurar: nel deu pendre: sino aquell qui deu hi appella. ¶ La quarta es folla vergonya qui fa lom vergonyos en fer be: aquesta fa lom sercar: mes la amor dels homēs: que de deu: per tal que per ella sia presat e honrat. ¶ La quinta desuergonyament afer mal: e aquesta fa lom allerar: e aseiar tot mal. ¶ La sizena es inobediencia: e irreuerencia adeu: e asos vicaris: e officials: e loctinents. ¶ Aquesta

fa ahom meynspresar adeu: e a sos manaments: hoc encara a tot hom altre. ¶ La setena es scarn e meynspreu de qualseuol ꝑsona: abspirit de cõtenço: e de brega: e de tota deiectio daltre: sembrãt discordies: e tota detẽcio ¶ La vuytena es obstinacio de certa malicia affer: e adir cõtra altre e viura en contumacia e en pertinacia en qual materia se vulla. ¶ La nouena es no voler sufferir correctio de persona del mon. ¶ La dezena sies trobar nouells stils: e maneras de mals e aquesta se appella inuencio maloꝝ: daltres males fillas ni aporten alguns. Empo aquestes son les principals fillas de superbia: les quals porten ab si tants mals: que nos poria dir ꝑ negũa manera. Si dõchs atots aquests mals vols fugir: squiue la mala mareçoes superbia e la uors viuras franc de aq̃sts tãts mals. E aço sia dit: quant al peccat de superbia.

¶ Capitol. ccxxxv. Qui tracta del quint peccat mortal qui es enueia.

LO quint peccat mortal es enueia: lo qual es de dret cõtra caritat. E es quant algu ha despler: del be del altre: e plaer de son mal. Diu Ciprianus q̃ aquest vici es de tãta malicia: q̃ souint es ꝯtra lo sanct spirit: del qual peccat diu lo Saluador: q̃ nos relexa en esta vida. ne en laltra: ço es sens gran penitẽcia e difficultat: aq̃st peccat corrõp tot lom el menia dins: axi com alebrosia: e mostren ho los vlls e la cara: e la lengua el mouimẽt de tot lo cors: car tot aço es trobat en ell: e tot fer: e fora de seny e mostrantse rabios: e cõ hõ ambriac. Aquest tostemps. te lom rabios e furios: e en mala volũtat cõtra laltre: e de vna mal volença en diablada e qui nos pot placar: perdons ne per humiliacio dela part: ne per neguna cosa: sino per tota deiectio. e mort que lenueios tracta que vege aquell: aqui ha enuege: per tal hauem prouerbioꝝ. xiiij. putredo ossum inuidici. E vol dir q̃ axi: com fistola e pudridura quis fa en los ossos: nos pot iames guarir. axi peccat de enueia: se ferma dins lo cor del enueios: que iames non pot exir sino per special gracia de deu. Tot peccat diu sanct Agusti: ha absi qualque delit: sino enueia: qui tota es dolor: e pena tostemps. Per aço hom enueios tart es que ha ia longa vida. E aço deya Job capitulo. v. qnãt deya Paruulũ occidit inuidia. E volia dir que enueia aucia ans d̃ tẽps aquell mesqui: qui de tots setem: q̃ no sia apoquit: per esguart daltri: de quis pença que sia maior: e millor: que si matex hom enueios tostemps viu en pahor: que laltre nos millor. ¶ E aytantes son les sues penes: com son los

bens dels altres aqui ha enuege. Aquest peccat diu Ilarius: ve de grã pagesia: e afinitat del hom qui no pot sofferir: q̃ haie par ni maior ꝑtal diu que tot enueios es foll: e grã falçari: e not fiasses en ell per res Car la cara sit let fa bona ⁊ fa obres plasẽts o falagarias: leuors ço diu te guarde dell. Car tot aço quet fa es per tal quet trahesca: ⁊ aport amort: e acõfusio. Diu Seneca: q̃ seria cosa rahonable que hõ enueios ꝑ tot loc hagues vlls: e orelles: ꝑ tal q̃ per tot loc sofferis penes. e dolors deles ꝓsperitats: e bones fortunes dels altres. Aquests diu Ala nꝰ son cõpanyons del diable enguany: e en ꝑdua. car si lo diable guanya de axo. ells se alegren. si pert: de axo han despler. E diu que hõ enueios: nol deuria hõ tenir: en neguna comunitat del mõ. Car tot hõ corromp: ab la sua malicia la qual diu que es: sobre tota altra malicia. lo porc diu aq̃st si veu que son cõpanyo crit: ne soffira mal: tantost li corre aiudar. mas lenueios volria hauer perdut lo vn vll: e q̃ laltre los ꝑdes abdosos. Aquest peccat diu Grisostomus es ꝯtra la noblesa e bonesa de nostre senyor deu. q̃ no salegra en mal dels homens ans vol la saluacio de tots. segons que diu. Es encara cõtra lo ꝓhisma al qual vol forçor e cordial mal. Es encara ꝯtra la ley de deu: qui es fundada encaritat e amor. E diu no faras a altre: ço q̃ no vols que sia fet atu mater. De aq̃st mal peccat diu Gregori ixen aq̃stes males filles: ço es ira rancor e mala volũtat murmuracio e iuhis temeraris. Car totes les obres dels altres ꝯuerteren en mal tristor: e pahor: malicia e dolentia.

¶ Capitol. ccxxxvi. Qui mostra quants mals fa enueia.

Aquest peccat diu aymo fa lõ mẽyspresat e odios als altres. segons q̃ legim ecclesiastici. xi. Aquest porta lõ apobretat e a miseria: segons q̃ apar ꝓuerbioꝝ. xxvii. Aquest peccat turmenta tostẽps lo diable quãt pença quel hõ ha paradis. lo qual ell ha ꝑdut: per aq̃st peccat.. Caym comes homey: e fon despuys maleyit per deu: encors e en aĩa dãpnat per aquest peccat fõ venut Joseph en egipte. E volc deu que fos senyor de tots aq̃lls quil hauiẽ venut Per aq̃st peccat Maria sor de Moyses: murmura cõtra son frare: e torna labrosa: heu fon fins que Moyses sacrifica: a nr̃e senyor deu ꝑ ella. Per aq̃st peccat saul: ꝑsegui tostemps Dauid: e volc deu q̃ despuys lo regne fos dat a Dauid: lo qual tant hauia ꝑseguit. E al qual hauia haguda tãta de enueia. Per aq̃st peccat: la terra se obri. e en gloti Dathã: e abiron. q̃ tots viꝰ ab totes lurs

cases caygueran en infern. Per aq̃st peccat fon Daniel gitat: en lo lac dels lehons: qui ꝑ gracia de nr̃e senyor: noli ferẽ mal ans volc nr̃e senyor q̃ tots aq̃lls qui per lur enuege: loy hauiã fet posar foren aqui matex apres posats: e deuorats per los dits lehons. Per aquest peccat los iuheus mataren lo saluador: e per aq̃sta mort ordona deu tot poderos: q̃ los romãs los tolguessen tota lur terra: e lurs ꝑsones. e tot quant haguerẽ: e sien vuy catius ꝑ tot lo mon: aquells qui son romasos vius. Per aq̃st peccat: tramet vuy en die moltes plagues: e deiecions cõfusions e ꝑdues aprinceps acauallers: e aciutadans: e apagesos. Car tots son enuege los vns dels altres: ꝑ la qual cosa cometen infinits mals: e peccats ꝑ los quals venen amala fi.

¶ Capitol. ccxxxvij. qui posa remeys contra enuege.

Remeys dona Origenes cõtra aquest peccat. ¶ E el primer si es: que penças: que si retens enuege: q̃ ella te tolra lo cors e la aĩa: ⁊ aportara atots los mals demunt dits ¶ Lo segon es: q̃ penças q̃ deu te ha fet ꝑ hauer gloria: la qual iames no hauras: si vius en aquest peccat. ¶ La terça q̃ deus pençar: que tots som frares deuallats de vn pare: e aq̃lls qui pus caramẽt se amaran en vida aq̃lls seran maiors en paradis. ¶ La quarta q̃ deus pençar que ꝓsperitat e fortuna: tot deualla de nostre senyor deu: qui la dona aquili plau Donchs cõ est tu axi foll: que vols ab deu garraiar: e voler contra son voler: net pot plaura: q̃ aq̃ll haie be aqui ell lo vol dar: ne tu no vols esser menor quel altre: pus deu vol queu sies. Com no penças: que debades te traballes: car tu no pots hauer sino ço q̃ deu vol: o si vols q̃ deu temut ta forruna: nou poras axi leugeramẽt impetrar: cõ per voler ço q̃ ell plau: e per esser obediẽt e reuerend ala sua sancta volũtat. ¶ Lo quint pença q̃ est tu ne q̃ vals ne d̃ honte ve atu: tanta de oradura: que atu desplacia lo be del altre: ne cõ regna en tu tanta de malicia: q̃ tu ꝯtra deu: e sa ley vulles son mal: assi pots veure q̃ massa ames tu matex: e poc adeu: ꝑ que mereys que ell te leix caure en pijors plagues: q̃ no est caygut: ⁊ abaix cent vegades: mes q̃ no est abaxat. E per aço posara deu sobre ton cap: aq̃ll e aquells aq̃ has enuege: lauores trencaras pel cor. Axiu feu de fet de Amã que no podia veura ha Mardacheu: e nr̃e senyor portal a aço: q̃ per força los hac aposar denãt. E puys deu abaxal encara mes car lla hõ ell cuydaue mes esser honrat: sobre tots los altres: aqui fon peniat denant tot hom:

e laltre fon exalçat denãt los al tres: e sobre tots. Souint fa no stre sẽyor aço als enueiosos: on diu axi assi aquest sanct doctor. O enuegos e quanta es ta oradura: q̃ tu no vols hauer par ni maior. E qui est tu: e donte ve a tu aquesta follia: sino que no coneys deu: ne tu matex: e axoras axi cõ a ase massa gras: qui repẽna primeramẽt a son senyor. ara spera vn poc: e veges lo poder e virtut d̃ deu tot poderos: aquet portara: e lauors quant sies bẽ caygut: e sullat: cridaras elo senyor not volra hoir. ¶ Lo size es q̃ pens q̃ est mẽbre decors de iesuchrist mistic e aço si est caritatiu: e fens enuege: en altra manera est mẽbre del cors del diable: qui no has part en la preciosa mort del saluador: ne stant aytal pots gonyar res en paradis: ne hauer gloria. Lo sete deus pẽçar quãt de be fa: e guanya e spera aquell: qui viu sens enuege: en caritat e en amor de deu: e de son ꝓhisma. car aytal es en gracia de deu: e tostẽps guanya merit per hauer gloria: e es amat ꝑ lo senyor: e ꝑ los sancts angels: e ha part comunament en tots los bẽs ques fan en tot xp̃ianisma: e pot sperar q̃ en la aiuda de nostre senyor: sera saluat en gloria. Donchs squiua aq̃st pestilent peccat: e prega al pare de toto caritat: q̃ ten deffena. ¶ E tu quant lo sintras dins tu matex: ab tot esforç gital ne recorrẽt ab deuota oracio. E prega en special per la ꝓsperitat spiritual: o corporal: de aquell aqui tu has enuege. E Jesu christ qui veura q̃ tu fas ço qui en tu es: aiudarta ꝑ special gracia sua. E aço sia dit del peccat de enueia.

¶ Capitol. ccxxxviij. qui tracta del size peccat mortal qui es ira

Lo size peccat mortal es ira. E deus assi saber: q̃ ira hi ha alguna quis apella bõ zel contra peccat: e aq̃sta no es mala: ans pot esser iusta e meritoria: e plasent a deu: axi com es: quant hom veu q̃ algu fa: o diu mal de deu q̃ lauors hõ sen senta: e sen enseny irat ꝯtra aquell quiu fa: el empatxa quãt en sies q̃ nol fassa ol corregescha: apart o publicamẽt: si lo quis irex axi ha senyoria. lauors aytal ira es bona e iusta e de aq̃sta paraula lo psalmista dient axi. Irascimini ⁊ nolite peccare. ¶ E vol dir quens irascam quant es loc e tẽps e q̃ no vullam peccar. Axi se iraxia lo saluador: e los sãcts passats quant veyen q̃ alguns desonrauen a nostre senyor deu ꝑ lurs blasfemias e males obres els reptauen fortment. E axiu deu fer tota bona persona: e qui res ha ab deu quant veu q̃ en sa presencia algu diu mal de deu: o dela sua mare: o de algun sãct tantost se deu escomoure: e deu ensenyar turbacio: el deu corre

gir vigorosamẽt. Semblãt deu esser quant hõ los veu fer algũa malueſtat: o letgesa preſencialmẽt. E per tal alguns poſen ay tals coſes en rialles e entruffes volent complaura a aquells qui aq̃ſt mal fan temẽt los offendre p tal los meynſpreſa noſtre ſeny or: els apporta agrans minues: e confuſions e vergonyes e la donchs val los poc la amiſtat dels dolents aq̃lls: qui ari han palpats: e aqui han cõplagut: p les diſſimulacions de lurs mal ueſtats e letgeſes. Car com diu ſanct Aguſti negu qui ari ſoſtin ga irreuerencia de deu: no pot eſſer ala fi honrat: ari cõ negu qui en honor de deu entena no pot eſſer deſonrat ala fi. car deu pugna p ſa honor en eſta vida: e en laltre: ſegons q̃ ell mateix ha dit: o diu ho lo ſanct euangeli.

¶ Altra ſpecia hi ha de ira qui es rancor e oy malicios contra algu aqui vol mal e es ari que ſi aytal oy lõ ha ẽtra deu. lauors aq̃lla ira ſe appella blaſſemia: ſi es cõtra ſi mateix: lauors ſe apel la deſperacio. ſies cõtra altre: la uors ſe appella rancor: e mala vo luntat: e de aqueſta terça ira hauẽ aparlar aſſi

¶ Capitol. ccxxxix. Qui tracta qual ira es peccat mortal: e com es peccat fort deſplaſent adeu.

E aqueſta ira dõchs qui malicioſamẽt va contra lo phiſma: no taras aſſi algũs pũts

¶ Lo primer ſies dit comu a aqueſt peccat e atots los altres. q̃ lom ſoptoſament ſe mou ẽtra algu en ſon cor: ans q̃ plenamẽt haie deſliberat: e refrena aytal mouimẽt: quant en ſies. dicte q̃ aytal ira no es peccat mortal: ans es venial ſi empero lom deſliberadamẽt la rete al cor: e vol mal alaltre: dicte que lauors ay tal ira es peccat mortal. que es aytant pus greu: com lom li vol mes de mal. e ab meyns rahon d peccat ſe agreuia: per les circunſtãcies comunes: qui agreuien lo peccat deles quals hauem ia parlat demunt. ¶ Lo ſegon pũt ſies: que aq̃ſta qui es pecat mortal es en dues maneras. ¶ La primera es amagada en lo cor: e aqueſta pot eſſer peccat mortal ſies ab deliberacio retenguda. ¶ La ſegona es manifeſta: e es quant ſe moſtra per certs indicis: ari cõ per paraules iniurioſes o p obres inigues: e maleso per ſenyals de indignacio: e tot aço pot eſſer pecat mortal: quãt lom fa aytal coſes deſliberadament. ¶ Lo terç punt ſies que aqueſt peccat es adeu fort deſplaſent p moltes rahons. ¶ La primera ſies: car lom fello toſtẽps comunamẽt enten en veniãces: cõ empo deu les ſe haia retengudes: ari com ſpecials ragalias ſues ne vol q̃ negu les faſſa: en la cauſa ppia: mas mane q̃ cascun les leix aell ¶ La ſegona car lo offes: no dona al offenent p

de que lies tengut segons lo ma
nament de deu: ço es patientia.
¶ La terça car lo offes: no pẽça
en la veniança q̃ ell fa de aquell
qui solament la offes de vna po
ca paraula: car totes les penes
desta vida. nos porian agolar
ab aq̃lla. ¶ La quarta car la ira
ꝑfon: aquell qui la ha en lo cors
e en lanima: segons q̃ hauẽ iob.
v. e raho e experiencia quins ho
ensenya quant es del cors ¶ La
quinta car diffama molt al hõ
ensenyantse impatient de fet: e
de paraula dient q̃ ell no poria
sofferir q̃ nos venias e mostra
ari se poca virtut e se poca patiẽ
tia e bonesa: e lauors crehent go
nyar pert: tant q̃ iames no po-
ria tant ason inimic noure que
ell pogues cobrar ço q̃ ell pert
fahent la veniança: car lauors
pert deu: e la sua anima: e sa fa-
ma: e sa caritat: e sa ignocencia: e
sa virtut: e sa bonesa: e sa pau. el
regne de deu es ꝑcura molta mi
seria e affany en lesdeuenidor.
Itez leuors lom pert ꝑsa iusticia:
que hauia contra son inimic el
inimic la guanya sis posa en ra
ho: e faço qui en sies: e ell ari
perdent, non fa en res perdent
son inimic es prouoca contra
si mater. nostre senyor deu: per
raho dela veniança ari com dit
es. Ari mater que aytal hõ tot
temps prega deu cõtra si mater
dient lo pater noster: en que ha.
¶ Et dimitte nobis debita nr̃a:
sicut ꝛ nos dimittimus debito
ribus nostris. E diu ari senyor
placiet: que arim lers mos pec
cats cõ yo los leix a aquells qui
mal me fan. Mo res meyns que
lom qui es fello: forza es de seny
e no sap ques fa ans es pus ma
lalt q̃ altre. Bonchs cõ asuahir
lo malalt sia grã crueltat seguer
se que es adeu fort desplaent: e
esuahir lom irat: ne encara da
marse dell ari cõ es grã miseria
clamarse del hõ malalt e forza de
seny. ¶ Item Origenes diu ari - consell
guardet q̃ ira no sia ab tu souint
ne iames not sobre: car a aytal
hõ deu tota res fugir: cõ diga la
scriptura q̃ fuges a hom furios:
ari cõ a orat: e forza de tota regla
diu ari mater: q̃ ira ret lõ odios
a tota creatura el fa diffamat: e
meynspresat: en tot loc hon sia:
e per res noli deu esser comenat
regimẽt ne senyoria. car es mort
a tota res: qui ab aytal ꝑsona ha
acõtractar: hoc encara lom iros
diu q̃ es fort perillos: assi e als
altres: e per res no deu esser in
terposat: ne appellat en res que
sia de pes. car aytal hõ no guar
da dret ne enuers: ne ha cap ne
sentener: mas de tots fets dona
soptosamẽt al diable ne escolta:
ne entẽ: ne asabora raho: ari cõ
vna bestia: ne deu hõ fer mes cõ
pte dell: q̃ de vna bestia. Aq̃st
vici diu q̃ ve al hom auegades
ꝑ natura e lauors diu q̃ nos pot
iames be remeyar: ne curar aue
gades ve per grã argull: e mẽys
preu dels altres: e per grã entra

cuydamẽt e preu dessi matex: q
poc se val: e lauors se pot curar
per be aterrar: e abaxar lo argul
los: e axiu fa souint: cu fa fer no
stre senyor deu: qui generalmẽt
abaxa los argullosos: E diu
puys axi. si de peccat de ira not
guardes: tomeras furios e orat
e sens tota raho. aquest peccat
te aportera a infinits altres mals
e tolra tot lo be ẽ ta aia: e apres
tot aqll del cors: per la qual co
sa vẽdras ala fi: al etge despera
cio. e tot aço posa la sancta scrip
tura: sino q seria massa lonc de
recõptar. Item Origenes: en lo
sermo que feu cõtra ira: diu axi:
si vols viura en pau: not acosts
ahõ furios: ne q sia tost irat. car
aytal procura p tu: que crems
en la tua casa: e ta psona: e tots
aquells qui ab tu son: axi cõ ell
fa dessi matex: e de totes les su
es coses. Per lom iros lo dimo
ni fa mal a molts altres: e per
tal lom iros es: dit loctinent
del diable: on que sia auegades
mes mal semb̃a e comet hom
iros que no poria fer lo diable.
en aquell poc de tẽps matex.

¶Capitol. ccxl. qui mostra qua les son les males fillas de ira.

Es males filles de a
1 qst peccat engendrat
son moltes: e en spe
cial les seguents: se
gons que posa Remigius: en la
nouena homilia sua. ¶La pri
mera ses ranchor: e coy en lo cor:
del irat: qui tostẽps li dona tur
mẽt: e dolor: el deuora tot. ¶La
segona sies ensegatat del enteni
ment girant lom fora tota raho
axi cõ dit es. ¶La terça es mur
muracio: e diffamacio contra lo
phisima: sens tota sciencia: don
venen infinits e falsos testimo
nis. ¶La quarta es baralla: dõ
venen vituperis desonries: les
quals apparen fort mal: en tota
persona de be: e q sia de honor.
¶La quinta sies inuesio corpo
ral: e dequi iren colps e nafres:
homeys e molts altres mals: q
tollen pau als homens. ¶La si
zena son crits e clamors: e irre
uerencias contra aqlls: aquis
deu dar honor e aço puia massa
auegades. ¶La setena es guer
ra: qui es appellada font de pec
cat: e flum de tots mals: cardc
quis seguerẽ mals infinits: qui
nos podẽ recõptar. e ala fi fassi
pau: la qual sis fos feta al comẽ
çament: iames nos forẽ seguits
tants desastres: cõ se seguexen e
la guerra: e per raho de aço da
uen' los sancts consells molts:
e los quals hõ pogues: e sabes:
e volgues squiuar tota mala ira

¶Capitol. ccxli. qui mostra re mey contra peccat de ira.

Remeys dela ira son
en dues maneras: axi
cõ hi ha ira. la qual
se deu placar en altre
ey ha ira propia quis
deu placar en hõ matex. Apla

car la ira del altre: consellen los
sancts que hom serue aqsts stils
¶ Lo primer sies q̃ respones: e
parles dolcamẽt: car cõ hauem.
prouerbios. xv. moll respondre
trenca les iras dels altres axi cõ
dura e malicioſa respoſta: infla-
ma los altres aençendre los a
mes de mal fer. ¶ Lo segon sies
afugir: atota oppoꝛtunitat decõ
tendre: e de esser present alhõ irat
car qui passa punto: passa mut-
to: segons q̃ diu lo aragones: E
tot hom saui deu dar fort loc: e
fugir atota auinẽtesa: de irer
e de hauer brega: ab hõ iros: ne
furios ¶ Lo terç es callar: durãt
la ira del altre: dient en ton coꝛ
al altre: per quant poder tu has
nom faras errar ne dir follia. E
lom saui: quãt ou lõ furios: deu
pençar que oge bramar vn ase: e
axi cõ hom nos mou p be quel
ase bram: car veu hõ que es be-
stia: sens raho: nes sap ques fa
axi deu hõ pençar q̃ sia del hom
fallo: que es axi cõ abestia: sens
raho q̃ no sap ques fa ne ques
diu. ¶ Lo quart remey per pla-
car lõ irat: es ferli bones obres:
car cõ diu Salamo prouerbioꝛ
xv. si axiu fas: lauors li amolli-
ras tot lo coꝛ car benifici: aygua
es qui appaga lo coꝛ del fallo:
mes que res qui al mon sia: le-
gim en la vida dels antichs pa
res: q̃ en los beniffets grans: q̃
dls fayen aladres: e amala gẽt:
ne conuertirẽ molts adeu: en lu
nyaren molts de diuerses mals
que fer volien. Beya lo sanct ab
bat Elcon: que benignitat e dol
ꝯoꝛ de coꝛ: vtut era tractiua dels
coꝛatges dels altres: entant que
p mal hom que sia. si tu li fas be
quãt te haura fet mal: si li amol
leꝛs lo coꝛ ha hauer despleꝛ: del
mal quet ha fet. e de amar atu.
¶ Remeys cõtra sa ppia ira son
aquests. ¶ Lo primer sies pẽçar
quãt ha iesu christ manat: e stre
tament: q̃ siam patients axi cõ
ell fon: e q̃ si no pdones a aqlls
qui mal te fan: q̃ ell not perdone
ra. ¶ Lo segon es pençar: quãts
d mals se poꝛã seguir: sino fuigs
al hõ fallo e ases dolenties: que
no volrien ques fossen aquells
mals seguits apres q̃ seran fets:
per res qui al mon sia. ¶ Lo terç
que pẽças los grans bens quis
segeꝛen: en aia e en coꝛs. per ha-
uer patientia: e en special: que la
tua aia ne viu en pau: e has ven
cut lo diable: e has dat gran ex-
empli atots los altres: dela tua
patientia: hoc encara q̃ lo iros
mateꝛ: ten presara: e ten reputa-
ra mes tostẽps: ques q̃ ell sen di
ga de foꝛa. ¶ Lo quart q̃ deus
pẽçar: que la tribulatio quet do
na lo iros: tẽptacio es q̃ deu te
tramet: per tos peccats agoꝛir: e
per gonyar specials merits: en
vert deu: p la tua bona patiẽtia:
axi q̃ per hauer aqlla patientia:
tu impetras ab deu remissio de
tos peccats e ten creꝛen virtuts
e en bonesa: en pots sperar gran
guardo en lo cel ¶ Lo quint que

deu pẽçar: ço que demũt es dir: ço es que lõ iros: es fora lo seny e ari cõ a orat e amalalt: e q̃ grã cruéltat faras si lo malalt puo cas a hauer mes de mal q̃ no ha mas quant sia guarit: e li sia pas sada la ira: lauors ab dolçor de paraules li pots dir quet vulles e fer dir a altre: e ari tornarlo a be. faras gran seruir adeu: e grã be acll: e maior ala tua anima.

¶ Lo size es callar: p les rahõs ia demunt assignades quãt da uem remey ꝓtra la ira del altre.

¶ Lo sete q̃ haguda bona patiẽ tia: vet nostre senyor quit sta ap parellat de darte tes iustes peti cions e de rebra atu en sa gracia special: e enla companyia dels elets ¶ Lo vuyte quant veuras algu fallo cõtra tu: siet vijares q̃ fies sort: e q̃ nol oges: e digues dins ton cor ari Senyor placiet de dar lo teu lum: sobre aquest: e ami gracia: de vera pacientia. E lo senyor beneyt fer ho ha. Deus encara pẽçar: q̃ lo fallo cõ tra tu fa tos affers: car cõtra sa volũtat te procura gracia e glo ria: que p dreta raho li deurics anar basar mans: e peus: e ferli grans gracias. del he quet peu ra: iatsia q̃ nou fassa scientment Pença encara q̃ tost morras: e q̃ ara es ora de apparellar si: e de fer ti apparelles altamẽt: quant has bona e cordial patientia al hõ fallo contra tu. E aço sia dit quant al peccat de ira.

¶ Capitol. ccxlij. qui tracta del seten peccat mortal qui es apel lat auaricia.

LO sete peccat mortal es auaricia: de aquest peccat diu la sancta scriptura ecclesiastici r. Quid auaro nihil est celicius E vol dir q̃ no ha al mon maior peccador quel hõ auar: e assignẽ hi los sancts les seguẽts rahõs.

¶ La primera sies: car com diu sanct Agusti: no ha peccat almõ que hõ auar no facs: per hauer diners. E aço vol dir sanct Pau prima ad thimoteũ. vi. quãt diu q̃ per auaricia han molts errat: en la sancta fe catholica: desem parant aquella: e fahẽt deu del diner: p que diu que aquell: qui enten en riqueses aiustar. cau en lo laç del diable: e en molts desigs folls: e desordonats: qui porten la lur anima a dãpnacio e amala fi. Per ço diu ell mateç en altre loc: que auaricia es ydo latria: e proueu sanct Hieronym per tant cõ lom auar: tot son cor e tota sa vida: dona al guãy del diner. e no gens adeu: per q̃ diu ell: que follia es dir: que aq̃ll sia ydolatre: qui offer ala ydola: vn poc de ensens e no aq̃ll qui tota sa vida: e son cor dona aiustar ri quesa: e proueu encara per aço. Car ari cõ lo bon rpia: adorant adeu: li presenta sa fe: e sa sperã ça: e tota sa amor: ari lom auar: posa tota sa fe: e tota sa sperãça: e tota sa amor: en riquesa. e ay

tant com mes ha ayt ant desitge
mes hauer: ari q̃ de multiplicar
li cre̓ lo desig ari com de beura
aygua salada cre̓ al hõ mes set
E aq̃sta es la rahó: per que lom
auar: ama tant ço q̃ ha: e p̃ que
abtan gran dolor e pena: dona
res per amor de deu: e per q̃ es
tan cruel al prohisma adarli. E
en arencar e arrapar: tot ço que
pot p̃ qualseuol via o manera.
Car en hauer diners: e roba: e
riqueses ha posada tota sa bene
uyrança e tota sperãça e tot son
deu es aquí. Bessi mater ve al
hom auar q̃ no ama ne honra:
ne pre̓sa a deu: ne li vol obeir en
res: e p̃ que es tan cruel a la sua
ma: e per que porta tots tẽps la
sua anima venal al diable: e per
que no serua a res fe. ne lealtat:
ne sagrament: e per q̃ tostemps
traballa: sens tot repos: nes do
na vn bon die: ans nit e die: la
sua anima es en ansias: e en tur
ment: e en pahor: es fa en esta vi
da martir del diable. Per raho
de aço diu sãct gregori del auar
lom en q̃ regna auaricia: es ca-
tiu del diable: e ell lo mena atot
peccat: en ques vol. pusca li en
seny q̃ guany hi haia aque es fe-
rit p̃ lo cruell ab naffra de mort
Car lo seny ha de tots punts p̃
dut. Aquest dampna tota res: a
qui ell se acost. car sa muller dã-
na: fahẽt la ẽsentir en sos mals:
ari mater totes ses cõpanyes: e
sos infants: le̓ant los lo car-
rec de aço q̃ mal ha aiustat: car
aquells iames nou tornẽ: neu sa
tisfan: a aquells de qui lo pare o
ha hagut malamẽt. Aquests po
sen en bregues: e en affanys a-
quells: qui nols consentẽ: o que
dãpnifican Aquests cõ sien los
pus folls homẽs del mon a tots
los altres tenẽ per orats. E diu
ari sanct hieronym: parlant en
esta materia: qui es pus foll en
esta vida: quel auar: al qual deu
per sa merce: ha dades riqueses
per be administrar les: e q̃ per la
bona administracio de aq̃lles:
no honren deu: ne aiuden a son
prohisma. ne remen sos peccats: e
ell se p̃cura la ira deu: e dãpna
la sua anima. del qual la deuria
saluar. nen fa neguna p̃paracio
ala mort: ans lauors se troba
buyt: e pobre e nuu e mesqui de
nant lo iuhi d̃ nostre senyor deu
per que appar: que lauar la pus
vil cosa q̃ ell ha en lo mon: es si
mater: car res no p̃sa la sua ani-
ma: ney dona res: si encara va a
dãpnacio: ans se p̃cura la eter-
nal mort ab terribles treballs: e
affanys: que soffir en aiustar: e
conseruant e multiplicãt: les ri
queses: q̃ ha posehides: en dam
pnacio sua.

¶ Capitol. cclxiij. Qui mostra quants mals fa auaricia.

DEya sãct Ambros q̃
no aparia quel auar
fos p̃pia. car duptaue
o paria que dubtas:
q̃ fos altra vida: pus-
ca negũ aparell noy feya: e com

ab menor treball guanyaria paradís: si's volia: q̄ no fa infern. Acten diu ell: com lo diable ha gran laç amagat al hō auar: car diu ell: veges primeramēt: que ell lo pren en la auaricia amagadament: posantlo en contractes subtils: e en falços guanys: inlicits: e cuberts: qui seran vsuraris: o simoniatics: o tacats de qualque malicia ō peccat. ¶ Segonament acten: com lo diable volent lo en laçar en auaricia: li prepos a moltes falçes necessitats: per tal q̄ ati lo inclin apo sair moltes superfluitats: e fara a quell hom quel fassa cobeu e ansios: e desijos de aiustar p̄ qual que via inlicita: qui apparega no sia mala: p̄ raho dela necessitat qui appar. E açi deu lom p̄ueir: comentse ala prouidencia: e gouernacio de nr̄e senyor deu: dient ati. yo am mes morir de fam: e de set: e ō soferir quāts mals ha al mon: q̄ no fer en res cōtra la voluntat de deu: e deu quim ha fet me p̄seruara de tot mal cas. pusca per sa reuerēcia vull fugir atota offença sua. Dic te q̄ si tu: en aytal tēptacio recor res al sēyor beneyt: ab aytal p̄c posit e ab sençera fiança: en ell q̄ ell te guiara: ⁊ guardara de tot mal cas tostēps: neti cal dubtar e dicte deçert: q̄ desfallīment de vera sperança de deu: p̄uoca so uint anostre senyor deu de lexar nos caure en molts leigs casos Car cō diu la sancta scriptura: null tēps ha deu desemparats aquells: qui en ell han rahonablament e sençera confiat. car ell es dolç e sobre dolç pare nostre: qui tostemps guarda ab pietat: aq̄lls qui lealmēt van envers ells ¶ Terçament lo dimoni si fa son poder: ō inclinarlos homēs a auaricia sots specie de fer grās bens: diēt los si tu haues riquesa ati cō aq̄ll: tu daries grās almoynes: e faries sglesias hospitals e aytals bens e aytals e lauors deus pençar q̄ lo diable te parle falçament Car tu de fet dones mal recapte a aço que has en fas poc de be p̄ deu: e no est millor q̄ Salamo: ne daltres qui hagueren riqueses moltes: qui ferē mal de lur prou: e si fosses bon hō: deuries pençar que si nr̄e senyor vees: que riquees aytals cō desiges: te fossen profitoses: q̄ ell les te haguera dades. Mas ell sap: q̄ tu est dolēt: e hō de poc be: e quin vsarias tā mal que tan dāpnaries: e que quant les hagueses: res de aço q̄ dius no farias. dōchs no entenes entes males cobeiances de hauer riqueses. car sapies que aytals cobeiāçes han dāpnats amolts mesquins.

¶ Capitol. ccxliiij. Qui aporta altres mals que fa la auaricia.

Deya lo Saluador: e ab quanta difficultat entren en lo regne de deu: aq̄lls qui amen riq̄ses. Car diu sanct

Agusti. tãtes e tan forts son les cadenes: abies quals auaricia te los homẽs ligats: en la amor delas tẽporals riqueses q̃ gran marauella es: cõ negun hõ auar se salua. Acten diu sanct agusti: e veuras q̃ lo diable los prepo sa lur propi stamẽt: lo qual fa a mãtenir tostẽps sens vergonya e cõ que mils no iameyns aba rlo p res: e si noy abastẽ queu haien don se vulla. Apres los pposa amor de lurs infants: q̃ coue que sien be heretats: e que cascu hage mes que lo pare no ha hagut: e vingue don se vulla e aporta los denant totes aquel les coses: quils poden indinar a aiustar riqueses: e cõtinua los aquest delig tostẽps. E en la val lesa hi aiusta pahor: que no vin ga ameyns: e encarna los ari a quest desig: q̃ van ala mort ab a quest maleyt carrec. Per que la nors appar veritat ço q̃ lo Sal uador dix. e es demunt allegat: ço es que ab grã difficultat: e ab special aiuda de deu: se han asal uar. tant es lo carrec q̃ aporten de aquesta mala auaricia. Per que deya lo sanct Leo papa en vn seu sermo: guardet del laç de auaricia: tu qui vius en aquest mon. car aq̃sta es la que veda q̃ no fasses almoyna: q̃ no hages pietat de negu: e que tot hom se clama falçament: qui digue que res ha mester. Aquesta not lexa ra fer res: qui sia a saluacio deta anima. Aquesta te aporta obli uio de deu: e dela tua saluacio. A q̃sta te fara caura en tot pec cat. car no pmet q̃ de deu haies memoria: ne q̃ fasses sino falç iu rament: ne que serues: ne q̃ ha ies memoria dela tua saluacio. Aquesta vol: que no serues ho nor: a pare ne amare: ne amorts ne'a vius: ne que iames digues veritat anegu. ne q̃ serues leyal tat apsona del mon. Aquesta p cura superbia al cor: ira soptosa e meynspreu dels altres: e ver gonya. Aquesta te tol la vergo nya: e fa trafaguer: e barater: e p raho de aço diu la sãcta scriptu ra. ecclesiastici. xi. Si dines fue ris: non eris inmunis adelicto. E vol diu: q̃ si ric hõ est: no seras iames net de peccat. ne encara de grãs peccats. Mas dras tu: que de grans rics homẽs hi ha haguts: qui son stats sancts e bons. Respondre q̃ ver dius: car les riqueses dessi mateyx: no son males: ari cõ res q̃ deu hage fet no es mal. ans es bo: e nostre se nyor les dona als homẽs: ari cõ dit es: p tal que ab la bona ad ministracio deles riqueses se sal uen. Empero es ari: que tãta es la malicia de natura humana. e ten pochs son homens bons. q̃ ha vn que ben vs. ni ha mil qui mal nusen. E p raho de aço es gran perill als homẽs hauer ri queses. E maiormẽt es gran pe rill: a aquell qui les vol tost a iustar: e defet les aiusta soptosa ment. Car es grã perill: que no

les haíe aiustades inlicitament
e mala o ab males e cauteloses
e falses maneras. car les rique-
ses nos poden degudamẽt aiu-
star: fino ab grã treball: e ab grã
lagui. Donchs quel hõ les aiust
soptosamẽt: e en gran quantitat
es gran dubta q̃ noles haie aiu
stades ab males maneras: e en
gran dãpnatge dela sua anima.
Pertal diu Salamo prouerbio
rum. xxvij. Qui festinat ditari
non erit ignocens a peccato. E
vol dir q̃ aquell qui soptosamẽt
o cuytada ses fet ric hõ: no pot
esser q̃ ell sia ignocent de molts
e de grans peccats. E pertal dix
la sancta scriptura axi. Hereda-
tas in principio festinata: in fine
benedictione carebit. E vol dir
que heretat qui soptosament es
aiustada: ala fiba trobada sens
benedictio. E vol o dir per tal.
car aytal heretat no dura: ne
sen alegra lo terç herater: car ia
es perduda e venguda anores.
¶ Capitol. ccxlv. qui mostra cõ
la auaricia ha aterrats o dam-
pnats grans homens.

Qual hom es al mon
diu sanct Ambros: q̃
no dege hauer pahor
que nos pde per aua-
ricia: sis remembra
quant ne quals homẽs asenya-
lats: ha dãpnats e fets errar ter
riblamẽt. Car iudes apostol de
Jesu christ: per auaricia tracta
la mort del saluador es dãpna:
los bisbe sacerdots dels iueus
per auaricia tractaren la mort
del saluador: e per aquesta ma-
tera mataren lurs pares anti-
gament los sancts pphetas: axi
mateix ananies: e sa muller: per
auaricia q̃ cometeren cayguerẽ
morts als peus de sanct Pera.
Axi cõ legim Actuũ. v. Faraho
per auaricia ytresta tant al ma-
namẽt de deu: q̃ leiras lo poble
d̃ israel plaqual cosa nega ell ab
tot son hostol de Egipte: en la
mar roia. Per auaricia se perdẽ
vuy en la sancta sglesia: innume-
rables prelats e clergues retol-
tuals mal administrãt los bens
dela sancta sglesia. Per auaricia
se perden innumerables religio
sos aiustãts pecunies: e bens ẽ
porals: no ytrestant que hagen
fet adeu vot de pobretat. Per
auaricia se perden vuy innume
rables princeps: e lurs officials
qui tots segiren en arencar del
poble: tot ço q̃ poden ab falses
maneras e cautelas: e ab grans
sobergarias. Per auaricia separ
den innumerables corials: qui
iames nos poden lunyar dels
corts dels grãs senyors. ne per
vallesa: ne p̃ pahor de deu: ne p̃
molt que haien aiustat. cobeint
se ab falçes maneras: de seguir
les dites corts: dient queu fan p̃
mils acõsellar lo princep: oper
amor dela cosa publica. qui no
darien p̃ tot aço vn diner: si no p̃
veyen guany temporal. lo qual
los hi tira p̃ amagat zel d̃ auari
cia e en senyeu nostre senyor e la

ſi quils porta amala mort: e per den ço que dolentamẽt hauien aiuſtat: a gran vergonya deſſi maters: e dels ſeus. Per aqueſt peccat diu Iſidorus: neguen les gents los deutes: e nes a quils deuen: hoc els logues a lurs miſſatges: e ſeruentes: e a lurs feyners: lo qual peccat puia fins al cel denant noſtre ſenyor Deu: ſegons que diu ſanct Jaume. ¶ Per aqueſt peccat neguen als pobres ço que lur es: e amen mes que lurs veſtidures: e robes ſe tinyen: es rompẽ: que no ſi ſeruien als pobres: aquis deuen dar: qui ſoffiren terrible pobreſa: e miſeria amagadamẽt en lurs caſes. ¶ Per aqueſt peccat los mercaders: e menestrals entenen en fraus: e en falçics: e enganar lur prohisma: e iames de ço nos fa fer neguna ſatisfactio. ¶ Per aqueſt peccat les gents: no volen pagar lurs deutes: quant porien: es retenen ço dels altres per força. ¶ Per aqueſt peccat ſe retenen decimes e primiçies: e drets de ſenyoria per loqual peccat los tramet noſtre ſenyor deu. moltes males anyades en lurs ſplets: e molts affanys en lurs perſones ¶ Per aqueſt peccat ſe fan furts e ladronicis: e infinits altres mals en lo mon: e per les quals coſes deya lo eccleſiaſtic: que noy hauia res pijor. que amar pecunies. Car allur amador procuren aci: molts mals e affanys: e puys dampnacio. ¶ Deya Salamo prouerbiorum vndecimo. que les riqueſes no poden profitar al mal ric el die que noſtre ſenyor deu lo iutge. ¶ Per tal deya el propheta Dauid: de ay tals ari. Ari com ahomens durments quant ſe leuen de dormir que no veuen res de ço que hã somiat: ari lo mal hom. ric quãt ſe mor: ſe troba pobre: e nuu de tot be. Car ço que hauia ha lexat: lo qual li ha poc profitat: e poc be li ha fet. ¶ Com empero deu do les riqueſes acaſcu per aiudarme al prohisma: poſat en neceſſitat: e que ari aiudantli: mereſca lo ric remiſſio de peccats. e lo regne de noſtre ſenyor deu: e aqui hauer gran gloria. ſeguerſe donchs que no ſabent o lo ric: mal vſa dels riqueſes: que deu li ha donades e que no merer acõſeguir remiſſio de ſos peccat: ni lo regne de deu.

¶ Capitol. ccxxxvi. Qui monſtra com apppar la auarícia piorment en eccleſiaſtichs ho en homens generoſos.

Diosa Cromaſius: en ona ſua epiſtola que tremes al Rey de Erminia q: cõ auarícia ſia letge macula en tot hõ: empo algunes gẽts ſon en qui apar ſobiranamẽt mal e

ui

es fort dapnosa. ¶Los primers son los ecclesiastichs: Car diu que com tot ço que han ne reben: del patrimoni dela sancta esglesia. vltra lur meniar e lur beura: e vestir sia dipputat als pobres de nostre senyor deu a supportar: per tal si los ecclesiastics ho despenen en altres vsos no piadosos: aquests dampnen lurs anímes: e son tenguts de restituhir ho als pobres de nostre senyor deu. ¶Legim de aquell sanct papa Celesti: que com sabes que vn Capella despégues sa renda: en stament ço es tenir cans e aucells acaçar: que deprecsent lo priua dela renda per atostemps. E de vn altre legim: que com ell trobas que tingues amiga: axi mater lo priua del benifici ecclesiastic. ¶E al Bisbe seu quiu dissimulaue: per tal quant ne era ben pagat: per ell leua del bisbat el feu simple benificiat en altra sglesia. ¶Beya que qui axí viuia dels bens del patrimoni de nostre senyor Jesu christ: digna era de mort: axí per la publica rapina que comet ia: en los pobres de nostre senyor Jhesu christ: com per lo mal exemplí que daue dessi mater: atot lo poble el prelat quiu dissimulaue nos podia punir per hom mortal sufficientment.

¶Los segons aquí en special sta mal la auaricia: si son persones generoses: qui venen de gran linatge. ¶Car com aytals per natura no puxen esser massa liberals: ne massa franchs: e gran part de tota lur noblesa estiga en franquesa: e en largueza: de donar manifestamẽt donẽ mal exemplí dessi mater: q̃ vinguen per dreta línea dela noble sanc ne de gran linatge: si son auars e mesquins en lurs affers. Diu Policratus: en lo regiment dels generosos: que la persona generosa: o qui puxa dar degudament: o no siu ha per res: nou deu retenir lla hon veu que es sa honor: ey es tengut hoy es necessari. ¶Si nou ha encara deu ensenyar de cor e mostrar q̃ li desplau: de mort quant noy por retra son deute axi com deuria. ¶Nota açí aquest e diu axi: guart se empero la persona generosa: que per ensenyar se grã donador: nos fassa tiran: e robador tolent ho als seus: e donant ho als altres. Car aytal comet aytal crim. ço es de fe als seus: la qual lom generos promet al començament de sa senyoria: o ia se enten promes: pus succaca en los bens de sos predecessors qui ab aquell carrec reberen la senyoria. e quant aquells iames nou hagueren iurat: ne promes: ne res meyns hi son obligats axi p̃decessors cõ succesors q̃ ells no prenẽ de lurs vassalls sino segõs la forma de lurs antichs p̃decessors: aprouada e

tida e continuada loablament: e antigamēt ꝑ lurs subdits passats. ¶ E per tal quant los generosos defallen molt en aquest temps en aquesta part stenentse apendre los bens: de lurs subdits ab gran tirannia. ¶ Per raho de aço Reuela sanct Luys Rey de França apres sa mort que infinits princeps e homens hauent senyoria: se dampnauen. ¶ E per aquesta reuelacio sanct luis primogenit del Rey Carles rey de Sisilia e de Napols renuncia al regne e entra en lorde dels frares menors: e deya aytals paraules. ¶ Pēçar deuen los grās senyors del mō que ells per tal foren elegits en princeps per los pobles: quels deffensaçen de males gents els tinguessen. iusticia els conseruasen en pau: E ꝑ esta raho los pobles los donaren stamēt: e grās emoluments e grans seuyories. E ells donant los tot aço e prometent los fe e lealtat: semblantment ells la prometeren al poble sobre los dits pactes allegats Que dōchs lo senyor nols fassa ço que ꝓmes los ha: e ells reben ço quels promes lo poble e vltra aço que ells ne vullen pēdre mes tot aço es rapina e tirania: e negar fe e lealtat alurs vassalls per les quals coses ells viuen tostemps quaix en peccat mortal: e axis moren finalment car negu nols o vol dir nels vol desplaura: ne ells qui no sen entremeten. neu volen saber: nen volen per altra via vsar: e vet cō se dampnē. E sit diuen que ells han presa la terra: ab laspasa ne per força: no dona dret negu a aquell qui la pren. si donchs altre dret noy ha. Car moltes terras se prenen axi per tirannia: e sens tot dret. E posat que aq̄ll qui axi la ha presa: le hagues de bona e iusta guerra: encara ell no pot allegar que ell puxa fer asos vassalls sobergaria: ne crueltat: ne res qui sia contra caritat: ne cōtra la ley de deu. e aço es çert be: q̄ en veura aytal preso de terra: que si pertany: ne q̄ si requer enlo senyor: o en lo vasall: es materia fort longa per q̄ lexem la star de present. Car aquesta materia hauem tocada longament: en lo libre appellat del regiment dela cosa publica.

¶ Capitol. ccxlvij. Qui mostra com apar encara pijor als rics homens.

Los terços aqui apar mal fort auaricia son rics homens: car cō ells nou hagen neu sapien: o no vullen seruir adeu: ne al mō: ne si matexs. Aquests podem dir que son acabadamēt dolents: de aq̄sts diu Salamo en lo libre appellat ecclesiastes axi q̄ lom aqui deu ha dada riquesa e bēs tēporals e iames no sen sap seruir: donāt sen be e ho

nor e pfit degudamẽt: nen sapia fuir adeu: ne aiudar a son amic. e al pobre que aquest valgue ra mes que fos mort: dins lo vẽ tre desa mar e fos fet auortiu. Diu aquell gran doctor Theo filus inpugnant auaricia ari no puc pẽçar: quina maledicio de deu han alguns homẽs rics so bre si. Car aquells qui sobre to tes gents deuen esser larcs e li berals: son pus tinents e pus auars. E aq̃sts son los rics: els ecclesiastics: ells vells: e empo aq̃sts son auars sobre totes al tres gents del mon: gran paor me fa: que aço nou pcur lur des conaxença: que han en vert deu. Car cõ mes gracias haiẽ de no stre senyor deu rebudes: segons les cõdicions: aytant son adeu pus desconaxents. E per tal me pens quels leix deu caura en a quest tã leig: e deseparat peccat E si pensaue lom ric diu aquest deu tot poderos per q̃ li ha da da la riquesa: tot deuria star oc cupat en pençar com la admini strara: segons la volũtat de deu e que nolin desplacia. p tal que nola li tolga: o nol dãpna: p tal quant mal ne vsa. mal despenẽt e malament retinentla. E en spe cial diu aquest. te prena mal se nyal de hõ ioue ric qui sia auar e maiormẽt sies generos. Car a aquest aytal nos mostra bon ge neros: ne bon ioue: ne bon ric hom: e mostra que si en vallex: que sera diable, en auaricia: ne hages sperança: que iames aq̃st se correges ca: car si aquest pec cat entra en lom en ioũctut: fas te cert: que sol deu lo pot perfe tament guarir: per que de aytal te lunya: ari com de foc: car tos temps es suspitors: renyinos: e malicios: e desconaxent atots a q̃lls qui ab ell han acõtractar.

¶ Capitol. ccxlviij. Qui mostra com sta encara pijor als vells.

Los quarts aqui sta mal: en special auari cia: son los vells: qui tots dies speren la mort: e lauors amen mes lo mõ e diners: e roba cõtra los quals diu ari Egipcipus en vna ome lia. Dies hom vell: auar e mal struc: e digues me per que tu est auar: ne amador deles coses del mon. O sec: o foll: e no veus que de present ho has alexar: o mes qui e quãt no prouaexs ala tua anima: q̃ sen anas ab qualque be. per tal que en lo iuhi de ta mort. no fos per lo senyor con dampnada. O foll vell: e orat: e mes que orat: e com no obres los vlls: no veus quel tẽps pas sat has perdut: e ia not resta si no vna ora: asatiffer adeu: e aq̃l la vols perdre O foll hages pie tat de tu matex: e not vulles tãt aurrir: que ari muyres cõ vna bestia: e vingues denant Jhesu christ: pobre: e sens tot be: e pec cador. E com te poras scusar: q̃

vellesa: sies stat pijor que debãs e que acordadament vulles morir: ab carrec de tanta auaricia: e ab tanta amor del mon. Cert be pots maleir los teus anys: e la tua vida e la tua mort car tot est mort: e fill de mort. ¶ Deya Alchimus guarda gran senyal de perdicio: a tres. linatges de gents: ço es clergues e vells: e rics. Car cõ clergues no haien infants e no deguẽ hauer auaricia: ne vells no speren a viura: ne rics homẽs no temen pobresa. Empero axi poderosamẽt: lo diable te aq̃sts ligats per ligam de auaricia: q̃ los pus auars homens del mon: son clergues: e vells: e rics e podem hi ara aiustar los princeps: qui ꝑ auaricia tots se tornen tirans: que cõ en les vanitats del mon sien grãs guastados. Empo en tot ço qui adeu toc son axi auars q̃ tot ço q̃ adeu donẽ: reputen per ꝑdut: e si res hi fan: nou fan sino ꝑ vergonya dels homẽs: e no per neguna deuocio: q̃ hagen adeu: ꝑ quẽ pens que deu desempara finalment: aq̃sts homens els abaxara. Car cõ los haia fets sos vicaris: e officials en la terra: els haie comenades les aĩes dels homens aben gouernar e defendre: e guardar de mal: e ells son aq̃lls qui meyns conexẽ: e mẽys honren deu que altres homens del mon: e qui meyns amen les animes dels homens: e qui res no han ab deu: mas tots son del mon e dela terra. Per que coue q̃ lurs senyorias los sien finalment toltes. ꝑ lo sobira senyor: e sien a altre donades: qui sien millors seruidors de deu q̃ ells segons que toca la sancta scriptura ecclesiastici cap̃. x. E no res meyns coue: que los sien dades les maiors penes de infern: segons que legim Sapiencie. xij. e en altres locs dela sancta scriptura.

¶ Capitol. ccxlix. Qui monstra quantes fillas ha auaricia.

AQuest peccat ha moltes fillas. ¶ E la primera es vsura de aq̃sta hauem parlat largament: en lo seten libre del chrestia. basta de present açi adir: que vsura es quant aquell qui presta: demana qualq̃ guany de aço que presta. hoc en cara comet vsura lo prestant: iat sia que no deman guany: pusca el te en son cor q̃ aquell aqui presta lo lin dara: e si sabia de cert que nolin daria: q̃ nolin prestaria. Car nostre senyor principalment guarde lo cor tostẽps. no voler prestar axi matex: a aquell qui mester ho ha specia es de auaricia: e contra caritat maiorment en aquell qui fer o pot segurament: sens son dãpnatge. ¶ E alguns per que hagen scusa de no prestar: iuren que no prestaran: e tal iurament no valres. nel deuen seruar. ¶ Car iurament qui sia fet contra cari

tat: no obliga anegu ans deu esser punit aquell quil fa. ¶La tre filla de auaricia: es ladroni ci e robaria: e es pendre del al treço del seu: lo qual peccat es gran: nes pot perdonar sens sa tisfacio: en aquest peccat cauhẽ tots aquells: qui aladre consellẽ e defenen: e consentẽ en lur furt e aquells aqui es dat acastigar los e nou volen fer ans los fa uorexen. en aquest peccat cauhẽ persones religioses: qui ẋtra vo luntat de lur maior: se plauexen de res dela comunitat: donant ho a altre: e aquells quis apro pien: ço qui es dela comunitat cõ los sia vedat hauer propi en haien fet vot. ¶La terça filla de auaricia: es sobergaria: quãt al gu per forẋa vol publicamẽt: al altre lauar ço del seu: sis vol pre na qualque falça scusa: o axi cõ fan los grãs senyors de lurs va salls o officials. ¶La quarta fil la es barataria: e aquesta come ten mals mercaders: o menes trals: segons lur art: enganant los cõprants: e venents: per spe cials maneras: cascu en se art. Sots aquesta se cõpren en corre dors: pladegedos: falços aduo cats: e procuradors: qui ab lurs barats donẽ dilacions ales cau ses. e troben tants punts scient ment: q̃ fa la gent plediar: e le defenen perlongant longamẽt: ço que prestament se poria spat xar ¶La quita filla es sacrilegi: e es quant hõ pren res dela sgle sia diputat adeu: olí lantes: ve stiments: cera e altres coses: di putades al seruey de deu. Axi matex se comet aquest peccat co metẽt furt: bregues: o altres ler geses dins la sglesia: en loc sant adeu diputat: o quant lom dissi pa o crema o aterra res adeu do nat per cobesa de hauer: e de go nyar: e aquest es terrible peccat denant nostre senyor deu. ¶La sizena filla es simonia: e es quãt hom ven per diners res spiritu al: axi cõ oracions: misses: sepul tures preycar confessar: absolre o procurarse ab diners: les ꝑmi missions e benifets dela sglesia de deu: o entrar en religio ab pa ctes de dar diners al monestir. Axi matex es simonia: procurar se batlia: vicaria de seyor: o qual que regiment de animas: no cõ trestant q̃ sia sots lo braç setglar car tota potestat de regimẽt de animas: es cosa spiritual. ¶La setena filla es malignitat: e es quant algu per hauer diners fa falç testimoni: o ꝑ falçia: o ꝑ trai tio: o dãpnatge algu al altre: o qui per paor de pobresa: fa en cantacions o pactes ab diables o ab homẽs nigromantichs: o semblants: o qui fa metzines: o ꝑcura veri o mort a altre. ¶La vuytena vsar de vil offici per di ners: axi cõ fan malandrins: o alcauots: o taffurs: iugadors: o males fembres: o publichs vsu res: orrous iutglars: o semblãts officis: totes aquestes males fil

les de auaricia: procuren al hõ que viſca en peccat mortal: e en la ira de deu: ſi donchs hom no ſen guarda: de caſcuna de aque ſtes males fillas: poria hom fer vn gran tractat: de q̃ de preſent nõ cur per acurçar aqueſt libre: e axi mater de caſcuna deles di tes fillas: haucm aparlar larga ment: en lo vulgar libre de vicis e de virtuts.

¶ Capitol. ccl. q̃ moſtra remey contra auaricia.

CONtra auaricia han dats los ſancts los ſe guents remeys. ¶ Lo primer hauer grã ſpe rança en noſtre ſeny or deu: qui es font de veritat: e hãs preycat e dit Mathei. v. q̃ no haiam anſia tal de nos ma ters: en res que per ella haiam alexar: la ſua amor ne temor: ne reuerencia. ¶ Car ell quins ha creats nos prouchira largamẽt ſi en totes noſtres obres ſercam aell: e la ſua ſancta voluntat. E nota aci: que p aqueſtes parau les: ell nons veda q̃ no treball lom degudament p hauer la vi da: ſi per altra via no la podem hauer. Mas vedens per lo dit manament: que la anſia no ſia tal q̃ per paor de hauer deffal liment: faſſam res contra ell ne leyem res q̃ ell nos haie manat affer: car ſi axiu fem: ell per ſpe cial gracia nos prouchira: en ço que nos no ſom baſtants. Aci nota ſanct Hieronym dient axi guarda molts meſquins: qui p paor de venir ameyns ſe reſtren yen de fer almoynes: e ſacrificis e aiudar alos prohiſmes: cõ deu haia manat fer lo ytrari: pẽçant que lur ſtuſia: es neceſſaria alur prouiſio: e alur meſquineſa: axi que mils ſe prouahiran ells vi uent: axi cõ viuẽ fahent contra deu: que ſi fayen la ſua volũtat: ſacrificãtli: e aiudant los altres als quals diu axi ſãct hieronym O folls auars e meſqns: e mara uella es cõ deu tot poderos vos leixa viura: p vn pũt ſobre la ter ra: que tanta deſonor li faſſau: que no fieu de ſes paraules: ne de ſes promiſſions: nous ha ell promes de ꝓuahir vos larga ment: facnt voſaltres la ſua ſan cta voluntat: e voſaltres fiau. mes de voſtra folla ſtucia. no dubtãt de fer cõtra ço que ell ha menat: o beneyta ſia la patiẽcia de deu: qui tan gran vituperi ſo fer ſouint: per raho de aço lera deu los homẽs: toſtemps viura en terribles traballs: e en grãs miſeries e perdues: e ytraſts e dolors: en ço que aiuſten e amẽ. car no confien del e paraula e p miſſio diuinal els leixa caura en lur ſtucia: car no cõfien dela ſua alta ꝓuidencia e miſericordia: car fer ſacrificis e almoynes: e altres coſes per deu: no empo breyen lom: ans lo refermen el fan abundãt: en tot ço q̃ meſter haia. E aço fa deu p ſpecial gra cia ſua: atots aquells quil cre

uen el honren: donant fe ases paraules: qui son pura veritat. ¶ Lo segon remey ꝯtra auaricia sies pēçar en los grās mals qui dits son: qui auaricia porta. ço es dolor tostēps enlo cor e pena e ancia e turmēt: ꝑ infinits caps e puxs ala mort procura dāpnacio: axi cō es ia dit demūt: e pot açi pençar: que ha valgut riquesa atots quants Empadors foren al mon: si son anats ala finuus e cruus adiables: ne q̄ pot esser que tart veu hom gran ric hom q̄ sia bon hō: ne seglar ne ecclesiastic: e que es q̄ hom aytant cō mes ha: aytāt es pus dolent: e maior peccador e pijor en verts deu: e homēs: e aytant lo veuras mēys curar dela sua anima: e mes ançiar en hauer del mon: e aytant fer pijor disposicio ala mort e morir pus dolētament: e ab meyns consiencia: e ell morra: e altri possehira: ço ꝑ q̄ ell ses dāpnat: q̄ nolin haura grat: ni gracias: ne lin fara dir iames vna missa: sino v̄gonya: e lo dolēt qui liu ha leixat: bollira en infern ꝑ atostēps. ¶ Lo terç remey es pençar: deu per q̄ dona les riqueses als homēs: e hauem ho ia desus dit ꝑ tal que hom ne rahema sos peccats: donant ne als pobres de deu: e per aiudarne ason ꝓhisma: e ꝑ honrar ne deu: e axi gonyant ne merits ꝑ los quals haien la gracia de deu: e puys la gloria. Dōchs que aço no ꝯtrestant: lom administra les riqueses dolentamēt: e auara: e les amac en la caxa: hon no fan negū profit. en tēps en quel deurien el porien fer: digne es donchs lo ric hō mal administrant: q̄ sia priuat de aquelles: e per sa mala administracio haie les penes: que deu ha reseruades als desleals administradors: dels seus dons: e thesors. ¶ Lo quart remey es: pençar en aquells mesquins de richs homēs: qui passats son desta vida quāt se peniden de lur mala administracio: e en quāt de be. poguerē esser vuy lla hon son Diu Origenes: o dels mesquins: e mes q̄ mesquins: e quāt d̄ be hā perdut: ꝑ lur dolentia: e dequi auant no si pot dar ꝯsell per res Donchs diu aq̄st: tu qui est viu corregex te: per los mals daltre: procuret donchs ara: per q̄ tostēps haies riquesa: e goig: e plaer: ab los amichs de deu: e no si es ab aquells: qui ell ha fermament malayits. dels quals es scrit. Morts son los richs homens e sonse regoneguts: e no san trobat res en les mans: e en lo cor: ne en la boca: sino peccat Donchs diu iames no cessas d̄ treballar: car ara es tēps e puys culliras: segons ço que hauras sembrat ¶ O diu ell folls e mes que folls son los fills dels homens: qui per tan poc tēps que açi han a viura: lexen perdre açi le heretat eternal: del regne de deu: es procurē los dolors eter

nals p fer alur guisa: apoc tẽps de aço qui res no val: ne es sino mort e pena: e dolor posahir ho sis veyen. ne pençauen les misc ries en q̃ viuen: ne en que son. E aço los es esdeuengut: p tant quant noy proueheiyẽ ab tẽps: quant podien. Aço mater: pot esdeuenir atu mater. donchs p ueer hi tantost: totes altres co- fes leixades: e no vendras a aço a que aq̃lls son venguts.

¶ Capitol. ccli. q̃ mostra altres remeys contra auaricia.

LO quint remey ẽtra auaricia: sies recor- rer a deu ab deiunis: e ab oracions: e ab grans suplicacions: e ab aiudes de sancts: e de iustes persones: e ab almoynes suplicant q̃ ell re- fret aquest foc de mala cobeian ça en lom. Car cõ dir lo Salua dor: parlãt de auaricia. quel hõ ric ab grã difficultat se saluaria al iuhi: tantost dient ari. empo ço qui es impossible als homẽs es possible a deu. ço es q̃ ell o fas sa fer a hõ. per special gracia sua E vol aq̃st remey: que hõ se aiut exercitãt si matex ab almoynes. vençent e sobrant: sa mala natu ra: e mala inclinacio. ¶ Lo size remey es pençar quanta gracia ha deu feta al hõ que donãt ço del seu: e roba: e diners: pura de lir sos peccats: e acõseguir para dis. Car deya lo Saluador que ari cõ aygua apague foc, ari al moyna mata peccat: e deu pẽçar que lo ric: no fa grans oracions ne enflamades. ne en ceses: nefa molts deiunis: ne grans aspre tats. Bõchs solamẽt en almoy na li roman la saluacio: com les vies principals de saluacio sti guen principalmẽt en les dites. iij. coses. ¶ Lo seten sies pençar en la mort. car leuores coue que leix tot ço q̃ ara ama: en ques de lita: e en q̃ posa tot son cor: e la mort vendra en breu. E donchs pus coue de leixarse p guisa que la maior part ne sia tua. pus atu ha deu dat ço q̃ has: e per tu asal uar not. prena ançia dels esdeue nidors. Car deu quin ha dat a tu: ne dara aells e si has infants fe q̃ tu sies vn dells: ço es quen hages ta part: e la millor. car sõ molts miserables homens axi folls. q̃ per amor dels infants. no gosen fer almoynes: nes go sen quaix res pendre. per lur aia en lurs testamẽts. O diu Fulgẽ cius: en la sua inquisicio dela mort. e cõ son aq̃sts ben dolẽts que la lur part fassen pus dolen ta. O mirables q̃ no saben hon van: ne per hon han apassar. ne ab qui han atractar. ne sobre q̃. Car siu fayen: nols bastaria res adar p deu. per tal que en aquell pas tan fort: trobassen ab deu miricordia. O folls e anganats e tan fort diu aq̃st: es la lur ven tura. que axi poc presen les lurs animas: p satisfer alurs infants los quals cõçeberen e hagueren:

en gran dãpnacio de lurs aĩas.
¶Lo vuyte sies: pençant la almoyna: quant de be procura al hom. car lunyal de dãpnacio: e de tot perill: ell porta a padis. nel leixa caure en legs casos: ne en mans de sos inimichs: segõs que diu dauid: en aq̃ll psalm. Beatus qui intelligit super egenuz ⁊ pauperẽ. E tobies en son libre: en lo quart: e en lo. xij. capitol: per totes aq̃stes coses appar: quel hõ deu auorrir auaricia: axi com ala mort.

¶Capitol: cclij. qui mostra com guastar e no tenir manera de despendre es gran vici.

NO solament auaricia es mala cosa e fort: esquiuadora: ans encara lo vici qui lies contrari. quis apella guastament: e aquest peccat ve auegades per poc seny: e lauors lom no ha tãta culpa mas aq̃lls aqui pertany posarli fre. en son donar: auegades ꝑ gran amor de vanitat. car alguns volents esser reputats: per homẽs generosos: e valerosos: e nobles en sos fets donen largamẽt: e aço es gran senyal de oradura: car noblesa nos ꝓua per dar follament: mas per dar discretamẽt. ço es lla hon cal: e quant es ora: e aquiu merex e segons la riquesa del donant: en altra manera no pot esser dit liberal ne magnific: ne valeros: mas vn gran orat per deu condẽpnat: e ꝑ homens trufat: e ala fi aterrat: car nostre senyor cõ dit es demunt. dona les riqueses: per tal quel hõ administrant les be. axi com desus es dit: quẽ honren adeu. en aiut a son prohisma indigẽt. en salua la sua anima. Donchs quel hõ les guast: e les ꝑda oradamẽt. aço fa en grã meynspreu de deu: e merex que sia ꝑ ell condãpnat. axi cõ amal administrador: e desleal deles sues coses.
¶Legim de sanct Johan euangelista: que cõ vahes q̃ Eraton philozoff. feya alguns iouens meynspresar riqueses: fahẽt los cõprar pedres: e trencar denant tot lo poble: a vana gloria dix ell: aytal meynspreu d̃ riqueses mes es oradura que altra cosa car açi les riqueses nos meynspresen: per amor de deu: nes donen apobres: ꝑ la sua reuerẽcia: mas meynspresan se ꝑ vana gloria: e per cõseguent aytal meynspreu: mes de mal fa q̃ de be. car vana gloria: grã peccat es: e ells vahent la veritat conuertirense adeu. Axi es de aq̃sts qui guasten ço del lur: per gonyar nom: e finalment guanyen la ira de deu: sobre lur cap. Son encara aytals truffats: e meynspresats ꝑ los homens. car tot hõ conex q̃ per gonyar fama: e vent: ho fan e vehẽ que massa los costa. car la mala fama aq̃lla: e que si ells ab lurs treballs hauien aguonyar ço que oradamẽt donẽ

que nou darien: axí follamẽt cõ o donen per lur prou los lago-
tegen en la cara: empo ells e los altres: los reputen grans orats e per homẽs ventosos: e qui per gonyar vent: perden lo seny. el seu: per q̃ no guanyan la fama ques cuyden: ans la perden sin hauien debans e mereyen ho be Son encaraala fi aterrats e des fets: car lo foll donar: no pot to stemps durar. e aq̃lls aqui han tant dat: nols darien vn diner del lur sils sabien rẽbra de mort e souint aq̃lls qui axí donen. hã amẽleuar a vsures: e per altres vias: incongrues a aiustar. axí cõ per robaries de vassalls: o p furts: o per mal entes: q̃ iames no paguen: e axí donant e robãt aterren lurs cases: e si maters: e lauors vehen: que la fama que cuydauen hauer gonyada: torna los a infamia: e per les male dictions e crits de aq̃lls: aqui han falçament e maliciosa: tolt so que han guastat: tramet los deu dechaimẽt en cors: e en aia e porten los sen diables: als turmẽts eternals: pus ells fan los altres viura: en pobresa: e en dolors moltes: p mãtenir lur orat guastamẽt e destrohimẽt delurs heretat e cases.

¶ Capitol. cclíij: qui mostra cõ lo guastador es orat.

Diu Policratus parlant del guastador: q̃ entra les altres persones del mon orades: lo guastador es fort orat: e pueu ¶ Primerament car ell sa tol lo poder: de fer ço que vol fer: car ell vol molt donar: e dona tant e ten follamẽt: que puys no pot res donar. ¶ La segona rabo si es: car ell fa per guisa: q̃ tostẽps la sua part: es pus dolenta: que dels altres e auegades fa que la deles altres es bona: ela sua nulla: e tot aço fa sens profit: e ason dãpnatge: e p̃ oradura: semblãt ala canal. qui dona aygua abundantmẽt als altres: e asi matera no gens sino lo lim dela aygua: dela qual li roman la podridura: e en aço es pus foll q̃l auar. car lom auar: tostẽps tira p̃ assi: mas lo guastador: lo primer aq̃ nou es assi mater. E diu Salamo prouerbios. ír. Si saui est: primerament sies saui atu mater: car cõ hauẽ ecclesiastici. xiiij que qui assi mater es dolent: a qui sera bo. cert appar que no a altre. ¶ La terça q̃ll no presa ne preueu lo profit ppi ne desa casa: ne dels seus: ans axi cõ lo ser pent trigris: primeramẽt deuora los seus: lo qual crim segons les leys impials: es cruelmẽt punit. Alguns françesos loauen en Auinyo: molt lo rey de franca: q̃ era fort liberal princep: e fort magnific. Respos vn Florẽti sanct hõ e fort famos en sãcta vida: a aq̃ll quiu deya. Digues me frare: e de que es tan liberal sino de aço q̃ prẽ cruelmẽt dels seus: que fa viura en gran dolor

e pobreſa:els te axi cõ acatius:e
aço apellas tu liberalitat: e ma
gnificencia:nou faſſes : car aço
crueltat e tirannia es:car tracta
ſos vaſſalls:axi cõ acruel tiran:
e cõ ell ſia poſat ſobre ſon poble
axi com adeffenſor:e aiutge:e a
pacificat gouernador: axi com
ſe ſon los altres reys: e ell leꝛ
ant los dits officis:gouerna los
ſeus axi cõ acatius : e eſclaus:e
los meſquins no ſen poden : ne
ſen goſen clamar : car ell ſa no
drits los maiors de ſon regne:e
acoſtumats aſos mals actes:e a
ſes mals crueltats:e ells ſofforẽ
aell e ell aells:mas ſpera vn poc
e veuras deu q̃ fara dell:e deſos
grãs vaſſalls:e dels altres prin
ceps:qui ſeruen ſon ſtil:e manc
ras de viura : car ſapies q̃ yo ſe
perſones ſanctes:per qui ſom in
format:q̃ deu en breu: los porta
ra atanta ꝯfuſio e vergonya e de
iectio q̃ no volrian eſſer nats ne
fet q̃ faſſen notable no ꝓſpera
ra ne deu dara aells iames pau
mentre aytal vida tenguen:e en
breu los aterrara tan fort : que
al mõ no goſaran aparer. Sem
blant dir q̃ ſería del Rey de Na
uarra:per les grãs execucions e
crueltats q̃ fan alur terra. E dir
aqueſt ſanct hõ lauors axi. Al
guns princeps ſon axi pactas
ab lurs pobles: qui no podẽ en
ells:ſino coſes certes demanar.
nols poden de mes forçar: e a
queſts ſon vers princeps : e no
bles.e los pobles ſon benceyts:
dela ma de deu. Car pus noble
es lo princep qui ha fre:q̃ no pu
ra fer mal:que no aq̃ll qui axi cõ
abeſtia:ſens tot fre:fa tot quant
mal ſe vol. E ſapies fill dir aq̃ſt
q̃ tot princep qui ſia deſfrenat
ha poca durada : ela fi ſua ſera
vergonyoſa e cruel:car gran no
bleſa es del princep:qui per grat
o ꝓ força ha fre en ſos mals. El
princep de françа en lo comen
çamẽt.axi fon ordenat:ço es q̃ a
qui foſſen. xij.dels maiors ba
rons:quis appellauẽ.xij. pares
de frãça aqui era comenat: que
ſi lo rey feya ẏtra deu:ne ſon po
ble:ne cõtra honeſtat res: q̃ ells
ho hauiẽ acorregir E mẽtra aço
dura lo regne de frança fon lo
pus glorios regne del mõ. Des
puys q̃ aço es ceſſat: e los dits
pares ſe ſon ẏuertits aſemblãts
ſirimonias:e aq̃lles q̃ fa lo Rey
per tal q̃ lo rey los ſuppoꝛt callẽ
e ſuppoꝛtẽ lo rey:e lo rey aells:e
vet lo regne de frança cõ es cay
gut:e vengut deſpuys atãtes cõ
fuſions e vergonyes e atãtes de
iections.les quals no ſon res:a
aq̃lles qui ſe ſperen ꝓ aqueſt pec
cat:nels cal cõfiar en lo braç ec
cleſiaſtic:car ne aqueſt poꝛa aiu
dar aells ne ells aell:e aço ꝓ los
grans peccats qui regnẽ per ca
da part qui en partida han fona
ment en guaſtamẽt:quis arrãca
dels ſubdits iniuſtamẽt.es deſ
pen follament:e maluada e va
nament:e de aytal deſpendre:e
guaſtar: volen ne gonyar nom

de homens magnifics: liberals e valeroſos q̃ deuen ſegons veritat eſſer apellats homẽs folls tirans: e inimics de deu: e dela coſa publica: e de tota virtut boneſa e nobleſa. quiper fer vn cõuit no dubtarien: de deſpendre mil florins: e no darien acatius arembra ne a pobres vergonyãts dos ſous ſino ab mala cara: ans oír que res haien adonar adeu: los es mortal coltell: e tu apellas aq̃ſts diables: homens liberals: nobles e valeroſos.

Sãct Bernat poſa en diuerſes lochs: en toca ſcriuint ad Eugenium papã. q̃ ſobre tots homẽs del mon peccan homẽs eccleſiaſtics guaſtadors: e ſon en gran perill ques saluẽ: car defraudẽ los pobres de deu: en qui deuẽ deſpendre lo theſor dela ſgleſia leuada la proniſio: del eccleſiaſtic prelat o ſubdit: no res mẽys que ſouint p lur guaſtar: eſcorrẽ lurs ſubdits: e donen deſſi maters fort mal eripli: als ſeglars. als quals es coſa abominable ò viura: quel hõ qui es adeu dat: faſſa oradures: e dons orats: a perſones incõpatents: del patremoni de Jeſu chriſt en faſſen cõuits: que vn rey nols faria: e tenguẽ ſtament de grãs barons pijor que es que diuen que aris deu fer: e aris p tany alur grau: e parlan follamẽt e ari cõ enceguats p lur carnalitat e malicia Car ſtamẽt dom eccleſiaſtic: no eſta en guaſtar los bens dels pobres de Jeſu chriſt: ne en grans vffanes e vanitats: ans ſta en vida areglada: honeſta piadoſa: e deuota: e exemplar de ſa humilitat vida e paraula: e q̃ e difiquẽ los ſubdits: e aq̃lls quils veuen p aço q̃ contemplen en ells: ſien forçats de dir vertaderament a queſts ſon vers fuidors de deu e colũpna de ſancta mare ſgleſia. ¶ E aço ſia dit del peccat de guaſtar: e per conſeguent dels. vij. peccats mortals.

¶ Capitol. cclíiij. q̃ moſtra quãtes ſpecies hi ha de peccat e deles. iiij. penes naturals qui neren en nos p lo original peccat: e que es peccat original.

PEr cõpliment empo de aqueſta materia: deus açi ſaber: que ſegons los antics doctors: peccat ſe parter p tres parts ço es per original: venial: e mortal: peccat original es comunamẽt per los doctors appellada culpa ẽtracta: ço es q̃ deualla en nos de nre pare primer: ço es de Adam. E aq̃ſt peccat porta ab nos obligacio: a no hauer paradis p lo dit peccat: ò noſtre pare Adã: ari que negun nat de Adam no pot hauer paradis: fins q̃ ſia abſolt de ſta culpa: e obligacio: dela qual los iudeus en tẽps que lur ley corria: ço es ans q̃ vingues Jeſu chriſt eran deſobligats dela dita culpa e obligatio. per la circũciſio:

els altres per sacrificis: e obbla cions ia als pares sancts inspi, rades: de Adam ença. Nos ara som de tot aço desobligats: p lo sacramẽt del sãct babtisma: per lo qual es remes lo dit peccat original hoc e tot peccat mortal e venial es remes p lo dit bab, tisma. si aquell quil reb na: e aço per la virtut dela precioſa mort del fill de deu. Be aqsta mala ra il son venguts anos nres deffal liments: e en special ne posa Be da. iiij. quis appellẽ penes natu rals. quins son occasio de come tra grans peccats: si donchs no batallam vigorosament en nres tẽptacions Aquestes penes son ignorançia: cobeiãça ipotencia e malicia. ¶ La primera es igno rancia e appar p experiencia car cõ nerẽ som ignorãts: entant q res no sabẽ: e si puys quant som grans: e en tẽps de saber: nons exercitã a saber ço aque som tẽ guts de saber: axi com les coses qui son necessarias anostra sal, uacio. lauors per occasio desta ignorancia: peccam mortalmẽt: e viuim en aqll: fins que vullã dar obre al nostre saber. ¶ La cobeiança se sten a dos caps: ço es acobeiar segõs la inclinacio dela carn coses vils e sutzes: dls quals diguẽ demũt en lo tractat del peccat de luxuria: laltre cap es cobeiar riqueses e honors e aço qui es vedat p lo manamẽt de deu: demũt posat ¶ La impo tencia es fredor: e paresa e poc sforç de virtut qui es en nos: a fer negun be. segons q declara sanct Pau ad Romanos. vij. e dura aço en nos tostẽps en esta vida: si donchs nostre senyor p sa merce: nons fortifica per spe cial virtut: e gracia sua. qui vol axi mater: q nos hi aiudem exer citant nos: quãt en nos sta. Em pero som poderosos en fer mal: e fort inclinats. axi cõ en cobeiar lo: e inclinats asaber ço qui nõs fa negun be: ne profit: sino mal. ¶ La malicia es en nos natural ment tãta: que no es desastre al mon: q lom no fahes: sino era p special gracia de nostre senyor deu: qui reffrena la psona: q no fassa ço que faria: sens aytal fre. Per q aci son enganats homés e dones: qui quant se barallen: se fan retrets los vns als altres dient se q tu has fet axi o alli: e est aytal o aytal: e yo no. car no ha psona al mõ: que no hagues fet qual malseuol: sino fos la bo nesa del creador: qui la ha vol, guda refrenar: e empatxar que noy sia stada inclinada: o tẽpta da: per que aço pensant: deya aqll sanct doctor Beda axi. O tu qui inpropas al altre. son pec cat e scuses tu mater: pença que fort est adeu desconaxent. car a, tribueys la gracia q ell ta feta a tu mater fermamẽt Bonchs cre gues q en lo peccat del altre fo, res caygut: si lo senyor not ha, gues retengut. Bonchs no ten gloriegs: quant noy est caygut.

per tal q̃ deu noti leir caure: ans felin mil gracias: per tal que noti leir caure: e p tal quãt ten ha pseruat. ¶ En aquest peccat original: es stat tot hõ caygut. sino lo saluador iesu christ. qui no deualla de adam per via natural. e comuna. car fon cõcebut p obra del sanct spirit: e apres ne fon preseruada la gloriosa mare sua madona sancta Maria: segons q̃ la sãcta sglesia: te piedosamẽt e comunamẽt se afferma vuy en lo mon per vniuersitats theologicals: axi cõ es paris e françа: e cantabriga: saxonia e anglaterra: e p diuerses altres scolas famoses del mon: e per los pus famosos doctors e maiors: q̃ vuy viuen en tota christianedat.

¶ Capitol. cclv. qui declara que es peccat venial.

Peccat venial segons que diu sanct Agusti es leuger desfallimẽt qui no obliga hõ a pena perdurable ans se remet leugeramẽt: axi cõ es paraula goiosa: e ociosa: e desfallimẽt comes sens desliberacio: p ignorãcia: o p negligẽcia: per la qual aq̃ll quil comet: no entenmolt offendre deu mortalment: ne si cuydaue q̃ offenes nou faria. E iatsia que aytals leugers peccats no sien mortals: empo lom los deu esquiuar fort per estas rahons. ¶ La primera car son disposicio o via als mortals q̃ nols refrenaue. ¶ La segona: si lom mor ab aq̃lls deu los puner molt en purgatori e en ifern per molt temps ab los mortals ¶ La terça car tolen ala aia: e aminuen sa deuocio: e sa feruor a fer be. ¶ La quarta: car tarden lõ de hauer gloria: e aço tardãt lo en purgatori on se ha apurgar ¶ La quinta: car quãt aminuen en lom los bens de gloria p sta via: car lom occupat en aytals peccats pert lo tẽps loqual poria occupar en fer bens: p los quals mereixeria hauer maior gloria q̃ no haura. E sta materia notã los sancts: q̃ tot peccat ha aytal pces: ol pot hauer çoes que primeramẽt es cogitat. segonament per delit retengut al cor tercament es en la obra. ¶ E lo primer stamẽt no es peccat. car la simpla cogitacio: no porta ab si neguna culpa. Mas en lo segon punt es axi: q̃ si lom se adelita soptosamẽt: sens deliberacio: e apres coneix que aq̃ll delit es peccat e tal que sis posaue en obre hia peccat mortal: si lauors repren son voler: el gita a altra cosa apençar: e ptrasta vigorosament al delit: no volẽt aytal delit axi retengir: es solamẽt venial: Si empo en aytal cas: hõ ab plena deliberacio se posaue en delitarse en aytal peccat: lauors peccaria mortalmẽt: encara per be q̃ no ppposas de no fer la obra Appar aço per aq̃lla regla: qui diu axi, Bellibarat delit: sobre

cosa que sis feya peccaria mor talment: es peccat mortal: per q̃ per aço pots veura: cõ comença ment de tẽptacio de tot peccat: pot esser venial: p̃ esta manera o mortal: si deslliberadament lom proceex en posarse sobre lo delit e fahent la mala obra de aquell peccat: de que hom es temptat.

¶ Capitol. cclvi. Qui mostra q̃ es peccat mortal.

Mortal peccat es quãt lom vol: o fa cõtra la ley de deu: segons q̃ diu sãct Agusti: e aço ço diu: se pot fer en tres maneras: ço es de cor: ó bo ca: e de obra: aqst peccat fa al hõ molts mals: ço es ql fa encorrer en la ira de deu. el prima dela sua gracia: e li mortifica totes quan tes bones obras fa: car neguna obra feta en peccat mortal. pro fita de dret en dret. a hauer glo ria naffra natura: inclinantla a mes mal: e luyantle de deu. mor tifica li totes quantes bones obres ha fetas iames. prival de la dignitat del regne: car ha per duda la gracia de deu: ia no es digna de hauer p̃adis: tol li en cara lo titol: q̃ hauia de esser fill de deu. subiugal al diable: incli nal affer mes mal aporta remor diments grans de ysiencia: qui rosseguen lo cor dolorosamẽt: fa al hom perdre lo tẽps desa vida e de sos treballs. tol lo seny al hõ: el dret iuhi desa raho appor tel adãpnacio: es plenitut e sum ma ó tots mals en aia: e en cors car aqui ha tenebres sencibles. cõpanyia de diables: blassemia de deu: error terribla dela cõpa nyia dels dãpnats. desperacio dela misericordia de deu. focar dent: pudor transcendent. e fret iportable al qual passarã quant haurã stat al foc de maledictiõs infinitat: e duracio de penes. Mo ta q̃ lo peccat mortal: se agreuia p̃ les seguents circũstancies: ço es actanent qui es aqll qui pec ca. car aytãt com lom es de ma ior stamẽt. tãt son peccat es pus greu. ¶ La segona es lo linatge del peccat. car vn peccat p̃ sa p̃ pia natura: es pus greu q̃ altre: car pus greu es adulteri: q̃ for nicacio: e rapina que furt: e ho mey q̃ rapina: e axi dels altres. ¶ La terça es per lo loc. car pus greu peccat es aqll: quis fa enla sglesia: o en loc sagrat: q̃ no aqll matex. sis fa en loc q̃ no sia spiri tual: diputat a deu. axi com es la sglesia. ¶ La quarta sies: p̃ lo nõ bre. car mes pecca aqll qui mol tes vegades comet vn peccat. q̃ no si aquell matex cometia po ques vegades. ¶ La quinta sies per la intencio. car aytant cõ la intẽcio per q̃ lom pecca es p̃ior. aytãt pecca pus greumẽt. ¶ La sisena sies lo gran voler e sforç. car aytant cõ lom pecca ab ma ior voler e poder: aytant mes mẽysprea a deu. e peca pus greu ment. ¶ La setena sies poca oc

casio: car aquell qui pecca ab meyns inclinacio mes pecca q̃ no aquell: qui pecca ab molta: e per tal los vells peccants per luxuria: son a deu pus pudents: e pus abhominables q̃ altres. segons que diu la sancta scriptura. raho. car meyns inclinacio: e meyns calor: e força han aquell peccat. que no han los iouens axi mateix es del ric hom monsonaguer: o lador: o del pobre ab argull: ¶ La vuytena es. lo saber: car aquell qui ha clar saber e sciencia del mal que fa: molt mes pecca: que si peccaue per ignorancia. ¶ La nouena si es. per lo temps: car aytant es lo peccat pus greu: com se fa en temps pus sanct: e per tal qui pecca en temps de coresma. mes pecca: que si lom peccaue en aquell mateix peccat. en temps de carnal. ¶ Axi mateix ses de aq̃ll qui pecca en festas: o en temps a deu en special diputat axi com es lo diuenres: o les quatre trẽpes del any: o en dies solẽpnes.

¶ Capitol. cclvij. qui posa com recalinar en vn mateix peccat es cosa fort letge e perillosa al hõ.

SObiranament han esquiuar: los sancts tot souint: recaliuar: e caure en peccat aps que hom ha moltes vegades: a conseguida misericordia de deu. Car com diu sãct Agusti: deu per aço es tan fort offes: que nos mou leugeramẽt affer misericordia: axi com debans. axi com vahem en lo mõ: que lom aytant es pus offers cõtra laltre: com pus souint se torna atrencarli pau feta: e a offendrelo altre vegada. Per tal dix Salamo. que de peccat perdonat. not vulles alegrar: e diu ho per aquells: qui tantost se tornen: car pijor los es lo primer reconsiliar: que pustost cauen en laltre peccat e offença per tal dix Jhesu christ a aquell que sana: qui era paralitic. vet que est guarit guardet que no vulles altra vegada peccar: per tal que not prena pijor: que debans: car per peccat de desconarença: tostẽps la fi es pijor: que lo mal començament del peccat. Segonamẽt deu lom esquiuar: aquest souint tornar en son peccat: p tal quãt al hõ es pus difficil de lexar sen aytant com pus souint se fa. car lo mal vici pren força: e esforç p lo souint: peccar. ¶ Terçament car lo diable: pren sobre lom senyoria: aytant com pus souint lom se acosta aell. ¶ Quartament que del hom: se lunya. mes la aiuda: e custodia angelical. Car los sanct Angels vahent que hom no dubte de axi offendre deu tot iorn: per zel

e reuerencia del senyor. meyns presen lom fort:e li fan meyns de be. ¶Quintament lom nes aueu pus abominable:e deu lin cessa de fer moltes gracias:que li faría:si era mig bo: segõs que tot aço posa largament sanct Ambros: en vn seu tractat de consiencia de cor. ¶Sisenamẽt que lom sen nafra tot dins sa natura:e en son franc arbitre. Car pus hi sia auesat de ari caure tantost e de no contrastar ales temptacions:torna ari moll:e afeminat e ari dolẽt: que los diables maters sen fan escarn: nel presen vn diner: el reputen ari com acanya trencada:quis gira atos vents. torna encara lom per aço ari desuergonyat:e vil e sutze:q̃ tota temor de deu pert: e tot de en si mater: ari que res del mon noli val. E de aquesta deya Jeremias:en lo segon capitol de son libre ari. O com est ben vil tornat cõtinuament. en les tuas males obres. ¶Seteinament car aytals homens ca nen souint:pus tost que altres: en desperacio ala fi desos dies. pençant en lurs mals:e en la poca sperança que han de lur penitencia: e poca fermetat: e poca virtut:vahent q̃ tant han escarnit deu e los sancts angels. e si maters leugerament se desperẽ de tot:e van adampnacio. De aquests diu sanct Pau ad ebreos que quant es en ells: crucifican altre vegada Jesu christ: ais so nint donant causa ala passio de Jesu christ. qui fon feta per remetre peccats. De aquests diu sanct Pera:que deu los abomina ari leugerament: com hõ ha en abominacio en sa boca ço q̃ vna vegada ha ressut e gitat de sa persona. per que appar que fort se deu lõ guardar de souint tornar al peccat:per deu souint perdonat per los grans perills e mals:que en corre p̃ son retornar al peccat

¶Capitol.cclviij.qui mostra remeys generals cõtra tot peccat.

Onsells contra los pecats son aq̃sts posats: q̃ posa lo sanct abat Efrem dient ari en vn seu sermo. si caus o est caygut en peccat haies gran dolor en tu mater del peccat:en quant has offes deu. E si ista dolor no pots hauer: haies aquell despler:que pures quãt nola pots hauer:car aquesta dolor te aportara a vera contricio: apres reputet per maluat:e per digna de mort e humiliet denãt lo senyor piador:e acuset fort mẽt:e presentali fruyts:e obres de vera penitencia: ari com son ferm proposit de abstenirse de qui auant:de tot peccat e offirli tota obra penal:que fer pures. e lexat tantost de tots carnals

delits:e companyies:e solasos: deiuna plora e crida. per con-
tinuada oracio al senyor:e als seus sancts angels: e aqualque special sanct seu aduocat teu pē çant continuadament ta malue stat:parle poc ab altre giret ato tes obres de pietat pēça de que est digna:e que has perdut per tos peccats:e guardet de totes opportunitats:e mals. E posa ta vida en prudent orde:la qual no leys per res: e haies esforç de cor: e oblide totes aquelles coses:quit poden amal inclinar Apreseruar si matey de peccat. Bona aquest sanct abbat aques tes regles:ço es pençar:que deu es present:que totes coses veu. pença quants bens:e com grās ta fets:e que per res noli sies de sconayent: car de poc ta carre-
gat.e poc o has asofferir:e gran guardo ta apparellat:e molt ta en tos mals supportat: e si nol creus:grans mals ta menassats els hauras:e noti cal dubtar.stu dia donchs:e puny en hauer lo cor net ne vulles iames fer con-
tra la sua sua sancta voluntat:e viuras alegra.ne vulles molt cō plaura anegu:ne hauer ab altre streta amistat:sino ab deu:e ha-
ies pietat dela tua anima. E en aquests documents pença:car a quests te basten a saluar la tua anima:e apreseruarte de tot pec cat.E en aquestes coses demūt dites de peccats:es acabada la quarta part del derrer tractat:

deles dones religioses: qui ha-
uia ha esser dels. vij. peccats mortals:ara hauem adir dels. v. senys corporals.

¶Capitol.cclviiij. Qui posa lo quint tractat de aquesta quin-
ta part de aquest libre:e determena dels.v. senys corporals. E primerament del veure.

APres dls.vij.peccats mortals:se seguey lo tractat dels. v. senys corporals: los quals couc aguardar be: a aquell qui vol perfetament es-
quivar los dits peccats. ¶Car diu lo propheta: que los senys son portal:e portes p les quals la mort entra enla anima. si dō-
chs lom les te ben guardades: per raho de aquest ben tencar: ha vuy molts grans graus de gloria en paradis. E per lo mal tencar e guardar: son molts cay guts en gran desastres e iuhis:e son vēguts adāpnacio aqsts sō lo Veure: Oir: Adorar: Gustar e Tocar. Lo primer es lo veure qui es seny principal: aquest be guardat:fa lom dins net. Car cō deya lo Saluador. Si lo teu vll es simple:e dret: ço es be guar dat:tot est simple e net. Si lull es corromput: tot lo cor del hō es corromput: per que deya lo sanct abbat Anthoni quant es temps de guardar lull de mal: digues ari entre tu matey.

Sim temia de sageta: aqual se
uol part que guardas: yo guar-
daria be mon vll. Donchs per
que nol guardare mils ara ꝑ tal
q̃ nol fira sageta: ꝑ lull de mort:
dins la mia anima: e que no pec
contra deu. Tanta deya ell: es
la virtut quis nodrex en lom: ꝑ
ben guardar lull: que los dimo
nis no han poder en aytals per
sones. Mala guarda del vll: feu
peccar a Eua guardant lo fruyt
de larbre de vida: cobeiantlo: e
Dauid guardant Bersabe nua:
quis leuaua alt en vn terrat. E
Olofernes guardant la bellesa
de iudic. E els mals iutges de
Israel: guardant la bellesa de
Susanna E per tal tots aquests
foren greument punits: per no-
stre senyor: segons apar en lurs
istorias. Per tal diu Salamo ꝓ
uerbiorũ sexto. que vll qui molt
semena es gira. senyal es de per
sona folla: e de poc de be. E per
lo contrari dix Policratus: en lo
seu moral: que vll humil baix: e
honest. senyal es de persona ho
nesta e sauia. per tal deya sanct
Gregori: que no deuia hom ia-
mes lull fermar: sino enço qui
merex esser amat: lo sanct abbat
Agaton: dona de consell a sos
monios: que iames no guardas
se ferm negu en la cara: maior-
ment ne hom a fembre: ne fem-
bre a hõ. Car de aytals sguarts
nexen males cobeiançes. Con-
sellaue axi matex: que tant auor
ris hom de veura si matex nuu:
o res que en hom sia: com en ne
gun altre. raho si assignaue. car
esquiuar aytals vistes: procehe
xen de honestat: e no pot esser
net: no honest qui fa lo contrari
los grans pares deyen: que la
principal cosa aque seruien los
vlls o deuien seruir: era acontẽ-
plar lo cel: e les grans obres de
nostre senyor deu: e beneir e lo-
ar lo poder: el saber de deu: qui
aytals coses ha fetas al nostre
seruey. E per squiuar los grans
mals quis poden seguir: del de-
sordonat veure. Alguns philo-
zoffs: se axorbaren antigament:
que no vesen res. car es occasio
de esquiuar molts mals: e de pẽ
çar altament. ¶ Legim del sãct
abbat Anthoni: que com perçe
bia de mati: que lo die venia: ab
grans sospirs cridaue axi. ¶ O
lum quim tols la vista dela mia
anima: per quem cuytes tant. E
voliau dir pertant: car los contẽ
platius: molt millor se leuen en
alt: en temps escur e tinents los
vlls tẽcats: que no de die: ne ab
los vlls vberts: per totes aques-
tes coses appar com los vlls de
uen esser ben guardats: e tãcats
com aço sia ver en tot hom molt
mes se deu stendre en tota dona
e maiorment en religiosa: sposa
de nostre senyor deu. la hones-
tat dela qual deu sobre puiar: a
quella deles seglars sens fi: per
reuerencia de lur spos Jhesu
christ: e per dar bon eximpli
dessi als altres. E qui lo contra

ri fa. clarament ensenya q̃ no es religiosa. mas: mundenal ficta ment: e falçament portant lo'abit de religiosa: en meynspreu de deu e en gran scandol de sa religio: e agrã infamia sua: e de totes les altres. E ala qual valria mes esser en lo mon ab marit: que esser tãt falçamẽt coberta: ab labit de sancta religio: lo vll donques sia ben regit cubert e vbert si vols dins plaure a deu E vols dar de tu matex: bon ex impli als homens. Car gran senyal dona dela persona lull: e le sguart sies mala o bona.

¶ Capitol. cclx: Qui tracta del oir.

APres del seny del veure se seguex del oir: e de aquest seny dona Policarpus aytal doctrina ço es que hom qui be vol regir aquest seny: fa mester que actena als seguents punets: ço es q̃ sapia qui es ell matex qui ou. ¶ Lo segon q̃ sapia qui es aq̃ll q̃ ell ou ¶ Lo terç es ço que ou. ¶ Lo quart que sapia a que deu oir. ¶ Lo cinque com deu hom oir. ¶ Lo size que sapia el loc e el temps: e deuant qui deu oir: e per quina manera ¶ Lo primer punt sies que lom sapia dessi matex: cõ se comporta en oir: ço es si lom es inclinat a massa tost creura e arebra tost les primeras informaciõs: e en aytal cas: deu hõ fugir loir: car noy pot hom sino perdre. ¶ Segonamẽt actena aquell que ou qui es: ço es sies persona de fe: o diffamat monsonaguer o q̃ loy don son offici: o li parla apassionat: axi com sies fello: o anemorat: o que vulla gonyar: car aytals tostemps parlen falçias: e contra lur cõsiencia: nel deu hõ creura per raho de aço consella Seneca: que iames hom no cregues a fembre: en obres criminoses e perilloses. Car tostẽps parlen apassionades: e mes per volentat que per pahor E escarnex los dolents: e affeminats qui cõtra lur consiencia creuen ales fembres per complaure les. E saben que per natura son falçes e desceptiues: e apassionades en tot quant diuen. E diu per aq̃sta matexa raho. dona iames no deu creura a hom anemorat dessi matexa: car deu pençar: q̃ aquell aytal qui li parle axi es apassionat: e fora raho: e que la vol enganar: aleig: e a vgonyos enguan apportar. ¶ Terçamẽt deus açi notar: que hom no deu oir ꝑ res: mal de deu: ans hi deu hom fugir: axi cõ adiables a res qui ꝓuoc lom axi com murmuradors: diffamadors: o qui diuẽ viltats o letgeses: ne negu qui digue mal daltri: Mas deu hõ volenter: e ab reuerencia oir correctio amigablament feta: per ꝑsona amant hom. E deu hõ hauer aytal ꝑsona en special reuerẽcia. Axi matex castics e parau

les de pare:e de mare: deuẽ oír ab tota humilitat e honor. car aquí mana nře senyor deu. Bé uem encara oír les predicadors volenter. car parlen la paraula de deu:e encara q̃ nons placia: los deuem dissimular:per rene rencia del senyor de quins par len. E aytant es lo merit del oír maior:cõ aq̃ll qui preyca es pus sutil.en diu meyns de be Benẽ encara ab reuerẽcia oír nostres amics e nřes mestres:els pmẽs antichs. Car aciu mane nostre senyor deu:en la ley atot hõ ari mateix quins parle de salut dela nostra aia: en fassa nřes affers honests e deguts:deuem oír ab tota benignitat:que es temps:e loc: e oracio. Diu Seneca que gran part dels senyors del mon se perden quãt no ouen ço quils es profit:e specialmẽt bon corre ctor:quils digues volẽters lurs deffallimẽts e lurs grans mals. Car la gent vahent q̃ aclls no plau oír aço nols volẽ desplau ra:per fer ne lurs affers.compla uen los en lagots:e en ço quels veuen quels plau. ne iames de fet ni de consiencia:ne de salut de lur anima.negu nols fa men cio:e mozen se ari ab los vlls ta pats.aquells qui tots deurien esser vlls:per los grans carrecs que porten. E per aço appar lo terç:el quart elo quint ensemps ço es quel hõ entena: que es ço que ou:e que deu oír. ¶ Sizena ment deu lom oír ço que ou ab desig.e ab plaer:e ab reuerencia e ab prepositt de cõplir ho si bo. es e pgarne anostre senyor deu: quey aiut a hom: voler oír volẽ ter sermons: senyal es que lom es per deu amat. segons que haucm Johannis octauo. E a quell q̃ no vol oír res de deu. e noy troba pler:senyal porta ab si:que no es en la gracia de deu: ari cõ se diu aqui matex. ¶ Sete nament deus entendre: que no vages oír secret aqui no est apel lat: net acosts al loc hon se par la secret:ne en temps de oracio not poses ascoltar paraules dal tres:p que nol torps. ne iames vulles oír paraules de psones qnis contenen:neti acosts si fer ho pots.ne vulles oír:ne saber: ne sostraure res. secret dit a al tre. Car siu fas:tos secrets seran reuelats als altres.quant noto cuydaras: e sobiranamẽt dona religiosa: deu ben guardar son oir: e maiorment de vanitats: e de viltats:si aytals coses li pla uen:de oir: sies cert que ella no es bona religiosa: ne ha res ab deu. E aço sia dit quant al segõ seny corporal: qui es del oír.

¶ Capitol.cclxi. Qui tracta del terç seny corporal:ço es del odorar.

EL terç seny corporal es odorar loqual deu esser guardat:no que odorar coses honest tes: sia peccat dessi

mater. si donchs hom noy feya
exces. e solament per hauer ne
plaer carnal. Empero son algu
nes : odors qui per res quant
son sentides: en psones reuerēts
no donen bona presumpcio. a a
quell qui les porta. axi cō mos-
quet: siueta: algalia : aygua ros
en prelats: en religiosos: e cler-
gues: no sta be p res. Car aqsts
aytals preycā penitētia: e esqui
uan delits carnals. segons que
trobam en les sāctes scriptures
per tal q̄ ells puys vsen de stas
aytals odors: e de perfums cu-
riosos precioses e delicats : no
es sens grās escādols: de aqlls
qui o perçeben: hoc encara esta
mal adones honestes: e maior-
ment areligioses: no es presum
pcio q̄ sien ellas deles millors: a
quelles qui aytals coses vsen.
Car antigament no solien vsar
sino vils fembres : e mundanes
Posa Fulgensi: que odorar des-
liberadamēt qualseuol cosa qui
del cors humanal isca: es senyal
d grā ribaldaria e d grā viltat p
tal diu q̄ orfiton rey de tunis q̄
dalt desa. finestra viu Afezel sō
on cābrer: odorar sa ppria suor:
e sa ma ques treya d ses axellas
suades: e als dits a b q̄ sa hauia
scurats los dits del sos peus: a
ril auorri q̄ mana: que null tēps
fos pus ensa cābra: ne ensa com
panyia: pus dequi auāt. Car tot
aytal odorar : dona senyal que
lom es carnal: e mal struc : en a-
qsts diu Grisostom⁹ ha deu ma
nassats quels punira: ab poder
de sofre ab daltres tan grās ma
les o dors q̄ nos poden dir per
neguna lengua. Diu axi mater
aquest: q̄ negun nos deu esqui-
uar si sent alls: ni çebes ni coses
de meniar crues e cuytes. Car
aytal squiuar : pter de gran cu-
riositat: e de amagada superbia
E fan ne mes los pobres : q̄ los
rics: alguns qui en lurs cases: o
de lurs pares: noy hauiē suno fā
E ala fi aqll senyor : qui es ama
dor dls humils e aterrador dls
argulloses apportels aterra e a
no res: e souint a mala fi. ¶ Po
sant empo vestidures: en precio
sos fusts: axi cō cipres o en sem
blants qui hā bones odors: per
cōseruar les detinya: e de ames
no es peccat. car la intencio no
es carnal. ne mala : e aço sia dit
del seny del odorar.

¶ Capitol. cclxij. qui tracta del gustar.

LO quart seny es lo
gustar. del gustar es
axi que aqll qui vsa
del meniar que deu li
dona honestament. no fa exçes:
ans ne fa adeu gracias: seruant
los deiunis dela sglesia. inposāt
en aço son studi: aytal vsa be de
aquest seny Mas lo golafre qui
tostēps pença quant meniara: q̄
no te manera en son meniar: en
quātitat ne en qualitat: e va ser
cant specials sabors: e aquelles
desija cō a gran laminer; aytal

vsa mal de aquest seny. E en spe cial deu aço esquiuar dona reli giosa: car en quant es dona: es fort letge cosa: q̃ sia golosa: ne la minera. Apres en quant es reli giosa: q̃ deu esser abstinent: mes que altre: e nodride per reuerẽ cia e amor de deu. e ỏ son stamẽt

¶ Aquest vici han absi alguns mals: per los quals tota psona: los deu fort esquiuar: e mes que mes dona religiosa. ¶ Lo pri mer que fa lom pararos: e indis post atot treball: e ensenya ho natura. Car auçell gras: no pot volar. ¶ Lo segon: q̃ fa lom lu xurios: car cõ diu sanct Agusti: no cregues qua grã meniador sia cast: car les viandes lo incli nan fort: a obres carnals e sut zes ¶ Lo terç q̃ negun amant la goleta. no pot longamẽt viura. ¶ Lo quart q̃ porta ab si molts altres vicis: car lo golos: es ta cany: cap de ribalts: trencador de camins: la ale li put: desuer uergonyat: e luxurios: couart: gran parlaras: grã mẽtider: gua stador: ladro: malaltis: ala fi tot pudent: pararos: murmurador: sens neguna virtut: esclau de sõ ventre: iames no parle sino de meniar. tostemps va ab les orel les leuades: sil conuidaran: ato ta res es odios segõs Simacus en la quarta homilia sua. ¶ Lo ãnt q̃ iames aytal hõ pot esser a deu ver deuot ne deu dona a ay tal: sentimẽt dessi mateix en esta vida. Car diu sanct Bernat. car deu no posaria ses ioyes: en tãt pudent famer. ¶ Lo size que tot gran meniador cõtinuament se acosta al bon vi. E puys hi sia vesat: tiral be: e sercal volenter. E lauors pot lo golafre portar: doble corona la vna cõ agola fre: e laltre com ambriac. e val meyns: que vn porcas qui iau al fems. ¶ Lo sete sies: q̃ dona al hõ mala fama: e li guasta sos bẽs qui ia damũt estec dit: quãt parlam del peccat de gola. A a quests ayi vils: e carnals: ha p mes nr̃e senyor deu donar grãs penes en infern. segons q̃ hauẽ Apocalipsi. xviij. E aço sia dit quant al quart seny: qui es del gustar.

¶ Capitol. cclxiij. qui tracta del tocar.

O quint seny sies to car. E deus açi notar que tocar si mateix: o altre per vera neces si tat: sens fictio ỏ intẽcio: en qual seuol pt de son cors: o daltre no es peccat aço pots veure clar en lo metge o sirurgia: qui deguda mẽt pot fer aytal tocamẽt sens peccat en tẽps de necessitat: e lies pmes p tota psona comuna mẽt. si empo la psona toca laltre per ira on seuol: o p entenimẽt de luxuria: o p qualque corrup ta intencio. car aytal tocament es peccat: e aytant maior: e ma ior cõ la persona que toca: es de maior dignitat: e adeu pus acos tada: o la persona mateya tocãt

a altre:es ari mater de maior dignitat.e es lo pecat maior segōs q̄ lo tocamēt leig es fet: en part pus deshonesta. E aço es ari ver. si la persona toca si matera: ari sutzamēt:cō si tocaue altre. Per que p conseruar puritat: e aq̄st seny net ordenaren los pares:q̄ iames negu dells gosas pendre seruey de tocamēt daltre ari cō es de gratar:lauar peus: esplugar: si donchs no era en psona fort antiga:en la qual se fahes p pietat. E q̄ iames negu iagues ab altre:en vn mater lit:ni si fer se podia en vna matera casa nes despullas deuant laltre:ne guardas carn daltre:qui fos nua:sino la cara. Per ço q̄ dit es pots veura quant peccat ha:quāt hō toca a altre hom sutzamēt mes pecca que tocāt fembra:e mes si mater:q̄ si tocaue fembra:e mes tocant sutzament: e in natural sa muller:q̄ altra fembra solta. Car offen molt lo sagramēt del matrimoni:ia per aro empo:no dic q̄ lom no pusa hauer ab sa muller tocamēts naturals: e comuns sens peccat. ari cō es basar honestamet:e abrassar:e religiosament cōplir la obra carnal ab ella segons q̄ natura ensenya Es ver que encara en aytals tocamēts poria esser exçes:e sobrefluitat.en la manera: e deshonestat molta:deles quals coses es bo guardarsen:p reuerencia de deu. Car lo matrimoni no obliga a sofferir letgeses e viltats:ne obres de ribalts:ne de psones abominables. Raho per que los sancts han ari esquiuats sutses tocaments:ari en si mater: com en los altres:si es. car tots aytals leigs tocamēts los puocan els aportē aleigs peccats:q̄ son specia de sodomia qui es vn dls pus abominables q̄ al mō sien: apres renegar deu:e mes punit p les leys impials. E qui segōs q̄ ells diuen obscuren e corrōpē layre hon se fa: e p lo qual seny entra en abis tota la terra els .v regnes de Sodoma de Gomorra:en aq̄sta materia:ha que parlar sens fi. Mas p tal quāt ella es letge dessi matera: e la raho de cascu conetr lo fet.en que sta p tal nom cur de parlar ne pus. Es ver q̄ de aquesta materia:he parlat pus larc: en lo terç libre del rpia.en lo tractat dels senys corporals.

¶ Capitol.cclxiiij. Qui mostra cō la lengua es dada alhom per deu per ferne grans bens.

Questio fan alguns:si lo peccat dela lengua deu star ab los peccats mortals o ablos v. senys corporals:e diuen que en tot ha loc: segons diuersos esguarts.perq̄ pus nol hauē demūt tocat are ne parlarem vn poc. E deus saber:que aquesta materia es fort necessaria ales dones:qui en special hā acostumat molt de peccar ab la lengua. ¶ E deus aci saber:que

la noblesa de nostre senyor deu
ha dada anos lengua: segons q̄
diu leo papa en vn seu sermo: p̄
alloar aell: e afer li gracias: dels
grans bens que tostēps nos fa.
E suplicarli quens perdo nr̄es
peccats per sa merce. E per de-
clarar lo nostre cor: los vns als
altres e per pfitarne al phisma.
informant lo en tot be. E per tal
que aq̄st membre nos guardem
be ens profitē el homrē. deu ane
gu animal creat: ha dada gra-
cia de parlar: suno al hō. vol que
la lengua: sia instrumēt dela sua
lahor en nos e que per ell entre
dins nos quāt cōbregam lo seu
pcios c[illegible].s. e la sua beneyta sanc
vol encer[illegible] q̄ en la lengua: apa-
regue gran part: dela bonesa dl
hom. axi cō diu la scriptura Ja
cobi. iij. Empo per tal que lom
se guart de peccar per la lēgua:
ans ia asuncstrats: cō la porē re
gir sens peccat. E vol q̄ nostre
parlar: sia aytal: ço es que sia
ab veritat tostemps: e q̄ sia poc
maiormēt en dona: qui tostēps
diu qualque mal: si molt parla:
o qualque paguesa. Apres q̄ sia
ab deliberacio: e ab seny: e p̄ tal
ha fet gran espay: entra lo cor e
la lengua: e ha la ben murada: d̄
dens engir: e de labis: hoc enca-
ra de gran barba en los homēs
e que sia sens offença daltre. car
la lengua pot offendre a altre: si
vos guarde be: per tal li ha da-
da lo creador beneyt: forma de
spasa tallant. Car cō diu la scrip
tura: la mort ela vida del hō: pe
nia en la lengua. Per tal fa me-
ster ques guart de ferir ne: sino
la on cal p̄ honor de deu: o p̄ iu-
sticia: o per amor de veritat. A-
quells qui aq̄sta regeren be: diu
la scriptura: son appellats savis
e prudents: e als quals deu da-
ra en paradis grā gloria. axi cō
apar prouerbioz. p̄vi. Aq̄sta diu
Origenes: sino es be guardada
fa lō atota res desgrat: e odios:
e diffamat p̄ tota res aurorit en
gendre bregues procura morts
fa la consiencia viura en grans
carrechs. per raho de aço lo sāct
spirit: ha inspirat ala sancta sgle
sia q̄ quāt linfant se bateia: li sia
posada sal en la lengua qui signi
fica la sauiesa celestial: qui es ne
cessaria acorregir be la lengua.
E la gracia aq̄lla: la qual linfant
lauors reb: en lo baptisma. mas
la lengua en la ley fon giradax
axi per vaxell inmūda: p̄ vaxell
sens cuberta: per cauall meyns
de fre: p̄ serpent fogaiant: per sa
geta de mort: p̄ coltell trauessant
fins al cor: e amar amargosa. ca
veri matant: e soptozamēt mat
zinant: p̄ raho de aço iames los
sancts no volien parlar: sino a-
tart e poc. legiz del sanct abbat
Arseni: q̄ tostēps portaua vna
pedra enla boca perq̄ no parlas
e apres sa mort reuela: que poc
plar li hauia aiudat ala sua sal-
uacio. E deya que. iiij. coses de
uien fer fort callar lō: ços quāt
hom pença los grās perills: qui

son en molt parlar: lo gran iubi
qui es en lo parlar. los mals q̃
deu nos ha aparellats: els bens
que deu nos ha stoiats p̃ callar.
Per tal deya que hom deuia fu
gir tostẽps loc: e tẽps: e psones
qui prouocassen hõ aparlar ma
iorment apres meniar e beura:
quant la lẽgua es tota deffrena
da.

¶ Capitol. cclxv. qui mostra cõ
per la lengua pecca lom blasfe-
mant e iurant e murmurant cõ
tra son prohisma.

NOta açi que per la lẽ
gua mal regida: pot
hom peccar per les se
guents vias ¶ La pri
mera sies blasfemant
e iurãt: e parlant mal de nostre
senyor deu. E cõ aquest peccat
sia fort greu e leig: segons q̃ de-
munt es dit. quant parlã del pri
mer e segon manamẽt. ¶ Sego
nament per la lẽgua pecca lom:
mal parlãt murmurant e difa-
mant a son phisima. Aq̃st peccat
es gran: e cõtra caritat: e lo qual
fa molt de mal en lo mon: e lo
qual deu punyr fort. E aq̃st pec
cat regna molt en dones: q̃ no
pençan fer res: mal parlant dal-
tres: e de posar los vna gran in
famia: e iames no fan vna satis-
factio: ans se mozen ab aq̃st car
rec: car cõfessen se desus desus:
e los confessors non encercan be:
e la vn dãpna laltre. Car cõ dit
Jhesu crist: si lo cec mena lo cec
ab dos cauen en la fossa. P̃çar
deuriem empo: qui n peccat es
aquest que nostre senyor ne gita
dos princeps del poble de isra-
el: apellats Batan e Abiron vi-
us: ab tot quãt hauien en lo pre
gon dinfern: per tal quant mur
muraren cõtra Moyses. Per a
quest mateix peccat trames deu
foc del cel: qui crema corree ab
dones seranta: e altres homens
asenyalats: p̃ tal quant murmu
raren contra Moyses. Per aq̃st
peccat torna labrosa la sor de
moyses: appellada Maria. car
murmura contra son frare. Per
aq̃st peccat volc deu q̃. vi. cẽtes
milia p̃sones q̃ exiren de egipte:
per entrar en terra de p̃misio: q̃
no ni entrassen sino dues ço es
Calef: e Josue: e totes les al-
tres moriren en lo desert. Aq̃st
peccat sol pres en vs: te p̃voca
ra avir mal de tot hom: e fara
odios a tota creatura: e fara ter
rible pecador: entant q̃ no dup
taras mal parlar: del papa ne õ
bisbe: ne de rey ne de dona: ne
de pare: ne mare: ne encara de
deu: e apportara aquesta error:
q̃ res que deu fassa not plaura:
ans si deu dona pluia: o secada:
o trons: o lamps: o qualque co
sa q̃ fassa: de tot murmuraras: e
parlaras mal: axi cõ si ell era tõ
vassall: q̃ hagues affer ata guisa
p̃ que iusta cosa es: que aytals p̃
sones sien per deu perseguides:
e atterrades: e apres per deu ai
rades: e per homẽs com deya lo
sanct abbat Aymo: que ha afer

lo chrestia: sino retra a deu gra cias: de tot ço que deu li tramet E sapies que aq̃sta sãcta parau la: qui es a deu gracias: se diu q̃ tenia tostẽps en la boca: la glo riosa mare de deu. E per tal la sancta mare sglesia: la vsa tant souint en lo offici diuinal: e tot bon chrestia: en tot quãt deu li enuia o sia prosperitat: o aduer sitat: la deu dir a gloria de deu: tostẽps estant apellat: ab molta patientia: e lauors lo senyor be neyt: consola molt la sua anima Mas los altres qui per lur ipa tientia e bonesa poca: tostemps murmuren. aq̃lls leixa en desesperada malicia: e souint los tol la paraula ala fi de lurs dies axi que nos poden cõfessar: ne recõ siliar ab negu: per tal q̃ sien pu nits en la lengua: p la qual han tant de mal comes cõtra deu: e lur prohisma.

¶ Capitol. cclxvi. qui mostra cõ pecca hõ diẽt paraules ocioses.

Pecca encara la lẽgua souint diẽt paraules ocioses: e sens fruyt: e pots pençar cõ son greus e males denãt deu: que de ellas cõuenga anos retra rabo deuant lo luhi gene ral axi cõ sa affer. segons q̃ lo sal uador dix: lom diẽt estas parau las pert son tẽps: el fa perdre als altres e tol a son cor: molt bon pençamẽt: e desig que poguera hauer hagut mentre les deya: e li tol molta oracio; e psolacio ce lestial: que deu li haguera dada si en ell hagues entes E deus sa ber q̃ paraules ocioses: son en moltes maneras: primerament en massa parlar: e en quina que manera: axi cõ fan alguns ho mens e fembres miserables: de qui tota lur vida es parlar. E sa pies q̃ iames grã parler: no fon bon feyner: ne bon hõ: nes pot fer q̃ tot gran parler: no sia grã monsonaguer: cõ diu sanct Ber nat. ¶ Segonament esta ociosi tat d̃ paraules: en portar noues e en recõptar istorias plasents als altres: don neix vana gloria dient en lo cor: que aquells quit ouen te tindrã p hõ scient molt e sabent molt de be ¶ Terçamẽt esta aq̃st peccat: en truffar e bur lar: e en solasar: de que ix dissolucio: e auegades molts greuges dels altres. Car alguns se presen de scarnir aq̃lls que veuẽ fer be. E arrã can del ort de deu les nouelles plãtes: de aquells qui començen fer be: qui es axi a deu cõ quit auçia ton fill. Car aytals qui eran fills de gracia: ells los desuien: p lurs escarns. E p tal ala fi ell los myẽspresa. e fa que tota res los te p homẽs de mal recapta: e de poc de be.

¶ Capitol. cclxvij. Qui mostra cõ pecca hom dient falçies.

Encara pecca alguns homẽs per la lengua dient souint de grãs falçies: e aço com sia

enganar lo ꝓhisma es cõtra caritat: e contra lo manament de deu. E pots ho veura ꝑ les menasses: q̃ deu fa a aytals. Car cõ diu lo ꝑsalmista axi. Perdes omnes qui loquntur mendaciũ. E vol dir axi: tu senyor dãpnaras aquells: qui dien monsonague. Diu sanct Agusti: q̃ tot linatge de mõsonague es peccat encara que altre nage ꝓfit temporal. Desta materia es ia demũt dit quãt diguem lo seten manamẽt basta de present dir. que hõ mõsonaguer: porta lo senyal de sa confusio al front. Car tot hõ lo dupte de creura el te per no negu. Aq̃sts aytals deya Jesucrist Johãnis. viij. son fills del diable: qui es pare de tot mõsonaguer. e no solamẽt es peccat dir ans encara d̃ volerla oir ab plaer axi cõ son aq̃lls: qui ab plaer o en lagoters: e burles: e iutglars. Encara q̃ peccã alguns ꝑ la lengua: loant si matexs e ses obres la qual cosa es fort abominable adeu. Car aquests tollen quant en ells es la gloria: e la laor: qui deu esser dada adeu sobre tot be: qui en nos sia: e ells applicanla assi matexs. Aquesta es vna deles. v. coses q̃ deu sa retengudes: q̃ en special pertanyẽ a ses regualies: ço es laor: honor e gloria. Es encara fort abominable adeu: en quãt lom en ço que be fa: mes ne ama gloria e honor deles gents: q̃ no hauer ne merit en gloria: segurament q̃ be ensenya aquest aytal que ama poc adeu e los bens celestials e es digna q̃ li sien tolts. loar encara si matex: dien los filozoffs: q̃ es senyal de poc seny: e de oradura: en la qual cauen los homẽs. ꝑ massa amar si matexs. E trobaras q̃ ni ha algũs: qui per amor de aq̃sta laor. cauẽ en tanta letgesa: q̃ dels mals q̃ fan se louen. De aq̃sts diu Grisostomus: que fa nostre senyor gran iuhi en esta vida: e en altre ꝑ la grã desonor q̃ li fan: Aquesta laor se procuren altres falçamẽt: fingint sa quels desplau: ꝑ tal que del desplaura sien loats e tenguts ꝑ humils: e ꝑ deuots: e per sauis: e deu descobre aq̃sts abans q̃ altres: ꝑ la gran fictio q̃ mesclen en lurs maneras: ꝑ procurar preu e laor. Tots aquests qui per la maneras dites: volen esser axi loats: vol nostre senyor q̃ ala fi se troben pus vituꝑats: e pus desonrats quels altres: e es grã iusticia de deu: q̃ axi sia. Car diu la scriptura si la lahor has: daltre le haies e no de tu matex: ꝑ tal q̃ no visques desonrat. car nostre senyor deu vol: que haie aquell honor: quila merex e aq̃ll quili fuig E sapies diu Grisostomus: q̃ si lom bo staue amagat fins enlo pregõt del abis: dequi nostre senyor deu faria fumar: e exir: e scampar sa fama: e sa bonesa E si lom ꝑseueraue en qual que gran peccat: sil fahia al pregont dela mar: dequi deu ho pu

blicaria: axi que negũ remey no si poria dar. per q̃ appar: que fol lia es volerse ꝓcurar fama: ne lahor vanamẽt. Consellaua em pero sanct Gregori: q̃ negu ma iorment posat en stamẽt: ne en eximpli d̃l altres no deu tractar ꝑ mala fama: ne fer obres: ꝑ les quals haie apdre la bona fama Car leuors escandalitza los al tres: donant dessi matex mal ex impli. Si empo la ꝑsona simple cau en mala fama: sens culpa: e lauol sofferir ꝑ amor de nr̃e se nyor deu: e desige esser meyns presada e diffamada per la sua amor e es defet en aytal cas. diu sãct Hieronyz aytal fa obre de gran humilitat. e la qual no stre senyor deu ha ꝑ acceptable.

¶ Capitol. cclxviij. Qui mostra com pecca hom legotaiant.

Peccan encara per la lẽgua: fort tots lego ters: car aq̃sts son loc tinents del diable: e mes ne met aterra lo diable souint: ab aiude de aq̃sts que no fa per si matex. Diu Ori genes: apparte poc peccat aq̃st. que lom git de seny a altre: els fassa creure grãs coses dessi ma tex. q̃ totes son falçies: e en grã meynspreu de deu: E fassa tot son poder: q̃l git en peccat mor tal: el fassa caure en la ira de deu e en les mãs del diable qui pot stimar: quin peccat cometen a quests: qui aço fan Aquests son aq̃lls: dels qual deu requer les animes de aq̃lls: qui han axi en ganats. Aq̃st diu Beda: son fills de monsonaga ꝓcuradors del diable: encantandors deles pe nes: e inimichs deles aĩas: qui cobren: e enfistolen les naffres mortals. Car no lexen: quels al tres coneguen sos deffallimẽts ne lin dirien negu: ans li farien concrehent: que no es res: e ay tant quant mes ne hauran ay tant los ne cobren mes. els fan ꝯcrehent lo contrari. O deu tan fort sera lo iuhi: que deu fara cõ tra aquests. Deya Origenes: q̃ en aço pots veura: com deu ha auorrits los grans senyors del mon: car cõ haien mes mester. seny. q̃ homẽs del mon e mes cõ siencia. e mes cõpanyia de ho mẽs de deu. Empo per lurs al tres peccats q̃ han grãs: lexals deu caura en mans de grans la goters: qui los diuen innumera bles falçias: e laors desi matexs Entant q̃ com los dits grans se nyors: siẽ los maiors peccadors del mõ: aq̃sts legotes los tancã axi los vlls quels fan creure: q̃ ells son bons e iusts: e fã ço que fer deuen: els cobren axi alurs mals q̃ null tẽps nols diuẽ vna veritat. ans los fan axi auorrir atots aq̃lls qui les los diran cõ adiables. E tot aço fan per tal: que cõplaent los axi: ells se mil loren de bens tẽporals. els ten guen en stamẽt: e en honor: e no stre senyor deu: qui veu lur mal

nada intencio: aporta tot lur fet amala fi. Car lur profit gita ala fi en destructio de bens e de pso nes en sta vida els apporta ama la fi. E cõ diu Seneca be: que a queſt vici sia fort crimínos e ter rible en tot hõ. Empo en special esta sobiranament mal: en tot hõ generos per q̃ recõpte Jsido rus que Casto rey de Media: q̃ cõ vn seu caualler: li dixes q̃ fort hauia bella cara. Respos lo dit rey: per ma fe en bacallar falça ri. vos ne mentiu: que ans le tinc lega e fera. E per tal quant vos sou fet legoter: no vull que pus sian caualler. ne q̃ allegueu generositat e q̃ iames sia pus en mon seruey: ne en ma casa. Car lagoteiar officí es de troter: o d bacallar: o de pages oltracuy dat: quãt se veu perseguir e aterr rar: pus no ha altres armes. diu Grisostomus ho marauella es: com lom ab seny: pot tornar axí brutal e bestial: que axís leix en cantar: e en briagar: q̃ pux a creu re dessi mateix: ço que sap que es gran falçia: vet diu ell: q̃ fa car nal e orada amor dessi mateix. q̃ aquesta axí guasta los grans se nyors. que los tol si mateix. els fa tenir ab plaer al costat: aq̃lls quils son cõfusio de lurs perso nes: e inimichs de lurs animes: e cosos. remey cõtra lagoter; es lunyar los tantost: e repẽdre lo fortment: e ferli mala cara: ense nyantli: q̃ not plau ço quet diu. Aq̃sts son apellats p los sancts mel metzinada: e scorpis d mort e de serenes de mar: e serp pinta da. qui tots han aparença de bc e ala fi morden mortalmẽt. A quests son pijors que infern qui no fa mal: sino als mals. Mas a quests a bons e mal s tots los derrocan si poden.

¶ Capitol. cclxix. qui mostra cõ pecca hõ diffamant son ſphisma

Diffama dors encara peccan molt p lengua qui tostẽps entenen aminuar les psones: o ab falçia: o ab veri tat. E sapies q̃ no es meyns ten gut: arrenocar la infamia inpo posada al altre: aq̃ll qui ha pu blicat malicioſamẽt lo mal del ſphisma: qui era amagat si bes diu vitat. ans ho deu esmenar axí cõ si hauia dita falçia. Raho es: car pus malicioſament: e ab iniquitat o ha dit contra sa con siencia ha parlat: e per ẽseguent ha dit monsonague. segons que dien los sancts doctors de aq̃st peccat te guarda sobiranament sino vols venir en gran ira de deu: e de homẽs. Car lo diffama dor no pdona amort: ne a viu: ne a bo: ne a mal: ne a gran ne a poc: ne aparent: ne strany: ne a mic ne a inimic: ne iames cessa denãt: ne detras. Aquests viuẽ axí cõ lo ca dela carniceria: qui tostẽps porta la boca sullada de sanc: e aquests porten lur lẽgua: qui tostẽps mata algu: per qual

que mala infamia: q̃ pusca nagẽ fer offici axi lo diable agudamẽt los secu en la lengua: axi agudament: e ab art special: diffamarã aquells q̃ volen difamar: q̃ quaix per força nos faran creura: lo q̃ ells volrã. E aço mostrãtse bones psones. e parlant ab bon zel e q̃ saben q̃ auos plau dir be. de aytal e de aytal: e q̃ ells q̃ amẽ aquells: de qui mal parlen: mas zel de deu: e be queds volen: los força q̃ diguen ço que diuẽ. E q̃ en tota casa: sta be vn ca qui ladre: e q̃ molt de be fa lo ladrar. Car per aço se corregexen los mals. quãt veuen que laltre los te vll vbert: e que lo zelar ne lo parlar: no menia pa anegu: e castiga amoltse fa cessar molts de mals. E apres de aço aiustaran al mal e callaran ço quiu pot escusar. eus diran q̃ si aytal escusacio se dauc: q̃ nou creguau. Car aquell de qui parlen: es gran falçari: mas q̃ ells saben tot lo fet clarament e faran ço qui res no es: q̃ sia vn grã desastre: e tot lo be vos girarã en mal: si gens de be hi saben. Aquest deu hom fugir axi cõ adiables. Car no son si no missatgers dinfern. qui fã lur poder queus tiren alur peccat: eus fassen errar: en creura mal de aq̃ll del qual deueu be stimar: segons ley de natura: e q̃ aireu aquell qui sou tengut de amar. Aquests deuẽ en special fugir. grans psones: e iutges e tots aquells qui han regiment de homens e maiorment quant aytals senyors: han vici de creura: ales primeras informacions Car aytal vici es en molts: e es fort perillos en aytals psones: p que nos decantẽ ala part cõtraria: cõtra iusticia: ne aytals deurien esser iames posats en offici de regiment. ne de iudicatura pres. diu Seneca en vna sua epistola: q̃ en tẽps que los romans regien lo mon: se feu ley: q̃ tot difamador public fos gitat de tota comunitat. E si crim inposat hauia anegu q̃ prengues mort. Car diffamador de aytal crim: homayer ciuil es: de aq̃ll qui difama. Car se fama presa cascu rahonablemẽt: aytant cõ sa corporal vida: e maiorment aquell qui es en dignitat: o en stament alt o qui es famos anomenat en la comunitat. Aq̃st defallimẽt diu Alcuinus: es molt vuy en los homens: e tostẽps regna en les fembres: qui p no res han de difamar si materes: e ab grã plaer o en mal dles altres p exalçarse E aiuda los lur mal acostumat vici: de mal e massa parlar: e de massa voler esser presades e lohades. E nostre senyor fa q̃ aquest mal vici: e lo massa parlar: torna sobre lur cap: faent les mẽysprear ala fi e diffamar: e vil tenir per los seus materes primerament: e puys p los altres. E do aci saber: que segons q̃ posa vgo en son contemplador. ara en lo tẽps derrer: lo diable se sforça

quant mes pot de temptar les gents: e de diffamar los homens sancts: e qui son dats en exímplí: e preycacio no sia reputada ne creguda ans sia meynspresada: ne aprofit anegu. Car per lo contrari dll veu. per que los sancts exímplis e bones preycacions lo poble se lunya molt de peccar. e profita molt en deu.

¶ Capitol. cclxx. qui monstra cõ pecca hom contencntse ab daltres.

Ontencntse encara alguns peccan fort greument: dientse iniuries: e anegades paraules letges: q̃ nos poden be stimar: e quis posaran ayri al cor de aq̃ll: qui sera desonrat q̃ iames nõ exirã plenamẽt. car lo diable les li ha fermades: ab lo segell de malicia: e de qui neyren bregues: e retrets: menasses batiments: e esuahiments: naffres: e morts: e perpetuals guerras: coys: e rancors: e bandols sens mesura. E aço es que vol lo diable. car com diu sanct Gregori: lo diable principalmẽt treballa: quens posa al cor oy: e rancor: vn contra laltre: per tal que tostemps: lom visca en mala voluntat: e sens pau: e en peccat mortal e sens la caritat: e amor de deu: per que acolp que lom veu lo foc encendre: e que laltre es dispost acontendre: e hom matex comogut: deu hom donar loc e fugir ala opportunitat: o almeyns callar e hauer patientia per amor de nostre senyor deu: Car dll pren aytal patientia: per gran sacrifici: en honra lo patient. en esta vida e en laltre. Mot pens diu Orígenes: q̃ poc peccat sia desonrar al hom e dirli encara sos defallíments naturals: e mortals. Car tã fort desplau anostre senyor: que diu que en son temps ne foren innumerables morts: e exterminats be que segons que diu Salamo sobre tots peccats de lengua: fora blasfemar deu desplau anostre senyor deu: e puner aquell qui posa discordia: entre les gents: e qui portẽ paules duns a altres: car diu que aquests son propiament officials del diable qui trameten foc entre les gẽts Diu Seneca: que en son temps en Roma hauia ley imperial: q̃ tots aytals gitas hom de tota comunitat. car no son sino diables en forma humana abitãts en la terra los quals tot lo mon deuria perseguir: ayri com adiables: els deuria hom fer portar qualque senyal al frõt: o en los pits que portassen cosida vna lengua de drap vermell: per la qual fossen coneguts: e lauors tot hom se guardaria dells els fugiria: e negun nols daria fe.

¶ Capitol. cclxxi. qui mostra cõ pecca hom escusant son peccat.

Reumẽt peccan enca
§ ra ꝑ la lengua: los es-
cusants sos peccats.
Car qui sos peccats
deffen: lo cor ha argullos: e mal
sa asos obs: per tal no pot soffe-
rir q̃ sia corregit: ne sanat de ses
plagues. E axis rayigue lo pec
cat dins lo cor axi la planta met
grans rails. la hon no es arẽca
da. ans hi es ben regada e colta
Aquests son raho als altres: de
pseuerar e ỏ fer nouells peccats
q̃ nols faran: sino quen prenẽ
audacia: crehent q̃ no sien pec-
cats: o no sien tã grãs. Aquests
axorben si mateys els altres: e a
la fi trobense enganats: sees: e
plens de tots mals. Per raho de
aço ysella sanct Agusti: q̃ tot hõ
de be: deu ab grã reuerẽcia: ho-
nor e amor: amar son iust e ami
gable corrector. Car deu hõ pẽ
sar que aq̃ll es ver amic: e el le-
goter es inimic. E mes val que
aq̃ll corregesca lõ amorosament
q̃ si lom hauia auenir ab son car
rec denãt lo iuhi de deu. Car cõ
diu sãct Pau: orrible cosa es cau
re en la ira de deu fello tostẽps
diu donchs sanct Basili. haies
qualq̃ psona familiar: quit cor
regesca de tos mals: e aq̃lla sia
atu: axi cõ la tua aia. fort peccã
encara per la lẽgua: alguns des
moderats en lur parlar. Car axi
cõ sino vsauen de raho: parlen
sens oir los altres: ans en mig
deles paraules q̃ altri dira. ells
se posaran; trencãt lur sentẽcia
començada ne guarden qui par
la: ne actenen ço q̃ laltre diu axi
que de tots pũts ensenyen que
son bestias: aytals psones. Diu
Isidorus iames los philozoffs
en grecia nols lexaue entrar en
consell: nels permetien esser en
negun parlamẽt de perill: ne de
cosa de pes: per aquest tan gran
vici. E axi matex car homẽs axi
viciats: tart es que sien secrets:
ne ab bona raho: e son mal no
drits: e quaix axi cõ abestics en
aquesta part. per tal diu que ma
na Octouia Emperador de ro
ma al mestre de sos infants: q̃ls
nodris aben scoltar: e saber be
lo temps quant deuiem parlar.
E com segons la materia respõ
guessen ales persones ab que
parlauen.

¶ Capitol. cclxxxij. qui mostra cõ
pecca hõ per malaix e desonran:
e per portar paraules: e per indi
scretament manassar: e per pro
metra res indiscretament.

Alchimus vn grã doc
tor: scriuint ad Theo
frasco famos hom en
Alexandria: sobre lo
peccat de lengua: diu
axi En special te prec frare meu
que squius malair: car deu ma
laex aquells: qui volẽter malae
xen. ¶ Maledictio diu aquest
es inuocar deu que noga al pro
hisma. E aço fer es ytra caritat.
e obra fort mala. Per que me-
rex lo maleyidor. gran punicio
de nostre senyor deu. Guard et

vōchs q̄ aço no prenes en costu
ma.o si fet ho has: correger ho
tantost. Exímplí deles maledic
tions q̄ deu e los sancts doné:e
han dades antigamēt. Car nr̄e
senyor deu es iutge e senyor e ell
malaer aquiu merer e uegu|no
deu ne pot rependre les sues al-
tes e sanctes obres.los sācts ari
mater sil malaeren: fan ho per
deu inspirats. quils mana q̄ de
part sua maleyescan a aq̄lls que
ell vol:ne deuen fer lo contrari.
¶Segonamēt diu aq̄st te prec
q̄ no vulles negu desonrar: car
sapies q̄ qui desonra:desig ha ō
esser desonrat: ne soffiras: net
placia q̄ en p̄sencia tua: altri sia
desonrat.si donchs no p̄ correc
tio:ab intencio bona e sana:e sa
pies q̄ per altra via desonrar:en
senya q̄ quiu fa:es persona alla
rada:e temeraria: e pagesiuol:e
mal adoctrinada en tot be:e q̄
la ret fort incōtēsible e digna de
gran desonor. Antigamēt lom
abans matara al altre:q̄ nol de
sonrare. ¶Recōpte Agillius filo-
zoff q̄ en temps de Galba empe
rador se desonrarē dos grās ho
mens: qui eran del senat en lo
capitoli de ¶Roma: e com lo dit
empador o sabe comēça de plo
rar e dir axi.O las mesqui: e ia
en mon tēps es axí caygut lo se
nat de roma:q̄ los pus honrats
homēs:e maiors sens tota ver-
gonya:se diguen iniuries: es de
sonren denant los altres. Cert
ara conec:que cau lo senat,e no
es luny la destructio del imperi.
Empero pertal que los altres se
guarden:en prenguen exímplí.
yo vullq̄ de present sien ab duys
aquests exallats e fora gitats de
tot offici:e consell ptanyent ala
cosa publica:e diu q̄ axi fon fet
per q̄ diu aq̄st filozoff: desonrar
se ab altre. senyal es q̄ la psona
es vil:e de vil condicio:e ab poc
nodrúment:e ab poca vergonya
e defall molt enseny e en tota
bona virtut. ¶Terçament los
amonesta:de esquiuar ō portar
iames nouelles. Car qui aytal
offici pren sa ꝯfessio ꝑcura p̄ tal
quant ala fi sera tengut per mō
sonaguer grā e per gran parla-
ras qui son letges tacas en la fa
ma del hō. Per tal diu e mana
sāct Benet en la regla:q̄ sos mo
nios no entenguessen en nouel-
les:e dir q̄ monio qui demana
de nouelles:digna es de penitē
cia.car fort se deu de aço guar-
dar hō religios:e molt mes to-
ta dona. ¶Quartament lo amo
nesta de no trencar secret: p̄ tal
quel hō no trenca sa fe e lealtat
promesa: car trencant fe aço es
diffamar si mater: e sa fama. E
diu aquest: q̄ deu hi fa mirade
special souint volent q̄ aquell q̄
ha aq̄st vici: se atropia per aq̄st
vici enganat: e dāpnificat mes
que altra psona. Es ver que cō
diuē los theolecs:algūs secrets
son tan perillosos:q̄ si nos reue
lauē:seria grā pill:per q̄ en aytal
cas quant hom veu: que tenir

aytals secrets:es contra caritat: lauors lo pot hõ reuelar: empo la hon pot profitar:e sens escandol:e sens reuelar aqll dono haueu hagut si fer si pot bonamẽt

¶Quintament lo amonesta:se guart de indiscret menassar a altre:car menassar oradura es. car otu entens affer mal al altre: o no sili vols fer mal:leuorsme naçãtlo incautes lo ques guart de tu.E ari fas contra ço q̃ vols fer. Si nol vols fer: lauors en çens al altre:q̃ ten fassa e abans q̃ tu acll:p que menaçar no pot noura sino en aqll quil fa. Mo res meyns q̃ menaçar es parau la argullosa:ari desplacent adeu q̃ souint cll vol que aqll qui menassa:sia abans ferit:e esuahit e pijor que aqll qui calla.eli tol lo cor:de fer ço q̃ diu: p tal que tal menassa qui ha por. ¶Sisenament lo amonesta:que no prometa res indiscretament: p tal que nou haie atrencar: ari cõ fan aquells qui fan adeu vots orats: e promissions adeu e ahomẽs:a les qnals no son bastãts:e apor ten si maters ala fi agran vergonya.p que lom qui promet deu ab grã diligẽcia pençar:q̃ es ço que vol prometra: p tal que sia bastant afer ho en son tẽps:e no sia tẽgut p monsonaguer: o per auar:o per hõ dolent desuergonyat:e ab poc de be. ¶Setenament lo adoctrina:de esquiuar molt parlar:car tot gran parler diu q̃ es gran mõsonaguer: e es odios atota res.ari p son molt parlar:cõ per ço que diu q̃ molt desplau als altres. E diu q̃ aci ensenya lom gran seny:ço es esquiuant ho:si hi es inclinat e refrenant:e guardant se de caure: si noy es inclinat lo sanct abbat Arseni quant morí: diu q̃ dix:q̃ tres coses lo hauien saluat çoes molt treballar: orar ensolitut:e molt callar. E en aqst peccat solẽ molt peccar les dones.E ptal los sancts qui hã fetes religiõs de dones.en special los han manat que tinguen scilencí: ço es q̃ no parlen sino en loc e en temps sabut:e que tostẽps callen en lo cor:e en lo reffetor: e dormidor e en tot loc hon sia aiustada la comunitat del couent: e quant han en loc degut licẽcia de parlar:deuen parlar de coses pfitoses alurs aias: ari çõ dela vida del saluador:e sancts:e sanctes passades e cõ porã corregir lurs defalliments:e simenar lur vida e venir abona fi. Singularmẽt esquiua aqst doctor:en tota persona:en special en dona e maior mẽt religiosa:dir paraules orreus e carnals:e dobles:e sollinia des:en aqsta materia no placia adeu:q̃ negũa aytal sia casta:ne qui la digue nela oge:o la scriua e qui no do loc e fuge:e sen ense ny pertacada si la hou ne encara iugar:ne bular: ab persones quis alten de aytals fets: o paraules cõ per res no ptãga apsona religiosa esser iutglar:ne grã

burler:ne truffador. Ans aytal coses son dignes de grās meyns preu:e son de grans abusions e letgeses. Car diu q̄ antigament: molt viura en religio era ari scā delos:que no feya mester anegū hō o dona adeu dat. q̄ per res se ensenyas molt riallos: sino volia encorrer nota de gran leugeria:e de gran dissolucio:e de mala fama.

¶ Capitol. cclxxiij. Qui mostra cō es grā peccat indiscret callar

Epren encara molt lo dit beneyt doctor: en aquell mateix loc: in discret callar. Car deya Isayes. ve mihi quia tacui. Soes mal va amī per q̄ he tant callat. car negu no deu callar, si ou deu blasfemar: ans deu cridar fins lo peccat a q̄ll sia punit. Ari mateix si veus ton prohisme vitupar o mal tractar no deus callar: ans deus lo mal fahent refrenar: quāt ab tu es ab bones paraules. E ensenyar quet desplau lo mal q̄ fa. Ari mateix si est en cōsell e veus iusticia aterrar: e vitat caure. lauors te deus ensenyar q̄ est fill de deu e dereble de veritat: e no deus hauer pahor d̄ negu. car deu es lo teu scut: quit leixa sofferir per deffencio de veritat: sies cert q̄ ell tēpta lauors la tua caritat: e amor aell e la tua fe quāta es: e la sperāça que has en ell e la tua patiētia: e si veu que ab sforç stigues per la veritat: e p amor del senyor: ell te apparellara glorio sa corona: e alta fort cu paradis t fara honrar en la terra: e en lo cel: ari cō leal testimoni de veritat. E diu sanct Gregori que ay tals homens qui en esta vida so firen persecucios: per mantenir veritat e iusticia tostēps deuriā retre adeu gracias: qui a aytal stament los ha appellats. Car a clls estoia enparadis corona de martir. Car lo martir soptosamēt: e en poc tēps passa ses passions. ¶ Mas a aq̄sts anegades los duran: lurs passions p tota lur vida. Contra aq̄sta gloriosa vida: son aquells qui volen cō plaure als altres que iames no diuen veritat: ne stan p aquella amāt mes cōplaure als homēs e satisfer: q̄ cōplaure adeu. dels quals diu Dauid: que deu dissi para lurs sperances: e lurs cōfiançes: e los confondra denant lo seu iuhi: Car lauors nols poran aiudar aquells: en qui ara confien. E dir los ha nr̄e senyor digau a aq̄lls a aqui haueu volgut complaure queus aiuden si poden: cert no poden. Car mes pot la veritat: q̄ haueu meyns presada q̄ areus iutiara eus dā pnara eus trametra al foc infernal. hon es vostro pare: lo prīcep d̄ tota falçia: ço es lo diable ¶ homens encare purucs: o ab poca virtut se dupten molt de star per veritat: dels quals diu Dauid que han haguda paor: la hon uo hauia rahō de paor:

pus deu empara: e fa saut: e tan grā guardo ha apparellat a aqll qui la deffen. Mas la rahó de paor: sies en lo callar. car lauors nře senyor vol q̄ caygues en ço de q̄ hauies paor pus no has cō fiat dell: ne de aiuda: ne de paraula: ne de sa promesa. q̄ ell ha feta atots aquells qui mantenen veritat. Axi matex alguus per affectio desordenada callē la hon deurien parlar. Car no volē parlar per aqlls: que han en oy: ne parlar contra aqlls que amen mūdenalmēt per grans mals q̄ fassen. ans ho callen: els ho sofferen: en cobren: en grā dāpnacio propia. E per tal vol deu de aquests. segons diu Brisostomus q̄ dequi hon cuyden fer vn deport isqua sageta mortal: qls percuda els turment per atos temps.

¶ Capitol. cclxxiiij. qui mostra cō discret callar es grā virtut.

Tots los doctors: e molts philozoffs: hā molt aprouat discret callar: ço es no parlar sino quant es necessitat. car deya sanct Agusti: q̄ lo parlar nos es dat anecessitat: e lo callar per yseruar si matex e gonyar virtut E diu que lo callar: es senyal de sauieza: e fa lom famos: e li procura q̄ visca en pau el fa esforçat e grā obrer en tot be. E diu q̄ iames grā parler: no fon gran obrer. E diu q̄ es gran disposicio al hō. de pro fitar molt en la via de deu. Diu lo abbat ysac: que molt parlar: tot lo cor buyda: e fa lom buyt: e fort luny dels sentimēts diuinals: si donchs nos fa p necessitat lom qui no vol callar. es ari cō acauall meyns de freo ari cō abestia indomable: e pou sens cuberta: e acasa sens porta. lom grā parler: es atot lo mō odios: e aporta ab si molts peccats: q̄ peccats de lēgua aporta. Pertal cō dit es demūt los pares de religio singular: faeran moltes: e grans leys: sobre lo callar: quis appella silenci. ques tingues es obseruas es posaren certes penes: e grans terros e penes ha deu apparellades: als grās parlers. E als callāts per sa reuerēcia: graus remuneracions. Per totes aqstes coses demūt dites appar q̄ es be e mal situat en la lengua. E per yseguent es acabat lo tractat: dels senys corporals: dels quals hauié atractar: e dela lengua aells coniuncta.

¶ Capitol. cclxxv. Assi comēça lo sizen tractat desta quinta pt de aquest libre. E tracta primerament que es religio: e qui la comença.

Apres lo tractat dels senys corporals: hauem adir sizenament dels yscells euangelicals. dats per lo Saluador: no per via de manamēt: mas per via de consells. Entre

los altres ꝯsells principals: son Obediencia: Pobretat: e Castedat: sobre los quals principalmēt: son fundades les religiōs ordonades: p los sancts pares: dins leitamēt de xpianisma. E p tal quant ales dites religions: couc mils q̄ als altres del mon: obseruar los dits ꝯsells: e sobre ells son fundades E los dits cōsells son special bellesa e fonamēt deles dites religiōs. Pertal dirē ensemps dels dits cōsells: e del stament de religio: segons que nr̄e senyor nos administra ra. ¶ Primeramēt donchs veurem q̄ es religio. E deus saber q̄ religio es stament per deu inspirat: e p la sancta glesia aprouat: e sobre los cōsells euangelicals fundat: a seruir deu. e specialmēt diputat: ornat de sācts e statuts e virtuals e exemplars sirimonies. Aquesta diffinicio e sentēcia se trau dels dits de sanct Agusti en los libres de vera religione: e en lo dese libre dela ciutat ď deu e de quantitate aīe. E que la dita diffinicio sia vera: appara clarament per ço quis seguex. E es dita religio. car es cō aligams: qui vltra los manamēts de deu liga per altres ligams. specials lom ab deu: axi cō deuall hauē aucurc. ¶ Primeramēt donchs veges: qui son stats aquells: als quals ha deu inspirades les institutiōs: de les sanctes religiōs E deus assi saber: segons q̄ mostra lo mestre ďles istories. ¶ Lo primer fon aq̄ll sanct hom: Samuel profeta: qui ia instituí collegi domens: tostēps entesos a loar deu. E dequi pcehi quels fills dels profetas: edificauen poques celles: apres flum iorda e qui ab molta penitencia: e pobresa seruien adeu. segons q̄ diu sanct Hieronym. epistola. lxij. E aço dura fins al temps de sanct Johan babtista: qui en aquella matexa vida stec. xvij anys fins que morí. Apres aço lo Saluador venc: qui feu collegi dels sancts apostols: viuent sots los consells euangelicals. E apres la mort del Saluador: fon feta vna comunitat dels xpians. per manera de collegi: en que viuiē tots de comu: e veniē ço que hauian eu posauen deuāt los sācts apostols: p administrar ho ala comunitat: axi cō legim. Actuū iiij. E ia en aq̄ll tēps: entre los iudeus hauia homēs appellats religiosos. Car portauen abit: separat dels setglras. mas no erā en collegi: ans stauen axi cō ara estan los clerges seglars separats: e eran dits fariseus. Apres de tot aço diu philon en lo segō libre dela istoria ecclesiastica: q̄ aquell glorios e euangelista mō senyor sanct Marc. dona forma de viura a alguns sancts homens: qui axi cō amonios viuiē solitaris: en grans penitēcias: e en gran sanctedat: e en gran ordinacio dessi maters. ¶ Apres venc sanct Basili: e apres sanct

Agustí: cap dels canonges reglars. E aprés dels frares dits Agustins. E aprés sanct Benet cap dels monios negres. E aps sanct Bernat: cap de monios blancs. E aprés sãct Domingo cap dels frares preycadors. E aprés venc lo gloríos pare nře: monsenyor sanct Francesc: cap dels frares menors: tots aqsts son estats fundadors de sanctes religiõs: p deu aells ínspirades: e per la sãcta sglesia aprouades: quant a aquests detras anomenats: de sanct Basili: e de sanct Benet ença son vẽguts. Car iat sia que tots sien: per lo sanct spirit ínspirats. Empero la sglesia no ha per special decret aprouades: sino les religions: qui son ordenades en la ley de gracia: de sanct Basili ença.

¶ Capitol. cclxxvi. Qui mostra quin profit se seguex al hom per les religions.

LO gran profit q̃ lom ne aconseguex: per entrar en religio: aquí hi vol be viure: declara Policratus dient: q̃ la religio lunya lom deles grãs miseries e perills del mon. tol li grans ocasions de peccar: donali moltes auínentses: de seruir a sol deu: es de gran dignitat en quãt es tota diputada adeu: es fort p fitosa. car tota es ençesa a merer leua lentenimẽt acontẽplar les coses celestials, dona grans consolacions als ẋtemplants: e grãs ínclinacions: fortifica contra les tẽptacions: fa lom anar segur fal tẽple de deu: fal secretarí seu: e cõpanyo dels angels. Per lo ẋtrari ço diu q̃ les pijors psones qui siã al mõ: si sõ aqlles qui malamẽt viuẽ en religio car fan adeu maior meynspreu: en quant lo hauien elegit: p seruir lo en special e leren son seruey: el donen al diable. Son tostẽps periurs trencant los vots q̃ fets han. Son agran scandol del poble: qui veu los peccats: e gran subuercio dela fe. en quant fan lo contrari de ço q̃ diuen. E per tal diu ell los turmemẽta: els cõdampna: els cõfon: mes lo úhi de deu: que altres gents: qui arí com afalsaris: del segell de deu: porten falçament labit: qui es senyal de sanctedat. E la corona qui es senyal de gran dignitat: e de reyal stamẽt. Car seruir adeu fa lom rey. lo qual stamẽt ells cõfonen per lur mala vida. E ala fi diu los Jesu crist. la paraula qui es Luce. ix. ço es. que pusca son tornats atras no son dignes del regne de deu. ¶ Mas arí cõ apostetas: que vagen ab los diables: qui son apostetas: e traydors adeu.

¶ Capitol. cclxxvij. Qui posa lo primer consell euangelical: qui es obediencia e ensenya deu quant la ama.

SOn encara les sanctes religions fundades sobres los ꝯsells euangelicals e en special sobre obediēcia: pobresa: e castedat. ¶ Primerament donchs sobre obediencia tu deus açi saber: q̄ lo principal vici e inimic spiritual: que lom ha: sies argull e presumpcio desi matex: e stimacio de son seny: e de se prudencia: segons que posa sanct Agusti: hoc encara voler se regir: segons sa ꝓpia raho car la propia voluntat: es axi iclinada a satisfer ala ꝓpia carn e ales inclinacions sues: q̄ comunament no li diu de no quaix iames. E açi iau tot lo perill: e mal dela nostra vida: quāt la voluntat seguex la carn: e la cēsualitat bestial: e nola refrena. ne la castiga: en les sues vils e males inclinacions. E per aço aq̄lls qui açi desemparē la raho: el seny: e la cōsiencia: el desig: el voler de nostre senyor deu: que prenen sa ꝓpia voluntat ꝑ ley: e axi la seguexen: no son per nostre senyor reputats: ne nombrats entre los homēs: ne axi cō a homēs: mas axi cō abesties vils e sutzes e encara molt meyns. Per q̄ lo fill ꝺ deu: volent cōplidament prouahir contra aq̄sta miseria tanta e malicia: ꝑ son alt consell: li cōsella dient axi. ¶ Qui vult venire post me. abneget semetip̄m ⁊ tollat crucem suā: ⁊ sequatur me. E volc dir axi: lo senyor beneyt. q̄ aquell qui vol escapar a malicia amagada desa mala voluntat: e seguir aell ꝑ via segura: de vera humilitat que aytal renegas primerament si matex: per vot de obediencia: posant tota sa volūtat en mans de son prelat: dient li axi. vet me açi sots la tua volūtat axi cō avna bestia domestica dela qual: pots fer atota ta guisa: tostēps en totes coses: qui no siē ꝯtra deu. E aço volc lo saluador dir: quant dix qui vol venir apres ell: e resemblarlo en perfectio de vida spiritual couenia q̄ primeramēt renegas si matex: e aiusta hi que apres deuia ꝑ mortificarse carn: pendre la creu de penitencia: e seguirlo: fahent en totes coses: los seus sancts manamēts. Deus saber que aq̄sta obediencia demunt dita: es plasent entāt adeu: q̄ diu sanct gregori: que mes la ama nostre senyor que no ferli sacrifici Raho es diu ell. car per sacrifici: es offerta adeu altra cosa del hom. Mas per obediēcia li es sacrificada la propia aīa: ço es la ꝓpia voluntal del hō. ¶ Segonamēt la ama per la excellencia: que aquesta sancta virtut ha en si matexa. Car fa q̄ la volūtat del hō: ia no es del hom. mas es voluntat en quant la renūcia assi matex e elegex fer la voluntat de aquell: qui te loc deu deu: ço es de son prelat. ¶ Terçamēt la ama per tant quāt diu sanct Anselm que aq̄ll qui per vot de obedien

cia: renũcia asa propia volũtat afer tot quãt ha dona adeu res nos rete per assi. Car pus sa vo lũtat ha dade ia noli roman res per dar. axi cõ fa aqll qui no fa aytant vot: que no es obligat a deu: adar vltra ço q̃ li ha manat deu per qualque via. Mas aqll qui ha votada general: e perfe ta obediẽcia. es adeu tengut vl tra los manamẽts: atot quant lo prelat li mana. E p esta rao: li fa deu special misericordia: quant cau en obediencia. no cõ trestant que pec mes que altre: en son desobehir. E aqsta mise ricordia li fa deu p lo gran do: q̃ ha offert adeu: quãt li vota obe diencia. Quartamẽt la ama p la batalla cõtinua: q̃ lom obedi ent venç: faent ẏtra sa voluntat: e faent lo voler del altre: maior ment quant aqll qui obaer: no li plau: lauors: lo merit es molt maior: hoc diu sanct Gregori: q̃ tãt poria lom obediẽt: repugnar ala sua voluntat p obehir adeu e ason loctinent per reuerencia sua: que lom gonyaria corona ỏ martiri. E diu ell axi: lo martir quant vol morir p amor de deu solament se tol voler de viura. Mas lo obedient vertader: no solamẽt se tol aqst voler: ans encara aquest e tots quants ne sapia: que sien plasents adeu: e ason prelat p plasents q̃ aell fos sen. Baltra part deya sanct Frã cesc als seus frares: que tãta era la virtut: el merit de obediencia que lom obediẽt: no pdia en vi des tẽps: en q̃ no fos en gonyar merit: p aytal voler de esser fots obediencia: a vn dels sancts pa res estec reuelat q̃ dels maiors homens de paradis: eran aqlls qui hauien viscut en esta vida: fots vot de obediencia.

Capitol. cclxxviij. qui mostra per que la psona religiosa deu esser fortençesa a esser be obe dient.

Aquesta sancta obe diencia la persona re ligiosa: deu esser fortençesa: e ardent per moltes rahons se gons q̃ posen los sancts. La primera sies. car leua lom sobre si mateẏ: en quãt lom mortificãt la sua propia volũtat elegeẏ de tots punts: affer aqlla de deu. E pot dir a Jesu christ lauors: la paraula de sanct Pau ad Ga latas. ij. viuo ego iam non ego: viuit aũt in me xp̃us. E vol dir aytãt cõ si deya ari. yo despuys que he votada obediẽcia: ia no son viu: ne aquell qui era com hage feta la mia voluntat: vna mateẏa ab aqlla de deu. Car a quells qui tostẽps cõcorden ab la voluntat de deu. ia no sapellẽ homens: mas fills e hereters: e quair vna cosa ab deu: e son de aquells dels quals: dir Bauid enlo psalm: yo he dit de vosal tres: q̃ sou deu: e fills de aqlls: qui es sobre alt senyor: vet dõcs

quant puia sobre si mater: quãt es fel obedient a son prelat: per amor de deu. ¶ La segona. car p aquesta virtut: cõplauẽ a nostre senyor deu sobiranamẽt en quãt p aqsta nos lo honram: el glorifficam: mes q̃ per neguna altre raho es. car có lom obedient p honrar deu tot poderos: se vil la tot abarar e aterrar: e mortifficar: q̃ dl elegesca mes fer la volũtat de vn hom simple. hoc encara de vna bestia: qui auegades parla fora tota raho: o que sera son inimic capital o qui malicios ament li manara coses sobergues:: e desrahonades: per dar li veracio e minua. E quel obedient ab plaer: e de bon cor: per dar honor a deu tot poderos: am mes fer la voluntat de aytal prelat: q̃ fer la sua ppia aço glorifica tant a nostre senyor deu que dl ho pren en tan gran seruey: q̃ no es hom: qui ar o pura stimar per neguna via. On legim en la vida del sancts pares: q̃ per homens ari vigorosamẽt obedients a nostre senyor han obrats grãs miracles e marauelles. Viu vn dels pares: qui vol saber nostre senyor deu: quant presa forçar obediencia: actena en aço q̃ dix Abraam: apres q̃ li hac manat que metas son fill e hac puada la obediencia del dit sãct abraã Car dixli ari. O abrahã no puse scelar de qui auãt. ço q̃ vul fer la tu per la gran obediencia quem has tenguda volent me sacrifficar ton fill primogenit ysac. car iurte p la mia essencia: q̃ yo multiplicare la tua semeut: mes que les stelas del cel: e que la arena del mar: e fare q̃ de tu exirã reys e tota la terra en q̃ stas dare a aquells qui de tu exiran. Hoc encara pmet atu: q̃ detu exira aq̃ll qui sera saluador del mon: vet dõchs diu aq̃st sanct pare: quãt presa nostre senyor dey: la vtut dela sancta obediẽcia. ¶ La terça raho q̃ deu molt induhir lom a esser be obedient: sies lo bon eximpli: que lom dona dessi mater: en quant ensenya q̃ no vol fer: la sua ppia volũtat: mas daltre p amor de nostre senyor deu Beya lo abat pastor: q̃ fer la sua pia voluntat: senyal era que lõ era tot vil e carnal. Mas fer la volũtat daltre per amor de deu es senyal que lõ es senyor dessi mater: e ha vençut si mater: e aquesta diu q̃ es: la pus honorable victoria q̃ sia al mõ: la qual fan fort pochs. ¶ La quarta es: car fa viure lom fort segur: en quant lom va sobre ẋiencia daltre: es reger per seny: e per voler de aq̃ll qui te loc de deu: per tal dix Salamo prouerbior. xxix. q̃ aquell qui guarda de no fer contra la volũtat de aquell: que ha pres per pare: ans lo segueix: q̃ aytal noli cal hauer pahor: que vinga a ẋicio. Car altre lo porta quil gouern: ab gouern de deu. Car diu q̃ lom obedient: es per la benedictio de deu supor-

tat. Car deu specialment ha be nehits los vers obedients.

¶ Capitol. cclxxix. qui mostra cõ pot hõ si matex inclinar a esser be obedient.

Demena vn monio a vn dels sancts pares cõ poria hõ inclinar be si matex a obedien cia: e stec li respost q̃ per estas vias ¶ La primera per acostumar: si mateix abe obeir. Car no es res al mon: per diffi cil que sia: que nos fassa sens tre ball: si lõ se acostumaue: e axiu. diu lo propheta lo religios qui no es acostumat de obeir: ꝑ poc manament q̃ li sia fet: trenca en va en trencaria ꝑ inobediencia mes mas si hies vesat: ꝑ grã ma nament q̃ fet li sia: sil emparara de fer: e aq̃sta es la raho: perque los sancts pares: tostẽps tenien lurs subdits: sots fort iou: de grans e de terribles: e forts: e al tes obediencies: per tal q̃ axils tinguessen tostẽps humils e re uerents: e fort obediẽts: e plens de merits e de sanctes obres.

¶ La segona sies pençar lo reli gios per q̃ feu vot de obediẽcia que: no sino per amor de nostre senyor deu e posem que no fos a questa intencio sua: lauors quãt feu lo vot. ¶ Encara pus fet la: loy deu tirar: aytant cõ pot: per no perdre lo merit dela obedien cia. E que donchs deu tot pode ros se sia tant inclinat: ꝑ amor dels homẽs q̃ per amor dels ho mens: se sia encarnat: e apres a mort liurat. Aço deu. lom sens fi inclinar: a humiliarse enterra aquis vulla per amor de deu. E aquesta aytal obediencia serua sanct Francesc qui axi obeia al pus poc infant: que li fos dat per cõpanyo: cõ a l maior frare: qui sia en lorde: e per no perdre cõtinuament aquest sanct: e tan gran merit de obediencia: tos temps que anaue de fora prome tia obediẽcia al cõpanyo. ¶ La terça raho sies que prec adeu ca rament: quel fassa volẽter obeir Car cõ aço sia special do de deu per tal fa mester: que deu ne sia fort pregat e inclinat per moltes obres de humilitat: e per grans e continuades pregarias: segõs q̃ posa Cromasi⁹ sobre lo psalm ¶ La quarta sies: hauer compa nyia de ꝑsones humils e obedi ents. E fugir aꝑsones rebellãts e malignants. Car cõ dix lo sãct abat Efrem: quaix es força que cascu sia aytal: cõ les cõpanyies que ha. Si dõchs vols gonyar sta virtut: acõpanyet ab humils e ab obedients: e fuig atastarts: capitosos: e orats: e rebelles: e inobedients: qui son axi com a foc en stopa. apparellats de fer peccar: e infernar tots quants se acosten aells. ¶ La quinta si es discrecio: e dolçor de prelat. Car saui e dolç prelat: iclina los coratges dels subdits: a obairli Car com diu Seneca: lo cor del

hõ generos es:es voliclinar per amor e no per menasses: ne per colps ne per força. E per tal diu que gran aduersitat e rigor de señoría apporta souint los subdits atrencar ab ells ari queis vns els altres:ne anauẽ ala mala ventura e perdien tots.p esta raho perde ꝛRoboam fill de salamo:quair lo regne segons'q̃ legim tertio regũ.xij.car massa volia sobergaiar ason poble: p tal dir salamo:q̃ mal regidor ?fon si mater ala fi.car negu nol pot sofferir. ¶La sizena sies humiliar be si mater:si lom deya sanct Ambros pençaue quants mals ha en ell:ne de quants mals es digna ne aque ha auenir ne deu q̃li te be estoiat: nos tindria a carrec a obair aquis vol p amor de deu Mas la gran supbia que tenen al cor:los fa rebellar e malignar epsumir q̃ anegu no serueu obediencia: ne reuerencia: ne subiugacio e aq̃sta es la raho q̃ en les religions:mils obaeren los simples q̃ los letrats: e maiors entra ells. e deuria esser lo ꝓtrari. Car los maiors:deurien esser pus vir tuosos:e millors:e pus obedients: en quant mils saben q̃ es virtut:e merit de obediencia:que los lecs ne simples ¶La setena si es lo grã guardo que deu estoia als be obedients en quant de tot quãt fan speren guardo. pus tot ho fan: per lo merit dela obediencia: promesa adeu.

¶ Capitol. cclxxx. Oni mostra quines çircunstãcies deu hauer vera obediencia.

Sanct Bernat posa: quines çircũstancies deu hauer vera obediencia:de psona religiosa e diu que les seguents: ¶La primera sies: que ell obaesca voleterosament e de cor:car com nostre senyor deu: guart principalmẽt lo cor: p tal aquell qui li dona lo seruey:de millor cor aq̃ll mes ama e accepta e reguardona pus altament. Nota açi empo: que quãt lo cor obaer volenterosamẽt: deus attendre saber q̃ es aço aque va lo manamẽt:al qual obaer lõ. Car sies sobre cosa difficil:e desplasent ala cẽsualitat:lauors aytãt cõ lo manamẽt:es ab meyns de raho:o ab mes de malicia:en lo manant. aytant es pus plasent adeu la obediencia:e pus meritoria:e es obra pus pfeta en si matera. Si empo lo manamẽt es de cosa atu plasent e que hasia molt desijada: e qui es dolça ala censualitat:ari cõ es de cosa en q̃ capia en tu honor del mon o delit carnal:o profit tẽporal: lauors aytant la obediẽcia es a tu meyns pfitosa:e de mẽys merits. E aytant se porien aq̃stes çircunstãcies delitar:que ans te poria esser dãpnosa: ari com es de aq̃lls:quis fan manar scientment:ço quils es solas e placer. Aytals diu sanct Gregori: mes

manen ells als prelats: q̃ no los prelats aells. ne de aytal obediẽcia: los cal sp̃ar guardo enuers deu. Per lo cõtrari diu es de aquells qui no poden ares hobeir: qui aytant peccan pus greument: cõ ço quils era manat: es pus leuger d̃ cõplir. Deya lo abbat Simeon: que no sabia tan gran dãpnacio e fort cõ se hauia procurada ala sua aĩa: aq̃ll qui obediencia hauia adeu ꝓmesa: e tota obediencia li era soberga e contra son cor. per tal ꝯsellaua lo sanct abbat Anthoni q̃ la persona qui obediẽcia hauia ꝓmesa adeu: deuia saber pençar e demanar ab gran diligẽtia: que es obeeiencia: e aq̃l te obligat: e en q̃ la pot trencar Car si aço no fa en gran perill viu la sua anima. vet donchs cõ la obediẽcia deu esser cordial. ¶ La segona çircũstancia de vera obediencia: sies q̃ sia feta alegramẽt: car no basta al cõpliment de bon seruey q̃ hom la fassa de cor: ans encara vol nostre senyor: q̃ li sia dat alegrament. Car diu sanct Pau: q̃ lo seruidor alegre ama nostre senyor deu: e la alegria aq̃lla: que li enseny en la plasent cara: e en plasents paraules: e cõtinents. Diu sanct Bernat que obeir ab mala cara e trista: senyal es q̃ lo cor es trist e obaex ab despler. E aytal poc merit ha: desa obediẽcia. car prou li fa nostre senyor deu: q̃ li perdo la sua desconaxẽça: e la irreuerẽcia: e malicia que fa a son prelat per son trist obeir Diu sanct Bernat: q̃ entre les altres coses: qui deuen moure molt lo subdit: a obeir a son president: sies quãt pot pençar que lo presidẽt ha pres carrec de sa aĩa: de retren cõpte a nostre senyor deu. E per aço solamẽt deuriẽ tot los subdits obeir alegrament. ¶ La terça çircũstancia q̃ deu hauer vera obediencia: sies que sia cõplida spertament: e no ab lagui. Car axo ensenya queu fa de cor: e ab plaer e obeir para rosament e tart ensenya q̃ nos fa de bon cor: ne ab plaer. ¶ Legim en la vida dels sãcts pares: de vn monio: que oint lo manament del abbat cõ scriuis e formas vna. o. nola volc acabar: ans axi mig feta se leua del scriptori: ꝑ fer lo manamẽt del abbat ¶ La quarta sies: que lo subdit obaesca simplament: ço es sens questions: ne q̃ digue per que fare yo ara aço: e per que no allo: e axi murmurant: e questionaiant sobre aço quel p̃sident li mana: escusant se per diuerses vias: e faent ĩpossibilitat: o iniusticia en lo manamẽt. Deya mõsenyor sanct Francesc a sos frares que lo ver obedient: axi deu esser cõ acors mort: que iames no parla ne reganya: ne respon: ne murmura de res que fet li sia. Antigament los sancts pares: ꝑ auesar los subdits a esser be obedients los menauẽ coses fort difficils: axi cõ de vn sãct pare legim

que mana a vn seu dexeble: que reguas vn basto sec que hauia ficat per terra: e hauiay portar laygua de dues milles luny: elo dexeble o feu per lonc tẽps volenterosamẽt. E tant plac anſe senyor deu aq̃sta obediẽcia: e en senyaho p aço: car lo fust reuerdi e dona fruyt. lo qual fruyt los sãcts pares apellaren: fruyt de sancta obediencia. Altre mana ason dexeble: q̃ li menas presa e ligada vna lahona saluatge e cõ lo dexeble la volgues pẽdre lahona se leixa pendre: e ligar e menar fins al sanct pare: e aço per merits dela sancta obedien cia: del dexeble. Altre sanct pare mena a vn seu dexeble: q̃ regiras vna gran roca: la qual cosa era naturalmẽt impossible. Empero la obediẽcia del subdit: impetra ab nostre senyor: q̃ el la regira: en feu asa guisa. Diu sanct Benet: en lo sermo ad frates de mõte dei: q̃ lo subdit yo deu era mirar lo manament del prelat: ne disputar ab ell. Mas ari cõ lase deu gar tantost la esquena: e fer depunt apunt la obediẽcia del prelat. Car qui ytrasta ala senyoria: ala ordinacio de deu cõtrasta: e per yseguent a grã damnacio sua: ha votada la obediẽcia sua. Diu Grisostomus: que aq̃ll qui ab prechs: e ab aiuda d amichs e maiormẽt de seglars: pcura que no obaesca ason prelat: o president: q̃ aytal es appellat apostata: car porta labit de religio: e viu sens tot vot de obediẽcia: ans es fora les parts de religio. Car la primera e principal part es la obediẽcia: la qual se trenca de ytinent: cõ lom procura que no obaesca. E diu que malait es aq̃ll: qui per carnal fauor: fauorege la psona religiosa que no sia sots obediẽcia de son maior: car aytal es participant en la sua apostasia ¶ La quinta si es q̃ lom obaesca virtuosamẽt e vigorosament amanera de vn hom quis aparella de cauar prego en terra: p cercar moneda amagada. Eximpli nos na dat lo saluador e los sancts qui no han duptad pendre mort: ab goig: per seruar la obediẽcia de nostre senyor deu. ¶ La sizena si es ab humilitat no cuydar fer molt per grã obediẽcia q̃ serue. Car lo cuydar fer molt cõfon lo fer molt. ¶ Car lo cuydar: ve de ignorancia dela obligacio: que hõ ha adeu: que es tan grã: q̃ sis feya cent vegades mes q̃ no fa. encara no seria res: ala grã obligacio que hauẽ adeu: e de aq̃st cuydar fer molt: ve gran argull: e vana gloria enlo cor: qui tota la obediẽcia sulla e ensutza. per tal deya lo Saluador: als seus apostols quant haureu fet: ço queus he manat diguau ari en vostro coratge: seruent som de poc pfit e de poca valor. Si res de be hauem fet: tenguts erã de aro e de molt mes E ari sera vostre seruey plasent adeu: p humi

litat ab la obediencia. ¶La sete na circunstãcia de obediencia: es obeir continuamẽt. Car diu sanct Bernat la pseuerãcia mer al hom la corona de gloria: e sens aq̃sta tot es pdut. Bones fill diu aquest not amuigs viura en obediencia. car açi esta gran part: de tot ton be, e dela final gloria.

¶Capitol. cclxxxi. qui monstra quants mals fa inobediencia.

Si los homẽs sabien quãt de mal fan quãt fan cõtra inobedien cia: e quant deu nes offes molt duptarien trencar obediẽcia. Car nostre senyor p inobediẽcia gita lucifer dela gran claustra del cel e Adã dela gran claustra de paradis. e lo poble de israel dela grã clau stra dela terra de promisio per in obediẽcia la muller d Lot torna en statua de sal e Saul ne perde lo regne p ell e per los seus diẽt li samuel pphęta de deu e per q̃ has trencat lo manamẽt de deu no saps q̃ no voler obeir a deu es peccat d ydolatria. E no saps q̃ mes presa nostre senyor obeir li que no sacrificarli e ara lo cuy des placar p tos sacrificis quãt las offes per tes inobediẽcias. noto pẽçes. Car yot dic de part sua q̃ ell ta tolt lo regne ne vol q̃ tu ne los teus regnẽ dequi auãt pus. ¶Per inobediencia mana nostre senyor deu en la ley: que fill desobedient apare e amare: morts allapidat. Diu sanct Ber nat no saps tu que per inobediẽ cia es lom maleyit e iames no exaudit en ses oracions: E tot quant mal lom soffer tot li vep inobediencia. E cõ lase per vn agullo punyit faça tot ço q̃ lom vol: e lom pijor que ase: ne que quantes besties son en lo mon: no vol res fer: que deu vulla per molts agullons de mals e de tri bulacions que deu li trameta. ¶Remigius en vna sua exposicio de euangeli declara per q̃ nostre senyor auorrex tant la inobediẽ cia en los homẽs: e diu q̃ per a questes rahõs. ¶La primera si es car cosa intollerable es que deu tot poderos: qui es tal e tã glorios e marauellos senyor e creador e tan gran ben factor nostre: sia desobeit p negũa cre atura: hoc encara que sol la crea tura gos pençar en aytal desobe diẽcia. ¶La segona sies: car no stre senyor veu e péça la terrible irreuerencia q̃ li es feta en ço q̃ hõ obaesca de gran pler al dia ble qui es lo maior inimic q̃ deu ha: qui iames no pcura sino dã pnacio e mal al hom. E no vol obeir a ell qui lies tant car pare e tan grã amic e tant grãs bens li fa ytinuamẽt. ¶La terça q̃ no solamẽt al diable ans encara a la carn e a qualseuol dolentia lõ se inclina alegramẽt e a sol deu nos pot inclinar per res. ¶La quarta q̃ mes ama lom obeir a quis vol a son dãpnatge: que no

fa son profit a nostre señor deu ¶La quinta:car si les coses que nostre senyor mana fossen ó car rec gran encara fora alguna seu sacio:mas lo seu iou es tã dolç e tan leuger que vn ifant lo pot portar sis vol. ¶La sisena:car lom inobedient comet crim de trayció en quant nega a deu sẽ ynia:e obediencia:hoc encara comet crim de furt:car contrac ta asa guisa contra lo voler de a quell de qui es:ço es nostre sen yor deu. ¶Lom diu aquest doc tor quis vol regir per son ppri seny:e volũtat lerant aquell ql pot el deu regir:ell porta en la ma:lo ligam ab ques penia axi com feu iudes:car la propria vo luntat:e seny del hom sens deu: es axi cosa deserta:e perillosa: e verinosa:e maluada:e plena ó tants mals que per gran stucia que lom haie no pot fugir que deu nol port agran confusio:e agrans dãpnatges:e ala final dãpnacio.

¶Capitol. cclxxxij. qui mostra com los rebelles a obediencia son grans peccadors.

Gregorius Nazare nus en lo tractat ó re ligio diu axi:Alguns fills de perdicio cu bertes de pell de any ell venen ales sanctes religions ytal que aqui tenguen:e seguesc can lo mon pus altament: que si en lo mon fossen:e volen que lo prelat los faça a tota lur volũ tat:e appellen se viuents sots la sãcta obediuencia:ells dien q̃ son sots pobretat:mas ó res no volen fretura:ans aqui mes a bũdant volen del thesor ól cru sifix:e deles almoynes dels po bres.que altres diuẽ se esser en stament de penitencia: qui ia mes no poden neguna aspretat sofferir: Diuẽ se casts:mas lur meniar vestir:e conuersar par lar anar:e guardar:fa dells con trari testimoni:en aqsts noms car loar oracio ne cõtemplacio humilitat ne penitencia:car no saben que ses. Aquests dela:re ligio:no porten altre senyal sie no labit:e aquell no es bon sen yal:en quant es massa curios:e inconpatent alur stament. A quests fill auorriras:com afal sos farisseus e perseguidors de Jesu christ:axicom:amembres de antichristt qui confonen la sancta fe catolica:e viuẽ en grã escarn dala creu de Jesuchrist: als quals aterrar:e foragitar ól mon per vies licites: es maior merit que perseguir infaels car han derada fam: per acõseguir golositat:e han derada pobre sa per tenir stament:e miseria:e per esser hõrats:e ansiats:e tre balls p viure en pau de lur carn sobre bossa daltre:maiorment en periudici dels pobres de ie suchrist. ¶Aquests son ladres dels bens dels pobres: Impor tables Carrechs deles sanctes

religions deceptors e engana
dors dels homens: e apostatas
de lurs regiments: e scandol d̄
christianisma. De aquests son a
quells: qui del abit dela sancta
religio volen: e procuren fer sca
la: e puiar en grans dignitats e
staments ab aiuda de princeps
o daltres grans homens: qui co
rompen e anganen ab lurs fal
ces maneras no conexēts la di
gnitat d̄la sācta religio: la qual
no amen: ne presan: car en ells:
sta religio axi com qui posaue
anell daur en morro de truia: e
de aquests en special ell recom
ta aytal eximpli: Diu q̄ en anti
otxa hauia vn famos mon io:
qui hauia vna sor en lorde de
sāt Basili: e procura q̄ ell fos ab
bat de son monastir: e sa sor fos
abadessa del seu E com lo trac
tament vingues denāt lo patri
arca del dit loc: lo dit senyor de
mana ab gran diligencia aço cō
anaue: e sabe que lo dit monio
tractaua que ell fos abbat: e sa
germana fos abadessa. E de cō
tinent ell los appella ab dos: e
ab gran rigor dix los. O fills d̄l
diable: e donchs aytals sou vo
saltres que vos mateixs vos ꝓ
curau aytals honors: e atu ha
gouernat ta religio de .xx. anys
ença: e ara quant li pots profi
tar: e seruir per sanctes obres: e
eximplis li vols fugir: e no cō
tent dela sancta religio: qui ta
fet tot lo be que has: e desiges
esser de fora per vies vergonyo
ses: e confusibles: e vols esser
regidor dels altres: e en senyas
que has poc seny els altres qui
simpliment viuen: nan mes que
tu no saps que consella sanct
Pau que negu no procur ay
tals honors assi mateix mas q̄
cascu se tenga per pagat d̄l sta
ment en que la appellat deu:
e tu not tens per pagat. que si
es religios: com religio sia en
stament apostolical deles graci
as dela sglesia de deu E don te
ve atu aquesta presumpcio: sino
de gran amor del mon: e de tu
matex qui no coneixs ta īsuffici
encia. ¶ Car com no sies bastāt
aregir tu matex: vols regir los
altres: no actenent: ne ponde
rant lo gran perill que sta ama
gat enlo regiment d̄ls animals
hoc tan grā que si los angels d̄l
cel hauien aregir los homens
desta vida ells dubtarien de em
parar ho ¶ E quina desonor es
aquesta que tu vulles desempa
rar la religio quit ha nodrit: e
vages sercant altre stament cert
gran: per que yo vull que en pe
nitencia de ton peccat: sies por
quer de ton monestir tostemps
mentre viu sies. E sies fora gi
tat dela comunitat de tos fra
res: car no merexs star ab ells:
E diu aqui que axi fon fet de
continent. Apres diu aqui que
appella sasor quis tractaue que
fos abbadesa del seu Monastir
e dixli axi. E vos no bestia ora
da q̄ no sou bastāt aregir .iij. ga

lines vos procurau que siau abadessa null temps no haueu sabuda tenir religio: ne sabeu que ses deu ne son seruey e voleu regir les altres axi folla com vostro frare matex: ara dones siau abadessa dela cuyna e regiu be quant hi ha Car vull que perpetualment siau cuynera del vostro couent: e axi estec fet ꝑ atostemps desa vida. E diu que dix ell lauors. O fort es cosa terribla aquesta que persones miserables: e grans peccadores posen en son cor de hauer regimēt sobre los altres. car ď aytals negu no pot presumir sino mal. car ensenyē poca vergonya que ellas vullen anar deuāt les altres millors que ellas. E ensenyā poca consciencia que ells vullen regir aquells als quals no son bastants de resemblar ne de ells a seruir. E mostren q̄ han poca virtut ď humiltat ne de altres bēs maiorment si son religiosos: ni pot hom raonablament sperar sino mal. Car qui tostemps feu mal quant meyns podia: molt mes ne fara quant mes pora: ꝑ tal deya aquest sanct que posar senyoria en mans de ꝑsona peccadora e mala: no era sino posar coltell en ma de hom furios de que hom no speraue sino q̄ faça nafres o morts o qualques grās mals per que tot hom quizel hage de deu los deu empatxar e contrastar: axi com alops qui venen amatar les ouelles del ramat de deu. E sapies que aço fer es obra de gran merit: e fort plasent a nostre senyor deu.

¶ Capitol. cclxxxiij. qui mostra com vot de obediencia obliga: ne quant e com lo prelat se deu fort guardar com mana la obediēcia: e que generosos tart son bons a esser religiosos e obedients.

Vot de obediencia obliga cascun religios ď necessitat aytant cō aquell quil ha fet se entenia obligar a deu segons lestament en que ell es entrat: axi que ell es obligat en tot ço que ha a deu promes: e no es cōtrari ala sua anima ne a sa perfectio. E si lo prelat li manares vltra: no es tengut de obeir li en aquella cosa. Empero iatsia que los subdits no sien tenguts ames: empero los sancts donen de consell que obeescan de fet en totes coses alurs presidents: que no sien contra lur cōsciencia. Car diu sanct Bernat: que perfeta obediēcia no ha mesura. E per tal a nostre eximpli lo fill de deu fon obedient fins ala mort. actē encara empero q̄ los regēts en qualseuol stamēt sien deuen molt guardar de manar coses nouelles: e rigorosos excessiuamēt per no portar los subdits a desperacio. E de aço ꝑlaue lo saluador Mathei. xxiij

quant deya dels mals regents
axi allegant. ¶ Onera grauia
t importabilia humeris homi-
num imponunt digito autē suo
nolunt ea tangere. E volia dir:
que aquests mals regents:obli-
guen per lurs leys e manamēts
grās carrecs:e importables los
quals ells iames no portaren
neu pēçaren sol queu portassen
E pertal ell los menaça fortmēt
Ezechielis.xxxiij.dient los axi:
vosaltres presidents hauen re-
git ab gran rigor:em haueu les
mies ouelles calsigades e mēys
presades volent ne la let e la la-
na e tot ço q̄ podeu e quant les
vaeu indigents o afflaquides:
o asuaydes per negu o posades
en tribulacio non haueu pietat
car no sou bons pares: ans sou
lops e inimics per q̄ yo qui sou
iutge vos appellare en iuhi for
çor e dar vos he ço q̄ meraxeu e
dare ales mies ouelles. altres
pastors plasēts ami e acelles pfi
tosos e piadosos: per esta raho
diu Pannucius plac als sancts
pares passats:iames no pmou-
re a grās dignitats en la sancta
sglesia los homens generosos.
Car comunamēt volen axi do-
minar e senyoreiar als subdits:
cō si eran tirans e no volen ne sa
ben cōportar anegu e portē los
subdits adesperacio. Es ver q̄
axi matex diu se mogueren p tal
quant los generosos volē tenir
comunamēt gran stamēt del pa
trimoni de Jesu christ. E d aço
q̄ deu esser dat als pobres per
amor del saluador:ells a grā dā
pnacio de lurs animas ne tenen
grās pōpes:les quals ensenyen
en grās e vans meniars elits ca
ualcadures cōpanyes e vestits
tinents cans e auçells:e iuglars
e cōpānyia de ribalts e de malē-
drins: los maiors q̄ poden tro
bar e scarneyen los mesquins d
clergues e d subdits fins als fet
ges per la qual cosa escādalitzē
lo poble de deu:e prouocan tot
lo mō contra la sancta sglesia:e
no volen esser corregits ne seruē
obediēcia adeu: ne als sācts pa
res passats ne ales ordinacions
ecclesiasticas ¶ E aiuden los lurs
parēts adāpnar lurs aias:qui fi
nalment han part de lur dāpna
cio no cuydāt peccar fauoraiāt
aquell qui es fill del diable e ia
mig infernat qui ia sappella vi
cari de deu. E be queu pot fer cō
sia inimic de deu: e de totes les
leys e manamēts e d tots aqlls
qui ab deu entenen E per aço ap
par enspecial que deu los ha de
semparats e que tot be de natu
ra e d virtut es corrūput en ells
e son pus encegats en la carrera
de deu ells son axi desuergony-
ats en lurs mals quels es vēja-
res que negu no conega lurs
mals:e que tot hom los dege lo
ar e approuar. Be aço diu sanct
Bernat han culpa aquells mal
uats q̄ tenen en lurs companyi
es quis callen els aprouen lurs
mals que defet son traydors a

deu e aells en quant viuen sots lur ombre: e veen los anar aper dicio e nols han pietat ne pẽçen ni studien quels puaescan per qualque cap que nos perdessen Mas axí com aquells qui noy son sino per lo diner: e per lo p fit amen mes vn flori que la salu acio de lurs anímas Penç donchs diu sanct Bernat que lo cor del hom generos es e abãs oba er ab dolçor: e ab bones maneras que ab rigor e penç que es pare e loctúnent de deu e que sera per deu rigorosamẽt e aguda demenat ó son regimẽt eguard se de multiplicar manaments p no enlaçar les cõsciencies dels subdits. E per no dar los manera de caura souint. E pençen en la dolçor que lo Saluador serua en manar sa ley ab promissiõs celestials mes que ab terror. E pençen que clls son posats enlo regiment cõ diu sanct Pau: per aiudar a saluar les gents e no p perdre. E que per lo bon regiment speren hauer grã guardo en paradis p nostre senyor deu. E que auaricia e inmundicia: e malicia apar en clls pijors que en gents del mon. E pus greument sera punida: e per estas vi as poran corregir si maters de sos mals e seruir a nostre senyor deu molt per lur bon regiment.

¶ Capitol. cclxxriiij. Qui monstra com alguns obeeren p esser loats e parle ẽtra laor propia.

OBediencia diu Seuerus en lo seu conlecta ri. es filla principal ó humilitat laqual obediencia no profitara iames a negu: si donchs no gita de son cor tot argull. ¶ Car diu que argull es tan poderos peccat: que no solament esuaeix los homẽs temporals del mon: ans principalment esuaeix los seruidors de nostre senyor deu: e aquells qui lo mon han leixat: e vençut: ab aquells empara batalla: els dona souint: si donchs no porten forts armes e bones. ¶ Diu aquell sanct Johan bocador que la primera sageta que tramet argull contra los seruidors de nostre senyor deu: se appella vanagloria. ¶ Car souint lo diable fara que algun obaesca souint a son prelat: p tal quel faça caure en vanagloria. Car fara quel prelat lo loara: o altres de sa bona obediencia. ¶ E lauors presarsa de la laor aquella es tinora. per virtuos e p humil e per millor quels altres e sera lo contrari. Car la vanagloria que ell se dona e pren lan fet ari caure en peccat de Superbia: que ell es lo pus dolent ẽls altres: no res meyns que aquell qui aris presa: es gran lador a nostre senyor deu: en qnant ell aplica asi mateix la gloria e la honor: que ell es tengut de dar a nostre senyor deu: p bona obra que deu li ha feta fer. Aquest es

vn peccat axi perillos e grã fal-
çari que si lom per gran studi de
humiliar si matex nol vẽç no ha
hõ al mon q̃ nol gitas en terra.
raho es car cascu ꝑ corrupcio d̃
natura ama massa si matex. E
per tal quant veu q̃ es presat: e
loat ꝑ los altres axi lo cor li en-
dolçex e axi ix fora tota regla q̃
no es deça ne della. Mas axi lu
ny de tota raho: com si era am-
briac e tornat orat. E per esta ra
ho los sancts appellen los lego
ters traydors. Car fan perdre lo
seny e la consiencia e ço qui mes
val a aq̃lls quils tenen per cars
amics. E pus q̃ lo diable cone-
ga que lõ se adelit en aq̃st vent
fal crexer en tant q̃ axi axorba lõ
que a tota res lo fa tenir ꝑ orat.
sobre aço q̃ li fa fer e dir alaor d̃
si matex. E cõ los bens anos do
nats per deu: sien ꝑtits per bẽs
de natura e de fortuna: e de gra
cia: per tal lo diable ara cõbatra
lõ per vent qui exiria dels bens
de natura dientli vet cõ est hom
generos: bell: fort: sa: subtil: ab
te: cõ has bella veu: o bella len-
gua: no sen trobara semblant en
la terra. apres lo cõbatra ꝑ vent
qui ix dels bens de fortũa: diẽt
li vet quãta riquesa ta dada deu
ꝓsperitats: dignitats: fama ser-
uidors bellas cases possecions:
infants vaxella: caualcadures:
e qual es q̃ sia atu semblãt ¶ Lo
terç vent vẽdra de part dels bẽs
de gracia e spirituals: dient grã
gracia ta feta deu: car est hom d̃
veritat: humil: benigna: deuot:
deiunador: orador: no auar: no
luxurios: axi cõ aytal o aytal. O
deu grans gracias te sien fetes.
Aquestes son les paraules del
fariseu ꝯtra lo publica les quals
donen a entendre la grã opinio
q̃ hõ ha desi matex: la qual lo fa
axi puiar en alt: que per res nos
poria inclinar abe obeir aningu
Car reputa tot altre per bestia:
o per indigna esser son presidẽt
per tal dien los sancts que sens
humilitat: negu no pot esser be
obedient.

¶ Capitol. cclxxv. q̃ parla molt
contra vana gloria.

Ensenya sãt Ambros
en vna sua homelia q̃
vana gloria lunya lõ
molt de deu: en quãt
lom meynspresa tant
a deu: que per vna poca de laor
humanal dona la sua anima als
diables e la tol a deu. E com diu
Leo papa en vna sua homelia a
quest peccat entre dins lom per
moltes maneras. ¶ La primera
sies: car lom reputa molt de sos
bens e pença que nostre senyor
lo degue hauer: per pus car que
altres per los bens que fa. E açi
ensenya lom quant es foll: car
cõ diu sanct Agusti: qualseuol
bens sien en lom tots venen de
la bonesa de nostre senyor deu.
¶ Car natura humana desi ma
texa: no es bastant a res de be a
pençar: tant es dolenta: e incli-
nada a mal: no res meyns que

hom souint pēça que faça molt de be que fa molt de mal. ¶ Per tal diu Isaies: q̄ nostres obres que tenim per iustes son adeu pudents: axi cō adrap qui ha ser uit afembra sutza: en ses passiōs e naturals dolenties. ¶ La segona sies quant lom se sent loar e ben famar de grās bonesas: no cōtrastant: q̄ lo loant diga falçia encara lo loat tot engrexa en sō cor: quant ou dessi mater dir tāt be. E aço es senyal de poc seny: e de poc be: en aq̄ll qui axis permet loar publicamēt: es fa tenir per foll: es fa escarnir ꝑ aquells qui hi son presents e merex ho be. ¶ La terça sies quāt lom ab maneras se procura q̄ sia loat e presat. E aço es cosa fort perillosa atotes religions. Car ꝓuoca los altres a fer semblant. E que aq̄ll qui deu sobre tots homens del mō esquiuar tota vanitat se fassa tenir axi per va e per mundenal q̄ ell se fa loar aço es axi abhominacio anr̄e senyor deu q̄ nos pot dir ni pençar per negu. E aq̄sta es la raho per q̄ nostre senyor apporta aytals souint a moltes cōfusions e vergonyas: e be quē son dignes aytant com per vn poc de vēt tolen adeu ço qui es seu: e no dubtē a ofendre lo. E de fer ꝯtra la sua sancta voluntat ꝯtra aquest fa aytal exclamacio. Sanct Bernat en vn seu sermo dient o foll vanaglorios e orat qui tota ta beneuyrança has posada en la opinio e reputacio dels homēs. Pença q̄ hauras gonyat quant los homēs te hauran ben loat e seras ben glorieiat en aytal loar pus q̄ deu ꝑ aço te haura airat e sit has nores trobat e veuras q̄ tots hauran mencio q̄ de tu hauran ben dit. E veuras q̄ los pijors han desi matexs aytals vents ꝑ la cara e ēcara pijors e veuras q̄ vuy est molt loat dema seras molt sullat e difamat. O mesqui e cō est tan foll que ꝑ aço quet tol lo seny ⁊ fa bestia vols perdre deu: e amistat de sācts homēs e esser trufat per los altres. O peccador guarda qui est: car no est sino odre de vent. e en vent vas e en vent parles e en vent pençes e vent dessiges e vent ten portera en infern. Pença donchs qui est ne que vals ne quit loa ne sit veyan dins en ta cōsiencia q̄ porien dir de tu ne quit ha ala fi iutiar ne deuāt qui e denāt quāts se hā a ensenyar tes plagues torna atu matex e haies pietat de la tua mesquina de anima e no la perdes axi.

¶ Capitol. cclxxxvi qui parla cōtra religiosos quis ꝓcuren nom e fama mundanal.

Robaras deya lo sāt abbat Effrem: que lo dimoni axi fermat a aq̄st peccat en lo cor deles gents: q̄ no trobaras ꝑsona en lo mon q̄ puxa oir desi mal: nes vulla mēyspresar ans generalmēt volen oir de

si gran fama e nom e volen esser reputats aq̃lls que no son: ne seran iames ço es grans en vtuts e en altres obres car los ecclesiastics volẽ esser reputats p̃ sãcts e p̃ honests. E aquells qui son mes peccadors pus surzes denant deu e fils ne reptas allegã vos persi: la scriptura qui diu q̃ maleyt es aq̃ll qui meynspresa sa fama. Mas no allegan aq̃lla qui diu: que maleyit sia aq̃ll qui no obscrua la ley data p̃ deu ne vol entendre q̃ la fama no fa lõ bo ne la hauẽ mester p̃ gonyar. Mas per edificar lo p̃hisme lo qual se edifica millor ab bones obres q̃ vege en tu: que no fa p̃ ta fama: qui ala fi sera sullada: pus mal vius. Car deu la manifesta qui diu: que noy ha res cubert: q̃ ell nou port alum: quant molt ho haura sofferit. Trobaras encara diu aq̃st: los religiosos qui volen esser fort loats ỏ grã saber: e serã auegades ignorants e gran bestics: troben plaer que sien tenguts p̃ grans preycadors deprechicacions q̃ faran orades de truffes e de rims e de coses q̃ diran de que nos seguira negun p̃fit al poble ans auegades serié pus dignes de esser apedregats e lapidats per ço q̃ dien e q̃ fan que no loats. E ab tot aço prechicarã contra vana gloria fins al cel. Ara veges aci gran oradura e leria naffra de cap: trobaras encara iouens: e vells generosos q̃ tostẽps entenen vanitats e en grãs follias q̃ no les faria vn goliart. E tot aço fan per gonyar fama: e per esser reputats p̃ los altres diẽt publicament q̃ lo mon no es altra cosa sino gõyar nom e fama entre les gents. O dels mesqõns e cõ son ari folls e cõ van ari ferir al coltell del iuhi de deu. car deu no ha posat lom en lo mon: per gonyar fama e nom e p̃ fer follias e oradures. Mas per q̃ fassa obres p̃ les quals haie paradis. E los mesquins aquests qui en pena de lur peccat los fa deu souint morir amort vituperada en lo cors e en la aia. Trobaras encara dones quis fã dir sanctes e marauellosos: empero abans volrien morir q̃ no esser mal parlades per negu: per les quals coses apar q̃ negu no es humil: ne negu no es disposta esser be obedient: sino aq̃ll qui per humilitat es mortificat. qui tostẽps desige q̃ per la amor ỏ ie su christ sia meynspresat: vituperat: aterrat: diffamat: e mort: e anichilat. E diu aq̃st sanct abbat aqui mater: ari q̃ aço obtenir de nostre senyor val molt: que hõ ne prec deu souint e pens en les desonors quel nostre cap Jesu christ sofferi en esta vida alegrament. hoc encara los sancts per amor dell: q̃ pens encara casun la poca valor desi mater el gran mal ela cõfusio aquel apporta a quest peccat E cõ aytal vent val poc e dura poc e no profita res:

car es fundat en falçia. E sobre
aço qui noes: e cõ tanca dins si
peccat e ydolatria. Car lo vana
glorios dona asi mateix la gloria
e la honor e lo seruey: qui deu
esser dat asol deu tot poderos.
Bonques diu aqst quant faras
be amagal per tal q̃ nos perde:
e Jesu crist estoiar lot ha per al
die quel hauras mester.

Capitol.cclxxxvij.qui mostra
qui es contra ypocrisia e ses spe
cies.

DE aquest peccat neir
peccat de ypocrisia q̃
es voler manifestar
sos bens p tal que sia
loat per gẽts. E de a-
quests hi ha en moltes mane-
raa. Car algũs ni ha qui fan lo
be per bona intẽcio: mas si son
vists plau los: en han vana glo
ria. Altres ni ha qui leyen vna
ypocrisia: per ferma altre maior
ari cõ aquell qui es interrogat
sies be sa: quair per ensenyar q̃
no vol dir falçia. Respõdra que
es sa e massa sa en lo cors: mas
no en la aia: o sili demenau si
deuna per dar entẽdre q̃ no vol
manifestar sos bens respõdra q̃
deu ho sap. Altres ni ha q̃ fan
grans obres e bones de fora: p
tal q̃ per ellas pugen agran sta-
mẽt E lauors quãt lo han desco
bren lo q̃ tenen amagat: ço es su
pbia auarícia: luxuria gola mali
cia e daltres mals prou. E aqsts
son sobre tots los altres ypo-
crits maluats. Altres ni ha que
amaguen lurs mals e manife-
sten lur bens. E aço per dar los
bon exempli: e que cascu es ten-
gut de dar de si mateix: e p guar
darse de scandol dels altres. E
aquests propiamẽt no son ypo
crits: iatsia q̃ sien peccadors en
quant fan lo mal q̃ no deurien.
Aqst peccat es fort desplasent
anostre senyor deu ptal quant a
quell quil fa mes vol sa propia
laor que no aqlla de deu: e tol a
deu la sua laor: e la pcura asi ma
teix. Aqst engana los altres en
senyãtse esser bo e sanct e es dia
ble e fill de diable en quant se lu
nya de tot son cor de deu. E cuy
da esser axi amic de deu q̃ tots
los altres meynspresa E cõ cuyt
esser iust iames no demana per
do a deu. E cõ sia pur argull: no
pot hauer iames patientia: ne
pot sofferir correctio neguna. E
cõ sia pura enueia: no pot loar
ne dir be de ningu: ans tostẽps
ne diu mal e ipugna la vida dls
altres. E com nostre senyor deu
sia pura veritat: e pura bonesa p
tal auorrex aquests diables do
mens sobiranamẽt. E ytra ells
prebica lo seu fill glorios Jesu
christ mes q̃ contra gẽts del mõ
els dona. vij. maledictions axi
cõ asobirãs peccadors les quals
posa sanct Matheu: a. xxi. capí
tol. E aquests forcen aquells qui
principalmẽt tractaren la mort
del Saluador per q̃ apar que ia
mes hom ypocrit no podia esser

be obedient anegu per la grã superbia que te al cor amagada.

¶ Capitol.cclxxxviij.qui parla cõtra aquells qui massa cuydẽ valer e presumen massa desi matexs.

Contrasta ẽcara molt a obediencia: peccat de presumpcio: q̃ voldir mal stament desi matex e cuydar mes valer e saber q̃ los altres: e mes sens cõparacio que hõ no val. ¶ E en aquest peccat caen los vltracuydats q̃ en tota materia cuyden mes entendre: e ꝯsellar mils que tot altre. E de aquesta p̃sumpcio: neix vn peccat quis appella folla audacia. Car aytals gosen milor parlar q̃ altres e buant per parlar no poden hauer lur intencio o entenimẽt cõuertexẽ se acridar e afer clamors la qual cosa ensenya: q̃ vltracuydament los tol lo seny els fa aseiar de metre remor ebrogit per tot loc. E aço appar fort mal en tot hom de be: e maiormẽt en ꝑsona religiosa qui deu esser axi benigna e dolça com vn anyell. Ordinacio antiga era de tots los sancts pares antics: que tos temps parlassen poc e tart: e solamẽt ꝑ necessitat. Elegint suau q̃ negu nols ois. deia lo sant abbat Macari: q̃ religios cridador no era religios: ans deuia esser gitat de tota cõgregacio religiosa: e axi cõ ahõ dissolut e qui no hauia sentiment de deu: e tot seglar e mundenal en ses costumes Deia lo sãt abat Euadriꝰ q̃ ꝑlar suau e ab dolçor e mostrãt se benigne en son parlar en sos gests senyal era q̃ lõ era enla gracia d̃ deu e era fort dispost a tota virtut. Deia Policratus ad desiderium monacũ cõ obeiria lom presũptuos: qui pẽça q̃ tots los altres sien besties: e no deurien star a sos peus: e qui de tot hõ se fa truffes: e qui no sofferia correctio a hõ del mon: pençant que negu nol dega corregir ne hi sia bastant. Per q̃ tota correctio: e misericordia qui feta li sia: li torna en veri mortal. De aq̃sta presumpcio axi folla: neix peccat de ambicio qui es reputarse per digne de tota honor: e promicio: e exaltacio: e traballar ꝑ aquesta dela qual cosa ixen ĩfinits mals e en special meynspreu dels presidents qui han regiment e mal parlar dells. E desijar e ꝓcurar lur document e ꝓcurar sens vergonya ço que es grã minua e desonor de ells en gran dãpnacio de lur aĩa: pençada sa poca valor e la grã dignitat de lurs presidents. De aci se causa encara: emꝑarse de tot rebelle: e fauorir tot desobediẽt. e tractar ab ells irreuerencias: e desobediẽcies ꝯtra lurs maiors. E aquest peccat es fort greu del qual diu sãt Pera que a aq̃sts axi cõ aquells qui meynspresan senyoria: e a aq̃lls qui van e seguexen cobeiã

ees carnals: ha e te deu apparel lats los eternals turments. diu aqll gran doctor Cesarius que aquells qui per lurs males aqi stencias: e fauors tracten rebel lions: dels subdits als psidents seran per aqlls maters aqui fa uoren en meynspresats e conculcats. Car iuhi es de deu q qui es cup al cel: que sen do perla cara E diu la ley de deu q nostre senyor deu vol que per aqlls sies flagellat per los quals has peccat: e deu agreuiat. Recopte fulgencius de couictu patrū: q monio q hagues ycitat e comogut altre ytra son prelat labit li era despullat e li era dat ppetual comiat: que iames no estigues en neguna congregacio de psones adeu diputades ne spirituals. Capitol. cclxxxix. qui parla cōtra aquells qui massa volen cōplaure a altres.

Ju labat Siluanus q iames no fon obedict hō: qui volgues molt cōplaura als altres. Car aytal mes vol cōplaure atot altre: q adeu. diu Cirill homelia septima cō planyētse de aytals. O miserables psones: e q pēçau hauer gonyat quāt la amor dels homēs haueu attesa no sabeu q lur amor es vēt q fuig e vēt no sta ne pot ala fi pfitar: ans nou fins a la mort. O sobre tota natura de gens folles e com sou ari orats: que per amor dels homēs offeneu adeu: cō presau ari poc lo vostre senyor: e creador: e nou veu e conexit ell aço. E nous ho portara ell denāt en lo iuhi cert si fara. E lauors aiut vos la amor dels homēs si pot hauer paor dels homēs e ō perdre lur amistat e de esser mal parlat per ells specia es de gran supbia: q pertal que no sies meyns presat per los homēs: te fa offendre lo senyor e rey de tot lo mō. Guarda donchs: q per aquest peccat cauras en ço q volrias esquiuar Car letarta deu venir en mans de homēs quit desonraran e aportaran agrans minuas e vergonyas. E lauors not porā aiudar aquells aqui has cōplagut ab offença de deu. car per vētura deu fara q aquells maters te aportarā a execucio la tua cōfusio e vergonya Beya lo sanct abbat Moyses: q gran disposicio ha inobediencia en lō qui es ari naturalmēt rustic e pages: que a res no sap dar honor ne reuerencia. Aquest appellaua Seneca en vna sua epistola: asens: e fills de asens. Car son ari cō lase: qui ares no es bo qui sia de policia: ne de honor sino que el vos ventegera detras: cus dara per la cara sons e trons pudēts vils: e desplasents: encara q siau sobre la taula meniant o solaçāt neus sebra fer altre solas. Ay tals son alguns homēs asinals: q iames se poden inclinar ne cōpendre a fer reuerencia a altri.

En res meyns seran axi aguts: e acteſos en pcurarſe honors cõ ſi erã iſignes elos pus reuerẽts homens del mon. Aqueſts mereren eſſer tractats cõ a aſens: e vils pors e eſſer priuats de tota honor. Car diu ſanct Gregori: q̃ no deu hauer iames honor: aq̃ll qui no la ſap donar a altre.

¶ Capitol. cc̃c. qui moſtra com iames no fon ver obedient pſona pintada: ſingular: ni curioſa en ſes maneras.

SAnct Bernat diu en vn ſeu ſrmo axi en ſuma: null tẽps fon ver ne bon obedient: ne p religio abta: pſona molt pintada: ne molt ornada: ne curioſa: ne ſingular en ſes paraules: ne en ſes obres: ne enſos geſts: ne en ſos veſtits: ne enſon viura. Car totes eſtas coſes ſon raygades en ſuperbia: e moſtrẽ lo cor d̃ aq̃ll eſſer fort va e argullos e p̃ſumint e preſant ſi mater hom axi mater leuger de ſeny: o diſſolut en alegria e iochs diſſoluts: e qui deffen ſos peccats els aprona axi cõ a gran peccador: e terrible corruptor dels altres: lo leira deu caure en peccat de terribles inobediencies ne iames negu tal no fa iames vera ꝓfeſſio de peccats. Molt axi mateix repugna diu hauer e voler e ẽcercar maſſa libertat de fer aſa guiſa: ne placia adeu: q̃ tal hom hage iames merit de vera obediencia. car diu q̃ aytal merit: cõ ſia gran e alt denãt deu, nol mer ſino aq̃ll quis tol la libertat q̃ hauer poria: ey renũcia de cor per la amor de Jeſu chriſt. Diu encara q̃ hõ bregos e qui porta paules: e qui ſembra diſcordias es gran inimic de vera obedien cia. Car qui aço fa: ell pmou los altres arebellions e a batalles: e ab aço fa ell aſa volũtat. E generalment ſapies q̃ tot hõ mal nat: e inobedient aſenyoria: volria q̃ ſon ſenyor fos pſeguit e hagut en oy per tot lo mon per tal q̃ ell pogues fer aſa guiſa. Perço dix Tulli: que vida de mals homens es ço q̃ es mort dels bons ço es guerres: bregues: e diſcordies. Aytal diu Seneca deu hõ gitar de tota comunitat: axi cõ inimichs capitals dela coſa publica e d̃ tot be. E en ſpecial diu aqui ſanct Bernat: e trobaras grans inimics de obediẽcia homens interes e capitoſos e qui tenen la ſua: quant la han conçebuda: nes leren regir per negu: ans volẽ toſtẽps que pas la lur voluntat: a aytals homẽs diu: q̃ des deſpullar labit dela religio Car falçamẽt lo porten en quãt ſon inimics de vera obediencia homens encara deſuergonyats qui ſon axi cõ abeſties: diu q̃ no deuen abitar en religio. Car migençãt aqueſt fa lo diable tot ço ques vol cõtra humilitat: e obediẽcia: e aſigney aytal raho. car diu que lõ deſuergonyat no ha

consciencia: atota part va hon lo diable lo vulla girar. E cō lo diable: qui es pare dargull sobi ranamēt air humilitat e obedie cia. p tal per aqsts axi cō per ab tes Pauradors: e mitgencers se us fa fer en tota ꝑegacio hon sien rebellio e inobediencia tan ta cō pot. Beya Tulli que hom desuergōyat: bestia es: e no deu habitar suno entre les besties ne iames no deu esser oit ne appel lat en negū acte q̄ sia d̄ be. E tal comunamēt se met auāt: mes q̄ altre axi cō a foll. E recompta a qui sanct Bernat q̄ lo sanct ab bat Comedion: q̄ era stat tocat de aqst peccat en sa iouētut: me na en sa mort: q̄ iames no fos fe ta dell mencio: ne en sepultura: ne en edificis que hauia fets molts: ne en libres que hauia molts cōposts ne en epistolas: q̄ hauia moltes a gloria de deu p lo mon trameses. Car deya que en tēps q̄ ell era desuergonyat: tota la sua gloria era: que tot lo mon parlars dell. E q̄ de ell fos feta mencio: en vida e en mort: en sepultura: e en libres: e en edi ficis: e en letras de grās homēs Mes q̄ fos dell fet axi com si ia mes no fos fet al mon. E pertal apres sa mort reuela q̄ aquesta tan gran pregona humilitat: e meynspreu: q̄ hauia hagut de si mateх. lo hauia fet saluat deuāt deu. E dix q̄ humilitat: e patien tia: e ꝯcordial obediēcia: saluen los religiosos: quis saluē: e sens aquestes virtuts lom morria en mal stament.

¶ Capitol. ccxci. qui p̄osa: quāt son tēguts de obeir diuersos ma neras de gēts: ne aquals: e tots aqui.

NO solament als reli giosos: es necessaria la virtut de obedien cia: mas encara atota gent del mon. car cō diu sanct Ambros: tots quants som coue q̄ siam obligats d̄ obe ir atots los seguents. ¶ Prime rament a deu tot poderos: e aqst ta obediēcia: nos es axi necessa ria: que segons q̄ diu la sancta scriptura: sens ella nons podem saluar. ¶ Segonamēt coue que siam tenguts de obeir als seus vicaris: axi com son lo papa los bisbes segons Jesu chrust: e es Mathei. xxiij. E de vtero noi. xxvij. e es expressat en special d̄l sobirau bisbe: q̄ li sie obeit sots pena de mort: hoc encara als reys: e als senyors tēporals som tenguts de obeir segons q̄ hauē Prima petri. ij. ⁊ ad efesios. vi. E axi mateх alurs loctrinēts en ço que pertany en lur tēporali tat. ¶ Som encara tenguts de obeir pare e mare: segons lo ma namēt de deu: hoc ēcara a aqlls ab qui stam segons quens som aells obligats de obeir. Sanct Pere axi mateх. Prima petri. ij. diu q̄ no solamēt a les bones se nyorias: som tenguts de obeir. hoc encara ales males axi com

son tirans:e mals homẽs.e deu se entendre quãt han senyoria e quant no manen res:qui sia contra deu la dona aximateix deu obeir a son marit:quãt no mana coses contra deu:ne qui no son desornades: ne contra comuna costuma dels viuents en matrimoni:e comu viure de casa:e bona ordinacio desa persona. E tal cosa que sens aq̃lla la dona no seria ordonada:ne staria en bon regiment:segons que stan les altres qui volen be viure:segons deu:e lo mon. Es axi empero:que dona qui visca per amor de nostre senyor deu en tal obediencia:merex molt enuers deu:maiormẽt si ab tal obediencia mescla souint paciẽcia:la qual es be mester a tota dona de be:qui vulla comportar les passions:e miseries dels homẽs q̃ auegades son fort sobergues:e desordonades:e fort importables en lurs condiciõs e maneras. E per donar atot obedient forma e manera de guãyar gran merit. ¶ Diu açi sanct Bernat:acten tu religios:o lec qui vols guanyar lo merit dela sancta obediencia: en que deu ta apellat:que aquesta obediencia ha.iij.graus ¶ Lo primer es fer diligentment aço aque es tẽgut. ¶ Lo segon fer aço aque no es tengut ne obligat. ¶ Lo terç es studiarse de fer tot aço segõs la intencio e voler de aq̃ll quiu mana; E aço deya lo saluador dessimateix quant deya Johãnis.xiiij. Sicut mandatum dedit mihi pater sic facio. E volia dir axi:que lo manament q̃ deu lo pare li hauia manat:que ell ho fahia:axi com ell ho volia: ell mana:donant a nos eximplẽ pço q̃ en aq̃sta aytal obediencia sta la maior perfectio del obedient car en aço:ell regna perfetament la sua propria voluntat la qual cosa es lo primer cõsell del saluador:al qual puia la persona religiosa quant leixa lo mon ꝑfetament: E aço es acabar lo primer consell del saluador: al qual puia la sãcta religio ap̃s q̃ ha acabats de fer los seus sãts manaments.

¶ Capitol.ccxcij.qui tracta del segon consell euangelical: qui sappella pobresa:e que deu fer la persona de religio:per tenir aquest vot.

Lo segon consell:euãgelical:en lo qual es fundada la sancta religio:es pobretat Aquest consell dona lo saluador quant dix lo que legim. Luce hon diu axi. Qui nõ renunciauerit omnibus que possidet nõ potest meus esse dicipulus. E volia dir lo senyor axi:que aq̃ll qui no renunciaue atot ço que posseia:no podia esser sõ dexeble:viuent enla forma apostolical:qui era no posseir neguna d̃ aytals coses e Mathei.xiiij.diu axi:tot hom qui leixara casa e

possessions: pare: e mare: e sor p amor de mi p cent vegades li sera retut. e li sera dada la vida perdurable. ¶ Per que deus a çi saber: que iatsia que diuersos religions haien diuersos stils: e maneras: e ordinacions sobre lo vot de pobretat. Empero estrayent aquest vot de pobretat: al vot que fan los Religiosos claustrals e specials los mendicants: posen açi los doctors algũs pũcts: als quals los dits Religiosos deuen molt actẽdre per la salut de lur anima. ¶ Lo primer ses que sia ver pobre ço es que pus que lo mon: e les sues pompes: e vanitats han dexades que ensenyẽ en la religio queu han fet de cor: e per amor de deu. Car ferse religios pertenir pompa y stament: no es ferse religios mas ferse ladre dela religio: e dels bens de aquella: per creyer la pompa del mõ: ab los bens dels pobres: laqual cosa diu sanct Heronym es crim tan gran: que nou porias pẽçar E diu que axi cõ larbre que ha rael podrida: fa tots sos fruyts podrits: ne pot molt viure: axi tals maluats null temps no faran res qui placia a deu: ne deu nols soffir longament. Deya lo abbat macharí: q̃ hom qui posaue: son infant en stamẽt diputat: a seruir deu per hauer açí: e asa casa riqueses: e bens temporals: confonia: e dampnaua: sõ infant: e simateix: e pcuraue de iectio: e destructio ala sua casa. Car deya que riquesa aiustada del patrimoni del crucifix: e dela sanc dels pobres: no leixaue prosperar negun de quants hi consentien: ne vol deu que tals homens prosperen en res de ber car ho mozen sens infants: o venen agran pobretat: o deu los deixa per qualque manera altre E lo mesqui aquell q̃ dona los bẽs temporals ecclesiastics: asos parents tollent los als pobres: aquell porta principalment lo carrec denant deu. ¶ Bonchs diu sanct hieronym epistola tricessima quarta. Sit poses en religio: posati per amor: de nostre seyor deu: e p seruir lo en humilitat e en pobresa: e not trasqs escarn dell: sino vols finalment esser escarnit. ¶ E diu aqui sãct Hieronym que ni ha de alguns qui en casa lur: o dels pares mẽ iarien pa de mill: e beurien vinagre: e ab çebes: e ab alls passarien lur dinar: e iaurien en qual que poca de palla: e vestiri en se serzil: Qui quãt son en religio: son axi delicats: que no poden meniar ol pa que els altres menien ne beure de lur vi ne vsar dels cayrens: ne iames troben lit prou moll: ne ben fet: qui en totes coses volen hauer specialitat: e esser singulars. ¶ A quests diu sanct heronym son a deu tan pudents: e abominables que dells fa ten grã extermini: e iusticia en esta vida: e en lal

tre:o per tot:que nos pot esti-
mar per uegun mortal enteni-
ment. Doncques amlo religios
pobresa vera:e no ficta:e sẽ do
nom falçament:ne serc sots po
bresa:pompa: ne stament :per-
tal que deu nol iutge axicom a
falçador dela sua real moneda
donant miseries:e pobresas d̃l
mon:per delits:e abundancias
en religio:es diga voler pobre
sa sercar:quant la vol leixar

¶ Capitol.ccxciij.qui mostra cõ
es gran perill no seruar aquest
vot a aquella persona quil fa.

Tota religio comuna
ment requer per lo
vot de pobretat:que
aquell quil fa no vul
la hauer propri ensi-
mateix mas queli bast que la co
munitat lo prouaesca segõs son
poder. E ia cascun sap ensa reli
gio:que vol dir hauer propri. E
com ne ꝑ quina manera se deu
entendre: que hauer propri es
peccat mortal:per que com diu
sãct Hiernaym en vna sua:e pis
tola. Es lom en mal punt nat:q̃
es entrat en religio ꝑ seruir deu
que tostemps hauent propri sia
enla ira de deu:e sia propiatari:
cõ son seruey no val res :e molt
mes li valguera:que seruis deu
en lo mon entregament. ¶ En
la vida dels sants pares legim
souiut:e de molts qui eran tro
bats hauer ꝓpri:quant morien
nols soterrauẽ en cemẽtiri ans
los gitauen de fora soterrãt ab
ells lur mala pecunia. Cridant
axi:sta aqui mala peccunia en a
quest sepulcre ab aquest mesqui
e ab ell ten ve aperdicio. Es pi
ior d̃ alguns qui no solament se
apropien ço quils sera dat:ans
encara lo que es dela comuni
tat:e aço no solãment es come
tra crim de propiatari:ans en
cara es crim de rapina:vltra lo
mal eximpli:que donen desi ma
texs. ¶ E encara cauen en pijor
pus perseueren en tals malues
tats longament:hoc auegad es
fins ala mort veiau los mes-
quins ab quina disposicio venẽ
al iuhi de deu. E nota açi que lo
religios:axis deu reputar ꝑ po
bre:que ell no haie en esta vida
present:res qui seu sia:ne d̃ que
ell puxa ordenar ãsa propia vo
luntat:car sa voluntat ha a deu
offerta:e dada per vot de obe
diencia. E ales coses del mon
ha renunciat:per que ell no pot
dar res que ell haie temporal:
deque ell puxa ordonar res asa
voluntat. Per raho de aço se
deu fort en tremetre:que es lo
que son orde mana:que nos fa
ça sots pena de propiatari:e q̃
es lo que li es vedat que ell nou
do:e nou administre sens licen
cia de son prelat. E aço pertal q̃
no cayga en crim de propiatari
ne visca en peccat mortal. ꝑ zel
de aquesta sancta pobresa ma
na sanct. Francesc asos frares

en la regla: que los dona: q̃ ells no apropiasen casa: ne loc: ne libre en res del mon: ans visquessen tostẽps en lo mon: axi com a homẽs peregrins e stranys. car axi visc en lo mon nostre redemtor en esta vida qui iames no hac loc ne casa ne possessio: ans mori nuu e en sobirana pobresa visc e mori: no contrestant q̃ ell fon axi perseguit: que negu noli daue aell permes q̃ iudes son procurador porta bossa e diners q̃ despenia per ell e p necessitats pels sancts apostols la sua axi mater preciosa mare. Viu sãct hieronym q̃ en tanta pobresa visc que solamẽt anaue vestida de drap no tint aella. necessari p cuberta desa psona: del qual no hauia assats per guardarse. del fret. Ans axi cõ lo seu fill bena uenturat: hic soferi molt fret: e molta fam e molta set: e molta fretura e tot aço per sola amor de deu. Ep dar bon exímpli de si matexa als sancts apostols: e deuebles. E per tenir aqst sanct consell de pobretat que lo seu sa grat fill haui a consellat a aqlls quil seguien.

¶ Capitol. ccxciiij. Qui mostra quanta perfectio conten ab si lo vot de pobresa.

SO sanct abbat Serapion deya axi a sos deuebles: si los homẽs sabien nr̃e senyor deu aquanta perfectio e virtut e bonesa ha posada en la voluntaria pobresa totes les coses del mon lexarien axi cõ amorts: e tindrie pobresa axi cara cõ la lur anima car pobresa nodrimẽt es de perfeta humilitat: mort de supbia: scala de contẽplacio: e sella dels secrets de deu. Aquesta es qui consum̃a auarícia: nodrex pau entre los homẽs: tol tota ançia superflua: fa lom ardent en parlar veritat: de res no ha paor: fa lo cor alegre: es mare de puritat fa la persona en tota part leal e çensera: es fonament de tota religio. Per aquesta çẽser religios deu auorrir pare e mare: e parents: e amistats mundenals p missions: honors: e gran reputacio e fama sabers curiosos corts de grans senyors. Per amor de aquesta lom deu elegir de gran cor fretura discreta: sofferir alegrament menyspreus: no hauer res en lo mon: girat tot son cor ales coses altes. E de tots pũts auorrir la terra: e tot ço qui terrenal es. Per raho de aço lo saluador pres forma de pobre: per inclinar nos a amarla: e pobres elegi en sa cõpanyia: de pobres exalçadors en esta vida e en latre ha fets prophetar maravelles als sancts prophetes: aqlls exalça sobre totes altres gents: els coronera: els magnificara: els hõrara sobre tots los altres e axiu ha fet defet ia en los sãcts apostols e deuebles seus en fa

vuy en lo mõ dels vers pobres
euãgelicals E de aytals pobres
dix lo saluador e senyor beneyt:
Mathei.v.que son bencuyrats
Car de aqsts es lo regne de deu:
axi que en egual stamẽt e bene-
dictio los posa ab los martirs:
e ab aquells qui passen psecucio
per amor de iusticia raho es.car
son appellats martirs denãt no
stre senyor deu.

¶ Capitol.ccxcv.qui parla con
tra les psones religioses qui fal
çament seruen aquest vot.

REquer aqsta pobresa
segons los sancts do
ctors que sia streta: e
mesclada ab dretura
e ab pobresa vs deles
coses quis seruexen e aço quant
en nos es ptal que no siam per
iurs ne trencadors de vot fet ỏ
pobresa E ptal que mils puxam
fer lo aque som obligats. Car
cõ diu sant Bernat en vn seu ser
mo:que val venir apobresa: e q̃
no aparega en res. Car aytal vo
tar diu ell:mes seria falçeiar lo
vot e enganar la gent:q̃ no seria
cosa perfeta:ne vida de virtut.
Quãta de ypocrisia ha amaga-
da ab si: aquell quis diu pobre
euangelical: axi cõ fan los dits
religiosos:si ell ha pecunia esto
iada p les necessitats cert es q̃
molta Car aytal puidencia nos
ptany a aquell qui tota sa sperã
ça ha en deu el seruex en pobresa
e en molta fretura p amor dell:
axi cõ sanct Pau deya que ell fa
ya segõs q̃ legim en molts locs
deles sues epistolas. Viu axi en
cara q̃ pot dir sino que lo seny e
la cõsciencia ha pouda que aqll
serua vot de pobretat:qui es de
vestit:e ỏ bon drap e ha prou ve
stidures:e qui es de,puchit en la
çella axi que iames noli deffalli
vn diner. E qui te bona taula e
bon lit:e encara roba prou su-
perflua:e volria encara tenir ne
mes si podia.e pijor q̃ es de aqll
mesqui qui abunda en coses sup
flues e excessiues en quantitat e
en qualitat e en valor:axi cõ es
excellẽts vestidures:e en verdls
dargent e en ioyes e va tostẽps
caualcant ab bones besties: ne
iria en altra manera:qui abũda
en libres:e fa grans convits etc
en sa çella grans confits e arre-
us per seruir aquis vulla aquest
tal nol apellareu pobre mas ini
mic de pobresa:e periur tostẽps
en lo vot de pobresa la qual acu
sa tostemps es clama contra dl
incessantmẽt denant deu lo sãct
vot de pobresa. ¶ Item Licõ-
niẽsis en lo sermo dels apostols
diu axi: la pobretat sancta de
aquests dotze fonaments dela
christiana sglesia ço es ỏls sãcts
apostols hã votada los religio-
sos psents agrã gloria dela creu
de iesus e agrã gloria dels facls
chrestians qui en aquest ytem-
plen la perfectio del seu cap e
dels seus sancts apostols. Es
que ia veig lo diable en aquests

vigorosamẽt e fort scampar son
veri fins al cor del qual me tem
q̃ no puig entant fins que totes
les sanctes religions q̃ vuy veig
haia de tots punts corrũpudes
mortes e ꝓpudes. car yo veig en
gran destructio dela euãgelical
pobresa q̃ alguns religiosos ser
can molt les vanitats del mon:
es ꝓcuren amistats de grãs per
sones e graus e ꝓmisions tẽpo-
rals dins e de fora lurs religiõs
amen grans sequelas e ço es de
lurs frares o daltres quils fassẽ
grã coha: veig los tots dats als
negocis seglars e mostrẽ en lurs
paraules: e gests e tractes q̃ son
tots del mon: e tots ventosos e
pomposos: e polits en lur orna
ment: e curiosos en lur cõporta
ment: volen mes q̃ altres gents
esser honrats: prelats: famats: e
alçats: e si nou son escupen mes
veri q̃ vn diable: e menassẽ fins
al cel. Aquests volen abitaciõs
e cases bastants per grans prin
ceps esser demanats en tots af-
fers: esser veedors en tots sta-
ments e ỽssellers en tots nego-
cis. Aquests son grãs demena-
dors de pecunies: desuergony-
ats e robadors de tot ço q̃ podẽ:
entant q̃ tot lo mon los fuig: axi
cõ adiables qui no han vergo-
nya iames de ỽtendre e de ple-
deiar en les corts e denãt iuhi ꝑ
les coses tẽporals. Aquests des
penen en vanitats lo ques deu-
ria dar apobres: e ells q̃ deuriẽ
principalmẽt aells aiudar los a
iudẽ adeuorar Aquests volen q̃
tots los altres hagẽ afer lur vo
lũtat els locs hon son se hagẽ a
regir per lur manamẽt Aquests
en tota part ensenyen en lur vi-
da obra e paraula: esser pseui-
dors dela pobretat de Jesucrist
q̃ han votada. Aquests viuẽ tos
temps en peccat mortal: e en la
ira de deu falçament portant la
forma del abit de lur religio: de
la qual no fan ne han pus fino
aq̃l poc delit q̃ viuen sens orde.
E per tal lo sobiran creador los
tramet finalment la on no sera
negũ orde: ans ꝑpetual error e
maledictio y habita y habitara
tostemps.

¶ Capitol. ccxcvi. Qui mostra
cõ es sobirana abusio e falçia: q̃
la persona digue q̃ ella es pobre
euãgelical e q̃ vage curiosamẽt
e que no vulla sostenir pobresa
ne fretura en res.

Semblãtmẽt parla cõ
tra los dits religiosos
lo sãct abbat Efrem
dict axi en lo desen ser
mo seu qui comença.
Ecce nos relinquimus oia: yo
no sce al mõ maior engan: ne fal
çia que es aq̃sta ne pus perillosa
que lom diga q̃ es pobre euãge-
lical e voluntari e que ell no vul
la en res sofferir pobresa ne fre-
tura: e que ell vage de fora axi cõ
apobre acaptar. ¶ E que dins
ell vulla axi com aric abundar
aytal no es pobre mas ximera
E ia plagues adeu q̃ fos ximera

de pedre o de fust. Car lauores no daria açi tant d̄ scandol se tāt de mal eximpli de sa vanitat e meynspreu de pobresa cō de fet dona ara. E recōpta q̄ en sa presencia lo sanct abbat pacificus viu vna mōge negra: qui era en vn monestir aell comenat: ꝑ lo patriarcha de alexādria. E diu q̄ anaue ligada seglarment e ab vestidures fort vanamēt tellades e tota enioyada: portāt los pater nr̄es fort curiosos e guaniuets ricosos e anells de grā aprença: e anaue ab gests orats: e era fort anemorada e plena de simbells. e quāt ell la viu e la raptas de son ornamēt e deses altres vanitats diu q̄ ella comēça arabellar e hague aqui molts q̄ la defenerē del poder d̄l dit sāct pare. E ell veent q̄ per ꝯsell humanal nō podia exir acap: ab grans sospirs girant los vlls en vers lo cel: dix aytals ꝑaules. O deu tot poderos: o reparador d̄l humanal linatge: no ꝑmeta la tua sanctedat q̄ per aq̄sta tan sutze creatura sia aq̄st teu sanct monastir corrūput ne maculat ans te placia ensenyar la tua virtut ꝯtra aq̄sta qui viu en tan gran scandol desa religio: e dela sācta euangelical pobretat. Diu q̄ en vides hague aço dit: si venc lāp del cel: qui parti la dita monge en. iiij. parts. E leixa tāta pudor que hom del mō no si podia acostar: e axi hague star sens sepultura per alguns dies q̄ le gitarē de sots terra. E tantost diu que tots quants le hauiē defesa: tornaren muts e iames no parlarē pus vet açi diu aquest sanct pare lo saluador Jesus quant zel ensenya contra aq̄lls qui en la sancta religio auorrexen pobretat.

¶ Capitol. ccxcvij. qui monstra cō nols scusa entregamēt lurs transgrecions la scusacio q̄ posen alguns dient q̄ tot aço q̄ han posseexē de licēçia de lurs p̄lats

NO te prou: ne val res la scusacio q̄ alguns diuen: dient q̄ poden fer les coses demunt dites e tenir superfluitats en qualseuol manera. Car fan ho de licēçia de lurs p̄lats e aq̄sta scusacio es nulla. Car los p̄lats deles simples claustrals e regulars qui no hā administracio: no poden dispensar ab lurs subdits q̄ hagen coses sup̄flues aço apar ꝑtant primeramēt com cascu religios degue esser ꝯtent q̄ haia a meniar e a vestir en ses necessitats axi cō apar xij. q. c. clericos. et. c. ep̄s. Doncs son p̄lat no pot ab ell dispensar en hauer mes: ne en hauer sup̄fluitats: cō son contra sa ꝓfecio. ¶ Segonament neguna dispēsacio ne licēçia no ha loc la on peccat es implicat Et atulit argumēto distinctione. v. q̄ ꝯtra de iure iurādo: capitulo ꝛ si xp̄s. Cō doncs tals sup̄fluitats: maiormēt quāt son continuades e notables segons

la religio en que la psona es: sic̃ contra lo vot de pobretat de lur professio: segons q̃ appar per ço que demunt es tocat: appar que tal licẽsia e dispensacio no val res. ¶ Terçamẽt si lur prelat ha auctoritat de licẽsiar son subdit a tenir tals superfluitats ense nyla: o digue lo dret en q̃ es fundada e veuras que res daço no pora ensenyar: doncs apar que nola pot dar. ¶ Quartamẽt segons que apar p lo consell Late ranẽçe extra de statu monacorum cap̃ .ij. qui vero & capitulo cũ ad monasterium. Si los prelats no podẽ dispẽçar ab los religiosos subdits seus en haver propi: e maiorment en haver pecunie: ne en despendre la ab voluntat del prelat mater com en despendre la pecunia haver o aferne a sa guisa: sia la maior specie de propietat q̃ en les altres coses. E conferman axi aquesta raho. Car iatsia q̃ lo prelat pusa dir al subdit religios axi yo vull da q̃sta pecunia que de aytals almoynes. o bens del monestir sas haguda o atu assignada: p cal te cõpres labit o libre o altra cosa necessaria. Empo ell ab bona consciencia noli pot dir axi: yot do o yot atorc tãta pecunia: la qual despen axi cõ te placia: o que la dons aquit vulles. Car aço bia dispẽçar sobre lo ppi e sobre haver propi: cõ aquella pecunia: la qual se cõsuma es trãsporta per vs, sia del donatari: o de aquell quila liura axi vsant: ço es cõprant: o prestant o donant: la qual empo de dret no pot p res esser del subdit axi contractant la. vt extra de statu monacorũ. cap̃. ij. & capitulo cuz ad monasteriũ. Apar clar lo cõtrari. E si dius que p squiuar aq̃st perill fare axi: ço es q̃ lo frare q̃ ha los diners faça comprar a altri ço que vol. Mas aço no tol: q̃ aquell qui fa fer la compra: no sia ppietari: car lauors la pecunia: no sera del cõprant: car compra en nom daltri: ço es del frare qui ha necessitat dela cosa cõprada: qui es aq̃ll aqui es assignada la pecunia per son maior. ¶ Quintamẽt certa cosa es: que labat: ne lo prelat: no pot priuar q̃ ell no hage a administrar e adispensar los bens del monestir car per dret aço li pertanga: de ques seguex q̃ no pot comenar la dispẽsacio a altri: axi que nengu se pusa comprar ques vol ne pusa dispençar les coses asa guisa qui son del monestir lo antecedent appar per tant. car fer lo cõtrari no seria vida comuna: ne viure en comu: axi cõ han a viure: los religiosos. vt in prio capitulo. Dilectissimus. xij. ij. i. hon diu q̃ en la comunitat dels faels era dat p los. vij. diaques en aço assignats p los sancts apostols a quascu dels faels lo ques era necessari ne si pot dar instancia: allegãt les psones comunes e officials del monestir

qui miníſtren los bens del mo neſtir. Car aq̃lls los adminiſtrẽ ari com apſones comunes qui en loc del abbat ho adminiſtrẽ e no ari cõ aſubdits dels quals parlam aci. Per aq̃ſtes rahons apar q̃ la liçẽçia del prelat licen çiant aytals ſupfluitats qui ſon cõtra lo vot de pobretat: no val ne eſcuſa lo ſubdit: q̃ no ſia pro pietari: ans agreuge fort ſõ pec cat: volent ſe tapar los vlls: que viſca ppietari. ſots tal liçençia. Mas molt mes es greu lo pec cat del preſidẽt que quãt en ſies dãpna la aia del meſqui de ſub dit: la qual ſots color de falça liçençia fa viure ppietari: e en peccat mortal comunamẽt.

¶Capitol. ccxcviij. qui moſtra cõ per ſençeramẽt ſeruar lo dit vot ſe deuen eſquiuar algunes abuſions quis fan auegades p los religioſos.

PEr zel e p ſinceritat de aq̃ſt ſanct vot de pobreſa: deuem eſqui uar algunes malueſ tats: quis fan ſouint ytra lo dit vot de pobretat. ¶E la primera ſies: que lo religios quant entra en lorde o quant fa pfecio nos retenga renda o vio lari: ne les faça retenir per nom daltri ſots nom de almoyna an nual: laqual ell prena tots anys per rahó de ſes neceſſitats: e q̃ ell li adminiſtra en faça ço que li placia. Car aço lo fa propietari ne renuncia al mon: ne fa lo vot de pobretat entregamẽt: nel ſer ua ari cõ es obligat aq̃ll qui aço fa. ¶La ſegona ſies pẽdre dela comunitat meniar beura: veſtir e coſes altres de preu: apres q̃l religios abunda ia prou p altra via. en coſes ſemblants: ne ha meſter de fer ço q̃ reeb dela co munitat. Car aytals tolen als pobres ço que ells reben: e per aço ſon appellats homicidis: ſe gons que appar. xxj. q. ij. predia t cap. qui abſtulit. Ari mate los es aço vedat per tal: car tals coſes preiudican molt al vot de pobretat. E ſi en tals coſes no poden diſpençar los prelats ab los ſubdits: ſeguesir ſe: que molt meyns que los ſubdits hagẽ rẽ des o violaris o qualſcuol co ſa perpetual ari cõ es vs ò fruyt en algun camp o vinya o caſa o ſelua o coſa ſemblãt. E ſi aytals coſes ſon vedades a religioſos: quant mes comenar pecunia a negun: e per eſguart de gonyar Cert aço paſſa tota regla de pu ritat de pobreſa: e enclou mol tes altres letgeſes repugnãts a vera religio: vltra aq̃lla que tal es ver propietari. E per ysegue viuen toſtẽps en peccat mortal Beſtar deu al religios: que de li çencia de ſon prelat tingue ço q̃ li ſia neceſſari aſon vs: ſegons que appar. ij. q. i. cap. non dica tis: eſquiuant toſtẽps ſuperflui tats en ſon vs tant com pura e tota curioſitat e precioſitat.

Car aytals coses molt preiudican ala pobretat: q̃ han votada: Es ver: que son algunes religions: qui no strenyen atãt estreta pobra: axicom de cauallers: o de semblãts religiosos qui no estreyen aten forts vots ne aten estrets com fan los Religiosos mendicants: dels quals parlarem açi de present ¶ Item iohã cassia en les sues constitucions diu axi: lo ver Religios pus es fart en taula per qualque via: e vestit en sa persona: per quis vol no pot absa consciencia de menar ala comunitat que li do la sua: porcio: car ell no ha dret de d̃menar res ala comunitat pus que ia ha sufficientment ço que mester ha: perbe que la comunitat sia abundant. E siu fa procurara gran carrec ala sua anima. car demana: ço que no es seu: e lo q̃ deu esser dat lahon fa fratura: dins: o de fora lo monestir. E gran peccat fa lo presidẽt que anegun subdit dona vltra ço q̃ lies necessari: Car tol ho al pobre aquis deu dar: o ales necessitats del monestir: e es occasio al subdit de peccar contra lo vot de pobresa: sobre lo qual es vehedor: e ha aconexer: e veura e corregir en perill desa anima si lo subdit ne vsa be: o mal.

¶ Capitol. ccxcviiij. qui mostra com per zel del dit vot deu la persona Religiosa squiuar altres coses aqui notades.

Deya lo sanct abbat simeõ: q̃ religios q̃ pobretat: euãgelical ha votada: d̃ moltes coses se deuia abstenir per seruar adeu puramẽt lo dit vot. E pertal quant lo dit vot d̃ pobretat era fort estret: molt deuia guardar que noy caygues en res quil offenes tant ni quãt pus que vot ne hauia fet. E en special deyia: ques deuia abstenir de pendre dons ꝑ tal que no abundas molt: ne fos obligat a molts: q̃ per ses oraciõs pus frãques e sens carrec puiassen adeu. ¶ Segonamẽt se deuia abstenir de hauer moltes familiaritats de qualseuol persona del mon: maiormẽt de grans persones ꝑ squiuar tota occasio d̃ iactancia: de suꝑbia: e vanagloria. Car religios vanaglorios: no es pobre: car la vanagloria lo fa tot mũdenal. e ab cobeiãça grã d̃ vanitat del segle. ¶ Terçamẽt deu esquinar axi cõ lo foc hauer coses precioses e specials axi cõ ioyes e coses de preu curioses e cares. Car auaricia no tan solament esta en diners: ans encara en tota cosa altre fora deu massa amada. E ꝑtal dix sanct Pera a Jesu christ: dient li. Ecce nos relinquimꝰ oĩa. Sobre la qual parula diu Theofilus. Nota q̃ no lexa totes coses: no es pobre euangelical aq̃ll: qui sa amor posa en qualque altra cosa: qui feta lies cara: e no ꝑ amor de deu.

Contra aquest documẽt fan al-
gunes psones religioses homẽs
e dones: q̃ contra la puritat de
lur vot:a grã carrec de lur aïa:e
agrã vergonya de lur cara:por-
ten arreus preciosos e ornats:
daur:e dargent:sagells:anells:
patres nostres de lambre:o de
coral:ab ornamẽts putanescbs
e pus bells que dones setglars:
tapins ab puntes:e guants o
brats destiu:ab punta al cap:e
ab vels deseda rugats:e vestidu
res tallades:pus stret:e pus re
miffallament:q̃ dones setglars:
ensenyant los pits:e anant ab
continents de baronesses:e ab
totes aquelles curiositats e va
nitats: que vna fembra de bon
dell pot anar. Aquestes aytals
appellaue lo sanct abbat Moy
ses religioses dela casa de ifern
diffamadores publichas de Je
suchrist:dient que son sposes su
es:e son sposes del seu enemic
mortal lo diable.aquestes deya
que confonen la religio:e lagitẽ
aterra: car fã peccar los homẽs
e confonen lo sanct stament lur
e dampné si matexes e aquelles
e aquells:qui per pahor no les
gossen corregir ans les lexen fer
a lur guisa. Aquestes prouocã
les altres affer semblant:e fan
mes de mal en vn iorn:que al-
tre dona de be no poria fer en
vn any. Aquestes se appellan
filles del diable:pelec de peccat
vaxell de tota malicia. E pertal
que no'puxen esser represes:por
taran preciositats en coses:qui
appar que sien ahonor de deu:
aricom en creus sobre bellas:e
precioses:que apportarã en los
patre nostres:o en agnus dei:o
en altres riliquiaris:dient que
aço fan per honor de deu:no pẽ
sant que nostre senyor:nos vol
honrar ab seruieys:qui encloen
peccat:e desonestat:aricom es:
que persona qui ha pobretat vo
tada:porte coses ari precioses:
q̃ per ellas nos deurien portar
Mas si per amor ho fan de deu
posen les dites coses enlo taber
nacle dela sglesia:o en loc on ser
uescha a deu:e a les sues coses:
eno seruescha a vanitat:ne a o
radura:ne aornar lur cors:ne a
fer son pus bellas. Car no ptãy
a elles portar les coses sacres:
ne reliquies E es cert que ellas
nou darien ala sglesia:ans sen
volen ornar:per que ensenyen:
que allo nou fan per honor de
deu:mas per ornar ne la lur vil
e inmunda carnassa.

Capitol.ccc.qui es contra do
nes monies qui van vanament
e son fort mundenals.

PApa Gregori segons
que he antes:stãt en
auinyo fon informat
que vna monia porta
ue pater nostres en
plats ab diuises: es comporta
ue fort setglarment. E com tro
bas la veritat:feu se visitar lo

dit monastir a vn religios: deq̃ el confiaue. e com apres la visitacio: ell fos informat dela veritat del fet: e trobas que la mõge era fort vana: e setglar: e anemoradissa de setglars: e tota repetnãt asa presidencia. E cõ sabes que lo dit visitador hauia lo fet cubert e dissimulat: en fauor de la dita mõge. E la dona qui les regia se callas eu cobris: actanent aço lo sãct pare: cascũ dlls de posa de son grau. en per tostemps ab gran confusio. dient que gran part de quantes religioses se dampnauẽ. se perdien ꝑ culpa de mals regidors: qui per temor e voler complaura: callẽ los mals als subdits: els los dissimulauen: e pertal se dampnen ab ells: car no son vers p̃sidẽts mas falsos metges qui lexen en fistolar les naffres als pasciẽts pertal que nols fassen: nels donen neguna pena: nels desplacien. Mana aximateix que la dita monge: fos axi matex en claustrada en ꝑ tostemps: e priuada de quãt hauia: e que tostẽps de quiauant fahes la cuyna atot lo couẽt: ne dequi auant no portas vel negre iames. ¶ E diuen que deya lo sanct pare: que tot los mals quis trobẽ en los subdits: deuen esser imputats als mals regents. qui tant los volen complaure: pertal quels sostenguen en lur regiment: tot desastre consenten: e dissimullen: ne pençen lo gran peccat que cometen: lexant anar al diable la anima de lur subdit: quils es comenada: ne pençẽ enlo fort iuy de deu: quils demanara stretament deles animes: que han fetes perdre: els dira que si par la lur. E deya sanct Bernat. o dls mesquins de regents: que debades nols menassa axi fortment nostre senyor. car agrans penes son diputats per lur mal nodriment. ¶ Deya encara lo dit sãct pare segons ques diu: que monge pintada ne setglarment aresada: no deuia pus esser sostenguda en lorde. Mas deuia li esser despullat labit: e deuia esser tramesa asos parents: pertal q̃ sots cuberta falça de son abit: no conrompes les altres. sobre aquestes ço diu venga la maledictio de deu: aquella q̃ en special se dona atota persona dobla e qui va per dues vias. Car aytal vol esser religiosa: e vol viure com a vil setglar. ¶ Deya encara. que aytal era molt pijor: q̃ la fembra publica. Car la fembra publica: fa son peccat sens tota cuberta: ne fa iniuria anegu sino a deu. Mas vil monge: anant axi desonestament: ia porta senyal que ella es vil: e sutza en si mateixa. E daltre part cobres ab son abit: al qual fa gran iniuria: e irreuerencia. E apres ala sancta religio dones: e aps al seu spos Jesuchrist: qui manifestament han leixat ꝑ amor del mon: e de lur vil carnassa: a

la qual seruexen: axicom a deu: en vituperi de aquell glorios sẽ yor que hauien sposat. ¶ Primerament deya encara: que aytals religioses dissolutes: fort li sõ profitoses bones diciplinas ala carn els son fort medicinals E maiormẽt quant hom les los souineia ab grans deiunis: e pa e aygua: els es ço deya fort ꝓfitos: e necessari fer los tenir scilẽci continuat: e fer les callar per força sots penes deles dites disciplinas

¶ Capitol. ccci. qui mostra que ꝑsona religiosa qui ha fet aytal vot stret no pot per sa ꝓpia auctoritat cõprar ne vendre ne fer asa guisa deles coses qui li seruexen.

Encara ꝑiudica molt al vot de pobretat: q̃ lo religios o religiosa qui fet la per sa ꝓpria auctoritat compra e vena e don aquis vulla e fassa ço ques vulla: e fer tots actes cõtractes semblãts a aq̃sts. Contra aq̃ll decret qui es. liiij. distinctione abbati. e. xij. q. i. nõ dicatis. ¶ Axi matex aiustar diners e roba: per affer grã prouidẽcia al esdeuenidor: e adar ho aparents: ne apobres: ab falçes liçençias obtẽgudes de lurs presidents: ab falçias: e ab maneras: e obrar qualseuol cosa: e scriure: cosir: o ꝓcurar que puxẽ vendre o cõprar: que puxen vendra axi cõ amarcaders: o ꝓcurarse negocis: embaxaries: mermassorias: e arbitracions: e causes: procurations: e dispẽsaciõs: per les quals coses puxen hauer diners: fahẽt encara serueys curiosos: que bastarien ꝑ homẽs richs del mon e ornant lurs libres de cubertes cosides d̃ seda e ab giradors ornats de perles e daltres coses excessiues: no ꝑtanyents apersona pobre: comportant encara: e portant drap de preciosa materia: e apportãt coltells ab manechs de vori: ornats ab virolla dargẽt: de agnꝰ dei ab cuberta de vellut: e pater nostres de coral: qui bastarien a vna regina: hauẽt axi matex en lurs cãbres: lits molls: ornats de cortines hauents cãbres pintades: e ben plenes de coffrens: e ornades que noy fall res. E ꝓcurant se amics dels bens dela comunitat: e companyen sa ab grans dones: e anãt en la lur cõpanyia ꝑ les vilas e ciutats: ab condescs vans: e ornats tot aço repugna e confon molt lo vot d̃ pobretat: e lestamẽt dela sancta religio. E es en gran scandol: e mal eximpli d̃ tot lo poble quiu veu: que iutgẽ q̃ mes val cent vegades: q̃ donen lurs fillas amarits: que no a aytal seruey: com veuen fer a aytals monges: e ques tenen per beneuyrats: que les lunyã de aytal religio. vet la sancta religio diffamada e sullada: e meynspresada: el seruey de deu: lexat: per aq̃stes maluades

religioſes. O deya lo ſanct abat Cotari: ſi per altra coſa no deuia la ꝑſona religioſa: eſquiuar hauer molt: e totes aq̃ſtes coſes precioſes poſehir: ſies quant pẽça que atants e atants es obligada a ſatiſſer: e per tãtes vias que res noy es baſtant. Car les perſones religioſes: mẽgen los peccats deles gents: quils donẽ vida ꝑ tal que preguen anoſtre ſenyor deu per ells. Com doncs pregaria dignamẽt aq̃ll: qui tot temps viu en peccat mortal: e te vida de propietari: e de hom ſeglar e mundenal: ple de roba: e per ꝓſeguẽt en grã periudici del dit vot ô pobretat: e en gran dãpnacio dela ſua aia. Menbret doncs deya aq̃ſt ſanct abbat al religios. q̃ tingues lo conſell de ſanct Pau: qui deya Rathimoteu baſta anoſaltres: q̃ haiam que meniar: e veſtidures per cobrir nos: e q̃ de aço ſiam pagats e cõtents. Car grans bens ſon apa rellats ꝑ lo diable: atots aq̃lls qui amẽ lo mon: e les ſues coſes Car per aço venen agrans e aleigs peccats ala fi.

Capitol. ccc. ij. qui poſa com periudica molt al dit vot hauer locs propis.

Periudica ẽcara molt al dit vot de pobretat: apropiarſe locs: ari cõ couents: cellas cãbres: e abitations. ſõ ara algũs maluats religioſos quis apropien los locs don ſon naturals quels dona viiares: q̃ tot hom los faſſa iniuria: qui hi ſtigua ſens lur voler e licẽçia e ſis vol ſien ſubdits: o prelats. toſtẽps o volen regir e atots manar: e tot quant ſi fa volen ſaber E ſi hi veuen altre frare: que no ſia de qui natural aſil guarden ab mal vll cõ ſi era ladre: qui hi fos vengut arobar quant hiha. Els diran cõ ſou vos eu noſtre couent natural anau voſen en voſtre terra: neus empatreu de pus. Aci pots claramẽt veura: ſi ſon aqueſts vers ꝓpietaris: q̃ les coſes comunes egualmẽt atots los frares ô lur religio: ells les ſe apropien: ari cõ aſenyors de aq̃lles. Aqueſts ſon aquells de que lo propheta Dauid parla dient. Vocauerũt noia ſua in terris ſuis. So es q̃ ells volen q̃ lo lur nõ: ſia inuocat diuulgat: e magnificat en lurs terras E per tal los deſonra nr̃e ſenyor: ab ꝑpetual deſonor: hoc encara ab tẽporal. Car comunamẽt leꝛau fer noſtre ſenyor: q̃ qualque altre ſe leua contra aqueſt qui aço fa. E vol ari mateꝛ hauer ſenyoria cõtra laltre: e neiꝛ enuege entre ells: e diſcenſio e brega. e ari viuen doloroſament ſobre la ꝓpietat: q̃ falçament e ꝑſumptuoſa: e contra deu ſe hauiẽ apropiada. E ari feneꝛẽ ſos dies dolentamẽt: e ab molta miſeria. E aço vabent monſenyor ſanct Franceſc: diu aſos frares al comẽça ment deſa regla los frares nos

apropien res: ne casa ne loc: ne neguna cosa sots deu: e reputen se en lo mon: axi cõ aperegrins. qui res no volen: sino ço quils es necessari: ala vida corporal.

¶ Capitol. ccciij. qui mostra cõ periudica al dit vot apropiarse libres e altres coses e aquelles multiplicar.

NO periudica meyns ala dita sancta pobresa votada ꝑ les persones religioses: apropiarse: e hauer molts libres: o altres coses qualseuol e aq̃lles hauer souint dupplicades e multiplicades: e tenir les axi ꝑ sues: e auarament amagades: e guardades e tencades: q̃ nou prestarien per res: com los sia comu de ses coses pusca defet a ell no seruexen: ne podẽ seruir als altres: en peccan mortalment: axi per la ꝓpietat: com ꝑ la poca pietat e fretura de caritat: e per lo mal eximpli quẽ donen als altres: nelo p̃lat no pot al subdit per altra via atorgar. vs dalguna cosa: sino axi ço es q̃ lo subdit hage lo vs mentre q̃ mester li sia. Car en altra manera: ell lo faria propietari: en aquell vs. vt pre. ca. dilectissimis apar claramẽt. Periudica encara molt aquest sanct vot de pobretat: hauer la volũtat ardent: aposehir alguna cosa: segons q̃ posa labbat Daniel: in libro collatonũ collõne. iiij. car diu aqui que molts qui han grans coses lexades en lo mon: axi lo diable los vens suptilmẽt: q̃ fa los posar sa amor: e sa ardent afectio: en qualque cosa de poca valor: fahent los cõcrehent: q̃ aytal amor a coses de poc preu: no fa peccat: ne ꝑ iudic en res del dit vot: dela sancta pobresa. Per q̃ diu aquest encara aço: que aq̃ll qui vol ço: que ha adeu promes seruar: que deu lexar de cor les grans coses del mon. ¶ E puys amar les poques: aço no es so diu leixar de cor les grãs coses del mon. aço no es so diu leixar auaricia: ni se mala cobeiança: primera. mas es mudarla de gran cosa en poca: e de bona en dolenta e mesquina. e per conseguent ꝑ aytal mutacio: tornes pus dolent que no eras de bans O diu aci aquest: e quãta dolentia es del hõ: e cõ ensenya be q̃ es auar e mesqui e dolẽt: aquell qui axi amara vn abit: o vn tinter: o vn guaniuet: o vna toualla: o vn coxi: o vn barret: o qualque cosa de poca valor: q̃ per aquella aguardaro ademenar: o adefençar: no dubtara de irexer se cõtra son prohisma. e de aportarli rancor: o de contendre ab ell: e de dir males paraules: hoc encara aprocehir fins amales obres es clamara es batallara ab altre sens tota vergonya e temor de deu: e sens tota consciencia. Diras me tu que aquest qui aço fa sia pobre de cor: ne q̃ no

sia auar:e encara sobres ỏ auar. Certes ans li valguera mes q̃ fos enlo segla senyor ỏles coses del mon:car no peccara tant a mãt les desordonadamẽt: cõ fa apres q̃ ha fet vot de pobretat. Diu sanct Gregori que sanct pe ra e los altres apostols:ptal me resqueren tant volent esser po bres p amor de Jesu christ:no p tal q̃ molt haguessen leirat : car poc hauien:e pobres pescadors eran primeramẽt. Mas per tal quant axi de cor:tota amor de les coses del mon leraren qui se gons tot quant es dçea:deu los offeris:nou volgueré res hauer ne poschir:e aço perla grã amor que hauien a Jesu christ. E ala pobresa:que ell volia q̃ amassen per tal los dir lo saluador: que beneuyrats son los pobres de spirit:ço es qui res mundenal:e del mon no amẽ:e aço p amor ỏ Jesu christ.car de aquests es lo regne de deu.E diu sanct Gre gori:q̃ nostre senyor deu en ay tals coses:mes guarda lo cor:q̃ no fa la obra:ne ala cosa que hõ leira:per q̃ apar que lom quant elegeir pobresa p amor de nr̃e se nyor deu : principalmẽt deu lo cor buydar de tota amor:q̃ hage a tota creatura:sis vol la amor a quella sia per auaricia:sis vol p la carn o p qualque altre sguart qui no sic de deu. E en esta ma nera les psones riques poden esser pobres denãt deu. E podẽ obtenir ab deu merit de pobre sa. Reuelat fon a vn sanct hom q̃ sanct Gregori doctor e papa hauia en paradis guardo ỏ ver pobre.Car iatsia fos en lo ma ior grau del mon. Empo ell en son cor:no amaue res que posa his:nes adelitaue en laors : ne en honors: nes presaue p fama ne oir les totes:ne volia pecuni es:mas entre totes aq̃stes coses son cor viuia axi cõ ahom mort: qui de tot aço no sent res.

¶ Caoitol.cccliij.qui proua per istoria ço qui dit es contra la di ta apropiacio.

Egim del sãct abbat Onofri que com vn monio no volgues prestar:vna agulla a vn altre sens penyora:e la agul la trencada no volgues retra la penyora:fins q̃ laltre li hagues procurada vna altra bona agul la:q̃ ell repres lo prestant rigoro sament:e li dona grã penitẽcia: dientli q̃ era ver ppietari:car a esser ppietari:bastaue amar e re tenir e cobeiar qualseuol cosa ỏl mon. E neguarne lo vs a laltre quant hõ mater no sen serueir: p tal dir la ley:q̃ axi es ver furt en la poca cosa:cõ en la grã.car al furt nos pença la cosa furta da:mas la pença del ladre. Jn stituta de rerũ diuisione.ỹ.gual linarum. Sabent encara ço diu aqui mater lo dit sanct abbat q̃ vn monio negaue a laltre vn bo libre que tenia de p̃hicacions:e

altre que tenía de ístructio: e de
consciencia: de present deuãt to
ta la comunitat: li feu gran cõfu
sio: e donalí penitencia per son
deffalliment: e tantost los li tolc
ab dos dient q̃ lo díable no de-
uía posahir res de deu. Tu díx
ell est díable: q̃ p enuege e amor
carnal: ab cobeiãça que has de
auarícia: no vulles prestar aton
frare les coses q̃ li poden pfitar
assi mateꝛ e als altres ensenyas
q̃ no tems deu: ne ames lo phísi-
ma: que les gracias que ta fetes
amagues: e noles vols comuni
car als altres: cõ per aquell les
hages principalmẽt rebudes. E
per aquesta tãta seguretat e ma
lícia: tu seras en breu iutiat e pu
nit fortmẽt: per aq̃ll sobíran iut
ge: qui les te hauía dades. Sẽ-
blant est mesquí: a aq̃ll del qual
diu lo saluador: q̃ li estec come-
nat lo basant per gonyar: e ell
amagalo: axí cõ tu amagues ara
tos libres: e tes coses. E per tal
seras ala fi: p Jesu christ condẽ
pnat. axí cõ aq̃ll fon. E díu aquí
q̃ díx encara lo dit sãct a aquell
axí no dona nr̃e senyor deu al
hõ: los dons seus solament a hõ
mateꝛ: a quils dona ans vol que
hõ no serueisca als altres. E ser
uint ne als altres: fa be princi-
palment assi mateꝛ. Car nostre
senyor deu: per la caritat q̃ lom
ensenya: e obre en altre: li dona
special gracia: e li multiplica sa
gracia: e son do. E per lo cõtrarí
quant lom dels dons de deu es
auar e dolent: eu amaga: aytal
encorra la indignacio de deu: e
vltre ayo q̃ li tanca la porta: to
lent li lo do: que dat li hauía: e
negant lín altres maiors: q̃ per
ben vsar del primer poguera ha
uer merescuts. Per que cõclou
aquí lo dit sanct: q̃ en special en
senya deu miracle a aquells qui
no volen ensenyar: als altres ço
que saben de be: e qui pot als al
tres aprofitar: e que no volẽ pre
star: ne comunicar ço que hã re
but de deu. q̃ aytals iames no p
sperẽ ne ala fi no van darri auãt
car confon los enuege: e deffalli
ment de caritat: el iuhí de deu:
qui a aquests aytals es fort con
trarí. Com diga lo apostol: que
caritat res no apropia ne dema
na: encara so qui seu es ne contẽ
ne contrasta anegu: car ayo son
obres dels fills de aq̃st mon: e
no de aquells qui amen deu: e
han caritat e amor al prohísma.

¶ Capítol. cccv. Qui mostra cõ
honestat del dit vot requer que
hõ esquiu totes paraules sonãt
propietat.

Diu Cassianus en les
sues institutions que
tant auorríc̃ los sãts
pares hauer ppietat
de res: per lo gran zel
que hauien ala sancta pobresa:
que a deu hauien votada: q̃ no
solament lunyauẽ lo cor de tots
peccats: de tota amor de qualse
uol cosa tẽporal: ans ẽcara guar

vauen que la lengua no digues
que sonas amor de diners: ne ō
res temporal: ne parlassen de ne
guna cosa tēporal. ¶ Per que lo
sanct abbat Sacirion: cō ois vn
monio qui deia q̄ ia hagues ell
los diners: q̄ hauía lemperador:
car fernia monastirs: e grans al
moynes: tātost lo priua dela co-
munitat dels altres: e del abit p
lonc tēps: allegāt q̄ aytal parau-
la: era grā senyal: que lo monio
aquell no era de cor religios: ne
amaue pobresa: ne era nodrit:
ne honest: ne religios en son par
lar: qui publicamēt ab tanta efi
caçia hauía dita aytal paraula.
E per ysseguēt que no deuía star
ab los altres: p tal q̄ tots nols
corrūpes ab semblants parau-
les nel scusaue quant deya: que
dela pecunia aqlla faria mona
stirs. e grans almoynes. Car cō
diu lo apostol: no es anegu de-
gut: de fer ne desfjar mal: per tal
q̄ fassa be: certa cosa es: que grā
mal es acascu: fer cōtra son vot:
per molt de be q̄ entena afer. no
res meyns que aqsta es special
art del diable: p fer desuiar los
homens: quels cōsell els inclin
afer ço quils es vedat: per qual-
que esguart de be: per tal q̄ a ells
tingua cōtinuament en peccat:
sots cuberta dalgū be. E nostre
senyor deu qui mes acten al cor
q̄ ales obres mes li plau q̄l hom
li serueisca en pobresa: e en humi
litat e en aço q̄ promes li ha que
no lom leyant ço q̄ li ha pmes: e
entena afer grās marauelles de
si mateix. Per que cōcluya lo dit
sanct: que quant hō se sent tem
ptat de fer grans coses: no deu
tantost seguir la volūtat: per bo
na que aparegue. Mas deu pri
meramēt examinar: e demanar
cōsell si pot: lo mouiment aqll d
son cor sies de deu: o sies tēpta
cio del diable: per tal q̄ no cayga
en peccat. E deya lo dit sanct en
cara: que religios a deu dat qui
pobretat euangelical hauía vo
tada: iames no deuía dir ares
meu: ni teu. Car ell no ha res:
ne deu cōfessar hauer res. E se
gons q̄ dix Seneca: aquestes cō
dicions meu e teu: han posat lo
mon en brega: e li han tolta la
pau de deu. Mas deya q̄ lo reli
gios deu dir: nostra agulla: nos
tre libre: e nostra gonella: e axi
deles altres coses. ¶ Car meu e
teu: significa ppietat: e senyoría
dela cosa: aques aplicā. E q̄ ha
guera dit aquest sanct pare si ha
gues vist alguns dimonis de re
ligiosos: que publicamēt e sens
vergonya sen vā ales cortz dels
setglars: aqui plediant: e deme
nant: e instant pus agrament: e
pus fort: e pus letge: que negun
setglar: car diu Cassianus: q̄ lo
diable pus entrar pura en lo re
ligios: pijor lo fa q̄ altre hō. car
tota materia quis corromp: ay
tant mes pus com es noble mes
per tal deya sanct Agusti q̄ los
millors homens e los pijors q̄
iames viu: eran estats homens

claustrats:e religiosos. Mas q̃ haguera dit si hagues vists en son tẽps:aquells maluats e auidents ꝓpietaris:e scandelosos: qui no dubtã encara ab seglars tractar:q̃ negu nols puxa gitar de lurs couents:e locs:o de aytal monastir:o de aytal:es procuren gracia de lurs maiors: q̃ los prelats menors nols puxen fer axi ni alli E si los prelats menors se plauexen dells: o deles coses suꝑflues en res saltar los han en la barba:ey entreposarã seglars:e tot lo mon:a gran scandol dells matexs:e de lur orde. No res meyns se procurẽ tãtes de gracias:que ensenyaran que no son tenguts de anar acor: ne aseruir deu ne afer sino ço quels placia:ne encara ells:hoc encara sos seruidors:e tots aquells qui ab ells se acosten. E de aq̃sts parla lo sanct abbat Anthoni:e deya axi. vet aquests. son dats als bõs religiosos:en exersici de lurs virtuts:e als mals en decahiment de lur vida la qual merexen perlurs peccats Aqests son diu dimonis vestits de carn:qui mes nouen ales religions q̃ no fa lo vertader dimoni. Aquests son corruptors de les religions e patẽts aduersaris de Jesu crist no contrestãt ques fassen escut dell. Aquests garegen ab les almoynes deles gents. Aquests son opprobri de xp̃ianisma: los quals deu soste per algũ temps: en molta patientia sua: els spera que muden lur mala vida. E vaent q̃ continuan en lur ꝑuersitat: que no fassan mes de mal: ne agreuien lur dampnacio: tremet los vn iorn la mort. E axi plens de tots mals:gitals en infern:en lo loc pr̃jor e pus pregõt car axiu merex la lur gran malicia:e desconaxença q̃ han haguda en verts deu qui atan grã stament los hauia appellats:e tantes occasions los hauia dades de saluar lurs aĩas. E los mesquins de tot aço se han procurada la ira d̃ deu:e la mort eternal

¶ Capitol.cccvi. Qui monstra quins actes son vedats als religiosos per zel e obseruancia de lur alta pobretat.

Aaço acten: que ayãtt cõ lo religios ha promesa pus alta pobretat aytant es aell pus perillosa cosa trencar son vot:e fer si matex propietari e tot acte qui pertanga a senyor deles coses:que ꝯtracten los es veri: e fort perillos:los actes aquests son molts e specialment aquests segons q̃ posen los iuristes e canonistes: ço es vendre: cõprar:donar permutar: logar: empẽyorar:obligar:en iuhi res demanar de negu:deuant quis vol per res tẽporal clamar rigorosament:demanar pecunia en propi nom:deposar e comenar: portar clau de pecunias:e de coses precioses:sens licẽçia de son

prelat anar de fora: e star plonc temps: e no lexar la dita clau al prelat. o a altri desa licencia: do narse dret: o demanar res en neguna heretat hauer res ppetual ari mater fer preu: o quitar: o fer pau sobre coses pecunioses: demenar de cõptes: e infinits actes los son vedats: atots aqlls qui solamẽt se pertanyẽ a senyor dela cosa: com ells no hagen en particular neguna senyoria en res: nela ignorãcia de aqstes coses: nols scusa pus nou volen saber ne sen entremetẽ. E ari mater que ignorãcia de dret: no scusa negu segons q̃ diuen los iurisstes. Molts altres actes son vedats als dits Religiosos: los quals ha posats en la exposicio dela regla dels frares menors: sobre lo capitol de pobretat: e en lo libre appellat de religio: per q̃ nom cur de repetir al ppost: ço que diu sanct Ambros ỏ pobre sa. Soes q̃ gran vergonya e temor: nos pposa atots la parau la del Saluador: quins diu que negu qui no hage renunciat a quant ha no pot esser son dexeble: per q̃ coue en special al ver seruidor de deu: q̃ en tots punts pos la amor q̃ ha al mon: pusca al mon es mort: per raho de son stament q̃ ari mater osia de cor per q̃ meresca hauer aqlla benevurança que deu ha pmesa: als pobres de sperit. Pobre de sperit diu sanct Ambros es aqll: qui de tots punts ha lo cor fora del mon: nel ama nel quer: nel vol nel plau. E aço per amor de Jesu christ aquí plau q̃ ari sia. E en aqsta manera no solament los religiosos ans encara los setglars per grãs riqueses q̃ hagen poden esser pobres de sperit: ari cõ demunt es stat dit exemplifi de sanct Gregori papa clos sancts passats. Ari cõ Abraam: Isac: e Jacob: Moyses: Josue: Dauid: Melchisedec Job e sẽblãts q̃ grans riqueses posehiren Empero p tant quãt no les amarẽ: e solament ne curauen p dispensarles be: p tal plaguerã molt a nre senyor deu: e p ell son stats remunerats en paradis: ari cõ a pobres desperit Bonos diu sãct Ambros: frares meus pens cascu que som peragrins en esta vida. E el nre statge aci sera poc e el nostre be o mal: della es: pusca donos la bona administracio delcs coses temporals daues a nos: nos saluen ons dampna: si mal les administram segõs los staments als quals som appareillats per Jesu christ: los vns donãt los altres rebent: renunciant e fugint: per tal q̃ no per dã les celestials riqueses quins estan aparellades. E aço sia dit del segon consell euangelical: quis appella pobresa.

¶ Capitol. cccvij. qui tracta del terç consell euangelical qui es castedat. E aprova com dona re

ligiosa deu tenir castedat mes que altre per moltes rahons.

LO terç consell euangelical q̃ lo religios ꝓmet anostre senyor deu: es castedat ço es çensera puritat e abstinencia de tot peccat carnal qui sia contrari a castedat. Car si la dona axis deu abstenir de fer infaeltat a son marit: quant mes la anima qui es sposada al seu creador. E per tal castedat de persona religiosa: es appellada ꝑ los sãcts castedat reyal: segons que scriu sanct Hieronym a vna sua filla. E diu que per tal: quant aytal ꝑsona e per aytal vot: e per tan alta virtut: es diputada a esser sposa del Rey celestial. E per conseguent es diputada a esser regina. Car la sposa del rey es dita regina. maiorment quant es religiosa e a deu diputada: per aq̃sts .iij. vots açi diputats e tocats. E deus aci saber: que sanct Hieronym en vna sua epistola: posa: per que persona ecclesiastica: o diputada a deu singularment deu tenir castedat mes q̃ neguna altre. ¶ La primera raho diu q̃ es perdonar ne a deu honor e gloria qui singularmẽt ama les persones castes. E per zel de lur puritat: ha fets grans miracles: ne ꝑ res iames li plac persona inmunda. ¶ La segona sies: car les persones ecclesiastiques han acõtractar souint les coses sacres: al seruey de deu diputades. Com doncs diu sanct Hieronym: contractara les coses sacres: la persona sutza e pudent a deu. Guarda diu ell cõne pres al preuera Oza: segons que legim en lo segon libre dels reys: qui tocant larca de deu: soptosamẽt mori aqui deuant tot hom. Car diuen alguns: que aquella nit hauia iagut ab sa muller. O diu sant Hieronyz e quãt mal eclesiastic es qui no ab muller: mas ab concubina se iau: e puys no dubtara de entrar en la sglesia: e de acostar alaltar: hoc encara de cantar missa. O senyor diu aquest: e quanta es la tua alta pacientia. O tant costara a molts mesquins: e a molta mesquina religiosa: la gran patientia que tu has de present: ales lurs grans impuritats e viltats infinides. ¶ La terça raho sies: car los ecclesiastics son posats per mitgẽçers entra deu elo poble. Com sera doncs diu aquest sanct mitgençer lom: o la dona: qui comet peccat de luxuria: los quals deu auorrer fins ala mort Aytal diu aquest: menia les almoynes els peccats deles gẽts en gran dampnacio sua: pus se fa impotent a satisfer a deu: per los peccats als quals es obligat. ¶ O diu aquest: e quants clams e crits giten ꝯtinuament a deu les animes dels deffunts als quals ell es tengut de trametre aiuda: e nols en tramet

gents: e sils no tramet val los poc pus ells viuē: en peccat ten leig e cōtinuadamēt. ¶ La quarta sies. car les persones ecclesiastiques son dades al poble a lū de vida: e en eximpli: que doncs ells escādelitzen lo poble de deu per aquell peccat qui mes escandelitza lo poble de deu comunament: mes que altre çoes peccat de luxuria: pençar pot quāt na agreuiat nostre senyor. E pença encara: cō lo poble ꝑ aytal mal eximpli: es prouocat afer semblāts mals: e mēyspresar lo sāct stamēt e grau ecclesiastic: alqual deu los ha apellats. ¶ La quinta car la persona ecclesiastica cometent aytal peccat: fa infinits mals: que no fa lom solt qui es lec. Car la persona religiosa pecca letiamēt: faent cōtra castedat trenca lo vot que ha fet adeu: e agreuia son peccat: ꝑ raho quāt es en stament de religio: qui es sāct e es ꝑsona pus scient: e pus lunyada d̄ mal. E ha mes auinēteses de guardarse de peccat: q̄ no lo lec. E esta en loc sanct: e a deu diputat: per la qual çircunstancia en special: peccan fort letiamēt aquells qui en sglesia fan o consenten obres carnals: e cōtra aquests en special ha deu en senyats souint grans miracles. E ia es pijor si lo peccat se comet en tēps sanct axi cō es diuēdres: o en temps de festas: o de coresma: o de deiuni: e iames si lo peccat se continua: e iames si lo peccat se fa ab gran scandol: e mal eximpli daltres. E axi deles altres çircunstancies agreuiāts lo peccat carnal: ꝑ totes aq̄stes vias demūt dites: diu sanct hieronym ques deu la persona religiosa: mes abstenir d̄ peccar carnalment que altre: no ꝯtrastant quey aiust encara: q̄ aytals persones seran mes per nr̄e senyor deu punides: e pus fortment q̄ totes altres.

¶ Capitol. cccviij. quines e quātas gracias ha fetas deu als passats per aquesta virtut de castedat e cō tribulacio la fa a hō seruar altament.

Sanct ambros feu desta virtut special tractat dient aqui: q̄ aquesta virtut es axi adeu cara que special priuilegis e gracias dona en paradis a aq̄lls qui la han amada eu en senya de molts: que nr̄e senyor deu encara en vida: ha fort exalçat per aquesta sancta virtut axi cō ha Abel: Josep: Elies: Daniel: e sos companyons: e daltres molts: en cascū testamēt. E diu que aquesta talla al hom los ligams endiablats: e infinits q̄ la carn apparella a aquells qui la amen. Aquesta ço diu deslinra al hom de captiuitat de fembra. Car seruir fembra: no solament diu es pena: ans encara linatge d̄ mort cruel: qui ab si porta infinides miseries e penes

al cors:e ala anima:axi cõ saben aquells mesquins: qui per expe riencia si son vists. Car aquells qui hi son de fet: en vides ho veuen:si doncs deu nols ne fa special gracia. Aquesta sancta virtut diu fa lo cor fort al hom creter e aprofitar en grans vir tuts. Aquesta fa lom fort plasēt adeu:e los āgels se adelitē molt en ell:fa lom fort cõtra les tem ptacions del diable:el fa abte e digna:hauer grans sentiments de deu e obra lentenimēt aguda ment:en los seus secrets. E spe cial amistat ensenya nostre seny or deu:a aqsts els fa ia aci entre les gents honorables:e dignes de grans reputacions e fama:e de grā honor:als altres en tots offa per lo cõtrari. car mereren ho be. Aquesta sãcta virtut diu sa anodrir per gran guardia de son propi cor:e per grā custodia dels senys: maiormēt dels vlls per ptinuada oracio:p lagrimes e ptrictio de peccats:per aspretat de vida axi com en meniar: e en beura:en vestir:e en dormir e en conuersar ab psones castes. E p lunyarse de totes aqlles coses vanes:qui poden entēdre lo cor amal:per cõpanyia de persones castes:e per paraules castes: e p studi dela sancta scriptura: e hi aiuda ēcara molt tribulacio po derosa patientment. E de aque sta aiuda recõpte aqui vn tal ex impli. Diu q lo sanct abbat Eua gius hauia vn deseble temptat fort de carnalitat:e lo sanct ab bat informalo molt: en hauer gran patiētia qui ppebut que ia era fort en la dita virtut de patiē tia ordena ab dos monios:quel acusasen defornicacio falçamēt E lo dit abbat ensenyaue fauo reiar lo dit acusat:no cõtrastant q p son offici ell hagues atenir iusticia del acusat:axi cõ los ac cusants demenauē. E com aqst plet hagues ben durat p vn any e el plet se fos ben antuyat: diu que al cap del any lo dit abbat demana al dit tēptat: cõ li ana ue dela tēptacio carnal. E lo tē ptat ab grans sospirs e dolor de cor respos. O pare e en vides puix viure sobre la terra:e ara re gnara en mi lespirit carnal ne a mor de delits ala fe pare tot lõ ha apagat la fort persecucio q mos acusamēts me donen e mā donada tant tēps lauors lo sānct abbat leua les mans al cel e feu gracias adeu e dix axi. O beneu yrade sies tribulacio q axi pode rosament arranques le spirit de luxuria del pregon dela carn. E lauors ell li reuela cõ la acusa cio sua era estada plo tractamēt seu q ell hauia axi ordonat que per desliulara ell del sperit de lu xuria mitgesant la aiuda de deu E feu venir los acusadors el acu sat e feu los gracias moltes de lur caritat e sancta obra q feta li hauiē vet diu aq sānct ambros cõ pfita molt extirpar e forca gitar desimatex tota rail dluxuria sofe

Historia

rir patientmēt tota tribulacio.

¶ Capitol.cccix.qui mostra qui nes e quantes gracias ha fetes deu als passats ꝑ aq̄sta virtut de castedat e com tribulacio la fa ahom seruar altament.

Crisostomus en lo libre seu quis apellade laude castitatis: diu axi. Si vols seruar a deu pura e neta castedat. guarde que en ton cor: no entre neguna amor carnal. Car aquesta derroca lom: fins al pus pregon de tots mals: en quant lunya la ꝑsona q̄ la ha: d̄ tots punts de deu e le fer de ple en ple: per lo mig dela raho: e li tol lo seny e la vergonya: el fa de tots punts bestia: fali oblidar si matex nol lexa apellar ala mort ans lo fa podrir. en lo famer de luxuria: el te aqui en fangat fins als vlls entro al derrer punt de sa vida: e li enduraex lo cor: axi com apedra. q̄ iames nos torn a deu: si doncs lo senyor beneyt. nol torna axi matex: per special gracia sua. nel leixa iames oir paraula de correctio. ¶ No res meyns fa lom afeminat: dissolut e foll incostant mutable impacient: fexuc e tart affer tot bemōsonaguer e ple de tots mals vicis. ¶ Itē Origenes en lo tractat de mūdicia contra los princeps diu axi. qui castedat desemꝑara: ell ha asaber les anxietats e miseries: q̄ luxuria porta ab si. car ella ꝓcura gran remordimēt de consciencia: grans cōfusions ala cara: grans infamies per tot lo poble: grā pudor e abhominacio del hō: atots los bons grās seruituts: e miseries innumerables al mesqui: qui en aq̄st pou tan pregont es caygut. Donchs crestia diu aq̄st: tu qui est fill del altisma: e del cap d̄ tota puritat Jesu christ lunyet de aquest dimoni: ab tot ton esforç e cor: que en tota manera e via: q̄ dell sies luny: si vols hauer sperāça: que iames puigs en paradis. ꝑ res not fius en tu matex. Car aq̄st peccat ha aterrats grans sauis: grans mestres: e princeps: grās clergues e antics: e iouens sācts ha aterrats. E aquest dona fiança al diable: de no lexar lom de tēptar: mētre viu. car per aquest lo atterra per tostēps mētre viu mils que ꝑ altre peccat. Doncs diu aquest: si vols hauer victoria vsa souint oracio demanant aiuda deuotament: al senyor e a la mare de puritat: madona sancta Maria: e supplica als sancts angels que suplican ꝑ tu: e posa fre e mesura en ta gola: e no visques ociosament. e guarde tots tos senys. Acten ab quines cōpanyes estas: e quines paraules ous: net ixen dela boca e te guarda sobre ton cor: net poses en lit si tātost no deus dormir e apres cō dormir no pots tātost tē leua esquiua axicō ala mort iaure ab

altre.ne iames te reguarts: ⁊ ra
mis la vergonya daltri sit veya
haies de tu matex vergonya.e
ama de cor puritat e ses excellen
cias. E tots carnals delits:e ses
vassiadures esquiua axi com a-
mort net plasian carnals solas-
sos:axi cō molt riura:ne trufar:
ne anar aconuits ꝑ res ne estar
en gran multitud. Car la sepa-
racio ela solitut:en ꝑsona spiri-
tual e deuota:molt aiuda acon-
seruar puritat. Itez Theofilus
sobre la istoria dela Magdale-
na:diu axi persona qui casta vol
esser:no parla molt:ne sia molt
faleguera:ne cortesa ne auinent
als altres:mas tostēps aspra: si
no en los fets de puritat.no vul
la ne desig satisfer al voler d̄ cas
cu.car cōplaure o voler cōplau-
re als altres : molt nafra caste-
dat:iocs de mans : e tots toca-
mēts:de qualseuol ꝑsona auor-
resca:axi cō atocaments de serp
o de escurpi:nes pos en scriura
letras amoroses:ne plasenteres
ne vulla seruir anegu per qual-
seuol esguart:sino ꝑ amor de Je
christ:en tēps de malaltia : e de
manifesta necessitat:no hage ne
diga volenter paraules dobles
ne ocioses. Car lo cor tantost se
sent:e coneix la cōsciencia:ia les
paraules e obres aquelles hon
ne van per cubertes que sien. E
si de present noy pren cōsell tan
tost lo diable lo fa caure enpr̄ior
e continua fins quel te baix: en
lo pregon del peccat.

¶ Capitol. ccc.x. Qui mostra q̄
aiuda atenir castedat.

Entre los altres con-
sells:que lo sanct ab
bat Agaton dona ꝑ
conseruacio de caste-
dat: foren aquests.so
es pregonament pençar:en los
grās bens que porta ab si aques
ta virtut. E los grans mals:que
porta ab si lo contrari:e venint
ala temptacio:tenir ia apparel-
lat lo remey:e no perdonar ala
carn.que si rebella molt contra
la raho.que li sia dada gran di-
ciplina tantost:o qualque altra
cosa censibla:qui sia de pes. E a
quest matex consell trobaras ec
clesiastes nono. E no leixar pas
sar la mala cogitacio auāt: mas
la hon neix:que aqui muyra : e
tenir apparellades qualque al
tres notables cogitacions : qui
sien delitables per exces: e sens
peccat.ales quals girs lo enteni
ment:de continēt que sentes en
tu qualque letge cogitacio. aius
ta hi encara lo dit sanct abbat:e
deya que pregona cogitacio de
la mort:e del tēps esdeuenidor.
fahia molt oblidar los delits
carnals. ¶ E deya axi pença ta
carn: la qual axi ames:que los
vermens le han ameniar : e sots
la terra se ha apudrir. E dones
per que la nodreys:cōtra tu ma
tex:pēçant que aquest es lo pus
forçor inimic:que has en lo mō:

a saluar ta anima. E qui mes te empatxe. Pença que mitgençāt ella: lo diable pren fortment cōtra tu. Doncs per q̄ li dones fauor: e aiuda contra tu mater: e li dones armes: ab quet aucia. Deya encara aquest sanct hō: que mēbrar la mort e la passio: q̄ lo fill de deu passa ꝑ nostres mals adelir molt aiuda a fer cessar nostres temptacions. Car diu que deu dir lo tēptat entra si mater axi Jesu christ qui es fill de deu qui anc no feu peccat: per mos pecats a satisfer: penia en la creu E yo qui los peccats he fets: me dare delit e plaers verament no fare: ans per la sua amor: gitare demi tota cosa: qui la sua amor pura offendre. E en aq̄sta cogitacio: diu enten molt lo cor del hom: afora gitar dessi tota luxuria. Cōsella encara aquest aqui mater. que qui vol seruar puritat iames no parle ab delit: ab quis vol altre: de aquesta materia: si doncs nou fa: ꝑ demanar consell: ab persona spiritual: e la uors breument. ¶ Car lo parlar lonc elo delitar en aq̄sta materia: inflamen lo cor amal. E diu q̄ la victoria de luxuria: principalment esta en lunyarla de son cor: e desa lengua: e deles occasions del peccat. Consellaue lo sanct abbat Arceni als tēptats de luxuria: que molt orassen es abstinguessen: de coses delicades: e caldes: axi cō de precioses vins: e carns: e salses: e de vestir: e iaure moll: els cōsellaue: q̄ tostemps fossen occupats: en alguna cosa honesta: e legissen molt en la sācta scriptura: en los fets e dits dels sancts e q̄ entenessen en obres de pietat: qui merexen al hom victoria: que fassen specials gracias anr̄e senyor deu. Deya encara que lom tēptat de luxuria: si soptosamēt se gira: apençar qualque cosa de grā malenconia: o en qualque asenyalat despler: que haie hagut: que aço li fa molt refredar la tēptacio. Mas guardet axi mater leuors: que no caygues en peccat de rancor: ne en peccat de veniāça. ¶ Lo sāct abbat Simeon deya: que a vençer tēptacio de luxuria: val molt pençar que deu es dins tu present: qui veu tes vils cogitacions: e les nota: e les scriu: els te scrites: ꝑ portar les te denant: lo iorn de ta mort. pēça encara: que aqui es present lo sāct angel quit guarde: lo qual fort desonres: quant en sa presentia consents: contra son ꝯsell al diable. E aell foragitas de tu mater: o quanta desonor e mēys preu fas adeu: e aell ensemps: o com no penças de que est digna per aytal desonor: empero lo senyor o calla per sa gran noblesa: e bonesa. E tu comunament fas pijor: denant la sua cara. O doncs que sera de tu. Cert pençar pots: que gran iubi sera aquell que deu haffer de tu. Consellaue encara aquest sanct sego

nament: que si vols esser cast: que tu que fuges atotes aq̃lles coses: qui podẽ nafrar castedat: e engenrar luxuria axi com esser familiar de fembres e de homẽs carnals. ne visitarles: ne parlar ab ellas: ne pendre lurs serueys ne fer delles neguna mẽcio. car diu que negũ no renũcia perfetament als peccats: si doncs no aquell: qui de tots punts esquiua ço que pot esser rail: ne occasio: ne causa del peccat aquell.

¶ Capitol. cccxi. qui apporta altres adiutoris.

LO sanct abbat Moyses: cõsellaue axi als seus monios: tẽptats contra castedat E primerament deya ell. que lõ quis sent temptat de aq̃st peccat deu primeramẽt ab tota humilitat e reuerencia: e ab tota iusticia de cor: recorrer ala aiuda de deu.

¶ Segonamẽt deu exercitar son franc arbitre vigorosamẽt ꝯtrastant al diable segons son poder

¶ Terçament q̃ tostemps estiga axi ab ses armes apparellat que al colp que senta scintilla: de aquest peccat: ençendre en si mater: que aytantost lo foragit: el mortific sens neguna triga.

¶ Quartament q̃ deu dir lõ entre si matex axi: per tal ta deu posat en est mon q̃ continuament merescas hauer paradis E si açi nol merexs: iames nol hauras: deu vol quet exercesques: en batallar contra ta carn: doncs no ports ta anima morta: mas exercita le: ara quant es ora: ne sies semblant ala bestia qui es subiugada ason apetit carnal. Acten no sies encara pijor quel ase: o quel ca: qui ꝑ paor del basto: no gosen pendre lo pa. E tu no prenes aquest delit: ꝑ tal que la sentẽcia de deu not dãpna. ¶ Quitament: e quanta vergonya hauras en la mort denãt los angels quant los diables se gabarã de tu: deles viltats en q̃ li has consentit: e q̃ has fetas ꝑ cõsell seu Dõcs ꝓcuret ara q̃ lãgel teu te fassa honor allegãt lestues victories lauors. ¶ Sizenament pença q̃ lo diable: not pot forçar de peccar: e que fort es flac linimic: q̃ no pot noure: sino a aq̃ll quis subiuga aell. O dõcs guardet: not fasses vassall de ten mal inimic teu: e de ten cruel aduersari. ¶ Setenamẽt pença: si tu vença aytal tẽptacio: aquants mals est scapat. Car nostre senyor deu: en special veda aq̃st peccat: per tal que hõ no caygues: en los grãs mals q̃ luxuria porta ab si. ¶ Uuytanamẽt diga si luxuria me ha sullar ma consiencia: doncs maoracio es ꝑduda: e totes mes altres obres son sullades: e axi pert mi matex: e tota ma vida: e men vaig ab los vlls vberts a infern. ¶ Nouenamẽt consellaue apençar lo dit sanct pare axi al tẽptat: yo be sce que nom vull dãpnar: ans entenca

dar fi amos peccats e doncs sia ara la fi aq̃lla: car si maior dilacio hi done: deu per vẽtura me tolra la vida: e lauors perdre la aĩa elo cors: e ire adampnacio. ¶ Desenamẽt axi es dõcs: q̃ yo vull aytals plers carnals: e aytals ara doncs pẽçem q̃ ia sia fet lo fet aquell: e romendrãsen lo perill: el peccat els altres mals: qui sen deuien seguir. E nota aq̃st sanct pare aq̇: e diu q̃ comũs remeys cõtra luxuria: son aq̃sts: entra los plaers. So es saludar Jesu christ crucificat: dient li. Domine iesu xp̃e pro me crucifixe: in adiutoriũ meum intende. e dir. Te ergo queso famulo tuo subueni quẽ precioso sanguine redemisti. Et beate virgini marie aue maria ꝛc. Actẽde ad turpitudinem ꝛ vtilitatez humane miserie afflictio carnis statiz adducta tu es disciplina vel alia notabilis passio q̃ subito distrahat mentẽ ad dolorẽ cogitandũ eterni suplicij actenta cogitacio vt vrire reuelacio. ¶ E vol dir q̃ specials remeys en esta materia apres les dites oracions son pẽçar ab efficacia: la grã miseria e dolẽtia de nostra natura: qui se inclina a viltats: cõ si era bestia: e donarse alguna afflictio: e pena: axi cõ adisciplina: e traball afflictiu: pençar ab efficaçia en les penes de infern: e purgar de orina. Car la orina diu q̃ prouoca molt los entenimẽts d̃l cors a luxuria. En la vida dels sãcts pares trobaras de grans perfections: que feren los sancts ꝑ scapapar aluxuria: e singularment esquiuar tota familiaritat: e colloqui: e amistat de qualseuol fẽbra del mõ. Car dix labbat Euagius q̃ monio qui vol filla: e que parle amorosamẽt: e vol souint meniar special: e parlar ab sa filla: per qualque sguart: e li plau bon vi: e ocios viure e fer asa voluntat: no deu esser dit monio: mas falç ypocrit e amagat perseguidor delas vias del nostre saluador Jesu christ. E deu esser foragitat de tota comunitat: per q̃ no corrõpa los altres. Doncs diu aquest. Actena la ꝑsona religiosa: ala dignitat del stament: al qual deu la appellat E per cõplaura alsenyor qui vol nets seruidors: studiu ab tot efforç de viure puramẽt: e guartse de tot mal eximpli: e maiorment sies ꝑsona religiosa. Car dels religiosos requer nostre senyor deu en special aquestes coses.

¶ Capitol. cccxij. qui porta los altres consells euangelicals.

Als altres cõsells euãgelicals: deuen los religiosos mes actẽdre que altres gents: en quant lur stament es pus alt e mes acostat adeu: e aço de bona congruitat e honestat. ¶ Lo quart cõsell euãgelical: es sobre la amistat dels inimichs: car iatsia que tots sien tenguts

de no hauer los rancor:e voler los be:e de tractar:ne voler los mal. Empero ensenyar los seny al de benuolença:e de familiari tat apres offença rebuda: e cuy tarsi abans quel altre: qui la of fença ha feta e demanant los re consiliacio:e perdo:aço es cõsell de Jesu christ:qui es de fort grã merit:a aquell quil serue. ¶Lo quint consell axi mateix es: que lom sia suau e benigna:entant q̃ si es esuahit e ferit:q̃ sia apparel lat de sofferir: pus auant patiẽt ment:o si algun te tol lo teu:que tu aço soffiras per amor de deu: sens tota reclamacio: aço es cõ sell de iesu christ. E aq̃sts dos cõ sells aparẽ molt be atot chrestia e maiormẽt atota psona religio sa:qui es dada als altres en er impli de bona vida. E en aço en senya la persona:quãt es humil e patient:o quãt ama Jesu crist ne quant faria per la sua amor: e reuerencia. E açi nota. que iat sia no voler demanar lo seu per amor de deu:sia als seglars con sell de Jesu christ. Empo als re ligiosos es manamẽt:no deme nar demant lo iutge res:axi cõ a seu:cõ ell haia renunciat atota ppietat personal: iatsia que de menar deuãt lo iutge: ço qui es dela comunitat: sens peccat se pura fer quant la intencio: e la manera es fundada en caritat:e en special quãt aquell qui dema na:nou demana p si mateix:mas p be dela comunitat. E aci deuẽ tots los religiosos actẽdre fort. ço es que ab gran despler dessi maters:apareguen en les corts setglars:e deuant iutge. Car tot temps es mal exemplí:q̃ lom de deu e religios: deman q̃ sia feta rigor anegu.ne fassa per hauer los bens tẽporals per q̃ per ces sar tot mal exemplí:e per no offẽ dre deu:abans que vinguen en aço deuen sercar totes maneras degudes e honestes. ¶Lo sise consell de Jesu christ:sies dar a altres:ço que ha mester no dic q̃ lom ho hage mester p extrema necessitat. car en aytal cas: lom deu primerament prouahir assi mateix: que atot altre. Mas yo parle açi. fora la extrema necessi tat:de aço q̃ lom ha mester: per cõseruacio de sa honor:e de son stamẽt. E d'aytal cosa dar adeu o al pobre:es appellat cõsell de Jesu christ. Aci nota:que cõ Je su christ consella:q̃ fassam als al tres:ço que volriã que fos feta nos: aço deuem axi entendre: ço es q̃ allo que nos volem insta ment:que p caritat sia fet anos. allo axi mateix deuẽ voler esser fet als altres. ¶Lo sete es aq̃st consell de gran pfectio:e qui molt honra deu E a'laquells quils ser uen:fa deu gracia:que sien repu tats per homens de fe:e de veri tat:e als quals lo mon dona cõ fiãça. ¶Lo vuyte si es esquiuar tota occasio de peccar:sis vol la occasio vingua sots color de be: sis vol de mal. Nota que qualse

uol bona obra: deus leixar: si ve us que per ferla es en gill de pec car contra deu. E tota persona deus lunyar de tu mateix: si per ceps q̄ per sa amistat has affer res cōtra deu. E si aço deus fer quant la occasio es sots color de be quant mes quāt es claramēt mala. E p̄ tal dien axi los sācts: que aço no es consell: ans es ma nament de deu. Car cascu es tē gut de lunyarse: de tota occasio de mal sis vol la occasio aq̄lla: sia cosa bona en si sis vol mala. ¶ Lo noue ses haver dreta intē cio en verts deu: e endreçar to tes nres obres: a lahor de deu. e no fer res per vanagloria ne tre ballar sens dreta intencio: en vert deu. Car qui aytal intēcio no ha en ses obres: ell les pert: e pecca greument falēt les ab ma la intencio: e aço segons los doc tors: no es cōsell: ans es mana ment ō deu: ¶ Lo dese q̄ lom fas sa lo be: q̄ preyca als altres. aço es consell: en quāt anegades lo pycador: preyca als altres: afer ço q̄ ells se son obligats: e ell no ses obligat: axi com aquell qui preyca: cō lo matrimoni o vidui tat: se deu seruar: e ell no es en negu de aq̄sts stamēts. Per q̄ si aquí ell preyca: ques deu fer ay tal be: al qual lo preycador no es obligat: e pot lo fer sens per indica de son stament: en aytal cas: ell cōplex lo cōsell de Jesu chrisi. Mas si lo pycador prey ca coses ales quals tot hom ge neralment es obligat. ell es ten gut de fer les. mes q̄ negu dels altres, en quant ell les preyca: per tal q̄ prouoc los altres: aser uarles: e no alexarles per res. E per tal aq̄ll qui preyca: qui es en peccat notori e public: pecca greumēt: car dona gran scādol dessi matex als altres. sis vol preyc per necessitat de son offici sis vol voluntariamēt e de grat si empo ell es en peccat amagat: e nos vol cōpunyir: ni esmenar p son preycar: encara pecca. Car encara ensenya: q̄ meynspresa ço que diu: e fa gran irreuerēcia ala paraula de deu E xta aq̄sts parla lo senyor per boca de Da uid dict axi. per q̄ tu preycas les mies paraules: e tractas demes ordinacions: cō tu haies airada per te mala vida ma doctrina. E hages gitades detras mes pa raules: sobre lo qual test diu cas sianus: en vn seu tractat. q̄ abho minable cosa es anostre senyor: q̄ lom qui mal viu sia preycador dela sācta scriptura: p̄ les quals coses appar: q̄ lo preycador en special: es obligat de ben viure: p̄ raho desa pycacio. ¶ Lo onze consell es q̄ lom no haie grā cu ra: nes torp: molt: per la puisio deles coses tēporals. Car fahēt ell en vert deu: ço qui ensies: no stre senyor deu li puchira: segōs que al hō fa mester. E aq̄st cōsell es fort necessari: ales persones religioses: qui en special se deuē molt lunyar: de tota temptacio.

mundenal e de implicarse en los negocis del mõ: axi cõ sanct Pau consella atots aqlls qui seruexẽ adeu. Car cõ diu lo Saluador: negu no pot ben seruir a dos senyors: en special adeu: e ala auaricia del mõ. Deya Grisostom: q̃ religios negociador: falçamẽt ha nom religios ne deu portar abit de religio. car es pijor de seglar. en quant se parteix dela santa occupacio: de sa religio. es posa sots occupacio mundana: e vana: e fort contraria a sa religio: en quant aytal occupacio: implica dins si molts e grãs peccats: e dona dessi fort mal exempli als seglars quiu veuen. E diuen los sancts: q̃ en religios a quest cõsell passa en manament sino en quãt obediencia: e caritat auegades forçen lom de ocuparse: en algunes coses piadoses. ¶ Lo dotze consell es q̃ cascu corregesca son pbisma errãt: primeramẽt apart. Segonamẽt deuant testimonis: Terçament denũciant ho a aqll qui ha potestat. ¶ Lo tretze es: de prestar al pbisma: quant ten empra. iatsia q̃ si fer ho pots: sens dãpnatge teu. E veus lo prohisma posat en necessitat: lenors aço no es consell: ans passa en manamẽt. Car tu est obligat: de prestarli: hoc encara de darli: si la necessitat del pbisma o requer. Empero tostẽps es vedat: q̃ per lo prestec no prenes guany: sino en les coses per dret expressades; axi cõ dit es en lo terç libre del xpia: en lo tractat de auaricia: en la materia de vsura. E aço sia dit dels consells euangelicals.

¶ Capitol. cccxiij. qui consella a tota persona religiosa q̃ sia separada dels homẽs aytãt cõ pura

ARa hauem adir algunes pfectiõs virtuts: e cirimonies e maneras. quis pertanyen apsones religioses: e les fan molt pfitar en lo seruey de deu. ¶ E la primera sies solitud dela qual diu axi lo sanct abbat Agaton. cõ saluar la sua anima sia cosa sobres alta: p laqual volc deu crear los homẽs: e per aquella treballar en aquesta present vida. E lo treball aquest dege esser fort alt: e pur e net per q̃ placia al senyor. E aço lom no pura fer sens gran studi e consell e industria: per raho de aço coue q̃ lom quis vol de tot son cor saluar: e vol ab gran diligencia en est treball pençar: q̃ ell leix anar lo mon: e les occupations mundanals: e les familiaritats dels homẽs: es do de tots punts asolitud: e queles pcur ab tot aqll esforç e studi: que al mon pura. car aqui pot pfitar pẽçant orãt: contẽplant: officiant: escriuint manualment: planyer: e plorar ab alegria: guardar lo cel: e enses riqueses sperar: obrãt: legint ordonant: e ab la temptacio batallant. E pusca la solitud aque

sta haia en vs torneli en sobírana consolacio. Aquesta solitud pot pcurar: assi hõ e dona seglar qui de poc es contẽt es vol separar en sa casa secretamẽt aço entendre los setglars: e viuents en viles e en ciutats: pot mes fer q̃ tot altre: aquell aqui nostre senyor ha dat de que pot viura: sens treball corporal. ¶ Apres pot açohauer persona religiosa qui pot star segura dins sa casa: mas sobiranament aquells qui estan per los deserts sis vol sien en cõgregacio: sis vol no. Aqui diu aquest sanct abbat: te pots purgar de tota culpa e lunyar ô tot mal. car cessan aqui les auinenteses aquis obre lentenimẽt aconeixer qui es aquell: eternal: e incomutable principi: de tota natura: nostre senyor deu. aqui pots contẽplar la sua altesa infinida: e la sua inestimable dolçor: e boneса: aquis pot la tua anima adelitar: saciollar: reposar: e gloriaiar: en les sues laors magnificencies: e pençar pregonament en los grãs fets de nostre senyor: e en les altes maravelles: q̃ has a veure: e son vuy de psent en laltre segle e en los grans bens quit speren: e q̃ has aposehir: si vols be viure. Aqui pots contẽplar los grans pills en que vius: e en los mals eternals: los quals la pietat del senyor te lunya continuamẽt: mẽtre aci vius. E quant molt hauẽ parlat: la solitut es lo present parladis desta vida: aquells qui la amen ne la saben conexer ne presar. Per tal deya lo sanct abbat ysac. q̃ mes valia star en la solitud: a aqlls qui be si exercíten: e axi cõ fer deuen: segons q̃ si pertany: q̃ no fer miracles ne proue hir als pobres: ne conuertir los pobles a deu: ne pacificar discordies. Car lom aquis fa per fet: e diu que mes val acasteu: conuertir si mateix: e pfitar en bona vida: q̃ no fer qual be se vulla ahõ esi mateix desemparar. Car diu q̃ molts son stats fort famosos: en sanctedat: e en sauieza: e en gran preycacio: q̃ per tal quant eran escãpats en profitar als altres: desemparauen si mateys: e apres tot aço cayguerã en grãs peccats: e en grans scãdols. De la valor de solitud deya Basili la solitud defen lom de molts peccats: car tol les auinenteses de aqlls: apporta ab si grã libertat. car pot anar lo solitari: seure: iaure e star no conexer maior sino deu: ha ab si gran alegria. e noblesa: car sis vol cõtinuamẽt parle ab deu ne ell pot res esquiuar: ne fer aspre: ne spauentar. car tostẽps es deu ab ell: e los seus sancts angels. ¶ La cõuersacio dels homens: e miseries innumerables lurs: morts son al solitari: quant ha gustades les alteses del senyor: e del regne: ab les sues contẽplacions la solitud nos procura grans consolacions. car allega al senyor que

per la sua amor hauem lexades les consolacions del mon. E d̃ continent hauem tancat al exi ment del spirit. que nos a delit nes occup: nes torp en les coses terrenals: ne carnals: aytan tost obra lo senyor dalt: los he sors deles sues celestials conso laciõs e hon que lom sia en aytal stament. sis vol en Ciutat: sis vol en muntanya: aqui es la vera solitut: e alta. Empero la solitut: ne contemplacio no es per tots: mas per aquells qui deu per special gracia fa: a aytal offici dispots. Empero bo es acascu: qui asseiar: o vulla: que sẽ ta que es: per afferrar los seus ꝓ fits. en cas que abte si veia: e qui qualque solitut no ama: per be que entre. molts stiga: no merex esser appellat religios: ne sap a deu seruir.

¶ Capitol. ccc. xiiij. qui consella solitut: e es contemplacio en les coses celestials: e spirituals.

Fort es necessaria al religios: e ꝓfitosa ato ta persona: la solitut aquella: que lom qui stant tot sol se occupa en vetlar e pençar: e cogitar sobre si matex: en les altres coses: q̃ la pietat de nostre senyor deu obra: e reuela a aquell qui per la sua amor dona si matex a aytal vetlar: segons que diu lo sãct ab bat ysac. e dix encara que era im possibleal hom: e ala dona qui en aytal offici viuia: e despenia molt de son temps: q̃ ell en breu no puias en gran perfectio. Car deya que aytals axi com adexe bles dela scola de deu: legien to stemps grãs lissons dins lur cor la sauieza e bonesa de nostre sen yor. deu. Per que consellaua ell matex: que tot seruidor de deu: a mas molt: e tingues aytals vigi lies: es presentas al senyor: diẽt li senyor: vetme açi: que vinc ala tua scola: a oir la tua honorab le lisso: tu saps quet plaura legir O diu sanct Effrem en vn seu sermo: e com es ben porc: e indi gne de deu aposehir: aquell qui en aquesta sancta scola no vol venir: e continuament profitar.

¶ E diu que los sancts monios apres matines no dormiẽ. mas stant aionollats: o en peus dres sauen lur cor alt: al sobiran mes tre presentantse aell. E dient li senyor: açi es lo teu peccador: q̃ spera atu: e diu que lanit apres: que lo cors es reposat: e de mati apres loffici diuinal: fins a ora de meniar es lo temps fort abte per exercitarse en aquestes sanc tes vigilias E diu que tot religi os se deu tostemps leuar amati nes: e deu offerir a deu la delec tacio del seu dormir. E qui aço continua ab la vigilia contem platiua seguent: no pot esser: q̃ dins poc temps: no aconsegues ca grans dons de deu. e diu que en qualque temps: que lom sa senta lo cor tocat per deu: tãtost

lom se deu leuar al senyor:e pre sentarse humilment aell. E diu q̃ aquell temps es appellat:glo riosa religiosa:e precioſa vigilia e diu que stigues en totes aqlles maneras:quel spirit te inspirara e raho consentra dient ço que lo senyor consentra dins tu.

¶Capitol. ccc. xv. Qui mostra quins son los fruyts preciosos dela solitut:e cõtemplacio.

Os precioſos fruyts dela solitut:E deles grans:e deuotes vigi lies:sõ molts.¶E pri merament neix de q̃ conatença dom mater:q̃ es vna dles asenyalades gracies dl mõ Car de ignorancia dom mater: neix presumpcio:e superbia:e a pres amor dessi mater:e infinits altres mals.Car diu sãct grego ri:que quant deu te trametra en la anima:aquell precios lum de propia conatença de tu mater: lauors veuras que aquis leua la tua cõsciencia:qui acusa:e pre senta al teu enteniment:tos infi nits mals: qui son dins tu: los quals vists per lenteniment:tã tost iutge la raho hom adempnacio:e de qui ix cõtrictio: lagri mes viues:dolor:e desplaer:dls mals fets:e lauors lom per for ça sa humiliar:sots la rigor d̃ no stre senyor deu:e recorrer ab to ta reuerencia ala sua misericor dia.maiorment quant lom ple namẽt veu la profunditat desos mals:qui son sens tot terme:car com diu sanct Agusti aço sapies per cert:que aquell quis conex be:ell veu si mater ari conrom put:que no ha mal al mon:per gran que sia:que ell nol fahes. sino que nostre senyor lo reffre na:per la sua gran bonesa. Mo resmenys veu:quanta es la pro pria maluestat:en quãt tot iom se leira caure:sots qualque tẽp tacio.dela qual sia temptada la nostra anima:sis vol per la carn o per lo mon:o per lo diable:ne iames no es temptat que no cay gues:per ta viltat gran:veuras encara:que est bestant aconrom pra tot lo mon:si nostre senyor den not hagues artat: e stret: e reffrenat en tota part:hon te pu xes girar.veuras encara:que de tots quants dons nostre senyor te dona:de tots vsas mal:E en gran menyspreu del teu creador E totes les inspiracios diuinals foragites de tu mater.aricom si fossen del diable.veuras encara tots tos iuhis del cor:ari repro uats:q̃ tot quant veus ne hous ne saps dels altres:tot ho giras en mal:veuras q̃ tõ cor no es si no vareil de turc.o de veri mor talq̃ tostemps penca mal presu mer mal proposa de fer mal. E volria fer mal sens fi:e sens to ta manera. veuras ta lengua es ser coltell dl diable:qui de totes parts talla:naffra :auciu tot ço que pot:sens tota misericordia. veuras que no es sino pura re-

bellio:e vituperi d deu:e pregōt infern ple de peccats: e de tota maledictio. en que mes dones q̄ fer a deu quet reffren de tu matex: que no quet desliura. dels altres inimics veuras que no cōtrestant que es axi maluat: en cara tes vitiates: que tos peccats no sien res: e que los mals dels altres sien maiors sens fi. E que si nostre senyor te fa be: e misericordia: que faço que deu: car ell tes tengut mes q̄ atot altre: veuras que auorrexs tota penitēcia e reputes que obres penals: son oradures: e ypocrasies: e q̄ viura en delits: e en plaers es cosa necessaria: e rahonable: e q̄ sens aço negu no pot bē viure: ne passar: e per consenguent veuras q̄ auorrexs tota ꝑsecucio: e de iectio de tu matex: e vols e req̄rs honors: e delits: en tot ço que lo teu cor troba plaer. E de aquesta conaxença ten clara dessi matex: nex enlo mon auorrimēt dessi matex. e aquell sanct hoi: deq̄ parlaue iesuchrist. Johannis. xii: dient que aquell qui si matex airara: aquell saluara la sua anima: ꝑ q̄ diu cassiodorus: sobre lo psaltiri: q̄ ꝑadis desta vida es solitut: e p̄gona vigilia: car obre al hom lull del cor: aconexer sos mals: e quant han durat: e quāt ha ꝑdut: que poguera hauer gōyat e de present en quin stament es: e quant pēça los altres sācts qui son: ne quins son stats: ne ell quant es luny de lur vida: be naraho de hauer gran dolor: e contrictio: de humiliar tostemps denant nostre senyor deu: e de tostemps plorar: la sua gran misericordia.

¶ Capitol. cccxvi. qui mōstra cō desta contemplacio ix lo precios fruyt de lagrimes.

Prouoca molt alhom la solitut: e la vigilia: e conaxença dom matex: a grans plors: e lagrimes: qui tant plauen a nostre senyor deu: que per aquelles quant ixen de cor dret: lo sēyor beueyt leixa los peccats Aquestes lagrimes venen al hō ꝑ special gracia de nostre senyor deu: qui tostemps lauē lom dins desos mals: e continuades: fan lom venir a altres lagrimes: q̄s appellan de dolor: segons q̄ diu lo sanct abbat ysac: q̄ axi en dolçerē lo cor: quāt lo peccat nes fora: e la gracia del senyor es dins q̄ tostemps abunden en lom: en qualque cosa: que lom fassa: raho car la influencia d̄la diuinal gracia: q̄ dins la anima es: axicō afont los fa brollar: e exir axi poderosamēt per consolacio d̄ aq̄ll en qui: son per senyal del ligament amoros: q̄ es entre aq̄ll: q̄ les ha: e lo seu alt creador: e spos dela sua aīa iesucrist. E posa lo sāct abbat yllariō: q̄ en special a q̄stes sāctes lagrimes ixē de. v. differēcias: e ꝑtides q̄ foren enla creu d̄l nostre saluador. car diu q̄ q̄ enla part alta dela creu: deus

pençar com es aquell eternal pa re e senyor per lo mon iniuriat: e vahent tanta patientia en lo be neyt senyor e tanta malicia en nosaltres: e tanta desconaxença negligencia que mostren en ser uirlo. Seguexse que tot lo cor se deu obrir e dolorar: e aytant en lagrimes abundar com mes veu e pença en tan grans iniu rics: com lo Senyor reb de nos tostemps: e aytant com lo cor ñe mes vol e ama la sua amor cla sua alta reuerẽcia. ¶ En lo peu dela creu pença quanta ani ma perex e va aperdicio tot iorn per les dites iniurias e ignoran cias voluntarias: comeses con tra lo senyor. Bonchs anima caritatiua: nos deu tota conuer tir en lagrimes: vaent tanta per dicio e dampnacio de tanta mes quina de anima: serts hoc. E axi plorant por lo senyor proud car atirarne moltes: qui defet son en ma dela mort eternal.

¶ En la part sinestra pença tot lo cors miserable dls mesquins qui son e viuen en lo mon: en tã tes penes e miseries. ¶ E pença qui pora dir quãtes penes e tur mẽts soffren: en sta vida molts sens lur culpa. Qui pot pençar quanta persona de be: e de ver gonya ha vuy en lo mon tur mentada per malalties per po bresa e fam: set: fret: captiuitat: persecucio infamies: e per altres infinits mals: qui no han negũ refugi ne cõsell: de neguna part del segla. Bõcs qui aço veu nos deu tot conuertir en lagrimes: ha uent compassio de aquests ay tals: supplicant al senyor beneyt que ell per la sua pietat los aiut

¶ E en la part dreta pençaras: quant es luny de paradis: ne que es paradis. E com lo pare celestial ta fet per hauerlo: e tul te tols tostemps per la tua vi da: en tant que tot iorn ten lu nyas mes: e mes: et acostes po derosament a infern. ¶ O deu: e qui nos deu aci tot confondre e regalar de lagrimes dolorо ses: quant se veu en tal mal sta ment. ¶ E iatsia que be visques de fet: encara tostemps deus pẽ çar: e estimar que est mal e pec cador: e adeu desconaxent: e di gna de infern: per que ton cor se humiliu denant nostre senyor deu. ¶ E haies raho de parlar denant lo Senyor del cel. ¶ En lo mig dela Creu pençaràs lo Saluador crucificat: e dolorat: meynspresat e tot nuu per amor de tu. E aqui poderosament te percudiras lo cor: e reuendras en lagrimes: pençant que tan tes dolors portalo glorios: e so bres iginocent Senyor: no per si mater: que anc no comes negu na culpa: mas portales per tu: e tal que les offeris adeu lo pa re per tu: qui e res noli podies satisfer de tos mals. ¶ E per tal li representa ell: aquelles re

uerents e beneytes penes sues: pertal q̄ lo pare seu les acceptas e les rebes en sort e en paga: per aq̄lles que li deuies p̄ tos grās mals. E açi pregonamēt pença: quāta cōpassio li deus hauer en con cor: e quantes lagrimes de uen gitar tos vlls: q̄ p̄ tos mals: aytal senyor sia stat ayi verat turmentat e mort. E segurament si per altra rao: no deuia hō anar çercar solitut e vigilies: aq̄sta sola hi es bastant: ço es per lo plorar e planyer lo nostre saluador quitants: e tan grās mals ha soferits per nos: en la sua sagrada mort hoc en cara pla sua vida la qual tota estec dolor: mēysprcu pobresa: penitencia: lagrimes: e miseries corporals: ayi com ha uem adeclarar largament: en lo libre quis appella: dela vida de Jesu christ.

¶ Capitol. ccc. xvij. qui monstra cō destes lagrimes neix en lom mundicia de cor e que conserua la dita mundicia.

E aq̄stes tan virtuoses lagrimes: diu lo sanct abbat ysac: neix mundicia de cor: qui es vna deles pus asenyalades gracias: q̄ lom ha: en esta p̄sent vida. Car lom qui ha lo cor net: es ver ignocent: dins lo qual deu abita: aq̄ ha tostēps exercitamēts de merits e de virtuts aytal hō tostemps viu alegre car la consciēcia nol remort en res aqui tostēps esta ençesa deuocio. E a aytal reuela deus sos secrets: e li ensenya special amor. E li dona desi mater: alta e singular conaxença. Aquesta virtut e beneuyrança: pertany en special apersones religioses: cor son diputades al seruey de deu: ells ꝓtracten les coses sanctes: ells son lum del poble: e mirall d̄ pfectio: e vaxells dels thesors de nr̄e senyor deu. E si la p̄sona religiosa no ha aq̄sta mundicia: ell es p̄jor: e el pus leig vassell q̄ al tre quis tropia almō. E aço p̄ tal. car ha trēcada adeu la fe e corrōp pus fortmēt lo poble de deu: q̄ neguna altra p̄sona: segons q̄ diu sanct Gregori. E deus assi notar: que aq̄sta mūdicia se engēdra en nos: per grā guardia del cor. Car iatsia q̄ bons: e mals: p̄ força haiam souint vils cogitacions: segons q̄ diu sanct Gregori. Empō als bons nols nohen: mas als mals: raho es. es: car la mala cogitacio e lerge tēptacio: solamēt nou a aq̄ll qui la consent: e si adelita: o desitge ab lo mal delit: la mala obra. Mas aq̄ll qui decontinent que sent en si mala cogitacio la fora gita dessi mater: ab esforç de tot si mater: a aq̄ll noli nou la mala cogitacio ans li p̄fita en fa d̄ son prou. ¶ Segonamēt se conserua en nos mūdicia de cor: per ben guardar los vlls el oir els altres senys. Car diu sāct Gregori q̄ si la guardia dels senys: no es en lō: null tēps no sera net de cor.

car ꝑ los sẽys diu q̃ entra la mor en la aia. E ꝑtal los sancts fugiẽ als deserts: e amauen solitut: e separacio dels homẽs: quãt erã en loc poblat: ꝑ tal q̃ no hagues sen veure ne oir les miseries e dolenties: e occasions d̃ tãts mals cõ son entre los homens. Deya sanct yllarion abbat: q̃ gran disposicio daue deu al hõ de esser perfet: lo qual tostẽps desiaue de esser luny dels altres. E aço per lo gran perill: q̃ es en viure ne conuersar ab les miseries: e deffalliments: e prouocacions dels mals: qui son en les gents del mon. Car deya ell: elegexte quit vulles: e guarda quit plaura mes. Car per be q̃ hages elegit ala fi veuras: que tota carn es miseria: deffallimẽt: e sepultura dins pudent: per be que sia de fora daurat tot lo mõ vol viura en franc: e en libertat: tot hõ vol fer asa guisa: no trobaras en res humilitat: ne negu no va dret a deu. E doncs deya aquest: que deu hom presar los homens: e sien quis vullen Deya sanct bernat vn pençamẽt he hagut qui souint me aconsola. E es aquest q̃ vn dels grans solasos: e plers del mõ es companyia de noble: e de car amic. e per tal car iames ab persona mortal: no trobaras aytal solas: atot hom son aspre: sino aytaut com caritat me força: de ensenyar me amoros: e no vull companyia de negu. E per tal pens que en lo mon no hage sino solament deu: e yo per que ab aquell parle: ab ell me aconsell: a ell cõpte mos mals. e bens: luyant mõ cor de tota altra creatura e despuys que aço fas trop mi matex tostemps alegra: nom es viares que sia del mon: mes que sia en en paradis ab lo meu senyor: al mig dels sãcts angels

¶ Capitol. ccc. xviij. qui mostra com de mundicia de cor ix vera contrictio de nostres peccats.

Procura encara çertament mũdicia de cor: contrictio de cor: axi cõ la lima leua lo rouell del ferro: tostẽps que ab ell se fregua: axi la contrictio leua del cor de poc en poc los peccats: e tãta poria esser la ꝯtrictio: que de tots punts purgaria lo cor de tots peccats. ¶ Quartament li procura: deuota e humil: e vertadera cõfessio. Car aquest sanct sagramẽt: procura gracia de deu: q̃ lo cor purifica: el fa tot tement: e deuot segons q̃ diu sanct Agusti. ¶ Quĩtament purifica lo cor: correctio humilment rebuda del christianisma. Car diu sanct Hieronym que la humilitat que lom ensenya: rebent la correctio: e la bona voluntat: que lom aytal ha a deposar sos peccats: e esmenar si matex: lo purifican tot denant nostre senyor. ¶ Sizenament purifican lo cor oir ab plaer la paraula de deu: e legir volenter

les coſes de deu. Car deu ha da da tanta virtut ala ſua paraula: que altera: e munda e purifica lo cor: de aquell qui la ou e la lig ab reuerẽcia: ſegõs q̃ poſa ſanct Ambros en vn ſeu ſermo. ¶ Se tenament hi aiuda molt: deuo ta: e feruẽt: e cõtinuada oracio a deu. car cõ dir lo ſanct abbat io han: oracio leueig es ỏl cor: e ari com lo foc purifica lo ferro: ari la oracio feruent purifica lo cor ỏl hom. E ari mater deya ell ve em q̃ grans orados ſon toſtẽps ſpirituals: e eleuats en alt: e no ſentẽ res dela carn ne dela terra ¶ Auytenament hi aiuda molt tribulacio: car lom tribulat. tot ſe ſtreny: e ala fi ſi bon hom es a deu ſe ha agirar: e deu lo haura adeſliurar e ell no pot hauer deu ſi donchs no li apparer denant tot net. pertal deya Origencs a ri. O beneyta ſia la tribulacio: car ella ſalua aquells: qui los de lits porten fins a infern. Gran inimich de natura humana diu aqueſt: es lo carnal: e mundenal delit. Car tapa lull del cor al hõ e ab lull: tapat dançant: e ballãt porta lom ala forca: ſi doncs tri bulacio nol empara: q̃ li deſtap lull el port adeu aquil faça recor rer. ¶ Apres procura mundicia de cor: penitencia: e auſteritat. Car com dir lo ſanct abbat yſac deiuni: e vida aſpre: granera ſon del cor. ne al diable hi troba re pos. Car toſtemps abita en a quells: qui ab delits abiten: e q̃ ſon molls: e in diſpots acontraſ tarli. E pertal dir ſanct pau ad e brecos: que aquells qui ſens aq̃ſ ta. creu: e turment viuen: prop ſõ de mort. Car dir en altre loc. q̃ aquells qui ſon de part de Je ſu chriſt: la ſua carn han cruſifi cada. pertal que los vicis ne gi ten: qui la fan in munda denant deu. Bonchs amem penitencia: e ſiam nets de cor

¶ Capitol. ccc. xviiij. Qui mõſ tra com aytal dolor es part de penitencia: y com penitẽcia nos es fort neceſſaria

PEnitẽcia es virtut ma açarant la carn: e do nant li afflictio: ptal q̃ li ſia obedient en les coſes qui ſon anos. neceſſarias: a ſalnar les noſtres animes. ¶ E pertal diu Cipria nus enlo ſermo primer de corec ma: que la penitencia que deu ỏ mana denos: es hauer dolor al cor: de les offenças de deu: e aq̃l les veniar ab aſpradat de vida: ari com ab abſtinencias de tots ſolaſos deſoneſts: e carnals. hoc encara per abſtinencia dels ho neſts: e treballar la ſua carn ab aſpre meniar: e meſurat: e ab aſ pre veſtit. e iaure Car com diuẽ los ſancts Doctors: les penes q̃ nos ſofferim en eſta vida volun tariament: per amor de noſtre ſenyor. molt li aſuaugen a perdo nar anos los noſtres peccats.

axi com appar del deiuni: e peni
tencia que faheren aquells de
Nimue. E de aquell q̃ feu dauid
e acap rey e daltres sãctes ꝑsoẽs
car aço volia dir ioel ꝓfeta quãt
de part de nr̃e senyor deu: nos
deya axi. Conuertiu vos ami de
tot vostre cor en deiuni e en plor
e en plant: e tellau les vostres co
ratges. ço es haiau dolor en lo
cor: e plorau denant nostre seny
or deu que haueu tant offes e de
iunau e afflegiu la vostra carn:
ab aspredats e ab penas moltes
e no retengau males voluntats
ne ameu carnals desigs. ¶ Car
diu sanct Pera q̃ los delits car-
nals tostemps obrẽ: e fan qualq̃
mal contra la nostra anima: per
raho de aço deuẽ star fort: acta
nents al dit de Job: que parlãt
de aquells qui no amẽ peniten
tia: ne aspredat en res ans tos-
temps sercan delits: del quals
diu que apres q̃ han la sua vida
per algun tẽps passada per pla
ers: deu soptosamẽt los tramet
la mort: els gita en les ꝑpetuals
penes de infern. ¶ O diu sanct
Agusti: o qual hõ es al mõ orat:
quis dege dar solasos ne plaers
nes dege molt alegrar: quãt pen
ça que no sap si sera dampnat: o
quant pença que per dolors e ꝑ
penes: los sancts hã gonyat pa
radis: e que los pus sancts nan
sofferides mes. E quant pença
que vuy en lo mon: deu dona
mes mals e penes: a aq̃lls que
enten asaluar: e mes bens tẽpo
rals: e delits e plaers: a aquells
que enten adampnar. Qui enca
ra se deu alegrar diu aquest sãct
quant pença sa mala vida conti
nua en perills grans: en que viu
e veu tants mals atotes parts:
e tantes iniurias dar adeu los
homens plens de tants mals:
e de tantes miseries: e si matex
pijor e sap que ha auenir per for
ça a aquell destret inhi: de nos-
tre senyor deu: al qual avenir
han paor los iusts e los sancts.
Car com diu Dauid aqui lom ꝑ
iust que sia: si appar peccador de
nant tanta iusticia: com es la di
uinal. Si donchs tota creatura
deu tostemps viure ab tanta pa
or: e dolor de cor: per bona ne ꝑ
iusta que sia: qual doncs es aq̃ll
tan foll: qui oblida penitentia:
e do tota la sua vida aplaers car
nals ne adelits. E maiorment la
persona religiosa es en aço mes
culpable q̃ altre. en la qual deu
apparer penitentia: e tot senyal
de meynspreu dela carn: e del
mon: si en ella appar: que am la
carn: e lo mon: e la sua vanitat.
Recompte Simachus en lo seu
tractat de meynspreu del mon:
que per grans inconuenients e
scãdols era hagut entre los sãts
monios que negu demenas: so
las ne delits segõs la carn E iat
sia q̃ auegades fos ꝑmes q̃ los
monios exissen en lort: a veure:
ꝑlo cor espahir. Empo anar aue
ure parẽts ne afer ꝯuits ne lõga
mẽt ꝑlar: ne trufar ne burlar ne

íuguar:ne correr ne ſaltar:ne alt
cridar aço no fora per res pmes
agrã ne apoc: ans caſcuna de a
queſtes coſes:eran reprouades
e reputades agrans diſſoluciõs
e mes pertanyẽts aſeglars diſſo
luts.q̃ no abons religioſos:car
no goſauen nodrír ca:ne gat:ne
auçel:ne negun animal:ne exer
citarſe:ſino en coſes ỏ pura ho
neſtat. E aço era lur ſolas: e tot
laltre appellauen: cõfuſio e ver
gonya e grã ſcãdol dels menors

¶ Capitol.ccc.xx. qui poſa que
ſon tres parts de penitentia e
tracta que es contrictio.

NOta que penitentia
tanca en ſi.iij. punts
los quals ſon contric
tio:confeſſio e ſatiſfa
ctio. Contricio ſegõs
que poſa ſanct Auguſti: es dolor
del peccats q̃ hom ha fets:ab p
poſit ỏ guardarſe:q̃ dequi auãt
no ſi torn. E la dolor aq̃ſta deu
eſſer principalmẽt en lom p deſ
pler dela offença feta anſe ſeny
or:mes que p la pena. E p raho
de aço quant la noſtra carn:toſ
tẽps es pus indinada a hauer
cõpaſſio deſſi matera: mes que
amor de deu:per tal la raho del
hom:deu la dolor aq̃lla tirar ay
tant cõ por:que ella ſia en lom:p
rao dela offença feta adeu. E p
aço deu ſuplicar anoſtre ſenyor
deu:de tot ſon cor:que li do ve
ra contrictio:e aytal com es me
ſter ala ſua ſaluacio. Car ſi lom
non ha culpa'es ſua:car ell ſi ha
poſats empatirs. Car noſtre ſe
nyor deu:es apparellat de darla
al hom: toſtẽps q̃ lom faſſa: ço
qui en ſies ço es q̃ la deman ab
inſtancia:e ỹtinuament:e que ſe
abſtenga de peccat: e q̃ faſſa al
guna abſtinencia:e aſprecat:q̃ li
offira tot ior: per veniarlo de
ſos peccats e malicias. E deus
açi actendre: q̃ fer aytals coſes
no es de gran carrec anegu. ma
iorment adones religioſes: que
ia deuen eſſer veſades affer pe
nitencia. No res meyns: de na
tura es de dones: no molt me
niar:ne molt beura p que abſte
nir:ne diunar nols es molt greu
pena E com dix lo poeta Oracio
tota bona dona es abſtinent:e
com sien apaſſionades: nols es
gran mal ſoferir penes ſouint.
Empo per la mala fembra: nos
seguer esta ley: Car no es bona
dona. E per aço la fembra mala
vol toſtemps gualdir:tirar rega
nyar:e mentir:per q̃ tart es que
mala fembra:haie contrictio.
Car en tan varell dolent: noy
vol deu poſar tan precioſa ioya
com es vera contrictio:ne vera
penitencia. ¶ Mas la dona de
deu:no ſolament vera cõtrictio
li dona noſtre ſenyor deu: ans
encara la apporta a vera penitẽ
cia:e a vera confeſſio.

¶ Capitol.ccc.xxi. qui moſtra q̃
es confeſſio ne que requer e aço
que ſia vertadera.

Confessio vertadera es anos necessaria: ꝑ la ordinacio diuinal: e per lo manamẽt de sancta mare sglesia: q̃ mana q̃ almeyns cascũ any: cascu sia tengut de cõfessar: e de cõbregar. E la confessio cõ sia sagramẽt special dat per Jesucrist ala sancta religio xp̃iana ha tanta virtut: q̃ tostẽps q̃ lom la reb deuotament e vertadera: deu li dona special gracia sua en la anima. E vltra aço q̃ ꝓcura molts dons: e moltes gracies d̃ nostre senyor deu. E nota açi que la ꝑsona deuota: no solamẽt se deu confessar vna vegada lany: ans li consell que souint per tal que axi humiliu la sua anima al seu creador: e acõseguesca la sua special gracia e misericordia: es aiust mes ab lo senyor beneyt. E deus saber que la confessio: deu hauer totes aq̃stes condicions: ço es que sia voluntaria. E si lo cor noto diu: sapies q̃ tes mal senyal: e leuors lo deus fer volũtari. axi que lenclins auoler la. Car iatsia q̃ no la vulles: no res meyns nest obligat de ferla: e de voler la: e de sobergaiar ala malicia de ta voluntat. ¶ Segonament deu esser vertadera: ço es q̃ no digues sino ço que has fet Terçamẽt sia humil e sens questions e sies apparellat de star: a tota penitẽcia: e iuhi del ꝯfessor ¶ Quartament deu esser pura: ab dreta intencio: ço es ques fassa per gloria e honor d̃ deu: e no per ypocrisia. ¶ Quintament q̃ no dubtes en la fe en res: e que cregues: q̃ per aquella ꝯfessio acõseguiras remissio de peccats: e la gracia d̃ nostre senyor: e maior q̃ de bans. sin est be apparellat e dispost. ¶ Sizenament que sia clara: sens amaguatalls: axi q̃ no calls negun peccat ne neguna çircunstãcia quel agreuie: ne parles en general dient q̃ si has furtat q̃ has peccat ꝑ auaricia: ans deus dir q̃ has furtat: ne cõ ne aqui: ne ꝑ que: ne quãt: axi q̃ lo peccat sia dit de tots pũts: ab totes les suas çircunstancias agreuiãts en altra manera si per v̄gonya scientmẽt hi calles res: aytal confessio es falça: e ficta: e est tẽgut de confessarlo altra vegada. Nota q̃ lo peccador: quãt se posa aconfessar: deu pençar q̃ ell es digne: Cent vegades e mil de caure en infern: ꝑ sos grans mals: q̃ doncs aq̃ll glorios senyor: e beneyt nostre senyor deu: ꝑ la sua grã benignitat: vulla tan grans penes: e mals ꝑdonar: ꝑ la v̄gouya e humiliacio: q̃ hom fa dessi matex en la cõfessio diẽt sos peccats. Seguramẽt si hom hauia seny: ell ab tot son studi: e saber e voler: se deuria pẽçar: q̃ pura dir sos peccats: ala maior cõfusio e vergonya sua: q̃ pura al mon: per ferna plaer al senyor beneyt. E per descarragar se del peccat: e ꝑ atenyer tant de guany spiritual: cõ guanyaria a

quell qui scientmẽt reuela:e descobre sos peccats claramẽt:e pura e sens tota cuberta. E be es dolent qui aço sap:q̃ falçament vinga ala cõfessio:ne per aço no vull dir:que lom no dege hauer vergonya de sos mals:ne que p la vergonya call sos mals: nels cobra ab paraules obscures: e palliades:mas p la vergonya se humiliu denãt nr̃e senyor deu: contra qui ha peccat:e regonega ses malucstats. ¶ E axi conega quanta gracia li fa lo senyor beneyt:qui p tan poca pena: li remet:e li pdona tan grans e tãleigs peccats:e mals. Ans consellen açi los doctors:q̃ sciẽtmẽt sen vage cascu a confessar:a aqll de qui haura mes vergonya: si doncs no apercep:q̃ la vergõya li faria callar lo peccat. ¶ E deu axi mater q̃ per la vergonya callaria defet:les circunstancias agreuiants aqll.

¶ Capitol.ccc.xvij.qui monstra que es confessio ne q̃ requer a aço que sia vertadera.

REquer setenamẽt vera cõfessio:q̃ sia dolorosa e ligada ab molt despler: del mal fet. Car aytant cõ ella es pus dolorosa:aytant plau mes anostre senyor deu. E per lo cõtrari:quant lo confessant ha de sos peccats meyns despler:e remembra sos peccats ab plaer:e posa son fet ab truffes:e en burles:aytant es sa confessio pus irrisoria: e contẽptiua de deu. E aytant pcura mes deu:contra si mateix: axi que de aqlla part de hon deuria reportar gracia e misericordia:reporta ira: e iuhi cõtra la sua aia. ¶ Auytenament deu esser discreta:ço es q̃ lom sia abans ques confes: ben pencat en sos peccats:e en ses circũstancias:e recorrer al millor confessor q̃ pugra:per tal que no sia mal conscllat. Car cõ dir lo Saluador: si lo sec guia a altre sec: ab dos cauen en lo pou:o en la fossa. ¶ Nouenament deu lom axi acusar si mateix: q̃ no acus a altre:nclo confessor no deu demenar qui es aqll:ab qui lo peccat ses comes:si doncs p laltra persona lo peccat nos agreuiaue fort:axi cõ es de aqlls qui peccã ab mare o abª germane: o ab parenta:o de aqlls qui hã esuahit hom ecclesiastic:o corronat: qui maior peccat cometen sens comparacio:q̃ no si semblant pcusio o inuasio fayen en altra persona ¶ Besenament deu la confessio esser fundada sobre bon pposit: e ferm axi q̃ lom propos de qui auãt:de pugnar ẽtra tot peccat: e de guardarse de mal: aytant cõ pugra ¶ Onzenamẽt deu lom esser aperçebut:que sapia totes les circũstancias dels peccats: qui son aquestes. ¶ La primera es la edat:çoes q̃ mes pecca lom aytant com mes anys ha: e mes seny. ¶ La segona sies en negli orde ecclesiastic: o en matrimo

ni:mes que fora matrimoní:ne cas q̃ carnalmẽt peccas: si dõcs no era en pus alt orde o stamẽt: axí com es preuera o religios.
¶La terça sies siencia.car aytãt cõ la persona es pus scient mes pecca. ¶La quarta es lo temps car mes pecca en tẽps de coresma: fahent cõtra deu:o en altre sanct tẽps que no en altre tẽps.
¶La quinta es per scãdol:si ha peccat publicamẽt:o amagada: car aytant cõ maior scandol:o mal exempli lom dona dessi mateix:aytant pecca mes. ¶La sizena es lo nõbre: car qui mes pecca:e mes vegades cau en lo peccat: mes pecca continuament.
¶La setena sies la triga.car qui mes triga de leuarse de peccat: mes pecca:e qui mes hi perseuera mes sera punit. ¶La vuytena es si la intẽcio de aqll qui pecca es pijor: aytãt es pijor lo peccat
¶La nouena sies lestament.car aytant cõ lom es posat per deu en grã stament: aytant es pijor son peccat: per raho desta circũstancia:si les altres circunstancies son eguals. ¶La dezena sies quant lom peccca ab meyns inclinacio.car axí cõ la gran inclinacio e occasio comet maior iniquitat:quãt es en aquesta part.
E per tal diu la sancta scriptura que nostre senyor auorrer molt pobre argullos:e vell luxurios: e ric mõsonaguer. Car cascu de aqsts ha meyns occasio de caure en los dits peccats:que altre hom.Agreuie encara lo peccat lo loc.car mes pecca lom faent mal en la sglesia que fora. E axí dels altres locs sancts. Axi mateix la manera del peccat: pot agreuiar lo peccat per moltes vias:segons que les maneras son moltes:e diuerses e males: e pijors:e pus temptatiues:e meyns presants anostre senyor deu.

¶Capitol.ccc.xviij.qui posa cõ se deu hom cõfessar e star la persona quis confessa e com deu començar al primer manament.

1 A persona quis confessa deu star aionollada als peus del confessor. Si es hõ deu tenir lo cap descubert.Si es dona deu star ab lo cap: e cara cuberta elos pits:e tot lo cors sino la boca girada al costat del confessor:e no iames stant de dret en dret:cara p cara:e deu axí comẽçar. yo peccador: o peccadora: me confes adeu:e madona sancta Maria:e amonsenyor sanct Pera:e a sanct Pau:e atots los saucts:e auos pare: de tots los meus peccats:quim membren:e nom mẽbren.E en special me cõfes adeu e auos. Primerament que hc offes nostre senyor deu en lo primer manamẽt.car nole amat:honrat: temut:seruit: e obeit:axí com aleal seruidor seu: ans le offes faent deus estrãys amant mes mimateix: e altres creatures:q̃ aell:e mes amat of

fendre aell: q̃ no als homens. E
prepofant la amor de mi mater
e daltres creatures ala fua. E cõ
tra lo feu fanct manament pri
mer faent deus ftranys: cõfiant
en fompnis: enfenyals e en eſter
nuts: en ſtelas: en noms: en cõ
iurs: en ſorts: e en altres coſes: q̃
no en lo meu creador. Si has
peccat en neguna mala art: ari
cõ en nigromãcia: o en ſemblãts
dígues ho açi daramẽt. Cõfes
me encara pare adeu e auos: q̃
no he retudes gracias al meu ſe
nyor: dels ſeus grans: e aſenya
lats: e continuats benifics: ari
cõ ſom obligat: ne hepẽçat com
ma creat p̃ ſa merce: e conſeruat
ſens neguns merits meus. e go
uernat: rehemut: e rehebut ſo
uint apenitẽcia: e ſperat a eſme
nar me mala vida: e ari ð molts
daltres benifets perſonals. ne
pens en los ſeus ſorts iuhis: ne
enço en q̃ ell me mane entẽdre e
pençar toſtemps: ço es en fer la
ſua ſancta volũtat. Confes me
encara pare: q̃ nol anomẽ ab a
q̃lla reuerẽcia: que deig: e quãt
lo veig en mans del preuera: o
pas denant ell paſſant p̃ la ſgle
ſia: o encontrant lo per la vila.
quant lo preuera lo aporta. acõ
breguar: o quãt og tocar lo ſeny
en la ſgleſia nom aionoll en ter
ra: faent li aq̃lla reuerencia que
la creatura deu fer al Creador
ſeu: ans li ſon fort vila: e deſco
narent: e digna de grã confuſio
e peua: per quẽ dic ma culpa a
deu: e auos pare.

¶ Capitol. ccc. xxiiij. qui moſtra com ſe deu hõ confeſſar dels altres manamẽts de deu.

SEgonamẽt me cõfes pare adeu: e auos del ſegon manament de deu: q̃ es no iuraras lo nom de deu en va. Car moltes vegades le iurat: en ſon fort vicios: e p̃ no res lo iurtot iorn em ſom p̃iurat diuerſes vegades. Açi digues ſi teſt p̃iurat en cort: o fora cort: o ab interesſer daltre. Açi encara digues ſi has blaſfemat: ne mal parlat: ẏtra noſtre ſenyor deu: o ſi has murmurat en res: ne renyat diſton cor: o dita qualque paraula ẏtra la ſua reuerẽcia. Ari cõ auegades ẏtra lo tẽps dient q̃ no fa bon tẽps: e que no plou quant denria: o ſemblãts coſes: o que not tingues p̃ pagat de deu: o ſi has iurades les parts de Jeſu chriſt: ari cõ lo cap: fetge: o vẽtre o per altres parts vergonyoſes o ſi has renegat per felloñia: o ſi li has res votat: ne p̃mes: que nou hages pagat: o ſi ha res iurat: qui ſia ẏtra caritat: ari com no res p̃ſtar anegu: o no fer fermãça: o ſemblãts coſes. Digues encara açi: ſi has trẽcada anegu fe: ne homenatge: o reuelat ſecret quit fos comenat. Car tot aço toca lo ſegon manament: e ſiu has: digues ala fi del manament ari p̃ que men cõfes adeu e auos; en dic humilmẽt ma cul

pa. ¶ Terçament me ꝯfes adeu: e auos pare: del terç manament ço es q̃ no he colt lo sanct diumẽge: ne les festes menades: per la sancta sglesia. axi com deguera. Açi digues en quãtes occupacions test occupat: ne si tes mes en iuguar o enballar o en altres occupations males: ne si has feta fer feyna ata cõpanya o si has aquell die oida missa alta: cantada: ne sermo ne quãt nas deffallit: ne sies vicios: ne ta cõpanya si ley fas anar almẽys ales grãs festas: ne en aquells sancts dies has entes: en examinar ta ꝯsiencia: ne ta oracio: ne en legir coses profitoses ala tua aĩa: o en dãpnoses: ne en quines dãpnoses has entes: en satisfer ala tua gola: o en altres viltats: mes q̃ en altres dies: o si has parlat en la sglesia: e torbat tu matex: e als altres: e poc p̃sat lo sermo: e poc honrat les coses sanctes: axi cõ alaltar massa acostarsi: cõtra ordinacio dela sancta sglesia: e axi deles altres irreuerencias moltes. ¶ Quartamẽt dic ma culpa adeu: e auos pare del quart manamẽt: dela ley ço es: que no he honrat mon pare ne ma mare: e si lo pare es viu: e la mare deus dir ta culpa si nols has honrats en paraules: o en çirimonias reuerents: axi cõ honrant los de paraula e basant los les mans: e sils has aiudat en lurs necessitats corporals: axi cõ los est tengut o tenguda sils est estat desobedient: en les coses de deu o en lurs bons cõsells: si ten has fet escarn: els has meynspresats e agreuiats per ta culpa: o si nols has demanat perdo: apres la offença. E tantost apres la confessio doney consell: o esmena: e si son morts q̃ no has pregat deu per ells: e lurs testamẽts no has cõplits: nen has aq̃lla memoria q̃ hauer deuries en tes oraciõs: e en altres bens: ans los est fort desconaxent: pença en tot aço cõ hi has peccat. Item digues ta culpa: si has infants: si nols has nodrits atembre deu: ne amarlo ne has tes cõpãyes ĩformades: nels has ensenyat lo pater noster: ne la aue maria: ne los fonaments dela sancta fe: axi com est obligat. Item si no has infants digues ta culpa: si noy has patientia axi cõ deuries: nen fas gracias adeu. ¶ Quintamẽt te confessa adeu del quint manament qui es no auciuras E açi digues si has negun mort: o ꝯsentit en mort daltri ꝑ qualque via: o desijada de cor: o si est estat participant per consell: per fauor: o aiuda: que algu perdes mẽbre: o fama: o si has negũ mort per infamia: que li haias inposada falçament: e en totes estas coses: si fetas las has: digues la persona: el loc: el tẽps: e la manera: e axi deles altres çircũstancias: agreuiants lo fet. Si has rancor: ne mala volũtat anegu offes: si has cõbregat ans quet sies reconsi

liat ab la persona offesa: car aço es gran peccat. Si vedes la paraula anegu: si has perdonat de bon cor atota res: qui mal te hage fet: ne dit: ne hage offes per qualq̃ via. Si test massa plauit de ta muller: o infant: o missatge o seruenta: o vassall: ferintlo o asuahintlo: si has proposit de noure: o de veniar te de res. Si has procurat que fembra: no puxa conçebra: o apres lo concebiment: que faça auortiu. ¶ Sizenament te confessa del sizen manament: qui diu no fornicaras: e açi deus dir clarament si d̃ fet has comesa fornicacio: adulteri: incest: sacrilegi ab mõge: o ab dona dada adeu: o en altre peccat carnal pus leig. o si per anemoramẽts hi has iclinada altra ꝑsona: per sguarts: tocaments: letras paraules: o aballiments: o per qualseuol altra via indebita si has coneguda fembra: en tẽps que ha de se purgacio: o en temps de son part: o en dies sagrats e sancts. si has tu matex ꝓcurat a aytal mal: per mala cogitacio: o per vils paraules: o per tocamẽts sutzes: fets en tu matex: o en altres: o quins foren aquests actes: tot o deus dir per q̃ noy hage ney romãga negun peccat mortal amagat. Si has fetas alcauotarias: o sostengudes en ta casa: o tractades: en quina q̃ manera neguna turpitut: o dat loc per qualseuol via. Si iames est stat; ne has fet o tractat negun matrimoni amagadament: quis sia fet sens sebuda dela sglesia. ¶ Setenamẽt te deus confessar: del seten manament qui es: q̃ no façes furt: ne cõsentes que sia fet de gran cosa o de poca: o si poshexs res: quit sia sospitos e vẽgut de mal guãy axi per ioc cõ per vsura: ho has res trobat q̃ no sia teu: o si has mal acõsellat senyor: o hauẽt potestat de pendre sos subdits contra deu e iusticia si has res pres de decimes: o de ꝓmicies: o dela sglesia. Si est obligat adeutes. Si pagues be missatges: o seruẽtes. Si has res cõprat suspitos. Si est estat en guerras: o comeses batallas cõtra iusticia. si furtist lauors gallines: polls ochas besties: ne altres bens dels teus matexs. ¶ Lo vuyte manamẽt es que no faras fals testimoni. Açi diras: si has fet fals testimoni cõtra negu en iuhi. si has mal parlat de negu: e maiormẽt contra papa: o cõtra prelats: o princeps: o cõtra hauent regiment o senyoria o ꝯtra religiosos: o clergues: o pares spirituals: e açi te offir atota satisfactio. axi cõ del furt: aconsell del saui cõfessor: o si has tractat manipoli: e rebellio contra senyoria. ¶ Lo noue no cobeiaras la muller de ton ꝓhisma: e açi diras: si has haguda cobeiança dela muller del altre: e si tant gran que haguesses fet lo mal si haguesses loc e tẽps Si defet nest anemorat: o si al

mal affer: has treballat: & fet qualque tractament: o despeses o sili fas senyals: o li dones raho de turbacio de son matrimoni: e açi parla pregonamẽt: e sẽs fictio. Car molts no cuyden pecar per la cobeiança solament cõmpo lo cobeiar pura esser pecat mortal. ¶ Lo desen manament es: no cobeiaras la cosa de ton ꝓhisme. E açi digues li has desijat hauer de tõ prohisme res del seu. ari com bou: mul: ase: casa heretat: o qualseuol altre cosa o has treballat a hauer ho En aquests sancts .x. manaments esta la primera part dela cõfessio.

¶ Capitol. ccc. xxv. Qui mostra com se deu hom confessar dels. v. senys corporals.

APres dels .x. Manaments me comfes pare dels .v. senys corporals: quels he mal guardats: ans souint he peccat fort greument per ells. ¶ E primerament per la vista: car diuerses vegades: e guardat dessa: e della: cobeiant aço: e allo digues açi en que hi has peccat. E ari mateix fermat lull en aytal cosa: o en aytal persona: en senyant oy: e rencor: per quẽ dic me culpa a deu: e a vos. ¶ Segona mẽt pare he peccat: en lo oir: car souint ma plagut oir coses vanes: vils: e sutzes: Digues açi quãt ne com. Ari mateix ma plagut oir mal de aqlls: eò aquell ey trobaua grã pler. digues açi com ne ꝑ quina manera. ¶ Ter çament me confes a deu: e a vos del odorar. car fort carnalment he odorades moltes coses. Ari com flors: roses: mosquet sueta per fums: e mi adelitaue fort sẽs negun esguart: que noy hauía a deu. ¶ Quartament me confes adeu e a vos. del gust: car son me adelitat molt: en mẽiar: e en beure: e tostemps me plauria hauer meniars specials: e delicats: e vi millor quels altres: e noy guart temps de deiunis: ne manera ne nodriment: ne he benehida la taula: ans que meng ne apres meniar: ne fas adeu gracias: aqll les a que son obligat. ¶ Quinta ment me confes adeu: e a vos: q̃ he peccat per lo tocamẽt. car he tocat desonestament ami mateix o a altre: per aquesta manera o per aquesta. digues aço tot clar e larc. car açi estan amagats grãs peccats. E ari mateix vltra los senys corporals: he peccat per la lẽgua: en massaparlar: en mẽtir en barallar: en scarnir: en mẽys presar als altres dient orreses mal posar entre prohismes: iactant mi mateix: e iutiant los altres: legoteiant: murmurant. manassant: e gitant maledictions: vituperant: reuelant secrets trufant: e burlãt: molt presant mes paraules: e callant la hon deuia parlar. Açi actena be cascu de a quests punts en special: Car en dona poria esser gran peccat se

gons la ꝯdicio dela ꝑsona. Per que pregonamēt pença en cascu dells. Apres lo peccat dela lengua me cōfes adeu: e auos dela mala guardia del cor. Car he pēçades moltes maluestats: em sō adelitat en aq̄lles: e specialmēt en aço: e en aço e pença açi largamēt en q̄ has peccat.

¶ Capitol. ccc. xxvi. qui mostra cō se deu hom cōfessar deles. iij. virtuts theologals e deles cardinals.

Confes me encara a deu: e auos pare: deles virtuts teologals ¶ E primerament de la sancta fe catolica. car nola he tenguda: axi fort e viua: e gran: com hauer deuria: ans moltes vegades hauent tēptacio dela fe son estat tot entre mi matex: e dubtos ꝑ mon poc seny: e poca ꝯsciēcia: em som fiat en coses contra deu: e nol he axi glorificat: cō som obligat e tēgut e com deu fer bon xp̄ia. Apres me cōfes dela segona: ço es que no he haguda en deu ferma sperāça: ans he mes sp̄at: en ma abtesa: e en ma riquesa: e de ma parentela: q̄ no dell: ne he pēçat ne sperat en lo regne de deu: ne he fetas obres per les quals hi puxa sperar ab bona ꝯsciēcia. Terçament me cōfes dela terça virtut thologal qui es caritat. Car cō dit he desus: no he amat ne temut nostre senyor deu: axi com hi som tengut ne pens ne acten ales grans e sobiranes gracias: q̄ ell ma fetas: e fa tostēps. Confes me encara q̄ no he amat mō prohisma de cor: ne li he donat bon eximpli en obres: ne en paraules: axi cō som tēgut: ne mos inimics he amats: ans los haguera molt mal fet si pogues: els he aportada rancor grā. em pero ara los perdo ab cor entrega: ꝑ amor de Jesu crist. Apres me ꝯfes deles virtuts cardinals ¶ E primeramēt de prudencia. car administre fort mal ꝯtinuamēt: los dons q̄ deu ma donats axi de natura: cō de fortuna: cō de gracia. Digues açi largamēt de aquests. iij. dons: tot ço quet menbre: e en special q̄ no sce ne vull saber: ço q̄ pertany ama saluacio: e visc cōtinuament en grā ignorancia. En special me cōfes adeu: e auos: q̄ no vull vetlar: e conexer les astuçies del diable e vençre mes temptacions: e visc axi cō asec nem sce confessar: ne sce quaix res de aço aque som tēgut: no sce conexer mos mals: ne fas neguna ꝓuidencia ala mort ne al iuhi de deu. Confes me encara adeu e auos: dela terça virtut cardinal qui es fortelesa. car no contrast ab esforç al diable: en mes tēptacions: ans lo leix regnar sobre mi: e fer asa guisa: a gran irreuerencia del creador meu. em leix vilmēt caure: tātost que son tēptat per neguna temptacio. He peccat encara que no som fort: ne patient en mes iniu

ries:e tribulacions:ans vinc so uint apunt de desperacio:ne ha en mi negun sforç: ans ma forta lesa gir amantenir fatuitats: e oradures e asostenir e deffendre mos peccats:e dels altres:entãt que de aquells mẽbrant me iac te:nen he vergonya de deu ne ò homẽs. Confes me encara a deu e auos:dela quarta virtut cardi dinal qui es iusticia p quãt no la mentẽ quant es loc e tẽps:ans p amor e per rancor ẋtra altre: la he impugnada publicamẽt: e a part per hauer ne mon entenimẽt. E per aqsta rao he ipugnats bons homens:e sostẽguts los mals: contra deu e ma cõsciencia.

¶ Capitol.ccc.xxvij. qui mostra cõ se deu hõ confessar dels obres de misericordia.

Encara mes me cõfes a deu: e auos: dels obres de misericordia corporals e spirituals. E primerament q̃ no he aiudat amõ phisima en ses necessitats corporals:ari cõ de menjar:de beura:vestir:e calçar:no contrestãt queu puga bẽ fer sens dãpnatge meu: e de ma casa. No he encara visitats los hospitals:ne altres malalts: ne los encarçerats: nels he aiudat trametẽt los almoyna:e aiudãt los per altre cap:o p amor de ie su christ. No he aiudat arembracatius ari cõ som tengut:segons la ley de deu no som anat asoter rar los morts:ne a consolar los trists e desolats e posats en ãgoxa e en treball. Confes me encara deles obres de pietat spirituals:car no he lexades deferm:e plen cor les iniuries rebudes: ans he pposit tostẽps de ferne tota aqlla veniãça q̃ pusque:no contrestãt lo manamẽt de Jesu christ en ẋtrari. per quẽ dic ma culpa a deu:e auos pare:que no he corregits caritatiuamẽt los errants: segõs la forma euãgelical:nels he a deu tirats per maneras degudes:ne he molt zelat la salut de mon prohisma:ne he dats aqlls bons consells que ha guera poguts dar:a aqlls quils me demanauen: ans mi son ha gut fort desleialmẽt: ne he consolats aqlls que he vists posats en dolor:e en amargura:ans he meynspresat lur affany:e souint mostrat fort cruel. Ne he pregat deu per aqlls:qui mal me volẽ: ari com mana lo senyor. Ne res meyns he scandelizats mos phismes:p molt mal exímpli qls he donat de paraule: e en obre els he provocats diuerses vegades amal:per ma poca caritat:e poca temor de deu:e p poca pietat quels he. Per que de aquest deffalliment de pietat vos dic ma culpa:ari com puc ne se.

¶ Capitol.ccc.xxviij. Qui monstra com se deu hom confessar dels.vij.peccats mortals.

He peccat encara per diuerses maneras: en los peccats mortals. ¶ E primeramẽt per superbia. Car moltes vegades me som presat dels dons de natura axi com si fossen meus: e nols hagues per gracia de nostre senyor deu. Em som gloriaiat souint de linatge de bellesa: de bonesa de força de saber de riquesa e de vestir e calçar: e dels altres areus e ornaments de ma ꝑsona: e de ma casa: nen fahia a deu gracias: aq̃lles que deuia. Moltes vegades en mon cor he meynspresats los pobres: e men son lunyat: e mo tenia a grã minua q̃ fossen en ma companyia: o de ma parẽtela. Som estat fort irreuerent amos maiors: axi spirituals cõ temporals: cor contra tots he mal parlat: e mal volgut E souint he desijada lur minua e aterraments: e aualots cõtra ells. els haguera volenters promoguts sino ꝑ paor. He encara meynspresada tota correctio: e p̃hicacio: e excomunicacio: e manament de sancta mare sglesia: hoc encara me som souit iactat e presat denãt los altres demes gracias: hoc encara d̃ mos mals en gran meynspreu de nostre senyor deu. som encara gran ypocrit: desiiant que mos bens sien vists: per q̃ sia ben presat: e loat per los altres. E souint he fetes moltes bones coses: mes per vana gloria: que ꝑ honor e laor de nostre senyor deu. Bonem encara vijares: q̃ tots los altres me degen star als peus: e que yo sia senyor de tots. ¶ Per auaricia he encara peccat en moltes maneras: e en special cobeiant que hagues possessions honors e riqueses: e pecunies molt mes q̃ no he: nem som tengut ꝑ content de aço q̃ Jesu christ ma dat. Açi diras si has peccat en furt: o en rapina: o cõsentit. si has comesa vsura o fals mugubell. si has fet frau: en pes en nombre e en mesura: o en marcaderia: o en comprar: o en vendre o enqualseuol altre contracte. si deus anegu ꝑ força o contra voler del creador si has gonyat res en ioc: ne en quin ioc: si pagues be amissatge o aseruẽta: adida o a altres quit hagen seruit. si has haguda neguna administracio: o est estat tudor: o has res suspitos o ques sia trobat: o sit has retengudes decimes o primicies o si has res aiustat per sacrilegi simonia: per cãbi: o ꝑ talles. si ocupes res de la comunitat: e si la has mal seruida e aton prou tẽporal. si has corromput aduocat: notari: e ꝓcurador per diners: o per dons: en periudici de iusticia: cõprant la e enpatxant aquella. si has be administrats los dons dela sancta sglesia. si saps res profitos: q̃ no vulles als altres comunicar o reuelar en tẽps de necessitat. ¶ Apres me cõfes adeu: e auos de peccat de ira: com souint me

torp fort dins mi matex: em do malenconia: em prouoca voler mal adiuerses persones. Açi digues si portes rancor anegu: o sil has desonrat: o si est barallat ne siti est recõsiliat: ne li has demenat perdo. Si has tractat anegu mal: o q̃ perdes bens: o ꝑsona o membre o fama. Si has menaçat anegu: e hagut ꝓposit de fer veniãça: o si neguns la paraula anegu oli dons senyal de mal volẽça si est trist o dones tristor ata muller: o aton marit: ne ata casa: o a aytal o atal ꝑsona.

¶ Quartamẽt me confes adeu: e auos pare: de enuege: car moltes vegades e hagut despler del be del altre: emplaguera q̃ nol hagues: ans qne yol hagues. E haguera pler de tot son mal. E aço axi dels bens spirituals: cõ dels tẽporals. E hauia despler sin hoia dir be empleya sin hoia dir mal. E encara he peccat en a companyãt ma ab males companyies: quim eran raho de peccar: en moltes maneras: e yo a ells: ne he rebudes les inspiracions diuinals ab reuerencia: ans les he per ma malicia molta gitades de mi matex: e prouocats molts affer mals per diuerses maneras: e som stat sec: malicios: fret e desrahonat en tots mos: fets e affers. ¶ Quintamẽt me confes adeu: e auos: de peccat de paresa. car som sens tota feruor: e deuocio en los fets de deu: tot iorn donant alongamẽt en les coses de deu: e qui mes sõ necessaries asalut dela mia anima: ab gran anug me prenc afer oracio: ne veig ora que men sia lexat. Açi digues si test cõfessat: ne has combregat: ne has dita la penitencia de ton confessor o feta. ¶ Confessat encara açi del gran tẽps que tot iorns perts: e dels bens que fer porias: que nols fas per ta culpa: ans has souint vergõya de fer be: e ames satisfer ala dita folla vergonya: que no ala consiencia tua: ne la honor de nostre senyor deu.

¶ Sizenament me confes del peccat de gola: car moltes vegades he massa meniat: e massa begut: e trop massa gran delit en viandes delicades: e precioses: e en bons vins: he trencada la coresma: e aytals deiunis manats: e aytals. ¶ Açi digues si fas exces: en fer: o en rebra conuits: si test ambriagat: o si en los deiunis cuytes massa lo temps de meniar o sehent beneeys la taula: e leuant fas gracias adeu et senyas: o si menges mal nodridament et pexs com aporchas: e axi deles altres coses.

¶ Setenament me confes anostre senyor deu e auos: de peccat de luxuria. Açi digues com has haguts molts mals desigs e moltes males cogitaciõs: e mals delits: e mals consentiments. Confesset encara si has comesa for

nicacio:adulteri: incest ab parẽ tes: sagrilegi ab monges o pec cat cõtra natura:o per tocamẽt vil:e sutze fet en tu mateꝛ:o enal tre hom:o fembra. Si has mal sa vsat de ta muller. Si test aco stat ab fembra qui hagues ỏ son temps. Si test adelitat en vils paraules:o esguarts:si vas:e p que. Si ab inglars:o ab cãtars: o has trameses alcauotes:e me nades velles a ballar:o canta doꝛs:e fetas letras de carnals a moꝛs. Si has vestidoures deso nestes:o altres arzeus.si en sõp nis est caygut en carnal inmun dicia:ne si ata procuracio:o cul pa. Si visites fembres per mal entenimẽt:quines familiaritats has ab ellas. Si dones mal ex impli de tõ visitar:o anar souit e aço sia dit ỏls.vij.peccats moꝛ tals.

¶Capitol.ccc.xxviiij. Qui mon stra cõ se deu hom confessar ỏls peccats cõtra lo sanct spirit fets

DEus te encara confes sar:dels peccats quis appellã contra lo sãct spirit. ¶E primera ment de presumpcio: e es si presumeꝛs malicioſament q̃ degues hauer paradis sens tre balls e merits. E aci digues:coꝛ serqs e vols p exçes:en totes co ses delits:e no fas neguna peni tencia p tos peccats iames ¶De gonamẽt te cõfessa: si malicioſa mẽt has impugnada veritat ma nifesta:mãtenint ta tastaroaria: o oꝛadura en ꝓuidiçi de veritat. ¶Terçamẽt si malicioſamẽt has impugnat lo ꝓhisme:hauent en uege dela sua gracia spiritual:o dels dõs de deu que veus en ell. ¶Quartamẽt si malicioſament te indureꝛs:a toꝛnar a deu:e do nes dilacio de dia en dia:mẽysp sant la boneſa de nre seyoꝛ deu quit spa ab la sua grã patiencia q̃ ell ha en tos mals net apelles ala moꝛt:ne al seu inhi:ans est cõtinuademẽt pijoꝛ net millores de tos vicis ne mals:ne ꝓfites en negũ be. ¶Quintamẽt sit lei ras caure en despacio: mẽyspre sãt la infinita misericoꝛdia ỏ no stre seyoꝛ deu:e boneſa quit sup porta tostemps no has conegu da la gran gracia que ell te fa es perant te continuament: e cal lant tos mals. ¶Sizenament te confessa quet mets aperill defi nal impenitencia. So es de cau re ala fi en la ira de deu. E en p ill de no hauer neguna bona diſ posicio:per aconseguir la miseri coꝛdia. de nostre senyoꝛ deu. He fas preparatoꝛi de no dampnar te:ne per hauer aci la gracia sua: e puys la sua gloꝛia:ne iames no penças en les coses soeuenidoꝛ res:dereamẽt ꝓpetuals p̃q pare de tots aq̃sts peccats:e mals dic a deu:e auds ma culpa en demã adeu misericoꝛdia e suplic humil mtẽ parc auos:que absolgats p

amor de ihesu crist lauors baira lo cap: e oges ab tota reuerencia la correctio e penitencia quet da ra lo confessor. E haguda la ab solucio e benedictio sua: se gracias anostre senyor deu: qui tan ta gracia ta feta: recõsiliet ab tu mater: e guardet de qui auant al mils que pugues.

¶ Capitol. ccc. xxx. qui tracta de la terça part de penitẽtia qui es satisfactio aqui tracta que es ne per q̃ se deu fer: e cõ ha. iiij. parts ço es deiuni almoyna: e oracio: e tracta del deiuni.

APres la confessio se gueyse la satisfactio: la qual segõs los sãts doctors son sumaria ment en. iiij. coses ço es en deiuni: e en almoyna: e en oracio. deiuni es abstinencia de meniar e de beure: e daltres co= ses plasents ala carn: la qual la psona eleger e vol portar per a= mor de deu. E aci nota: que lo deiuni estec ordonat e seruat p los sancts pares: per moltes ra= bons. ¶ La primera sies per re= frenar la cobeiança carnal. Car diu Cesarius en les sues doctri nes: que vigilia e abstinencia de deiuni: e demeniar e de beure: tol la força ala carnal ĩclinacio: e temptacio: aci com sostraure la lenya al foc tol lo bollir ala olla ¶ La segona sies p asuahir nos= tre senyor deu: que iatsia que ell nos adelit en nostres penes en quãt son penes. Empo en quãt son medicinals: e baren nostra superbia: ens prouocan nostra humilitat: a esmenar nostra ma licia: en tant li plauen segons lo cor e la valor ela bona intencio: el esforç: ab que la prenem. Per q̃ antigament quant alguna co= munitat: o alguna psona sabia que nostre senyor deu era offes cõtra ella tantost recorria ab de iuni: e ab aflictio de sa persona. Aci com legim de Dauid e de a cap: e de aquells de Niniue: e p esta via asuauien nostre senyor deu. ¶ La terça rao sies: per im= petrar alguna gracia ab deu. E aci deiuna Daniel quãt volc sa= ber les coses esdeuenidores: so= bre son poble. E per tal li dix lã= gel: segõs que legim en son libre que depuys que ell proposa en son cor: de afligir si mater: li era stat atorgat de saber: ço que ell volia saber. ¶ La quarta rabo si es p fer gracias anostre senyor deu: dels benifets: e gracias que ell nos fa. E per aço deiunam la coresma: per tal q̃ donẽ del ma= e aci façam adeu gracias de tot lany: quens atorga vida. ¶ La quinta rabo es: aprolõgar la vi da temporal. Car dix Seneca: mes gents mata la gola: que lo coltell per tal es regla entre los metges: q̃ qui vol viure sa molt segõs natura deu cercar aq̃st cõ sell ço es q̃ iames en son meniar no seguesca son apetit mas q̃ tot

temps se leu de taula ab alguna fam. ¶La sizena sies per leuar alt la pença en contemplacio. o fer dispositio a oracio. Car ven tre ple no es dispost agrā oracio ne deuocio: e iamēys ala sancta contēplacio. ¶La setena sies p satisfer: a nr̄e senyor deu de nos tres peccats. car cō nos peccam offenē al nostre creador meyns p̄santlo: mes volent nostre pler que la voluntat de deu. Per tal no solament som tenguts de vo ler complaura adeu: e de esme nar nostra vida: ans encara lí som tenguts de satisfer: p obres penals: per rao que rebemā les penes quíns son degudes: en purgatorí: ab altres penes pre ses de bón grat: entre les quals lo deiuni es vna de aquelles. E es axí que aytant com mes nos affligim: ab aytals penes p glo rificar lo senyor: veniantlo ō no stres peccats e asatisfer lí arí les sues offenças tribulant volunta riament nostra carn aytant per dona ell abans lo peccat. E no requer mes deles penes: quíns son degudes en purgatorí. e aço donant entendre lo beneyt seny or anos: diu nos axí per ysahies prophęta. E no es aquest lo de iuní aquell: que yo he elegit quē fassau amí vosaltres: ço es quel hom deiunant: don afflictio assi mater: lo die q̄ deiunara: e q̄ la sua carn sia turmētada per scali cí: o per altra tribulacio: e la sua consciencia sia affligida en entē dre ço es en memoria dela mort e del iuhi de deu esdeuenidor: cert aq̄st es lo vertader deiuní. que yo vull e requer de aquell: q̄ amí vol o ferir son cor: e si mater E diu açí sāct Gregorí: q̄ ver de iuní qui puia adeu: deu hauer aytals cōpanyies: ço es q̄ aquell qui deiuna se guart principalmēt q̄ no fassa peccat: car lo peccat confon tot lo deiuní. E no sola ment se deu abstenir de peccat: ans encara de moltes coses de gudes: qui no son peccat: axí cō de molt plar: trufar: riure: molt dormir: e de tot solas tēporal: p dar cōpliment e força al deiuní: q̄ abans e pus dignament puig adeu. Aquest aytal deiuni deu esser discret: axí que la persona: nos leix deffallir. Car diu sanct Gregorí: que malayt sia aquell deiuní: q̄ empatx la persona de fer adeu los serueys: q̄ ferli deu: axí com fa lo deiuní dels folls ypocrits: que axí se afflaquien: que puys no podíē anar ne dor mir ne fer altres coses aque erā tenguts. Per tal dix sanct Pau: que lo seruey de deu sia rahona ble: ço es fet ab seny: axí que no sia massa afflictio ne massa satis factorí ala carn: mas per bona guisa: ço es que sostinga la carn: que no deffalla: e que la castic ō sos vicis: e de ses superfluitats. Diu Fulgēcius en vna humilia de cotesma: que christia deu ha uer lo deiuní: fort familiar e a mic. ¶Car tots los grans serui

vors de deu lo han amat:e tro-
bat fort profitos assi mateys. E
han vist que sens aquell:no po-
dien be simateys.ne leuarse en
alt per graus oracions:e contem
placions:e han haguda longua
experiencia.que tots los bons.
abstinēts.han trobades ab deu
grans gracias:merits:e virtuts
E tots aquells qui deiunis:e ab
stinencias han auorrits.se sō tro
bats ala fi fort. enganats.

¶ Capitol.ccc.xxxi. Qui aprova
molt lo deiuni.

Amarē encara los sācts
fort lo deiuni:car sabi
en q lo nostre redēp-
tor qui nol hauia.mes
ter: com fos sens pec
cat:e fos forma:e font ō tota vir
tut. Deiuna tostemps fort alta-
mēt:e afflagi molt la sua ignoçēt
carn.que era.molt sec:e magre:e
escur:que com fos molt ioue:em
pero per sobres de afflictio ques
dona:aparia de molts anys sem
blant vida tenguerē los sancts
apostols:profetes:martirs:con
fessors: e amichs de deu.qui la
vida carnal:han condempnada
per obres:e per la sua sancta pre
hicacio:e doctrina a nos leixada
informant nos aseguir lur peni
tencia.axi com a via pus segura:
e qui ab si aiusta:e procura mol
tes altres virtuts. Empero ia q
axo no impugnā:que aquells q
son flachs:e vells:o malalts se-
gons veritat:no puxen simateys
sostenir pus largament: segons
iuhi de bona consciencia:e de sa
ui regidor:e conseller: Car aytal
sustentacio es caritativa:e neces
saria a persones aytals. He deu
qui es pura bonesa:e clemencia
no requer del hom vltra poder:
ne encara tot ço q lom pot. Mas
requer que lom no tenga vida
carnal:ne curiosa. En special hō
dat al seu seruey:axi cō son der
gues:e tots Religiosos: en los
quals axi com a vers seruidors
de deu:e en aquells en qui deu
apper:axi cō abells e dars spills
la perfectio del saluador:e dels
seus sancts seruidors:e clets a q
fectio de vida.en special de peni
tencia:en menyspreu del mon:e
dela carn. E per esta manera los
seglars se tornen abans a deu:
es conuertexen de lurs peccats.
quant veuen que los seruidors
de deu:per eximpli: e per bona
vida: e sancta preycacio:los in
formen affer penitēcia:e aseguir
Jesuchrist. E per lo contrari sō
escandelitzats:e mes prouocats
affer mal:si veuen la persona da
da adeu:carnal e peccadora.que
no de qualsenol altre E q aquest
perill esquiuar:en special deuen
los Religios esquiuar tota vi-
da carnal:e tot mal eximpli des
si mateys. E com lo saluador ha
ie fort manessat atots aquells:q
daran dessi maters escandols:e
mals eximplis els haie promesa
la mort eternal: segons que le-
gim, Mathei.xv. Deya lo sanct

abbat ysac: que ballesa de monge: era hauer la cara e lo cors magre e la color grogue: e tota se apença mostre ques es cors mortifficat: e q̃ res no ha enlo mõ. E lo contrari es luny de bõ eximpli. Perço q̃ dit es appar: cõ lo deiuni es satisfactori a nostre senyor deu. per nostres peccats: e com ne reemen les penes a nos degudes en purgatori.

¶ Capitol. ccc. xxxij. q̃ tracta d̃la segona part de satisfactio q̃ es almoyna: e loa molt aquesta.

Almoyna es la segona part de satisfactio: la qual plau molt a nostre senyor deu: axicõ a aquell qui tot es clemençia: e pura misericordia: qui lo seu fill nos trames per misericordia: lo fill del qual tostemps obra: preyca e ensenya misericordia. E diu sanct Agusti. que en special demanara en lo iuhi final a nos: de misericordia specials manamẽts e multiplicats en cascun testament: e ha posats a nos de fer misericordia. E ha fetes menasses de mort: a aquells qui no faran misericordia. E a nostre eximpli nos ha ensenyat: com les creatures fan a nos e assi matexes misericordia. Si vols actendre al cors del mõ general e al special en cascuna speçia: e sens alguna pietat: lo mon nos poria regir ne gouernar: ne poria per res si matex conseruar: en negun bon stament. Per que deya sanct Agusti en vn seu sermo. O gloriosa virtut es pietat. Car fe sens ella es morta e sperãça nola podem hauer en. deu: si pietat no la ama: e caritat: que es sino pietat: e ligament cordial al prohisme per amor de deu. Ne que val abstinencia: si lom no ha pietat del altre: e axi deles altres virtuts. ¶ Empero de pietat diu lo saluador: dau almoyna: e los peccats seran vos perdonats: car axi com laygua apaga lo foc: axi laymona apaga lo peccat. Aquesta dels mals dels altres creix: es millora: sils has pietat dels bens d̃ls altres creix quant ten alegres. Aquesta sembre assi: e açi cull: e en paradis: e de vn sembrar fa moltes meses. Manera ha de semẽt gitada en terra: qui appar perduda: e ella apporta guãy a. x. vegades mes e auegades a cent. aquesta quãt dona: lauors pren: tostemps presta a vsura: fa lom segur anar ala mort. Car com dix Tobies: a son fill: sobirana sperança pot hauer en deu: aquell qui fa grãs almoynes: e ha pietat gran als altres. ¶ Diu grisostumus q̃ de Aquesta virtut procehex a nos grans bens. Car diu que lom piados: nol desempara deu ala fi: nel leixa aterrar: ne hauer fretura: ne caure en mans de sos inimics en totes ses necessitats: ha deu per aiudador: dona al hom

victoria contra lo diable: porta lom a stament de penitẽtia: deslliura lom de grãs perills ꝑaura la gracia de deu: porta lom a tẽ bre e amar deu: e puys abona fi Per tal consella lo sanct abbat ysac: q̃ quãt hom ha feta almoyna: de ꝯtinent se deuria aionollar en terra e dir ari. O deu senyor moltes graciesset fas: quim has dada occasio: e via ỏ saluar la mia anima.

¶ Capitol. ccc. xxxiij. Qui ensenya quantes cõdicions den haver almoyna quant plau adeu.

O l empero lo senyor beneyt que la tua almoyna haia les seguents ỹdicions. La primera sies de aço del teu: car diu la scriptura: que q̃ fa almoyna de aço daltri: deu ha aytal almoyna en grã abhominacio: ans diu q̃ lies ari desplasent: cõ es desplasent al pare quãt li auciu son fill: denant sos vlls. E aci pren lo consell: q̃ Tobies dona ason fill: car si has de que fassas almoyna: fes la segõs ton poder: si molt has fen molta: si poc has: fen poca. Car sapi es q̃ aytant cõ la almoyna ꝓceher de persona meyns potent a dar: e mes pobre: aytant plau mes adeu. Per tal dit lo Salua dor: que mes hauia dat affer lo templa de deu: la vidua pobre: quey dona dos diners: q̃ no Salamo q̃ li dona infinit aur. Rao era. car mes eran dos diners: a la dita vidua pobre: q̃ no a sala mo tot quant hi dona Aci pots veure: cõ es adeu abhominable la almoyna: dels ladres vsures: raptors e de aq̃lls qui don en de aço qui lur no es: cq̃ han dels altres per furt: o per sobergaria Car cõ dit es: vol nostre senyor deu q̃dons del teu. ¶ La segona sies que dons del millor: car cõ deya la ley de deu Numeri. xviij co qui adeu tot poderos se offer fort deu esser bo: e beil: e del mil lor: car ell o dona tot ia per aro: no vol dir la scriptura q̃ si has forment e dones ordi per amor de deu: o altra cosa de myẽs valor q̃ fasses mala obra: ans fas almoyna adeu plasent e bona Car qualsevol cosa q̃ hom do ꝑ amor de deu: e per la sua amor: pusca don ỏl seu: allo reb nostre senyor segons la bona intencio e voluntat de aq̃ll quiu dona. Mas vol per co qui dit es reprẽdre alguns miserables e desconaxents adeu: qui no donen sino quant veuen q̃ es cosa rebut iada ne per altra via nou porẽ ari be collocar: ne ordinar alur ꝓfit e honor: sino donant ho a deu: ari cõ son aq̃lls qui hã fills o filles leiges o malalts o per altra via occasionats: o occasionades: qui nou darien adeu: sino per tal quant lo mon nols vol. nes saben ques o fassen per altra via: E quant presa nostre senyor aytal sacrifici pẽçarte pots que poc; ans lo prouocan affello

nía cõtra aquells qui tan meyns preu li fan deles sues coses materes: e ell se retrau d fer los axi grans misericordies cõ debans: e affer los pijor. ¶La terça sies q̃ ço que dones queu dons de bon cor e voléterosament. Car cõ diu sanct Pau: nostre senyor aq̃ll ama qui alegramẽt li dona: eli seruex de gran cor ¶La quarta sies: que ço que dones: nou dõs per vana glozia: mas per so la amor d deu. Car de aq̃lls qui per vana glozia donẽ: díx lo saluador q̃ en esta vida hauien lo guardo dela almoyna: e lo lur guardo era vana glozia. Mas lo bon seruidor de deu acten q̃ lo seu guardo sia en paradis. E pertal te lo cõsell de iesuchrist di ent ço q̃ fa la tua ma dreta: nou sapia la sinestra: bastet q̃ lo teu pare celestial o veu tot. ¶La q̃nta es que dons mẽtra est viu: car siu fas procurar tas crexímẽt de glozia en paradis e releuacio de penes en purgatori. ¶Si tot to speras q̃ sia dat apres ta vida: le uors te ariscas agran perill: car per ventura iames no hauras: e siu has nou hauras tost: e si tost no tot: e si tot no fara tant de be Car lo be fet p lom mort: noli a profita sino areleuar les penes de purgatori: Mas diras q̃ paor te fa: que siu dones en vida q̃ not fahes fretura apres. Aci dic que iames na fon casa desfeta: ne venc afretura per dar almoyna adeu: car deu qui es pura yerita: ha promes de sostenir e de abundar a aytals persones: e de hauer ço que han mester. E posem q̃ axi fos: ço es q̃ nostre senyor lexas encorrer aq̃lls: qui per ell donen: encara ia per axo: negu nos deuria star de dar p deu pençant q̃ la vida present es curta e la vinent infinita. E que donant per deu aci fa casa en paradis. qui li durara tostemps: e fa pler gran anostre senyor: qui largamẽt regardona totes nres miseries e dons fets p la sua amor ¶La sizena que dons ab dolçes paraules: e spatxadament: e que no fasses sperar aq̃ll aqui has a dar. Car ferlo sperar es fer loy cõpxar: e dones li vexacio sens sa culpa: e has ne meyns de merit en verts deu.

¶Capitol. cccxxxiiij. qui mõstra com plau adeu la almoyna.

Sanct Basili en la hu milia de patribus dix axi fill q̃ adeu demanes gracia: ans q̃ res li demans: fe al prohisma misericordia e gracia: e puocaras anostre senyor q̃ ell le fassa atu. car ell diu q̃ ço que feu e dau a vn de aq̃sts pobres patits sapiau q̃ ami o donau e you prenc en ma psona. O fill pus p tan poc do: fas tant de be: que almoyna fassas adeu: e tants de bens te procuras: tostẽps que pures fer almoyna: pença diu aq̃st que lo pobre frare es teu: e com deu te representa: e q̃ deu ta ma

nat que lí dons: ẽ ha dat mes q̃ aquell quit demanc. E aço ꝑ tal que tu donãt: rahemes tots tos peccats: e ſies aiudat ꝑ oracíõs de aq̃lls aqui dones. Pença en cara que cõ lo pobre te demana que deu te demana ço del ſeu. Doncs cõ loy poras negar: e ma iorment com ell te vulla ari alta ment regordonar. Pẽça encara per quet demana atu almoyna deu ſino. ꝑ tal quet ſalua: e dõcs not volras ſaluar: car foll eſt: e ſobres foll: ſi nou fas: e veuras ho en breu: e abans per ventura q̃ not penças. Pença en quãtes coſes deſpens tu tot iorn folla ment: e vanamẽt: o doncs cõ no deſpens per ſaluar tu mater Pẽ ça encara quãtes coſes deus tu adeu e quãt li hauras tu ademe nar. E tot aço haura bon recap te: ſi tu dones volenters almoy na. Sino dirta nſe ſenyor deu: ço que dir al mal ſcuder ſegons q̃ legim Mathei. xir. ſiruẽt mal uat diuerſes vegades me hauí es demenat: ço que tu deuies q̃ ho leiras: e ho donat tot. e dõcs per q̃ tu no dones al pobre: ari cõ yo don atu largament: e ale grament. Cert tu iras en les pe nes iuſanes: ço es en lo pregon dinfern: e aço ꝑ la tua grã cruel tat e uaricia. E per tal quant no has obait adeu: quit menaue q̃ feſſes almoyna: e q̃ amaue mes q̃ fabeſes miſericordia que no ſacrifici.

Capitol. ccc. xxxv. qui moſtra que empatra al hõ fer almoyna.

Tot aço no contraſtãt deus ſaber que ni ha molts: qui poc donẽ e de mal cor. E mes ſouint per vergonya que per amor de deu: e cauen en crueltat: e en deſobediencia de deu. E ꝑ rahó de aço ſon molts empatraments e deffallíments: q̃ han quels porten a aço. Lo primer deffallimẽt que fa lom: q̃ no ſia almoyner: ſies maſſa a, mar ſi mater: car ſon alguns. q̃ tant amen ſi maters: e tanta cõ paſſio han ala lur carn q̃ per res no han cõpaſſio daltri. E aq̃ſts porta deu finalmẽt a molta mi ſeria: e que han meſter amolts: e negun non ha pietat: ſegons q̃ poſa Origenes en la humilia dl mal richom. Lo ſegon empat rament afer almoyna es amor dels ſeus: ari com de infants: o de parents. E aço diu ſanct hie ronym es gran laç del diable. Car que lom per amor de qual ſeuol ꝑſona vulla oblidar ſi ma ter: aq̃ſta es la maior follia del mon: e quí ſera altamẽt punida per noſtre ſenyor deu. Me apar que ſia ben fundat en la fe: aq̃ll qui oblida aiuſtar ſi mater en lo regne de deu: per fer ric ſon fill. ne ſa filla: ne per qualſeuol pa rent del mõ. E caritat ordinaria primerament deu comẽçar aſſi mater: pẽçar deus: que ſi atu no es cara la tua anima: q̃ nou es a

altre. E que si tu no aiustes per ella que mort tu altri non fara mencio. E encara que mẽcio sen fassa valra poc la mencio aqlla: per sguart de aqlla que oblides ara aci. E cõ diu Cassianus. que a molts ha dampnats la folla a mor que han haguda als seus. Car son sen tant carregats en esta vida que puys nos son po sculs descargar. Mas ab tot lo carrec son cayguts en infern. Per tal dir lo saluador: q̃ temps vendria que hõ diria: que bene uyrats son los vẽtres: q̃ anc no xceberen ne engenraren. Lo terç empatramẽt es auaricia: al guns son axi subiugats al spirit de auaricia e axi ligats per aqll: que per res no darie res del lur p deu. E aquests en quins pills son ne en quants peccats en las cats: dit es ia demũt: quant par lam del peccat de auaricia. aqst peccat es fort perillos en psona religiosa: qui de tots punts deu auorrir auaricia: p paor del pec cat: e per no trencar son vot. E per lo mal eximpli q̃ dona dessi mater: e maiormẽt quant son re ligiosos ecclesiastics: qui son ad ministradors dels bens tempo rals. ari que pres ço quils es ne cessari: son tẽguts de donar als pobres de deu Aquests diu sãct Bernat: son en grã perill de dã pnar lurs aias quant son auars Car la damor dels pobres de deu puia adeu tostẽps xtra ells Lo quart sies consell: e exim plí de mals cõpanyons: car los homẽs son inclinats de fer con tinuamẽt segons que aqlls ab qui son: fan ne diuen. Si doncs lom pseuera ab auar o ab cruel: segueixse q̃ aytal sia. Axi es ara q̃ la maior part dela gẽt del mõ: es fort tinent: e te a gran orado ra dar almoyna maiormẽt grãs ne asenyalades: per q̃ coue que aqlls qui aço venen xtinuamẽt: o en lurs cõsells que aytals sien Lo quint sies ignorancia cras sa: de saber ço que lõ pert: no vo lent dar almoyna: e quins mals pcura assi mater: car aytal hom puoca deu acsserli cruel. fa que sos peccats noli son pdonats fa que xtinuamẽt sos peccats cres quen: fa q̃ deu nol hon en lurs pregarias: fa q̃ cauen en grans cassos e fort perillosos fa que venen souint a mala fi. Car scrit es que iuhi sens misericordia se ra fet en aqll: qui no fa misericor dia. e per lo cõtrari pert la perso na tots aqlls bẽs: q̃ pcura alhõ misericordia: los quals son dits demunt. E en special sobre tots bens es aqll: que lo saluador to ca. Mathei. v. quant diu q̃ bene uyrats seran aqlls: qui faran mi sericordia. Car misericordia tro baran ab deu. E en special deu esser molt amada la dita miseri cordia: e almoyna: en quãt satis fa adeu per los nostros peccats segons que demũt es ia dit. per que appar cõ deiuni e almoyna: so dues parts de satisfacio: per

tanyents apenitẽcia. Ara hauẽ
adir dela terça quis appella ora
cio.

¶Capitol.ccc.xxxvi. qui tracta dela terça part de satisfactio: q̃ es oro e enseña quina ne qual deu esser oracio.

Racio es humil suplicacio e deuota: feta a nostre senyor deu per obtenir coses degudes iustes e profitoses segons q̃ posa Damascenus: en les sues sentencias. E q̃ axi sia axiu ensenyan los sancts exponents les dites ꝺdicions de oracio ꝑ orde

¶E primeramẽt que oracio sia humil suplicacio: axiu diu lo ecclesiastic capitulo.xxv. Qui diu que la oracio si de cor humil ix: aquella trenca lo cel. E si no ix de cor humil no puia a deu: car ell ama los humils e attera los argullosos. Per q̃ los sancts quãt orauen: per tal q̃ lur cor ans de lur oracio: fos be humiliat pençauen en totes aq̃lles coses: q̃ls ꝓuocaue en humiliar si maters axi com en lurs peccats: e en la multitud e grauitat de aq̃lls: e en lo temps de lur vida mal despes: e en los bens que hauian ꝑduts: e merits e bones obres leixades per lur culpa: e cogitauen quant hauiẽ offes nostre senyor deu: e aço los feya humiliar. E maiormẽt quant veyen que no cõtrestant lurs peccats: nostre senyor tostemps los hauia fets grans benifets els hauia molt sperats acorregir lurs mals. E pençauen q̃ encara lur vida no era finida nes sabien que seria dells: en lo iuhi de deu: e dela mort. E aço los fahia humiliar fins en terra: e ab lo cor axi humiliat suplicauen ab gran fiançа a nostre senyor deu: mẽbrãt la paraula de Dauid qui dix axi a deu. Tu senyor cor humiliat ne contrit: iames nol desemparist: ne l meynspresist: ans tostẽps las axaudit: en les sues oracions. E açi nota q̃ per deffallimẽt de humilitat: meynspresa deu les oracions dels argullosos. axi cõ apar Mathei.x. dela oracio q̃ feya largullos fariseu: qui orãt se exalçaue e mẽyspresaue lo publica. E per tal feu gracia nostre senyor al publica: per tal quant se humiliaue: car anassen asa casa bo e iustificat. E el fariseu argullos: sen ana plen de peccats: ne sa oracio no volc deu q̃ fos axohida: donant exemplí als argullosos qui no ꝑsperen en res que vullen a deu. Car cõ dix aquí mateix lo saluador aq̃ll quis humiliara sera exalçat: e aq̃ll qui se exalçara sera humiliat. Per rao de aquesta presumpcio e supbia amagada en los coratges de alguns homens spirituals: presuments desi maters: los lera deu caure souint en forts desigs: ço es que desigen en lurs contẽplacions hauer visiõs: e altes revelacions dels coses celestials: e del altre mõ. E de aquests folls

desigs cauen en pijor. Car lo di
moni pren en ells poder tan grã
quels engana: aparent los infor
ma de Jesu christ: o de qualque
sanct ols dona qualque arrapa
mẽt: o aleuamẽt sobre si matexs
e axils fa creure que son iusts e
sancts e plasents adeu. hoc en
cara los inclina a adorar si ma-
tex: donant los entendre que es
Jesu christ o angel seu. E axils
fa caura de error: en error: e de
peccat en peccat: fins quels ha
albaix de tots punts: els aporta
atots quants mals seuol. Per q̃
donen de ꝯsell los sancts pares
açi atots los contẽplatius: que
iames no hagẽ aytals desigs: o
sin son temptats: quels se lunyẽ
els meynspresen tantost. E deu
cascu dir dins son cor axi deu te
fa gran gracia: q̃ ell te leix viura
per vn moment sobre la terra:
pençats tos mals passats e pre-
sents. E doncs cõ est tu axi foll:
e presumptuos: q̃ tu desigs veu
ra coses qui tan solamẽt se per-
tanyẽ apersones de gran sancte
dat: e qui son mes della q̃ dessa:
fort est foll. E aq̃sta manera te-
nien los sãcts pares: de vn dels
quals legim q̃ com lo diable li a
paregues en forma de Jesucrist
ell li dix. yo iames no desigi veu
re lo meu senyor en esta vida nel
vull veure dessa. car hõ som pec
cador: e de tots punts indigne. ꝑ
quet prec ⁊ man de part de deu.
que ten vages: e lo diable partis
sen confus. ¶ Legim daltre que

temptario

cõ lo diable li aperagues ensem
blança de sanct angel quil venia
auisitar aquell sanct pare li dix.
mon amic lo cami haueu errat.
car lo vostro mestre nous trame
tia ami: mas a altre: e axi anau
vosen per q̃ lo diable vaent que
los sancts pares per spirit de hu
militat no voliẽ aytals visions.
nols ne gosen temptar. Per les
quals coses appar com es vera
la primera cõdicio: q̃ Damasce-
nus posa que deu hauer oracio
qui es q̃ sia humil. Per tal dix a
quella sancta dona iudic: e es ca
pitulo. ix. de son libre axi. O tu
senyor tostẽps ta plagut oracio
e suplicacio dels humils e dels
suaus.

¶ Capitol. ccc. xxxvij. Qui mo-
stra cõ la oraçio deu esser feta ab
cor actanẽt e cõ es grã perill fer
lo contrari.

Mas que oracio dege
hauer la segona cõdi
cio: aqui matex posa-
da ço es q̃ sia feta de
uotament: e ab inten
cio de cor axiu declarẽ los sãcts
car cõ nostre senyor deu sia pura
sauieza: e actena mes al cor del
orant: que ales paraules: seguex
se que aquell qui ora: e no ha ne
guna deuocio: ne acten adeu:
grã meynspreu fa adeu. E ꝑ con
seguent per aytal oracio: mes ꝓ
uoca nostre senyor deu aira: que
no aperdonarli: e afferli gracia:
e misericordia. E nota açi que se
gons que posen los sancts doc

tors.iij.son los fruyts de oracio
ço es merexer:impetrar e trobar
ꝯsolacio celestial. Si doncs la ꝑ
sona qui ora per sa miseria ha lo
cor scampat:aytal scāpamēt no
li tol lo primer fruyt:qui es me-
rexer ne lo segon qui es īpetrar:
mas tol li lo terç.car no reb con
solacio celestial. Per q̄ deu açi
notar que lo scāpament del cor
ve anos per dues vias. ¶La pri
mera sies ꝑ la miseria natural.
car per la nostra natural corrup
cio.iames no teniz lo cor fermat
en res per q̄ si lom qui ora fa son
poder de fermar son cor en sa
oracio:e nol pot fermar segons
q̄ ell volria:aytal distractio noli
nou:ans contrestāt li merex en
vert nostre senyor deu. ¶La se-
gona via es ꝑ volūtaria nequi-
cia:axi cō la ꝑsona qui ora e orāt
se vol aplicar affer alguna cosa
mala e impertinent abona: qui
no es al ꝓposit:e per sa negligen
cia no vol refrenar les tēptaciōs
e cogitacions qui la torbē E aço
es gran meynspreu de deu:e per
ꝯseguent es gran peccat cō aytal
distractio.entreue en oracio:ala
qual lo orant es obligat. Per q̄
nota açi vn doctor.que si lom o
dona seglar diu oracio:ala qual
es tengut per vot o per peniten-
tia de son confessor:o per altra
via. E scientmēt ell orant se scā-
pa per esta manera: q̄ ell per lo
meynspreu q̄ fa adeu en la ora-
cio:q̄l obliga pecca mortalmēt.
Diu encara segonamēt en aque
sta materia axi que tot religios:
o clergue:qui en son offici: e en
ses oracions:ales quals es obli
gat:se procura aytals distraciōs
e indeuocions: q̄ ell pecca mor-
talment:e pijor quel seglar: en
quāt es en pus alt stament:e si ꝑ
aytal distractio ell leixa res del
offici: al qual es obligat ell no
pot esser absolt: sino fa entrega
satisfactio de aço q̄ ha leixat per
aytal distractio. Per raho d̄ aço
se deuen fort guardar homēs e
dones religioses:e clergues qui
en special quant diuen loffici en
lo cor: q̄ nos posen a parlar ab
negu:ne fassen esguart ne gests:
per ques puscan torbar ne scam
par en lo cor:ne perdre la deuo
cio per res:per tal que no corre-
guen tan grā peccat:com dit es.
Per raho de aço los sancts pa-
res ordinaren.q̄ los religiosos:
e clergues:tenguessen tostemps
scilenci en lo cor:ne parlassen la
uors per res ab negu: per tal q̄l
offici fos dit be adeu:e ells loli
offerissen ab maior deuocio:e re
uerencia. ¶Legim q̄ a sanct Be
net son reuelat:q̄ diables hi ha
qui en special han offici de tor-
bar los clergues:e de scāpar los
lo cor mētre diuen offici:eq̄ tots
vessos sillabes e dictions que le
xan ꝑ aytal distractio q̄ tot oscri
uen los dits diables:els ho por
ten tot denāt lo die de lur mort:
o deu e q̄ dirā doncs lauores ne
que respondran denant aq̄ll so-
biran iutge tāt maluat religios

ereligiosa e tant maluat clergue que quãt son al coz en loffici di= uínal: lauors lo recten ab truf= fes:e ab rialles e ab burles guar dant deson estamẽt dessa e della ab lo coz scãpat. E pijor que es: leuors souint se posaran a par= lar los vns ab los altres:o ab se glars: e leiraran loffici: o gran part de aqll: no actanẽts quant de mal fan ne quãt perill encoz= ren:com sia cosa quaix certa en los ecclesiastics:que qui leira:o mal diu loffici diuinal:que fi nal ment fa mala fi. E tostemps viu açi dolorosamẽt: e ab molta ve racio:afflictio e miseria: e es ne be digna que pus tan fort desco neix deu:q̃ deu lo auorresca des sa e della:per tal encara q̃ los se glars no sien participants en a= quest peccat:se deuen fort guar= dar:que quãt loffici de deu se fa ells nos acosten als clergues q̃l fan:o que nols diguẽ res:per tal q̃ nols sien occasio ỏ torbar los e de tolra los lur deuocio: e lur intencio sobre les coses de deu en altra manera mes los valria que noy venguessen ney fossen: q̃ quant hi son torbant los offi= cians adeu:e son participãts en lurs peccats special enlo grã pec cat quis comet lauors sobre la negligencia e meynspreu de deu quis fa en lo diuinal offici.

¶ Capitol.ccc:xxxviij.qui mon= stra com nos deuem applicar a la oracio per guisa q̃ puig adeu

Sobre aqsta materia posa vn gran doctor los seguents docu= ments. ¶ Lo primer sies q̃ la oracio vocal no deu esser lerada generalmẽt p escalfamẽts ne visitacions ce= lestials. Si donchs no eran tan grans:q̃ de tots punts tolguess= sen ala psona lo parlar. E la rao primera de aquest documeut si es. car diu q̃ les paraules anos dades per la sancta scriptura a orar son fort altes:e per lo sanct spirit inspirades e reuelades:de sots les quals deu te amagats grãs misteris:per q̃ coue que siẽ dites de fet:e ab gran reuerẽcia recitades: per gloria e honor de nre senyor deu:al qual deu hom humilment suplicar q̃ ell per sa merce: los nos vulla reuelar:e los nos fassa altrament e digna: dir e tractar e asaborir. Per que era manera dels sancts pares passats:q̃ quãt deuien dir loffici diuinal. Primeramẽt suplicauẽ anostre senyor deu:quels fahes gracia: que dignamẽt e deuota li offerissen loffici:a aquell sãct q̃ leuors li entenien offerir: els guardas de tota mala tẽptacio. E aquells q̃ ariu fan encara son specialmẽt per deu aiudats: en fer oracio plasent adeu. ¶ La se gona rahó per q̃ los pares ysel= lauen:que la oracio vocal no sia lerada:si era car preseruen hom de moltes fantasies e cogitaci= ons: qui venen a hõ: qui ora el

del iura de peresa: qui neix en a quells: qui solament pençen sés aytal orar vocal: e preserua lom que no perda son temps. ¶ La terça raho: com la obra dege anar deuãt la contemplacio. ꝑtal qui molt ora per paraule: e vocalment: finalment merex que vinga a alta contemplacio. ¶ Lo segon document sies: que la deuocio qui deu esser en nostra oracio: no requer de necessitat q̃ lõ iust ne senta les coses celestials: ne que hagen lagrimes. Car aytals coses se donen per sola volũtat d̃ deu: e gracia special als homens spirituals. basta la comuna e necessaria deuocio: e deguda que lom hage voler: de loar deu: e hõrar: e entena apagar lo fici: e ço que li deu. ¶ Lo terç que nostra intençio pot esser: en tota nostra oracio en. iiij. maneras. ¶ La primera. sies que orem per honrar: e glorificar deu: e aquesta es la pricipal: e la millor ¶ La segona sies pẽçar en ço per quel pregam: sis vol sia cosa spiritual o temporal. ¶ La terça sies al significat deles paraules que diẽ orant. ¶ La quarta sies: que les paraules que diem lauors: sien axi formades complidament q̃ no hi deffalla sillaba: ne letra: q̃ donchs axi ora: que tostemps cõserua la primera d̃ aquestes quatre intencions: lexant les altres tres: o qui lexa la terça: e quarta per la segona ell prega be: e ora be. es ver que la terça: e quarta son necessaries: en les paraules sagramentals. Car aquelles se deuen dir totes perfetamẽt: sés letra e sillaba leixar.

¶ Capitol. ccc. xxxviiij. qui mõstra com deuocio es fort necessaria ala oracio e que es deuocio: e cõ creix en nos.

Per mils saber esta materia d̃ deuocio: deus açi notar: que De macenus diu. que deuocio no es sino fer vot de bona voluntat adeu. la qual com nos puxa dins scelar d̃ força se ensenya de fora per diuerses cõdicions. car axi cõ a gran foc nos pot apagar. ans sa amostrar de fora: per fum: o per calor o per qualque sentilla: axi cor q̃ ama deu: el pregua deuotament sa ensenyar de fora: per qualque senyal. E pertal fa mester alom deuot espiritual: q̃ en enséyar aytals senyals: que sia prudent: e cautelos: per squiuar tota vana gloria: e per esquiuar tot iuhi: e mal eximpli daltre: ço es que negu no puxa pençar: que tu q̃ ensenyas aytals senyals de deuocio: quels fasses per vana gloria e pertal que sies tengut per bon hom. Car son alguns que quãt oren: fan molt brogit: Donant grans sospirs: batent se los pits gitant se per terra: e fahent dessi matexs grans marauelles: e dient ꝑaules spirituals: e fort tramaliades. Aquests aytals siu fã ꝑ hauer vana gloria: son falsos

deuocio

comparatio

ypocrits: qui segons la sentẽcia de Jesu christ: açi reben ia lur guardo: en laor dels homẽs. siu fan no per vanagloria: mas segons la calor de lur cor: no res meyns son indiscrets: e fan grã follia: facnt dessi grans Magnalies. no sabents amagar lo thesor de deu: qui es aell cosa fort agradable: segons que apar Tobie. xij Deus açi empo notar e saber q̃ deuocio se creix en nos: es nodzer per estas vias. ¶La primera sies pençar q̃ deu tot poderos es en tot loc: e per ꝯseguent es dins ton cor: e sap clarament e veu tota ta intẽcio: e totes tes obres. E q̃ ell es aqll: qui es digna de infinita reuerẽcia e amor: e laor per la sua gran excellẽcia: e per la sobirana ben volença q̃ ell te ha: e per los grãs benifets e gracias: q̃ tu rebs dell ꝯtinuamẽt: en has rebudes despuys q̃ est en esta vida: en speras encara hauer: per sa gran misericordia: beneuyrãça e gloria: E perço no ꝯtrastant que tu las offes per infinides vias ne cessas encara ne negun apparellamẽt de cessar ỏ tos mals. ans los multiplicas tots iorns sens fi e ell calla e mostra tanta patiẽtia: q̃ ensenya q̃ ell noy entena. cõ empo ell opas açi dolçament sperant ta correctio: e q̃ esmens ta mala vida. Pẽça encara en les grãs obres del senyor: açi cõ les naturals: cõ en les manuals: pẽça en la vida del Saluador: maiorment en la sua preciosa mort: axi com dcuall es toccat: e veuras cõ seras prouocat deuocio. Pença encara en la preciosa mare sua e en la vida dels sancts e en lo seruey dels sancts angels. Pença encara en tos grans peccats: e enta mort: e en los grans iuhis de nostre senyor deu. Pẽça encara en les penes dinfern: e cõ pories esser dãpnat: si not guardes. Pẽça encara specioſament en lo regne de deu: e en los grãs bens quit son ꝓmesos: e per esta via pcuraras tu mater deuocio. Cõsella sãct Agusti super Johannẽ e deya q̃ quis vol ꝓuocar deuocio: que actengues adespullarse de tots pũts: de tota cosa qui li posques dar delit. Car aytal delit es ínimic de vera religio. ¶Diu sanct Bernat super canticũ: que mouimẽt ỏ vera deudeso: molts caps ha: segons q̃ deu inspira gracia: ala psona p̃ diuerses maneras. Car puiar los sancts adeu p̃ deuocio: p̃ diuerses scales hi puiauen: e dauẽ aytals exímplis. car diu q̃ sanct Pera: hi puia per vigor de grã fe. Sanct Pau per cõtemplacio: dela diuinal sauiesa: sanct Johan per exces de amor: sanct Andreu per gran oracio. sanct Johã babtista per special e alta penitẽtia. Per q̃ apar que cõ dix Jesu crist: q̃ en la casa del seu pare. So es en la ꝯgregacio dels eleus: moltes mẽcions e cases hi ha ço es moltes maneras de inflamar son cor: per deuo-

cio a nostre senyor deu. E es axi que oracio sens deuocio: es axi com meniar sens sabor: q̃ negun profit no fa. Per que la persona qui vol orar: ans d̃la oracio deu son cor tot aplicar a deu. lexant totes altres feynes. E per hauer aço abans: nos deu carragar de parlar: ne de dir gran multitut d̃ paraules. car mes plau a deu dir poc: e ab feruor de deuocio. Per tal consellaua lo saluador: diẽt ales gẽts aqui prehicaua. quant orareu no vullau molt parlar: pẽçanse los ypocrits: que ꝑ molta oracio sien exaudits: e no es axi ans curta oro trẽca los cels: en quãt es pus feruẽt: e pus deuota: e mils en cesa.

¶ Capitol. ccc. xl. Qui mõstra cõ tota oracio deu esser feta principalmẽt ha gloria d̃ deu e ahonor

Diu encara la dita difinicio d̃la oracio: que d̃u esser feta a deu. car tota nostra oro prici palmẽt: deu esser feta a gloria: e a laor d̃l nostre creador car los altres sãcts no sabẽ q̃ diẽnens. podẽ res fer: sino aytãt cõ nostre sẽyor los ho reuela: els a torga so q̃ ells demanẽ. ¶ Per tal tot nostre orar no es sino parlar ab deu segons que diu sanct Agusti. ¶ Que donchs lom sapia que orant ell: deu hi es present: e que de deu ha a deuallar: tot ço que demana: aço deu lom prouocar assobirana reuerencia: e honor: e temor: e deuocio a deu. Car aço cogitant los sancts passats: tostemps fahien lur oracio ab tota aquella honor: e reuerẽcia maior: que diuen a nostre sẽyor deu: ço es a ionollats enterra: leuant les mans: e els vlls en alt: ab lo cap descubert. Si son homẽs e les dones ab lo cap cubert: axi com diu sanct Pau: sercant lochs amagats: e aqui ab tot lur efforç: e ab tots lurs sẽys e vigor: e crits: reclamauẽ la maiestat de aquell eternal pare e sẽyor girãt la manera del ꝑlar: e d̃l estar segons q̃ lespirit de deu los mouia: a adorar: e a inuocar la sua altesa: e bonesa diuinal: segons lo cõsell dela sãcta sglesia que enla oracio dela terçia inuoca tot iorn lo sanct spirit: proposãtli aytal laor. Os lingua mẽs sensus vigor confesione ꝑsonẽt. E vol dir en suma al sanct spsrit axi. O sꝑit glorios: q̃ est creador e deu nostre. placiet quẽs fasses gracia: q̃ la nostra lengua: e boca pença seny: e força tot se leu a adorar: e confessar atu: la tua magnificencia e gloria. Rao es: car tot quant has: tot es de deu e de tot li som deutors. Dõcs digna cosa es: q̃ de tot li retam guardo segõs nr̃e poder loãt e glorificãt lo. deya sanct bernat q̃ loar deu vida es gloriosa: e q̃ ia rep̃sẽta açi la vida es deuenidora q̃ sꝑam en aquella gloriosa Ciutat de deu de paradis. Car aqui tots los angels e altres sãcts tostẽps

son entesos:en loar e glorificar nře senyor deu. Aquest offici farem tots ensemps:tostẽps en la dita ciutat gloriosa segons q̃ posen los sancts.

¶Capitol.ccc.xli.qui mõstra cõ aquell qui ora:deu hauer en la intencio q̃ ell enten obtenir de nostre senyor deu coses sanctes e iustes e grans e aço comẽça de expondre lo pater noster.

De empero la oro sia ordonada a obtenir de nostre senyor deu coses iustes degudes e profitoses:segõs q̃ posa la dita diffinicio dada demũt de oracio:axi ho enseya lo saluador:quãt nos ensenya de orar: diẽt nos q̃ diguessem. Pater noster qui es in celis ꝛc. En laqual oracio ell nos ensenya dues coses. ¶La primera sies cõ nos deuem ala oracio appallar ¶La segona es q̃ deuẽ demanar quant al primer pũt. Nota q̃ aquell q̃ de grã senyor vol grãs coses impetrar: primeramẽt lo deu assi tirar ppo santli coses quil honren el loen:el tiren de cor:a aq̃ll quil enten ademenar. E axi vol iesu chriſt quen façam nos:quãt volem demenar al seu pare les seguents gracias: qui son sobiranes e fort altes. E ensenyãs que nos ans q̃ demanẽ:prepo sem al seu pare q̃ ell es nostre creador: e nostre redẽptor:e nostre glorificador:les quals.iij. dignitats son tocades en estas paraules primeras ço es: en ço q̃ diu. Pater noster qui es in celis. Car en aço ensenya que appellam pare nostre senyor deu nos dona entendre:quel deuẽ confessar esser nostre creador:quins ha creats per lo seu grã poder. E no solament lo deuẽ appellar pare per ço quant nos ha creats: ans encara e segonamẽt per tal quãt p sa merce. nos gouerna tostemps en esta vida:e en laltre. E terçament es dit nostre pare:car p la sua merce nos ama:axi cõ acars fills:segons q̃ bens ensenyã les grans obres: e benifets que ell nos fa. Es dit encara nostre redẽptor:e doneu entendre lo segon vocable:quãt lo appellã nostre:qui vol dir q̃ ell no solamẽt es nostre parç:ans encara es tot nostre. Car tot si mater nos ha dat clo seu fill: e lo seu sãct spirit en guardo de nostres bens en gloria:no res meyns ha fet son fill nostre redẽptor qui es ell mater vna essencia:vna vida: vna substancia e vna materia bonesa E aço posa en nostre cor sobirana bonesa:de obtenir ço q̃ volẽ. demanar:que ell sia nostre pare e nostre redẽptor: segons q̃ diu sanct Bernat en vna sua humilia. ¶Terçament nos consella de proposarli:q̃ ell es nostre car glorificador:dient qui es in celis:ço es q̃ ell se mostrara anos en lo cel axi com aquell qui es nostre beneuyrãça e tota nostra sperança qui per sa grã bonesa

nos vol donar si matex: en guardo de nostres bens: no ꝯtrestāt q̄ segons q̄ diu sāct Pau neguns bens nostres no merescan aytal ne ten grā guardo. Car deu los poria sufficientmēt regordonar per altra manera si aell pleya. Empo ell nos vol remunerar ꝑ si matex solamēt: axi que ell vol esser nostre guardo: ꝑ les quals coses totes apar: com ab grā fiāça podem demenar totes coses rahonables e iustes: e anos profitoses. E en special les seguēts que ell matex nos ha menat que demanem.

¶ Capitol. ccc. xlij. qui tracta de les primeras. iij. peticiōs del pater noster qui son sanctificetur nomen tuū: adueniat regnū tuū fiat voluntas tua.

La primera peticio si es: Sanctificetur nomen tuū. E vol dir q̄ la primera cosa q̄ deuem demenar: sies q̄ ell nos faça sanctificar amar e honrar si matex: e lo seu sanct nom e memoria tostēps loar e benehir. Rao es: car cō diu sanct Agusti aq̄sta es la maior iusticia: el maior be: q̄ es al mon: ne q̄ la creatura raonable pot hauer ço es que de tot son cor tostēps: e de son poder e voler seruesca e am etema e lou e ador lo seu creador: e hage dell ꝯtinua memoria. Per que aq̄sta deu esser la primera demanda q̄ deuē fer adeu: el maior dessig: q̄ deuē hauer al mon. E ꝑ tal quāt aquesta carn q̄ portam ab tots sos valedors nos dona gran empatix a sanctificar lo nostre creador en la manera dita: per tal se seguex la segona peticio qui diu que deuem demenar paradis: qui es loc segur e franc e lunyat de tot empatix a sāctificar e aloar nostre senyor deu dientli. Adueniat regnū tuū Axi q̄ lo regne de deu: nol deuē demenar principalment per nostre profit: ne per nostre delit: mas sobiranamēt per sanctificar seruir e loar nostre senyor deu E per tal quāt solamēt paradis es loc de repos e dispost aperfetamēt amar deu e seruirlo de tot nostre poder e saber e força. Per tal lo deuē demenar a nostre senyor deu. ¶ E deus açi notar que aq̄ll sanct loc per tal es apellat regne. car aqui solamēt regne deu dins e d̄ fora e en gir nos: aqui la nostra volūtat e cor e entenimēt solamēt es entes aplaure anr̄e senyor e aço es appellat regne. Car lauors la nostra aīa es regina quant tota es vnida ab lo rey eternal ꝑ spiritual seruey e amor. E aço solament es en paradis. E diu la dita peticio adueniat: qui vol dir que lo dit regne venga anos ço es nos sia dat per gracia e misericordia del senyor beneyt. Car nos nol podē hauer: ne merexer ne acōseguir per nostres obres: sens special gracia e misericordia del senyor beneyt. Empo iat sia que paradis no pux ā hauer

per nostres merits:no res mẽys vol nostre senyor deu: q̃ façam obres aell plasents: e segons la sua sancta volũtat E aço nos en senya ademenar lo saluador: en la terça peticio del pater noster qui diu. Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra:e vol dir q̃ demanem terçamẽt anostre senyor deu:q̃ li placia q̃ ell nos faça fer en esta vida la sua sancta voluntat tostẽps ço es obeir la sua sancta ley:e manamẽts:tots axi cõ los beneuyrats o fan:elí obaeyrẽ en lo cel:tostemps fahent la sua sancta voluntat. E deus açi notar:q̃ en special nos ensenya açi lo saluador q̃ demanẽ aq̃sta gracia: ço es q̃ façam la sua sancta voluntat. Car per corrupcio de nostra natura som iclinats afer lo contrari:de aço quins es menat:per q̃ fa mester que deu nos aiut p gracia sua:acõplir ço q̃ ell nos ha menat. E segõs la sua sãcta intẽcio: la qual es q̃ façaz ço q̃ ell nos ha menat: per q̃ finalmẽt haiã paradís. E aq̃stes. iij. petitions demũt dites en special nos endressen: ademenar les coses celestials e sobiranes.

¶ Capitol.ccc.xliij. qui tracta de les .iiij. petitiõs del dit pater noster quis seguexen apres.

AQuestes altres quatre peticions nos ensenyen: cõ deuem demenar les coses iusanes: entre les quals es aq̃sta la primera peticio. Panem nostrũ cotidianũ da nobis hodie. E segons los sancts doctors per aquesta demãda lo saluador nos informa ademenar totes les coses quins son necessaries apassar sta vida corporal sens perill. E primeramẽt en ço que diu. Panẽ nostrũ nos informa q̃ demanẽ pfitos vs del precios cors de Jesu christ. quins fortifiquens pserue de caure: ens pfort en pfitar en vida virtuosa ens orna la nra aia de gracia: e de totes vtuts E aq̃sta demãda declara sãct Matheu quant dix Mathei. xvi. q̃ lo saluador dix q̃ diguessem axi orãt p aq̃sta suplicacio Etu senyor nos dona aq̃ll pa qui es sobre substãcial: ço es qui es fort e dona vigor sobre to ta altra substãcia: e pa q̃ lõ pux rebre. segõs q̃ legim iohãnis. vi hon hauem q̃ dix lo saluador q̃ aq̃st es lo pa qui dona vida en a q̃lls q̃ en aq̃st mõ viuẽ be el rebẽ dignamẽt. E apellal cotidianũ q̃ vol dir pa de tots dies. car tãta es la nostra flaquesa e miseria que si nol souineiam rebẽt lo de fet: axi com los preueres: o spiritualment p deuocio special: e p fe: axi com fa lo poble: seria grã perill de caure en grans peccats pençades les grans temptaciõs quins combatẽ continuament: per rao de aço los sancts oran quaix cõtinuamẽt: car sabẽ que la carn nostra es tan põderosa: e de tãta granitat: q̃ sino es sus le

uada quaix continuamẽt per al
guna virtut e gracia sobirana: e
per visitacio celestial: e per mo-
uiment de amor tantost cau en
terra per qualque tẽptacio: e mi
seria. Per q̃ tot xp̃ia: deu tenir a
prop oracio: q̃ li pos aq̃st sanct
pa ço es Jesu christ crucificat: e
anos per amor en meniar spiri-
tual dat: dins la sua memoria: e
dins son cor fermamẽt per tal q̃
no pura caure en ses tẽptacios.
Deus encara pençar: que aq̃sta
petició demana adeu totes les
coses qui son necessarias apas-
sar la vida corporal. qui no sic
nomena: per dar entendre que
noy deué molt posar nostre cor
pus q̃ nons son necessaries sino
per passar sta vida qui es quaix
vn dic: ala esdeuenidora: per tal
diu la fi desta petició axi. Da no
bis hodie. So es da nos senyor
per ta merce: aquest poc de tẽps
que hauem auiure: les coses a-
nos necessaries: per tal q̃ nons
hi haiam molt occupar. car lo se
nyor nos ha ia dit. Mathei. v. q̃
si creeu e traballau p lo regne
de deu: ell lous dara per sa gran
boncsa eus hi aiustara totes a-
q̃stes altres coses: q̃ haueu me
ster en esta p̃sent vida: les quals
vol axi mateix: per tal q̃ regone-
gam sos benifets: que demenã
de sus per tal q̃ noy posem no-
stro cor molt. La segona peti-
cio guardant aquestes coses iu
sanes sies aquesta Et dimitte
nobis debita nostra, Sicut et
nos dimittimus debitoribꝰ no-
stris. So es que li placia que ell
nos leix nr̃es peccats mortals: e
nons dãpnas ales eternals pe-
nes. si doncs nostre senyor deu
nols nos leixaue tots seriem dã
pnats. Doncs p̃ squiuar nostra
dãpnacio sobiranament fa me-
ster asuplicar p la sua gran mise-
ricordia los nos leixe tots. E lo
beneyt senyor cõ sia pura bone-
sa noblesa e virtut: hans p̃mes
queu fara ab aytal ꝓdicio: ço es
q̃ nos leixẽ les offenças: a aq̃lls q̃
les nos fan. Hoc encara mana
quels amem de cor: e preguem
deu per ells: e nols fassam mal
ans los fassamal meynsbe co-
mu axi com es ço de quels som
enguts de fer a tots altres ho-
mens: per ꝯseruacio dela comu
nitat: e lur p̃fit. Acten cõ en aq̃st
p donar les gents se reten diffi-
cils: e com los es necessari de so-
brar: e de vẽçre aq̃sta difficultat.
car en altra manera ne deu no
ou les oracions: ne reb lurs sa-
crificis: nels saluara finalment.
Bonchs pença açi: q̃ tu xp̃ia est
appellat al regne de deu: lo qual
nos pot obtenir segons q̃ diu lo
saluador sens gran difficultat.
Bõcs pusca aq̃sta es vna deles
difficultats: q̃ per força has aso
brar: si vols venir al Regne de
deu emparala desobrar: ab tot
ton esforç: e no vulles arriscar a
dãpnar tu mater. Per tal q̃ per
aq̃st foll ariscament: e tan gran
mẽyspreu de deu: not leix caure

lo senyor en lo perill aquest. Car diu la scriptura que qui sa perel la perill: en aquell caura: vaget lo cor en aço que deya lo saluador quant preycaua desta materia. Car deya ell si vosaltres amau aquells qui be vos fan: E quin loguer vos es degut per aço: vol dir que no negu: car aço no ha alguna difficultat ab si ne es virtut gran. Car aço fan peccadors per grans que sien: hoc encara les besties amen aquells qui be los fan: axi com vahem a vll dels cans: e altres besties. Bonchs diu ell ala fi amau vostres inimics: e aqlls q̃ mal vos volen. pertal q̃ resembleu lo vostre pare spiritual: e celestial qui lo seu sol fa tots iorns exir: sobre los bons: e mals. e sobre tots a qlls quil offenen el airen. Bõcs largament e cordial perdona a ton inimic: e aaqlls quit offenẽ: ptal q̃ ab fiãça: e ab cor segur pures supplicar al senyor q̃ ell te p do tos peccats. ¶ Legim de vn sãct hõ q̃ ala fi ð sos dies dir axi a aqlls q̃ li estauẽ engir. sapiau q̃ lo meu senyor ma lexades les penes de purgatori: e aço pertal quãt tostẽps p doni ð grã cor: a aqlls q̃ ami hauiẽ fetes offẽçes.

¶ Capitol. ccc. xliiij. q̃ tracta de les dues altres peticiõs finals.

Erçamẽt deus demenar al seyor: q̃ not leix caure en tẽptacio diẽt li. et ne nos inducas in temptacionem Car cõ dix dauid si lo senyor no guarda la casa de bades se treballa tot altre qui la empar. Car diu ell sens la sua aiuda: no podem res fer de be. car com diu sanct Agusti: tant som a mal inclinats: e tant nos hi tira lo mon: e lo dimoni: que si al cõtrari no aiuda la virtut de deu: tantost seriem en terra: per q̃ no deuem demanar q̃ no siam tẽptats. Car les temptacions nos lexa deu venir: per tal que batallãt: ab ell merescam paradis: me lo senyor benegt nõs lexara tẽptar per altre cosc: sino p aço q̃ns profita. Mas deuẽli suplicar q̃ li placia quens do voler: força: e poder de sobrar les temptaciõs a gloria sua principalmẽt: e abe dela nostra anima. E quant ell veu que lo temptat fa ço qui en si es arecorrer a ell: lauors ell li aiuda poderosament: e profitosament. ¶ Quartament deuem demenar: que per bonesa del senyor siam deffesos de tot mal Primerament de tot mal de culpa: e de peccat no solament mortal: ans encara de venial: e aps de mal de pena. E en special de pena eternal: p guisa que no siam aqui empatrats: de seruir: e de lo ar deu. ans siam en lo Regne de deu: entesos tostemps: e occuppats en fruir lo: e loar tostemps in secula seculorũ. p totes aqstes coses appar la exposicio ol pater noster. E p cõseguẽt tota la diffinicio de oracio demunt dita.

¶ Capitol.ccc.xlv. qui monstra com som tots obligats a orar.

Acten açi empero q̃ ca scu deu esser fort inclinat a fer oracio souint e ab gran deuocio. E aço primerament. car Jesu christ lens ha manada: axi cõ apar Luce.xi. hon diu que de maneu e rebreu. ¶ Et luce.xviij. hauẽ coue q̃ oreu e que no defalliau. Car qui lexa la oracio: sima tex desempara. E açi nota: a aq̃st manament son obligats en special los ecclesiastics. car ells son ordonats ꝑ lo poble: ey son obligats per lur orde: e per lur benifici. e si son regulars son hi tẽguts per lur regla. E estec ordonat ꝑ los pares passats: q̃ los ecclesiastics orant cantassen: per tal q̃ los seglars orassen pus deuotament quant ouen q̃ los ecclesiastics oren a deu per ells. Per rao de aço diu sanct Bernat q̃ lo cantic ecclesiastic: deu esser fort deuot e doloros: ꝓuocant a plorar e hauer dolor d̃ls peccats. e fan gran peccat aq̃lls: qui en lo offici de deu cantẽ: o permeten cantar: si han aq̃ priminẽcia. Cants trencats: e dissoluts e prouocatius a luxuria: e arialles e a disolucions. E semblantmẽt peccan aq̃lls greument: qui canten: e permetẽ en la sglesia cãtar res en vulgar: e en romans: o cantilenes: en so de cãtars seglars: o coses sẽblãts: cõ totes altres coses siẽ ꝯtra la forma de cãtar en la sglesia dada ꝑ los sãcts pares passats E tornen a gran dirrisio e scarn del offici de deu: e a gran scandol del poble: q̃ ha fort mal eximpli: e sen alleren de fer semblant: mesclãtse en aytals cants cõ ni ha molts qui mils los saben: q̃ los ecclesiastics qui si posen e lurs cants e ço q̃ diuen de deu. ¶ Segonamẽt son mes obligats q̃ los altres populars: a orar e pregar deu: aq̃lls qui son mes heretats: e mils redituats: e q̃ mils poden viure: e sens treball: e aço segons mes o meyns. Car aytant cõ hõ reb mes dons e benifets: aytant mes li es obligat afferli gracias: defet o de paraula. E aytant cõ li dona mes tẽps: en que pot entẽdre en oracio: e en altres sanctes obres.

¶ Terçament es tot hõ obligat a orar: per q̃ dix Johannis.xviij Coue a orar: ara diuen los doctors que aq̃sta paraula coue: es ꝑaula obligatoria: almeyns son obligats de dir la penitẽcia ordinaria a ells dada per lur ꝯfessos E som tẽguts vltra aço de orar suplicant a nostre senyor deu per remissio de lurs peccats: e per inpetrar e hauer sa gracia e sa gloria. E de fer gracias al senyor ꝑ sos benifets generals e cotidiãs E som tenguts vltra aro de aiustarse en les sglesias: en les festes anyals: e dies assignats e aqui adorar lo precios cors de Jesu crist. E aqui deuem exercitar en semps: e a orar ab aq̃lla deuocio

que deu los adminístrara: cessant de parlar: e de tota cosa ąls pura empatrar lur deuocio e oracio. Deuem encara pregar per bon stamẽt dela cosa publica. E per aąlls quils fan be: e per lurs amics e inimics: e per morts: e pvius segons ą los som obligats par caritat: o per benefici: o p lo manament de deu: o dela sglesia e segons la ąsciencia los puny a orar per aytals: o per aytals per tal hauẽ Jacobi. ij. aří orau los vns per los altres: ą deu vos saluara per la sua gran pietat e bonesa.

¶ Capitol. ccc. xlvi. qui monstra com hi som obligats per altres rahons.

Deuem encara esser inclinats segonament a orar actanent al exímpli dels sancts pares passats. ¶ E primera mẽt per exímpli del sobiran cap Jesu christ: del qual legim ą ora ue souint hon ą fos. Car lo glorios senyor per hauer pus abte loc aorar: diuse ą tart ieya en ciutats: ne en vilas. Ans apres lur sopar anaue ab sos dexebles: a iaure fora les abitacions deles gents: en los cãps. E aquí quãt los altres dormić: ell se apartaue e si fos pp de mũtanya: aquí sen puiaue: e aquí aionollons primeramẽt sanctificaue lo seu pare. ¶ Segonamẽt lo suplicaue quens perdonas nostres peccats. E p impetrar anos copiosament misericordia gracia e lo regne de deu orant leuaues de terra: e apres se aionollaue: e gitaues tot p terra: humiliãtse al pare tot se torcia: leuaue los vlls e les mans al cel: e cridaue grãs crits: aří ą tot se lexaue anar sobra si mateix. E ab tot son esforç: e poder e pẽça e sẽys tot se esuiçe raue es lexaue anar entera segós la sua humanitat donãt en aço anos exímpli: cõ deuẽ adorar ó tot nostre voler: saber: poder: e esforç. p tal que la nostra oracio aří esforçada puig adeu tot poderos. legím aří matex de sanct Pau: e de sanct Jaume menor: e de sanct Bartolomeu: ą orant se aionollauen cent vegades de die: e cent de nits: legím semblãt ą los sancts p̃er aorar ab maior feruor e deuocio ą, sen anauẽ als monts: e als locs appartats. car hauien per experiẽcia: que mes obra impetra ab nostre senyor deu: vna petita oracio feruent e cordial: en vna ora: ą no molta tebea e freda en. xx. anys. ¶ Segonamẽt nos deu inclinar aorar la honor qui es feta anostra oracio: e anos p ella: car p los sãcts angels es offerta adeu segons ą Rafael angel dix a Tobies que ell offaria adeu la sua oracio: e nr̃e senyor le reb benignament: segons los merits e disposicio bona de aąll qui la offir. ¶ Terçament car la oracio dessi matexa: es dels alts seruеys: bells: e precioses ą hom pot fer adeu se

gons que posen los sãcts: quí la appellen cultũ latríe: ço es ser= uey asol deu degut: per la sua re uerẽcia ¶ Quartamẽt car la ora cio porta ab si exercici de mes virtuts: que neguna altra cosa q̃ a deu se offira. Car aq̃ll qui ora puramẽt: coue que ell sa humili ar a deu: axi cõ demunt es dit. E li coue q̃ ell hage gran fe en deu e gran sperãça en ell: e quel am: el tema e au com: e q̃ sia luny de tot peccat mortal: e q̃ a dor lo se= nyor ab prudẽcia: e ab nadesa: e ab fortalesa de cor confiant spe rar la sua gracia: e q̃ li vage ab veritat: vet aci la oracio cõ se li= gua ab totes les virtuts: e cõ ex ercita lom en tota virtut. E sol p̃aço deuria hõ orar fort souint. ¶ Quintamẽt car la oracio nos fa gran pfit. E primeramẽt nos fortifica lo cor en les tẽptations

• Per tal diu sanct Bernat: que si nos no leuã lo cor souint alt al senyor supplicantlo quens faça forts: ens aiut: q̃ tãta es la mali cia del diable: e la miseria de no stra carn: q̃ tãtost cauriem en ter ra: per q̃ fa mester la persona spi ritual: iames no leix apagar lo foc de oracio: nel fum de deuo= cio: en sa boca: ans tostẽps per alguna deuota cogitacio: e pia= dosa: sia leuada alt a deu: loant lo glorificãtlo e beneyintlo. Re tentli gracias dels seus sancts benifets: e suplicantlo p̃ miseri= cordia: per saluacio per assi ma= ter e p̃ los altres: aytals sanctes cogitacions son la lenya del al= tar del cor en ques nodrex lo foc de deuocio: e de amor de nostre senyor deu. E cõserua en lom la sua memoria quaix tostẽps. Be ya Grisostom⁹ veies en quina necessitat est posat: e fiãçosamẽt recorre al teu pare celestial: car a quest es lo maior remey e lo mil lor: el pus segur qui al mon sia: lo qual hauẽ hagut dell matex: quil nos ha consellat: e preycat: e souint repetit per la sua gran pietat e bonesa. E sapies p̃ cert diu aquest: que si entu no deffall oracio q̃ ia not deffallira la mise ricordia del teu sobiran pare.

Per estas rahons appar cõ cas= cuna persona xpiana deu esser fort inclinada a dorar: e aorar tostẽps e souint lo seu creador.

¶ Capitol. ccc. xlvij. qui mõstra cõ se deu hom apparellar a orar.

EMpero per tal que la sancta oracio sia acce ptable: e plasent ano stre senyor deu: cõsel lan los sancts q̃ hom se aparell a orar: e no vinga de= nãt deu axi cõ ahõ sens tot seny: quis pẽça que tot ço que dema na: li dege esser dat: e tostemps sens tota altra cõdicio. Aquest aytal no es apellat orador: mas tẽptador de deu: qui presumer de demenar a deu: sens tota pre paracio aell cõ lo hage ofes sens cõpte: e sens mesura. Per rahõ de ayo nos asiẽta aq̃ll sãct doc

tor Beda: que quant nos volrē
orar: q̄ lo nostre cor sia net de to
ta vil e sutze cogitacio: e iniqua
e si hi es de fer pregar: ab grā es=
forc lo senyor beneyt: q̄ len gir p
la sua merce: e tu aiuda ti ab tot
ton poder: e deu aiudarta: si tu
has en ell ferma sperāça: neti cal
dubtar. Car axins ho aell dit en
la sancta scriptura en diuersos
locs. E quant defer ell no len gi
tas: e tu fasses lealment ton es=
forç: ia per ayo tu no lers la ora
cio: net torps: net esmays: Car
non guanyes meyns merits: e
deu te dona senyal en aço q̄ ell
vol prouar ta paciencia: e let vol
dar aconeyer: quanta es ta vir=
tut: ne ta bonesa: per q̄ aqui co=
neguen quant de be ha en tu ne
cō est digna de hauer ço q̄ dema
nes. E deu encara fer ton poder
que noti acosts ab despler ne ab
tristor. Car cō diu sanct Pau: q̄
nr̄e senyor vol alegra seruidor.
E si per ventura te sents fret le
peraros: deus te poderosament
reptar e contra ta pereça exerci=
tar vigorosamēt: e penç arquāta
gracia ta feta nostre senyor deu:
qui vol que parles ab ell: e ser=
tes impetras ab ell tot ço quit se
sera necessari. Deus encara pen
çar: que ell es aqui present quit
veu: e guarda tu que faras: e cō
te mēbre dell: e quines labors: e
gracias li faras: per tants beni=
fets: e gracies q̄ ell ta feras. Se
gonamēt nos ensenyā los sācts
de pregar nostre senyor de boca
car la oracio vocal: tol al hō les
fantasias qui van ahō per lo cor
Ho res meyns que nostre seny=
or deu se vol seruir de nostra bo
ca: cō sia orgue e artifici q̄ ell ha
fet principalmēt per la sua laor.
e axi mateix q̄ lo cor se scalfa mes
en sa oracio: quant la lengua li
aiuda: e la carn nostra se alegra
tota: quant la aia troba pler en
orar. Ho res meyns q̄ la oracio
de boca fa gran dispensacio de
puiar en cōtemplacio. ¶ Lo terç
apparellamēt e aiuda q̄ hō deu
fer ala oracio: sies que hō se ab
stengua de peccat mortal: e que
hom se aplic adeuocio: ayrant
cō hom pura: e q̄ se humilliu de=
nant deu: pençant en la sua dig
nitat e altesa: e puys en sa mise=
ricordia: e en los grans e molts
peccats. E si hi vols aiustar de=
iuni: o alguna aspretat corporal
a ço plau molt a nostre senyor E
si hi aiustes almoyna: e obres d̄
pietat: axi cō es pregar deu p los
inimics: o seruir a malalts: e lei=
xar les iniuries e coses semblāts
¶ Aquestes coses fan la oracio
fort alta: e le fan volar fins ala
cara de deu. Segons q̄ legim to
bie. xij. ¶ Lo quart aparellamēt
sies lo loc. E posen los sancts q̄
la sglesia es loc abte e ordonat
p orar: per tal se deu casau guar=
dar d̄ tractar aqui coses seglars
o de dir vanitats: o de fer coses
qui no sien al seruey de deu. Be
ya Epifanius escriuint a sancta
Paula q̄ com la sglesia sia casa

adeu dipputada:e hi sia santifi cat lo precios cors de iesu christ per lo qual sien aqui multitut de angels ala sua reuerencia. E sie lo loc hon se fa lo sacrifici. tot iorn:es diu loffici diuinal:pertal se deu fort guardar cascu de fer: ne de dir coses qui no sien aho nor e gloria de nostre seyor deu ari com parlar: truffar:ballar:e fer coses semblants .E recomte lo dit sanct enla dita epistola:q̄ com en la seu de alexandria bal lassen alguns qui hauien fetes noces:que tots tornaren muts: e cōtrets:ne iames negu no poc curar ne guarir per res. Recom te encara:que com ari matex en Michosia vn hom generos vin gues ala seu:p mirar les dones en diumenge ab altres iouens:e aqui ari mateix.fessen moltes dis solucions:que soptosament vēc lamp del cel qui tots los mata: Ari maravellosament com ells estiguessen al mig del poble sola ment aucis aells:e no feu mal a negun altre. Recomte encara a qui matex:que com en aquella matexa seu:en vn loc secret vn hō volgues conexer carnalment vna dona e iale començas tocar sutzament: que la terra se obri :ō ius ells:e en cors:e en anima sen entraren ab dos ensemps en in fern. Per les quals coses cōdou aqui lo dit doctor:que nostre sē yor deu es fort offes: que negu fassa letgeses en les esglesias:cō sien lochs aell diputats apregar e adorar. Meha secta al mon:qui fassa menys honor ala sglesia q̄ fan christians. Car aqui als diu menges:e ales grans festes:qui sō a deu dipputades:deurien re gonexer lo senyor callant:e absti nentse aqui de tota offença:e o rant:e adorant:e retent gracias al benexit senyor. E ells aquells dies son aqui pus dissoluts:par lant de lurs negocis:e estāt fort vanament e ab poca deuocio. E maiorment apres que lo precios cors de Jesu christ es santificat. E Jesuchrist nostre redemptor: pare:e senyor es aqui vengut:de uen estar ab maior temor:e reue rencia que debans:e lauors al= guns sen iren:e si hi romanē no faran en res senyal:ne mēcio ōla presencia del senyor.veies com se appellē es reten mals dignes que lo sanct sacrifici los profit: pochs les oracions que lo preue re diu per lo poble al senyor:aq̄ matex los valen p̄oc.ans prouo can lo benexit pareq̄ tot los vin ga p̄ lo cōtrari.

¶Capitol.ccc.xlviij.qui mōstra com grans senyors null temps deuien posar en cases de Religi osos maiorment de dones per q̄ no.les torben de iur oracio:e de uocio.

Legim en les istories. theutonicus: q̄ en Aquilea hauia communamēt Reys orats:e officials maluats e curials e di ablats:e tostemps lo poble vi-

uia en viuís ab lo rey: e lo rey ab lo poble: per la qual cosa lo regne venc atãta ꝓvicio e destruccio que lo poble tẽpta de mudar la senyoria. E la senyoría aço sentint si asciа de defendre si mateix de sos pobles ab gent estranya: per la qual cosa lo poble iames no poc de cor amar aqll rey: ne anar li dar. E cõ aço hagues durat longamẽt: lo rey perde tots sos infants: dela qual cosa lo poble fon fort alegre: pẽçant q̃ pusca lo rey no hauía infants: que apres sa mort ells porien mils e millor mudar la senyoría. E cõ sobre tots aquests mals fets fos consultat vn sanct patriarca de Aquilea apellat Agapitus: que puys fon canonitzat per la sãcta sglesia de Roma. car fon fort sãt hom: e qui hauía spirit de ꝓfecia e souint hauía reuelacions celestials. Aqst aytal doncs. respos a rí nostre senyor deu vol q̃ aqst poble hage tostẽps rey orat e dolents curials e oficials maluats Car aquest poble hà acostumat de fer grans irreuerencias ales sglesias: e als seruidors de deu. E es poble qui leig iura de deu: e fa adeu poca honor: el ha qua ir per oblidat. El rey aquest no heretara en aquest regne: ne iames haura pau ab sos vassalls: car no ha corregits ell ne sos predeccessos: los dits deffalliments qui son cõtra deu: e cõtra sa reuerencia: ans hi ha aiustat. Car tots han fetas ses posades e ostals ꝑ sglesias: e mõestirs: e cases religioses dipputades al seruey de deu: dela qual cosa sa seguits infinits mals: e irreuerencias ꝓtra deu: e sos seruidors: e lo seu seruey. E per tal quant la regina sa muller ha ꝓsentit en totes aqstes coses: quiu poguera hauer corregit sera gitada ò son regne apres mort de son marit. E viura de qui auant de tota sa vida en dolor de sa persona e en malaltia ꝓpetual: e en gran miseria e pobresa: desemparada per tota creatura. E los mals officials e curials seran per lo poble diçipats: e perduts fins ala terça generacio. E lo poble aquest apres tot aço sera flagellat e perseguit per diuisions e guerras: dins e de fora: fins q̃ aquesta tãta irreuerẽcia de deu sia ben corregida. Aço dit diu aquí la istoria: que de punt apunt se seguí: e dins. v. anys feta la dita ꝓfecia: tot aço fou cõplit: per raho dela qual cosa lo dit poble torna fort adeu: e de qui auant honraren mes les sglesias e moncstirs: e seruidors de deu: mes q̃ gent del mon. E Justinia empador: qui venc aqui pregat ꝑ lo dit poble feu nouelles leys: fort altes e reuerents en grã reuerẽcia de nostre senyor deu: e dels sglesias e monastirs e dels seruidors de deu: e dels sancts bisbes e pares del poble chrestia. E encara na titol en lo dret quis apella co dice de sanctissimis episcopis.

Per totes aquestes coses appar cõ lo poble chrestia deu fer gran reuerencia ala sglesia per honor de nostre senyor deu: e per tal q̃ lurs oracions hisien exohides pus íuersosamét. recõpte aq̃ ma ter la ístoria: q̃en liguria ꝓuincia tots anys hi hauia secada e si hi plogues poc o molt: tot era pe= dra seca: que tots los blats: e vi nyes cõsumaue. E interrogat so bre aço lo sanct bisbe zosius res= pos axi. En aytal monastir ò do nes trobareu tots iorns caual= lers: e daltres gẽts qui les besen e les abraçen en la sglesia els par len de moltes viltats. Sapiau q̃ si no gitau lo monestir aterra: axi q̃ noy romãgue pedre sobre pedre: iames sta plaga no cessa= ra. car nostre senyor es aqui fort desonrat: en quãt aq̃lls fan ay= tals letgeses eñ la sua casa e tem ple. ¶ Mo res meyns veureu en breu lo iuhi de deu: fort cõtra a quells qui ayo fan: e elles quiu ꝓsenten. Aço diuulgat Alcocar rey de liguria: tantost mana ade strohir lo dit monastir: axi com era dit ꝑ lo sanct Bisbe. E luny de a qui ell ne edifica altre molt pus bell: a gloria de deu lo qual feu poblar de sanctes dones: ne permes q̃ neguna de aq̃lles qui foren en lo primer monestir fos aqui gran ne poca. E posa aqui aytal ley: que tot hom de qualse uol ꝓdicio que fos: que intras dins sens necessitat. clara e cui= dent iniuria da ꝑ la comunitat del monastir: que prẽgues mort. E lauors la plaga cessa. E deu do na al dit rey grans victorias: ri queses: e ꝓsperitats en esta vida e venc en grã ꝑfectio de sancta dat ans que moris. E sa muller qui en totes coses de deu li era fort aiudadora: feu nostre seny= or deu fort asenyalada seruido ra sua: e grãs miracles feu ans e apres sa mort. E els mesquins a quells: qui als dits mals eran participants: foren scãpats per diuerses parts del mon: e mori= ren miserablement dessa e del la sino alguns pocs qui sesmena ren ab grã penitẽcia. vet doncs cõ vol nostre senyor deu que les sglesias e monastirs sien tẽguts ab gran reuerẽcia. per tal q̃ nant son cases sues e diputades a ora cio. Per tal dix lo saluador ꝑ lo profeta axi. Domus mea dom= oracionis vocabitur. ¶ E volia dir que la sua casa es appellada casa de oracio. E per ꝓseguent q̃ ala casa e al tẽple de deu fara de sonor: deu lo aportara acõfusio: e auergonya.

¶ Capitol. ccc. xlix. qui monstra com la propia casa es loc abte apregar deu hoc encara tot altre loc seruada manera:

Ensenyens encara lo mestre reuerend nr̃e saluador: que no sola ment la sglesia es loc sufficient ꝑ fer oracio ans encara sa propia casa el ra co amagat el loc escur es fort ab

te loc aorar: p tal deya lo beneyt senyor Mathei. vi. Tu aũt cum oraueris intra cubiculũ tuum & clauso ostio ora ad patrẽ tuuz & pater tuus qui vidit in abscondito reddet tibi. E vol dir ari: que si tu vols orar intra ten dins la tua casa: e tencada la porta ora: e suplica al teu parc. E lo teu pare qui veura que nõ vols hauer vanaglozia. Mas solamẽt vols la sua gracia: eço quit es mester: dar to ha p sa gran bonesa si en ta oracio perseueras e cõtinuas E aquesta oracio en sa casa: pot fer cascu quãt li plau: ne sen pot negu escusar. ¶ Terçament pot hõ orar p tot loc: car iatsia q̃ no fos prudencia de anarsen p les carreras: ne per les plaças aionollant se adeu: ne fahent dessi grans marauelles. Empo en la plaça e fora plaça: e per tot loc hom deu vulla tocar lo cor del hom deulom e ab discrecio dressar lo cor adeu: loãtlo: e adorãtlo: e fahentli gracias: e offerintli si mater: segons la visitacio: e tocament celestial: que lõ ha dins son cor. E açi dona aytal doctrina sanct Anselm en ses oracios que tostẽps que lõ se senta lo cor tocat per qualque cogitacio. aytantost eli deu retre gracias: e aço ab manera segõs lo loc hon hom es: e al temps en que ve. E basta anostre senyor deu: q̃ lom ayn tocar faça ço qui en sies: e pos lom dilacio alguna poc a poc al be q̃ enten affer segons q̃ veura q̃ no ha loc ne tẽps conuinẽt: lauors afer ço q̃ fer voldria ¶ Capitol. ccc. l. qui monstra cõ volem orar deuotamẽt deu: deu attendre al tẽps equal temps hi es a bte.

Q quint apparellament ala oracio: sies attendre al temps. E acordense els sancts en esta ẽclusio q̃ parlant generalment del tẽps de oracio: lo millor tẽps que hi es per orar: es la mige nit. Rao es: car leuors lo cors es adormit e reposat: e no es torbat per negocis ne per psones: ne p lurs obres. E lo tẽps es escur: q̃ molt aiuda abe orar: E tot lom se pot aplicar: tot assi mater: mils que de iorn e que apres lo iorn. E resta ala persona encara: gran temps de orar fins al iorn. Per rao de aço trobarẽ los sancts q̃ los religiosos se leuassen ala mige nit: aloar deu: e aprouocar los altres affer semblant. E ordonaren alguns sãcts que iames apres matines no tornassen al dormir. Mas q̃ tot aquell tẽps despenguessen a loar deu. ¶ E si força era de dormir: que no tornassen al lit: mas ques reclinassen sobre qualque banc: o sobre altra cosa. E p rao de aço han trobat los sancts religiosos: que lom religios quis vol be ordonar: tostẽps se deu leuar amatines: en altra manera iames no sera be ordenat. E p mils ordonarse en aquest leuar

de matínes:deu ſquíuar tota co
ſa quíl pura torbar affer adeu a
queſt ſeruey e arí cõ es parlar de
veſpra:o maſſa beure:o meniar
o qualq̃ altra coſa. Sobre aço
diu lo ſanct abbat yſac:que qui
aq̃ſt ſeruey cõtínua adeu e tẽps
apres matínes deſpena alegra=
ment en vigílias e en oracions:
que ala fi acõſeguira de noſtre
ſenyor deu grãs dons e gracias
Apres la mitge nit poſaren los
pares:que orar en la alba era ꝓ
fitos. E volent aço enſenyar no
ſtre ſenyor deu anos toſtẽps tra
metia la manna als fills de iſra
el en la alba. Item Job en lo. vi
capitol de sõ libre cõſella molt e
aprova la oracio:feta en la alba
e aſſigney grãs profits.car la ꝑ
ſona qui lauors la fa:ne aconſe=
guey:e tots generalment han lo
at:de orar mes lo tẽps de nit q̃
de die. ¶ Legim de aq̃ll glorios
cõtemplatiu: monſenyor ſanct
Anthoni hermita q̃ quant veya
venir lo lũ del iorn:cridaue pla=
nyent e deya O lũ quím tols la
viſta dela ſobirana lum:e cõpte
cuytes tantoſt. E deyau per tal
car la lum corporal:molt empat
ra los contẽplatius:en pẽçar en
les coſes altes:e celeſtials. Beya
ſanct Bernat q̃ fort era vergõyo
ſa coſa al creſtia: q̃ laluu del ſol
exít lo aconſeguis al lit. Car dir
li poria lo ſol deuãt deu arí acu
ſantlo. Tu eſt digne de gran re=
prenſio e pena. car tota la nit e
anatz tu has iagut en ton lit:e
empo abans me ſon yo leuat ſo
bre terra q̃ tu de ton lit E aqueſt
raptíri te ſeria prepoſat enla ca
ra:lo iorn de te mort:aço empo
no ꝓtreſtant toſtẽps que lom ſe
vulla adeu acoſtar es bo ꝓ orar.
iatſia quey hage bo e millor ſpe
cial:de iorn es abte toſtẽps orar
quant hom es en la ſgleſia:e ou
míſſa:e loffici de deu. ¶ E gran
meynſpreu dona aq̃ll adeu: qui
lauors ſe poſa aparlar:e apẽçar
vanitats e altres coſes malcs.ſi
pença empero lo tẽps en ſpecial
arí conſellen los ſancts: que hõ
ſe do a oracio: en temps deles
grans ſolepnitats e feſtes. Car
aquell temps lo ſenyor ha en co
ſtuma de fer gracias als ſeus
bons ſeruidors arí cõ los grans
ſenyors del mon:fan grãs dons
en aquells dies. ¶ Segonamẽt
deu mes orar:quant deu toca lõ
dins lo cor per ꝓtrictio:o per te=
mor:o per deuocio:o per qualq̃
altra coſa:o via ſpíritual:arí q̃
lom lauors enſeny de fer:que re
goner la viſitacio e gracia que li
fa:arí tocantlo:e lin deu fer gra=
cias:ſi doncs per cauſa rahona=
ble noy donaue alguna dilacio
fins atemps cert. ¶ Terçament
quãt lõ reb qualque bon nouell
o qualque ſpecial benifet:de no
ſtre ſenyor deu:per guardarſe d̃
deſconarẽça:e per dar adeu gra
cias de ſon benifet. ¶ Quarta=
ment quant hõ ſe veu tribulat:o
venir ſobre ſi algun affany: la=
uors deu hõ adorar al ſenyor be

neyt fahētli.gracias:e supplicāt lo.que li placia dar a hom bona patiēcia:e lauors prouocal a trē par lo flagell:o arelleuar:lo de tots punts.E com aquest remey sia general contra tota aduersi tat dat:a nos per nostre senyor deu.mater:e aconsellat:e apro, uat per los sancts.Per raho de aço fa grā follia:qui ensa aduer sitat e tribulacio:se esmaya: nes dona mal.Car pertal impatien cia la persona desplau a deu:qui tramet lo flagell per aytal impa ciencia.Encara comet gran pec cat en la sua anima:car sap q̄ es digna de mort cent vegnades:e no pot hauer patiencia en vna poca de tribulacio. E prouoca ari a nostre senyor:que li aiusta flagell:p que deu pençar lauors la persona:que per son tribular no sen fara mes ni menys.E q̄ p aro dona molt mal assi matex:e a daltres que siu pren empatien cia gonyara gran guardo en pa radis.E que del contrari se pro cura pena:e dampnacio dl cors e dela anima.Deu encara pen, çar que ari dolorant la persona a si matexa fa ço que desige lo di moni:es ret a ell:es dona per vē guda en aquesta temptacio:en q̄ es posada.Car esser posada la p sona entribulacio e esser posada per deu entemptacio:en la qual se venç: hauent bona:e fort pati encia:guanya merit gran denāt deu:e lo diable sen va confus.

¶Capitol.ccc.li. qui monstra q̄ nes materies fa la oracio deuo ta:e plasent a deu.

DO sizen appellament p la oracio:sies quāt ala manera. car posa Cesarius alguns grās documents en orar ¶Lo primer document sies:que lom orant a son plaer qui ha loc secret stiga: agenollat:o en peus: ades ari: a des alli:segons que millor se tro bara:ço es millor deuot:E sies antic:o malalt:o fatigat:o si en ten millor orar per seure:hoc en cara pot iaure: si ha necessitat e noy aiuda peresa ¶Lo segon es q̄ lom. q̄ vol orar diga primera ment la confessio:ço es humili, antse adeu:e confessant sa indig nitat.E apres deu confessar ab grā reuerencia la altesa de nos tre senyor deu:e humiliantse en aquella:tant pregon com pusca e aço fet deu sa oracio ari ordo nar:que primerament lou deu: el glorific:el beneesca en totes a quelles maneras millors:e pus reuerents que ell sapia.E si tot li fall diga li vn dels set psalms appellats de laor si l sap:ari com es.Laudate dominum de celis. O vn dels altres qui començan per laor:e per benedictio ari cō es.Benedicite omnia opa domi ni ꝛc.E q̄ res de aço no sap:lou: lo ari cō si loauc o legoteiaue vn gran princep:o prelat:car potli dir ari, ¶Senyor vos sou lo meu

deu elo meu creador pare e se-
nyor del cel e dela terra: e de tot
quant es senyor yo peccador cō
fes ala vostra alta magestat: q̄
vos sou font de tota bonesa e de
tota sauiesa: e de tota virtut e yo
so obra deles vostres mās: auos
ador axi cō auer deu. E apres de
la laor: deuli hō fer moltes gra-
cias: dels seus grās benifets ge-
nerals: apres dels specials e co-
tidians axi cō membren al hom.
Apres de aço deuli hō presentar
suplicacions q̄ li placien de per
donar los peccats: e q̄ faça a hō
fer tostēps la sua sancta volun-
tat: e que lí plaçia lom aportar a
saluacio: iatsia q̄ hom sia tengut
de pregar deu per son pare: e per
sa mare e per aq̄lls quilí atanyē:
e quili han fet be. E per tots los
regents la cosa publica: e per la
comunitat en q̄ viu e per tot chre
stianisme: e per los morts e vius
e pertal q̄ lo senyor beneyt hi sia
abans indinat: deus li fer les se
guents allegacions per q̄ li pla-
cia indinar. ¶ La primera sies q̄
li plaçia oir atu per lo seu gran
voler: e acostumada clemencia:
e bonesa: que en ell es axi cō atā
gran senyor: e tan excellent e tan
noble. ¶ La segona allegacio si-
es per la preciosa mort e sanc del
seu reuerend fill Jesu christ e p
los seus reuerends merits ¶ La
terça p amor dela regina de glo-
ria madona sancta Maria tos-
temps verge e mare del glorios
fill seu. ¶ La quarta p amor de
aq̄lla alta e gloriosa natura an-
gelica: e en special areuerencia e
a honor de monsenyor sanct mi
quel: e del sanct Angel quins
guarda. ¶ La quinta sies alle-
gant al senyor beneyt la nostra
gran miseria e freuoltat: e q̄ som
axi com a fanc: e sens tota ferme
tat e bonesa en nostra natura: e
plens naturalment de grans de
fallíments: per que lí placia de
hauer compacio de nos. E aque
stes son les principals circūstan-
cies e condicions: que deu ha-
uer la oracio: per tal que sia pla-
sent a nostre senyor deu.

¶ Capitol. ccc. lij. Qui monstra
com empatra la oracio que no
placia a deu.

Fort se deu guardar
cascun chrestia: que
en sa oro ell no pos
empatir: per que ella
no vage dreta a deu.
E posen axí los sancts que lo em
paramentsies: quant no es con
tinuada. Car vol nostre senyor
deu: que lom continue sa oracio
per tal que axi continuant mere
sca impetrar ço que demana. E
ha dit axi Mathei. v. cap. pul-
sanți aperietur. E vol dir que a
aquell qui continua: sera dat ço
q̄ iustament demana: ne y cal du
ptar. Sobre aquest pas fan que
stio alguns: quant se deu conti-
nuar oracio. E diuen los sancts
Doctors: que segons diuersos
staments de gents: se deu la ora-

cio continuar. Car los eccleſiaſtics deuen continuar lurs oracions ordinaries ço es lo offici ſens tot ambarc ſi doncs no era malaltia ąls eſcuſas: los altres axi com ſeglars: deuen ꝯtinuar lurs oracions: ales quals ſon obligats per penitencia de lurs cõfeſſors en tẽps e en forma quels han lurs cõfeſſors obligats. Ne gu no es tengut de orar continuamẽt ans baſta a aąlls qui hi poden entendre quant ſe volen: e maiorment quãt ſon en la ſgleſia: axi com demũt es dit. E es bona coſtuma atot ꝓpia: que vltra la oracio que fa en la ſgleſia en la miſſa: faça alguna oracio a mati e aueſpra. Deus ąci ſaber: q̃ los ſancts hermitans antigament hauié en coſtuma q̃ obrauen e treballauen de mans: e hagueren per reuelacio de noſtre ſenyor deu que axi treballant a des ades ſots couinents eſpays ò temps leꝛaſſen lur obra e oraſſen per algun poc de temps abferuor e axiu fayen: e que treballant puys podie tenir lo cor continuamẽt adeu: e en les ſues coſes: e en ço que hauia ſentit orãt que allo era fort plaſent adeu: e qui no podia orar: que almeyns obrant guardas be lo cor: q̃ nol occupas en males ne en vanes cogitacions. Son empo alguns contẽplatius: que toſtemps han leuat lo cor en alt en les riqueſes dels theſors ò noſtre ſenyor deu. E aq̃ſts ſon alts oradors e los millors del mon: empero a aqueſt ſeruey tan alt: noy ha obligat negu noſtre ſenyor deu. E ſi dius que Lucc. xi. diu Jeſu chriſt Volo vos ſemper orare et non deficere: ço es que yo vull: que toſtemps continuament ſtigau en oracio e que no vaguen. Diuẽ los ſancts que aço vol dir que el nos mana: que toſtemps viſcam be ens guardem de pecat mortal: car aytal bona vida es dita oracio continua. Lo ſegon empatrament dela oracio ſi es: eſſer en grans peccats: e mal viure. Car oracio de hom peccador: no puge adeu. ptal diu lo ſenyor beneyt per yſaies. cap. i. axi nom offirats oblacions: ne ſacrificis: ne oracions: car tot mes abhominable e pudent: e aço ptal car. tots ſou plens ò grãs peccats. Per rao de aço quãt lom ſe poſa en oracio: ell deu pẽçar ſies en peccat mortal ne ſil ha comes, o ſi ha ꝓpoſit de ferlo: e ſiu ha tãtoſt aqui mateꝛ: ſe deu reconſiliar ab nr̃e ſenyor ſuplicantlo humilment que li pdo. E aqui mateꝛ leir tot ꝓpoſit de ferlo: ſi debans hauie en cor ò fer ne negu. Car aço baſta de recõſiliarſe ab deu ſoptoſamẽt: fins que puys ſe yfes quãt ſera tẽps e hora axi cõ la ſancta ſgleſia ho ha manat e ordonat. Lo terç empatrament es ſi aąll qui ora prega adeu dubtoſament: car grã deſonor li fa: aquell qui no fia dell: ans dubte que li do ço q̃ dema-

na iustament e ab manera degu
da. Deya sanct Jaume: demana
tu adeu ab fiança e sens dubte: e
ell darta ço que demanes: Car
souiut no hauereu ço que voleu
car demanau ho fredamēt e ab
poca ꝯfiança ¶ La quart empat
xament sies: quant hom dema-
ne follament: axi com aq̄lls qui
demanē coses males e iniustes:
axi com son veniāçes de inimics
o vanitats del mon o si auega-
des deu ho dona. Diu sanct gre
gori: agrā dāpnatio de lurs ani
mas los ho dona: o per mal lur.
Doncs diu sanct Agusti: dema-
na coses ab reuēcia e humilitat
de cor fiançosament e ꝯtinua: e
deu darco ha. E sapies q̄ iames
no nega deu sa misericordia: a hō
misericordios: e qui ora deuota
ment en la manera demūt dita.

¶ Capitol. ccc. liij. Qui monstra
quines ne quals oracions deu
fer qui vol que la sua oracio pla
cia adeu:

Consella sāct ancelm
en lo seu oracionari q̄
hō per res en ses ora-
cions no oblit de dir
lo pater nr̄. e la Aue
maria: e lo credo in deū: car diu
que aq̄stes son les pus altes ora
cions: q̄ pot fer xp̄ia entre totes
quātes oracions son stades or-
dinades vltra aq̄stes oracions
familiars diu ell ꝯçell: que lom
diga ço q̄ lo sanct spirit inspira-
ra en ell; sis vol en romanç sis
vol en lati: quāt vulla recorrer a
oracio ia ordenade conçell q̄ di
ga. Sancte deus. Sancte fortis
Sancte imortalis miserere no-
bis: car aq̄sta es stada anos per
nostre senyor deu reuelada: se-
gons q̄ apar en lo flors sanctoꝝ:
en la istoria deles letanies d̄ arcē
cio. apres es aprouada ꝑ lo sāct
cōsell de calçadonia. ¶ La terça
rao sies: car per ella fuig lo dia-
ble. ¶ La quarta q̄ per ella cessa
la tēpesta e pestilēcia de mortal-
dat qui era en Roma: axi cō ap-
par aqui matex. ¶ Altres son
qui diuē tot iorn. i. feria del salti
ri ab la letania e mes altres los
psalms penitencials ab la leta-
nia. Altres diuē altres psalms ꝑ
deuocio o diuē la vida del salua
dor qui son. xxxiij. pater nostres
o diuen. lxij. dues aue marias: ꝑ
la vida dela gloriosa mare de
deu. Altres diuen altres coses
per q̄ cascu diga ço q̄ mes lo in-
clin adeuocio: iames no lexant
aço aque es obligat ꝑ penitēcia
de son ꝯfessor: ꝑço q̄ ell se vol pē
dre per son ꝓpi voler Cōsella açi
aq̄ll deuot Petrꝰ damiani: q̄ cas
cun xp̄ia almēys q̄ al mati quāt
es leuat: e al vespre ans ques
git se aionoll familiarmēt e secre
ta en sa cābra dient anr̄e senyor
deu ab tot son cor Senyor yom
present atu deu e senyor meu: q̄
son la pijor creatura que creist:
suplicant ala tua alta magestat:
q̄ per los grans merits dela pre-
ciosa mort del teu glorios fill:

me perdons mos peccats em es mens ma mala vida em aportes abona fi. E diu que al precios cors e sanc de Jesu christ: deu saber cascu alguna oracio special: al menys si non sap de special diga la general ço es. Adoramus te domine iesu christe et benedicimus tibi quia per tuam sanctã crucem redemisti mundum. E a ço sia dit dla sancta oracio: quãt ala sua part qui es atot hom. Ara hauem adir dela oracio: e de uacio de pẽça qui pertãy apocs quis appella per los sancts cõtemplacio.

¶ Capitol. ccc. liiij. qui monstra q̃ es cõtẽplatio.

Contemplacio es leuament de pença fet per deu en les cõses spirituals p amar. nostre senyor deu puramẽt. segõs que posa Ricart en lo seu libre de contemplacio. De aq̃sta vida beneyta: dix lo saluador a sancta Marta: que era sobirana e millor que no la actiua: qui entenen entrebellar cõses meritories per amor d Jesu christ. E a porta ho rao. car entendre: e pençar deu en les sues alteses sobre totes altres cõses del mon: deu esser vida neta: virtuosa: e alta ari com deu sobre totes altres cõses creades. E qui aquesta vida han tẽguda: son stats los mais ors homens del mon. Ari com sanct iohan babtista: e lies e sãct Benet: e sanct Antoni: abbat: e los sancts anacorits: qui vengueren en temps. E apres conte sti Emperador: e habitaren en los munts de Egipte segons q̃ appar longament en la vida dls pares: en parla longament Johan casia en lo libre deles institucions: e collacions dels pares De aquesta diu Epiffanus: que es vida sobre totes altres: En quant tota enten en deu: amar per special amor: e leua lentiment sobre totes aquestes cõses corporals e corruptibles. Aquesta no es tacada p negũa letgesa e miseria humanal ariscom es altre: qui es actiua: qui tostemps enten les miseries humanals. Aquesta fa lom viure pus segurament: car lunya lom mes. dls perills del mon. E aquesta es pus reposada: car es lũyada dls negocis del mon. Aquesta fa lõ tostemps alegre: car ia sentiço q̃ lies apparellat per atostemps. Aquesta es pus deuota: car tota seu en amor e en dolçor del senyor. Aquesta es ab lo seu creador pus familiar: car tostemps sta: e pẽça dell: e ab ell: e per aço es ab si pus noble: e pus alta car en el la termeua la actiua. E ella es pus semblant ala vida final ço es ala gloria del Regne de deu E p raho dla tanta excellẽcia de aq̃sta sãcta vida se merauellaue molt lo sanct abbat effrẽ diẽt cõ se pot fer q̃ los letrats e grãs doc

tors e mestres: qui la excellencia e la valor de aquesta sãcta vida ligen e saben la poden ari derar es donen de tots punts ales vanitats daltres sciẽcias: e als plaers del mõ. Lõ puxen claramẽt conexer: q̃ en aquesta sancta vida ꝓtemplativa: son sobirãs delits: sobirana honestat: virtut: e sobiran profit: e repos. Car res altre fora aquesta iames no te lor segur: ne reposat. Mas aquesta fa dir al cor del hõ: qüe es lenat: sufficit: qui vol dir abasta. Car ço que ella ensenya sadolla no solamẽt los coratges dels homens: hoc encara dels angels: ne qui la sent ne aella puia: pot dir q̃ es benaurẽturat de aq̃lla benaurançã qui es en esta vida present.

¶ Capitol. ccc. lv. qui mõstra cõ pot hõ puiar a contẽplacio per via purgativa.

EMpero: per tal quãt sol deu es aquell qui aquesta sancta sauiesa: qui açi se lig: ensenya: e altre noy es bastant: per tal es mester: que aq̃ll: qui en esta sancta scola vol esser dexeble ques apparell a oir: e apendre aq̃lles sobre altes liçons qui si ligen. E deus açi saber primerament: que aq̃sta sancta art: e sciencia: ensenya que qui al senyor vol en esta vida altament puiar per contẽplacio: ha aprocer per. iiij. vies ¶ La primera se apella purgativa. ¶ La segona inluminativa. ¶ La terça perfectiva: e vnitiva Començãt doncs ala primera quis apella purgativa: deus saber: q̃ lom qui adeu vol puiar per contẽplacio fa mester que entena als seguents documents. ¶ Lo primer es que lõ q̃ aço vol comẽçar queu comẽc ab gran ffore: cõfiant dela gran miꝑicordia de nostre senyor deu qui lo seu fill ha trames en terra: per asaluar los homẽs: e per donar los eternalmẽt si mater. E per conseguent nols negara aquest do: maiormẽt com ell mater nos hage donada plena confiança de seguramẽt demenar ço qui ũst e sanct sia p anos. ¶ Lo segon documẽt es: queu començ ab aytanta cura e diligencia: cõ al mon puga: lexant totes les altres cures e coses quil puxen empatrar. E per tal sapies: q̃ aytãt cõ lom es pus solitari: e lunyat deles cõpanyies e miseries dels homẽs del mon: tant es pus dispost a contẽplar les coses celestials. ¶ Lo terç document es: que lom faça tot son poder de hauer lo cor net de tota amor carnal: e de tota mala cogitacio: qitantla soptosamẽt desi mater: si hi entre: Car sapies q̃ homẽs carnals asi iames no porien aprofitar: e per ꝓseguent fa mester: q̃ aquell qui açi vol ꝓfitar q̃ auoresca totes carnals ꝓsolacions: ari cõ demeniar: de beure: desordonadament: curiosamẽt e excessiuamẽt e maçaricosamẽt: hoc encara se

ha a guardar de riure: e de burlar e truffar e tota vana alegria. Car cõ diu sanct Bernat: la consolacio celestial e mundenal: no sta be ensemps: e alla hon es la vna: iames no pot star ensemps laltre: hoc encara coue: q̃ lo contemplador se guart de riure e de molt plar Car diu lo abbat ysac que molt parlar: molt empatra lull dela aia en alt contẽplar: e apuiar encare que lõ parle bones coses. ¶ Lo quart documẽt es: q̃ hages lo cor humil: axi q̃ tostẽps te tingues per grã pecador: e que res q̃ deu te faça: noto don per tos merits: sino per la sua grã e infinida bonesa: ppo saras encara en ton cor: q̃ axi cõ per lo peccat: has meynspresat lo teu creador faent cõtra la sua sancta voluntat: el has prouocat aira cõtra tu mateix: que axi per pregona humilitat lo puocs apердonarte per la sua merce. ¶ Lo quint que ab tot ton sforç dessigs aell fer iusticia de tu mateix: tal que axi cõ tu peccant: test adclitat desordonadamẽt ẽtra la sua sancta volũtat q̃ axi façes ton poder ó hauer dolor de les sues offenços: e de plorar tos peccats: e ó dolret: com no pots hauer aq̃lla contricio e despler: q̃ si pertany el ne pregaras axi carament cõ puxes: que ell let do. Car sapies que axi com tostẽps que la lima passa sobre lo ferro rouellat: tostemps ne leua alguna cosa del rouell: axi tostemps la cõtrictio: qui passa per lo cor delet alguna cosa dela malicia del peccat: hoc entant que tãta contrictio: hi poria hauer q̃ tot lo peccat seria delit e perdonat.

¶ Capitol. ccc. lvi. qui monstra quina via es la purgatiua e com se deu hom exerçitar.

Esta la dita preparacio: tu si pots de matio en la ora q̃ tes pus auinent: te separaras en algun loc secret: e seur e aqui ablos ylls tencats remẽbraras vns vui. o. r. dels maiors peccats que may fist la cara alçada al cel. E guardet q̃ axi mẽbrant tos peccats: lo cor no si adelite: que tantost pas vltra alaltre: en guisa: q̃ lo diable ab sa stucia not faes aqui beure veri: hon deus beure medeçina. E aqui recitar los has denant nostre senyor deu: axi com sil veyes cara per cara: e siet vijares que ell es aqui present. E tostẽps en aytal pençamẽt: cogitaras quãta es la patientia: e bonesa del teu creador qui tanta patientia: ta ensenyada: per tant de tẽps e quanta es la tua malicia: qui a aytal senyor has ari vilanament agreuiat: e offes tantes vegades ab tan poca vergonya e temor. E ala fi del pençamẽt de aquells peccats: diras axi al senyor benegit. Pare meu creador e senyor: e redẽptor meu e prince glorios e gouernador ó tota

creatura yo som aqll traydor fal
çari desuergonyat: abominable
e pudēt qui p ma grā follia mali
cia e viltat he gosada sens tota
paor: offendre la vostra reuerēd
e sobres alta magestat: en tant q̄
nom basta seny ne memoria. E
aço dit lerat anar e caure en ter-
ra: ab tota aqlla dolor: confusio
e vergonya q̄ puxes al mō. E sta
axi vn poc pençāt en la sua alta
bonesa: qui ta soffert en tan grā
malicia: q̄ tals offenços has gosa
des aseiar de fer: e axi stant vn
poc leuar tas degenollons: o en
peus: e diras axi.

¶ Capitol. ccc. lvij. qui monstra
q̄ deu dir lo cōtemplatiu quis
exercita per aqsta via en contem
plar deu e que deu fer.

SObres glorios seny
or e pare sobres hono
rable: e cō pot la mia
cara ne mon cor soffe
rir: q̄ auos se acost ne
que auos reclam: qui som tan de
sconexent e ple de tanta malicia
enuers vos senyor ben auēturat
mon senyor e no haueu vos
ami fet e formar a vostra ymat-
ge e semblança. E yo tota aqlla
preciosa forma: e bellesa qnē do
nas quant fuy creat he sullada
tant cō al mon he pogut: veus se
nyor q̄ ara so desuiat dela via ō
gloria ala qual per vostra gran
pietat me ordonas quāt me cre-
as. Beuellas enterrā e sots abit
de nostra carn passible: vos vol-
gues cobrir e en aqlla offerir pe
nes e affanys: pobresa: e meyns-
preus inumerables. E apres ba
timents: e mort cruel e vgonyo
sa: per satisfer al pare: p mos pec
cats yo senyor los he fets: e vos
los haueu portats: axi que mos
peccats son stats causa de vos-
tres penes e mort. ¶ O senyor e
maravella es com tota creatura
nos leua contra mi: per fer ne ve
niança al senyor. E açi pençaras
vn poc en lo senyor peniat en la
creu p tu: e en les sues dolors. E
apres diras: mō senyor e qui po-
ria pençar los altres generals e
specials benifets que vos me ha
ueu fets. Car mō senyor infinits
ne son altres millor apparellats
arebre les vostres visitations: e
gracias q̄ yo no som. E aquells
haueu lerats en les mirias e te-
nebres del mō: e ami miserable
haueu appellat a aqsta tan glo-
riosa obra: qui es cōtemplar la
vostra altesa e nobleza: hoc enca
ra mon senyor som cert q̄ molts
ne haueu dāpnats qui may no
cometeren la milena part dels
mals: q̄ yo he comesos contra la
vostra senyoria. E tot aço no cō
trastant: yo encara iames no ces
de multiplicar les vostres offen
ces: o monsenyor e qui pot pen-
çar la mia malicia: ne qui pot sti
mar la vostra alta bonesa e pie-
tat q̄ tostemps me ensenyas: o
mon senyor e yo traydor e mes-
qui: e cō pore satisfer atāta offen
ça cō he feta: e fas auos e cō po-
re auos guardar per sobres de

grã desconaxẽça. O mon senyor ẽ tan volẽters me auçiria: si vos o volguessen: mas pus se q̃ vos nou voleu: suplic ala vostra dol ꝓor e iustícia infinida: q̃ vos me auçiats o almeyns mon senyor me mateu ꝑ ma del vostre sanct angel: qui de mi faça poderosa veniança ala vostra reuerẽcia e si aço no permet la vostra noble sa no se per quina altra via vos venieu demꝑ lacieus sẽyor quẽ façan catiu e perpetual esclau e seruidor dela vostra altesa: em façau auorrir mi mateix: e mes males costumes: e auos tot sol honrar: preisar: seruir: tembre e amar sens tota offẽça de qui auãt e en per tostẽps. E aço dit lãcet en terra e posa la tua boca è cara ferm en lo sol dela casa: e humilia tu mateix denãt lo teu creador axi pregonamẽt com puxes de cor e de cors. E aço continua fins q̃ la tua aia senta la misericordia del senyor dins si mateixa E si lo glorios pare not vol dar tantost dolor ò tos mals ne desplaer quant nola has net vol dar neguna cõsolacio: ia per aro not torbs: mas pseuera en aq̃sta sancta obra axi cõdit es. Car lo beneyt pare qui veu que tu fas ço que en tu es ala fi te oira e fara larga misericordia. Penxa en cara q̃ tants mals has fets que mereixs mil vegades esser en un fern. Bones si lo senyor beneyt not hi ha volgut posar: ans spata correctio: ia per axo tu not de us moure ni torbar sino has ço que vols ans faent lo cõtrari faries gran irreuerencia al senyor beneyt. e tu ensenyarias e farias gran inpatientia en verts ell. E per ventura si axil ꝓuocaues affellonia: dartia en vn buff ço q̃ mereixs: per q̃ ell negant atu ço q̃ li demanes haies grã patientia: car lo senyor beneyt vol de tu aquest seruey de patientia: ptal q̃ axi soffirent e passant patiẽtmẽt mereques hauer ço q̃ demanes E haies encara vltra mes e mes gracias que no vols.

¶ Capitol. ccc. lviij. qui mõstra cõ la contẽplacio per esta via hi deu aiustar laor de deu e quina laor.

Dots encare aiustar a la dita manera de suplicar al senyor: ꝑ impetrar gracia de purgar tumateix altra via suplicatoria: qui es amanera de vn iuglar qui vol ipetrar vn grã do de vn grã senyor. E diu li en cara grãs laors e sos plaers: axi tu apres ço q̃ dit es: li representaras algunes deses altes dignitats: axi cõ es: deu vertader saviesa infinida oipotent bonesa: incõparable pietat: sens terme benauẽturat ꝑ natura: saber incõprensible: ꝑfet en totes coses. Algũs ensenyen q̃ en special plauen anse senyor deu les seguẽts allegacions ço es q̃ ell es sobiranament bo e bell: e senyor sobi

ra e general de tot lo mon: fort altament dolç e suau: e sobre tot entenyment misericordios E de tots aqsts vocables fan vna suplicacio a ympetrar purgacio de lurs peccats: dient axi al senyor O sobres bo: o sobres bell: o sobres gran senyor: e sobres dolç: e sobres misericordios: senyor ha ies pietat de aquest peccador lo qual has remut ab la tua sāc preciosa e en dir aqstes paules tost tēps sia la tua intēcio q̄ vols demenar a deu misericordia e purgacio de tots peccats. E mentre diras les dites. v. paraules sta en cascuna vn poc e aturartas en aquella en q̄ trobaras maior pler e maior deuocio. E p̄ tal que la tua supplicacio sia al senyor pus plasent no solamēt p̄garas per tu: ans encara per tota creatura racional e mortal: que lo senyor los faça gracia quel seruescan el honren el amē p̄ manera ques saluen. E axi orant resemblaras al pare celestial: qui sobre tota creatura fa eyir lo seu sol: e atots gouerna e fa atots misericordia ¶ A impetrar encara ta supplicacio: posar hi has interçessor qualque sanct al senyor car: en special la sua gloriosa mare qui sobre tots los altres es a deu p̄ cara. Car ella suplicāt: tots los altres se inclinen al senyor: suplicants: axi mater p̄ aço q̄ ella vol axi per reuerēcia della. E lauors li presentaras algunes Aue marias ala sua reuerēcia sots algū deuot sguart e nombre cert: per impetrar purgacio de tot peccat e hauras lo cor en ella pençantla no pintada en qualq̄ tal la. Mas cō a regina regnant en paradis sobre tos los angels e altres sancts.

¶ Capitol. ccc. lir. qui mōstra cō se deu hom purgar e lunyar de alguns deffalliments per mils puiar en contemplacio per via purgatiua.

DErtal q̄ abans e mils sies purgat de tos mals: acten ab sciencia dreta e studia que en tu p̄ res no regne neguna negligencia ans tostēps sies auisat ō ben guardar lo cor ō tota mala cogitacio: e los sēys que no entenē en res que no deguen: ne leys p̄ res la oracio acostumada: e q̄ no perdes gens de tēps: que no sia occupat en orar o legir sanctes coses: o fer qualque bona obra: e q̄ en totes tes obres entenes en honrar: e en seruirme a deu. Acten encara no sies negligent en fer ço q̄ est obligat: axi cō est fer los manamēts de deu: e obseruarlo q̄ has promes a dl: e en special dignes fruyts de penitentia per los quals te salues ab la bonesa de deu. E q̄ contrasts p̄tinuamēt e virtuosa al inimic: e que pfits en be tot die. ¶ Beus encara pençar e studiar q̄ cobeiança mala no regne en tu ne vages cercant delits: en special en meniar: e en beure: e

en vestir:ne en iaure:ne en tocar res desonestament. Ari mater foragita de tu mater tota cobeiança argullosa:ne desigs saber ne dir coses altes ne amagades: ne veure coses atu maça cares:ans quant te començaran aesser cares lauors les lunya detu mater Car açi ha posat gran laç lo dia ble:per aqst mater sguart no desigs esser molt fanorit : ne lo at:ne psat ne honrat: net iactes per res. Car aytals cobeianços amagades mes nafren la yscien cia q la cobeiança carnal e pus falçament nouen la hon son : e regnen. ¶ Deuse encara ben auisar aqll qui vol esser ben purgat de peccat:q en ell no regne alguna malicia en lo cor ne en la paraula p murmuracio en la obra: ne encara deu dar senyal de indignacio:si doncs nos fa per zel de nostre senyor deu ytra peccat algu qui es ytra ell comes: ne si es en ton cor sospitos ne maliutiador de negu e vaiet souint lo cor en la mort:e en lo iuhi d deu e en lo pill gran q encorres aquí en quant te sera demenat de tota ta vida:e dela sancte Jhesu christ p tos peccats escampada.

¶ Per q per squivar tots aqsts mals supplicaras enta oracio: q losenyor beneyt te don tres dos per la sua pietat. ¶ Lo primer q sies fort en les obres acotinuar fins al die deta mort:ari quel ser uesques alegramet prudentmet e cotinuament e feruent fins a la mort contra ta negligencia.

¶ Lo segon q cotra ta cobeiança te do amor de pobretat e meyns preu de tu mater. ¶ Lo terç que ytra tota malicia te do benignitat:e dolçor de cor quit faça ato ta res ben voler:e entes tribulations patient e tostemps en lespirit alegre. E p esta via seras purgat de tos mals:e dispost de puiar en alta cotemplacio: que sens aqsta iames no poras pcehir en alt apençar:ço es q fa mester que ans que vinga ala inluminatiua sia passat e purgat per aqsta primerament. Car pus aquesta e en aqsta sia purgat: lauors sens aqsta se pot posar acotemplar les altes coses qui deuall se cotenen. ¶ Deya lo sanct abbat Johan:q lo gran cap nostre senyor Jesu christ p sa gran dolçor sofferia q pus que lom lo hauia besat per algun tęps en los peus:dolętse de sos peccats puys sofferia quel besas en les mans:pençant e faent li gracias de sos benifets. E apres aço prometia: que hō lo besas en la boca pençant lom en la dolçor de la sua amor. E aqui posant terme per atostęps.

¶ Capitol.ccc.lr.qui mostra co apres deu hō pfitar perla via appellada illuminativa.

APres doncs que p vnmes o p dos hauras pençat:orat:e ytęplat en tos mals e segons quet apercebras des-

carregat del mal ꝓpoſit de pecar e de mal vs e veu de peccar: en q̄ has de bans perſeuerat e ſegons q̄ la lum ſpiritual te inſpirara aconeixer q̄ tes millor: axi faras. E ſi veus q̄ la tua anima ia deſige humilmēt ſe eſtendre cau com pus alt. ¶ E primerament deus actendre q̄ ſapia e entena e conega: quines coſes ſon aq̄lles qui aporten lom ala amor de deu. E aqueſta via endreçant lō aconeixer axi tals coſes: ſe apella via inluminatiua: qui enſenya les boneſes e alteſes del ſenyor. ¶ E aqueſt tal ſaber es axi com alenya qui es apparellada a encendre lo foc de amor en lo cor del contemplant. Car com diu ſanct Auſti en lo libre de trinitat: q̄ dela deſconeixença e dela coſa coneguda ꝑ lentenimēt: ſe engendre la amor en lo cor. Car nega no pot amar la coſa: ſino la coneix. E per tal los ꝓtemplatius quant volen encendre ſi mateys en la amor del creador. Primerament penſen e volen veure e ſaber: que ſera la coſa q̄ han a penſar: e ſabut que es allo: fan dela nobleſa e belleſa dela coſa aq̄lla vna ſcala per puiar en la amor del creador. E lauors quāt ſe ſenten be inflamats: aqui repoſen de tot lur cor. Car la amor aqueſta: es fi e terma dela cōtemplacio: e la fi principal del ꝓtemplāt deu eſſer: ſi mateix entendre e inflamar en la amor del ſeu creador. Per q̄ totes les coſes que peuça: deu girar e aplicar aconuertir en amar lo ſeu creador. E ꝑ tal quāt ateyer la dita amor fa gran ꝓparacio a coneixer les obres e coſes fetas per lo creador. Per tal apres q̄ lom es purgat e lunyat de peccat ve ꝑ dret en la via inluminatiua: qui ꝓpoſa ahō les obres de deu: qui clarament enſenya q̄ noſtre ſenyor deu es ſobiranament digne de eſſer ſobre totes coſes amat e honrat. E acten aci quāta es la excellencia d̄ noſtre ſenyor deu: q̄ totes quātes coſes ꝑ ell ſon fetas: ſi be eran conegudes: enſenyan la ſua nobleſa: alteſa belleſa: e boneſa. Empero per noſtra ſeguetat natural: e per la multitut dels peccats en q̄ viuim: ſom axi tapats e enganats: que nou conetem fins q̄ ſom purgats e inluminats. Per q̄ fa meſter al ꝓtēplatiu: que ſia be purgat axi cō demunt es tocat en la via purgatiua: e apres q̄ ſia inclinat: axi cō la via iluminatiua o enſenya.

¶ Capitol. ccc. lxi. Qui monſtra quines coſes ſon aq̄lles en les quals hom inluminat ſe deu poſar per leuarſe en contemplacio

Quines ſon empero aquelles coſes en les quals en ſpecial lom iluminat ſe deu poſar per fer ꝓparacio acōtēplar e ainflamarſe en lo amor del ſenyor: ſon les ſeguents. So es pēçar com noſtre ſenyor nos

ha tots creats ꝑ hauer lo seu reg
ne e q̃na cosa es aq̃lla q̃ ell nos
enten adar. E aço leua molt lo
cor a amar nostre senyor deu: q̃
sens merits nostres nos ha or-
denats e dipputats a hauer tan
grans bens. ¶ Segonament pẽ
ça en les penes de infern: e aqui
veuras la rigor e iusticia de no-
stre senyor deu: qui molt te pro
uocara atembrelo tostemps: e d̃
aq̃sta temor vendras ala amor:
apres pẽça en los grãs benifets
e senyals de gran amor: que lo se
nyor ta fets e ensenyats: ⁊ fa tot
iorn. car aquest pẽçament te en
çendra molt en amarlo. Maior
ment si penças: quants peccats
ta leixats: e dissimula tot iorn.
Apres pença en lo Saluador: e
en les sues altes obres e parau-
les e aqui trobaras materia de
gran ꝯtemplacio. Car tot quant
ell feu tot es lum e regla nostra
segons q̃ diu sanct Agusti. Pen
ça encara: cõ es vida letia: ver-
gonyosa e ꝑillosa: viure e perse-
uerar en peccat. E cõ es vida al
ta e marauellosa viure virtuosa
ment. E cõ es cosa segura hono
rable: e digne de grã laor pença
encara en les temptations com
son perilloses: e dampnoses: e
com ꝓfitoses a aq̃lls qui ab es-
forç les vençen. Peuça en los no
bles y excellents homẽs sancts
passats: e presents: qui tots forẽ
e son de vna matexa natura ab
tu: per que no est scusat si nols
sembles e no vius axi altament
cõ ells: o almẽys q̃ visques iusta
ment squiuãt tot peccat mortal:
e faent tot ço aque deu ta obli-
gat. Pẽça q̃ tot quãt veus e has
tot a apassar en breu: e not saps
q̃ sera de tu. E que ara pots fer
ꝑ guisa q̃ si has tẽps pots esser
grã hom en paradis e ho pots ꝑ
dre tot: si nou guardes. Pença
en quanta dolor seras tostẽps: si
ara te leixas perdre. E cõ te sera
coltell de ꝑpetual dolor: quant
pençaras q̃ per ta follia hages
tant de be ꝑdut: e tant de mal ꝓ
curat. Dõcs tramet tot iorn vna
vegada o dues la tua aĩa en lal-
tre segle: e passa pençant de pa-
radis a infern: e veuras quãt ta
deu ia apparellat mentre vius.
E axi apendras de ben viure: e
de be morir. ¶ Nota açi aleuar
son ꝓpi enteniment acontẽplar:
apres que es inluminat e endre
çat eligẽt certa materia en penç
iij coses hi aiuden segons q̃ po-
sen los contẽplatius. ¶ La pri-
mera sies per propia subtilesa: e
industria saber se aplicar apen-
çar p̃gonamẽt en la cosa: e axis
leuen tost en alt aquells qui son
subtils dentenimẽt. ¶ La sego-
na via: sies per art: e es quant la
ꝑsona qui vol ꝯtemplar seguex
les arts e maneras q̃ los sancts
doctors: ensenyant: aquest sãct
eleuamẽt de cor han fet en esta
manera. ¶ La terça sies per vs e
continuacio desta obra. Car la
ꝑsona veada de contẽplar: abãs
es eleuada; e arrapada en alta

cõtẽplacio per poca cosa que li sia preposade acontemplar:que altre que noy sia auesada ne aiudada per special aiuda de deu. Car atal basta la fe:e la deuocio comuna:e lo bon vs que hage ỏ contemplar. Empero iatsia que les dites aiudes sien bones:e profitoses al contemplar. Empero la principal:e la pus alta specie de contemplacio no es en lo cõtemplatiu per humanal stucia: ans es p sola obra de nostre senyor deu:qui leua la penca ỏl hõ: qui vol axi altament leuar per si mateix en los seus secrets:q̃ res altre sots ell noy es bastant. Be aço empero direm deuall:quãt parlarem dela vida vnitiua:e p fectiua. ¶ E deus açi saber:q̃ lo contemplatiu:quant es sots esta vía in luminatiua:deu fer tot sõ poder:de leuar:e lũyar sa amor de tota cosa fora deu:axi que si res altre ama:tot ho faça p amor de deu. e axi deu se amor aiustar que no sia scampada per altres amors:ne per negocis:ne per al tres ançies temporals. Mas q̃ lisia vijares:que al mon noha al tre sino deu:e ell mateix. E apres aço deu lom si mateix inflamar p amor acteneut que la vera amor de deu :supplex tota nostra indi gencia:e fretura. E per amor ha esser en nos tota abundancia ỏ bens: E per amor ha en nos ha bitar nře senyor deu:e adar de si mateix sentimẽt deles sues riques ses e alteses.

¶ Capitol.ccc.lxij. Qui monstra de quãtes parts pren lum aq̃sta vía inluminatiua.

Aquesta vía inlumina tiua pren lum:segons posen los sãcts de to tes aquestes parts. ço es dela vida de Jesu christ:e dels sancts pares en re semblar aells. Es encara lũ seu la liço continua ỏla sancta scrip tura:oir deuotament la paraula de deu:oracio continua:pençar ordenadament:e ab efficacia en sa vida passada:present:e sdeue nidora:e quina es stada:e quina es de present:e quina poria esser en mal:o en be:e studiar en profi tar enlo seruey de deu:seguir e fi car solitut:si vol lom sia en con gregacio:sis vol fora:aquella pẽ çar en la mort del fill de deu:de aquesta veges enlo libre ỏla sua sancta vida:e en lo contempla dor de totes les festas de lany:o racio:e aiuda de persones iustes gran exercici:e treball en vida ac tiua:e en obres de pietat: Car a ço meret al hom:que sie molt le uat:e pres en molta contempla cio segons los deuots e virtuo sos treballs que ha per deu sofe rits. Actendre en la bellesa ỏles grãs obres de nostre senyor deu axi com son los cels:e lur ornament:mouiment:e finament:e influriment:e influencia ales co ses iusanes leua molt lo cor alo ar lo poder de nostre senyor deu Axi mateix la belesa:e multitut:e

nobleſa e virtut de totes les al
tres creaturas fetes per noſtre
ſenyor deu. Special la belleſa
dels angels e deles aias: fort de
ſperta lo cor del hõ aloar deu: e
ilumina lentenumẽt en pẽçar
e loar la sauieſa: el poder de deu
Poſen los sancts que entre les
altres coſes. qui molt leuã nos
en alt: ſies pençar q̃ ſera de nos
apres esta preſent vida: e dequi
auant en toſtẽps q̃ ſera de nos.
E de aço q̃ açi amã e preſam tãt
E poſen açi los sancts: q̃ ſi nos
dauem toſtẽps apẽçar pregona
ment en aq̃ſtes coſes deu per ſa
merce nos obrira lentenimẽt a
conẽxer e aueure en los ſecrets
ſeus: e aprofitar molt en virtuts
e en sancta vida finir noſtres di
es. Mas com dir lo sanct abbat
Moyſes. nos orats folls e necli
gents en totes les carreras de
deu: iames no volem ordenada
ment pẽçar en aq̃ſtes coſes ans
tenim lo tẽps per perdut que açi
paſſam: e nos ſabem volẽ ſaber
ço quis pertany ala terra e ala
vida beſtial: e per tal morim cõ
abeſties ſens negun apparella-
ment ala mort: e venim ara en
mans de noſtres inimics quins
donen copioſament: ço q̃ mere-
xem be e açò per atoſtemps ⁊c.

¶ Capitol. ccc. lxiiij. Qui poſa a
monestamẽts pſuaſions fruyts
e induſtries endreçants lo contẽ
platiu a contemplar.

Derrao de açò lo sãct
abbat Effrẽ en lo seu
tractat de contẽpla-
cio: amoneſtãt ſos ec
deſiaſtics a aq̃ſta san
cta ſciencia: poſa aqui en ſuma.
iiij. punts: ço es amoneſtacions
pſuaſions: fruyts: e indoſtrics
les amoneſtacions ſon a aq̃lls a
qui noſtre ſenyor ha dada vida
repoſada: per q̃ no actenen a aq̃
ſta sancta virtut ⁊templativa: cõ
ſia tan alta: e tan profitoſa: e tan
delitable. E en ſpecial crida cõ
tra pararoſos religioſos e ſecu-
lariſtes: q̃ deu ha appellats atan
ta pau e repos en esta vida els
ha dades tantes opportunitats
de ⁊templar: e molts ſon: qui no
ſencuren e en ſpecial aporta con
tra ells les seguẽts raons. ¶ La
primera car aytals ſon inobedi-
ents al manament de deu q̃ diu
vacate ⁊ videte quoniã ego ſum
dñs. E mana noſtre ſenyor deu
ara. Actaneu e veiau que yo ſom
voſtre deu volent los ꝓ aço dar
entendre q̃ en aço deuem ſingu-
larment ⁊templar e pençar ço es
q̃ ell es deu: e ſenyor: e aq̃ll qui
ſobiranamẽt deu eſſer amat e ſer
uit. Doncs ſi lo religios uoy cõ-
templa apar q̃ ell es adeu inobe
dient. ¶ La ſegona rao ſies: car
apar q̃ la perſona religioſa ame
poc adeu e mẽys q̃ altre ſi iames
no pença en ell: e aço ytal quãt
porta abit de ſeruidor de deu:
ſpecial e titol d̃ ſpecial amic ſeu
e tot iorn lig la ſcriptura qui es

ymatge de deu e diu lo offici qui es rehonarse ab ell. Bonch tot aço no ꝓtrastant la persona religiosa no senta res de deu: grā senyal ha ab si: q̄ ell ama poc deu: e ha poc ab ell: e per ꝯseguent ha guerali mes valgut nos fos acostat adeu ¶La terça sies car tals tant cō mes seruexen adeu tant mes son certs dela sua gracia: pero no cercan deu ne deu nols dona negun senyal desa amor. Per q̄ alur vergonya dona deu maiors senyals souit desa amor aseglars: e apersones ydiotes e simples. Car aytals pus lealmēt e ab maior diligencia seruexen aman e sercan deu. ¶La quarta car aytals donē grās senyals de si matexs: q̄ ells han en si poc de be: pus en staments pus alts posats: son pus frets e pus pararosos e ab meyns fruyt: e ab mēys deuocio q̄ los altres posats en pus bair stamēt. E per ꝯseguent merexē be q̄ p deu sien rebuiats e meynspreciats e dats en trufa e enscandol dels altres posats en menor stamēt. E axils ho menaça nostre senyor deu p Malachi es ꝓpheta ¶La quinta car aells ha dades nostre senyor deu maiors opportunitats de fer be: q̄ atots altres: els ha leuats e lunyats dels treballs dels homēs pertal que entenē en ell. Bonch q̄ lo temps dat aells p al seruey special de deu: ells lo posen en viure delicadamēt: e pararosa: e negligent. Penxar pots q̄ no es maravella si deu nols dona assentir si matex: nels endreça a bē viure ne assentirlo. ¶La sisena car deu los ha posats mitgēsers entre si matex e lo poble. E vol q̄ visquan de lurs almoynes e de lurs peccats: e axiu fan de fet. E q̄ aço no ꝓtrestant: ells no secosteu adeu p special via: e per ꝓtē placio e amistat ab lo senyor se gueixse q̄ per aquest meynspreu lo ꝓuocan ꝓtra si matexs. E axis reten indignes de esser mitgencers entre deu e lo poble: e rebre tots los emoluments q̄ per aço reben de deu. ¶La setena car la ꝓtēplacio als religiosos es fort necessaria: en quant los fa pus forts en les tēptaciōs: els lunya mes d̄ peccat. Els fa pus virtuosos: e pus exemplars: e pus feruents encorregir los altres dels peccats. Per totes aq̄stes raons lo dit sāct pare amonesta atota persona qui no sia ocupada per força en les coses temporals: axi cō son dones religioses e dones vidues riques: e homens rics e religiosos q̄ entenen a aq̄st sāct offici qui es alt sobre tots los altres del mon.

¶Capitol. ccc. lxiiij. qui posa alguns motius inclināt nos a sancta contemplacio.

APporta apres lo dit sanct pare aq̄st propositt algunes ꝑsuasions e rahons qui deuen lom molt inclinar.

a aqnesta sancta contemplacio.

La primera sies aq̃sta pença diu lo pages quant de treball passa en lo camp: ans q̃ vengua ales messes e aço laurant: cauant: regant: e esmenuant les gleues de la terra: e aqui soffrent fret: calor: treball: e anuigs infinits: e aço solament per passar la mesquina vida e per auançar cauçó mundenal. Si doncs lo terrenal per acõseguir vn poc de be q̃ poc dura cõporta volèters tant de treball: quãt mes e ab millor cor e ab pus feruent: e goios lo chrestia: e maiorment lom religios se deuria tostèps esforçar que ab lo seu eternal creador fos de tota sa pença vnit e en aq̃ll trobas e hagues açi son goig en meresques hauer despuys la eternal gloria. E diu aqui aq̃st: mareuella es cõ uegun treball pot a negu empatxar de aq̃sta gloriosa vnio: e inluminacio açercar cõ sia sobiran be nostre e tot treball per ella apassar apega dolç a aquell qui aq̃sta dolçor ha sentida: per tal deya la scriptura sapiècie in paucis vexati i multis bene disponũtur. E vol dir que aq̃lls qui aq̃sta sancta vida han aconseguida: e los seus fruyts: iatsia que los seus treballs mitians q̃ han sofferits sien pocs: empo per aquells ells venen a grans e sobirans bens: axi com per vias e camins qui son dispositions: e aytals ꝯclusions e termens. O diu aq̃st e quanta cõfusio sera ala persona religiosa al die de sa mort: quant vehra q̃e tant meynspreu ha dat adeu: e tant dãpnatge ha pcurat asi mateix: q̃ aquesta sancta vida e via al regne de deu haura meynspresada e leixada en aquest mon. E per tal cõsellaue Dauid dièt axi a aquells qui si poden occupar. Accendite ad deũ ꝛ inlumina mini ꝛ facies vestre nõ confundentur. E volia dir axi: acostau vos al senyor beneyt ara mentre hauen temps en aq̃sta vida per tal q̃ en lo iuhi dela vostra mort: no siau confusos ne en ver gonyits denant deu e los seus angels ¶ La segona psuasio sies fundada en los grans treballs e perills q̃ passa lo marcader en la mar per gonyar la vida corporal e per guardarse de fretura.

¶ La terça sies fundada sobre les anxietats e miseries q̃ soffir vn caualler per gonyar fama en armes ¶ La quarta sies cõ la bestia corre al meniar que ares no acten que hage o trop son delit. Doncs diu ell hon se pot trobar pus honest delit: ne maior abundancia en guany: ne maior nom e fama: q̃ en aquella pura dolçor ò paradis qui es tot be: e tota riquesa: q̃ es tota valor: e noblesa: la qual iustat fa alhõ auorrir tot carnal delit: e be mundenal axi cõ amort e pena diu aq̃st axi mateix aqui. O aia sega: e cõ no penças ço que leras e meynspresas q̃ es. Car diu te lo libre de sauiesa Sapiencie. vij. vene-

runt autem michi omnia bona pariter cū illa. So es que tots bens venen ensemps a aquell a qui deu fa aquesta gracia que ha ge sos sentiments el conegua de cor. Aquesta dolçor senti aquell sanct hom iob: quant deya. In lectulo meo moriar: z sic vt palma multiplicabo dies. So es q̄ ell instant los delits: que deu dona a aquells quel senten: aq̄ volia tostemps star: e iaure ari com a vn bell lit: e glorios: e aqui despendria sos dies loncs encare q̄ fossen tan grans com es la vida dela palma qui viu fort longament. E maiorment quant lo sē yor mateꝛ vinga arequerir la nostra anima quel reeba dins si dient li. ¶ Aperi michi soror mea sponsa mea columba mea. E vol dir ari: obrim tu q̄ est la mia sor: carn humana ha presa en laqual tu: e yo nos som agermenats: tu est ma sposa: car en lo babtisme nos som sposats: tu est ma colo ma: car per vnio de coratge nos som ab duys ligats per souint a engenrar molts coloms ço es p fer altes obres de vida: En ||les quals yo sia honrat: e tu glorifi cada: e loada en paris ensemps ab totes les altres.

¶ Capitol .ccc. lxv. Qui aporta altres persuasions a aquest mateꝛ prepositꝰ.

Apporta encare lo dit sāct aqui mateꝛ la dita psuasio e motiu al prepositꝰ dient ari. Acten com a nostre exim pli natura nos adoctrina: com nos deuem hauer: e comportar aquesta sancta: exercitacio contemplatiua. ¶ Acten diu ell al arbre: com met grans rails per la terra: e poderoses: e scampades per tot: per tal que ell tirant ari mes humor dla terra pura mils verdeiar: e creꝛer: e florir e fructificar: e mils defendre si mateꝛ dl vent que no sia esuait per ell. ari lom deu escampar totes ses affeccions per amor en lo sobirā deu amar: e lunyar lo de tot ço que lūyar lo pura. car tant com mes se fara ab ell per amor: tant tira mes los seus sentiments goigs: e inluminacions. E tant es pus vert: enet deuant ell: e mes florer per grans prepositꝰ: e desigs de fer altes coses per amor del seu amat: e mes fructifficara per obres de gran amor. Car res no li es difficil no naleir la mort ans la desige per amor dll: e tots los mals del mon sofferir per la sua amor li son mel ebreſca: el fā ari fort com diu sanct Pau: ne fam ne set: ne persecucio: ne res qui sots deu sia: no es bastant aseparar lo dela sua amor. E aquesta tāta abundancia de tots bēs nos dona a entendre lo Reꝛ de paris iesu crist quāt dix. Dēsu

rã bonã e cõfertã ⁊ coagitata ⁊ super effluentem dabunt in sinuz suum. E volia dir que ell daria a aquells quil sercarien ab coz ardent e anemorat sentiments grans desi mater. Empo segons la mesura que lom se apparellaria: la qual mesura quanta que fos tostẽps seria al hom aiustament de tot be que aparria foza de tota mesura per la gran abundancia en deu li daria. ¶ La sise na persuasio sies: pendre exemplí dels cossors naturals qui no volen star quant en ells es si no alla hon ells han repos: es poden mils conseruar veem a vll que la pedra on que sia posada alt: si la leres asi matera tantost cau bair: e tost se mou en vers la terra: car aqui es lo seu repos: e on que sia posada foza della: tã tost per si matera naturalment torna aqui aiudant se ab lo seu pes. Que es doncs aço sino que com nostre senyor deu sia natural fi e repos nostre: foza lo qual iames no som plens ne reposats ne en pau: ne en res de be fermats: e nos nol çercam nel volẽ Cert pots pençar: que som fort nafrats dins en la anima: girãt les sues indinacions ales coses cõtraries adeu. Per que a exemplí deles coses naturals en que nostra malicia nos port lo coz: tantost lo deuem girar al senyor beneyt qui es tota nostra vida repos e benauenturança dientli la paraula de sanct Pera. Domine ad quẽ ibimus: verba enim vite eterne habes. So es adir: Senyor placiet q̃ nos detu lunyats per nostres grans mals: vulles tornar atu matex e fermar. Car en tu tot sol se troben los sentiments: els pfits: els parlamẽts els delits qui porten lom ala vida eternal e perdurable. ¶ La sena persuasio e rao es: car com per diuerses vias lo coz sia tostemps occupat e turmentat p̃ innumerables miseries: quins son representades dins: e dades de foza: axi per nostra corrupcio original: com per nostres peccats: e no sia cosa al mon: qui axi sia bastant adar nos repos de coz: com esser vnit ab deu per çensera amor. Per rao de aço tostẽps deuem actẽdre: que ab lo senyor siam vnits per çensera caritat: e ell per sa merce nos leixa sos fa els seruidors dins lo regne de lur anima esser sino goig cascun e continuat: e no permet que ay tals sien calsigats ne vilanits p̃ neguna creatura pus que ells de tot lur coz se subiuguen aell. E aço deya ell als apostols quãt los dix. Hec locutus sum vobis vt in me pacem habeatis in mũdo autem pressuram habeatis E volia dir axi: yous dic que pus que ami amau lealment: que yo us dare pau e goig dins vosaltres maters. Aquesta sera pau de consciencia qui es la maior cõsolacio què lom pot hauer en esta present vida. E aquesta pau

nos partira de vosaltres p molta pressura: quel mõ vos do nep secucio. E sãct Pau deya aço mateꝛ quãt diꝛ Si filiꝰ dei vos liberauerit tũc vere liberi eritis. e volia diꝛ: q̃ li lo fill de deu vos deslliura deles grans miseries del mon donant vos consolacions celestials: aꝛi com les dona als vers contemplatius: que lauors serets en vera franquesa e libertat: car res nous poꝛa dar molestia ne turbacio: tant seꝛa grã la pau: q̃ regnara dins vosaltres. E per aquestes persuasions aq̃st sanct nos amonesta e maiormẽt los ecclesiastics e specialmẽt los religiosos de amar vida contemplatiua.

¶ Capitol. ccc. lxvi. qui apporta altres a aquest mateꝛ proposit.

Inclina encara lo diꝛ sanct nostres coꝛatges a amar e atenir vida contẽplatiua: per les seguens rahons. ¶ E la primera sies: car diu que aquesta aporta ab grans profits: vltra aquells qui foꝛen allegats ia demunt a l començamẽt de aquest tractat. E al primer diu que es manifestacio dels secrets ð deu. Car diu que lo senyoꝛ als contẽplatius ensenya grans liçons: e foꝛt grãs secrets e amagades veritats aꝛi dela sua alteza com de les sues obꝛes e amagats inhis. ¶ E aço volia diꝛ lo Saluadoꝛ: Mathei. vndecimo. quant deya parlant al seu pare aꝛi. Atu pare e senyoꝛ confes que has amagats tos grans secrets als sauis del mon: e las los reuelats als petits ço es als humils e contẽplatius qui son appellats los teus petits e aço per tal quant tu los leuas en alt tant com se humilien mes: es reputen per pus desconeꝛents: e peccadoꝛs denant la tua alta magestat. ¶ Lo segon sies: car en lo contemplatiu creix la fe continuament en quant ell se sent daramẽt lo coꝛ tirar en alt per amoꝛ excellent: e dreta: la qual nos poꝛia fer sino per aquell qui creu que sia ver deu: e tal com la sancta fe catholica lo creu el prehica. E maioꝛment com lo contẽplatiu se sent tot alterat per amoꝛ pençant en la incarnacio: prehicacio cõuersacio passio: e altres obꝛes del nostre Saluadoꝛ ab aquella cõtẽplacio li has dat tan clar lum celestial confirmant lo en la fe: que quant en contrari li fossen allegades quantes rahons poꝛien fer quantes philoꝛoffs fossen iames no son: nol poꝛié mudar ne girar dela veritat dela fe ans diꝛia tostemps la paraula de sanct Pau ad timoteũ. Scio cui credidi ⁊ certus sum. Lo es yo see aqui he cregut e son cert que ço que yo he cregut es veritat inmutable: e aꝛi diuinal que nos pot falcificar p̃ neguna cosa qui sia al mon. ¶ Lo terç pfit de

contemplacio es cõfirmacio de spera nça: car cõ lom contempla tiu ha ꝓuada e sentida la grã bo nesa dolçor e amistat noblesa: e veritat del senyor: axi tota te mor seruil li ix del cor: q̃ tanta cõ fiança cõçeben dela sua pietat: q̃ ia no temen: q̃ iames se separen dell: ans tostẽps seran ab ell en esta vida e en laltre. E per tal di uen entre si maters la ꝓaula del apostol ad romanos. i. quis nos separabit a caritate xp̃i. E volia dir axi: quins separara anos de la amor de Jesu christ. car noy es bastant hõ ne angel: ne mort ne vida ne neguna pena del mõ ¶ Lo quart fics car per aq̃sta sã cta contẽplacio se creix en nos la amor e caritat q̃ hauem en deu. Car cõ diu Grisostomus quant deu veu que lom se aplica e saco sta a ell per amor: ell qui segõs la scriptura: es axi cõ a sobiran foc crema tots los empatxamẽts q̃ empatxen lom de amarlo: E ꝑ si mater fa creixer lo foc dela nr̃a amor mostrant se al nostre cor sobiranament amable per sa al tesa e dignitat infinida. Apres hi aiusta la multitud dels seus benifets qui sobiranament pro mouen lo cor a amarlo: e a ell co nexerlo quãt lõ souint lin fa gra cias: els li proposa axi cõ a seus. E cõ la pença alt lenada: conc ga daramẽt que plau al senyor que amem lo prohisma: per tal que complaura ala sua altesa en cesa per amor del ꝓhisma tant compot ne sap que es plasent a deu.

¶ Capitol. ccc. lxvij. qui mõstra quants bens fa anos la cõtem placio vltra los demunt dits.

EA encara la sancta cõ templacio e quinta ment: ço q̃ diu aquest que la aia del contem plador hage senyoria sobre tota cosa dei⁹ deu: en quãt de negunia altra cosa no vol ne demana delit: ne seruey: ne pla er sino tant cõ a deu. car tot son plaer e delit posa en deu. ¶ E es axi que aquell es ver senyor de la cosa quila meynspresa: nela vol. E diu ab sanct Pau. Eccor omnia reputaui vt stercora vt er emplũ lucri façerez. E volia dir que totes coses hauia meynspre sades ꝑ tal q̃ gonyas Jesu christ qui nos pot ꝑfetamẽt gonyar si no ꝑ aq̃ll qui totes atres coses del mon meynspresa. E en aq̃st enteniment los sancts apostols son dits princeps dela terra. car tota laterra acabadamẽt meyns spresaren: a exrimpli de lur sobirã mestre Jesu crist. E mils son se nyors del mon tals psones q̃ no los priuceps: qui del mon men dican honor: diners: delits: e al tres coses moltes ¶ Sisenamẽt la contemplacio inlumina len teniment del contẽplant a clara ment conexer les cauteles del diable: e les profunditats deles sues tẽptacions: car la amor no

solament escalfa: ans encare in-
lumina pertal de aquests hauē
prouerbiorum primo axi: de ba
des posa lo diable parany ama
gat el laç deuant los peus dels
contemplatius: com ells hagen
ales: e volen alt: pertal dalt veen
ço quis fa baix cōtra ells. ¶ Se
tenament fa lom trempat en ses
delectacions. car tant es alta: e
dreta: e tan afable: e delitable a
quella celestial delectacio: que
nostre senyor deu tramet als seꝰ
contemplatius que sobre puia
tot enteniment Per hon coue: q̄
aquell qui aquella posseex auor
resca tota carnal: e sutse delecta
cio: axi com afems pudent: e en-
cara mes: e mes sens tota com-
paracio. Pertal diu sanct Hyero
nim que. Gustato spiritu despi
cit omnis caro. E vol dir que a
quells qui ha testada la delecta
cio spiritual: que lo sanct spirit
dona als bons contemplatius:
tantost auorrexen la carn: e sos
delits: axi com adiables. ¶ Per-
tal diu sanct Bernat: que la con
solacio spiritual: e carnal no stā
be ensemps. Car qui ab desigs
carnals o de gola: o de trufes: o
de iochs: e burles: o per qualse-
uol manera se dona a aytals pla
ers: no vol deu que tal. haie: ne
senta los delits celestials. ¶ E
per aquesta raho los sancts pa
res fugien als delits del mon: es
procurauen penes en meniar:
beure: iaure: vestir: plorar: e fugi
en a totes mundenals company
ies e solaços: e giranē tota la pē
ça apenitencia: e en coses ploro
ses: axi com es planyer lurs pec-
cats: e les iniuries de deu: e ha-
uer pietat d̄les miseries: e affāys
spirituals: e corporals de lur ꝓ
hisme: e endesijar lo Regne de
deu: e en conplanyer ales penes
e passions d̄ls sancts: maiormēt
del nostre saluador fugint con-
uits. rialles e atotes altres con
solacions del mon: pertal q̄ po-
guessen atenyer: e puys conser-
uar en si: les consolacions celesti
als. ¶ Auytenamēt fa la contē
placio lom fort. en les aduersi-
tats e en les temptacions. car lo
cōtemplatiu per la familiaritat
que ha ab deu: reeb dell gran cō
fiança sabent ço que diu la scrip
tura ço es que Justorum anime
in manu dei sunt. E vol dir que
les animes dels iusts: tostemps
stan guardades ab les mans: e
armes de deu. E pertal quant sō
en tempestats: tantost recorren
ales mans de aquell sobiran pa
re: e amic nostre senyor deu: qui
saben que es lur protectio: escut
e guarda. E en la sua virtut ven
çen lo temptador ab gran esforç
axi com aquells: qui son guar-
nits ab les armes de deu. E aq̄-
sta manera de vēçer los diables
es fort alta: bella: e segura.

¶ Capitol. ccc. lxviij. Qui apor-
ta altre profit: seguint en nos la
dita contemplacio.

NOuenament la ȝtem placio fa en nos perfecta iusticia. car ꝑ tal amoros eleuament ỏ cor en deu la aia nostra dona adeu ço que li pertany e es seu ço es seruey noble e alt de pura amor. Dona encare aſi materia rectitut e perfectio virtuosa cõfirmantse ala voluntat del senyor en ço quel vol della. Car deu tot poderos en special requer amor de tots nos: e donantlali dona anos maters grã iusticia en aquesta cosa. Axi mateꝛ dona al prohisme aiuda àiustãse ab aqll: ab lo qual se fa potent e procurali aiuda de miseri cordia e gracia. ¶ Beſenament per via cõtemplatiua la aïa profita molt en merit. raho es car tostẽps que la nostra anima entregament se leua adeu ꝑ amor: loantlo: cõtemplantlo: o ꝑ qual que altra bona manera: tantes vegades meret gloria o creximent de aquella. E cõ tals creximents pura fer la anima en si innumerables vegades lo dic segons quey es vesada e abituada: seguexse que per aytal via cõtemplatiua pot ꝓfitar sobirana ment en merit. ¶ Nota aci que segons que diuen los sancts: la vida cõtemplatiua desi materia es pus meritoria: que la actiua e pus alta. Es ver que auegades ꝑ causa poria esser lo contrari ço es quant caritat e obediẽcia del prelat forçẽ lom de fer algunes coses e obres foranes. E en tals casos atemps deus actendre en tals obres: que no acontẽplar: e axi occuparse en tals obres: es cosa pus sancta: e pus meritoria Molts son los altres ꝓfits que aporta absi la dita vida ȝtemplatiua. Es ver q̃ lo dit sanct en lo seu dit tractat non posapus.

¶ Capitol. cec. lxix. qui ensenya cõ per humanes industries lom se pot aiudar en leuarse en alta cõtemplacio.

LO quart proces q̃ lo dit sanct ensenya aq̃ matex son humanes industries: ꝑ les quals lo ȝtẽplatiu se pot aiudar ames plaure adeu en sa contẽplacio: e axi pot fer q̃ nostre sẽyor abãs e pus altament lo leuara alt asi. ¶ La primera stucia e industria fies que lo contẽplant continuu de fer sa suplicacio anre senyor sis vol se sẽta calt o fret: e no ces de supplicar q̃ lo senyor benauẽturat li dona asentir e amar ardentmẽt si matex el faça aell seruir tostẽps purament ꝑseruãtlo ỏ tota offença. Car si ꝑseuera: finalmẽt deu ley dara. Car diu lo senyor beneyt: a aqll qui ꝑseuerara sera dat ço q̃ iustament demana. E aço almeyns li sera fet per la sua importunitat. ¶ La segona stucia es: que lo ȝtẽplant se guart de ỏfendre mortalment lo senyor. Car cõ diu Salamo: si ab la vna ma hõ edifica: e ab

laltre derroca:iames tal edifici
no vendra afi. Axi es en lo ppo
sit:si lo contẽplant nos guarda
de offendre lo senyor:mes ỏ mal
poria fer en vn dié q̃ no de be en
cent:p que deu fort guardar de
tota cosa quil pusa empetrar.
Si vols saber quals coses lem-
patren molt:ia es posat demũt
en lo comẽçament de aq̃sta san-
ta contẽplacio. La terça ses:
continuamẽt pençar en totes a-
quelles coses:qui li poden aiu-
dar atenir pura vida e neta e sẽs
macula el poden encendre en a-
mar deu. E en special deu sobre
aço inuocar aiuda dels sancts ỏ
paradis:e en special dela regina
de gloria:e en apres dels sancts
angels pares e administradors:
e companyons nostres specials
tostẽps en esta vida per la mise-
ricordia de nostre senyor deu. E
special deu demenar aiuda al
sanct angel quil guarda. Prime
rament dient li sa culpa deles of
fences q̃ fetes li ha:e puys deme
nãtli ab tota eficacia misericor
dia gracia e aiuda e axi iflamar
si matex e desijar lo sentiment e
experiencia de nostre senyor deu:
no per altra rao: sino per esser
pus ardent en amar:presar: e lo
arlo tostẽps. O quant se alegrẽ
los sancts angels nostres custo-
dis:e guardians beneyts: quãt
veen q̃ nos treballam e desiam
e demenã tenir tal vida e ells la
uors per lur grã bonesa e noble
sa ab maior eficia pregũ p:nos
ens acõpanyẽ ens defenen de
nits e de dies. La quarta stu-
cia es:seguir en orar en aquella
manera en lestat corporal en lo
qual lom se tropia mullor e mils
se entẽ. E legim q̃ Moyses orãt
staue dret e tenia les mans este-
ses enuers lo cel segons q̃ apar
en lo paralipomenon. Ela mag
dalena quãt demana misericor-
dia a Jesu christ staua tota gita
da en terra besant e regãt deses
lagremes los peus del saluador
Mas escoltãt lo senyor: beneyt
seya en terra als seus peus lo sal
uador stãt en lor la nit ỏla cena
suplicant al pare staue aionollat
inclinantse en terra:e cridant al
pare gran crit. E axi matex en la
creu crida stãt tot estes en aq̃lla
ora: los apostols quant ell sen
puia stants drets en la cara e les
mans leuades aell suplicant lo
q̃ li mẽbras dells. Cõsella empo
lo granh tẽplador Bionis en la
obra de mistica theologica:q̃ lo
h templãt stiga dret o agenollat
ab la cara tostemps leuada en
vers lo cel. Lo quint: q̃ iames
sino per causa necessaria lo con-
tẽplador o h tẽplatiu no leix lo
traut que ha acostumat de dar
a deu cascũ iorn en certes oras:e
per certes paraules e maneras:
car fer lo cõtrari seria fer meyns
preu al seu creador per q̃ si fa lo
cõtrari per necessaria causa de
aço desso deu regonetxer sa gran
culpa emsa oracio e fort reprẽde
si matex: e encara punirse segõs

sos vñares no res meyns deu
pẽçar que tal traut es vida dela
sua anima. Doncs pus lo cors
no soffer q̃ la ora nolí sia tolta
en que ha acostumat de pẽçar si
mateix: quant mes doncs deu ac
tendre la aïa deuota: q̃ ella no p
da sa refectio e la ora acostuma-
da: car gran abusio es q̃ la siruẽ-
ta sia dinada e be seruida e q̃ la
dona muyra de fam. E diu aq̃st
sim demanes qual ora es pus
abte aleuar si mateix en aq̃sta san
cta occupacio: dicte que denits
quant la gent reposa e negu not
torba: e fas al senyor gran plaer
que aq̃lla hora los altres dormẽ
tu vetles aglorificarlo: e a suplí-
carlo per aq̃lls qui callen. quello
inimic q̃ tostemps vella nos pu-
ra noure: scrit es en lo psalm. ín
die mãdauit deus misericordiaz
suam: et nocte canticũ eius E vo
lia dir: q̃ lo senyor ha manat: q̃
de die en die: nos occupẽ en les
obres de misericordia: ço es do-
nant a aq̃lls quins son p̃sentats
pobres e mesquins e que denits
entenam en la sua laor e contem
placio gloriosa: obseruant empe
ro q̃ en lo comẽçament: maior-
ment ta contẽplacio sia secreta:
tant com fer se pora per squiuar
tota vana gloria e tota tẽptacio
del inimic: e per pus seguramẽt
posar son thesorço es la sancta
ptemplacio en les mans de no-
stre senyor deu.

¶ Capitol. ccc. lxx: q̃ posa altres
industries a aq̃ll matex proposit.

LA sisena industria: si
es: saber mudar sos
pençaments de vn en
altre. E açí acten: que
si lo cõtemplatiu per lonc tẽps
staua cõtẽplant en vna materia
matexa: daria grã anuig al cap e
al pits desi matex e per pseguent
atot lo seu cors: per q̃ axí cõ aq̃ll
qui plasentment vol pendre vn
bon dinar e bemeniar: muda so
uint les viandes axi lo ptẽplant
se deu mudar de cogitacio: quãt
se veu afflaquir maça lo cap pen
çant en special alguna. Ara de-
saber: q̃ solamẽt la cogitacio aq̃l
la qui es en sol deu: pot sadollar
e reposar e no altre. Pertal diuẽ
los sancts: q̃ iatsia pẽçar en la in
carnacio: p̃hicacio: vida: e mort
del saluador sien portes: e vias
a entrar en lo senyor. Empero res
sots deu: no es bastant aperfeta
mẽt reposar la nostra aïa: sino so
lament en deu: en sa ppia natu-
ra e essencia. Es axí q̃ com nos
sia[illegible]n carn corruptible e mor-
t[illegible]ames no podem endreçar lo
nostre enteniment en reposarse
entregamẽt en aq̃ll senyor aca-
badament: ne per lonc tẽps: ans
axi cõ lo auçell qui vola ab les
ales esteses: no pot molt durar:
axi volant sens q̃ noles mogue
en baix o en alt. ¶ Axí matex es
en esta vida la nostra aïa laqual
iames no pot per gran tẽps du-
rar pençant en deu puramẽt e
en la sua diuinal alteza: ans co-
ue q̃ la sua cogitacio de ptinent

cayga baix: girantse en altra co-
sa qualsevol q̄ aquella sia: no po
dem per nostra corrupcio e mise
ria tostēps quens volem fermar
nos enpençar la altesa de nostre
senyor deu. Ans coue quey pu-
gem per scala e la scala: quins hi
es dada es ia tocada demunt. ço
es pençant primerament algūa
cosa axi cō a obra diuinal: o iu-
hi: o ley p̄ la qual inflamāt nos
en la amor del senyor vingā fins
acll en si mateix e entre les altres
coses qui son scala pus bella: e
pus curta e pus acostada adeu.
e qui abans han lo cor alt leuat:
son aq̄stes p̄ orde posades quāt
lom vol ꝓtemplar ¶ La primera
sies deuota oracio: e pura: e en-
çesa: e cordial qui deman desig e
feruor e vnio ab lo senyor. ¶ E
apres de aço tantōst pēçar en Je
su christ peniat nafrat cruelmēt
en la creu: e per tot lo cors vbert
e plagat per tos peccats sens cul
pa sua neguna ans p̄ sola amor
que tu not perdesses e axi soffi-
rent elpençaue en tu pus ferma
ment: que tu no pēçist en tu ma
teix. E per tu ell offerí aq̄lla cruel
mort al seu pare: per tal que not
dāpnes per tants mals que fets
has: E aquesta cogitacio es apel
lada porta anos ꝓposada per en
trar en la sācta diuinitat: dins a
quella sancta carn tēcada e ama
gada: e en senyal q̄ les sues son
porta per entrar acll en pregon.
vol q̄ cruel lança li obris aquell
seu sagrat costat: apres la sua san
cta mort: per la qual vbertura e
porta lull ꝓtemplatiu: vol q̄ en
tras p̄ veure les magnificēcias
diuinals tencades dins aquella
sagrada arca del stament q̄ era
la sua carn sagrada e preciosa: p̄
tal deya sanct Pau. xp̄o semel
passo in carne ꝛ vos eadem cogi
tacione armamini E volia dir q̄
la aiuda q̄ nos hauē mester: per
apparellar nos en la altesa diui
nal: entrar en nostra ꝓtēplacio:
aquella era pençar en Jesu crist
mort e turmentat en la sua sā-
cta carn per nos. Apres pot lom la
diuinal pietat fort inclinar assi:
lauors: suplicantlo per tāta mes
quina de aia de facl: e de infael:
qui es en tan grā perill de dam-
pnacio. E si quant hom veu q̄ al
gun sofir iniuria o pena alguna
corporal: lo cor tantost se mou a
compacio quant mes dones se
deu moure apietat quāt veu tā
ta multitud de aias de facls: e ō
infacls: que totes van p̄ ampla
e via dreta a aquelles penes per
petuals: qui son en infern appa
rellades: a aquells qui mes han
amat cōplaure e seruir ala crea-
tura q̄ al creador e mes ala carn
que ala rahō: e ala ꝓsciencia. E
aq̄sta contēplacio e specia de su
plicacio inclina molt adeu: qui
acten ala gran bonesa de aquell
qui ab maior e egual diligencia
p̄cura lo be al altre: q̄ assi mateix
E qui no meyns enten al be co
mu que al be p̄pi. E per aquesta
manera se inclinaue molt nostre

senyor deu ala suplicacio d moi ses: quant li deya. O senyor e p dona a aquest poble: hõ rau del libre en quẽ has escrit: car amãt lo poble que lo senyor menaue adestrohir: e per exçes de amor mogut dix la paraula sobredita excessiua: volét dar aentendre q̃ no amaue meyns los altres que assi matex. ¶ La setena industria es viure ordonat ptinuament: e no lexarse caure: en los pocs de falliments. Car diu la scriptura q̃ qui leixara les poques coses bones en que es vesat: e be ordenat: couendra que cayga en la fi en les maiors. E en special req̃r aquesta sãcta cõtemplacio: que lom se guart de carnals e dissoluts: e vans solasos e cõsolaciõs e que tinga lo cor e los senys beguardats. E en special requera questa sancta contẽplacio: la lengua: e ques lunyde tota amistat e familiaritat: de tota persona si no aytant cõ es necessari aseruir e acõplaure adeu: e de no leixar oracio: deiuni: abstinencia: ne altre carrec ne cirimonia spirtual sino aytant cõ obediẽcia de maior: o caritat: o necessitat forçe a uegades. Car no es al mon carrec que nol faça bon portar: e q̃ no sia dolç: quant lom lo ha auesat de portar: e membret de aqst documẽt: ço es que si lo teu cor es tocat dalt: per qualque tocament diuinal: ab aquell ten ve: quit sera pposat. Aquell qui es lo maior: ço es pençar puramẽt: e solament en la altesa bonesa e noblesa diuinal en si: si empero p ta art e industria te poses acõtemplar en les industries e maneras demũt posades.

¶ Capitol. ccc. lxxi. qui tracta de la terça via e pus alta per puiar en contẽplacio quis apella vnitiua e perfectiua e ensenya cõ lo contẽplatiu se pot leuar en alt p tres vias.

APres que hauem tractat dela vida inluminatiua: qui es ppara cio e via ala via vnitiua e perfectiua: dela qual parlant Dionis en lo libre de mistica theologia diu axi que contẽplacio vnitiua es vna diuinal sauiesa: que per ignorancia es coneguda: qui es en tot e per tot sobre totes sciẽcias industries e sauiesas: en quant aiusta lõ cordialment: e per amor sobiranament ab deu. E aci nota que segons que ia es tocat demũt: lo nostre entenyment se leua acontẽdre e conexer deu per tres vias. ¶ La primera sies actanent ala bonesa granesa belleza: e bell or de que es en les creatures: p les quals ppietate: axi cõ per espill de deu: lo nostre entenyment puia a conexer deu axi cõ afabedor e ensenyador de aytals coses: segons q̃ es tocat. Sapiencie. xiij. Et ad romanos primo. e en esta materia Ricart de sanct victor: ensenya: al nostre entenyment ỏ

puiar aden en lo seu libre de ar
cha mistica. per. xliij. estacions: p
les quals lo poble de israel venc
ala terra de promicio: apres q̃ par
ti de Egipte. E per. vi. graus en
senya cõ pot hom puiar en con
templar fins al creador nostre.
¶ La segona via es quaix per lo
contrari: car la primera es puiar
al senyor per la creatura. ¶ E la
segona ensenya cõ per compara
cio dela creatura al creador: o bl
creador ala creatura axi cõ de ex
emplar ala cosa exemplada ix en
innumerables e piadoses: e al
tes veritats: e altes ẏtẽplacions
qui manifesten anos nostre se
nyor deu: esser sobiranamẽt: bo
bell alt noble: marauellos verta
der: e digne de tota honor glo
ria e lahor. E aquesta via ha to
cada sanct Aguisti en lo libre ap
pellat de magistro: e en aql qui
es dit de vera religione. Aquest
lum es celestial: e no natural: ne
artificial: e quis dona p sol deu
entendre les altres virtuts diui
nals: aqui molt aiuda alcuar la
nostra voluntat: e amar deu: e a
aytal amar es ordonat: e per ell
conexen la altesa del creador: e
la noblesa dela creatura dell exi
da ¶ La terça es pus alta q̃ tota
altra: e es quant la nostra pença
se leua en alt en deu per viua:
e ardent amor: sens neguna al
tra conaxença seut ço quel ente
niment no pot conexer ne cõpen
dre. E per tal diu sanct Bionis:
en la dita diffinicio dada que aq̃
sta es sauiesa per ignorãcia cone
guda. Car neguna humenal co
naxença: ne rao ne enteniment
a aytal sentiment no endreça lo
cõtemplatiu. Car aytal sentimẽt
es obra de sol deu: quis vol dar
asentir a aytal pença sens exerci
ci de nostre enteniment: aũdat
a aytal sentiment axi com la no
stra aia appar q̃ solament aqui
se hage axi com receptiua: e no
axi cõ actiua: quant ha entendre
car la hon regna sola affectio de
amor: aqui lo seny nelo enteni
ment no han res afer: de aques
ta sauiesa parle sanct Jaume:
quant diu q̃ tot do: que sia sobi
ra e perfet: deualla de dalt po es
de deu. E aquesta gracia es aql
la sauiesa: que tant exalça e loa
lo libre de sauieza: en lo. vij. capi
tol e en tot lo seu proces: aquesta
sauiesa neix en nos axi cõ les al
tres: per via dels senys: la qual
dona entendre Dauid quãt dix
Renuit cõsolari aia mea qz me
mor fui dei dilectatus fuj z exer
citatus fuj z defecit spiritus me
us. So es que la aia tocada de
aqsta diuinal sauiesa: que tota
humana e carnal delectacio ha
foragitada dessi: per lo sentimẽt
de deu: es alegrada e en alt leua
da: en tant que aqui deffall: car
no es bestant a dir res: de aço q̃
aqui sent: del seu sobira amat. a
questa sauiesa iames no entene
ren los philosophs: ne aquells
qui en coses corporals: ne en fen
tesias posen lur intelligencia. q̃

es sobre tots dõs ifusos en nos quant ala manera del leuar la pus alta porcio dela anima en deu per amor:ne en res pus baix que deu nos reposa:ne encara en aquell per sguart de qualque delit:o profit. Mas per sola amor de aquell qui soburanamẽt sol es amable lo qual vol:e reqr: e ama solament en quant lo sent sobiran be:e sobiranament bo:e lunyant de tot deffallimẽt:e mi seria. ¶ E diu dionis in septimo de diuinis nominibus. Que a questa sauiesa axi atenyr lo seu amat deu per amor que no senten a specularlo:o apẽçarlo sots neguna cõsideracio speculatiua ne alta:qui no moga a amor axi cõ es pençar en la sancta trinitat:o en la generacio del fill de deu:o en la creacio del mon en quant se mostra deu tot poderos. mas solament en aquelles consideracions mou la nostra anima qui la leuen:e la scalfen en amar lo seu creador:e senyor sentit sens tota semblança de neguna cosa corporal: e entes inexplicablement:axi que contra la manera natural:abans es amat que entes ne com es amat:e entes sẽtir se pot açi mas nos pot dir per neguna lengua.car tot aço es obra pura spiritual:ala qual:cosa corporal no aiuda:car aq̃ solament hi obra nostre senyor deu per si mateix. E per esta via appar com vn grosser pages: e vna vella simple pot esser en esta alta sauiesa tot leuat:e grã dexeble segõs q̃ plau adeu darlin:en grã quantitat:e segons la preparacio que lom hi ha feta.

¶ Capitol.ccc.lxxij.qui monstra com lalt contemplatiu:mes sent e mes ama que no es ço que enten:e veu

ESta sentencia confirma Dauid quant dix axi. Gustate et videte quoniã suauis ẽ dñs On ensenya q̃ lo ver contemplatiu primerament gusta per effectio dela vera amor a deu:e puys enten ço que per exp̃ iencia ha lo cor gustat. ¶ Segonament se proua aço ptant quãt molts deuots contemplatius hi ha qui mes amen:que no saben: e mes que no entenen axi cõ ap par dels ignorãts:e mes deuots q̃ los grãs clergues. Põcs aqlls aytals:mes amor han:e mes se encen lur amor:que lur intelligẽcia e per conseguent amor algũa es en ells qui noy es per intelligencia ne per conaxença prime ra:no contrestant que tal amor requera en lom lum de fe de presencia de gracia:e de caritat. car com diu Dionis en lo comença ment del libre appellat demistica theologia Aquesta alta sauiesa dela qual parlam açi sia sauiesa:solament deaquell qui es ver christia:e bo e amic ỏ deu. ¶ Per que açi notã q̃ iatsia que aq̃sta sãcta amor sia per deu data als sancts contemplatius:sens que

noy es necessari altre conaxença primera en ço que amor primera se ferma: sino solament la conaxença que hauem de deu p fe Empero quant aquesta gracia nos es dada axi altament a tots pertal los altres e nouells: o no ten alrs contemplatius ans que sien en la inflamacio de amor: a la qual tota cōtemplacio termena: e ha fi: hā mester pēçar primerament en les creatures: e obres de deu: axi com qui vol pniar en alt ha comunament mester scala ab que hi pnig E aço volc dir lo psalmiste quant dix. In meditacione mea exardesset ignis. ço es que ans que anima sia ardēt en deu per lo foc de amor: coue que vage deuant alguna cogitacio primera per quey munten. Empero en los p fets cōtemplatius tantost com se volen se leua en alt la pus alta porcio dla anima per ardor: de amor sens tota sca la de tota altra intelligēcia: e conexença speculatiua: o pratica d tota altre cosa q no sia amor en deu: hoc encare sens tot pençar speculatiu de deu. Mas diras q diu sanct Agusti axi. Inuisa possumus diligere: incognita autē nequaquā. E volia dir: que iat sia que puxam amar lo q no hauem vist. Empero no podem amar ço que no conexerē per negu na manera: dic te q sāct Agusti vol dir axi que qualque contarē ça se requer en totā contemplacio: e aço es ver: car en lo prepo sit te dic que aquesta alta amor que tota es en deu: en quant bo e tota es special de deu. E axi de deu que no per neguna altra via ne de altre donador sino sol dell Aquesta en nos requer: e suppō la conaxença de deu: qui es per lo lum dela sancta fe catolica: e no ve anos per neguna altre conaxença: ne industria: ne per art humanal: axi com altre amor comuna que en nos se ensen: e sengendre naturalment per natural inclinacio que la nostra anima ha ala cosa amable: o per mouiment: o per operacio: que la cosa amable fa dins la nostra anima en quant la cosa aquella apparbona amable desijable. E a çi acten que axi com es possible: que algū acostantse al foc: abās senta la calor: que sen lūy: axi es en lo preposit que lom axi altament leuat: abans sent la amor diuinal que no sapia que es ço q sent almenys mentre es en esta vida. Car en paradis no es axi fer com la nostra anima sia inse parablement tostemps aiustada ab la lum aquella glorioса: eternal laqual es deu: ala qual amor abans hi puia: aquell qui souint sospira p desig: e amor: inclinat: e cridant de cor: e dient. O seny or: e quant te amare: quāt te posseire: quāt te veure: quāt te haure dins mi: abās aquest es leuat en amor: e en desijar lo senyor: e abans si sent inflamat que no si pençauc en los pregons secrets

dela eternal duracio e generacio e processio diuinal. ¶ Per q̃ qui en aytals speculacions posa si mateix si nou gira en amor de deu: no pfita molt: car la amor es tota la fi de nres cogitacions en lo be ordonat. E per tal quãt aço no facran los grãs filosofs nea fan los presents theolecs: p tal no obstant q̃ sien especulatius son souint luny de deu: e de tota deuocio e de tota amor e temor sua e son souint grans peccadors. ¶ Be aqsta tan alta e tã gloriosa sauiesa se entenc̃o que diu sanct Pau quant dix: q̃ aquesta es aq̃lla sauiesa. Quã nullus sapiencii̇ñ.s. grecorũ intelligere potuit. E dela qual diu ad corin tios. Spiritus noster spm̃ dñi vnicus sentit que sunt eius. Et ẽ sapiencia quã loquimur inter p fectos. Bela qual dix Jesu crist als apostols: ans q̃ sien puiats: induimini virtute ex alto. E aço significa lo vestir q̃ fa lo preuere en laltar: qui per lo cap auall segita lo camis: lamit: e la casulla. car tota sta sãcta sauiesa ve dalt ney es altre bastãt adarla: sino deu tot sol.

¶ Capitol. ccc. lxxxiij qui mostra quins puiaments e graus fa aq̃ sta contẽplacio vnitiua dins la aia del contemplatiu.

Es obres q̃ aquesta se grada amor de spirit de sobirana contẽplacio fa en la penca son aquests. vi. graus significats p los. vi. grahons: p los quals lo gran Salamo puiaua en la sua alta cadira. Car per aquests puia Jesu christ en la pus alta porcio dela nostra aia: quis appella aper mentis e aquí seu quant la posseer en plena pau. ¶ Lo primer grau e obra q̃ aqsta sobres alta amor fa en la aia del contẽplant se apella inluminacio. car apres q̃ la anima es inflamada de aqsta sancta flama: leixa dins ell vna experimental conaxença de deu aq̃ perceb lo nostre senyor esser font de tota bonesa noblesa bellesa: e digna de tota gloria e honor e reuerencia: e laor: e cõparacio aell pcep simatex esser cosa la pus miserable: e dolenta e despectible: vil e sutsa: quis pusca dir per neguna lẽgua. E faẽt aqsta cõparacio de deu asi matex: concix quanta es la sua dolçor e clemencia: q̃ los seus sobre alts thesors vol posar entan vil loc cõ es lo femer dela nostra cõsciencia e sutsa anima. ¶ Lo segon grau e obra desta sancta amor vnitiua e pfectiua: qui es la pus alta part dela present ptemplacio: desta vida se apella inflamacio. Car la aia inluminada e hauent experiencia dela grã nobleza e altesa de nre senyor deu: roman ari inflamada en la sua amor: q̃ en altre no penca ne troba delit: ne en altre no volria pẽçar ne parlar: e lauors auorret acabadament tota carnal delectacio: per qualseuol cap hon vin

ga. Lo terç grau e obra de aq̃sta sancta amor ꝓtẽplatiua: si es sua uitat e delectacio. Car apres q̃ la nostra aia es inluminada ari altamẽt: e apres ari inflamada en lo glorios senyor neix dins la aia delit inestimable: qui passa tots altres delits del mõ: ari cõ la dolçor dela mel: la rigor e fa- resa del fel: entãt q̃ mes puia vn poc de aq̃lla dolçor: e mes adelí- ta la aia: que no porien fer: tots quãt delits forem ne serã iames en la carn: de tots quant forẽ ne seran iames: en esta carnal e mi- serable vida. ¶ Lo quart grau se appella desig: car apres q̃ la ani- ma del ꝓtemplant: es ari inlumi nada inflamada e adelitada en deu cõ dit es: desige ari fortmẽt esser vnida ab ell: p ꝓtinua amor e sentiment: q̃ abãs elegiria tot linatge de penes: q̃ no fes peccat que no per vna ora esser separa- da de aquell sobiran delit: en q̃ lo seu amat ha atrobat. E p rao de aço tot altre delit lies mort: e tostemps sta en aq̃lla ardor: e en ces desig de posehir e de no pdre ço q̃ ha sentit del seu sobres ama ble pare e senyor. ¶ Lo q̃nt grau se apella sadollamẽt: car leuors la aia roman ari sadolla del sen timent del senyor: q̃ neguna al- tra cosa no vol ne desige. ans le uors li es mort alre hauer: ne al re posehir. lauors seçen en ella tots altres delits e goigs: e ape- tits: e es li vijares que posehex deu; e posehint aq̃ll posehex tot quãt es: e sens ell no ha res e ha uent ell es general regina: de tot quant es nepot esser.

¶ Capitol. ccc. lxxiiij. qui mõstra cõ dels dits puiaments e graus neix en lo cõtemplatiu arrapa- ment de pença e gran seguretat e repos.

DE tots los. v. graus e obres sanctes q̃ fa la dita amor: en lo cor del alt contemplant: ix lo size quis apella arrapamẽt de pença: e crimẽt o puiamẽt sobre si mater: no q̃ ay- tal arrapament requira que lõ veia visions ne neguna cosa cor poral. Mas requer q̃ lom se ap- cebe iluminar iflamar crecrear e leuar: per amor en lo seu crea- dor: ari que ço que sent e perçeb nos pot dir per neguna lengua: p rao dela sua altesa belleza bo- nesa nadesa e nobleza rao es: car aquest arrapamẽt deualla ỏ sol deu: qui vol per bonesa la pẽça aquella leuar ari alt: q̃ altra cosa noy es basthãt cõ sia de sobre no- stra facultat: e poder per tal car lo arrapamẽt es cosa ari spiritu al: per tal lo nostre entenument stant sots lo carrec dela carn: no si pot longamẽt fermar: mas ari cõ astela scintillant se leua e tor na asi mater. o ari com a vll qui guarda lo sol: e tornes tencar: e puys obres: e puy tancas tãtost ari es aço. Ari mater acten ala sageta: en alt tremesa: tãtost cau

per lo pes propi: q̃ la fa caure: e lo peir qui salta sobre laygua: tã tost cau en laygua: axi es en lo p posit. Aq̃st. v. grau aiusten los grãs mestres a aq̃st dos quils se gueren. ¶ Lo primer se appella seguretat car quant la aia veu: q̃ tant es amada p lo seu spos Je su christ: que axi es inluminada inflamada e adelitada e arrapa da ꝛc. Conçeb dell: e en ell tãta seguretat: que no ha al mon tur ment ne dãpnatge corporal: ne mort q̃ dubtas soferir per la sua amor: ia leuors no ha pahor de res: e tant cõfia de aq̃lla eternal bonesa que ha ꝓcebuda e senti da ab lo senyor: q̃ no ha paor ia mes separarse dell: ans cõfia cer tament: que eternalmẽt sera ab ell en gloria. O quanta alegria abita tostẽps en aytal aia: q̃ ia veu e sent lo be eternal: quil spe ra certament. ¶ Lo segon be: e grau de aquesta scala: q̃ si aiusta per los sancts: se apella plen re pos. Car pus neguna turbacio ne neguna dampnatge corporal: ne neguna temor no poden esua hir aytal aia: seguexse q̃ ella esta en plen repos e enten gran: que nos pot dir per neguna lengua. Per que diu Ricart en les lues ꝓtemplacios. O aia de christia: pus en aquest paradis pots pu iar: e star en aq̃sta vida: ven tot quant has: e quant saps e cõpre aq̃sta gloriosa possessio: not sia res car. Car lo venador es Jesu christ: quis offer aucorela atots quants le volran.

¶ Capitol. ccc. lxxv. qui mõstra com se deu hauer e aiudar lo cõ templatiu: ꝓtra les tẽptacions: q̃ leuors se leuen contra ells: ma iorment ꝓtra tẽptacio de supbia

NOta que lo diable p tal quãt ha sobirana enuege contra los cõ tẽplatius: sils tẽpta fort agudamẽt: p sperit de supbia: facẽt los desijar ha uer en lurs ꝓtemplacions visiõs e reuelacions loqual desig es fũ dat en presumpcio e vana gloria E gran curiositat: e deffallimẽt de fe. E p aq̃sts vans desigs: Je su christ souint leixa caure aq̃sts aytals en illusio del diable: le xant los enganar: p falçes apar çes del inimic: e p falçes reuela cions e sentimẽts desordonats. En semblãts mals cauen aq̃lls: qui studien p qualques arts e vi as per hauer les dites visions: e reuelacions: per q̃ acten açi los seguẽts documẽts. ¶ Lo primer es q̃ sentiments e reuelacions: e visions deles coses diuinals no venen ala aia per aytals desigs vans. Mas p sola bonesa de no stre senyor deu: quins inclina a fer aytals gracias ala aia: q̃ veu fundada en la sua amor e temor e en humilitat pgona: e en feruẽt e vera deuocio. Per q̃ pots cla ramẽt conexer: q̃ si en la tua aia entre ꝓtẽplacio ne ꝓsolacio o sen timent o reuelacio: quit aporta

amor de tu mater:o asuperbia o sia fundada en eraltacio tempo ral de tu mater: ¶ sadoll be la tua propia pſona:e affectio: que allo es enguā del diable:quit so bergueia per grā presumpcio de tu mater:e per grā amor carnal q̄ has atu mater. ¶Lo segon do cument es: q̄ encara quant ha» guesses aytals sentiments e vi= sions:quit portassen a virtuts:e a coses sanctes e bones:noti vul les fermar: neu vulles pe tots punts meynspresar: mas ans q̄ ti ferms: examúna allo: q̄ es: ne hon va:ne q̄ poria esser.la ertí= macio aq̄lla se deu fer p ꝯtinua oracio:e per cōsell de persones sauias e tements deu:e ab deuo cio:e lum dela sancta scriptura: e dels sācts doctors. Semblāt document obseruaras: sobre to ta doctrina quit sia sospitosa e vinga don fe vulla. ¶Lo terç do cument es que sies sens aytals desigs:de hauer les dites visiōs e sentiments:tot o atribuer ala pietat de Jesu christ:quit fa aq̄ sta gracia:e nou atribuescas atu mater:per tal q̄ deu per ta gran superbia e desconarença del seu do noti leix caure. ¶Lo quart es q̄ si est tēptat de hauer semblants sentiments e visions penca' que deu te lexa axi tēptar per pbacio de ta humilitat:e lauors humili et e reuela tes tēptacions apso= na prudent:qui ti acōsell: ne les tingues secretes p res. ¶Lo ānt es q̄ tu qui nouellamēt vens en aq̄st sanct offici:si veus q̄ nostre senyor tes al començament dur e fort:no ten maravells. Car be ho merex ta mala vida pcedent: per q̄ poderosament te humilia denāt ell: si vols q̄ ell se inclin a tan vil persona cō tu est e ꝯtinua car not dira deno q̄ font es ō to ta pietat e bonesa e pare teu:per la sua merce. Per q̄ singularmēt te gita sots la vera humilitat:e mata la pſumpcio de tu mater:e la vergonya folla de humiliar tu mater de cor:per poc preu de ta vida:e de totes obres:e p exer cici de obres humils:sens vergo nya. E aytant cō la penca del hō mes se pt es auorrer es baixa p amor de deu: aytāt la leua abās en alt ela compler deles consola cios celestials Pertal dix lo sāct abbat Agaton q̄ lo ver ꝯtempla tiu hauia sobiranamēt esquiuar pſumpcio desi mater e ses obres e de tota vanagloria: e fauor:e reputacio:e oppinio desi mater

¶Capitol. ccc.lxxvi.qui mōstra diuerses species de contempla cio e com lo contēplatiu quāt se sent fret se deu fort escalfar e le= uar alt en deu.

Richart de sanct Victor en lo seu libre de contemplacio si posa les seguents doctri= nes en esta manera. ¶La primera sies:que lo contē platiu pot pfitar en contempla

cio per.iij.vias. La primera per sa industria:e aço segons ço qui li es vijares quey pot molt aiu- dar:e aquests hi deuē studiar ab grā diligencia:per q̄ merescan q̄ deu esser aiustats apuiar pus alt ¶La segona via sies q̄ art e doc trina daltre:axi cō fan aq̄lls qui les demunt dites e altres doctri nes dels sancts dades sobre sta materia obseruen e segueren. ¶La terça es per special gracia de deu:qui vol lom leuar alt en los seus secrets. La segona doc trina sies:que ꝓtemplacio se par ter per tres parts. ¶La primera se apella mentis delectacio ço es exemplamēt de pēça. E es quāt lo contemplāt per humanal in dustria se esten: es delita sobre ço q̄ pença. ¶La segona se apel la mentis subleuacio:ço es leuar la pença en alt:e es quāt la pēça del ꝓtemplāt inluminada q̄ spe cial lum de deu:enten coses al- tes ales quals:no basta aenten dre la humanal industria. Em- pero iatsia q̄ço que enten sia so bre ella. Empo axi esta tostēps dins sos termens:q̄ no ꝓtrestāt q̄ençena sobre si:ella empo esta ra entrasi: nes aliena: ne passa en si fora:ans se aperçeb star en si:e ab si:en les coses acostuma- des. ¶La terça specia se appella mentis alienacio. E vol dir exi- ment desi mater:e aço es quant perceb coses ales quals apuiar noy basta natural industria:q̄ lo qual aperçebra;es ell axi fora si matek:e sō acostumat ubi de sō entenūment:q̄ ell no sap hon ses ne que es desi mater: ne sies al cors o fora al cors. E aço apella per altre nom arrapament: del qual hauē ia perlat demūt E aci actē q̄ la primera deles.iij.parts quis apella mentis delectacio: se aiuda q̄ art e per ꝓtinuat exer cici e per grā diligencia. ¶La se gona sublcuacio se aiuda per lo lum celestial:q̄ reb auegades so bre la hymanal industria auega des sobre la ppia sciencia:q̄ lom ha presa:e sobre tota altre art:q̄ lom hage studiada auegades so bre natura. e axi son alt leuats los pfetes q̄ veyen e deyē les co ses amagades passades e soeue nidores: els secrets dels corat- ges dels homēs:sens q̄ no se ra- pē ne han negūa alienacio ne ar rapamēt: en si maters. ¶La ter ça qui es arrapamēt o alienacio ve en nos o q̄ excessiua deuocio: qui ve q̄ excessiu desig:o q̄ amor del senyor:o q̄ excessiu marauel lar sobre alguna cosa: qui apar sobiranament marauellosa: o q̄ excessiu desig: o goig dela cosa pçebuda dins nos maters: per special gracia del senyor. ¶La terça doctrina principal: sies q̄ lom quis sent fret en sa ꝓtempla cio: deu si mater scalfar ab art special:per que pura abans al se nyor per contemplacio puiar.

En lo quart libre dels reys capi tulo tertio. Legūn que Elizeu propheta:quant volia en si des-

pertar lespirit aprofetar: tocaue deuotament son lehut: e en aqll so loant deu: se escalfaue en deuocio: fins q̃ lo seu spirit pfetaue. E tu sit sents fret e inabte a contẽplar: primeramẽt te apartaras dels altres e començaras ab tota eficacia e virtut de ton cors: e de tos senys: e de tota tapença aloar lo creador: p spalms imnes e altres paraules diputades ala sua laor. Ep aytals paraules cõ le spirit te administrara. Apres pençaras en la reuerẽcia dela magestat diuinal: qui tacreat: e al qual tostẽps los sãcts angels adorẽ e louen. Apres pẽçaras en los seus sãcts benifets generals: e specials q̃ fets ta E si per aço noti escalfas giret apaticintmẽt portarte fredor: e pẽçata indignitat e q̃si hi pseueras hauras so q̃ volras e q̃ lo lo senyor volpuar ta inpatientia entretant. E q̃ si patientmẽt e ab gracias la portes: merers molt e puocas al senyor adarte ço que li merers. E diu aqst sanct q̃ deus leuors axi dir al senyor: vet rey e senyor iust de tota natura quãta es la mia malicia: que yo sia digna de tostẽps abitar en ifern e mi dona vũares q̃ gran iniustícia me sia feta: quant dins lo famer dla mia aia: no poses los precios e glorios thesors teus. O senyor e per infinida bonesa: donem a aconerer ma mal uestat: e ma gran desconaxença: e malicia: e men fe fer digna penitencia: per la tua maguificẽcia e bonesa. ¶ La quinta doctrina sies q̃ negu nos marauell: si les coses celestials pçebudes giten lom de seny carnal e natural: e mũdable. Car diuse. ij. corintiorum. xij: q̃ sanct Pau arrapat axi no sabia si era dins lo cors: o fora: ne q̃ era ço que fora dell se feya. E legim actuũ. ix. que tocat dela celestial lum: torna orp. E Mathei. xvij. legim que los. iij. dexebles de iesu christ en la trãsfiguracio: caygueran en terra: e de fet forẽ posats fora si maters quãt oiren la veu del pare quãt dix aquestes lo meu fill. E diu dessi mater. Ezechiel capitulo. iij. Que com ell vacs la sua visio caygue en terra. E Baniel. capitulo. x. diu axi q̃ com ell vacs aquella gran visio: no romas en ell fortalesa. Per tal deya sanct Gregori: veges en quanta miseria som cayguts: que no podem soffrir de veure: ne de perçebra aquell sobiran be: p lo qual som creats. E iatsia que sens aytals visions e sentimẽts nos puram saluar. Empero senyals son dela amistat de deu aquí les ha: e gran vergonya es als acostats adeu axi com religiosos e ecclesiastics qui iames no haien negun sentiment del senyor: ne senyals dela sua amor dins si maters.

¶ Capitol. ccc. lxxvij. Qui posa algunes aiudes de cõtẽplar de doctrines virtuoses.

Deya lo sãct abat cua gius parlãt desta con téplacio: algunes sancres amonestacions e bones. ¶La primera es aq̃sta: tu qui alt vols puiar: e sentir les riqueses de paradis en esta vida sobiranamẽt entenab quanta prudencia creptiri: e studi de tu mater: deus pençar e cxaminar tu mater q̃ en tu no regne ne estiga neguna sutze delectacio: ne lerge cogitacio ne malícioſa: ne neguna ociosítat: o si hi es stada: q̃ sia ben punida e castíga da: fuig atot carnal delit si vols acõseguir les celestials sino en va treballes. ¶La segona es aquesta acostumada: en certes oras pẽçar q̃ entres dins tu mater: e pença que est e quin est: e quin deuries esser e quin pories esser: e quin te coue esser si t vols saluar: Pença q̃ lo regne de deu: molt ha costat als sancts. Bõcs iames no seçes: res not sia difficil esser pobre esser difamat ser truffat esser ferit: e minuat: per amor del senyor: qui per esta via hi puia. Pença en la dignitat de la tua aia: qui es asemblança de deu: ala qual deu ha ensenyat sobiranamet erçes de son poder: quant la creada: erces del seu saber quant axi la ha altamẽt remuda erçes dela sua amor: quãt axi altamẽt la gouerna: e la supporta: e si hies apparellada la lur en esta vida fins als seus thesors: e sentimẽts desi mater. Pẽça en lo iuhi de ta mort: e fe que ssies apparellat tostẽps. car p vẽtura anit hi iras. E pença si dãpnat est: q̃ en mal punt fuist ane nat: e quet haguera mes valgut que no fosses res estat o q̃ fosses pedra o ase: o serp: o escurpi. Si saluat est hauras companyia ab deu: e ab los seus sancts en paradis, e hauras bens inestimables qui nos podẽ dir per negu na lengua. Bones ara açi apparellet mentre has tẽps: e no perdes lo temps: car del temps perdut te couc adeu retre rao. ¶Legiz de Suetonio famos monio que auegades iugauc als escacs amagadament. E cõ fos perseguit per lo rey de noroega pode rosament: e reclamas per gran temps a sanct Miquel: lo dit archangel li apparec e li dix ari o hõ foll e mal religios: e no has vergonya de reclamar ami en tes necessitats qui tantes vegades mas offes p ton mal iugar als escachs O foll e cõ pots pore tãt de tẽps en ta dolenta obre: e tu qui tant has legit be sabs q̃ iuguar anegũ ioc del mõ no es degut anegun hõ religios: e maior ment a daus e escachs: com sien iocs ociosos e sens tot pfit e dls quals se dona mal exempli als altres: e inductio a fer semblant. Dicte q̃ yo re procurada la presentt persecucio q̃ passasses ptal que ari tornasses a deu: e no continuases lo dit ioc: e vengesses a la mort. Per que es dada sen-

tencia per lo iutge eternal: que p tal que li satisfesses del temps p dut en lo dit toc: e dela desonestat e mal eximpli quẽ has comes e dat: que en les mans: e dits ab los quals has tant iugat sies ferit ỏ poderosa puagre fis al iorn de ta mort. E plau al meu senyor: que la dita persecucio p que: las pregat çes de tots pũts. Empero mana lo dit senyor e iutge: que aquest iuhi publichs als altres: ptal que en special tots los Religiosos e ecclesiastichs: se guarden de despẽdre lur temps en aytals vanitats. E ari estec fet ỏ continent: com lo dit sanct arcã gel dix e mana al dit monio e açi es acabada la materia de contemplacio sumariament. E p cõ seguent açi es acabada la suma de oracio: e tot lỏ tractat de penitencia: lo qual direm demunt q estaua en deiuni: e almonyna.

¶ Capitol. ccc. lxxviij. Qui posa documents als contemplatius a vençer les tẽptacions.

Om en esta present vida: lõ sia posat en tẽptacio segons que diu lo sanct hom Job. E maiorment lo diable se estudiu ab sobiran estudi: tostemps atẽptar les persones Religioses: pertal fa mester que los religiosos sien fort a visats: e endressats en vençer lurs temptacions: p rao de aço actẽ açi ales seguents doctrines. ¶ La primera sies que segons que posa sanct agusti: nostre senyor vol. que en esta vida siam temptats. E aço p tal que pugnant: e vençent lenemic meresçam hauer la sua gracia. E pertal que molt: e continuadament en esta vida siam temptats: per rao de aço coue: que la persona sia tostemps fort actesa e apercebuda contra les temptacions: que no caygue car gran dampnatge fa asi mater: e gran mẽyspreu dona adeu aquell: ças lera caure enles temptacions cõ tasçu haie poder de vençre lo ab la aiuda de deu ¶ Segonament vol nostre senyor deu: que siam temptats per veure quant valẽ ne quant lo amam. Car souint se sdeue que algun repute si mater fort bo: e per pfet. Mas venint la temptacio. lauors conet q no hauia en ell: tant de be com ell se pensaue. Car ell veu que ell no contrasta al peccat: ab aquell esforç que deuria: e poria: e per cõ seguent ell no ama deu: ari com se pensaue: ne es aquell que ell cuydaue esser. ¶ La segona doctrina es: que nostre senyor deu nos. ha dats enemics ab quens conbatam tostemps: e son lo dimoni: e la carn: e lo mon hoc e tota creatura es ari en viscada per lo diable contra nos: que com sãct bernat diu per tot ha posat lo seu veri lo diable. Empo diuẽ los sãcts q entre tots los iimics la carn es aqlla q mes nos gita enterra ens pfon ptinuamẽt de-

uant deu. Si dones no la humili
am de tots punts: o no la subiu
gam arabo ab molta penitencia
e ab grā guardia dl cor: e de tots
nostres senys. ¶ La terça doctri
na sies: que lo seyor beneyt nos
ha dades tantes: e tant grans a
iudes cōtra nostres temptadors
que sins volem iames nos podē
vencre. Pertal diu sanct Grego
ri que gran vergonya deu hauer
aquell quis leira vencre en les
temptacions: Car lo inimic no
pot vencre negu: sino aquell qui
vol esser vencut. ¶ Per que de
aci notar: que nostre senyor nos
ha dades les seguents aiudes.
¶ La primera sies special gracia
sua q̄ ell tramet atota psona qui
vol leyalmēt treballar en les tēp
temtacios: e feruentmēt ptrestar
noy cal duptar en aco anegu. A
pres nos ha dada raho natural:
quins ensenya q̄ es be ne mal: e
que es aco p q̄ deuē treballar: e
per q̄ no. Apres nos ha dada la
sua sancta ley: quins ensenya la
sua sancta volūtat: apres lo frāc
arbitre: q̄ negu nol porforçar. A
pres la custodia angelical: q̄ to
stemps esta appellada a aiudar
nos: si aella volem recorrer per
oro special. iatsia q̄ primeramēt
deuē recorrer adeu: e tostēps en
nostres tēptacios: axi cō aqll qui
es principal aiuda nostra. ¶ La
quarta doctrina es aqsta: que lo
pccs dla temptacio es aqsta car
primerament ve la male cogita
cio al cor: e aquest primerament
no es negū peccat: e apelles su-
gestio. Per q̄ aci deu citar lom a
visat: q̄ si la cogitacio es mala: q̄
de continent la git tantost dessi
mater: e li ptrast poderosament
girant lētenimēt a altre cosa: e re
correr adeu: e girantse atotes les
aiudes q̄ son dites demunt en la
terça doctrina: en laltre manera
si ley leiras romandre: daras ar
mes al diable cōtra tu mater e es
forç q̄ pcehesca fins ala delecta
cio: e de qui vēdras al desliberat
cōsentimēt: lo qual de psent vet
lo peccat dins la anima. E pus-
ca aqui sia tantost has pduda la
gracia de deu: e tots los bēs pri
mers son mortificats: e romans
tatiu del diable: qui puys fa scā
par lo peccat per diuerses parts
car fal venir ala boca: e peccas p
la lengua: e puys fat venir ala o
bra: e puys fat venir ala deffen-
cio del peccat tolēt te vergonya
e dela deffencio vēdras ala cōti
nuacio: e costuma: e de qui adu
resa: e obstinacio: e de qui morir
en peccat mortal: e axi caura en
dampnacio. Per les quals co-
ses apar: q̄ sobiranamēt deus ac
tendre al començament dela tēp
tacio q̄ al colp q̄ la sents que ay
tantost legits de tu mater. Axi q̄
tostemps li estigues appellat: q̄
al present q̄ vinga: q̄ tantost va-
ge fora. Car aqst es sobiran re-
mey e dls maiors e vinga la tēp
tacio de qual part se vulla: iatsia
q̄ ala temptacio dela carn: haiā
demunt dats altres specials re-

meys:quant parlam de castedat e de peccat de luxuria.

¶Capitol.ccc.lxxviiij.Qui mõstra com en especial se pot vençre la temptacio del mõ e del dimoni.

QUant ala tẽptacio dl mõ dixeren los sancts que remey hi es atembre ales sues armes. Car lo mon pugna cõtra nos:segons q̃ diu sanct Agusti ab falsa amor:e ab falsa temor.Ab falsa amor pugna contra nos:quant nos fa desordonadament amar nos mateys:e altres coses mũdenals.Per que qui vol hauer aqi victoria dell cove hauer lo concell del saluador posat Johannis.xij.So es no amar:ans airar si mateix:e ses males inclinacions:atrempar:e refrenar se mala volũtat:e bestial: e reneguar sos mals apetits:per honor:e gloria de nostre senyor deu:e airar tota res quins aport a aytals males amors.¶Si lo mon pugna contra tu p̃ male temor:lauors pensa axi en tu mateix.Si per amor de deu menyspreu tot lo pill e tot lo mal de pena quim pusca venir:e per mantenir aell nom cal hauer pahor car ell me deffendra poderosament: e p̃ posar aytal bon voler en execucio:los sãcts pares no volien hauer amistats specials ab negu sino ab deu:ptal q̃ p̃ aytals amistats no fossen inclinats afer res ni dir;qui fos ẽtra deu ne callar veritat en iuhi dret quãt ne fos sen demenats:e aço es gran sacrifici anostre senyor deu:q̃ lom p̃ la sua reuerẽcia no vulla altre tẽbra ne amar:ne vulla altre satisfer sino aell tot sol:Al diable si tempta coue acõtrestar ab gran cautela:ptal quãt ell tempta tostemps fort falçament:e sots pal liacio debe:acteneni ales condicions del hom:e ales sues costumes:e segons quel veu inclinat axi li appelle lo laç en quel fassa caure.Per q̃ contra aqsts lassos seus:cõsellen los sãcts q̃ lom tinga tostẽps appallada oracio al senyor: demanantli humilment aiuda.E lauors deu hom ensenyar assoçe ensa pròpria voluntat contrestantli vigorosament:deu hom hauer sobre si grã custodia e guardia cõtinua:afogir atotes aq̃lles:occasions qui puxen fer lom caure e attendre al gran p̃ill e perdua q̃ lom encorre:e cau sis vençut.E al gran guardo:e merit:e honor que pot sperar si vẽs Com donchs en esta vida siam posats per gonyar lo merit dl regne:e aquest merit se obtengua per batallar virtuosament:essor sem nos de axi batallar:per acõ seguir lo dit merit el Regne.

¶Capitol.ccc.lxxx.q̃ mõstra cõ pot hõ merexer cõtinuament.

SObiranamẽt deuẽ attendre:e maiormẽt tota persona religiosa:q̃ tostẽps meresca cau

cō:axí que no lí pas temps:en q̄ no mereſca caucō en vert deu. E açi dona algunes retglas:lo ſanct abbat Moyſes. ¶E la primera ſies aqueſta qui vol merexer cōtinuament:toſtemps deu hauer la pença acteſa:apençar q̄ tot ço que fa:ne que diu:ordon a gloria:e a honor de deu: E faſſa ques vulla:ſol que no ſia peccat Car tots aytals treballs:e obres pot la perſona ordonar adeu:hō ſi lo fuſter:o ſabater:o qualſeuol maneſtral:o treballant pēça axi: ço que yo fas ſia agloria de deu: pertal que pura iuſtament viure ſens mal affer:o per obſeruar la ley d deu lauors tos ſos treballs ſon merits. ¶La ſegona es aqueſta:toſtemps que la tua pença p deuocio ſe leua alt adeu p qualq̄ bona conſideracio:toſtemps merexer denant deu. E per raho de ço ſe deu hom toſtemps a veſar que ſouint ſe leu en alt:et membre de deu per gloria ſua:car en aço eſta gran merit. ¶La terça regla es aqueſta:continuacio de les obres de miſericordia:meſclades ab contemplacio:axi que per vn temps lom entena en vida actiua:e en altre temps en cō templatiua vida dins vn dic mater natural:aço fa al hom molt merexer. E aqueſta manera de viure es pus alta:e pus plaſent adeu:e pus ſemblant ala vida dl Saluador:e dels ſancts pares. E ari eſtec enſenyat al ſanct abbat Anthoni per langel de deu.

¶La quarta es:que ſi vol molt merexer continuament:que contraſt vigorosament toſtemps ales temptacions:qui no ceſſen:e que eſtiga ben guarnit de aquella part:hon ſe ſent pus flac:e hō ſe ſent mes.e pus fort eſuahir p lo diable. ¶La quinta es q̄ hom hage gran deſig:de honrar:e amar deu en totes maneras:e de ſaluacio de tota gent:e que ſobre aço ſtudiu ques faſſa tot. E en part:ſegōs la ſua poſſibilitat e que ſtudiu en corregir ſos vicis:e en profitar en qualque be de nou:e tot iorn:e toſtemps ſer car com pora fer la voluntat de deu. ¶La ſiſena com pora fugir tota occaſio:que no noga:ne pec per ſa lengua: ans la promoga ſeruir ne deu de tot ſon poder. ¶Setenamēt que lom pens en los dons:e en les ſufficiencies q̄ ha rebudes de deu:e de totes aquelles ne ſerueſca largament a deu:en ſō loc e temps ſēs paor e vergōya de negu. ¶La vuytena q̄ hom ſe exercit en ſpecial en virtut d humilitat:e paciēcia e miſericordia:e en obediēcia car aq̄ſt es lo carro ſobre lo qual ſeu deu: e q̄l mena ney ſeu ab ell lo dit carro lo puia alt al cel ¶La nouena q̄ hō viſca ordonadamēt e ab alguna aſptat ſobre ſi mater:e q̄ no oblit les coſes poq̄s q̄ li aiudē al ſpit ne hage moltes amiſtats ne negocis ne curas eyla poc e ſobre tot ſia occupat en oro e encō templacio ¶La dezena que tots

iorns trameta lo seu cor a i fern: e vege aq̃ la dolor ōls mesquins les quals tu porics c̃correr si not guardes e aps tremet lo en para dis e pc̃ça deu pq̃ ta aci posat car no per als sino per obtenir aql la gloria: la qual si la has te fara glorios: e alegre mes que tu anc no pensist ne desigist en esta pre sent vida. Per rao de aço serua a questa ley q̃ iames not acords a fer res qui sia cōtra deu: ne dub tes de fer res que li plaçia: e ob serua q̃ per res no perdes tēps: e que sies exemplar aytant cō pu res. E quet guarts de escandelit zar anegu: e visques sots dicipli na e regla certa en tota part.

¶ Capitol. ccc. lxxvi. qui posa re gles cō lom pot viure religiosa ment.

REgla de vida religio sa fegons quens han informats los sancts sies en suma aquesta. Primeramēt lo abat Theodorus: ysella en esta mane ra: que la persona religiosa deu primerament atendre al offici de deu que sia primer al cor: en isque derrer: e aqui per res nos pos aparlar ab negun. E ans q̃ loffici comens: aparell si mater a aiustarse tot: que no sia scāpat per diuerses altres cogitacions e pens q̃ ha aparlar ab deu: en presencia dels sancts angels qui son aqui presents. E stiga ari cō post de sa persona: com si estaua denāt lo papa: e trameta oracio deuota aytal adeu Senyor meu placiet quem fasses atu loar di gnament: axi com atu es plasent E començat loffici not girs desa ne della: e guartse no leir sillaba ne letra: e q̃ fassa les inclinacios ab sobirana reuerēcia e pens en la paraula q̃ diu Jeremies en lo xlviij. capitol ço es que maleyit sia lom qui fa lo seruey de deu: nedigent e pararosa ¶ Segona ment dir axi tostemps oies e di gues missa tostemps sies amati nes: e iames apres ellas not tor nes gitar allit. Mas sies forca q̃ hages adormir: fora lo lit dorm A cōpleta comens te bona ordi nacio: e en aquella sies tostēps que pujes no fora la sglesia o fo ra lo oratori isques: fins quet va ges gitar: e apres cōpleta fins a prima no ples ab negu: si dones obediencia o caritat not forca ue: grā part dela nit dona a ora cio: a contēplacio: e auigilia null tēps te posaras allit: sens q̃ no permetes aytal oracio. ¶ Custo di e parc de tota creatura: guar de lo meu cor de tota letge cogi tacio per virtut dela sanc del teu fill e senyor e adora adeu tot po dcros: e digues li ari. Te adoro priceps ois creatura: tanq̃ eter num viuū verū e incomutabilē deum. Quant sies despertat tā tost sies en peus fora lo lit: loant deu e beneyintlo mantinent.

¶ Tercamēt mes amaras la ora cio quel studi e fe que sies a esti

diar per altres aprehicar: q̄ primerament prees per tu mateix: e posant te en lo studi diras axi: mon studi glorios lum eternal senyor: sia la vostra gloria e aprofit dela mia aia edela cosa publica: per la vostra merce. Tu dōcs veritat infallible: aiuda ala mia intelligencia e memoria per ta gran pietat. Si la diuinal inspiracio te toca al cor: o alguna necessitat de obediencia: e caritat sobre alguna cosa piadosa: tantost tanca lo libre e fe allo: Car maior merit ne hauras: e membret q̄ nostre senyor acten mes al cor e ales obres que aton studi. ¶ Quartamēt tostēps entra tart en vila: e ab despler de tu mateix: e permet oracio q̄ deu te guart de peccat: e al pustost q̄ pugues torna acasa. E sapies q̄ tostēps ten torneras pus peccador que no quant entrist. Acten que vages ab lo caparo al cap: e ab los vlls bais ne iames guarts negu en la cara: e en tos gests si es exemplar. E tostēps q̄ parlar hi hages preposa alguna paraula de deu: fe q̄ negū no parle ab tu: q̄ no sen vage ab alguna edificacio de bon exempli: sobre totes coses te guarde ō molt quer sar ab fembres: e maiorment ab iouens: e ab religioses e marides. Mas tantost tan desix si g força hi has res atractar.

Capitol. ccc. lxxxij. q̄ posa altres documēts en aq̄ll mateix pposit.

Sobre aquesta materia lo abbat Basili donia asos monios los seguents documēts: ab gran plaer oies la cāpana: e tot senyal quit apella fer caucō per obediencia: car leuors est appellat al merit del regne: ve alegrament al capitol: e acusat sens vergonya e de gran cor: e ab humilitat: e reuerencia: pren la penitēcia quit sera data dient axi: esta penitencia mada lomeu senyor nfe senyor deu per boca de mō prelat: p̄ tal que quant dela carn exire: que dret men vage en paradis: null tēps not escuses: car molta escusacio de superbia parteix: qui no p̄met q̄ lom se confes ne sia tengut per peccador: ne aytal escusacio no asuauge adeu: ne muda la sciēcia: e souint dona prou de mal exempli als altres tames en capitol no parles: si doncs no has licencia: o no est interrogat per tō peccat: e lauors poc e gitet en terra. e ton caparo leuat del cap ia mes no sies ocios mas cessant la obra q̄ faras: tin ia apparellat p̄ bona costuma certs pecamēts als quals corregues: axi cō son en soptos loar deu: e benezir: per aytal paraula souint repetida. Loat sies tu senyor meu benezit qui tot lo mon has creat: e reparat e gouernes per ta grā bonesa e noblesa los millors pençaments q̄ hauer pots son del fill de deu: e dela sua dolçor: que en

senya tan pobrement querfant entre los homens en la terra: e apres del regne quet ha vbert: e dela via de virtuts: e de tos peccats qui la empatren: e de ifern al qual pories venir fino ti guardes: null tẽps no parles fino per necessitat: car per ben regir la lẽgua son molts puiats agrã perfectio: tostemps dins ton cor te apparellades adeu gracias quit leira viure no ẽtrestãt tos mals cõtinuament multiplicats. Tostemps ve ab paor de peccar ala taula: e tostemps ten leua ab algun apetit de mes meniar mẽia nodridament: esta cõpostament no parles: o si parles not girs a aqll ab qui parles: pertal que no li seupes en la cara: beuent no leus los vlls dela tassa: o anap ab que beus beu lo vi ben amarat: e no begues pstament quãt es en taula si donchs necessitat no ten forçaue: p res no begues brou ne vi estant res en ta boca: not placia per res cõuits: ne meniars: ne vins delicats: car molt nouen al cors: e ala aia: meniãt pecca quit dona a meniar: Car deu e les gents per amor dell: p les quals te coue asatisfer adeu tostemps. Aqui pença de quantes gracias est deutor adeu: quit fa meniar ab sos seruidors com sies digna de morir de fam: e de set e de perer tostẽps en infern: aqlls turmẽts ab los diables p tos grãs peccats Si fer ho pots tostẽps menia vna vegada sola ment. e lauors a nona: car apriu ordonarẽ los pares: e si has aso par prin poca vianda: per no perdre la disposicio e deuocio acompleta: e dela oracio q fas apres della. Guardet de tota cosa quit pura ꝓcurar indigestio: tostẽps apres meniar te guarde de trufar: e de parlar: car lauors la calor del meniar empeny lom a peccar: e desordonar si mater: e afer dissolucions fuig tantost si pots e prega p los morts: e per aqlls per quit es dat ço q has meniat. Com tostẽps per ton cor passen males cogitacions: q sies negligent al seruey de deu: e li sies desconarent en sos benifets: e no sien en tu iuhis temeraris e falsos: e sospitosos e paraules ocioses: e sens pfit: e mouimẽts aira e enuege e vana gloria o alegria: o afolla tristor e digues mal lo fi ci: e perdes part del tẽps per tal tot die te confessa vna vegada. car la confesio leua los peccats: procura virtuts: es fortifican e souint p aqll sanct sagramẽt creix en nos la gracia de deu: ens es dada conarẽça dels peccats amagats. E si no has confessor: lauors confessat adeu ab pposit de confessar quãt haies cõfessor. Tostemps stant sol: o anant p casa digues caucõ a gloria de deu: almeyns lo pater nr̃: e la aue Maria null tẽps vaies ab los vlls alts: ne ferms aqlls en la fas de negu: e digues ari dins ton cor. O senyor inlumina p la tua mer

ce. O senyor haics pietat de mí: e del teu poble perla sanc del teu precios fill.

¶ Capitol: ccc. lxxxiij. qui mõstra que deu hõ pençar estant ab altres ne en q̃ deu hom ꝓtinuamẽt occupar son cor.

LO abbat Arceni en les sues instructions si diu axi: quant seras ab altres tostẽps seruua aells benignitat axi cõ aservuẽts de deu. E en tu mater dins conserua e digues yo som gran peccador e indigne de star ab aquest sancts homẽs. E tostẽps vulles mes oir q̃ parlar: e vaget lo cor a deu dient axi aci es deu tot poderos qui acten yo ia que fare ne q̃ dire aci. ¶ Si est en cõgregacio on se diguen vanitats: fuig hi axi cõ ala mort: dient axi entre tu mater. ¶ Aqsts qui axi parlen noy han mala intencio: empo ami poria noureço qui sic diu p tal quãt som inclinat fort a tot mal. No vulles hauer ton proposit: en tot perlar tostẽps. car aço pceher de superbia: mas axi cõ a humil sino est oit: calla e prega deu per aqlls qui not volen oir: tostẽps te repren: si hi actens tostẽps ha en tu nouells defalliments: e de tot hõ haies mil lor extimacio q̃ de tu mater. car aço plau molt al pare dels humils: nostre senyor deu tostẽps sta marauellat e sospitos cõtra tu mater: qui tant de be has vist e legit: o oit: e iames not trobes sino ỏ mal en pijor ne iames no has vẽcut vn vici: ne cõ aquesta vna virtut. Tostemps pẽça que sera de tu: q̃ tostẽps rebs de deu nouelles gracias: e benifets: e tostẽps li est pus desconaxent. Anegu no meynspreus dins tu mater: car no saps deu que obra dins lur cor: ne q̃ entẽ afer dells ala fi. Null temps te alegras de mal daltre. Mas si ous dir mal de negu ol ne veus hages li cõpassio e prega deu p ell: pẽça qui est: e qui es stat: e q̃n pories esser e hages pietat aton pchisma de fallint: almẽys visita tots iorns los malalts quit estan prop: e sõ en ta casa: e aiuda los segõs ton poder: els ysola ab tes dolçes: e bones paraules: null tẽps pas die en q̃ no penças caucom en la passio del fill de deu. car p tos peccats la sofferi. Bons noli si es desconaxent: liberalment dona e pst̃a ço q̃ has diputat en ton seruey: e en tu per ton prou ne regne enuege: ne auaricia: si vols q̃ deu te sia piados sies ho tu als altres axi cõ a fills de deu. Si algu ta pdut o destrohit ton libre: o altra cosa sol no ten enseyns torbat e daras grã entrada a virtut dins tu mater. Si vols esser cast en lo cor guarde no sies argullos ne iros: car sapies q̃ aqsts dos peccats pcuren amagadament a la nostra aia grans casos en luxuria: no solament pençar: oir e parlar de viltats: fa lom vilans encara tota occasio qui pu-

ra lom aportar a ínmundícia: lom cast no solament ha vergonya de sos mals: hoc encara deles letgeses dels altres: tostemps pẽça que deu te veu: e ell ta autíar de tot: e per tot.

¶ Capítol. ccc. lxxxiiij. Qui monstra q̃ tostẽps membrem la mort e el íuhí de deu estret.

Ensenyen les sanctes scriptures: q̃ tostẽps haiam memoría dela mort: e ól íuhí de deu stret. Car aquí es lo íutge fort agut: q̃ totes coses veu: e es fort rigoros e fort ín quisitiu. Car demanen del cors: e de nostres membres: com ne hauem vsat: e dela anima: e deses potencias: ari com dela rao: e dela memoría: e dela nostra voluntat: e del franc arbitre: e dela nostra consciencia: e del temps que hauem viscut. ¶ O deu díu sanct Agustí: e si sabies com es fort aquell íuhí. tot estarías ab gran paor: pençant los mals que fets has. ¶ Car si los sancts hauien sobirana temor de aquell íuhí. que deu fer lom que iames no pença ne parla: ne fa sino mal. ¶ Pertal deya. sanct Pere. Si lom íust es afeynat de saluar se doncs que fara lo peccador: maiorment car aquí acusa lom: la pia consciencia: els sancts Angels: qui han vists tots nostres mals ¶ Apres que tot aço que aquís sentenciara: Iames nos pora reuocar ne aquí apparta algun reffugi: al qual lo peccador pura recorrer. ¶ Apres sera lo peccador ari confus per la multitut: e letgesa de sos peccats: e p la multitut de aqlls quils veuran que aço nos por dir. ¶ Aps sera ari espaordit per les genits penes que li seran manassades: e per la presencia dels dimonis. que aço sera vna fort cosa: e fora tot enteniment desta vía Per que appar que la mort deu dar grã terror a aqlls qui mal hic hã viscut e aço car deuen hauer grã paor: que lauors no sian p deu condempnats. pertal deya Dauid. Mors peccatorum pessima So es que la mort dels peccadors es sobiranament mala per ells: car leuors se separaran de deu per atostemps. ¶ E lauors venẽ tots lurs mals: e tots lurs plaers han fi e han alerar p fora: totes les coses quils eran cares: e van aloc: e agent no conegudа: e ab qui no han neguna amistat. ¶ O quina dolor es a ells aquesta: e en especial quant veuen que han alerar les coses: que tant hauien amades: e nos saben ques sera dells.

¶ Capítol. ccc. lxxxv. Qui monstra com es gran goig e pler pençar en la mort a aquells qui be han viscut.

PEr lo contrari es grã goig als bõs esperar la mort: car leuors ve la fi de tots lurs treballs: e de totes lurs miseries: e de tots lurs perills: e ells saben que han be viscut: e q̃ van plẽs de tot be: e segurs aho ir la sentẽcia de deu: e saben los bens quils son appellats: e pen çen que de qui auant per atos temps seran aiustats ab aq̃ll so bira: e amable pare: e ab aquella sobirana companyia dels sãcts. ¶ Pertal consellauc sanct Agusti en vn seu sermo a tot hom generalment: que tostemps haies memoria dela mort. Car deya q̃ la dita memoria valia amils apparellarse al iuhi de deu: e fa al hom menyspresar lo mon: prefer uel de molts peccats affer: fal viure sauiament: e virtuosa: e ab gran confiança: e goig: per lo be que spera hauer enparadis E en special se alegren quant saben: que leuors serã segurs de iames no esser dampnats. ¶ Deya origenes en vna sua homilia ari pẽça tu qui mal vius: quin infern ta deu apparellat. car aq̃ ha foc orrible: la carn mes turmentant que turment que sia en esta presentvida Aqui son tenebres palpables sens presencia de negu lũ Aqui contrarietats de penes: de sobirana calor: e sobirana fredor. Aqui pudor terrible. Aqui plants: e crits. Aqui blasfemen deu. Aqui companyia de diables: e fare datdela presencia dels dampnats: e de lurs terribles cosos. Aqui desig penetrant: e incesable de veure deu. qui sera fã perpetual. car iames nol veurã. Aqui rosegara tostemps la nostra consciencia: lo verm puyent: aquell quins dira aqui dins ari ¶ O mesqui hi tant debe has pdut perta follia: e vet mesqui q̃ aci has adurar sens tot remey patostemps.

¶ Capitol. ccc. lxxxvi. Qui tracta deles penes de infern.

SAnct agusti en vn seu sermo: applicant les terribletats deles penes de infern diu ari. ¶ O peccador haies pietat de tu mateix: e pença q̃ sit dampnes mes te valria que no fosses nat. Car tanta sera la pena qui sera en infern: que no poras en altre pençar: tant te tindra occupat la terrible tat deles penes infernals e com seras trist com pensaras en los bens que has haguts en esta vida: Als quals has dat comiat per atostemps. ¶ O com te sera amarga sa aquesta memoria: o com te sera cruel guardar: o pençar alt en los beneuyrats: e en lurs bens: los quals pogueras hauer haguts sit haguesses volgut. e lauors est ne priuat per atostẽps. ¶ O cõ te sera cruel cosa pençar de q̃ auant q̃ est ari tallat e lũyat dela misericordia de deu q̃ noti cal

hauer pus sperança. ¶ quanta mort sera aquesta: que res q̄ tu vulles nos fara: ans sera tot per lo cōtrari. ¶ com sera maleyt lo teu cor: qui airara tostēps deu. ¶ cō sera rabiosa la tua boca: qui tostemps lo blasfamara: el maleyra. ¶ com sera amargosa la tua vida. quant pencaras en la excellencia de aquell glorios pare entre lo qual: e tu ha oy erancor: e en inimistat inpeccable per a tostemps. ¶ cō seras fello contra tu mater quāt veuras que ab fort poca de penitēcia que haguesses passada en esta vida hagueres: remuda tota la pena dinfern. E veus que tota aquella infernal pena: not profita ares: e com seras de tota part dolent: quant veuras la faretat: e terribletat: e crueltat: e en amistat dels diables contra tu: e sobre tu: e tostemps en tu: e com se studiaran quet puren noure: e desplaure: e turmentar e com se esforçaran: e com te desparas quant veuras: que es passat lo temps de merexer: e que de tots punts has perdut deu: e lo seu regne: e tota sperança de iames hauer gracia ne merçe. ¶ E com te esquiuaras quant te veuras tō cors ten leig: fumat: negre puident: ab tanta diffformitat: e legetsa: e altres infinits semblāts al teu matex: e guardaras lo loc en que seras ten fer; e ten esqui: e ten inmunde; ten doloros; e ab tants plants e crits perpetuals e sens repos en per tostemps. ¶ Bonchs diu sanct Agusti: en aço pença ara: que despuys not calla ab dolor pença: ara es ora de fer hi prouidencia: e ara: o tēs tot en la ma: mitgensant la misericordia de deu. Car sapias que si souint en estas coses pēças ab diligencia: no cauras en est perill ne mal: ans ab deu aconseguiras misericordia: e gloria. car de aytal pençamēt ix temor de deu la qual segons que diu la sancta scriptura: porta lom finalment a perpetual gloria.

¶ Capitol. ccc. lxxxvij. Qui tracta dela gloria del Regne de deu

O regne de deu e gloria segons q̄ diu sāct Gregori: que no es lēgua qui la pogues dirne explicar: car es sobre tot nostre enteniment: segons que els bēs q̄ aci son mostren ¶ Car diu Boeci: que aquell es vn stamēt aiustat de innumerables bens: entre los quals no ha ne pot hauer negun mal: ne deffalliment: per que appar que solament ay tals bens son en deu: e ab deu: e appar ho be: Si penças que fora deu no pot esser res: sens defaliment. ¶ Per tal foren fort enganats tots aquells: qui posaren gloria de beneuyrança en riqueses: e en delits carnals e mundenals: poder honor: e sa-

nieſa:Car en totes aqueſtes co-
ſes ha grans mals:e molts de
fallíments. ¶Per que deya Be
da en vna ſua humilia axí q̃ vol
ſaber quanta es la gloria que eſ
peram: actena quines ne quals
ſon les altres creatures:que deu
ha creades.e actena al preu que
coſta lo regne de deu:ço es la p̃-
cioſa ſanc de Jeſuchriſt. E acte
na los ſancts ab quantes penes
e turments la han conquerida:e
haguda. E actena la ſancta ſcríp
tura com na altament parlat. E
lauors poza conexer caucom:cõ
es ſobre alt:e glorios lo Regne
de deu. ¶Per rahó de aço deya
Griſoſtumus en vn ſeu ſermo a-
xí. Alegret creſtia:e eſſorçet:a bẽ
viure:car quant en aquella glo-
rioſa Ciutat ſeras:aquí hauras
perpetual ſanitat:ſens malaltia
iouctut ſens balleſa:balleſa ſẽs
tota letgeſa:abũdancia ſens fre
tura:ſadollamẽt ſens faſtig pau
ſens turbacio:ſeguretat ſens pa
or:vida ſens mort. Aquí no hau
ras paor de peccar:ne del diable
ne de negun ínimic de ínfern.
Aquí ſeras en loc luminos:e ex
cellent. Aquí hauras gran:e ex-
cellent companyia Dangels de
ſancts: ſobiranament amables
e faels:iuſts:e honeſts:paſſifics
vertaders: humils:benignes: e
plens de tota virtut. Aquí lo
teu cors ſera reſplendent ſobre
lo ſol:ſens comparacio Subtil
mes que lo Raig del ſol: eſpert
en tant que en vn moment ſera
lom de orient aponent: Aeu-
ra per lo pregon dels cels:e dels
coſors beneuirats: axí com per
lo pregon del celeſtial:lo cors ſe
ra axí proporcionat:e complexi
onat:e trempat: que iames no
poria encorrer neguna malal-
tia:ne deſtrempamẽt. lo vll ſera
glorificat en veure lo p̃cios cors
de Jheſu chriſt: Lo noſtre oir ſe
ra glorificat en los cants:e laors
que los ſancts angels e beneyu
rats daran toſtemps al ſenyor.
Lo noſtre adorar ſera glorificat
en les odors aquelles excellẽts:
qui exiran del precios cors de ie
ſuchriſt:e dels altres coſſos glo
rioſos: Dins noſtre guſt ſera per
deu concreada vna qualitat glo
rioſa:e marauelloſa:qui li dara
delit maior que tots quants mẽ
iars ha al mon:ne ſabors:ne po
rien dar naturalment. Lo noſtre
tocament ſera glorificat: en to-
car los coſſos glorioſos:e ſi ma-
teris: hoc encara tocant lo cel:
hon eſtaran. Lo noſtre cors ſera
colorat de colors glorioſes:qui
iames en eſta vida no foren vi-
ſtes:ne ſemblants no foren pen
çades. ¶E axí com ara hauem
ſobre les mans linyes ſens orde
lenors apparan aquí figures ſo
bre tot enteniment: ſubtil e en-
ginyoſamẽt ſituades. E per lo
mig dels coſors guardant: Ap-
parra dins la liguadura dels oſ-
ſos: Ab los Miruis: E ab les

veures:el sitî el orde de totes pts qui son dins lo ventre:axí com dels budells e dela moca:q̃ serã plens de materia pura:e neta e odorifera quaix d̃ natura dayre ¶Apres apparra aqui lorde e sitî e coresp̃dẽcia dolçor ab lo cer uell:e del ferge ab le melça:e del ventrell ab lo fel:e ab los ꝛRonyons:e ab le lengua:axí que veure aquest obratge:dara al hom entendre que lo cors del hom:es vna deles pus belles obres corporals:que deu feu iames en lo cel:e en la terra:en la qual mõstra mes deu la sua sauiesa q̃ en altre cosa corporal.

¶Capitol.ccc:lxxxviij. qui posa exclamacio prouocãt lom en pẽçar souint en lo ꝛRegne de deu.

¶Aten encara a aço:q̃ posa sanct hyeronym parlant del ꝛRegne de deu sots aytal exclamacio. ¶O cristia:e p q̃ iames pẽças sino en lo regne e en la gloria:q̃ deu ta appellada: p q̃ iames est trist:pus ten gran guardo ha deu appellat ales tues obres bones.car aq̃ no seras ignorant:car veuras totes coses dins lo mirall d̃la vida q̃ es la essencia diuinal:dins la qual veuras tu mateix:e ella dins tu:e ales altres coses en tu dins ella: e aqui molt pus altamẽt:e molt pus claraments que les coses en si materis ¶Aqui te sera clar tot tu mateix:que ara no saps:aqui veuras los corratges dels altres. Aqui nos pora comparar al teu saber la sauiesa de Salamo. La sciencia de tots los philosophs: ne lo saber de totes nostres sciẽcies. Aqui lo teu seny:e consciècia sera ornat:de gracia e caritat e de tot ornament de virtuts:e dels dons del sanct spirit. Aqui veurem deu fas afas:el amarem ab tot nostre cor:sforç:virtut:poder:saber:e voler. Aqui la nostra conscientia haura tant de zel de iusticia:que abãs elegiria mil morts:que fer vn peccat venial contra deu. Aqui lo nostre cors haura tanta de força e vigor:q̃ tot lo cel:e la terra giraria en.i. punt. E axi com ara la carn tira la voluntat:axi la noble voluntat nostra tiraza la carn e la moura axí com se volra e aytal:e sots quina semblança li plaura. Aqui se alegrara lo teu cor de alegria trespassant:quant dins deu veuras q̃ est p ell amat quãt ha tostẽps guardat:e amat:e quant te ha honrat. Car aqui seras appellat fill de deu:aqui seras ornat de special senyal segõs te spiritual gracia:de q̃ has bẽ vsat Aq̃ martirs:vergens:doctors:e confessors:de veritat portarã aurcola q̃ es special seyal d̃ victoria d̃l ínimic:segõs algũa special virtut: aq̃ns dara nõ e fama e: ab veus dãgels cridãts. aq̃sts sõ aq̃lls q̃ lo senyor vol hõrar axi com ells lan honrat:en la terra de tot lur cor. E diu aquest sãct q̃ aq̃ll glo-

rios vll del saluador mírara en
gir:e en tota part casaun ꝑls be
neuyrats:en manera de vll fala
guer en sobírana honestat:E a-
morositat:e aqll sguart dara als
beneuyrats sobres gran delit:e
acascu son special. Axi q̄ acascu
sera vijares:que axi guart dret a
ell:e ferm:e dolçament:cō quaix
si nō guardaue altre.

¶Capitol.ccc.lxxxviij. Qui mō
stre com los beneuyrats hauran
goig de aqlla glorioſa cōpanyia
de deu:e dels sancts:e de lur des
liuracio d̄ infern e daltres mals

FUlgencius en lo seu
tractat de cōtēplacio
si posa:q̄ entre les al-
tres consolacios dels
beneuyrats seran aq̄
stes:ço es quāt veuran los dāp
nats en infern:entāta miseria:e
si mateys fora de aqll:e diu que
faent gracias dirā. O senyor be
neuyrat siau vos tostps. O seny
or sobiranes gracias vos fē q̄ns
hauen desliurats de aqlles tan
terribles dolors:e penes:haurā
encara sobíran goig:e singular
quant se veuran en ten noble:e
bella:e glorioſa compāyia. Car
aqui ells se veuran:en aqlla ĝlo
rioſa cōpanyia de nostre senyor
deu. O quāta eleuacio denteni
ment sera:veure la diuinal essen
cia:axi com a font capital de tot
be:dins la qual apparan aqlles
diuinas:e sobres glorioses ꝑso
nes. Pare:e fill:e sanct spirit:e a
qui es tot nostre repos essencial
de nostre beneuyrança. Apres se
rem d̄ cōpāyia de aquell sobres
alt:redēptor:e senyor nostre sen
yor deu Jesu christ:la cōpanyia
del qual nos dara sobíran goig
ensenyant nos la sua excellencia
parlāt abla sobres dolça eloquē
cia:reuelant anos la sua amisti
cia e perentela:e custodia:e do
nant nos sa cōtinua assistencia.
¶O quant serem prouocats a-
marlo:e adorarlo axi com adeu:
e a senyor:veurem aqlla carn sa
grada plentada:E ligada ab lo
suppost:e ꝑsona diuinal:apres
aquella sancta anima dotada ꝑ
excꝭes de tota virtut:saber gracia
e altesa virtual:e ab la carn en-
semps vnida ala ꝑsona filial. E
veurem dins lo seu cors axi com
spill sobres bell:la amor quens
porta sens mesura:E sens tota
manera:passant tot entendimēt.
O quin goig sera aqll:qui de a-
ço nexera dins nostre cor Apres
ell nos veurē acompanyats de
companyia glorioſa innumera-
ble:e copioſa:e gracioſa:e amo
roſa:entre tota la qual te apres
lo saluador lo primer loc la no
stra ℟egina qui esta entanta glo
ria:e entanta honor:apres lo seu
fill ℟ey Jesu christ. Apres esta
la natura angelical:qui es ten al
tament dotada de tota virtut:e
bellesa:e nobleſa. Apres appar
tant altament ordonada e anos
ten affectada:segons regla dela
alta iusticia. Aqui apparan les

.iij. Jer archies: qui son aquí .iij. Reys. lurs glorioſos: e parcs caſcuns de .iij. ordens dangels. Apres apparran aquí tants: e ten grans: e ten bells: e ten dolcos: e ten marauellosos altres Princeps: poſats en tant orde: e en tē bell: dela lahor: e ſeruey de deu. E en ſpecial: apar aquí: aq̃ll reuerend potent: e glorios princep e pare dles aies: moſſenyer ſāct Miquel: poſat: e cōſtruhit p nostre ſenyor deu en fort gran grau e ſtament ſpecialment lo conayre ren per ſpecial. pare: e amic noſtre. E pertal lo amarem de ſpecial amor: e lí farem ſpecial reuerēcia. E apres dell veurem: apres nos aq̃ll dolç: e amable pare nostre: lo ſanct angel q̃ns guardara: quíns fara gran feſta: es alegrara molt dla noſtra ſalut: ens aportara ſotnint amemoria les coſes paſſades: agran gloria de deu. O quant ſolas hauré ab ell O quantes gracias li hauré dls ſeus paſſats benifets: cert negu nou pot dir ne ſcriure. C O diu ſanct Gregori: e quína gloria: e quína alegria ſera aqueſta quāt lom ſe veura companyo dels angels de deu: e p ells tē amat honrat: e loat. E dels beneuirats: e glorioſos ſenyors: e pares ſpecials noſtres: e tāt ſera lo ſolas q̃ ells nos daran: e la honor quēs farā: e la amor quēs enſenyaran O quant ſe leuara de noſtre cor aloar deu tot poderos: quāt veurem aq̃lles ten altes: e reuerēts p ſones: de tāta excellencia: de tanta intelligencia: de tanta gracia: de tanta virtut: ari ab nos familiars: ari cars amics e ari abarāt lur alteſa: e nobleſa: a b la noſtra potencia: e ſimpleſa: p lur gran boneſa: e p manament de noſtre ſenyor deu.

C Capitol. ccc. xc. qui tracta qui orde tenen los ſancts entre ſi maters empadis.

EBeus ari ſaber: q̃ entre aq̃lls glorioſos ſpirits: eſtaran collocats no pas tots los sācts mas los pus alts en caſcū ſtament: ſegons q̃ poſen alguns ſancts doctors. C El primer loc: aquí obtenē los ſancts apoſtols els euangeliſtes. E volen alguns dir: q̃ engir del ſaluador p gran diſtācia p dar aell honor: es vn grā ſerde dls sācts partits p. iij. porcios. E en caſcuna deſtes porcions: eſta vn cap de leys. Car en lo cap dela primera porcio: eſta Adā: ari cō acap de ley de natura. C E al cap dela ſegona porcio: eſta Moyſes ari cō acap de ley de ſcriptura. C E al cap dela terça porcio eſta sāct pere: ari cō acap: o a vicari de ley dgracia. C Apres ieſu chriſt vinēt e aquí collocat p lo ſenyor: en la primera porcio eſtā los patriarques: ab noſtra pare Adā: q̃ entre los ſancts: es dels pus exaltats e hōrats ab ſa muller. E ua: quíns enſenyaran gran goig: e amor: ari com apare natural de

tots. ¶ En la segona porcio: esta Moyses ab dauid: e ab los pro phetas. En la terça porcio: e prin cipal e pus honorable: esta sanct Pere ab los sancts apostols qui apparã ari cõ a .xij. reys: acõpã yats: e administrats al empera dor de gadis iesuchrist e aq̃ son los euangelistes: ari cõ a quatre fonts dla christiana doctrina: p cchints dela mar maior iesucrist Apres dls quals estan los .lxxij. dexebles de iesuchrist. dins aq̃ll mater sercle glorios: Veuras molts daltres: e notables sollẽp nes homẽs: sancts famosos e no coneguts p nos en esta vida. en tre los famosos posen algũs do ctors: q̃ es mõsenyer sanct Johã babtista al qual lo saluador feu ten a senyalat testimoni dla sua sanctadat: e apres es aq̃ aq̃ll ver ge glorios: nodris del saluador: Josep spos dela gloriosa mare de deu. e aq̃ sõ estats vists en spi rit: p algũs sancts algũs altres q̃ iames no foren coneguts comu namẽt: per nosaltres desta vida.

¶ Apres de aquests vt la cauallaria dl cel: ço es lorde dels sãcts martirs e açi veuras merauclles car es stament altamẽt honrat: e exalsat p moltes maneres. Car en lurs corsors apparã naffres e penes p q̃ iesucrist sofferirẽ atã ta gloria: e honor: e bellesa lur: q̃ aço nos poria dir p negũa lẽgua e aells es dat senyal special d vi ctoria: dit aureola: ari cõ atriũfa dors: e deffenedors dla vitat en gloria lur: e aq̃ es altamẽt crivat Aq̃sts son aq̃lls: q̃ p amor: e ho nor del senyor: han sostengudes grans tribulaciõs: e han sofferi da passio: e mort p amor dll: per tal vol lo senyor q̃ sié honrats: e exalçats: e posats en gran grau car ariu merer lur alta dignitat.

¶ Apres aq̃sts venẽ los sãcts cõ fessors: e cal cũ porta sa gloria: e excellẽcia: segõs q̃ ha merescut.

¶ Apres aq̃lls ve lo poble virgi nal: q̃ es en gir lo saluador: cãtẽ vn gran cãt de amor: lo qual cãt no sab: ne canta negu sino clls: e en aq̃sts ensenya al senyor special amor: e dolçor: els es feta spe cial honor: car es dada Aureola ari cõ als martirs en special q̃ hã hagude victoria sobre la carn.

¶ Apres aq̃sts ve lo Bezen cor dels sancts q̃ es tot dinfants: q̃ son fets salues: no p lurs merits mas per sola virtut: e merit dela sanc de Jesuchrist.

¶ Capitol. ccc. xci. Qui ensenya cõ enparadis haiocs cãts balls e rialles.

Entre aq̃sts sancts de muntoits: alur gloria diu liconiensis: en lo sermo de tots saincts q̃ haura cants: e balls e iocs: e rialles ¶ E primeramẽt sera aq̃ formats cãts artificials p angels: e naturalmẽt p los homẽs: en tota specia de musicha ptinuats: e multiplicats en tota psonancia q̃ aq̃ deffali tot nostre enginy. Apres haura aq̃ balls: e

los balls serã no dissoluts:mas pexçes de goig:e de gloria en la or̃dl señor.E los balls aq̃lls serã formats:en diuerses species. de figures geometriçàs car aqui haura ball lòc:e ball rodo:e ball triangular:e ball codrat:e axi de les altres figures.E los balls aq̃lls beneyts respõdrã als cants e los cãts als balls,car segons q̃ posa lectãcius sobre lo epocalyp si:aq̃ serã los cants de tot ço de q̃ pugẽ loar deu:e specialmẽt de leys:e de iuhis:e de amors.quãt cantarã de leys:farã balls plãs: e drets:adar a entendre:q̃ totes les leys diuinals sõ planes e drectes:e lẽs tota tortura fundades en sobirana iusticia:e veritat:E quant cantarã de iuhis:leuors tots sencorbarã e sebaxarã en a uall:adar entẽdre q̃ q̃ tracta del sobiràs iuhis diuinals aq̃ll los deu tractar absobirana humilitat:e reuerẽcia.car aq̃ ha infinida sauiesa anos amagada:sino axtãt cõ la magnificẽcia de nostre senyor deu nos vol reuelar. Quãt cãtaran de amors:lauors tots saltẽ:es leuẽ en manera de flames de foc:adar a entẽdre:q̃ tocats de aq̃lla sobirana amor de deu:sõ axi ardẽts:e feruẽts:e luents cõ lo foc:nols es res impossible de fer:p aq̃lla amor sobres alta:e sobres viua.e tatsia q̃ ço q̃ dit hauẽ sia grã cosa:empo en res de aço no esta essẽcialmẽt beneuyrãça:car està en sol deu: axi q̃ vna matexa essẽcia es aq̃la q̃ fa deu beneuyrat:e nos:car aquella cosa es deu:e als noy es bastãt sino deu apres hi ha iocs car cõ diu la sãcta scriptura la sauiesa de deu tostemps iuga deuant ensenyãt de si coses altes e marauelloses e aço ensenyã los sãcts:en lurs balls car vna grau balla se pot tota fer dis vn sãct: sens tota lesura sua:e vn tot sol pot esser ballant:e saltant:dins molts sãcts sẽs tota lesura sua.

Axi matex vn sãct volẽt glorifi car deu en la sua sptesa:saltara d orient aponẽt:e de migiorn atre mũtana.E axi ensenyãt los dõs rebuts de deu:fara actes alts e obres meraucllosos. Aps hi ha rialles ço es sguarts anemorats e amorosos penetrãts e viçerãts p vigor de vera amor tots corat ges e falaguers sguarts ab sobirana dolçor:e natedat:e honestat de pẽça.Per les quals coses tostẽps entenents magnificaran la sauiesa:e bonesa dl creador:q̃ aytals obres ha feres en les sues creatures.

¶Capitol.cccxcij.qui mõstra cõ nre señor deu fa la aia beneuyrada per la vista dela sua sauiesa e essencia.

PEr q̃ deus aci notar: q̃ quãt la noblesa de nre señor deu vol alguna aia beneuyrar: no es pus sino obrir li los vlls ço es q̃ dins se vege ço q̃ ia hi era:ço es la essencia diuinal:q̃ tatsia fos de bãs dis tom.

Empero de bons nos apparzía: mas leuors nos appar e en aql·la glorioſa viſta la nſa aia veu:e entẽ en deu:aytãt cõ deu li vol enſenyar. car ell es pelec de infi nida ſuſtãcia:e virtut:q̃ de ſi ma tex enſeya aq̃ li plau:e aytant cõ li plau. ¶ E diu aqi ſãct anſelm: o ſenyor q̃ns ſõ aqlls theſors:q̃ tu mõſtres als bencuyrats guar dãt dis tu. O ſeyor e q̃na altera tio:e mutacio es dis la aia q̃ ſop toſament veu tu:car aq̃ apceb le uada ſobre ſi:lo grã theſor eſſen cial lo grã theſor pſonal e apres lo potẽcial:q̃ ſõ theſors infinits: paſſants tota pẽça. e ia q̃ vltra a q̃ſts ne ſiẽ aq̃ infinits altres als quals ma intelligẽcia no actẽy. E p rao de aço los altres lexats ſolamẽt vull vn poc dir aqi dels pus famoſos e anos mes cone·guts. ¶ O dõcs diu aq̃ſt ſãct mõ ſenyor:e q̃ pceb ſoptoſamẽt lo be neuyrat:dins aqll eternal the·ſor dla tua glorioſa eſſẽcia:ſino ſenyor q̃ tu eſt eſſer incogitable virtut: interminable boneſa: in finida fõt de vida don ix vera vi da:prĩcipi caſual de tota natura creadȯ ſauieſa ſẽs cerma :amor ſobre puiãt tota flama: mar de tota dolçor:eternitat:prĩcipi ma geſtat dominãt principi impãt: altiſima regnant:goig e alegria tot cor:e pẽça treſpaſſant fi e plẽ na bencuyrãça noſtra:q̃ ſola es amable:ſola deſigable:ſola ho·norable:e loable:e adorable tot loc vmplẽt a tot loc:pſẽt p eſſen cia e potẽcia. E axi guardãt:e cõ tẽplãt lõ beneuyrat dins tu :the ſor:e vida ſua:q̃ ha que fer ſino molt marauellar:e cridar. Beſe cit in ſalutare tuũ aia mea. So es o ſeyor de tots pũts deffall la mia aia guardãt en tu theſor in finit:paſſant tota intelligencia.

¶ Capitol. ccc. xciij. cõ es als be uencuyrats grã gloria:quãt veuen lo pchimẽt dles perſones diui nals:ço es dl fill: del ſãctſpũ:el ſaber el poder diuinal.

APres aço cõtẽplãt lo theſor eſſẽcial actẽ al theſor pſonal:ço es al pchimẽt:e trãſcẽdẽt crimẽt de aqlles diui nals:e ſobres altes pſones :e cõ ix vna daltre. E lauors veu cõ a q̃ll ſobres glorios fill:ix dl parc pus altamẽt ſes cõpacio:q̃ no fa lo raig dl ſol:nel riu dla font:ne la vida dl cor:entãt q̃ adeclarar allo noy baſtan les lengues:ney baſtẽ los libres:ney baſtẽ los hõ mẽs:ne encara los angels. ytal deya yſahies axi:e q̃ poria recõ tar la ſua generacio. E ſãct Am bros en lo libre de ſpiritu ſancto diu q̃ no encara la ſua inſpiracio dla qual pceber noſtre ſeyor Ieſ pit ſãct:car es ſobre cerubin:e ſe raffin:e ſobre tota creatura. aps leuas acõtẽplar lo theſor ſapien cial:q̃ es pgoneſa infinida mar a bis:e pelec de infinida alteſa car aq̃s tracta de tota art:de tota pt de tot iuhi:e de tot dret:de tota

lū:de tota ley:de tota forma nor
ma e regla ō tota pença e lengua
gēt:e poble entāt q̄ lo beneuyrat
claramēt pceb:q̄ aq̄lla icomuta
ble sauiesa es bastant atotes les
steles del cel nomenar:e de tots
los grās ōla arena ola mar e go
tes ō tota pluia cōtar:de tots co
ratges iutiar:e totes coses passa
des:pstēts esdeuenidors mēbrar
E de tota obra alta basa grā:e
poca:mala:e bona:vera:e falsa:
infinides raōs dar:p q̄ la flors la
aia aço ytēplāt crida:en virtut e
agloria ōl sēyor diēt ablo apos-
tol. O altesa ōla sauiesa de deu:
e cō ho incōprēsibles los teus iu
his e amagades les tues carre-
res. Aps se gira al potēcial:e aq̄
claramēt pceb:cō p aq̄lla omipo
tēcia:sō creats los cels:formats
los temps rodats los segles e or
nat lo mō:desq̄ irē tots los pāci
pis e totes les causes:e tots los
vents: e tots los colls:e totes
valls:e totes fōts:e tots los flūs
e tots los aucells:e tots los peix
e tot quāt es sots deu:en porien
pcehir infinits mons:p sol ma
namēt ōla sua alta paula.

¶ Capitol.cccxciiij.q̄ ensenya la
manera cō la aia del hō beneuy
rat esta tostēps reposada en deu

VAēt doncs lētenumēt
del beneuyrat: aq̄ll e
ternal e sobirā deu es
ser axi alt:axi bell:axi
bo:axi cas:axi fort axi
grā:axi plē:axi sāct:axi ver: axi
clar:axi dolç:leuaras ab tot son
esforç;e ab manera de vna nau
qui corra al port ab totes les ve
las plenes:o ab manera de vna
pedra de giny:q̄ cau dalt ab tot
son poder:e esforç:e ab manera
de vna balleста detro:q̄ despara
ab tota la sua vigor:axis leua la
volūtat ōl beneuyrat ab tota sa
força: voler poder e saber:amr
spitualmēt:estrenyer :e abrassar
aq̄ll glorios deu:e tota lerāt en
ell:e dis ell:e ab ell:e de aq̄lla tē
gran vista:e aps de aq̄lla amor:
ner dis la aia beneuyrada pode
ros pelec e torrēt copios ō delit:
q̄ es tē grā:e tē grā q̄ nos pot dir
p negūa lēgua.e en aq̄ll esguart:
e en aq̄ll delit:e en aq̄lla amor:
calor:ardor:vigor:e valor:e en a
q̄ll abrassamēt:e strayimēte deli
tamēt estara la aia axi glorifica-
da ab aq̄ll eternal deu:ppetual
mēt glorificada en gloria

¶ Capitol.ccc.xcv.q̄ crclama a
tots los homēs desta vida cō to
stēps deuē estar ab grā goig pen
çāt q̄ aytal goig los stigue appel
lat:e cō deurié treballar quenol
perdessen.

DIu sanct anselm e ab
quāt placr:e goig deu
tostemps viurā la aia
ōl xpia quāt pēça q̄ ay
tal guardo li ha Deu
appellat ales sues bones obres:
deuli hō mēbrar la paula ō sāct
pau q̄ diu:q̄ negu no fa enpadis
coronat sino fa les obres:e qui
no passa grās traballs. O dōcs
diu aq̄st p q̄ns es res car afer ne
adir:ne apençar ne asofferir p q̄
puxā cātar gloria ayseguir o deu

e sip mig dl foc e dls coltells o d mort hauié apassar p acõseguir tals coses tot ho deurié passar a legramẽt tãt es lo bc ąns es promes. O dõcs no siã azi orats ne folls ne crits dscy q̃ aytals coses mẽysp̃sẽ: e pdã nos mateys: ens liuré en ppetuals dolors e penes ne siã azi cruels alesnostres aias q̃ les leẽ pdre ne ifernar. e tu Rey dls reys saluador: e pare nře mõsenyor iesu crist: aiudés: e fés sobrar la nřa malicia e auorrir tots los empetraments ąns luyẽ d tu ptal q̃ en tu vera lũ e sobirana flama d amor: se form lo nostre cor: e pẽça: e ab tu sia azi vnit q̃ iames de tu nos separ en esta vida ne en laltre. Atu dõcs sia tostẽps glaria: e honor: laor: e benedictio e gracias: q̃ viu eternalmẽt ab deu lo pare: e ab nře señor deu lo sãctsp̃it en vna vnitat de vera e simple essẽta estis: e regnaras deq̃ auãt ver deu in secula seculorum amẽ.

¶ Capitol. cccxcvi. q̃ fa gracias a deu dl acabamẽt d aq̃st libre e escusacio ala dita senyora cõtesa aq̃ es offert.

ACabat aq̃st libre p aiuda dla clemẽcia dl nostre saluador fas aell sol gracias: q̃ psa merçe lõ ha fet finar p q̃ sẽ yora contesa molt reuerẽd. placi cus q̃ azi ligint si hic ha res q̃ bosia: de tot fassau gracias a nostre sẽyor deu: q̃ quãt li plau: p lẽgua de bsties fa plar veritat a les gẽts; cus placia q̃ tots quãts dcffallimẽts azi veurcu q̃ tots si en imputats ala mia ignorãcia: e impicia q̃ molta es E ptal quãt leuieramẽt cascuns en esta vida errã: e dcffalli en moltes coses: segons q̃ diu lo apostol. ptal tort ço q̃ es azi: vull q̃ tostẽps sia sotsmes a correctio dla sancta mara sglesia: e dls piadosos seruidors de Jesu christ.

Acabat fou lo presẽt libre vulgarmẽt dit deles dones en la noble Ciutat de Barçelona per mestre Johan Rosenbach Alamany a instancia del discret en Johan Bernat notari e scriua dela cort del oficial del Reuerend Senyor bisbe de Barçelona en lany dela natiuitat de nostre senyor Jesu christ. Mil. CCCC. LXXXXV. a vuyt dies del mes de Mayg.

833.4 "13" Eix

BIBLIOTECA CENTRAL
Bon 10-VI-34

R. 189.06-1